

Hakikat Kitâbevi Yayınları No: 9

KIYMETSİZ YAZILAR

(Kıymeti bulunamıyan yazılar)

**İmâm-ı Rabbânî
Ahmed Fârûkî Serhendî ve
Muhammed Ma'sûmun Mektûbâtından
Seçme Yazılar**

**Hâzırlayan
Hüseyin Hilmi Işık
“Rahmetullahi aleyh”
[1911-2001 Eyyûb-İstanbul]**

Altmışüçüncü Baskı

Hakikat Kitâbevi

Darüşşefeka Cad. No: 53 P.K.: 35 34083

Fâtih-İSTANBUL

Tel: 0212 523 45 56-532 58 43 Fax: 0212 523 36 93

<http://www.hakikatkitabevi.com.tr>

e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr

ARALIK-2023

İlk harflerin fihristi

Sahîfe numaraları:

	I.Kısım	II.Kısım
Elif	A, E, İ, Ü	5.....219
Be	B	37.....245
Pe	P	41.....249
Te	T	41.....250
Cim.....	C	47.....255
Ha	H	51.....260
Hı	H	65.....270
Dal	D	68.....273
Ze	Z	72.....278
Rı.....	R	76.....283
Zâl	Z	87.....291
Sin.....	S	89.....294
Şin.....	Ş	98.....305
Sad	S	106.....311
Tı	T	112.....316
Zı	Z	119.....323
Ayn	A, İ, U, O, Ö	120.....325
Gayn	G	135.....333
Fe	F	136.....334
Kaf	K	139.....340
Lam	L	155.....353
Mim	M	158.....357
Nun	N	179.....376
Vav.....	V	187.....383
He	H	197.....393
Lâmelif	L	202.....398
Ye.....	Y	202.....399
İkinci kısım (Ek)		401

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.

Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 0.212.454 30 00

ISBN: 978-605-66709-5-4

KIYMETSİZ YAZILAR

Kıymetli okuyucularımıza takdîm ettiğim bu (**Kıymetsiz Yazılar**) kitâbı iki kısımdır. Birinci kısmı, imâm-ı Rabbânî Müceddid-i elf-i sâni Ahmed Fârûkînin “rahmetullahi aleyh”, ikinci kısmı, mahdûm-i mükërremi, urvet-ül vüskâ Muhammed Ma’sûm-i Fârûkî “rahmetullahi aleyh” hazretlerinin (**MEKTÛBÂT**) ismindeki fârisî kitâblarından intihâb olunan çok kıymetli cümlelerdir. Her iki kitâb üç cilttdir.

Bu altı ciltten seçtiğim cümleleri, elif-ba sırası ile dizip, her cümleinin sonuna aldığım cildin ve mektûbun sıra numaralarını yazmışdım. Bunları seyyid Abdülhakîm Arvâsî efendiye “rahmetullahi aleyh” okudum. Dikkat ile dinledikten sonra, çok takdîr edip, (Fevkal’âde gayret sarf ederek hâzırladığın bu nâdîde eserin ismi (**Kıymetsiz Yazılar**) olsun, bunun kıymetine karşılık olabilecek birşey bulunabilir mi) demiştir. Bu Kıymetsiz Yazılar, 1344 [m. 1936] senesinde Kâsımpâşalı hattat Safî beğ tarafından, islâm harfleri ile yazılarak, basdırılmışdır. [Latin harflerine çevirerek hâzırladığım bu kitâb, 1415 [m. 1994] senesinde, Hakîkat Kitâbevi tarafından tekrâr basılmışdır. İmâm-ı Rabbânî 1034 [m. 1624], Muhammed Ma’sûm 1079 [m. 1668] da Hindistânın Serhend şehrinde ve Abdülhakîm efendi 1362 [m. 1943] de Ankarada vefât etmişlerdir. “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”.]

***Mürşid-i kâmil idi, Abdülhakîm Arvâsî,
hem islâmiyyet, hem tarikat ilmlerinin deryâsı.***

**Mîlâdî sene
1937**

**Hicrî kamerî
1345**

Tenbîh:

Altı cild (**Mektûbât**)dan, birinci cildin temâm tercemesi (**Mektûbât Tercemesi**) olarak türkçe basılmış, diğer cildlerden ba'zı mektûblar da terceme edilerek (**Hakâikat Kitâbevi**)nin türkçe yayınlarından ba'zılarında neşr edilmiştir. (**Mektûbât Tercemesi**)ndeki ve diğer kitâblardaki alâkalı mektûbların sahîfelerinin numaraları, mevzû' sonuna köşeli parantez içine ilâve edilmiştir.

Allah, İnsan ve Nemâz

Bismillâhirrahmânirrahîm, lâ havle ve lâ kuvvete illâ bil-lâhil'alîyil'azîm.

Aşağıdaki satırları yazan Hüseyin Hilmi Işık, 1329 [m. 1911] senesinde Eyyûb Sultânda dünyâya geldim. Lise tahsîlimi Halıcıoğlu Askerî Lisesinde yaptım. 1929 senesinde lise son sınıfta iken, zemânın en büyük islâm âlimi seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretlerinin Eyyûb câmi'indeki va'zına teşâdüf etdim. Çok kalabalık olduğu için, önüne oturdum. Din bilgim hiç yoktu. Va'zdan sonra, yanıma gelerek, (Küçük efendi seni sevdim. Ara sıra gel de görüşelim) dedi. Senelerce va'zlarına gittim. Sözlerine âşık oldum.

Şimdi 1421 [m. 2000] senesinin birinci günü, Sarıyerdeki evimde, gece yarısı uyanınca aklıma gelen şeyleri aşağıda yazıyorum: Her şeyi yaratan ve varlıkta durduran bir Allah vardır. Allah yok denirse, hiçbir şey var olamaz. [(**Se'âdet-i Ebediyye**)de (**Havâ**) kelimesine bakınız!] Her insanın hayâtı üç zemâna ayrılır. Dünyâ, kabr ve âhîret hayâtı. Âhîret hayâtı, Cennet ve Cehennem olarak ikidir. Allahın sevdikleri, Cennetde ni'metler içinde sonsuz yaşayacak, sevmedikleri ise, Cehennemde sonsuz yanacaktır. Allahü teâlâ, kendinin var olduğuna inananları ve dünyâda her an Onu düşünenleri ve emrlerini yapanları sever. Hergün beş vakt nemâz kılan, Onu hiç unutmaz. Nemâz, insanı bu se'âdete kavuşturur. Nemâz kılmıyan ve kazâ etmiyen, Cehennemde yanacaktır.

Mîlâdî
2001

Hicrî şemsî
1380

Hicrî kamerî
1422

KIYMETSİZ YAZILAR

Birinci Kısım

– A, E, İ, Ü –

● Âbâ ve ecdâd [baba ve dede]ların îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/29 [**Mektûbât Tercemesi: 47.**]

● Abdestde, ayak parmakları arasını sol elin küçük parmağı ile tahlîle murâat [riâyet] edeler. 3/41 [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Âdâba riâyetsiz hizmetin fâidesi yoktur.

● Âdem aleyhisselâmın hilkatinden [yaratılmasından] beri yedi bin yıl temâm olmadı. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

● Âdem aleyhisselâm su ile toprak arasında iken, Resûlullah ilm-i ilâhîde Peygamber idi. 1/56 [**Mektûbât Tercemesi: 92.**]

● Âdem aleyhisselâmın mebd-i te'ayyünü tekvîn sıfatıdır.

● Âdem aleyhisselâm âlem-i şehâdete gelmezden mukaddem [madde âlemine gelmezden önce] vücûda gelen zuhûrât-ı misâliyesi. [Görünen misâlleri]. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

● Âdem aleyhisselâmdan evvel geçen Âdemlerin vücûdları âlem-i misâlde idi. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] ilk mevcûd olan Âdem aleyhisselâmdır ki, sıfatı cemîyyet üzere mahlûktur. Çok vasflar sâhibidir. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

● Âhîret dâr-ı cezâdır [karşılık yeridir]; dâr-ı teklîf değildir [emrlerin verildiği, mükellef kılınan yer değildir]. 1/259 [**Mektûbât Tercemesi: 323.**]

● Âhîret mevcûdâtının [âhîret varlığının] mebd-i te'ayyünleri, kemâlât-ı mufassala-i zâtîyye-i mukaddeseler olup, [varlığa başlangıç olan kemâlât [olgunluk], mukaddes zâtın açılmış, mukaddese-i zâtîyyesi olup,] ism ve sıfatları değildir. 3/114

● Âhîret mu'âmelâtı [âhîret işleri] zıllardan değildir. 1/261 [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Âhîretde azâbın ve mükâfâtın devâmlı olduğunu bilenlerin nazarında, birkaç günlük belâ ve mihnet, devâmlı râhata sebep olduğundan, ayn-i râhatdır [râhatın tâ kendisidir]. İnsanların dedi-kodularına bakmazlar. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Âhîret azâbı hakkında Peygamberlerin sözbirliği var iken, felsefecilerin sözlerine i'tibâr olunmaz. Bu azâb aklî değil, hissîdir. [Bizzat tadılacak şekildedir.] 3/101 [Se'âdet-i Ebediyye: 68.]

● Âhîretin yaratılış ve mevcûdiyyetine, dünyânın yaratılış ve mevcûdiyyetini mukâyese etmek mümkün değildir. 3/79.

● Âhîreti verip dünyâyı almak ve Hakdan halka yüz çevirmek cünûn ve sefâhetdir, [delilik ve aklsızlıktır]. 1/28 [Mektûbât Tercemesi: 46.]

● Âgâhlık [uyanıklık], Allahü teâlâ ile bâtının huzûrunun ibâretidir. İlmi huzûrîye benzer ki devâm lâzımdır. 3/16

● Ayakların zinâsı, islâmiyyetin yasak ettiği yere (harâmlara) gitmek. Gözlerin zinâsı, islâmiyyetin yasakladığına [harâmlara] bakmaktır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Aynada hoş giden sûretin görünmesi, hâricde hakîkî görmek gibi te'sîr eder. 3/63 [Se'âdet-i Ebediyye: 925.]

● İbrâhîm aleyhisselâm, Habîbullahın ümmetine dâhil olmağı temennî buyurmuştur. 3/122.

● İbrâhîm aleyhisselâmın şânının yüksek oluşu, Hak teâlânın düşmanlarından teberrî etmek [kaçınmak] vâsıtasıyladır. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● İbrâhîm aleyhisselâm Halîlullahdır. 3/88

● İbrâhîm aleyhisselâmın vilâyeti, vilâyet-i İsrâfildir. 3/114.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, ilm sıfatıdır. 3/88.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 3/88.

● İbrâhîm aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü hulletdir ki, te'ayyün-i evvel olan hubbın muhîtîdir. [Muhabbetin muhîtîdir.] Ve o merkez ve muhîtin temâmı ki, sûreti misâlîde dâire gibidir. Te'ayyün-i evveldir. Onun en şerefli ve ilk eczâsı merkezdir ki, sevgi (hub)den ibârettdir. Muhît-i dâire o merkezin zıllı gibi ve ondan ileri gelmekdedir. O muhîte te'ayyün-i sâni demek mümkündür. Ammâ, keşf ile görülmekde, bu te'ayyün iki değildir. Hubbî ve hulletî [muhabbeti ve dostluğu] içine almış olarak birdir. Te'ayyün-i sâni, nazar-ı keşfîde, te'ayyün-i vücûdîdir ki, te'ayyün-i evvel-i hubbînin zıllı gibidir. Zıll-ı şey çok olur ki, kendini asl şey gibi gösterip, sâlikî kendine cezb eder. Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i vücûdî veyâ te'ayyün-i hubbî zan olunur. 3/122.

● İbrâhîm bin Şeybân, meşâyih tabakasındandır. 1/99 [Mektûbât Tercemesi: 148.]

● Ebû Bekrin “radiyallahü anh” fazîleti, îmânda ve çok mal vermekde, nefsinî bu yolda hizmetçi etmekde, öncekilerin öncesi olması yoluyladır. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”, Enbiyâdan sonra, insanlârın en efdalidir. 1/202 [Mektûbât Tercemesi: 240.]

● “Ebû Bekrin “radiyallahü anh” îmânî, ümmetin îmânî ile ölçülse, ziyâdedir [ağır gelir]”, hadîs-i şerîfindeki ziyâdelik, îmânın parlaması ve nûru i'tibârîyledir. Fazlalık, kâmil sıfata âiddir. 1/256 [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Ebû Bekrden Fârûkun inhitâtı, Resûlullahdan Ebû Bekrin inhitâtından ziyâdedir. [Ömer “radiyallahü anh”ın Ebû Bekr “radiyallahü anh”dan farkı, Ebû Bekrin “radiyallahü anh” Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” farkından dahâ fazladır.] 1/251 [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh” hakkında, Resûlullah

“sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdular ki: **“Ömerin tekmil hasenâtı, Ebû Bekrin bir hasenesidir.”** 1/251 [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh” hakkında, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdular ki: **“Hak teâlânın bana ihsân eylediği, esrârın temâmını, Sıddîkm kalbine döküm.”** 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ebû Bekr-i Sıddîk ki, Enbiyâdan sonra efdal-ı beşerdir. [Peygamberlerden sonra insanların en üstünüdür.] Onun dahî başı bir Peygamberin ayağı altındadır. 1/248. [Mektûbât Tercemesi: 305.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”ın fazîleti. 1/256 [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh” isti’dât [kâbiliyyet] ve taklîdleri vâsıtasıyla, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” derhâl tasdîk eyledi. 1/107 [Mektûbât Tercemesi: 157.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”, makâm-ı İbrâhîmin fevkindeki makâm-ı hâssaya dâhil oldu. 3/122.

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”, bu ümmetin en önde geleni, merhametlisi, efdalidir. 1/59 [Mektûbât Tercemesi: 94.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”, Resûlullahın sehvinî, kendi sevâbından dahâ iyi bilip, onun sehvinî taleb buyurup; (Yâ leyteni sehve Muhammedin “sallallahü aleyhi ve sellem”, keşki Muhammed aleyhisselâmın bir sehvi olsaydım) buyurmuşdur. 1/305 [Mektûbât Tercemesi: 489.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”ın mebde-i te’ayyünü, isimlerin zıllarının dâiresinin üst noktasıdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh” bir kimseyi Kur’ân-ı kerîm okurken ağlıyor görüp, bizler dahî, bunlar gibi ederdik. Lâkin kalblerimize kasvet ârız oldu, buyurdular. 1/26 [Mektûbât Tercemesi: 44.]

● Ebû Bekr “radiyallahü anh”, “beni bu iki sevbim [elbi-

sem] ile tekfîn edin [defn edin]” diye vasîyyet eylemişlerdir. 2/16 [Se’âdet-i Ebediyye: 1034.]

● Ebû Bekr-i Sıddîkın ve belki bütün sahâbenin şemâil-i şerîfesi, geçmiş Peygamberlerin kitâblarında gelmiştir. (Zâlike meselühüm fit-Tevrâti ve meselühüm fil-İncîli.) [... Onların hâlleri, şerefleri, böylece Tevrâtta ve İncilde bildirilmiştir... 3/24 [Hak Sözüün Vesîkaları: 265.]

● Ebû Bekr-i Sıddîka otuzüçbin kişi kendiliğinden ve seve seve bî’at etdiler. 3/24 [Hak Sözüün Vesîkaları: 265.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” buyurdu ki, (Aczini bilmek, anlamaktır. [Asl idrâk, kendinin aczini bilmektir.]). 3/24 [Hak Sözüün Vesîkaları: 265.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın vilâyet tarafından münâsebeti, İbrâhîm aleyhisselâma; nübüvvet tarîkiyle (yoluyla) Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251 [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” kemâlât-ı Muhammediyyeye yükselmiş, vilâyet-i Mustafaviyyeye dâhil olmuştur. 1/251 [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh”ın mebde-i te’ayyünü, hakikat-i Muhammedînin zıllıdır. Bu sebeble vârisân-ı Peygamberin [Peygamberin vârislerinin] efdalidir. 3/122.

● Ebû Hüreyre “radıyallahü anh” buyurmuştur ki, “Resûlullahdan iki ilm edindim ki, birini beyân eyledim [açıkladım]. Diğerini âşikâre eylesem [açığa çıkarsam] öldürülürüm. O ilm, ilm-i esrârdır ki, herkesin idrâki ona yetişemez.” 1/267 [Mektûbât Tercemesi: 382.]

● İbn-i Sînâ kısa görüşlü olduğundan, islâmiyyetden pay alamadı. Sonunda felsefe pisliğinde kaldı. 1/245 [Mektûbât Tercemesi: 303.]

● İbn-i Sînâ ve Fârâbi, akl, nefs, rûh ve maddenin başlangıcı olmadığını söyleyip, gökleri ve muhteviyâtını kadîm bilmişlerdir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● İbnül vakt, erbâb-ı kulûba (kalbleri hâlden hâle deği-

şen Evliyâya) denir ki, kalbi temkîne ulaşmamıştır. Ebül-vakt, kalbi ve nefsi temkîne ulaşmıştır. İbnül vakt, erbâb-ı tecelliyât-i sıfâtiyyeye, ebül-vakt, erbâb-ı tecelliyât-i zâtiyyeye mazhardır. 1/175 [**Mektûbât Tercemesi: 217.**]

● Ebrârın ibâdetleri, korkarak ve tama'kârlık ederek, nefsleri ile alâkalıdır. 1/204 [**Mektûbât Tercemesi: 243.**]

● İblis, melekûtun muallimi lakabıyla lakablı, tâ'at ve ibâdetlerinde de büyük şân sâhibi idi. 3/95

● İblis-i la'în ki, her kötülük ve dalâlete menşe' [kaynak]dır. Ademde mevcûd hünelerden nasîbsizdir. 2/98 [**Se'âdet-i Ebediyye: 930.**]

● El isnânü mütegayyirâni kadiyye-i mukarreredir. [İki şey birbirinden ayırdır hükmü, değişmez kâidedir.] 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● İctihâd ve kıyâs, bid'at değildir. Zîrâ kıyâs ve ictihâd nasların ma'nâsını açığa çıkarır. Emri artırmaz. [Ya'nî ictihâd ile emrlar artmış olmaz.] 1/186 [**Mektûbât Tercemesi: 223.**]

● İctihâd, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında da mevcûd idi. 2/96 [**Se'âdet-i Ebediyye: 505.**]

● Ecel-i müsem mânın herkes için takdîm ve te'hîri [öne alınması veyâ gecikmesi] mümkün değildir. 2/81 [**Se'âdet-i Ebediyye: 96.**]

● İcmâ-ı ümmet, Eshâb-ı kirâm zemânına âiddir. 2/23 [**Se'âdet-i Ebediyye: 775.**]

● Hadîs-i şerîfler ile amel ederek, ulemâ-i müctehidînin fetvâsıyla harâm kılınmış, mekrûh ve menhî olan emri irtikâb eylemek, biz mukallidler için câiz değildir. [Ehâdis ile amel bize câiz değildir.] 1/312 [**Mektûbât Tercemesi: 498.**]

● İhsân her yerde övülmeğe değer. Bilhâssa akrabâyâ ve komşulara olunca dahâ iyidir. 1/178 [**Mektûbât Tercemesi: 218.**]

● Ahkâm-ı ictihâdiyye kat'î değildir. Amele bağlıdır. İ'ti-kâdı isbât edici değildir. 2/36 [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

- Ahkâm hakkında üçbin hadîs-i şerîf vardır. 2/36 [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]
- Ahkâm-ı fıkhiyye zarûrîdir. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]
- Ahkâm-ı islâmiyyede hükm ve işlerde nesh ve tebdîl [yürürlükden kalkma ve değışiklik] olmuştur. 1/63 [**Mektûbât Tercemesi: 99.**]
- Ahkâm-ı islâmiyyeyi kendi aklıyla anlamak ve akli ona rehber etmek isteyen kimse, nübüvveti inkâr etmektedir. [Peygamberliğe inanmamış olur.] Onunla konuşmak akl işi değildir. [Delilikdir.] 1/214 [**Mektûbât Tercemesi: 257.**]
- Ahkâm-ı islâmiyyenin isbâtında, Kitâb, sünnet, müte-hîdlerin kıyâsı ve icmâ-i ümmet mu'teberdir. 2/55 [**Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.**]
- Ahkâm-ı islâmiyyenin cümlesinde hafîfletme vardır. Ve kolaylığın temâmı ve suhûlet mevcûddur. 1/9 [**Mektûbât Tercemesi: 17.**]
- Ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek müyesser olunca, dünyâ mazarratından, kötülüklerinden kurtuluş hâsıl olur. 1/72 [**Mektûbât Tercemesi: 110.**]
- Ahkâm-ı islâmiyye, ni'mete şükr etmeğİ açıklamaktır. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]
- Ahvâlden maksad, hâllere tutulmuşluğın değışmesidir. 1/239 [**Mektûbât Tercemesi: 298.**]
- Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] matlûbun, ele geçirilmek istenilenin başlangıçlarıdır. Maksad değildir. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]
- Ahvâlden bir hâl hâsıl olursa, üzölmeğİ ve sevinmeğİ değmez. Maksûd [ele geçirilmek istenilen] bîcûn ve bîcûne-nin [öterin ötesi, anlaşılamaz olanın] hâsıl olmasıdır. 1/130 [**Mektûbât Tercemesi: 174.**]
- Ahvâlin [hâllerin] en doğrusu, dîn-i islâm üzere istikâ-metdir. [En güzel hâl, islâmiyyete uymaktır.] 3/20.

● Ahvâl ve mevâcîd [hâller ve vecdler] lehv ve la'b'e [oyun ve eğlenceye] dâhildir. 1/210 [Mektûbât Tercemesi: 251.]

● Ahvâl ve mevâcîd ve müşâhedât ve tecelliyât, başlangıçta ve arada meydâna gelir. 1/284 [Mektûbât Tercemesi: 414.]

● Ahvâl, kalbin telvînlerindendir. 1/253 [Mektûbât Tercemesi: 316.]

● Ahvâl ve mevâcîdin [hâllerin ve vecdlerin] meydâna gelmesine sebep, zâtın zikrinde, ismleri ve sıfatları düşünmekdir. 1/264 [Mektûbât Tercemesi: 348.]

● Ahvâl [hâller] bâtın içindir. O hâlleri bilmek ise zâhir içindir. 1/284 [Mektûbât Tercemesi: 414.]

● Ahvâlin husûlî matlûbdur, ilmi değil. Ba'zı cemâ'ate bu ilmi ihsân ederler, ba'zısına etmezler. İki de vilâyetdedir. 3/16

● Ahyâ ve emvât [diriler ve ölümler] vusûlde [yetişmekde] müsâvidirler. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● İhtiyâc, insanın hâssa-i zâtıyyesidir. [Aslının özelliğidir.] Belki güzelliğindendir. 3/63 [Se'âdet-i Ebediyye: 925.]

● İhtiyâc noksanlığı gösterir. Alâmeti imkândır. [Mümkîn-ül-vücûd sâhibidir.]

● İhtiyâr-ı abd [kulun ihtiyârı] za'îfdir dedikleri söz, eğer Hak sübhânehunun ihtiyârına nisbetle olursa, doğrudur. Yok eğer, kul, yapmasına me'mur olduğu işe ihtiyârı kâfî değildir, ma'nâsına olursa, sahîh değildir. Zîrâ, gücü yetmiyecek şey teklîf edilmedi. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Ehâss-ı havâsdan [Seçilmişlerin seçilmişinden] beşer sıfatının kaldırılması mümkün değildir. 3/123 [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Ehâss-ı havâs [seçilmişlerin seçilmişleri], en yüksek dereceye çıksalar, yine başları Peygamberlerin ayağı altına kaddır. Aynı seviyede olmak mümkün değildir. 3/122

● İhlâs ile yapılan bir iş, senelerle yapılan ibâdetlerin ka-

zancını hâsıl eder. 1/141 [Mektûbât Tercemesi: 182.]

● İhlâs, zorlayarak ve külfetli olarak mü'minlerin avâmında tahakkuk edebilir ki, böyle ihlâs devâmlı değildir. Bu ihlâsı elde edenler muhlisdir. Uğraşmadan, zorlamadan, külfetsiz olarak ihlâs, devâmının husûlünde der-kârdır (lâzımdır) ki, Hakk-ul-yakîn mertebesidir. Devâmlı ihlâs sâhibi muhlâsdir. 1/59 [Mektûbât Tercemesi: 94.]

● Edeb-i vâhîde [bir edebe] riâyet ederek, tenzîhî mekrûhdan kaçınmak, zıkr, fikr ve murâkabeden efdâldir. 1/29 [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Ezân kelimelerinin ma'nâsı. 1/303 [Mektûbât Tercemesi: 486.], [Se'âdet-i Ebediyye: 209.]

● İzn ile yapılan ibâdetler makbûldür. 1/254 [Mektûbât Tercemesi: 317.]

● “İzâ ra'eyte lî tâliben fe-kün lehü hâdimen” hadîs-i kudsî. [Bana tâlib olan, beni isteyen birini gördüğün zemân, ona hizmetçi ol!] 3/18.

● İz'ân-ı kalb [kalb anlayışı] olmadıkça, yalnız bilmekle imâna vusûl olmaz [kavuşulmaz]. 3/91

● İrâde, iki eşiddenden birini seçmektir. Bir yerde eşidlik yoksa, irâde de olmaz. 1/286 [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● İrâde, işlemek ve işlememekden [yapmak ve yapmaktan] birini tercihtir ki, kudretten sonradır. Yaratmaktan öncedir. Eğer, irâde kabûl olunmasa, mecbûriyyet lâzım gelir. 3/26

● Erbâb-ı kulûbun ahvâlleri telvîn üzeredir. Onlar es-hâb-ı telvîndir. 3/120

● Erbâb-ı telvînde müşâhede, gerçekten görmek ma'nâsına bir ta'bîr değildir. Bunlarda sıfât-ı tecelliye-i mütelevvîne, mükâşefe ile ta'bîr olunur. O bakımdan bunların müşâhede demesi, gerçek görme değildir. 3/119

● Ervâh-ı mükemmel [olgun, üstün kişilerin rûhları] kadîm değildir. 1/286 [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Ervâh-ı mükemmel [olgun kimselerin rûhları, Evliyâ rûhları], bedenleri ile görünürler ki, bu, tenâsuh (rûhun diğer bedene geçmesi demek) değildir. 2/58 [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Üserâ-i Bedrin [Bedr esîrlerinin] katline Fârûk “radı-yallahü anh” hükm etmişti. [Esîrler bırakıldıktan sonra] Vahy, Fârûkun “radıyallahü anh” re'yine muvâfık geldi. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Esbâb [sebebler] ve vesâil [vesîleler] cimâddır. [Cansızdırlar.] Kendileri gibi bir gayri de te'sîr ederek onu meydâna getiremezler. Onların ötesinde bir kâdir vardır ki, anı buyurur. Aklılar, cimâdda gördükleri fi'lden, fâil [yapan] ve muharrik [hareket etdirici] den haberdâr olur. Cimâdın fi'li, aklılar indinde, fâ'il-i hakîkî fi'line perde olmaz. Belki fâile delîl olur. Aklsızlar, fi'l cimâdâtın işidir, der. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Esbâbın [sebeblerin] te'sîrine râzı olmak lâzımdır. Bu te'sîri de, o sebebin vücûdi gibi, Allahü teâlânın yaratması ile bilmelidir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Esbâb [sebebler] behânedir. Kudretin örtüsü olmakdan gayri değildir. 3/94

● Hak teâlâ sebepleri kendi yaratmasına örtü ve koruma kılmıştır. 2/44 [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● İstidrâc, kâfirlere nefslerinin sefâları [cilâlanması] vak-tinde, gaybî [fen ve akl dışı] işlerin meydâna gelmesidir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● İsti'dâd [kâbiliyyet], Allahü teâlânın ihsânıdır. 3/104

● İsti'dâdı [kâbiliyyeti] kalb ve rûh mertebesine olan bir kimseyi, tesarruf sâhibi olan pîr, dahâ üst mertebeye ulaştırmağa kâdirdir. 1/188 [Mektûbât Tercemesi: 225.]

● İsti'dâd başkalarına geçebilir. 1/256 [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● “Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv el-hayyel kayyûme ve etûbü ileyh”. Her tevbe ve nemâzları müte-

âkib okumalıdır. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● İstifsar [birşeyin hikmetini sormak] için duraklamak zemm olunmuş değildir. Melekler, sorma yoluyla, Âdem aleyhisselâmın hilâfet vechini arz eylediler. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● İslâmın aslı, ehl-i sünnetin bildirdiği gibi i'tikâdı düzeltmek ve ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasıdır. İslâmın kemâli, ehl-i sünnetden olan sofiyyenin sülûkü hâlince [uyarınca] tasfiye ve tezkiyeye bağlıdır. Bu üç erkâna muhâlif olan meşakkatli ri'yâzet [nefsin arzûlarını yapmamak] ve sıkıntılı mücâhedeler [nefsin istemediklerini yapmak] ma'siyyettir. 1/157 [Mektûbât Tercemesi: 192.]

● İslâmın sûretine uymak insanı kurtarmaz. Yakîn hâsıl eylemek lâzımdır. Ammâ, bu durumun yakîn olması nerede. Belki vehm bile değildir. Aklıllar tehlike ânında vehme dahî i'tibâr ederler. 1/73 [Mektûbât Tercemesi: 111.]

● İslâmın ve küfrün ahkâmını müteşebbis olan dahî, müşrikdir. Küfrden teberri [kaçınmak], islâmın şartıdır. 3/41 [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● İslâmın binâsı, beş şey üzeredir. Evvelkisi, Vahdâniyyet-i Bârî ve risâlet-i Muhammedîyi ikrâr. [Allahü teâlânın bir olduğunu ve Muhammed aleyhisselâmın risâletini kabûl etmek]. İkincisi, beş vakt nemâzı edâ. Üçüncüsü, malın zekâtını edâ. Dördüncüsü, mübârek Ramezân orucudur. Beşincisi, hacc-ı beytil harâmdır. [Hacca gitmekdir]. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● İslâmın alâmeti, küfr ehline [kâfirlere] düşmanlık ve onlarla inâddır. 1/163 [Mektûbât Tercemesi: 200.]

● İslâm ve küfr birbirinin zıddıdır. Birini kabûl etmek, diğeri red ma'nâsına gelir. 3/41 [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● İslâmiyyet o derece garîb olmuştur ki, küfr ehli, açıkca, küfr ahkâmını, İslâm beldelerinde yapmaya râzı olmayıp, isterler ki, ahkâm-ı islâmiyye tamâmen sona ere. Müslimânlardan ve müslimânlıktan eser kalmıya. 2/92 [Se'âdet-i

Ebediyye: 749.]

● İslâm-ı hakîkî ile müşerref olduktan sonra, nübüvvet kemâlâtından nasîb almağa isti'dâdlı olur. 2/50 [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.]**

● İslâm-ı hakîkî, küfr-i tarîkatden sonra hâsıl olur ki, [nefsin mutmainne olmasından sonra hâsıl olur ki], bu İslâm ve îmân zevâlden mahfûzdur. [Yok olmakdan korunmuşdur.] 3/49

● İsm-i kabîhden [çirkin ismden] sakınmak lâzımdır. 1/23 [**Mektûbât Tercemesi: 40.]**

● İsm-i zâhirde yalnız sıfatlar olup, Zât-ı teâlâ düşünülmez. İsm-i bâtında, zât-i teâlâ da hâtırlanır. 1/260 [**Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● İsm-i zâhir ile ism-i bâtın arasındaki fark, ilm ve âlim arasındaki fark gibidir. 1/260 [**Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Esmâ-i ilâhî, i'tibârât-ı zâtdan birer i'tibârdır. 3/100

● Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının, zâtının yanında hiç kadri ve mikdârı yoktur. 3/79

● Esmâ-i ilâhîden beheri [İlâhî isimlerden her biri], sıfat ve şu'ûnâtı içine alır. Meselâ âlim ismi, hem sıfat-ı ilme, hem şân-ı ilme şâmilidir. 1/209 [**Mektûbât Tercemesi: 247.]**

● Esmâ-i ilâhî [ilâhî isimler] tevkîfîdir. [Allahü teâlânın bildirmesine bağlıdır. İslâmiyyetde bildirilmeyen ism söylenmez.] 2/67 [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● İşâ'at-ı fâhişe ve tefdîh-i fâsık harâmıdır. [Fuhşu (fâhişenin fuhşunu) ve fıskı (fâsıkın fıskını) yaymak harâmıdır.] 3/118

● Eşyâ esbâba [sebeblere] terettüb ederse de hiçbir şeyde sebep-i mu'ayyen yoktur. [Eşyânın değişmesi sebeplerle olur.] 1/149 [**Mektûbât Tercemesi: 187.]**

● Eşyâyı, Hak sübhânehu, mertebe-i vehmde [vehm mertebesinde] yaratmıştır. Ya'nî eşyâyı bir mertebede îcâd

buyurmuştur ki, o mertebenin husûl ve sübûtu ancak hiss-i vehmedir. Meselâ bir oyuncunun eğlence mahallinde gösterdiği şeyler gibi ve âyinede görülen suver-i eşyâ gibidir. [Aynada görülen eşyânın sûretleri gibidir]. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Eşyânın mebd-i vücûdu, Hak teâlâ ve tekaddesdir. 2/44 [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Eshâb ve tâbi'în-i kirâm, mücerred [yalnız] sohbet ile, nihâyetsiz kemâlâta vâsıl oldular. 1/21 [Mektûbât Tercemesi: 36.]

● Eshâb-ı kirâm, Peygamberin muhabbeti uğruna, mal ve neflerini fedâ eylediler. Makâm ve mevkı'lerini terk eylediler. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Eshâbın nefsleri, Peygamberimizin sohbetinde hevâ ve hevesden temizlendi. Sîneleri düşmânlık ve kinden pâk ve müberrâ oldu. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Eshâb-ı kirâmın cümlesi âdildirler. Rivâyetde, teblîg-i ahkâmda [teblîg edilen ahkâmda] cümlesi birdir. Birinin rivâyeti, diğerinin rivâyeti üzerine meziyyet sâhibi değildir. 3/24. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

● Eshâb-ı kirâmın, Mekkenin fethinden evvel ve sonra, infâk ve mukatele eden cümlesi, Cennet ile müjdelenmiştir. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● “Eshâbın bir müd arpa sadakasına verilen sevâba, sâirleri Uhud dağı kadar mal verseler vâsıl olamazlar.” Hadîs-i şerîf. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Eshâb-ı kirâmın üsûl-i dinde ihtilâfı yoktur. [Îmânda ihtilâfları yoktur.] Var ise fûrû'dadır. 1/80. [Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]

● Eshâb-ı kirâmın üstünlüğü. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Eshâb-ı kirâm, vahy ile bildirilmeyen husûslarda, o Servere muhâlefet etmişlerdir. Bu ihtilâf, Fa'tebirû (Kıyas yapınız) emrine imtisâle binâ'endir. Zîrâ müctehidin ah-

kâm-ı ictihâdiyyede, sâirin reyini taklîdi menhîdir [yasak-
dır]. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Eshâb-ı kirâm birbirleriyle devâmlı, tam bir muhabbet
üzere dir. 3/24 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

● Eshâb-ı kirâmın birini dahî kötölemek, dîni kötölemek
olur. 1/80. [Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]

● Eshâb-ı kirâm arasındaki fitnenin menşe'i, Osmân "ra-
dîyallahü anh"ın katli, Talha ve Zübeyr "radîyallahü an-
hüm"dan kısasın taleb olunmasıdır. Zîrâ, Medîneden, önce
onlar çıkıp, kısasın yapılması için gelmişlerdir. 1/266. [Mektû-
bât Tercemesi: 350.]

● Eshâb-ı kirâm arasında hilâfet, râğbet edilen ve isteni-
len değildi ki, kin sebebi olsun. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Eshâb-ı kirâma buğz edip, düşman olmaktan ictinâb
[çok çekinmek] lâzımdır ki, o buğz hakîkatde Resûlullah sal-
lallahü aleyhi ve sellem buğz olur ki, **(Onlara buğz eden,
bana buğz etmiş gibidir)** buyurmuşlardır. Eshâb-ı kirâma
olan ta'zîm ve hurmet, aslında o Hayr-ül-beşere olmuş olur.
Ve ta'zîm göstermemek de böyledir. **(Onun Eshâbına, hür-
met göstermeyen, Resûlullaha î mân etmemişdir.)** 3/110

● Eshâbdan Emîr kerremallahü vecheh ile muhârebe
edenler, hatâ üzere idi. Hak tarafı Emîrde idi. Fekat ictihâd
hatâsı olduğundan, bir derece sevâba nâildirler. 2/36. [Eshâb-ı
Kirâm: 222.]

● Eshâb arasında tafdîl-i şeyhayn [Ebû Bekr ve Ömer ra-
dîyallahü anhümâyü üstün tutmak] ve muhabbet-i hateneyn
[Osmân ve Alî radîyallahü anhümâyâ muhabbet] ehl-i sün-
net alâmetidir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● "Eshâb-ı kirâmdan sonra, efdâl olan tâbi'în asrı, sonra
tebe'-i tâbi'în asrıdır." Hadîs-i şerîf. 1/209 [Mektûbât Tercemesi:
247.]

● Eshâb-ı kirâm, Kur'ân-ı kerîmi ve ahkâm-ı islâmiyyeyi
teblîğ edenlerdir. 3/24 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

● Eshâb-ı şimâl, erbâb-ı küfr [küfr erbâbı, kâfirler], es-hâb-ı yemîn, ehl-i islâm [müslimânlar] ve erbâb-ı vilâyet [vilâyet erbâbı, velîler], sâbıkân bil esâle ise Enbiyâ aleyhimüs-salevâtü vesselâmdır. 2/39 [Se'âdet-i Ebediyye: 913.]

● Eshâb-ı Kehf, Allahü teâlânın düşmanlarından, ehl-i inâdın istîlâsı vaktinde, îmân nûru ile hicret eylemeleri dolayısıyla, o dereceyi bulmuşlardır. 2/68 [Se'âdet-i Ebediyye: 398.]

● Asla kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye tâbi' olmak iledir. Aslın aslına kavuşmak vâsıtasız vâki' olur. 3/118

● Asl, esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Aslın aslı, o ismin ismlendirilmiştir ki, i'tibârât-i teâlâdır. 3/118

● Etfâl-i müşrikin [müşriklerin çocukları] ve ehl-i zimmetin çocukları îmândan mes'ûl değildir. Bunlar âhiretde dirildikten ve hakların alınmasından sonra, hayvanlar gibi yok edilirler. 1/259 [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● İtmînân-ı kalb [kalbin mutma'inne olması], zıkr iledir. 1/257 [Mektûbât Tercemesi: 321.]

● Et'ime [yiyecek] ve eşribe [içecek] de, tâ'atın yapılmasına kuvvet bulmakdan gayri niyyetler münâsib değildir. 1/70 [Mektûbât Tercemesi: 108.]

● İ'tibârât-ı ilâhînin zât üzere aslâ ziyâdeliği mutasavver [düşünülür] değildir. Onların ilmi, ilm-i huzûrîye münâsibdir. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● İ'tibârât-ı ilâhîden herbiri ayn-ı zâtdır. Beheri arasında i'tibâr-ı cûnî yokdur. İ'tibâr-ı bîcûnî kâindir. 3/100

● İ'ânet ve imdâd [yardım ve meded] akrandan olursa naks [noksanlık], huddâmdan [hizmetciden] olursa, kemâldir. 3/94

● İ'tibârâtıdan i'tibâr-ı hub [sevgi] ve ba'dehu [sonra] i'tibâr-ı vücûd sebab-i icâd-ı âlemdirler. 3/122

● İ'tikâd ile amel iki cenâhdır [kanatdır]. 1/237 [Mektûbât Tercemesi: 296.]

● İ'tikâdî ve zarûrî bir mes'eled e hâlel bulunursa, necât-ı uhrevî devletinden mahrûmdur. [Îmânda ve zarûrî bilinen husûslarda bir ârıza olursa, âhıretde kurtuluş mümkün değildir.] Ammâ, amelî konularda müsâhale [gevşeklik, ihmâl] olursa, tevbesiz dahî âhırete gidilse, hesâba çekilme, azarlanma olursa dahî, işin sonu kurtuluştur. 3/38. [Se'âdet-i Ebediyye: 68.]

● Din düşmanı olan nefs-i emmâre ve şeytân-ı la'îni gözetlemek [dikkat etmek] lâzımdır. 1/238 [Mektûbât Tercemesi: 297.]

● A'mâl-i sâlihadan [sâlih amellerden] murâd, islâmın beş şartıdır. 1/304 [Mektûbât Tercemesi: 487.]

● A'mâl-i sâliha-i bedenîyesiz [beden ile sâlih amelleri işlemeden], kalb selâmeti da'vâsı bâtıldır. 1/39. [Mektûbât Tercemesi: 67.]

● A'mâl-i sûriyye [sûret (beden) ile ilgili ameller], ma'nen yükselme sebebi ve âhıret derecelerinin yükselmesine sebep olur. 2/46 [Se'âdet-i Ebediyye: 902.]

● A'mâl-i islâmiyye [islâmî ameller] iki kısımdır. Emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmak. İlerleme ve yükselme ikinci cüz'e bağlıdır. 1/286 [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Amellerin ve ibâdetlerin efdali, nemâz kılmaktır. 3/77. [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● A'mâl-i sâliha [sâlih ameller] îmândan değildir. Ammâ, îmânın kemâl bulmasına sebebedir. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Amellerin kusûrlu yapıldığını düşünerek, haseneyi yapmaktan, [yapılan iyiliklerden] müte'essir olmak ve utanmak gerekir. 2/53. [Se'âdet-i Ebediyye: 429.]

● Amellerin ve ibâdetlerin efdali, tilâvet-i Kur'ândır. [Kur'ân okumaktır.] Diğer ibâdet ve tâ'atların şefâ'atinden, gerek mukarreb meleklerin, gerekse mürsel peygamberlerin şefâ'atinden Kur'ânın şefâ'ati makbûldür. 3/100

● A'yân-ı sâbite, imâm-ı Rabbânî indinde ilm mertebe-

sinde birbiriyle birleşen kemâlât ile yokluklardan ibâretdir. 1/234. [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● A'yân-ı sâbite, sofîyye indinde ilâhî ismlerin ilmî sûretleridir. İsmilerin kendileri değildir. 3/100

● A'yân-ı sâbite, Muhyiddîn-i Arabî indinde, ilm mertebesindeki kemâllerin tafsîlinden ibâretdir. 1/23. [**Mektûbât Tercemesi: 40.**]

● A'yân-ı sâbite ta'bîri, şeyh Muhyiddîn-i Arabînin olup, yanlışdır. Zîrâ a'yân hâdisdir. 3/58

● A'yân-ı sâbiteye vücûd ile adem arasında geçişdir, demişlerdir. Zîrâ hem ilm-i ilâhî celle şânühûda mevcûd olan vücûddan, hem hâricde yok olan ademden kendinde renk vardır. 3/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 947.**]

● İfrât ve tefrîtin ikisi dahî zem edilmiştir. Hak, ortadadır. 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

● Efdaliyyet [Üstün olmak] sevâbın çokluğu ma'nâsındır. Fazîletlerin ve menkibelerin çok vukû' bulması ma'nâsına değildir. 3/122

● İftârda acele etmek ve sahûru geciktirmek sünnetdir. 1/45 [**Mektûbât Tercemesi: 77.**]

● Ef'âlin cem'isinde [bütün işlerde] emrlere ve nehyelere [yasaklara] riâyet edilince, emr edeni ve yasaklıyanı [unutma gafletinden kurtuluş müyesser olur] ve Hak teâlânın devâmlı zikri hâsıl olur. 2/25. [**Se'âdet-i Ebediyye: 747.**]

● Ef'âl ve evsâf-ı beşerin [ve beşerin sıfatlarının] cümlesi, Allahü teâlânın mahlûkudur. Mahlûkâtın işleri, Allahü teâlânın işleri değildir. [Kulları da, işlerini de, Allahü teâlâ yaradır. Fekat, kul, işinden kendi mes'ûldür.] 3/120

● Ef'âl-i meşrû'ada [meşrû' olan işlerde] dahî izn almalıdır, demişlerdir. 1/254 [**Mektûbât Tercemesi: 317.**]

● Eflâtûn Îsâ aleyhisselâma meyl etmedi. Bir şahs ki, ölülere diriltse [ki Eflâtunun fennine bu aykırıdır.], Onu gö-

rüp, hâllerini inceleyip, sonra cevâb vermesi lâzım idi. Müşâhede etmeden cevâb, büyük bir inâd ve aklısızlıktır. [Ef-lâtûn böyle yaptı.] 3/118

● Akrobânın cefâsına sabırdan gayri çâre yoktur. Firâren [kaçarak] cefâdan kurtuluşa ruhsat vardır. 3/7 [Se'âdet-i Ebediyye: 426.]

● Elbise-i nefîseyi “Nemâzda zinetli elbiselerinizi alınız, örtünüz!” hükmünce, nemâz için zînetlenmek niyyeti ile giyinip, başka niyyetle giyinmemek gerekir. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Allah ismi bütün sıfatları ve şuûnâtı içine alır.

● İlâhî! Dostlarını öyle kıldın ki, her kim onları bildi, seni buldu. Seni bulmayan onları bilmedi. 1/156. [Mektûbât Tercemesi: 191.]

● El mer'û me'a men ehabbe. (Kişi sevdiği ile berâberdir) hadîs-i nebevîdir. Berâberlik, gerçekten sevenin (sâdık dostun) nasîbidir, hadîs-i şerîfi nice hicran içinde olanların tesel-lîsidir. 2/36 [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● İlham dînin gizli, görülmiyen kısımlarını açığa çıkarır. Kemâlât-i zâide isbât eylemez. 2/55 [Kıyâmet ve Âhret: 182.]

● İmâm-ı Türpüşînin risâlesi, i'tikâdı doğru olarak öğrenmekde fâidelidir. 1/193. [Mektûbât Tercemesi: 229.]

● İmâm-ı a'zam, Şa'bînin talebelerindendir.

● İmâm-ı a'zam, abdestin edeblerinden bir edebi terk sebebiyle, kırk senelik nemâzı kazâ buyurmuşdur. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● İmâm-ı a'zam, mutlaka mü'minim, imâm-ı Şâfi'î, inşâallah mü'minim demişlerdir ki, farklılıkları sözdendir. İmâm-ı a'zamanın sözü, hâl-i hâzır durum i'tibâriyledir. İmâm-ı Şâfi'înin ki, âkıbet i'tibâriyledir. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● İmâm-ı a'zam-ı Kûfî, vera' ve takvâ üzere idi. Sünnete uyarak ve sünnet devleti ile ictihâd ve istinbâtda yüksek de-

recelere ulaşmıştır ki, diğerleri bu derecede değildir. [Onu anlamakda kâsırdırlar.] 2/55. [**Kıyâmet ve Âhret: 182.**]

● İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, hadîs-i şerîfleri ve sahâbenin kavillerini kendi reyine tercîh ederdi. Diğerleri böyle değildir. 2/55 [**Kıyâmet ve Âhret: 182.**]

● İmâm-ı a'zam ile imâm-ı Ebû Yûsûf, Kur'ân-ı kerîmin mahlûk olup-olmamasında, altı ay münâkaşa edip, nihâyet, mahlûkdur diyeni tekfîr etdiler. [Küfre gideceğini söylediler.] 3/89

● İmâm-ı a'zam buyuruyor ki: (Sübhâneke, mâ-âbednâke hakka ibâdetike ve lâkin arafnâke hakka ma'rîfetike) [Ey Allahım! Seni noksan sıfatlardan tenzîh ederim. Biz, sana hakkıyla ibâdet edemedik. Fekat, akl ile anlaşılamıyacağını iyi anladık], buradaki ma'rîfet odur ki, Allahü teâlâyı kemâl sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzeh ve yüceliğinden islâmîyyet ne bildirmişse öylece bilmekdir. 3/123 [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.**]

● İmâm-ı Hasen, imâm-ı Hüseynden efdaldır. 2/67 [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık buyurdu ki, Hak teâlâ kulların işlerinde, işleri kullara bırakmadı ve cebr etmedi. Zorlama ve serbestlik dahî yokdur. [Kulun her dilediği olmaz. Ve hiçbir şey zorla yapıdırılmaz.] 1/289. [**Mektûbât Tercemesi: 442.**]

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, sahv erbâbının büyüklerindedir. 3/120

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, hem tarîka-i Sıddîkiyyeyi, hem tarîka-i Emîriyyeyi kendinde toplamışdı. 1/313. [**Mektûbât Tercemesi: 502.**]

● İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık, nemâzda iken bî-hoş olup, düşmüşdü. sebebi. 3/120

● İmâm-ı Rabbânînin nûru. 2/22

● İmâm-ı Rabbânînin, Ramezânın onbeşinci gecesi, sul-tân-ı vakt meclisinde îrâd buyurdıkları mevzû'lar. 3/43

● İmâm-ı Rabbânîye, mürşidine kavuşduktan birgün sonra, şu'ursuzluk; iki gün sonra fenâ hâsıl oldu. 1/290. [**Mektûbât Tercemesi: 447.**]

● İmâm-ı Rabbânî, Muhammed Bâkîye intisâbında, iki ay zarfında, esâs huzûr meydâna gelip, kemâle geldi. [Tecellîler, nûrlar, hâller, keyfiyyetler diye anlatılmak istenilen kazançlar, hocasının kalbindeki deryânın damlaları olarak önüne saçıldı.] 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İmâm-ı Rabbânîye, ilmler ve ma'rifetler nisân yağmuru gibi yağıp, acâib ve garâib sırlara muttali' kıldılar. Bu gizli sırlara isti'dâtları kadariyle mahrem olan evlâd-ı kirâmıdır. 1/148. [**Mektûbât Tercemesi: 186.**]

● İmâm-ı Rabbânî, Resûlullahın rûhâniyyetleri için, çeşidli yiyecek pişirilerek, meclis kurulmasını emr ededi. 3/106.

● İmâm-ı Rabbânî, vilâyet-i kübrâya ulaşmış ve kemâlât-ı nübüvvetle şereflenmiştir. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● İmâm-ı Rabbânînin, Nakşibendiyyede (21), Kâdiriyyede (25), Çeştiyyede (27) vâsıtası vardır. 3/87

● İmâm-ı Rabbânîye, sülûk esnâsında hâsıl olan keyfiyyetler. 1/260 [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● İmâm-ı Rabbânî buyuruyor ki, bu fakîr pür taksîr, kendi zevk ve vicdânıyla anlar ki; sağdaki melek, yirmi yılda bir iyilik bulup, ameller sahîfesine yazdığı ma'lûm değildir. 1/222 [**Mektûbât Tercemesi: 274.**]

● İmâm-ı Rabbânînin (Merâtib-i vahdet-i vücûdun tahkîki) risâlesi vardır. 1/31. [**Mektûbât Tercemesi: 52.**]

● İmâm-ı Rabbânî (Şerh-i Rubâ'ıyyâtı) şerh ederek, Muhyiddîn-i Arabînin sözlerini te'vîl buyurmuşlardır. [İslâmiyyete uygun ma'nâlar vermişlerdir.] 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İmâm-ı Rabbânînin yüce pederleri buyurmuşdur ki, yetmiş iki bozuk fırkanın meydâna çıkması, tesavvuf yolunu

bitirmeyen kimseler sebebi ile olmuştur. [Bu tesavvuf yolundakiler netîceye ulaşamadıkları için sapıtmışlardır.] 1/220. [**Mektûbât Tercemesi: 266.**]

● İmâm-ı Şâfi'î buyuruyorlar ki, Ebû Bekr-i Sıddıkın ef-daliyyetine sahâbe-i kirâm ittifak etmişlerdir. 1/59. [**Mektûbât Tercemesi: 94.**]

● İmâm-ı Şâfi'î, İmâm-ı a'zâmın fıkıh ilmindeki yüksek derecesinden bir parça anlayıp, (Bütün fukâhâ, Ebû hanîfe-nin ev halkı gibidir) buyurmuştur. 2/55. [**Kıyâmet ve Âhret: 182.**]

● İmâm-ı Gazâlî buyuruyor ki, Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem” mi'râcdâ, Hak teâlâyı görmedi. Bundan maksad, rû'yet-i dünyâ ile görmedi, demektir. 1/282. [**Mektû-bât Tercemesi: 413.**]

● İmâm-ı Gazâlî buyurdular ki, Sıffîn vak'ası, halîfe ol-mak için değil, islâmîyyetin kısas emrini yapmak içindi. 1/251. [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

● İmâm-ı Mâlik, tebe-i tâbi'îndendir. 1/251. [**Mektûbât Ter-cemesi: 308.**]

● İmâm-ı Ebû Yûsûf için, taklîdden kurtulduktan sonra [ya'nî ictihâd makâmına yükseldikten sonra], üstâdî Ebû Hanîfeye “rahmetullahi aleyh” tâbi' olması hatâdır. 3/100

● İmâmet bahsi. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İmâmet [halîfelik] bahsi, fûrû'î dindendir. Üsûl-i din-den değildir. Fûrû' ile meşgûliyyet, mâlâyâ'nîdir. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Ümmet-i Muhammed, bütün ümmetlerden önce Cen-nete girecektir. 1/249. [**Mektûbât Tercemesi: 307.**]

● Ümmet-i Muhammed, hayrül-ümemdir. [Ümmetlerin en hayrlısıdır.] 3/24. [**Hak Sözün Vesîkaları: 265.**]

● Ümmet-i Mûsâ, Cennete, kendinden önceki ümmetler-den önce girecektir. [İkinci olarak girecektir.] 1/251. [**Mektû-**

bât Tercemesi: 308.]

● Ümmet-i İbrâhîmin dîninin ve milletinin efdal olması, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem onun milletine uy-
mak emr olunmasından dolayıdır. 1/251. [**Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Ümmetden ba'zısında ba'zı kemâlât olur ki, Enbiyâ ona gıpta ederler. Hâlbuki, bütün ümmetler üzere, her hu-
sûsda üstünlük, Enbiyâya mahsûsdur. 3/123. [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Emr-i ma'rûf ve nehyi münkeri rıfk ile [yumuşaklık ile] yapmalı ki, kabûl olunmağa yakındır. 3/118

● Emrâz ve eskâm def'inde [hastalıkların kalkması için] esnâm [putlardan] ve tâgûtdan [putlaştırılmış olan şeyden] istimdât eylemek [yardım talep etmek], şirk ve dalâletdir. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Ümm-i sâbıkada [Geçmiş ümmetlerde] bir cemâ'at kâfir, bir cemâ'at de sâlih mü'min idi. Büyük günâh işlemek çok az idi. 2/37. [**Se'âdet-i Ebediyye: 910.]**

● Ümm-i sâbıkadan [Geçmiş ümmetlerden] ba'zıları sa-
bâh nemâzı, ba'zıları da sâir nemâzlarla me'mur idiler. 1/79. [**Mektûbât Tercemesi: 125.]**

● Ümm-i sâbıkaya [Geçmiş ümmetlere] herbir asrda bir Nebî gönderilmiştir. 1/259. [**Mektûbât Tercemesi: 323.]**

● Ümmidsiz olmak küfrdür. Ümmidvâr olalar. Ahkâm-ı islâmiyyeye mütâbe'at [uymak] ve pîre muhabbet var ise, hiç gâm değildir. 3/13. [**Se'âdet-i Ebediyye: 401.]**

● “Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yarattı.” Rûh-ı Âdem maksûddur. Veyâhud Hak sübhânehu Âdem aleyhis-selâmi kendi kemâlâtı ile bezedi ve sıfâtı ile vasfladı. Tam bir ayna kıldı. Bu benzerlik ism ve sûrettedir. Hakîkatde değildir. 1/95. [**Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● “Allahü teâlâ bu dîni, fâcir kimselerle de elbette kuv-
vetlendirir.” Hadîs-i şerîf. 1/33. [**Mektûbât Tercemesi: 58.]**

● “Allahü teâlâ, ayrıca bir Cennet yaratmıştır ki, burada hûrîler ve köşkler yokdur. Burada Allahü teâlâ, güler gibi tecellî eder, görünür.” Hadîs-i şerîfi, zuhûrâtın a'lâsıdır. 1/263. [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● “Belâlar, mihnetler en çok Peygamberlere, sonra Evliyâyâ, sonra bunlara benziyenlere gelir.” Hadîs-i şerîf. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● “Allahü teâlâ yüksek himmet sâhibi olanı sever,” hadîs-i şerîfdir. Yüksek himmetli olup, en yüksek dereceye kavuşmaktan başka hiçbir şeyle kanâ'at etmiyeler. Dahâ yükselmeğe tâlib olup, yüksek makâmlara çekileler. 3/20.

● Enbiyâ ve sulehânın [sâlihlerin] dünyâda mihnet çekmelerinin sebebi. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Enbiyâ günâhdan ma'sûm, Evliyâ mahfûzdur. [Korunmuştur.] 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Enbiyâ üsûl-i dinde [i'tikâdda, îmân edilecek husûslarda] müttefiklerdir. İhtilâfları, fûrû'ı dinde ba'zı ahkâma te'alluk eder. 1/63. [Mektûbât Tercemesi: 99.]

● Enbiyâdan birine tevassutla Zât-ı teâlâyâ ulaşan Enbiyâ ile, Zâtı teâlâ arasında (vâsita edilen) Nebî perde değildir. Onların zâtdan nasîbleri vâsitasızdır. Lâkin ümmet için böyle değildir ki, tevessül eyledikleri Peygamber, arada perde-dir. 3/88

● Enbiyânın mebde-i te'ayyünleri, Allahü teâlânın isimlerinin bütünüdür. Evliyânın mebde-i te'ayyünleri ise, bu isimlerin parçalarıdır. Bu parçalar, o bütünlerin altındadır. 1/231. [Mektûbât Tercemesi: 283.]

● Enbiyâ ve resûllerden, hiçbirisi gelip-geçmedi ki, şeytân onun kelâmına karışmamış olsun. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Enbiyânın makâmları, kendi yükselmelerinin, nihâyet makâmları değildir. Bilâkis o makâmlardan yüksek mertebelere terakkî eylemişlerdir ki, ba'dehû nüzûl buyurup, [on-

dan sonra inip], o makâmlarda ikâmet ederler. O makâmlar onların mebde-i te'ayyünleridir. İlâhî isimlerden ibâretdir. Hak teâlâdan feyzlerin vesîleleridir ki, Zât-ı teâlânın vâsitasız esmâ-i âleme hiç münâsebeti yoktur. Yüksek yaratılışlı olan bir sâlik [tesavvuf yolcusu], yükselmesi esnâsında, o isme vâsıl ve o makâmların üstüne dahî yükselir. Ammâ sâlik, kendi mebde-i te'ayyünü olan isme nüzûl eyledikde [indikde], kendi ismi o ismin aşağısı olduğunu anlıyabilir. 1/208. [Mektûbât Tercemesi: 245.]

● Enbiyâ, da'veti âlem-i halka tahsîs etmişlerdir. Kalbden ötesini söyleyen olmamıştır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Enbiyâ sebeblere riâyet eylemiştir. Bu riâyetleri ile berâber, Hak sübhânehüye tefvîz-i umûr buyurmuşlardır. [İşlerini Allahü teâlâyâ havâle eylemişlerdir.] 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Enbiyânın gönderilmesi, âlemlere rahmetdir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Enbiyânın birine îmân etmemek, cümlesine îmân etmemek olur. Zîrâ onlar, îmân edilecek aynı şeyleri söylemişlerdir. Dinlerinin esâsı birdir. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Enbiyânın ahkâm-ı ictihâdiyyesinde hatâ tecviz (câiz) olunmuştur. Ammâ, hatâ üzere devâm etmek tecviz (câiz) olunmamıştır. Hemen hatâlarına âgâh ederler (uyarılırlar). 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Enbiyânın bildirdikleri doğru haberleri, akla uydurmağa çalışmak, nübüvveti inkârdır. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Enbiyâ geriye tam dönmüşlerdir. Zâhir ve bâtınları ile halkı (Allahü teâlâyâ) da'vet etmektedirler. 1/272 [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Enbiyânın da'veti, tenzîh-i sırfdır. [Mahlûklara benzemiyen bir Allaha îmâna da'vetdir.] Semâvî kitâblar, îmân-ı tenzîhîyi bildirmektedir. Enbiyâ, Allahü teâlâyı yaratmasında mütâle'a etmedi. Allahü teâlânın birliğine da'vet etti.

Mâsivâyâ ibâdete, şirk buyurdular. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● Enbiyâyâ uyan, onların risâletini tasdîkden sonra, er-bâb-ı istidlâlden olur. [Peygamberleri taklîd ederek hâsıl olan î mân, î mân-ı istidlâlîdir. O büyükleri taklîd eden kimse, Peygamberlerin bildirdiği herşeyin doğru olduğunu aklı ile, düşüncesi ile anlamıştır.] Ve bu taklîdi, aynı istidlâlîdir. Meselâ bir insan, bir şeyin aslını istidlâl ile isbât eylese, o aslıdan neş’et eden fûrû’ dahî, o istidlâlî müstenid olup, cemi’ fûrû-un isbâtında müstedil (istidlâl) olmuş olur. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● İnsana lâzım olan, ehl-i sünnetin gerektirdiği gibi î mân-ı düzeltmek, ikincisi, ahkâm-ı islâmiyye-i fıkhiyye mûcibince amel. Üçüncü, sülûk-ı sofîyye-i tarîkat-ı alîyyedir. Buna muvaffak olan, büyük bir kurtuluşa nâil olur, kavuşur. Bunu yapmayan kimse, açık (kesin) bir hüsrâna vâsıl olur. 3/34 [**Se’âdet-i Ebediyye: 115.**]

● İnsanın yaratılmasından maksad, yağlı ve lezîz yiyecekler, güzel ve nefis elbiseler, mal ve mülk toplamak, ni’metlenmek, oyun ve eğlence değildir. Yaratılmasından maksad, Allahü teâlâyâ karşı gönlü kırık, boynu bükük olmak ve yalvarmak içindir. 1/206 [**Mektûbât Tercemesi: 243.**]

● İnsan irâde ve ihtiyârı ile işlerini kesb eder [çalışır]. Halk etmek (işleri yaratmak) Allahü teâlâyâ mensûbdur. (Allahü teâlâ yaratır). 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İnsan kendi fi’line kasd [niyyet] eyledikten sonra, Hak teâlânın halk etmesi, o fi’le te’alluk eder. Bu iş, kulun irâdesini sarf ederek hâsıl olduğu için, medh ve zem ve sevâb ve cezâ insana âid oldu. 1/266 [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İnsan halîfe-i rahmândır. Zîrâ sûret-i şey halîfe-i şeydir. “Allahü teâlâ, Âdemi kendi sûretinde yaratdı.” 1/287 [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

● İnsanda iki şey vardır ki, arşda yokdur. Biri, hey’et-i vahdânî (insanda bulunan on şey), diğeri şûuru nûrun alâ

nûrdur. 2/11.

● İnsân-ı kâmil, asla kavuşduktan sonra, aslın nûrlarının parlaklığından, bir ışık onun kalb aynasında parlatılıp, onu tekrar âleme döndürmek ile nâkışları terbiye etmesi havâle olunur. Bu dönüşde, hem de onu terbiye etmek vardır. 2/12.

● İnsan, âlem-i halk ile âlem-i emrin mecmû'undan (bir araya gelmesinden) ibâretidir. 3/11 [Se'âdet-i Ebediyye: 917.]

● İnsanın kendi murâdını taleb eylemesi, kendi ülûhiyye-tini da'vâ eylemesidir. 3/2

● İnsan, murâd-ı ilâhîyi tercih edip, murâd-ı mevlâdan gayri hiç murâdı kalmamak, vilâyet-i hâssaya bağlıdır (mah-sûsdur). 3/27 [Se'âdet-i Ebediyye: 428.]

● İnsanın aslı (zâtı) nefs-i emmâresidir. 3/60

● İnsan öyle bir topluluktur ki, âlem-i kebîrde yükseklikler ve aşağılıklardan her ne mevcûd ise insanda dahî vardır. Onda âlem-i halk açık, âlem-i emrden ise bir nişân var. İblisin zemm edilen kötü sıfatları kâin (onda mevcûd) ve melek sıfatı dahî sâbitdir. 1/307 [Mektûbât Tercemesi: 492.]

● İnsan bir topluluktur. İmkân âleminde bulunan herşeyin kendisi, vücûb âleminde bulunanların ise sûreti, insanda bulunur. 1/95 [Mektûbât Tercemesi: 141.]

● İnsan, yedi meşhûr latîfeden mürekkebdır. Her latîfenin ahvâli ve mevâcîdi başkadır. 3/81.

● İnsanın hakîkati o adamdır ki, hakîkat-i nefs-i nâtıkadır. 3/60.

● İnsanda, yerlerde ve göklerde bulunan herşeyden bir zerre vardır. 1/220. [Mektûbât Tercemesi: 266.]

● İnsan medenî olarak yaratılmışdır. Ya'nî, yaşamasında, diğer insanlara muhtâcdır. 2/62 [Se'âdet-i Ebediyye: 746.]

● İnsanın başka şeyleri sevmesi, kendi nefsinin sevmesindendir. [Kendi nefesine düşkün olmasındandır.] 1/105 [Mektûbât Tercemesi: 156.]

● İnsanın yaratılmasından maksad, Hak teâlâyâ ibâdet ve kulluk yapmaktır. 1/73 [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● İnsandan bu fânî dünyâda taleb olunan [istenilen], ma'rifet-i Hak teâlâdır [Rabbini bilmesidir]. 1/226 [**Mektûbât Tercemesi: 278.**]

● İnsan mahlûkâtın en çok muhtâc olanıdır. Ve her neye muhtâc ise, ona alâka duyar. Her te'alluku ise, Allahü teâlâdan uzaklaşmasına sebebdir. Bu sebebden, temâm mahlûkâtın ziyâde mahrûmu insan olur. 1/45 [**Mektûbât Tercemesi: 77.**]

● İnsana karşı secdenin çirkinliği, güneşden dahâ âşikârdır. Sakınmak herkese lâzımdır. 1/29 [**Mektûbât Tercemesi: 47.**]

● İnsana cânib-i Hak sübhânehudan feyz ve in'âm [ni'metler] devâmlı gelmektedir. Kula verilen maddî ve ma'nevî [zâhirî ve bâtınî] feyzler, eğer bir sâ'at ve bir lemha kesilse, bendeden [kuldan] gerek vücûd ve gerek onun kemâlât-ı tâbî'asından bir eser kalmaz. Hâlbuki kula lâzımdır ki, bir lemhada ve turfetül-aynda [göz-açıp-kapama anı] o hazretten gâfil olmıya. Ve devâm-ı huzûr ile sıfatlana. Büyük hüsrân ve şaşılacak şeydir ki, ni'meti vereni unutup, ni'metlere dalar. Ve kendisine ni'met verene yönelmez, ondan yüz çevirir. Şübhe yokdur ki, huzûrun devâmı, bâtına nisbetle mümkün ve belki vâkî'dir. Alel-husûs bizim tarîkımızda [yolumuzda], Allahü sübhânehunun keremiyle bu devâm sehl-ül-husûldür. Ve ibtidâda [başlangıçda] zuhûr eder. Lâkin bu devâm zâhirde zordur. Zîrâ zâhir, kesrete bağlı olduğundan gafletten halâs bulmağa çâre yokdur. Fekat bu zâhirî gaflet, sâlih niyyet ile olursa, gaflet huzûr olur. Meselâ uyku, tâ'atda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile olursa, tâ'at olur. Bu sûretle devâm-ı huzûr, zâhire nisbetle dahî gerçekleşmiş olur. Zâhire ve bâtına nisbetle olan bu devâm-ı huzûr, insanlardan ekmel-i kümelin nasîbidir ki, itmînân-ı nefis ile müşerref olmuşlardır. Ve fenâ-yı etem ve bekâ-yı ekmele ulaşmış ve amelde niyyet ve ihlâsın tashîhi külfetinden vâreste olmuşdur [kurtulmuşdur]. 1/172 [**Mektûbât Tercemesi: 213.**]

- Enes radiyallahü anının, tâ'ûndan [vebâdan] seksen ev-lâdı vefât etdi. 2/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 1035.**]
- Enfüs (insan) dahî, âfâk (insandan başka şeyler) gibi, ilâhî isimlerin zıllıdır. 2/99 [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]
- Enfüs ve âfâkda görülen şeyler, aranan şeyin işâretleri-dir. İstenen şey değildir. 2/99. [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]
- Evâmîr-i ilâhîyeye adem-i imtisâl [İlâhî emrleri yapma-mak], yâ şerî'atin bildirdiği haberleri yalan addederek [inan-mıyarak] i'timât etmemek veyâ Hak teâlânın emrlerine ehemmiyet vermemek sebebiyledir. Çirkinliğini düşünmek gerekdir. 1/73 [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]
- Evlâda hizmet, babasına yardım olur. 1/177 [**Mektûbât Tercemesi: 218.**]
- Evvelühüm hayrûn ev âhıruhüm (Başlangıcı mı dahâ iyi, yoksa sonu mu) hadîsiyle, âhır-ı ümmetin medhi. 1/261 [**Mektûbât Tercemesi: 343.**]
- Ülül'azm Peygamberler Resûlullahâ tâbî' olmağı arzû etmişlerdir. 1/249 [**Mektûbât Tercemesi: 307.**]
- Evliyâullahın huzûruna boş gelmek lâzımdır ki, dolu olarak dönüle. Ve kendi iflâsını göstermek lâzımdır ki, onlar dahî şefkat edip, feyz yolunu açalar. 1/157. [**Mektûbât Terceme-si: 192.**]
- Evliyâdan ekserîsi vehm mertebesinin son noktasına ulaşsa da, nefs-ül-emr mertebesine dâhil olamazlar. 3/100.
- Evliyâullahın elbisesini edeble giymekden çok fâide hâ-sıl olur. 1/206 [**Mektûbât Tercemesi: 243.**]
- Evliyâullah büyük günâh işlemekten korunmuştur. 1/223. [**Mektûbât Tercemesi: 276.**]
- Evliyâdan ba'zısının değişik yerlerde hâzır olması, latî-felerinin muhtelif bedenler hâlinde görünmesidir. 2/58 [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]
- Evliyâ insanları, hem islâmiyyetin zâhirine, hem de bâ-

tının da'vet ederler. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Evliyâ-i müstehlikîn [Kendini yok bilen Evliyânın] sebebler âlemine inmemiş olup, nübüvvet kemâlâtından nasîbleri yoktur. Başkalarını kemâle getiremezler. 1/24 [Mektûbât Tercemesi: 42.]

● Evliyâ-i uzletden olup, kemâlât-ı vilâyet tarafı gâlip olan aktâb, evtâd ve ebdâlin terbiyetleri, Alî radiyallahü an-hın imdâd ve yardımına bırakılmışdır. 1/251 [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Kendini boş, uzak sanan, kavuşmuş demektir. 1/148. [Mektûbât Tercemesi: 186.]

● Üveysî tarîkat (yol), rûhâniyyetden feyz almak demektir. 3/118

● Ehl ve ıyâl [çoluk-çocuk] ile münâsebeti tam peydâ eylemeler. 3/84 [İslâm Ahlâkı: 356.]

● Ehl ve ıyâlin [çoluk-çocuğun] memnûn olmaları için, âhiret azâbına râzı olmak [onu seçmek] aklsızlıktır. 1/226 [Mektûbât Tercemesi: 278.]

● Ehl-i hânenin [hâne halkının] hepsini nemâza ve sâlih işlere ve ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmağa [ve harâmlardan sakınmağa ve kadınların, kızların örtünmelerine] teşvîk ediniz. Zîrâ mes'ûlsünüz. 3/84. [İslâm Ahlâkı: 356.]

● Ehl-i beyte muhabbet cüz'-i îmândandır. Son nefes için pek-çok fâidesi vardır. 2/36. [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Ehl-i sünnet, bu i'tikâdı kitâb ve sünnetden aldılar, istinbât etdiler [çıkdılar]. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Ehl-i sünnetin doğru olduğu muhakkaktır. Ehl-i sünnetin dışında olanlar, [şî'îlik ve vehhâbîlik] zındıklık ve ilhâddır. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Ehl-i sünnetden hardal dânesi kadar ayrı olanların sohbeti semm-i kâtildir. [Öldürücü zehrdir. Bunlarla arkadaşlık etmekden çok sakınmalıdır.] 1/213 [Mektûbât Tercemesi: 256.]

- Ehl-i sünnete tâbî’ olmadan kurtuluş mümkün değildir. 1/59. [**Mektûbât Tercemesi: 94.**]
- Ehl-i sünnetin reîsî [reîslerinden birisi] Şeyh Ebûl Hasen-ül-eş’arîdir. 2/67 [**Se’âdet-i Ebediyye: 54.**]
- Ehl-i islâma lâzımdır ki, pâdişâh-ı islâma yardım edeler. İslâmiyyetin yayılmasına [revâç bulmasına] sebep olalar [uç-raşalar]. 1/47 [**Mektûbât Tercemesi: 82.**]
- Ehl-i dünyâyâ ve onun aldatıcı süslerine göz ucu ile dahî nazar, öldürücü zehrdir. 1/138. [**Mektûbât Tercemesi: 180.**]
- Ehl-i sünnet i’tikâdına sarılıp, Zeyd ve Amr’ın [şunun-bunun] sözlerine kulak asrıya, dinlemeye ve yalan olan efsâneleri ve yalan olan hikâyeleri kendine düstûr eylemek, kendini zâyî’ eylemektir. 1/251 [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]
- Ehl-i kitâb, Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” Peygamber olduğunu anlarlar. Fekat, inadları yüzünden inanmazlardı. 3/91
- Ehl-i Bedr, mutlaka magfûrdur (kurtulmuşdur). 3/24
- Ehl-i irâdetden [dînine çok bağlı] olan sâliha bir hanıma, dînin akâidini ve islâmiyyetdeki ibâdetleri beyân ve terğîb eden mektûb. 3/17 [**Se’âdet-i Ebediyye: 102.**]
- Âyât-ı Kur’âniyyenin [Kur’ân-ı kerîm âyetlerinin] anlaşılmasından acz hakkındaki mektûblar. 1/310 [**Mektûbât Tercemesi: 495.**]
- İnternet vâsıtası ile haberleşme. 412
- Îşân [onlar] Kalb hastalıklarının tabîbleridirler. 1/260 [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]
- Îşânın [Evliyânın] bakışları, kalb hastalıklarına şifâ verici, teveccühleri ma’nevî hastalıkları def’ edicidir. 2/92 [**Se’âdet-i Ebediyye: 749.**]
- Îşânın sözleri devâ ve bakışları şifâdır. 1/109 [**Mektûbât Tercemesi: 161.**]
- Îşânın celîsleri [Onlarla birlikde olanlar] şakî olmaz.

1/87 [Mektûbât Tercemesi: 137.]

● Îşâna muhabbet, Allahü teâlânın en büyük ni'metlerindendir. Ve se'âdetin sermâyesidir. 2/36, 1/142. [Mektûbât Tercemesi: 182.]

● Îşâna [onlara] buğz, öldürücü zehr ve onları kötölemek ebedî mahrûmiyyete sebep olur. Zîrâ aslın aslına kavuşmuş olan Ârife muhabbet, Hak teâlâyâ kavuşdurur ve buğz da onun buğzuna sebep olur. 3/110

● Îşânın âşinâlığından maksûd [Onlarla görüşmekden maksad], kendi kusûrlarını, ayblarını anlamak içindir. Ve gizli kötülüklerini meydâna çıkarmak içindir. 1/68 [Mektûbât Tercemesi: 106.]

● Îşânın (onların) nisbeti vermekde ve huzûr ve âgâhlığı kısa bir zemânda sâdık talebeye vermekde tam bir kudretleri olduğu gibi, o nisbeti almakda dahî, tam kudretleri vardır. 1/221. [Mektûbât Tercemesi: 269.]

● Îşânın zâhir ve sûretini beşer sıfatı üzere terk eylemişlerdir. Tâ ki onun kemâlâtına örtü ola. Velî diğer insanlar gibidir. [Hak bâtil ile karışmıştır.] 2/30.

● Îşânın zâhirine bakanlar, mahrûm olur ve zarar eder. Bâtinlarına nazar edenler, kurtuluşa ve felâha erer. 2/52.

● Îşânın mezâr-ı şerîflerinden de, istifâde olunmaktadır. 1/291. [Mektûbât Tercemesi: 458.]

● Îmânda kalbin tasdîki kâfî olup, nefsin iz'ânı [anlaması] istenmemiştir. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Îmân başka, inkâr etmemek başkadır. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Îmân kalbin tasdîkidir. Tasdîk iz'ândan [anlamakdan] ibâretdir ki, inanmak ile ta'bir olunmuştur. 3/91

● Îmân, zarûret ve tevâtür ile dinden bize gelmiş olanlara kalbin tasdîkinden [inanmasından] ibâretdir. Lisânın söylemesi de îmânın rûknüdür demişlerdir ki, sükût ihtimâli

vardır. [Özr, korku ile söylememesi afv olur.] Bu tasdîkin alâmeti, küfrden uzak ve kâfirlikden sakınmaktır. Ve kâfirliğin husûsiyyetleri olan, onlara mahsûs şeylerden, meselâ zünnâr bağlamak gibi, bunlardan te'arrîdir [âri olmakdır]. Bu tasdîki da'vâ edip, küfrden teberri eylemezse, mürtedir. Teberri, kâfirlere düşmanlıktan ibâretidir. Bu teberri kalb ile veyâ havf [korku] yoksa, kalb ve kalıp ile olur. Muhabbet-i Hudâ ve Muhabbet-i Resûl-i Hudâ, onların düşmanlarıyla düşmanlık eylemedikçe olmaz. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Îmânda sâdece kelime-i şehâdeti söylemek kâfi değildir. Münâfıklar da, o kelimeyi söylerler. Bütününe inanmak ve kâfirlikden teberri lâzımdır. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Îmân başka, ma'rifet başkadır. Îmân, inanmak; ma'rifet anlamak demektir. 3/91

● Îmân ve küfrün medârı hâtîme üzeredir. [Mü'min ve kâfir, son nefesde belli olur.] Çok kimseler vardır ki, temâm ömründe o iki sıfatın biri ile muttasıf olur [vasflanır.] Âhırinde [sonunda] onun zıddı gerçekleşir. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Îmânları mevcûd iken, kâfirlik merâsimlerini yapan ve kâfirlerin günlerini ta'zîm eden müslimânların cenâze nemâzlarını kılalar. Onları kâfirlere dâhil eylemeyeler. Îmân bereketi ile azâb-ı ebedîden kurtulurlar. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Îmân ehli, günâhları dolayısıyla Cehenneme girince yüzleri siyâh yapılmaz ve zincire vurulmazlar. Ve isyânı kadar azâb görüp, sonunda Cehennemden çıkarılırlar. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Îmân-ı bil-gayb [gayba îmân], şühûdî îmân üzerine tercîh edilir. 2/8 [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● Îmân, tasdîk ve kalbin yakîn hâsıl etmesinden ibâretidir ki, azlık ve çokluk kabûl eylemez. Azlık ve çokluk ameller i'tibâriyle îmânın parlamasındadır. Îmânın kendinde değil-

dir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● İmân-ı istidlâlî [anlıyarak îmân], îmân-ı taklîdîden dahâ iyidir. Enbiyâyı taklîd ile olan îmân, îmân-ı istidlâlîdir. Zîrâ Enbiyânın sadâkatını delîl ile bilir. Âbâ ve ecdâd [baba ve dede] îmânını taklîd etmek, îmân-ı taklîdîdir ki, mu'teber değildir. 1/272 [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● İmân, bâtil ilâhları kaldırıp, her ne var ise, bunların hepsini (Lâ) ile yok edip, Hak celle sultânühuyu ma'bûd olarak isbât eylemektir. 2/8 [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● İmân-ı hakîkînin hâsıl olmasına alâmet, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmakda kolaylığın hâsıl olmasıdır. 1/191. [Mektûbât Tercemesi: 227.]

● İmân kemâl buldukça, latîfelerin bedene te'alluku azalır. Ve bu münâsebetsizliğin artması nisbetinde, beden zulmete yakın ve onda vesveseler ve hâtıra gelen şeyler ve tereddüd artar. Başlangıçda ve ortada olanlarda durum böyle değildir. Bunların hâtırlarına gelen öldürücü zehrdir [felâketdir]. 1/182 [Mektûbât Tercemesi: 221.]

● İmân-ı hakîkî, ma'rifete bağlıdır ki, ma'rûfda fânî olmakdan ibâretedir. Ma'rifetden evvel îmân, sûrî; ya'nî mecâzîdir. 3/91

– B –

● Baba Âbrîzin Âdem aleyhisselâmın çamuruna su dökmesi rûhu iledir. 2/28 [Se'âdet-i Ebediyye: 745.]

● Bâtılın hiçbir sûretle doğruluğu yoktur. 2/42 [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Bâtın için hâllerin hâsıl olması vardır. O ahvâlin ilmi yoktur. [Hâsıl olmakla anlaşılır.] Eğer zâhir olmasaydı, bilmek ve ayırmak yolu açılmazdı. 1/284 [Mektûbât Tercemesi: 414.]

● Bâtının tasfiyesine münâfi olan [temizlenmesine mâni' olan] herşeyi düşman kabûl etmek gerekir. 1/182 [Mektûbât Tercemesi: 221.]

● Bâtına [kalbe] meşgûl olup, zâhiri terk eden [zâhirin, bedenin yapacağı emrleri terk eden] mülhiddir. Ve ahvâli [hâlleri] istidrâcdır. 2/87 [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Bâtının imdâdı olmaksızın ahkâm-ı islâmiyye ile süslenmek güçdür. 2/87 [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Bâgîler ile kîtâl [savaş] farzdır. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Bâyezîd-i Bistâmîn (Sübhânî) kavlinin ma'nâsı, Hak-ı tenzîhdır. Kendini tenzîh değildir. 1/43 [Mektûbât Tercemesi: 72.]

● Bâyezîd-i Bistâmîn (Sübhânî) sözü, tesavvuf yolunda kemâle ulaşmadan söylenmiştir. Dahâ sonra, kemâle ulaştı. 3/118

● Bâyezîd-i Bistâmîn (Sübhânî) kavli, hâllerin galebesinden dolayı olduğundan ma'zûrdur. (Afv edilip, mes'ûl olmaz). 3/118

● Bâyezîd-i Bistâmî buyurur ki, arş ve arşda olan şeyler, ârifin kalbinin bir köşesine konsa, kalbin genişliğinden dolayı hissetmez. Burada arşın misâllerini arş üzere hüküm eylemiştir. 2/21.

● Putperest olan, aslında kendine tapmaktadır. */154

● “İslâmiyyet garîb olarak başladı. Garîb olarak döner. Garîblere müjdeler olsun.” Hadîs-i şerîf. 2/39 [Se'âdet-i Ebediyye: 913.]

● “Bid'at dalâletdir. Her ne ki, benden sonra olursa merdûddur [red edilir].” Hadîs-i şerîf. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Bid'at ehlinin aslı dokuzdur. Hâricîler, şî'a, mu'tezile, mürci'e, müşebbihe, cehmiyye, dırâriyye, neccâriyye, kilâbiyye olup, cümlesi, Eshâb ve tâbi'în ve fukahâ-i seb'anın vefâtından sonra, açığa çıkdılar. (Gunye). 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Bid'at ehlinin en kötüsü Eshâb-ı Resûle [Eshâb-ı kirâ-

ma] buğz üzere olanlardır. 2/36 [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Bid'at ehline hurmet göstermek, islâmın yıkılmasına yardım etmektir. (Bu ise) amelin boşa gitmesine sebep olur. 2/23 [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● Bid'atden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Bid'atin terki, sünnetin işlenmesinden dahâ iyidir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Bid'at, sünneti ortadan kaldırıyor ise, bid'at-ı seyyie, sünnetden sâkıt ise [ortadan kaldırmıyor ise] bid'at-i hasenedir. İkisi de dalâletdir. 1/186. [Mektûbât Tercemesi: 223.]

● Bid'at-i hasene dahî olsa, sünnetin kalkmasına sebep olur. 2/23. [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● Bid'at ehli sohbetinin fesâdı, kâfir sohbetinin fesâdından dahâ ziyâdedir. 1/54 [Mektûbât Tercemesi: 90.]

● Bid'at yayılıp, zulmeti, âlemi kuşatmıştır. 3/96.

● Berâhime (Berehmenler) hakkında îzâh. 1/313 [hâşiyesinde]

● Bast [ilerlemek] ve kabz [durmak], bu tarîkde [yolda] uçulan kanattır. Kabz ile üzgün ve bast ile sevinçli olmaları. 2/23

● Basît ve mürekkebe cismelerin cümlesi [her ne var ise cümlesi], Hak sübhânehûnun îcâdıyla mevcûddur. Ve ademden vücûda gelmiştir. 3/57

● Bi'set-i Peygamberi, her zemânda, her memlekete vâki' olmuştur. 1/259. [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● Bekâ-yı şey, vücûd-ı şey'in zemân-ı sâni ve sâlisinde... ilâ Mâşâallah istikrârından ibâretir. 3/57 [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Bekâ-billâh. 2/99, 3/79. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Bekâ-billâh hâsıl olmadan önce devâmlı huzûr müm-

kin değildir. 1/285. [**Mektûbât Tercemesi: 415.**]

● Bilâlin sin harfi, indallah [Allahü teâlâ indinde] şindir. 3/100.

● Belânın kalkmasına düâ edip, afv ve âfiyeti ricâ ederiz. 3/15

● Belânın kalkmasını ârif kimse istemez. Zîrâ ârif, belâları mahbûbdan bilir. Ve onun murâdı olduğunu düşünür. Onun def'ine nasıl tâlib olur? Sûretâ [ya'nî görünüşde] düâyı dili ile söylese de, düâ emrine uymak içindir. Aslında hiç tâlib değildir. Her belâdan lezzet duyar. 3/15

● Belâlara sabr, kazâya rızâ ve tâ'atda sebât ve ma'siyyetlerden ictinâb [kaçınmak] lâzımdır. 2/18

● Belâdan güç yetdiği kadar ve kudreti mikdârı ictinâb edeler ki [kaçınalar ki], el firârü mimmâ lâ yutâku min süne-nil mürselîn. [Tâkat getirilemeyen şeyden firâr (kaçmak) Peygamberlerin âdetleridir.] 3/19.

● Bir beldede bilinen âdetler, dînî delîl olamaz. Bir şeyin câiz olmasına delîl olan, eskiden beri devâm ede-gelen bütün beldelerin âdetlerinin icmâ'larıdır. 2/54

● Bühtân ve iftirâ zemm edilen sıfatların en kötüsüdür. Bu iki sıfat, yalanı içine aldığı içindir ki, bütün dinlerde harâmıdır. 3/41 [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Beyt-il mukaddesindeki sahratullahın [taşın] kemâlâtı, kemâlât-ı Kâ'beye dâhildir. 2/72

● Bîcûn ve bîcûnegî ta'biri, Leyse kemislihî şey'ün [Ona benzeyen hiçbirşey yoktur] âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesidir. 1/38 [**Mektûbât Tercemesi: 65.**]

● Bîcûnden [akl ile anlaşılamıyandan] ibâret-i çün ile bahs etmek, aynı küfr ve ilhaddır. [Akl ile anlaşılamıyanı akl ile anlaşılanlar ile anlatmak küfr ve ilhaddır.] 3/95

● Bî'at-i nisâ [kadınların bî'ati] yalnız söze bağlı idi. (Söz ile idi). Resûlullahın mübârek eli, bî'at eden kadınların eli-

ne dokunmadı. Kötülenmiş sıfatlar ve kötü huylar, erkeklere nisbetle kadınlarda dahâ çok olduğundan, bî'at şartları erkeklerden dahâ çok oldu. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Bî'at-ür-rıdvânda, bî'at edenlerin cümlesinden Allahü teâlâ râzıdır. Cümlesi ehl-i Cennetdir. 2/96. [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Bî'at-ür-rıdvân ehli, mutlaka ehl-i Cennetdir. 3/24 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 265.]

– P –

● Pâdişâhların [devlet başkanlarının] iyi ve kötü huyları ve işleri, bütün millete yayılır. 1/195 [Mektûbât Tercemesi: 233.]

● Pîr, Allahü teâlâyâ kavuşmağa vesîledir. Maksûd olan Hak sübhânehûdur. 2/63.

● Pîr, mürîdlerin yetişmesine sebep olduğu gibi, mürîdler de, pîrin olgunlaşmasına sebebedir. 1/256 [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Pîr iletken gibidir. Kalb makâmına inmiş olup, rûh ile nefis arasındadır. Rûh yolu ile aldığı feyzi, nefis yolu ile tâliblere dağıtır. 1/287 [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Pîr hayâtta iken, diğer pîre bağlanmak câizdir. 2/63.

● Pîr-i nâkıs [Nâkıs pîr] tâlibi sapdırır. 1/287 [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Pîr, kâmil ve mükemmil ise, sohbeti büyük ni'metdir. Ve onun bakışı devâ ve sözleri [sohbeti] şifâdır. Ve o sohbitsiz vusûl [kavuşmak] mümkün değildir. 1/23 [Mektûbât Tercemesi: 40.]

● Pîrin cezbesi sülûkden önce olmuş ise, kibrît-i ahmerdir. [Bulunmaz bir ni'metdir]. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

– T –

● Ettâibü minezzenbi kemen lâ zenbe lehü. (Günâhlarından tevbe eden, günâhsız kimse gibidir). Bu hadîs-i şerîf,

günâhkârlara müjdedir. 2/19. [Se'âdet-i Ebediyye: 69.]

● Tâbi' olanlar ve hizmet edenler için, büyüklere gelen ni'metlerden pay vardır. 1/301. [Mektûbât Tercemesi: 480.]

● Tâbi' her neye kavuşursa, uymuş olduğu kimseden kavuşur. 1/294 [Mektûbât Tercemesi: 468.]

● Teblîg-i zâhirî ve teblîg-i bâtınîyi birlikde yapan çok kıymetlidir. Böyle kimse az bulunur. 1/48. [Mektûbât Tercemesi: 84.]

● Tecellî, ikinci mertebede ve üçüncüde veyâhud dördüncüde, Allahü teâlânın dilediği mertebeye kadar şey'in zuhûrundan ibâretidir. 3/79

● Tecellîler ve zuhûrlar, zıllardan haber verir. Zıllere tutulmaktan kurtulan, tecellîlerden ârîdir [kurtulmuştur]. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Tecellîler ve zuhûrlar, matlûba perdedirler. 3/79

● Tecelliyât-i selâse (tecellî-i esmâ ve sıfat ve zât) [Tesavvuf yolcularından onbinlerde birini], ma'rifete dayanan müşâhedelerden kurtarıp, ihlâs ni'metine ve rızâ makâmına ulaşıdırırlar. 1/36 [Mektûbât Tercemesi: 63.]

● Tecellî-i sûrî kendini Hak bulmaktır. Ya'nî hakkı kendi ile görür. Lâkin bu şühûd mecâzîdir. 1/277 [Mektûbât Tercemesi: 407.]

● Tecellî-i ef'âl sâhibi, arada olan vâsıtaların (sebeblerin) var olmasının behâne olduğunu bilir. [Asl yapan Allahü teâlâdır.] 3/75

● Tecellî-i ef'âl, kulların işlerini, Allahü teâlânın fi'linin zılleri olduğunu görmektir ki, bu ef'âlin kıyâmı [bu işlerin varlığının] o fi'l ile olduğunu bilmektir. 3/75

● Tecellî-i ef'âl ve sıfat, zâtın tecellîsi olmadan düşünülemez. Zîrâ, ef'âl ve sıfat için, Zât-ı teâlâ ve tekaddesden ayrılma yokdur. Bu tecellîler sıfatların ve fi'llerin zılleri'dir. 2/11

● Tecellî-i sıfat, nefsin fânî olması mu'âmelesini hâsıl eder. 3/75

● Tecellî-i sıfat, sâlik kulların sıfâtını, Allahü teâlânın sıfatlarının zılleri bulmaktır. 3/75

● Tecellîlerde, eğer başka ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i sıfât denir. Eğer başka olmıyan ma'nâlar düşünülürse, tecellî-i zât denir. 1/121 [Mektûbât Tercemesi: 168.]

● Tecellî-i zât dâimî olup, anlatılamaz. Zevk ile ve vicdân ile anlaşılır. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Tecellî-i zâtîler, isimlerin ve sıfatların perdesi arkasındadırlar. 3/100

● Tecellî-i zâtî perdesizdir. Ve bî şu'ûri ve hislerin yokluğu [kaybolması] vâki olmaz. 1/287 [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Tecellî-i zâtda nefis, bütün latîfelerden dahâ ileri gider ve bütün latîfelerden ilerlemekte seçilmiştir. 1/234 [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Tecellî-i zâtî zemânında, nefis mutmainne olup, Rabbinden râzı olur. Bu makâmda (Şerh-ı sadr) hâsıl olur. 1/253 [Mektûbât Tercemesi: 316.]

● Tecellî-i zât, Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” sonuncusuna mahsûsdur. Ve tufeyl olmak i'tibâriyle [onun yanısıra] başka Peygamberlere ve Ona tâbî' olmak i'tibâriyle de bu ümmetin Evliyâsına da hâsıl olur. Celîs-i tufeyli ile [meclisinde bulunan ile], hâdim-i tâbî' [tâbî' olup, hizmet eden] arasında fark çokdur. Bu vilâyet-i hâssa, diğer Peygamberlerin ümmetlerine nasîb olmamıştır. Bu sebeble bu ümmet, ümmetlerin hayırlısı olup, ve ülemâsı da, Benî İsrâilin Peygamberleri gibi olmuştur. 1/248 [Mektûbât Tercemesi: 305.]

● Tecessüs (birinin işlerini araştırmak) harâmdır. 1/123

● Tahsîl-i nücûm [nücûm ilmini tahsîl], mantık, hendese, ve hesâb ve emsâlî, âhiret için fâideli olsaydı, felsefeciler necât bulurdu [kurtulurdu]. 1/73 [Mektûbât Tercemesi: 111.]

● (Tergîbüs-salât ve teysir-ül ahkâm) fârisî fıkıh kitâbıdır. Ahkâm-ı islâmiyyeyi ondan öğreneler. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Terk-i dünyâ bu zemânda çok zordur. Hükmen terk etmek de, büyük ni'metdir. Bu da, yimekte, içmekte ve giyinmekte ve meskende islâmiyyetin hudûduna riâyette [islâmiyyetden dışarı taşmamakla] olur. 1/72 [Mektûbât Tercemesi: 110.]

● Terk-i hükmîyi de başaramıyan kimse, münâfık sayılır. İmânım var demesi âhîretde ona fâide vermez. (Sûret-i imân âhîretde fâideli olmaz). 1/72 [Mektûbât Tercemesi: 110.]

● Terk-i dünyâ iki nev'dir: Biri mubâhları zarûret mikdârı kullanmak. Bu kısım, terk-i dünyânın en iyisidir. İkincisi, harâmlardan ve şübhelilerden sakınarak, mubâhlar ile ni'metlenmekdir ki, bu zemânda makbûldür. 1/163 [Mektûbât Tercemesi: 200.]

● "Tesbîh, tehlîl ve tahmîd ile Cennetde ağaç dikişiz." Hadîs-i şerîf. 3/100

● Tesbîh, tevbenin anahtarı, belki tevbenin özü ve hülâsasıdır. 1/308 [Mektûbât Tercemesi: 493.]

● Tasnîfatdan ziyâde [Lüzûmsuz kitâblar yazmakdan ziyâde] dahâ mühim işler vardır. Onun ile meşgûl olmak, en münâsib ve en evlâdır. 1/184. [Mektûbât Tercemesi: 222.]

● Tasdîkden murâd, yakîn ve kalbin iz'ânıdır. İlme şâmil olan [içine alan] umumî ma'nâ değildir. 3/91

● Tasdîk bir hükmüdür ki, iz'ândan ibâretedir. İnanmak ile ta'bîr olunur. 3/91

● Te'âmül ve âdât [öteden beri gelen örf ve âdetler] islâmî delîl olamaz. 2/54

● Te'ayyün-i hubbî, mümkün olan hakikatlerin nihâyetidir. Ve mümkünâtın hakikatlerinden bir hakikat onun üstünde değildir. 3/122

● Te'ayyünler temâmen mahlûkdur ve hâdisdir. 3/122

● Te'ayyünât-ı selâse [üç te'ayyünât], ilmî, vücûdî ve his-sîdir. 2/73.

● Te'ayyünât beşdir ki, ona tenezzülât-i hams ve hadarât-i hams derler. İki te'ayyün, mertebe-i vücûbda olup, te'ayyün-i vahdet ve te'ayyün-i vâhidiyyetdir derler. Mütebâki [diğer] üç te'ayyün, mertebe-i imkânda olup, te'ayyün-i rûhî, te'ayyün-i misâlî, te'ayyün-i cesedîdir derler. Bu tenezzülât-i hams, mücerred i'tibârâtdır. Ve şühûda te'alluk eder. Te'vîli lâzımdır. 3/33

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmîler, te'ayyün-i hubbînin zılâli (zilleri) olduğundan, bunlar te'ayyün-i evvel zan olunur. 3/122.

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîyi ve hilleti müştemildir ki, merkezi hub olan bir dâire şeklinde temessül ediyor. 3/122.

● Te'ayyün-i evvel, hadarât-i vücûd olup, zılliyyet tarîki ile, bütün kemâlât-ı zâtîyye ve sıfâtîyyeyi kendinde toplar. (Her şeyi) içinde toplayan bu mertebenin tafsîlâtı, ikinci te'ayyündür ki, hayât sıfâtıdır ki, bu da bu sıfatları içine alır. Sonra ilm sıfatı, zılliyyet yoluyla vardır. 3/114

● Te'ayyün-i evvel vücûdîdir. Rabbi [sâhibi] halîlürrah-mândır. 3/114.

● Te'ayyün-i vücûd, te'ayyün-i ilmînin fevkidir [üstüdür]. İkisi arasında şân-ül-hayât ve şân-ül-ilm vardır. 3/88

● Te'ayyün-i evvel, zuhûr-ı vahdet olup, Zât-ı teâlâ onda zâid değildir. Ona tecellî-i zât demişler ise de, tecellî-i şüûnîdir. 3/122.

● Tefrika-i zâhir, çok zemân iyi olur. Bâtının tefrikası ya'nî kalbi mahlûklara bağlamak hiç câiz değildir. 1/221 [Mektûbât Tercemesi: 269.]

● Takvâ, nehy edilen şeylerin hepsinden sakınmaktan ibâretidir ki, vera'dır. 3/9.

● Tegannî harâmıdır. 1/266, 3/73. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Tekellûf ve te'ammül mertebe-i tarîkatdedir. [Kendini zorlamak tarîkat mertebesinde olur]. O iş devâmlı olmaz. 1/60 [Mektûbât Tercemesi: 97.]

● Tekmîl-i sinâ'ât telâhuk-ı efkâr iledir. [San'atın, fennin, tekniğin ilerlemesi, fikrlerin, deneylerin, birbirine eklenmesi ile olur.] 1/292 [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Tekvîn, sıfât-ı hakîkiyyedendir. Eğer böyle denilmezse, icâd gayra müstenid kalır [başkasına bağı kalır]. 3/27

● Telezzüzü dünyâ ve telezzüzü âhîret [Dünyâ ve âhîret lezzeti]. 2/99, [Se'âdet-i Ebediyye: 515.] 1/302. [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Tekâlîf-i islâmiyye [islâmiyyetdeki teklîfler] külfet değil, rahmetdir. Şükri-ni'met [ni'metin şükürü] aklen vâcibdir. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Teklîfât-ı islâmiyyeyi kolay bulmamak, nefsin kötülüğünden ve tabî'atin bozukluğundandır. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Bir tenzîh ki bizim ilmimiz ona te'alluk ede, aynı teşbîhdir. 2/8. [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● Tevbeye muvaffak olmak, Hak sübhânehûnun inâyetindendir. 1/78. [Mektûbât Tercemesi: 124.]

● Tevbe, farz-ı ayndır. Hiçbir ferdin ondan müstagnî olması düşünülemez. 2/66 [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Tevbe etmek üsûli, îzâhı. 2/66 [Günâh kelimesine mürâce'at.] [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Teveccüh-i pîr [pîrin teveccühü] muktedî olan mürîdin ihlâsı ve muhabbeti mikdârıncadır. 1/128 [Mektûbât Tercemesi: 173.]

● Tevhîd. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Tevhîd-i vücûdîyi evvelâ tasrîh eden [açıklayan] Muh-yiddîn-i arabîdir. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Tevhîd-i vücûdî ve tevhîd-i şühûdî, tesavvuf yolunda

hâsıl olur. Nihâyete varanlar bunlardan kurtulur. 1/291. [Mektûbât Tercemesi: 458.]

● Tevhîd-i vücûdî ki, Allahü teâlâdan gayri herşeyi yok bilmekdir. Akle ve islâmiyyete uygun değildir. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Tevhîd-i şühûdî sâliklerinin bu görüşleri, zâhirlerine münhasırdır. Onların bâtını, bir varlığa karşıdır [dönmüşlerdir]. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Türpüşî risâlesi. 1/193 [Mektûbât Tercemesi: 229.]

● Teheccüd nemâzını cemâ'at ile kılmak, tahrîmen mekrûhdur. 1/168. [Mektûbât Tercemesi: 208.]

● Tîmûr hânın Buhârada, Şâh-ı Nakşibende olan tevâzu' ve tezellülü sebebi ile, hüsn-i hâtîme ile müşerref olması [son nefesde îmân ile gitdiği] umulur. Zîrâ Hâce Nakşibend, Emîrin vefâtından sonra buyurdular ki, (Tîmûr mürd ve îmân bürd). [Tîmûr öldü, îmânı da götürdü.] 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Sevâb-ı a'mâl [amellerin sevâbları] niyyetin düzeltilmesine bağlıdır. 3/28. [Hâfızların okuduğu ve hocaların va'zının hiç sevâbı yoktur. Allahın emri olduğu için yapmak lâzımdır.]

– C –

● Câmi'i Kur'an [Kur'an-ı kerîmi toplıyan] fil-hakîka Sıddîk ve Fârûkdur "radiyallahü anhümâ". 1/80. [Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]

● Câmi'iyet-i kalbin ma'nâsı. [Her insan bir topluluktur. Varlıkta bulunan herşey insanda da vardır.] 1/95. [Mektûbât Tercemesi: 141.]

● Cânib-i meşrıkdaki [Doğu tarafdaki] nurânî sütun, Mehdî "aleyhimürrıdvân"ın başlangıcının [gelmesinin] işâretidir. 2/68 [Se'âdet-i Ebediyye: 398.]

● Cebriyye mezhebi, kuldan kudreti ve irâdeyi kaldırıp

[irâde ve ihtiyâr yok deyip], fâil ancak Allahü teâlâ derler ki, küfrdür. 1/289. **[Mektûbât Tercemesi: 442.]**

● “Ceddidü îmâne kûm bi kavli lâ ilâhe illallahü” hadîs-i şerîfi. “Îmânınızı Lâ ilâhe illallah diyerek tâzeleyiniz!” 1/78. **[Mektûbât Tercemesi: 124.]**

● Cezbe ancak bir üst makâmadır. Üstün üstüne değildir. Meczûb olmıyan sâiklere makâm-ı kalbdedir. Cezb edilme-leri ancak makâmı rûhadır ki, makâmı kalbin üstüdür. Rûhun şühûdünü şühûd-i Hak bilirler. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Bir cezbe ki, encâm-ı kârı [nihâyeti] sülûk ola, kâfidir. Eğer sülûke gelmezse meczûb-ı ebterdir [kıymetsizdir], mahbûb değildir. 1/287 **[Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Cizyeyi, Hak teâlâ, küfrün hakâreti için emr eylemiştir. 1/193 **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Cesedi terbiye eden rûhdur. Kalıbı terbiye eden kalbdır. İnsandaki âlem-i halkdan olan maddelerin, âlem-i emrden olan latîfeler tarafından terbiye edildiği bildirilmektedir. 1/210. **[Mektûbât Tercemesi: 251.]**

● Celâleddîn-i Devânî, isbât-ı vâcibde bî misldir. (Vâcib-i teâlâyı isbâtta emsâli bulunmıyan bir zâtdır). Öyle iken, delîllerinde, noksanlık mevcûddur. 1/272. **[Mektûbât Tercemesi: 387.]**

● Cemâ’at-i nâfile mekrûhdur [Nâfileleri cemâ’at ile kılmak mekrûhdur]. 1/260 **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Cemâ’atin fazîleti. 1/260. **[Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Cemâl-i ilâhî. 3/98. **[Se’âdet-i Ebediyye: 755.]**

● Cum’a edâsında sultânın bulunması şart kılınmıştır ki, fitne çıkmak tehlikesi ortadan kalkmış olur. 1/218. **[Mektûbât Tercemesi: 264.]**

● Cum’aya, beş vaktde cemâ’ate ve bayram nemâzlarına hâzır olmak zârûriyât-i dindendir. 1/265 **[Mektûbât Tercemesi: 349.]**

● Cin tâifesi ecsâd ile mütecessid olup [cesedler ile cesedlenip], acâib işler vuku'a getirirler ki, tenâsüh değildir. 2/58 [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● **“Cinden herkesin bir karîni [yakını, arkadaşı] vardır.”** “Hadîs-i şerîf” 3/33

● Cemel ve Sıffîn vak'aları ictihâd yüzünden idi. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Cemî'-i umûrda [bütün işlerde] azîmet yolunu seçmeli ve ruhsatdan ictinâb etmelidir [kaçınmalıdır]. 1/70 [Mektûbât Tercemesi: 108.]

● Cennet ve Cehennem hâlihâzırda [şimdi] mevcûdlardır. Ve devâmlı var olacaklardır. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Cennet ve Cehennem, arş ve kursî, lehv ve kalem ve rûh, bâkî kalırlar ki, yok olmaz ma'nâsına değildir. 3/57. [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Cennet ehlinin ekserîsi Ümmet-i Muhammeddir “aleyhissalâtü vesselâm” 1/249 [Mektûbât Tercemesi: 307.]

● Cennet ve Cehennem arasında üçüncü bir mahal yoktur. 1/259 [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● Cennetde günler vardır. Hâlbuki güneş yoktur. 2/76 [Se'âdet-i Ebediyye: 915.]

● Cennet ni'metlerinin dünyâ ile münâsebeti yoktur. 1/302 [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Cennete arzû ve giriftâr olmak [tutulmak], mezmûm değil [kötülenmemiş], makbûldür. 3/100

● Cennete girmek îmâna bağlıdır. Îmân da Hak Sübhânehunun fadlı ve ihsânıdır. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Cennet ile müjdelenmiş bir şahsı, tekfîr eylemek, Kitâb ve Sünnet ile küfrdür. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● **“Cennete ümmet-i hayrilbeşerden yetmişbin kimse hesâbsız dâhil olsa gerekdir.”** Hadîs-i şerîf. 3/21

● Cennetde aynı mertebede bulunanların, aynı ni'metlerden, lezzet almaları başka-başkadır. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Cennetde zevceler zevcin yanında olacaktır. 2/50 [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Cennet hûrîsinin bir kılı dünyâyâ zuhûr etse, dünyâda şeb' [gece] vâki' olmaz. 3/66

● Cennete girmek ve Cehennemden kaçınmak, islâmiyetin emrlerini yapmağa bağlıdır. 1/48 [Mektûbât Tercemesi: 84.]

● Cüneyd-i Bağdâdî. 2/21.

● Cüneyd-i Bağdâdî, erbâb-ı sahvın [sahv erbâbının] reisidir ve sahvı sekre tercîh eder. 3/118.

● Cüneyd-i Bağdâdî bu tâifenin seyyidi iken, ondan havârik nakl olunmadı. [Fazla kerâmet zuhûr etmedi]. 1/107. [Mektûbât Tercemesi: 157.]

● Cüneyd-i Bağdâdî rü'yâda dedi ki, beni gecenin ortasındaki iki rek'at nemâz kurtardı. 1/184. [Mektûbât Tercemesi: 222.]

● Cevânlıkdaki [gençlikdeki] ibâdet makbûldür. 3/35 [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Cihâddan maksad, i'lâ-i kelime-i dindir. Ve din düşmanlarını tahrîb etmektir. 2/69 [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Cihâd-ı ekberden murâd, kalıb [bedenin yapı maddele-ri] ile cihâddır. 2/50 [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Cehl ve inâd ve te'assubun ilâcı yokdur. 3/88

● Cehennemden bir şerâre [kıvılcım] dünyâyâ düşse, herşeyi yakıp ve mahv ederdi. 3/31 [Se'âdet-i Ebediyye: 87.]

● Cehenneme dühûl [girmek] ve onda ebedî kalmak, tek-lîfden sonra, şirke bağlıdır. 1/259 [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● Cehenneme dühûl [girmek] küfre bağlıdır. Ve küfr nefs-i emmâre hevâlarından neş'et eder. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Çûn için bîcûne yol yoktur. [Misilli için misilsiz yol yoktur.] 2/8 [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● Cevâhir-i şerh-i Mevâkîf kitâbını Muhammed Ma'sûm bitirdi. Felsefecilerin kabâhatlerini anladı. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Cihâdda, gâzilere ve şehîdlere verilen ecrler niyyetin doğruluğundan sonradır. Bozuk bir niyyet ile ameli ibtâl eylemeyeler [Boşa gitmesine sebep olmıyalar]. 2/69 [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Cin şerrinden kurtulmak için, kelime-i temcîd okumalıdır. 1/174. [Mektûbât Tercemesi: 216.]

– H –

● Hâdis olan, fânî ve müstehlikdir [yok olucudur.] 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Hub olmasaydı [sevgi bulunmasaydı], îcâd küşâyış (îcâd açıklık) bulmaz ve âlem ademde [yoklukda] gizli kalırdı. 3/122.

● Hubb-i evvel, manissa-i zuhûra gelmiş olup, sebebi halk-ı halâyık olmuşdur. [Mahlûkatın yaratılmasına sebep olmuşdur.] 3/122.

● “Hubb-i dünyâ re'sü külli hatî'etin” [Dünyâ sevgisi bütün kötülüklerin başıdır.] Hadîs-i şerîf. 1/232 [Mektûbât Tercemesi: 284.]

● Hub [sevgi, muhabbet] asl olup, hullet [dostluk] onun zıllı gibidir. 3/122.

● “Hac eylemek, geçmiş günâhlara keffâretidir.” Hadîs-i şerîf. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● [Molla Muhammed Berkîye cevâb]: Hac için azık ve binek mevcûd iken, muhtâr olan, fakîh Ebülleysin fetvâsı mûcibince, eğer gâlib zannı yolun emniyeti ve helâk edici tehlikesi yok ise, farziyyeti [farz olması] sâbitdir. Yoksa mümkün değildir. Bu şart, edâsının şartıdır. Farz olmasının

[vücûb şartı] değildir. Hac ile vasiyyet vâcibdir. -Çünkü vakt müsâid değil.- 1/250. [Mektûbât Tercemesi: 307.]

● Hucub-i ilâhînin [ilâhî perdelerin] temâmen kalkması mümkün değildir. 3/76.

● Hucub-i esmâ ve sıfât ve şu'ûn ve i'tibârâtın harkı [ismlerin, sıfatların, şu'ûn ve i'tibârâtın perdelerinin kalkması] şühûdî olup, kalildir [az hâsıl olur]. Hark-ı vücûdî mümteni'dir. [Vücûdun perdesinin kalkması mümkün değildir.] Zulmânî perdelerin kalkması seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîyi geçtikten sonra müyesser olur. Nûrânî perdelerin kalkması, seyr-i esmâ ve sıfât vâcib-i teâlâyâ bağlıdır ki, ism ve sıfât ve şân ve i'tibâr nazarında kalmıya. 2/42 [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Hadîs-i şerîfleri inkâr küfr değildir. Münkiri mübtedi'dir [inkâr eden bid'at ehlidir]. [Hadîs-i şerîf olduğunu kabûl etmezse bid'at ehli olur. İnanmaz ise kâfir olur.] 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Harâm sebebi ile tahsîl olunan herşey harâmdır. 1/102 [Mektûbât Tercemesi: 153.]

● Harâmı, gerek i'tikâden ve gerekse i'tikâd dışında güzel gören mürted olur. 1/288 [Mektûbât Tercemesi: 440.]

● Harâmı harâm, halâli halâl bilmek, kat'î olan harâm ve halâldir ki, inkârı küfrdür. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Harâmda şifâ yokdur. 3/61

● Harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadaka vermekden efdaldır. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Hurûf ve kelimât-ı Kur'ânı [Kur'ân-ı kerîmin kelimeleri ve harfleri] yer değişmeksizin [aynen] Allahü teâlânın kelâm-ı nefsîsidir. Ve Hak teâlâyâ en yakın şeydir. 3/100.

● Hurûf-ı mukatta'ât-ı Kur'ânî [Kur'ân-ı kerîmin hurûf-ı mukatta'âtı] muhib ile mahbûb [seven ile sevilen] arasındaki hâllerin hakîkatlerine ve sırların inceliklerine remzler ve işâretlerdir. 3/100.

● His ile idrâk olmıyanı akl idrâk eylediği gibi, akl ile idrâk olunmıyan, nübüvvete uyarak idrâk olunur. 3/23 [**Fâideli Bilgiler: 454.**]

● Hesâb, mîzân ve sırât hakdır. Muhbir-i sâdık onu haber vermişdir. 2/67 [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Hasenâtül ebrâr, seyyiâtül mukarrebîndir. 1/35. [**Mektûbât Tercemesi: 62.**]

● Hasen-i Basri, gemi beklerken, Habîb-i Acemî deryâdan yürüyüp geçdi. Ammâ fazîlet, Hasenindir. [Habîb-i Acemî, Hasen-i Basrînin mürîdidir.] 1/216 [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]

● Hüsn-i dünyevî, nâ-merdîdir. [Dünyevî güzellik, beğenilmez]. Uhrevî güzellik beğenilmişdir. 1/234 [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, Sultân Mahmûd Gaznevî zemânında idi. 1/152 [**Mektûbât Tercemesi: 188.**]

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, itâ'at-i ilâhîyi, itâ'at-i Resûlden gayri bildi ki, istikâmetden dûr [uzak]dır. 1/152 [**Mektûbât Tercemesi: 188.**]

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, sona varmakla, mürîdlerin ondan istifâdesi azdır. Ya'nî geri dönmemiş muntehîdir. Sona varıp, inmemişdir ki, tâlibler ondan tam istifâde edemezler. 1/216 [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]

● Husûl, bu'dün [uzaklığın] vücûdiyle berâber tasavvur olunur. Ammâ vusûl dahâ kıymetlidir. [Vusûl, vilâyetde, Husûl, nübüvvet makâmında.] 1/302 [**Mektûbât Tercemesi: 482.**]

● Hakkul müslimi alel müslimi hamsün. Reddül selâmî ve iyâdetülmerîdi ve ittibâ'ul cenâizi ve icâbetü da'veti ve teşmît-ül âtısı. [Müslimânın müslimân üzerinde beş hakkı vardır: Selâmina cevâb vermek, hastasını dolaşmak, cenâzesinde bulunmak, da'vetine gitmek ve aksırdığı zemân elhamdülillâh deyince, yerhamükallah demek]. Hadîs-i şerîf. 1/265 [**Mektûbât Tercemesi: 349.**]

● Hak teâlâ, temessül [misâllendirilme] ve misâlin ve tevehhüm [vehmin] ve hayâlin ötesidir. Ve bunların temâmı, Hak teâlânın mahlûkudur. 3/74

● Hak teâlânın bu'dü [uzaklığı], derk [anlayış] ve ma'rifet [bilmek] i'tibârîyledir. 3/71

● Hak teâlânın akrebiyyeti [çok yakınlığı], bizim eb'adiyetimize [uzaklığımıza] sebep olmuştur. 1/258 [**Mektûbât Tercemesi: 322.**]

● Hak teâlâ karîbdir [yakındır]. 3/63 [**Se'âdet-i Ebediyye: 925.**]

● Hak teâlânın kurb [yakınlık] ve ma'iyyeti [berâberliği] bîcûnîdir. Bizim akl ve şühûdumuzdan münezze bir kurbdur [yakınlıktır]. 3/95

● Hak teâlânın âleme olan nisbeti, nokta-i cevvalenin dâireye olan nisbeti gibidir. O dâire o noktanın dönmesinden meydâna gelmiştir. 2/98. [**Se'âdet-i Ebediyye: 930.**]

● Hak teâlânın ihâta ve kurbu [yakınlığı] ilm-i huzûrîye bağlıdır. 3/49

● Hak teâlânın kurb ve ma'iyyeti [yakınlığı ve berâberliği] mevcûdun mevhûma [vehm olunmuş] ve aynanın sûrete kurbu kabîlindendir. 1/113. [**Mektûbât Tercemesi: 163.**]

● Hak teâlânın kayyûm-ı âlem olması, ecsâm-ı garîbenin [garîb, acâyip şeylerin] dübazlarla [hokkabazlarla] kıyâmı [birlikde durması] gibidir. 2/45. [**Se'âdet-i Ebediyye: 966.**]

● Hak teâlâ bizzat mevcûddur. Ve eşyâ dahî onun îcâdiyle mevcûddur. 3/122.

● Hak teâlâ zâtı ile mevcûddur. Vücûd ile değil. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Hak teâlâ kendi zâtı ile hay'dır. Ya'nî zindedir. Kendi zâtında dâna (bilen), bîna (gören), şineva (işiten), tûvâna (gücü yeten), mürîd (dileyen) ve gûyâ (söyliyen)dir. Kâinâtı yokdan yaratandır. Ve kemâlât, sıfat-ı hayât, ilm, basar,

sem', kudret ve irâde ve kelâm ile değildir. 3/26

● Hak teâlânın misâlde ve hayâlde sûreti yokdur. 3/118

● Hak teâlânın misli yokdur. Misâli vardır, demişlerdir. 2/58 [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Hak teâlânın, İmâm-ı Rabbânî indinde misâli dahî yokdur. 3/119.

● Hak teâlâyâ akreb-i eşyâ [en yakın şey] ve sıfât-i ilâhînin ezharı, Kur'ân-ı mecîddir ki, zılliyyetden ârîdir [zılliyyet değildir]. 3/100

● Hak teâlânın kelâmımızı işitmesi kelimesiz, öne almadan ve sona bırakılmadan vâkı' olur. 3/120.

● Hak teâlâ, bizim ve sizin Rabbimiz ve âlemlerin Rabbi, gerek semâlar olsun ve gerek arzın ve yükseklik ve aşağılıkların, Rabbi birdir. Ötelerin ötesidir. Benzeri ve misli olmakdan münezzeh ve şekl ve misâlden uzaktır. Baba ve oğul olmak, Hak teâlânın şânında muhâldir. Benzeri ve misâli muhâldir. Hulûl, birleşmek şâibesi çirkindir. Görünmek ve zuhûr fitnesi çirkindir. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. Vücûdına başlangıç ve bekâsına nihâyet yokdur. Hayr ve kemâl ona sâbit, naks ve zevâl onda yokdur. O hâlde ibâdete müstehak Hak sübhânehu ve teâlâdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Hak teâlâyâ, ilm ile, şühûd ile ve ma'rifet ile yol bulunamaz. 1/38. [Mektûbât Tercemesi: 65.]

● Hak teâlâ hulûl etmez, zuhûr eder. 3/121 [Se'âdet-i Ebediyye: 953.]

● Hak teâlâ üzerinden zemân mürûr eylemez [geçmez]. Zemân ve mekân onun mahlûkudur. 3/120.

● Hak teâlâ yakındır. Zîrâ herşey kendi mâhiyyeti ile şeydir. Ammâ, şey'in aksi ve zıllı, kendi mâhiyyetinin zıllı ve aksi ile zıl ve aks değildir. Belki kendi aslının mâhiyyeti ile aks ve zıl olmuşdur. Zîrâ zıl, mâhiyyet sâhibi değildir. Mâhiyyet-i asldır ki, zıl ile zuhûr eylemiştir. Pes [o hâlde] asl

zille, zılden akreb oldu [dahâ yakın oldu]. Zîrâ zıl, asl ile zıldır. Kendi nefsi ile değildir. Ve çünkü âlem, ef'âl-i vâcibînin [Allahü teâlânın ef'âlinin] zılâl [zılleri] ve ukûsidir [aksleridir]. Nâcâr sıfât-ı ilâhî, âleme âlemden ve âlemin üsûlinden ki ef'âldir. Akreb oldu ki [dahâ yakın oldu ki], asl-ıl üsûldür. Sıfât dahî, Zât-i teâlânın zıllıdır. Ve zât-i celle sultâne-hü asl-ı cemî'-i üsûldür. Binnetîce, Zât-i teâlâ, âleme âlem-den ve ef'âl ve sıfât-ı vâcibden akreb [yakın] olmuş olur. 3/1 [Se'âdet-i Ebediyye: 101.]

● Hak teâlânın zât-i akdesi [mukaddes zâtı] ve sıfât-i mukaddesesi, bir mertebede kâindir. Sıfatın ziyâde [ayrı] olması sâbit olmakla, Hak celle celâlühü de hiç te'ayyün ve tenez-zül peydâ olmamıştır. 3/114

● Hak teâlânın sıfâtı ve ef'âli dahî, zâtı gibi bîcûn ve bîcû-gûnedir. Ve mümkinâtın [mahlûkatın] sıfâtı ve ef'âli ile hiç münâsebeti yoktur. Meselâ ilm sıfatı kadîm ve basîtdir. Te'addüd ve tekessür [adedlenme ve çoğalma] ona yol bulamamıştır. Te'addüd-i te'allûkât [alâka] i'tibâriyle olursa da. Zîrâ onda bir inkişaf basît vardır ki ma'lûmat-ı ezel ve ebed, o inkişaf ile münkeşîf ve cemî'-i eşyâyı ân-ı vâhid-i basîtde bilmiş idi. Meselâ, Zeydi hem mevcûd [varlıkda], hem ma'dûm [yoklukda] ve cenin ve sabî ve civân ve pir ve zinde [diri] ve mürde [ölü] ve kâim [ayakda] ve kâid [oturan]..... ilâhir bilmiştir. Te'addüd-i te'allûkât âfâkın te'addüdünü mûcibler ve ezminenin teksîrini isterler. O mahalde ezelden ebede dek, ân-ı vâhid-i basîtten gayr-i ân yoktur. [Değişmi-yen, basît bir ân vardır.] O ânlara aslâ te'addüd yoktur. Hak teâlâ üzre zemân cereyân eylemez. Bütün mahlûkâta te'al-luk-ı vâhid ile müteallık olmuştur. O te'alluk dahî, sıfât-ı ilm gibi bîcûn ve bîcûgûnedir. [Bilinemez ve ötelerin ötesidir.] 1/296 [Mektûbât Tercemesi: 475.]

● Hak teâlâ bir sıfatla muttasıf [sıfatlanmış] ve bir ismle müsemma [ismenmiş] ve bir hükme mahkûm değildir. Kendi zâtına ism ve ahkâm bildirmesi teşbîh i'tibâriyledir ki, mahlûkâtın anlayışlarına karîb olmak içindir. 2/3

● Hak teâlâ yüce kerem ve ihsânından, kendi feyzlerini ve

ni'metlerini varlıklara vermek ve bahş eylemek murâd eyledi. Mahlûkları halk buyurup [mahlûkâtı yaratıp], kendi kemâlât-i vücûd ve tevâbi'-i vücûdundan, ya'nî diğer sıfât-i kemâl onlara bahş eyledi. Lâkin ondan bir parça ayrı olup, kullara ulaşmak, çırayı çıradan yakmak gibi iktibâs değil idi ki, böyle olmak noksanlık işâretidir. Allahü teâlâ, böyle olmakdan çok yücedir. Yaratmaktan maksad, onlara ni'met ve ih-sânlar vermektir. Yoksa onların vesîlesi ile [onlara ihtiyâcı olduğundan değil] isimlerin kâmil ve sıfâtlarının tekmil olması için değil. Hâşâ ve kellâ. Esmâ ve sıfâtı hadd-i zâtında kâmil-lerdir. Hiç zuhûr ve mazhara ihtiyâcları yoktur. O hazret-i celle şânühûda cümle kemâl fi'len hâsıldır. Bir kuvvete bağlı değildir ki, onun meydâna gelmesi bir emre (işe) bağlı olsun. Eğer şühûd ve müşâhede ise, o hazretde kendinden kendinedir. [Yine nasıl olduğu bilinemez.] Ve eğer ilm ve ma'lûm ise dahî, kendi bilir ve kendine ma'lûmdur. Ve bunun gibi işitmesi ve konuşması kendindendir. Bütün kemâlât, o yerde [bu husûsda] mufasssal ve meydâna çıkmışlardır. Lâkin ünvân-ı bîcûnî iledir [ötelerin ötesi ünvânî iledir]. Çûn için bîcûne rah yoktur. [Bilinenden bilinmiyene yol yoktur.] Mahlûkât nedir ki, Hak sübhânehu ve teâlânın kemâlâtının aynası olalar. Ve âlem nedir ki, o cemâlin tafsîli ola. O hazret-i celle şânühûda, ayni icmâlde tafsîl ve ayni diykda [darlıkda] vüs'at vardır. Ve çünkü tafsîl ve vüs'at o makâmda bîcûnîdir. Zan olunur ki, icmâle tafsîl lâzım ola ki, âlemin yaratılmasına bağlıdır. Ve o icmâlin temâmı, bu tafsîl ile ola. Ve hak olan odur ki, o yerde [bu husûsda] hem icmâl vardır, hem tafsîl vardır. "VALLAHÜ VÂSÎ'UN ALÎM." [(Allahü teâlânın fadlı genişdir. Fakîre genişlik verir ve onu zengin eder. Mülke lâayık olanı bilir.) Bekara sûresi 247. Âyet-i kerîmesinin meâli.] Ma'lûm ola ki, bu âlemin yaratılması, bir mertebede vâkî' olmuşdur ki, onun o mertebeyi mukaddeseye hiç müzâhemesi ve müdafе'ası yoktur. [Ol demiş, var olmuşdur.] Herhangi bir mevcûdun varlığı, her ne kadar, diğer bir şeyin varlığının tahdîdini iktizâ eder, amma o kâide bu makâmda geçerli değildir ki [Allahü teâlânın yaratmasında böyle birşey yoktur], âlemin varlığı, Allahü teâlânın varlığına hiç tahdîd ve nihâyet peydâ eylememişdir. Ve hiç nisbet ve cihet isbât eylememişdir. Aynada

görünen sûret gibidir ki, bu sûretin varlığı vehm mertebesindedir. Ve bu aynada mertebe-i vehmde görünen bir sübûtun, o sûretin aslının sübûtuna hiç müzâheme ve müdâfe'ası hâsıl değildir. Ve bu sûretin sübûtu [varlığı], o sûretin aslı olan sübût-ı hâricî de, hiç tahdîd ve nihâyet ve cihet peydâ eylememiştir. “VE LİLLÂHİ MESELÛL’ A’LÂ.” [(Allahü teâlâ için [zâtının zarûrî olması, ilmi, kudreti, mahlûkların sıfatlarından münezzeh olmak gibi] en yüce sıfat(lar) vardır.) Nahl Sûresi 60. âyet-i kerîmesinin meâli.] O mukaddes mertebede, vücûd var denilmesi, hârici benzetme ve eş gösterme kâbilindendir ki, hâric için orada yer yoktur. Vücûd için o mukaddes mertebede yer yok iken, hârice nasıl yer olsun ki, hâric vücûdun bir kısmı, bir parçasıdır. 3/114

● Hak teâlâ, o azamet ve kibriyâsı ile, kulluğa kabûl buyurup, kullarını Cenâb-ı kudsîsine da’vet buyurmuştur. 1/106 [**Mektûbât Tercemesi: 156.**]

● Hak sübhânehu ve teâlâ hiçbirşeye muhtâç değildir. Kullarına emrleri ve yasakları lütf ve ihsândır. 1/73 [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● Hak teâlânın fi’l ve irâdesinden râzı olmak ve belki lezzet almak gerekdir. 3/59 [**Se’âdet-i Ebediyye: 425.**]

● Hak teâlâ afüvvün mecîddir [Çok afv eden, çok acıyan, merhametlidir]. 3/19.

● Hak teâlânın fi’li illet ve sebebdan hâlidir. [Bir sebebe bağlı değildir. Bir sebep için değildir.] Fekat hikmet ve maslahatdan hâlî değildir. [Bir hikmeti vardır.] 3/19

● Hak teâlânın ve mâsivâsının delîli yine kendisidir. 1/247 [**Mektûbât Tercemesi: 305.**]

● Hak teâlâ, zât, sıfat ve ef’âlde yegânedir [benzersizdir]. 3/17 [**Se’âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Hak celle ve âlâdan evvelâ açığa çıkan hazret-i vücûd olup, diğer kemâlât ona tâbî’dir. 3/122

● Hak teâlânın izni olmadıkça, hiçbirşey, hiçbirşeye za-

rar veremez. 3/3 [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Hak teâlânın, ubûdiyyete [rab olmağa] hakkı olmakda şerîkini nefy etmek, Enbiyânın da'vetine mahsûsdur. Muhâlifler dahî aklî delîl ile vücûb-ı vücûdda şerîki nef' ediyorlar. [Hak teâlâyâ ibâdet edilmesini, başka hiçbirşeye ibâdet edilmemesini Peygamberler bildirmiştir. Akl ile anlaşılmaz.] 1/63 [Mektûbât Tercemesi: 99.]

● Hak teâlâ için bütün kemâlât sâbitdir. Ve Ondan bütün noksanlıklar uzaktır. Ve bütün varlıklar varlıkta durmakda ve varlıklarını devâmda Ona muhtâcdır. Fâide ve zarar Onun dilemesi ile olur. Onun izni olmadıkça, hiçbir nesne hiçbir nesneye zarar vermeğe kâdir değildir. Bu sıfatlar ile muttasıf olan, ancak Allahü teâlâdır. Zîrâ, başka olmak için farklı olmak lâzımdır. Eğer, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan münezzehtir denilmese [böyle kabûl edilmese] noksan lâzım gelir. 3/3 [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Hak teâlâ, mutlak [şeksiz, şübhesiz] ni'met vericidir. Vücûd [var olmak] Onun ihsânı, hayâtta kalmak dahî Onun lutfüdür. Kâmil sıfatlar, Onun [herşeye] şâmil olan rahmetindendir. Hayat, ilm, sem', basar ve nutk, cümlesi ondan ihsândır. Ve çeşidli ni'metler ve bitmeyen [tükenmiyen] çeşidli keremler Onun feyziyledir. Zorluğu ve şiddeti kaldırmak, düâyı kabûl ve belâyı def' etmek Ondandır. Bir rızık vericidir ki, yüce merhâmeti ile kullarını rızıklandırır. Günâhları sebebi ile (rızıklarını) uzaklaştırmaz ve kesmez. Günâhları örtücüdür. Günâhları sebebi ile kulların nâmûs perdelerini yırtmaz. Onları hesâba çekmekde ve cezâlarını vermekde acele etmez. İyiliklerini dost ve düşmandan uzak eylemez. Bu ni'metlerin en büyüğü ve en üstünü islâma da'vetdir ki [da'vet buyurmasıdır ki], ebedî hayât [se'âdet] ona bağlıdır. Ve rızâ-ı Mevlâ ona bağlıdır. Bütün mahlûkâtın iyilikleri, Onun güc vermesi ve mümkün kılması ileldir. Ni'met verene şükr etmek, akl ile de açıkca anlaşılmaktadır. Hak sübhânehu, kemâl sıfatlar ile muttasıf ve noksan sıfatlardan berîdir ve kullar ise, ayb kirlerine ve noksanlık lekelerine bulaşmış olduğundan, Onunla hiç münâsebeti yokdur. Kulların iyi

bildikleri ba'zı işler, hakîkatde çirkin olabilir. Hak teâlâyâ hürmet ve şükr şeklleri, Ondan bildirilmedikce, Onun şükrüne lâayık ve Onun kabûl edeceği bir ibâdet olamaz. Ona ta'zîm şeklini islâmiyyet bildirmişdir. Şu hâlde Hak teâlânın şükrünü edâ eylemek, kalben ve bedenlen ve i'tikâden ve amelen, islâmiyyetin emrlerini yerine getirmeğe bağıdır. Allahü teâlâyâ, islâmiyyetin dışında yapılacak hürmete ve ibâdete güvenilemez. 3/23 [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Hak teâlânın feyzleri devâmlı, gerek mülk ve evlâd kismından ve gerek hidâyet ve irşâd cinsinden, havâs [seçilmiş] ve avâm, yüksek ve aşağı [kimseler] üzerine fark gözetmek-sizin gelmektedir. Farklılık bu feyzleri kabûl etmek ve etmemek bakımındandır. 1/164 [Mektûbât Tercemesi: 204.]

● Hak teâlâ cemîl-i mutlakdır. Cemîl-i mutlakdan gelen herşeyi eğer ki, celâl ile dahî açığa çıksa, güzeldir. 3/37.

● Hak teâlâ, hayrı da şerri de diler. Ve her birini yaratır. Ammâ, hayrdan râzıdır. Ve şerden râzı değildir. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Hak teâlâ, insana gücü yetmiyeceği şeyi emr etmemişdir. Hep kolaylığı murâd eder. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Hak teâlânın, ilm-i ilâhîsinin, kendisine de teâlluku vardır. Kendini de şân-ül-ilm ile âlimdir. 3/114.

● Hak teâlâ herkese, zan etdiği gibi mu'âmele buyurur. [(Kullarım beni zan etdikleri gibi bulur). Hadîs-i kudîsî.] 1/216 [Mektûbât Tercemesi: 259.]

● Hak teâlânın kullarına cezâsı, günâhları mikdârıncadır. Eğer günâh gizli ise ve günâhkâr kimse, günâhından (tevbe edip) Ona sığınıyor ve yalvarıyorsa, o günâha dünyevî belâların keffâret olunması mümkündür. Eğer günâh şiddetli ve büyük ise ve günâh işleyen inâdcı ve kibrli ise, o günâha âhıretde cezâ verilir ki, bu cezâ şiddetli ve devâmlıdır. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Hakkı, doğruyu söylemek acı olur. 1/67 [Mektûbât Tercemesi: 106.]

● Hak olan şeyi beğenmiyen kimse, Peygamberi de görse fâidesizdir. [İyiliğe elverişli olmıyan kimse, fâidelenemez Peygamberi de görse.] 2/92 [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkatı] sofiyye indinde, a'yân-ı sâbitedir ki, esmâ-i ilâhînin [ilâhî ismlerin] ilmdeki sûretleridir. Kendileri değildir. 3/100

● Hakâyık-ı mahlûkât [mahlûkâtın hakîkatı], ya'nî a'yân-ı sâbite, vücûbî değildir, mahlûkdurlar. [Mutlaka var olmaları lâzım değildir.] 3/122.

● Hakâyık-ı enbiyâ-i sâire [Diğer Enbiyânın hakîkatleri], hakâyık-ı ülul'azm olan esmâ-i külliye-i mukaddesenin cüz'iyâtıdır. [Ülul'azm olan Peygamberlerin hakîkatlerinin, mukaddes küllî ismlerinin cüz'idir.] 3/114.

● Hakâyık-ı insan [insanın hakîkatleri], Onun te'ayyün-i vücûbîsidir, o şahsın te'ayyün-i imkânîsi, o te'ayyünün zillidir. Ve o te'ayyün-i vücûbî esmâ-i ilâhîden bir ismdir. Ve o ism-i ilâhî, o şahsın rabbi, ya'nî mürebbîsidir [terbiye edicisidir]. Ve onun füyûz-ı vücûdî ve tevâbî'i vücûdîsine mebede'dir. [Bu insana her ni'met o ismden gelir.] 1/209. [Mektûbât Tercemesi: 247.]

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkatleri], esmâ-i ilâhî celle sultânühûdan ibâretdir ki, onlar füyûz-ı vücûdîye ve tevâbî'i vücûdiyyenin mebâdîsidir [başlangıçlarıdır]. 1/209. [Mektûbât Tercemesi: 247.]

● Hakâyık-ı Enbiyâ ve melâike [Enbiyâ ve meleklerin hakîkatı], Allahü teâlânın ismlerinden, sıfatlarından ve şü'ûnlarından biridir. Diğer mahlûkâtın hakâyıkı [hakîkatleri], bunların zillerinden, parçalarından biridir. Bu dâire-i zıl, dâire-i esmâ ve sıfatın tafsîlidir. Meselâ ilm, bir sıfat-ı hakîkiyyedir ki, cüz'iyet sâhibidir. O cüz'iyet, tafsîlen dâire-i zılâldedir. [Ziller dâiresindedir]. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakâyık-ı melâike mele-i a'lâ-i esmâ-i bâtınadır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakâyık-ı hulefâ-i erbe'a sıfat-ı ilmdir. [Dört halîffenin

hakikatleri, ilm sıfatıdır.] 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Hakâyık-ı ilâhîden [ilâhî hakikatlerden] murâd, onun azametinin, büyüklüğünün dereceleri olup, orada sıfat ve keyfiyet yoktur. Ya'nî hiç zıl, sûret yoktur. 1/263 [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● Bir hakikatın ortaya çıkmaması hâlinde, onun zıllını hakikatın aslı zan ederler. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakikat-i Hak sübhânehü ve teâlâ [Hak sübhânehu ve teâlânın hakikati] bîcûn ve bîcugûnedir. Bir vücûd ki, adem onun zıddı olmakla kâim ola; Hak celle sultânehuya şâyan değildir. [Hak teâlânın zıddı yoktur.] Ve güzellik ve cemâlin başlangıcıdır. Ve bu vücûd, hakikî bir cüz'dür. Bir basîtdir ki, birşey ile karışmış değildir. Böyle olmadığı gibi, olması da düşünülemez. O mertebede vücûd vardır demek, kulluğun noksanlığındandır veyâhud bir vücûd murâd oluna ki, ademin zıddı olmağa mecâli olmaya. 1/234 [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Hakikat, kötülüklerin kalbden, tekellüfsüz kaldırılmasının hâsıl olmasıdır. [Gerçekleşmesidir]. 1/41 [Mektûbât Tercemesi: 69.]

● Hakikat mertebesinde, uğraşmak ve güçlük çekmek yoktur. Hakikat, devâmlıdır. 1/60 [Mektûbât Tercemesi: 97.]

● Hakikat ve islâmiyyet, rûh ve sırdan öte geçemezler. Hafî ve ahfâyâ ulaşamazlar. 1/172 [Mektûbât Tercemesi: 213.]

● Hakikat-i ârif [ârifin hakikati], bir ism-i ilâhî olup, kendisinin rabbidir. [Terbiye edicisidir.] 3/122.

● Hakikat-i câmi'a-i insandan murâd, kalb latîfesidir. 3/65

● Hakikat-i câmi'a-i kalbiyenin mahalli yürekdir. 1/142 [Mektûbât Tercemesi: 182.]

● Hakikat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" icmâl [topluluk] i'tibâriyle ilm sıfatıdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” isimler, sıfatlar ve şü’ûnlar dâiresinin aslının merkezidir. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i evvel-i vücûdînin merkezidir. 3/114

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, zıll-i icmâl-i ilmdir ki, vahdet tesmiye ederler. 1/121 [Mektûbât Tercemesi: 168.]

● Te’ayyün-i Ahmedî, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i vücûbîsi; hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” te’ayyün-i imkânîsidir. 1/209 [Mektûbât Tercemesi: 247.]

● Hakîkat-i İbrâhîm, te’ayyün-i evvel-i vücûdîdir. 1/93 [Mektûbât Tercemesi: 140.]

● Hakîkat-i İbrâhîm, tafsîl i’tibârîyle ilm sıfatıdır (ilm sıfatının tafsîlidir [açılmasıdır]). 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Nûh, icmâl ve tafsîlin berzâhiyyeti i’tibârîyle sıfat-ı ilmdir. [İlm sıfatının icmâlî ile tafsîli arasındadır]. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Mûsâ aleyhisselâm, kelâm sıfatıdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Îsâ aleyhisselâm, kudret sıfatıdır. 3/114

● Hakîkat-i Âdem aleyhisselâm, tekvîn sıfatıdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hakîkat-i Mehdî, ilm sıfatıdır. 3/114.

● Hakîkat-i Kâ’be, bir nûr-ı sırdır ki, lâ te’ayyündür. [Ta’yîn edilemez]. Ve tecellî-i zâtînin fevkindedir. [Zâtın tecellîsinin üstündedir]. 3/76

● Hakîkat-i Kâ’benin zıllı, hakîkat-i Ahmedîdir. 1/209 [Mektûbât Tercemesi: 247.]

● Hakîkat-i Kâ’be, bütün hakîkatlerin üstündedir. 1/263 [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● Hakîkat-i Kur'ân, hakîkat-ı Kâ'benin üstündedir. 3/77 [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● Hakîkat-i Kur'ân, hakîkat-i Muhammedînin “sallallahü aleyhi ve sellem” üstündedir. Zîrâ hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” izâfî ismlerdendir. 1/183. [Mek-tûbât Tercemesi: 222.]

● Hakîkat-i salât, hakîkat-i Kur'ânînin üstündedir. 3/77 [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● Hukûk-ı ibâdin [kulların hukûkunun] dünyâda edâsı kolaydır. Yumuşaklık ve yalvarma ile ref' olunur [ortadan kalkar]. Ammâ âhîretde iş müşkildir. İlâcı yokdur. 1/73 [Mek-tûbât Tercemesi: 111.]

● Hikmet, birşeyin ilminden ibâretdir ki, nefsil-emre mutâbık ola. [İşin kendine uygun ola]. 3/23 [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Hill ve hürmeti isbâtta [harâm ve halâli isbâtta] mukallidin ilmi kâfî değildir. Bu bâbda müctehidin kavli mu'teberdir. 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 498.]

● Hulûlün ma'nâsı, birşeyin birşey içinde olmasıdır. Zeydin evin içinde olması gibi. Velâkin zuhûrun ma'nâsı, birşeyin birşeyde aks etmesidir. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. [Se'âdet-i Ebediyye: 953.]

● Hamd, şükrden efaldır. Zîrâ şükr etmekde, sevgilinin ni'metleri göz önündedir ki, sıfatlarından, hattâ işlerinden meydâna gelmektedir. Hamd ederken ise, sevgilinin hüsn-i cemâli, ya'nî kendisi göz önündedir. Zâtı da, sıfatları da, işleri de, ni'metleri de hep sevilmeğe, medh olunmaktadır. [Ni'met karşılığı da, elem karşılığı da hamd edilir.] 2/33 [Se'âdet-i Ebediyye: 716.]

● Hayât sıfatı, bütün sıfât-ı sübûtiyyenin evveli ve aslıdır [en başda gelenidir.] 3/100

● Hayvânları, meşâyıha nezr edip, kabrleri başında kesmek şirke dâhildir. 3/41 [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

– H –

● Hatm-i Kur’ân, nâfile nemâz, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını, mevtâlara hediye etmek, etmemekden efedildir. 2/77

● Hatm-i tehlîl, ancak meyyitin magfireti için olup, bundan başkası bid’atdır. 2/14 [hâşiyesinde].

● Hademe ve ma’iyyet istihdâmı câizdir. 2/99 [Se’âdet-i Ebediyye: 515.]

● Hademeye ikrâm eylemek [kıymet vermek], efendisine i’zâz ve ikrâmdır. 3/28

● Hurma, benî Âdemin halasıdır. [Âdem oğullarının halasıdır.] Âdem aleyhisselâmın çamurundan yaratılmışdır. “Hadîs-i şerîf.” 3/100

● Hurma ile iftâr eylemek sünnetdir. 1/162 [Mektûbât Tercemesi: 198.]

● Hızır aleyhisselâm, Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden değil, geçmiş ümmetlerdendir. 2/55 [Kıyâmet ve Âhret: 182, Se’âdet-i Ebediyye: 22, 48.]

● Huzûr-ı bî-gaybet [huzûrun devâmlı olması], devâmlı olan tecellî-i zâtîdir, şu’ûn ve i’tibârât perdeleri araya girmeyen, hiç gayb olmıyan devâmlı olan tecellî-i zâtîdir. Bu yolun sonunda müyesser olur. Perdeler araya girmez. 1/151 [Mektûbât Tercemesi: 188.]

● Hutbede, hulefâ-i Râşidîni zikr etmek, ehl-i sünnetin şîârıdır. 2/15 [Eshâb-ı Kirâm: 78.]

● Hutbede sultânların isimlerinin bir kademe aşağıda okunması, sultânların tevâzu’larındandır. 2/92 [Se’âdet-i Ebediyye: 749.]

● Hulefâ-i erba’ada [dört halîfede] nübüvvetden gayri, Enbiyânın fazîletleri vardır. 1/151 [Mektûbât Tercemesi: 188.]

● Hulefâ-i erba’a [dört halîfe] arasındaki fazîlet, hilâfet sırasına göredir. 2/67 [Se’âdet-i Ebediyye: 54.]

● “**El-hılâfetü ba’dî selâsûne seneten**”. Benden sonra hilâfet, otuz senedir” Hadîs-i şerîfi Emîrin “radıyallahü anh” hilâfeti ile temâm oldu. 2/36 [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

● Hallâc-ı Mensûr, her gece zindanda ağır zincir ile beş-yüz rek’at nâfile nemâz edâ ederdi. 2/95

● Hallâcın enel-Hak kavli, mevcûd Hakdır, ben değilim demekdir. 3/121 [**Se’âdet-i Ebediyye: 953.**]

● Hallâc-ı Mensûrun kelâmı, hâllerin galebe çalmasından dolayı olduğu için, ma’zûrdur. 3/121 [**Se’âdet-i Ebediyye: 953.**]

● Hallâc-ı Mensûrun enel-Hak kavli, yolda iken söylenmiştir. [Tesavvuf yolcusu iken söylenmiştir.] Vefâtından sonra terakkî etdi [yükseldi]. 3/75

● Hıllat [dostluk] makâmı, asl i’tibârıyla, İbrâhîm aleyhis-selâma mahsûsdur. 3/88

● Hıllat âm’dır. Muhabbet onun ferd-i kâmilidir. 3/88

● Hılkat-ı insâniyyeden maksûd [insanın yaratılmasından maksad], kulluk vazîfelerini yapmaktır. Ve cenâb-ı Hak sübhânehu ve teâlâyı devâmlı istemektir. Bu ma’nâ, zâhiren ve bâtinen [bedenen ve kalben] seyyidil evvelîn vel âhırîn aleyhi minessalevâtı etemmühâ ve minettehiyyâtü ekmelü-hâya tam tâbî’ olmağı gerçekleştirmedikçe müyesser değildir. 1/110 [**Mektûbât Tercemesi: 161.**]

● Halkla [insanlar ile] hakları yerine getirmekden ziyâde karışmak zararlıdır. 3/102.

● Halkı tazyîk ve rencîde etmek [dara düşürmek (sıkıştırmak) ve incitmek] harâmdır. 3/22 [**Se’âdet-i Ebediyye: 70.**]

● Halkın ezâsına [eziyyetlerine] sabr lâzımdır. Ve onlarla iyi geçinmek vâcibdir. Bu azîmet yoludur. Kaçarak eziyyet-den kurtulmak da ruhsatdır. 3/7 [**Se’âdet-i Ebediyye: 426.**]

● Halk ile görüşmekden kurtuluşa çâre yokdur. 1/37 [**Mektûbât Tercemesi: 64.**]

● El-halku ıyâlullah ehabb-ü halkın ilallahi men ahsene ilâ

iyâlihi. [İnsanlar Allahü teâlânın iyâlidir. Allahü teâlâyâ en sevimli olan, Onun iyâline iyilik edendir.] Hadîs-i şerîf. 2/90

● Halk [insanlar] ile mu'âmele tarzı. 1/170 [**Mektûbât Tercemesi: 211.**]

● Halk eylemeğe [yaratmak için] ilm lâzımdır. Hak teâlâ küllîleri de, cüz'îleri de ve sırları [gizli olan şeyleri] bilir. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Hilkat-i insandan [insanın yaratılmasından] maksad. 3/114

● Halvet der encümen [Halk arasında Hak ile olmak], kalabalıkda, söyliyene ve dinleyene gönül bağlamamaktır. 1/221 [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]

● Halvetde [yalnızlıkda] şöhrat, şöhratde âfet vardır. 1/265. [**Mektûbât Tercemesi: 349.**]

● Hamr [şerâb] satışı âdet olsa, halâl olur diye fetvâ verilmez. 2/54

● Hamr ve ihticâb [kadınların açık gezmeleri], ba'zı dinlerde harâm, ba'zılarında halâl idi. 2/55 [**Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48, Kıyâmet ve Âhret: 182.**]

● Hâce-i Ahrâr buyuruyor ki; bütün iyi hâlleri ve buluşları bize verseler, fekat Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdını kalbimize yerleştirmeseler, hâlimi harâb, istikbâlimi karanlık bilirim. Eğer bütün harâblıkları, çirkinlikleri verseler ve kalbimizi Ehl-i sünnet i'tikâdı ile süsleseler, hiç üzülmem. 1/193 [**Mektûbât Tercemesi: 229, Herkese Lâzım Olan İmân: 52.**]

● Hâce-i Ahrârın zâhirde pîri var iken [Ya'kûb-ı Çerhî], Abdülhâlık Goncdüvânînin "kuddise sırrûh" rûhâniyyetinden istifâde ederek de üveysî oldu. 3/118

● Hârikaların fazla zuhûra gelmesi, efdaliyyete delâlet eylemez [efdâl olmayı göstermez]. 3/86 [**Se'âdet-i Ebediyye: 748.**]

● Hârikaların efdal olanı, zât, sıfat ve ef'âl-i vâcibeye te'alluk eden ulûmdır. [Allahü teâlâyı bilmekdir.] 1/293

[Mektûbât Tercemesi: 465.]

● Hataralardan kurtulmak ve vesveseleri kovmak, tarîka-i hâcegânda [hâcegân yolunda] çok kolay olur. 1/60 [Mektûbât Tercemesi: 97.]

● Hataraların def'inden murâd, matlûba teveccühe mâni' olan hataralar [zararlı düşünceler]dir. Yoksa, her hatara değildir, diye hâce-i Ahrâr buyurmuştur. 1/60 [Mektûbât Tercemesi: 97.]

● Havf [korku] gençlikde, recâ [ümîd] ihtiyârlıkda çok olmak lâzımdır. 1/88 [Mektûbât Tercemesi: 137.]

● Havf [korku] zemânında Li-îlâfî [sûresini] okumalıdır. 2/69 [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Hıyârüküm fil-câhiliyyet-i hıyârüküm fil islâmı izâ fekahe. [Câhillikde en ileride olanınız, islâm âlimi olunca, en ileriniz olur.] Hadîs-i şerîf. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Hayâl-i beşer [beşer hayâli], âlem-i misâlin nümûnesidir. Zîrâ bütün eşyâ için hayâlde sûret vardır. 2/58 [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

– D –

● Dâire-i selâsenin (üçüncü dâirenin) üstü, dördüncü dâire olup, vilâyet-i kübrâdır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Dank, bir dirhemin altıda biri [veyâ takrîben ikibuçuk kırat-ı şer'î, yarım gram] gümüş para. [İslâm Ahlâkı: 533.]

● Deccalın çıkması, kıyâmet alâmeti olup, hakdır. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Derd dahî maksada kavuşmanın başlangıcıdır. 1/61 [Mektûbât Tercemesi: 98.]

● Derd-i âhîret [âhîret derdi], nübüvvet kemâlâtında medh edilmiş olup, vilâyetde mevcûd değildir. Eshâb-ı kirâm âhîret derdine tutulmuşlar idi. Dâvûd-i Tâî, âhîret derdine (Kerâmetdir) dedi. 1/302 [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Derd-i dünyâdan [dünyâ derdinden] ve bedene gelen sıkıntılardan dolayı, kalbler sıkılmaya ki, bu hâller temâmen geçicidir. Ve bu zorluğun altında [karşılığında] kolaylık vardır. 1/150 [Mektûbât Tercemesi: 187.]

● Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] hatâlara keffâretidir. Yalvarma ve sığınma ile Cenâb-ı kudsîden afv taleb eylemelidir. 2/75 [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr için lâbüddür. 2/99, 5/80, 4/119. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Derd ve belâ, günâhların çok afv edildiğini gösterir. Günâhların çok olduğunu göstermez. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Düâ kazâyı red eder [engeller] ki, **Lâ yerüddül kazâ illed-düâ** [Kazâ, ancak düâ ile geri çevrilir,] Hadîs-i şerîftir. 3/47 [Se'âdet-i Ebediyye: 400.]

● Düâ ile me'mûruz. Hak sübhânehu ve teâlâyâ düâ ve iltica, tadarru' [boyun bükerek yalvarmak] ve zârî [ağlamak] hoş gelir. 3/15 [Se'âdet-i Ebediyye: 1036.]

● Düâları ve istigfârı abdestli okumak müstehabdır. [Se'âdet-i Ebediyye: 64.]

● Da'vet-i sâliha [sâlih kimsenin da'vetine] îcâbet lâzımdır, sünnetdir. 1/265 [Mektûbât Tercemesi: 349.]

● Delîl, medlûlden ezhârdır. [Delîl, delîl getirilmiş şeyden açıktır]. Hak sübhânehudan dahâ açık birşey yokdur. 1/247. [Mektûbât Tercemesi: 305.]

● Defâtir-i a'mâl [amel defterlerinin] uçarak, sağdan ve soldan verilmesi hakdır. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Defn olmıyan mevtâ dahî, kabr hayâtı ile, azâb ve elemi his ederler. Fekat, hareket ve titreme olmaz. 3/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 481.]

● Dünyâ [harâmlar] semm-i kâtil [öldürücü zehr] ve helâk edici bir hastalık ve büyük bir belâ ve bulaşıcı bir hastalıktır. 1/171 [Mektûbât Tercemesi: 211.]

● Dünyâ [islâmiyyete uymıyan şeyler] vefâsızdır. Vefâlı olmasına imkân yokdur. Cümleyi Hak teâlâ irâdesinin zu-

hûru bileler. 2/64

● Dünyâ [hayâtındaki harâm] malının, eğer kıl ucu kadar i'tibârı olsaydı, düşmânı olan kâfirlere verilmezdi. [Kâfirlere kıl ucu kadar vermezdi.] 1/89 [Mektûbât Tercemesi: 138.]

● Dünyâ [harâmlar], Allahü teâlânın buğz ettiği şeylerdir. [Allahü teâlâ dünyâyı sevmez]. 1/233 [Mektûbât Tercemesi: 285.]

● Dünyâ-yı deniyye [alçak dünyâ] mu'teber değildir. Mal ve mevki'in ele geçmesini asl maksâd zan etmemelidir. 1/75 [Mektûbât Tercemesi: 120.]

● Dünyâ, nefsin isteklerinin meydâna gelmesine yardımcı olan şeylerdir. Bunun için, la'netlenmiştir. 1/52 [Mektûbât Tercemesi: 87.]

● Ed-dünyâ mel'ûnetün "Dünyâ mel'ûndur". Hadîs-i şerîf. 3/100

● Dünyâda her nev'i zarûrî, ihtiyâc olan [mubâh] şeyler dünyâdan değildir. Fudûl olanlar dünyâdandır. 3/86 [Se'âdet-i Ebediyye: 748.]

● Dünyânın ta'rîfi. 1/287 [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Dünyâ-yı denînin [alçak dünyânın, ya'nî harâmların] tadına ve güzelliğine sakın aldanma. Onun yalancı gösterişine kapılma. Çünkü hepsi geçici ve kıymetsizdir. Bugün böyle olduğuna belki inanmazsın. Fekat yarın ölünce, doğru olduğu anlaşılacaktır. O zemân inanmanın fâidesi olmayacaktır. 1/189 [Mektûbât Tercemesi: 226.]

● Dünyânın lezzeti ve elemin ikidir. Cisme [nefse] lezzet verenden rûha elem vardır. Ve aksi de vâkî'dir. 1/64 [Mektûbât Tercemesi: 101.]

● Dünyânın [harâmların] muhabbeti, günâhların başıdır. 1/232 [Mektûbât Tercemesi: 284.]

● Dünyânın [harâmların] kötülüğü ortaya çıkmadıkça, ona tutulmaktan kurtulmak muhaldir. Ve ondan kurtulmadıkça, felâh ve uhrevî kurtulma zordur. 1/232 [Mektûbât Ter-

cemesi: 284.]

● Dünyâ hayâtının, Cenâb-ı Hak beş şey olduğunu bildir-di. [Hadîd sûresinin yirminci âyetinde meâlen, **(Dünyâ hayâtı, elbette la'ib, ya'nî oyun ve lehv, ya'nî eğlence ve zînet, ya'nî süslenmek ve tefâhur ya'nî öğünme ve malı, parayı, ev-lâdı [harâm yollardan] çoğaltmaktır)** buyurdu.] İslâmiyyete yapışınca, bunlardan kurtulmak nasîb olur. 1/232 [**Mektûbât Tercemesi: 284.**]

● Dünyâ, ni'met ve lezzet için değildir. Âhîret, ni'met ve lezzet için hâzırlanmıştır. 2/99 [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]

● Dünyâyı [harâmları] terk mümkün olmazsa, hükmen terk etmelidir ki, bu da sözlerde ve işlerde ahkâm-ı islâmiyyeye uymaktır. [Ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla olur]. 2/82 [**Se'âdet-i Ebediyye: 100.**]

● Dünyâda, zarûrî işleri yapmakda ve zarûret mikdârı meşgûl oluna. Bütün gayreti ona sarf etmek, aklısızlıktır. 2/31. [**Se'âdet-i Ebediyye: 77.**]

● Dünyâ [hayâtında], doğru ile yalancı ve hak ile bâtıl birbirine karıştırılmışdır. 2/92 [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]

● Dünyâda, avâmın hâlini havâsa [seçilmişlere] benzetmek, hikmet ve maslahatdır [bir fâide ve hikmeti vardır.] 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● Dünyâda zuhûrlar sûrettedir. Âhîretde hakîkîdir. 1/263 [**Mektûbât Tercemesi: 346.**]

● Dünyâyı [harâmları] ihtiyâr edenler, münâfık hükmündedir. Sûretde olan îmân âhîretde fâide vermez. 1/215 [**Mektûbât Tercemesi: 258.**]

● Dünyâda hiçbir mahal yokdur ki, oraya bir Peygamber gönderilmemiş ola. 1/259 [**Mektûbât Tercemesi: 323.**]

● Dünyânın [harâmların] muhabbetinin izâlesi için ilâc, ahkâm-ı islâmiyyeye yapışmaktır. 1/232 [**Mektûbât Tercemesi: 284.**]

● Dünyânın [memleketlerin] temâmına dört kimse mâlik

oldular. İkisi mü'min, ikisi kâfir. Zülkarneyn ve Süleymân “aleyhimesselâm”, Nemrûd ve Buhtunnasar. Beşincisi Meh-dîdir “aleyhirrahme”. Hadîs-i şerîf. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Dostluğa yakışmaz ki, üzmemek için sükût oluna. 1/233 [Mektûbât Tercemesi: 285.]

● Duman, sıcak sıvı ve katı zerrelerden mürekkebirdir. 1/208. [Mektûbât Tercemesi: 245.]

● Dinde harac [zor şey] yokdur. 3/22 [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Deynden bir dankı sâhibine vermedikçe, sâlih mü'min Cennete giremez. 2/87 [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Deynden [borcundan] bir dankı sâhibine vermek, pek çok dirhem sadaka vermekten dahâ iyidir. 2/87 [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Deynden [borcundan] bir dank gümüşü sâhibine vermek, altıyüz kabûl olunmuş ve makbûl [nâfile] hacdan efdaldir. 2/66 [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Dünyâ hayâtı çok azdır. Ve ebedî azâb buna [buradaki küfre] karşılıktır. 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]

– Z –

● Zâtıdan murâd mâhiyyet ve hakîkatdır. 2/45 [Se'âdet-i Ebediyye: 966.]

● Zât-i şey oldur ki [birşeyin aslı oldur ki], şey'in cemî'i vücûh ve i'tibârâtından her ne ki i'tibâr oluna, zât-ı şey, onların cemî'inin mâverâsıdır. Her ne ki onda isbât oluna, vücûh ve i'tibârâtda dâhildir. 3/80

● Zât-i teâlâya hiç adem mukâbil değildir. 3/64

● Zât-i teâlâ, nefs-i vücûdda ve vücûdün tevâbi'ı olan [Zât-ı teâlâ, vücûdün kendisinde ve vücûdün tâbi'leri olan] diğer kemâlâtta [Hayât, ilm, kudret, sem', basar ve irâdet ve kelâm ve tekvîn gibi] kendi kâfidir. Ve bu kemâlâtın husûlünde [meydâna gelmesinde] sıfât-i zâideye muhtâc değil-

dir. Böyle olmakla berâber, sıfât-ı kâmile-i zâide dahî Hak teâlâ için kâindir [diğer sıfat-ı kâmile dahî Hak teâlâ için vardır]. 3/26

● Zât-i teâlâ muvâtât ile söylenir, isticâk ile söylenmez. Ya'nî Zât-i ilâhî ilmdir denir, âlimdir, denemez. 1/234 [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Zât-i ilâhînin arada isimler olmadan, mahlûklar ile hiç ilişği yoktur. 1/208 [Mektûbât Tercemesi: 245.]

● Zât-i ilâhîde mertebeler düşünmek, felsefecilerin sözlerine benzer. Keşfleri doğru olan Evliyâ, Zât-i ilâhîyi tam basît bilirler. Ayrılık, gayrılık isimlerde olur, derler. 1/125 [Mektûbât Tercemesi: 170.]

● Zât-i Hak teâlâ, bir emri bir i'tibârı mülâhazasız câmi'i cem'i kemâlâtdır [zâtında bütün kemâlâtlar vardır]. Belki aynı kemâldir. Zât-i ilâhî, sıfât-ı kemâlden herbiri renginde zuhûr buyurursa, zâtın ba'zısı bir sıfatla ve ba'zı diğeri sıfatı uhra ile muttasıf demek değıldir. Zât-i teâlâ hep ilm, hep kudret, hep irâde.... ilâhirdir. 3/100

● Zât ve sıfat-ı ilâhî mertebesinde sıfat ve ittisâf mülâhazası kâin değıldir. Ne zâtta mevsûfiyyet ve ne sıfatda sıfatıyyet mevsûfdur. Vücûdün ve vücûb-i vücûdün bulunmadığı vakte, sıfat için mecâl muhâl olur ki vücûdun nev'leridir. Ol mertebede hayât, ilm.... ve ilâhire hep nûrdur. 3/113

● Zât-i teâlâ ve tekaddes, husûl-ı kemâlâtda kâfi ise de eşyâyı tekvîn ve tahlîkde sıfat-ı zâide lâzımdır. Çâre yoktur. Zîrâ, Zât-i teâlâ nihâyet-i tenzîh ve takdisdedir ve gâyet azamet ve kibriyâdedir. Ve onunçün kemâl ve gınâ ve eşyâya kemâl-i adem münâsebeti sâbitdir. Eğer tevassut-ı sıfat olmasa, bir şeyin husûli mutasavver olmaz idi. Zîrâ ki, Zât-i teâlânın satevât-i eşî'a-i envârında eşyânın helâk ve fenâ ve inhirak ve inhidâmından gayri nasîbi yoktur. Âlemin vücûd-ı hâriciyesine vesîle olmağa sıfat-ı hakîkî gerekdir ki, kemâlât-i zâtıyeyi kendi vesâili ile merâyây-ı âlemde cilvesâz edeler. 3/26

- Zât-i sübhânehu için âlemden gınâ-yı zâtî vardır. Ba'zı merâtib-i esmâ ve sıfatda bu nisbet mutasavver değildir. 3/110
- Zât-i teâlâya vusûl-i bîcûnî ile vusûlda, bir şeyin tavasut ve haylûleti yoktur. 3/118
- “Zâkirleri [zikir edenleri] ve onlarla birlikde olanları Hak teâlâ magfîret buyurdu.” Hadîs-i şerîf. 1/203 [**Mektûbât Tercemesi: 241.**]
- Zikir, gafleti tart etmekden ibâretdir. Zâhir [beden] başlangıçda ve nihâyetde zikre muhtacdır. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]
- Zikrin ta'rîfi. 3/84 [**İslâm Ahlâkı: 356.**]
- Zikrin fadlı. 3/13 [**Se'âdet-i Ebediyye: 401.**]
- Zikir, salevâtıdan efdaldır. 2/57
- Zikir lâzımdır, çâre yoktur. 2/50 [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]
- Zikir-i lisânî [dil ile yapılan zikir] de fâideli. 3/13
- Zikir ile evkâtî [vaktleri zikir ile] ma'mur edeler. [Vaktleri zikir ile geçireler]. Ammâ, zikri aldığı şekli üzere amel eyleye. Ve onun zıddı olan her ne olursa, düşman bilip, sakına. 3/34 [**Se'âdet-i Ebediyye: 115.**]
- Zikrde tad, lezzet, islâmiyyetin emrlerine dikkat nisbetindedir. 3/34 [**Se'âdet-i Ebediyye: 115.**]
- Zikrin fâidesi, islâmiyyetin emrini yapmağa bağlıdır. 1/190 [**Mektûbât Tercemesi: 226.**]
- Zikre ol mertebe devâm edeler ki, kalbinde mâsivâdan [mahlûklardan] nâm ve nişân kalmıya ve kalbine birşey gelirse, getiremiye. 3/84 [**İslâm Ahlâkı: 356.**]
- Zikir-i nef-yü ve isbâtı [Lâ ilâhe illallah] o kadar tekrâr edeler ki, isteklerden kurtulup, Hak teâlâyı istemek ile kâim olalar. 3/17 [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]
- Zikir-i nef-yü ve isbâtı o kadar devâm edeler ki, fenâ hâsıl ola. 2/92 [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]

● Zikr, Allahü teâlânın ismi ile yapılırken, isimler ve sıfatlar düşünülürse, ahvâl ve mevâcid hâsıl olur. 1/264 [Mektûbât Tercemesi: 348.]

● Ba'zı zemânda zikr-i zât [ALLAH], ba'zı vaktlerde zikr-i nef-yü isbât [LÂ İLÂHE İLLALLAH] münâsibdir. 1/241 [Mektûbât Tercemesi: 299.]

● Zikr-i nefyü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] nemâzın şartı olan abdest makâmındadır. Mu'âmele-i nefy [Allahdan gayri her şeyi yok bilmek] netîceye ulaşmadıkça, farzlar, vâcibler ve sünnetden gayri nâfileler, vebâl dâhilindedir. Hastalığı [kalb hastalığını] kaldırmak lâzımdır ki, zikre bağlıdır. 3/12

● Zikr-i nefyü isbâtda [lâ ilâhe illallah zikrinde] lâ derken istekleri ve maksadları kaldırıp, vücûdû ve ona tâbi' olan şeyleri yok bilmek lâzımdır. 2/23 [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● Zikr-i nefyü isbâtın [lâ ilâhe illallah zikrinin], isbât tarafında, Allahü teâlâdan başka, ki bunlar [mahlûkâtın ötesinde] ve hayâl edilen şeylerdir ki, bunlar hiç olmıya. 3/2

● Zikr netîcesinde sâlik [tesavvuf yolcusu], nefsânî ilâhlara [putlara] tutulmaktan kurtulup, emmâre mutmainne olur. Ondandır, zikr eylemekle, terakkî hâsıl olmaz. Zikr o mahalde ebrârın virdleri gibi olur. O makâmda terakkî, kurb dereceleri, Kur'ân-ı kerîm okumak ve kırâ'eti uzun okuyarak nemâz kılmağa bağlıdır. Bu vaktde zikr, Kur'ân-ı kerîm okumak ile tekrar olunursa, Kur'ân-ı kerîm okumaktan ele geçen fâide hâsıl olur. 3/25

● Zikr-i kalbî [kalb ile zikr] ahkâm-ı islâmiyyenin yapılmasını kolaylaştırır ve nefsi emmârenin azgınlığını kaldırır. 1/275 [Mektûbât Tercemesi: 402.]

● Zikr, Hakkullahın [Hak teâlânın hakkının] edâsıdır. Halkı irşâd, hem Allahü teâlânın, hem de kulların hakkının edâsıdır ki, efdaldır. 2/46 [Se'âdet-i Ebediyye: 902.]

● Zikr-i zât [Allahü teâlânın zikrinde] sıfat ve isimleri düşünmemelidir. Hayrete, ya'nî anlıyamıyacağını anlayıncaya kadar zikre devâm etmelidir. 1/264 [Mektûbât Tercemesi: 348.]

● Zikrde ahfâ latîfesi de zikre başlarsa, zikri bırakmalı, mücerred vukûf-ı kalbi ile, kalbe teveccüh etmelidir. [Nasıl olduğu bilinmiyen bir teveccüh ile râhat bulalar]. 1/129 [**Mektûbât Tercemesi: 174.**]

● Zikr telkîni, çocuğa elif ve bâ ta'lîmi gibidir. 2/26

● Zikr, yalnız nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah] veyâ ism-i zâtın [ALLAH] tekrarına münhasır [sâdece bu] değildir. [Her işinde] ahkâm-i islâmiyyenin hudûdunu gözetmek zikrdir. 2/46 [**Se'âdet-i Ebediyye: 902.**]

● Zemâyım-ı ahlâk [kötü ahlâk], kadınlarda erkeklerden dahâ çokdur. 3/41 [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Zevk-i vüsûl [kavuşma zevki] başlangıçda mevcûd, yolda [ortada] ve nihâyetde yokdur. 1/274 [**Mektûbât Tercemesi: 401.**]

● Zevk-i bâtinî [bâtinî zevki] âlem-i bîcûnîden hissedârdır. [Bilinmiyen âlemden nasîb alır]. Zâhir [beden] onu bilmez [anlamaz]. 2/43

● Zevk ve vecde cesedin ilgisi vardır [pek azdır]. Adem-i zevkin [zevk yokluğunun] rûha tealluku [bağlılığı] ziyâdedir [çokdur]. 1/250 [**Mektûbât Tercemesi: 307.**]

● Zeheb [altın] ve fıdda [gümüş] kadına süs için câizdir. Kullanılmaları harâmdır. 1/163 [**Mektûbât Tercemesi: 200.**]

– R –

● Râbitanın hâsıl olması, se'âdete kavuşmuş olanlara nasîbdir ki, bütün hâllerde, râbîta sâhibini arada [vâsîta] bilirler. 2/29 [**Se'âdet-i Ebediyye: 426.**]

● Râbîta-i muhabbet. 2/30

● Râfizîler oniki fırka olup, cümlesi, eshâb-ı Resûlî [Resûlullahın eshâbını] tekfîr ederek, dalâlet fırkalarının en kötüsü olmuşlardır. 2/36 [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

● Râfizîlik, Emîr “radiyallahü anh”ın muhabbeti değildir. Eshâb-ı kirâmdan uzaklaşmaktır ki, kötülenmiştir. 2/36

● Ram ve kerşen, hindûların putlarıdır. Anne ve babadan tevellüd eylemişlerdir. 1/167 [Mektûbât Tercemesi: 207.]

● Râh-ı ictibâ [ictibâ yolu, çekip, götürülmek yolu] Peygamberlere mahsûsdur. 1/117 [Mektûbât Tercemesi: 166.]

● Râh-ı mürîdîn [mürîdân yolu], râh-ı inâbetdir [inâbet yoludur] ve râh-ı murâdân [murâdlar yolu], râh-ı ictibâ'dır [ictibâ yoludur]. 1/117 [Mektûbât Tercemesi: 166.]

● Râh-ı inâbetin, kavuşmaları az, râh-ı ictibânın, kavuşmaları pekçoktur. 1/302 [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Rü'yâda vâki' olan şeyler, âlem-i misâlde görülmüştür. Rü'yâda görülen elemin, eğer farazâ hakîkati varsa, dünyevî elemeler kısmındandır. Kabr azâbı âhîret azâblarındandır. 3/31 [Se'âdet-i Ebediyye: 87.]

● Rü'yet [görmek], dünyâda; hissiz ve hareketsiz olan iki parça içi boş sinirden ibâret (gözün), karşısına gelip, hizâlanma şartıyla görmekdir. Bu fânî ve za'îf dünyâ hayâtında eşyâyı hissetme ve görme olduğu hâlde, niçin mümkün değildir ki, devâmlı ve kavî olan âhîret hayâtında o iki parça sinire bir kuvvet ihsân ede ki, karşısına ve hizâsına gelmeden, her cihetde ve cihetsiz olarak, kişiyi görücü eyleye. Her şeyi yaratan Allahü teâlâ mertebelerin en yücesindedir. Ba'zı mekân ve zemânda, ba'zı hikmet ve fâideler vâsıtasıyla, hizâyâ gelme şartı ve cihet ta'yînine riâyet edilmiştir. Diğer ba'zı mekân ve zemânlarda dahî bu şarta i'tibâr olunmayıp, bu şart hâsıl olmadan, rü'yet hâsıl olmuştur. Bunun gibi rü'yetde, karşı karşıya gelmek şart olsa, gerekdir ki, gören tarafda dahî şart ola. Netîce i'tibâriyle, Hak teâlâ eşyâyı görmez. Bu sûretde, Kur'ândaki naslara muhâlefet vardır. Ve bu i'tirâz, Allahü teâlâ için dahî vardır. Allahü teâlânın varlığını [vücûdunu] inkâr etmek olur. 3/44 [Se'âdet-i Ebediyye: 756.]

● Rü'yet-i uhrevîde [âhîretdeki rü'yetde] mü'minlerin kendileri temâmen basar olurlar. 3/68 [Se'âdet-i Ebediyye: 926.]

● Rü'yet-i uhrevî [âhîret rü'yeti], isimler ve sıfatlar perde-

si olmadandır. Her şahsın rü'yeti, o şahsın mebde'i te'ayyünü olan ism-i ilâhî mikdârıncadır. Mebde-i te'ayyünü ism-i câmi' olan devlet sâhibinin rü'yeti, ilâhî i'tibârâtın hepsi ile alâkalıdır. 3/100

● Rü'yet-i uhrevî [âhiret rü'yeti], ayın [bedr hâlinde görülmesi gibi] görülmesine benzer; hadîs-i şerîfi. 3/79

● Rü'yet, âhiretde mevcûddur. Ve rü'yete yakîn-i vicdânî hâsıl olur. Fekat mer'î [görünen] hiç müdreğ olmaz. 3/44 [Se'âdet-i Ebediyye: 756.]

● Rü'yet dünyâda câiz ve vâkî' olmamış ve âhiretde vâkî' olacaktır. 3/123 [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Rü'yet ne kalb ile, ne basar ile dünyâda vâkî' değildir. 3/119

● Rü'yet, Cennet ehlinin cümlesi içindir. Ba'zısının görmesi, ba'zısının görmemesi bildirilmedi. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Rü'yet, Hak teâlânın mahlûkudur ki, îcâd ve temsil târîkiyle [yolu ile] izhâr eyledi [açığa çıkardı]. 3/74

● Rubbe tâlin yel'anühül-Kur'ân hadîsi. [Kur'ân-ı kerîm okuyan çok kimse vardır ki, Kur'ân-ı kerîm bunlara la'net eder.] 2/53 [Se'âdet-i Ebediyye: 429.]

● Rıbâda [fâizde] malın hepsi harâmıdır. Yalnız fâizi harâm sanmamalıdır. 1/102 [Mektûbât Tercemesi: 153.]

● Rıbânın harâm olması, Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Muhtâca ve muhtâc olmıyana harâmıdır. 1/102 [Mektûbât Tercemesi: 153.]

● (Rubâiyyât) kitâbını Muhammed Bâkî "rahimehullah" yazmıştır. 1/290 [Mektûbât Tercemesi: 447.]

● Ricâlin libâsı [erkeklerin elbisesi], zenânın libâsına [kadınların elbisesine] müşâbih olmamalı. Ya'nî, kadınlar ne giyerse, erkekler aksini giymeli. 1/313 [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Ricâl nisvâna [erkekler kadınlara], nisvân ricâle teşeb-

büh [kadınlardan erkeklere benzeyenler] mel'ündür. 1/313 [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Rücû' sâhibi kendi isteği ile inmez. Hak celle ve âlânın murâdıyla yüksek makâmdan aşağıya inmiştir. 1/272 [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Rücû'dan evvel ârifin îmânı bedîhi iken, geriye indikten sonra, müntehlilere o yakîn örtülür. 1/181 [Mektûbât Tercemesi: 220.]

● Rahmet-i ilâhîden ümmîdi kesmek küfrdür. 3/13 [Se'âdet-i Ebediyye: 401.]

● Ruhsat ile amel etmiyeler ki, hem tarîka-i aliyyeye zıd ve hem sünnet-i seniyyeye uymak da'vâsına tersdir. 1/227 [Mektûbât Tercemesi: 279.]

● Razzâk-ı âlem olan Allahü teâlâ, kereminden kulunun rızkına kefil olmuştur. Bizleri bu tereddüden [sıkıntıdan] kurtarmıştır. 1/224 [Mektûbât Tercemesi: 276.]

● Risâlet, nübüvvet ve Peygamber lafzları, bizim Peygamberimizin da'veti vâsıtasıyla arab ve fâris lügatlarından gelmiştir ki, bu elfâz-ı lügat [bu kelimeler] hind lisanında yoktur. 1/259 [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● Risâle-i kudsiyye kitâbı, Muhammed Pârisânındır. 2/92 [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Rusûm ve âdât [merâsim ve âdetler], ar [utanma] ve nâmus, nefs-i emmâre hevâsındandır. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", sarığının ucunu, beynelketfeyn irsâl buyururlardı [arkaya sarkıttırdı]. (İki kürek arasına sarkıtmak sünnetdir.) 1/186 [Mektûbât Tercemesi: 223.]

● Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir yehûdî evinden yemek yidi. Ve bir müşrikin kabı ile tahâretlenmiştir. 3/22 [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Ahmed ismi, semâ ehli yanında meşhûrdur. 3/96

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” hüsnî ve cemâlî, hüsn ve cemâl-i Hak teâlâyâ müsteniddir [seneddir]. 3/100

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” uykusu abdestini bozmadı. Çünkü, Nebî çoban gibidir. Kendi ümmetini muhafazada gaflet, Onun, Peygamberlik makâmına uygun değildir. 1/99 [Mektûbât Tercemesi: 148.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” riyâzet çekmesi, ni'metlere şükür için idi. Vâsıl olmak için değildi. 1/302 [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem”, her sözü vahy ile değil idi. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” maraz-ı mevtinde [ölüm hastalığında] kâğıd talebi hakkında..... 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” sehv ve nisan etmesi [unutma ve yanılması] câiz ve vâkî'dir. Lâkin, hatâ üzere kararda olmak [devâm etmek] câiz değildir. 2/96 [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mebde-i te'ayyünü, ilm şânıdır. 1/294 [Mektûbât Tercemesi: 468.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mebde-i te'ayyünü, te'ayyün-i vücûdînin merkezi ki, eşref-i a'zâsıdır. 3/114

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” hakîkati, sıfât-i izâfiyedendir. Ve menşe-i zuhûr-i Kur'ânî, sıfât-i hakîkiyedendir. Bu sebepten Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”e hâdisdir derler, Kur'âna kadîmdir denir. 3/100

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” nûru, sıfât-i ilmden [ilm sıfatından] olup, eslâbdan erhâma intikâl ile [insana intikâli ile, ana rahmine intikâl ile] insan sûreti ile zuhûr eyledi [açığa çıktdı]. 3/100

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” sâyesi [göl-

gesi] yok idi. Âlemde Ondan eltaf [dahâ latîf] olmayınca, sâ-yesi [gölgesi] nasıl olur. 3/100

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” urûcunda [yük-selmesinde] cümleden bâlâter [yükseklere] gidip, nüzûlde dahî [inişde dahî] cümleden ziyâde tenezzül buyurdu [inmiş-dir]. 1/216 [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” vefâtında es-hâbdan otuzüçbin kimse hâzır idi. 1/80 [**Mektûbât Tercemesi: 127.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” olan muhabbet-i ilâhî, muhabbet-i zâtî olup, bütün nisbet ve i’tibârâtan muarrâ [soyulmuş]dur. 2/33 [**Se’âdet-i Ebediyye: 716.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Leyle-i mi’râcda [mi’râc gecesinde] Mûsâ aleyhisselâmin kabri yanından geçerken, kabrinde nemâz kılar gördü. 2/16 [**Se’âdet-i Ebediyye: 1034.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Leyle-i mi’râcda [mi’râc gecesinde] zemân ve mekân dâiresinden çıktı. Ezeli ve ebedî, bir an olarak buldu. Başlangıcı ve sonu [bidâ-yet ve nihâyeti] bir noktada müttehid [birleşmiş] gördü. Cennete gidecekleri Cennetde gördü. 1/283 [**Mektûbât Tercemesi: 413.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, mi’râcda rü’yet ile müşerref oldu. 3/17 [**Se’âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, mi’râcdan avdet buyurdukda [gelince], henüz mahall-i hâb’ın harareti zâ-il olmayıp [yatağı soğumayıp], ibrik-i tehâretten hareket-i âb teskîn yâb olmadı. [Abdest aldığı suyun hareketi durmamış idi.] 1/210 [**Mektûbât Tercemesi: 251.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, serin ve lezîz şeyleri içmeği severlerdi. 3/27 [**Se’âdet-i Ebediyye: 428.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” sıfatların ve isimlerin bütün kemâllerine mâlik idi. 1/79 [**Mektûbât Tercemesi: 125.**]

● Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, mahbûb-i rabbilâlemîn, bihterîn-i mevcûdât-i evvelîn ve âhırîndir. [Mevcûdâtın öncesinin ve sonrasının en iyisidir]. Beden ile mi'râca çıktı. Arşı ve kürsîyi geçti. Mekân ve zemândan, bâlâya revân oldu [yükseklere çıktı]. 1/272 [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, reîs-i murâdân ve reîs-i mahbûbândır. [Murâd ve mahbûbların reîsidir.] Onun mahbûbiyeti, muhibb-i vâcib celle sultânuhûya bî mülâhaza-i şûun ve i'tibârâtıdan te'alluk eylemiştir. 3/118.

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” himmet-i âliyyesi [yüce himmetleri] bülend vâki' olmuştur [yüksektir]. Ol kemâlat ile iktifâ' eylemeyip, hel min mezîdin [dahâ artdıran yok mu] güyân dahî bâlâya şevkî i'lân buyururlar [yücelikleri şevk ile isterler]. Ve çün kemâlât fevk imkân-ı beşerîden hâriç olmakla devâm-ı hüzn olur. 3/123 [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.**]

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” uymak lâzım değildir sanmak, küfrdür, zındıklıktır. 1/117 [**Mektûbât Tercemesi: 166.**]

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” itâ'at, Hak sübhânehuya itâ'atdır. 1/152 [**Mektûbât Tercemesi: 188.**]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” yolu, Eshâbın yoludur. 1/152 [**Mektûbât Tercemesi: 188.**]

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” uymak, ahkâm-ı islâmiyyenin yapılması ve küfr âdetlerinden sakınmakla olur. 1/165 [**Mektûbât Tercemesi: 205.**]

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” uymak niyyeti ile gün ortası uyumak, Onun yolunda olmıyan sıkı riyâzetlerden, çetin mücâhedelerden dahâ iyidir. 1/191 [**Mektûbât Tercemesi: 227.**]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” tevassutu olmadıkça, hiçbir ferd matlûba vâsıl olamaz. 3/122

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at olmadıkça, [tâbi’ olunmadıkça], yapılan her iş fâidesizdir. 1/165 [Mektûbât Tercemesi: 205.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” için salât, eğer riyâ ve süm’a [gösteriş] dahî olsa makbûldür. 3/28

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” Âişe-i Siddîka yoluyla hâsıl olan ezâ [eziyyet vermek], Emîr [Alî “radı-yallahü anh”] yoluyla hâsıl olandan ziyâdedir [fazladır.] 2/36 [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ameli [yapdığı işler], ibâdet veyâ örf ve âdet olmak üzere ikidir. İbâdet yolu ile olanların hilâfı bid’atler münkerdir. [İbâdetlerine uymıyan şeyler zararlıdır, kötüdür.] Men’ ediliyor ki merdûddur. Örf ve âdete bağlı olan işlerin hilâfına olanlar kötü değildir. Bunlar dîne âid değildir. Onları yapmak âdete bağlıdır. Ma’mâfih, âdetlerde de, sünnete uymak iyidir ve se’âdetlere yol açar. 1/231 [Mektûbât Tercemesi: 283.]

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” vâris olan âlim, ahkâm ve esrâr ilmlerinin ikisine de vâkıf olması lâzımdır. Yoksa, birinden nasîbi olup, diğlerinden nasîbi olmamak vâris olmağa mâni’dir. 1/265 [Mektûbât Tercemesi: 349.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” İbrâhîm aley-hisselâmı übüvvetle [babalık ile] yâd edip ve diğ. Enbiyâyı “aleyhimüsselâm” ühuvvetle [kardeşlik ile] zikir etdiler. 3/88

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” düşmanlarına ve Hak teâlânın düşmanlarına şiddet gösterip, bunlara ihânet edip ve bâtil ilâhlarını [putlarını] hor tutmak [aşağılamak] en makbûl ibâdetdir. 1/268 [Mektûbât Tercemesi: 383.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Eshâb-ı kirâma buyurdular ki, **“sizler bir zemânda vücûda geldiniz ki, emrlerin ve yasakların onda birini terk eyleseniz helâk olursunuz. Sizlerden sonra dahî bir gürûh [zümre] gelse gerektir ki, emrlerin ve yasakların onda birini yapınca, felâketden kurtulurlar.”** İşte şimdi, o vaktidir. 1/193 [Mektûbât Tercemesi: 229.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Benden mukaddem [evvel] ba’s olunan [gönderilen] Peygamberlerin ümmetinde elbette havâriyyûn ve eshâb vardı ki, sünnetlerine yapışıp, emrlerine uyarlardı. Dahâ sonra onların halefleri [onlardan sonra gelenler], Onların işlemedikleri ve yapmadıkları amelleri ve emr olunmadıkları işi yaparlar. Onlarla eliyle mücâdele eden kimse mü’minir. Ve lisânı ile mücâhid olan zât dahî mü’min ve kalbi ile cihâd eden şahıs dahî mü’minir. Onun ötesinde îmândan hardal dânesi mikdârı nesne yokdur.” Hadîs-i şerîf. 1/129. [Mektûbât Tercemesi: 174.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bir kimse bana vasiyyet buyurun dedikde, “Lâ takdab” buyurdular. 1/98. [Mektûbât Tercemesi: 146.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hakk-ı cıvâra [komşuların haklarına] o kadar mübâlağa buyururlar idi ki, Eshâb-ı kirâm, komşuların mîrâs almasında şübhe etdiler. [Komşulara mîrâs düşecek zan etdiler.] 1/178. [Mektûbât Tercemesi: 218.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” muhâcirinin fakîrleri ile tevessül edip, feth ve nusret taleb buyurdu. 3/94.

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Mu’âviye “radıyallahü anh”a buyurdu ki, **“İnsanlara hâkim olduğun zemân [Melik olduğun zemân] yumuşak davran.”** Mu’âviye “radıyallahü anh” bunun için, halîfe olmak istedi. Fekat ictihâdda hatâ etdi. Zîrâ hilâfet sırası, Emîrden sonra idi. Fekat ictihâdda hatâyâ bir derece, haklı olana iki ve belki on derece [sevâb] vardır. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, imâmeyni [hazreti Haseni ve Hüseyini] kucağına alıp, öperdi. Birgün bir şahıs, Yâ Resûlallah! Ben onbir evlâd sâhibiyim. Hiçbiri ni takbîl eylemedim [öpmedim] dedikde, buyurdu ki, **(Bu rahmetdir, Allahü teâlâ, dilediğine ihsân eder).** [Kendi ben-delerine ihsân eder.] 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” rü’yâda görünmesi, Server-i enâmın latîfelerinin sûret şeklinde görünmesidir. 2/58. [Se’âdet-i Ebediyye: 79.]

● Resûllerin mikdârı yüzyirmidörtbin [den ziyâde]dir.

1/167. [**Mektûbât Tercemesi: 207.**]

● Resûller, herhangi bir dinde harâm olan fi'li irtikâb etmez. [İşi işlemezler.] 3/22. [**Se'âdet-i Ebediyye: 70.**]

● Rüsûm-ı küfre mübtelâ olan mü'minler [küfr âdetlerine mübtelâ olan mü'minler], ümmiddir ki, kelime-i tevhiidin şefâ'ati ile kıyâmet gününün dehşetinden kurtulalar. 2/37. [**Se'âdet-i Ebediyye: 910.**]

● Reşehâtta ba'zı nakller, sıdkdan dûrdur. [Doğrulukdan uzaktır.] 2/28. [**Se'âdet-i Ebediyye: 745.**]

● Rızâ makâmında mahbûbun îlâmının kerâheti ref'olur. [Rızâ makâmında olan, sevgilinin yaptığı elemi çirkin görmez.] Muhabbet devleti ile müşerref olanlara elemden lezzet alma vardır ki, rızâ makâmının fevkı'dır [üstüdür]. 2/33. [**Se'âdet-i Ebediyye: 716.**]

● Rızâ makâmı muhabbet ve hub [sevgi] makâmının fevki'dir [üstüdür]. 2/7.

● Rızâ makâmı. 3/108.

● Rıfk ve mülâyemet lâzımdır. 1/98. [**Mektûbât Tercemesi: 146.**]

● Rükû'da parmakları açmak ve sücûdda [secdede] birbine zam eylemek [yapışdırmak] sünnetdir. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Rükû' ve sücûdda [secdede] tumânînet elbette lâzımdır. Çâre yokdur ki, farz ve vâcibdir. 2/87. [**Se'âdet-i Ebediyye: 288.**]

● Rükû'da ve celsede her uzvu kendi mahallinde karar eylemedikçe [her uzv yerine yerleşmedikçe], nemâz temâm olmaz, hadîsi. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Ramezân ayındaki nâfile ibâdet, sâir zemândaki farz gibidir. Ramezândaki farz, sâir zemândaki yetmiş farz gibidir. 1/45. [**Se'âdet-i Ebediyye: 314.**]

● Ramezân ayının her gecesinde bir kaç bin Cehennem-

lik kişi, Cehennemden azâd olur. 1/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 314.]

● Ramezân ayında terâvîh ve hatm-i Kur'ân, sünnet-i müekkededir. 1/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 314.]

● Ramezân ayında, hayrların ve bereketlerin hepsi toplanmışdır. 1/162 [Mektûbât Tercemesi: 198.]

● Ramezân ayının cem'iyyeti, bütün senenin cem'iyyetine sebep [bu ayı iyi ve bereketli geçirenin, bütün senesi iyi ve bereketli olur], onu iyi geçiremeyenin bütün senesi iyi geçmez. 1/162. [Mektûbât Tercemesi: 198.]

● Rûh nefse âşık oldu, tutuldu. Ve bu sebeble önceden Hak teâlâyâ olan bilgisini unuttu. 1/99. [Mektûbât Tercemesi: 148.]

● Rûh-ı insânînin [insan rûhunun] bu bedene tutulmadan evvel, yükselecek yolu yokdur. Bedene gelince, yolu açıldı. 1/99. [Mektûbât Tercemesi: 148.]

● Rûha lezzet veren şeyden, cism acı duyar. Cisme lezzet veren herşeyde rûha elem vardır. Dünyâda rûh, cism makâmına iner ve cisme tutulursa, cismin lezzeti ile lezzetlenir, kendi elemi lezzet zan eder. Safra hastasının tatlıyı acı sanmasına benzer. 1/159. [Mektûbât Tercemesi: 194.]

● Rûh bedene bağlanmadan önce, maksada doğru idi. Bedene bağlanınca, teveccühü zâil oldu; [maksadı unuttu]. 1/287 [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Rûh bedene bağlanmadan önce, hâricde âlem-i ervâhda idi. Sevgi sebebi ile cesed âlemine [âlem-i ecsâda] gelmiştir. 3/31. [Se'âdet-i Ebediyye: 87.]

● Rûh mekânsızdır. Nasıl olduğu anlaşılamaz. Fekat, Allahü teâlânın mekânsızlığına göre, mekânlı gibidir, madde gibidir. İki tarafın rengi onda vardır. 1/285. [Mektûbât Tercemesi: 415.]

● Rûhâniyyât-i evliyâdan [Evliyânın rûhundan] istifâde birkaç şarta bağlıdır ki, bunları herkes yapamaz. 1/45. [Mektûbât Tercemesi: 77.]

● Ravda-i mutahhera, harem-i Mekkedden efdaldır. 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 498.]

● Riyâzet çekmek, i'tidâl üzere olmakdan kolaydır. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Riyâzât ve mücâhedât [Nefsin arzûlarını yapmamak, arzû etmediklerini yapmak], füzûliyyâtıdan [fuzûlî şeylerden] ictinâb [kaçınmak], zarûriyyât-i mubâha [mubâh olan zarûrî şeyleri] kullanmaktan ibâretedir. 3/86. [Se'âdet-i Ebediyye: 748.]

● Riyâ ve süm'adan [gösterişden] pak olmayıp [kurtulmayıp], Hak teâlâdan başkasından ve lev bil-kavl [söz ile olsa bile] ve zikr-i cemil ile taleb-i ecr [ecr taleb etme] fitnesinden müberra olmıyan [kurtulmayan] amel sâhibi, şirk dâiresinden bîrûn olmaz [kurtulmaz] ve muvahhid ve muhlis değildir. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

– Z –

● Zânî-i bikrin [zinâ yapan bekârın] haddi [had cezâsı] yüz tâziyânedir. [Yüz sopadır.] Eğer, yüzbir değnek darb olursa [vurulsa] zulmdür. 3/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 914.]

● Zâhid, dünyâyâ gönül bağlamadığından, insanların en akılsıdır. 1/50, 1/215. [Mektûbât Tercemesi: 86, 258.]

● Zekâtın kalîli [çok azı] yüzbinlerce nâfile sadakadan efdaldır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Zekâtın verilmesinde, açıktan [âşikâre] vermek evlâdır ki, insan iftira'dan kurtulur. Nâfile sadakayı gizli vermelidir ki, kabûl ihtimâli fazla olur. 2/82. [Se'âdet-i Ebediyye: 100.]

● Zekâtdan mahsûb olmak üzere, bir dank tasadduk eylemek, nâfile altından dağ kadar tasadduk eylemekden bir kaç mertebe efdaldır. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Zekâtın verilmesinde kolay yol budur ki, malından fukarânın hakkı olanın bir seneliğini zekât niyyeti ile ayırıp, [zekâta niyyet edip], dilediği zemânlarda fakîrlere vermeli-

dir. Bu takdîrde, her verişde niyyet lâzım değildir. Zîrâ, bir senede fukarâyâ ne kadar vereceği ma'lûmdur. Ama verdiği mal zekât niyyeti ile ayrılmış olmasa, zekât olmaz. [Ayırırken niyyet etmek yetişir.] 1/73. [Mektûbât Tercemesi: 111.]

● Zemân-ı cehâletde [câhiliyye zemânında], nisvân [kadınlar], fakîrlikten korkup, kızlarını öldürürlerdi. Bu kötü amel, haksız yere câna kıymak olduğu gibi, evlâd hakkını da tanımamaktır. Bu her ikisi de büyük günâhdır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zemân, o makâmda yokdur. 1/296. [Mektûbât Tercemesi: 475.]

● Zemânı üç şeyden biri ile ihyâ etmelidir. 3/2.

● Zemîni iki günde ve ondan sonra semâvâtı de iki günde halk etmiştir. Ya'nî yokluktan vücûde getirmiştir. 3/57. [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Zinâ, bütün dinlerde çirkin ve men' edilmiştir. Zinâ edenlerden, yüz güzelliği, parlaklık, nûrâniyyet ve safâ yok olur. İkinci olarak, fakîrliğe mübtelâ olur. Üçüncü olarak, ömrün noksan olmasına sebep olur. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zinây-ı basar [gözlerin zinâsı, görmek zinâsı], harâmlara bakmaktır. Elin zinâsı, harâmları tutmaktır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zenân [kadınlar] zevcelerinin mallarından, onlardan iznsiz tasarruf ve çekinmeden telef ve sarf eylemekle, hırsız olmuş olup, hırsızlık büyük günâhını işlemiş olurlar. Ve bu hâl, bütün kadınlarda sâbit ve bu hıyânet bütün kadınlarda var demek mümkündür. Bu günâhda, onların, bunu halâl saymaları ile küfr korkusu vardır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zen [kadın] ve ferzendden [çocukdan] geçip, onların idâresini Allahü teâlâyâ bırakmak gerekir. 1/138. [Mektûbât Tercemesi: 180.]

● Zenânın [kadınların] yabancı erkeklerle, nezâket ile ve

yumuşak sesle konuşmalarını Kur'ân-ı kerîm men' buyurmuştur. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zenân [kadınlar] gerek erkek, gerek kadından olsun, ehlerinden gayrileri için, kendini süslemesi doğru değildir. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Zenânın [kadınların] zînetleri olan altın ve gümüş dahî, erkeklerin istifâdesi içindir. 1/191. [Mektûbât Tercemesi: 227.]

● Zındık, gâyesi hakkı iptâl etmek olandır ki, ahkâmın pek çoğunda Hadîs-i şerîfler söyleyip, ahkâm-ı islâmiyyeyi bunlara [ya'nî söylediklerine] münhasır kılmışlardır. Kendi bilmediklerini dinden kabûl etmezler. 2/55. [Kiyâmet ve Âhiret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.]

● Zevce Cennetde zevcinin yanındadır. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Zeynüddîn-i Taybâdî, tarîk-i ilmden [ilm yolundan] vâsıl olmuştur. 2/46. [Se'âdet-i Ebediyye: 902.]

● Zeynüddîn-i Taybâdî, mevlânâ Nizâmeddîn-i Hirevînin talebesi idi. Ahmed Nâmîkînin rûhâniyyetinden feyz aldı. 271 de vefât etdi. 2/46. [Se'âdet-i Ebediyye: 902.]

● Zîver-i zenânda dahî [Kadınların zîneti için de] zekât vermek lâzımdır. 3/34. [Se'âdet-i Ebediyye: 115.]

– S –

● Sâbikûn, temâm Enbiyâ olup, eshâbı ve hakîkî vârisleri de dâhildir. 2/39. [Se'âdet-i Ebediyye: 913.]

● Sârikların [hırsızların] büyüğü, nemâzından çalandır. Ya'nî nemâzın rûkû' ve sücûdunu temâm eylemiyendir. Hadîs-i şerîf. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Sâlike lâzım olan, devâm-ı zül [devâmlı alçalma] ve iftikâr [alçak gönüllülük] ve inkisâr [kırıklık] ve tedarru' [kendini alçaltma, yalvarma] ve ilticâ' [sığınma] ve kulluk vazîfelerini yapıcı, ahkâm-ı islâmiyyenin hudûdunu muhâfaza edici ve sünnet-i seniyyeye mütâbe'at [uyucu], hayrlı işlerde niyyeti düzeltici, kalbini [bâtınını] temizleyici ve zâhiri

teslim ve ayblarını ve günâhlarını görücü ve Allahü teâlânın intikâmından korkucu ve titrer olmaktadır. Ve işlerine ve niyyetine dikkat etmesi ve ahvâl ve mevâcîde güvenmemesi lâzımdır. Dîni kuvvetlendirmesine ve islâmiyyeti yaymasına ve insanları Allahü teâlâyâ da'vet etmesine i'timâd edip, bunlara güvenmemeli ki, bunlar kâfir ve fâcirlerden de zuhûr eder. 1/171. [Mektûbât Tercemesi: 212.]

● Sâlik kendini, uyuz köpekden üstün bilirse, bu büyükle-
rin kemâlâtından mahrûmdur. 1/202. [Mektûbât Tercemesi: 240.]

● Sâlik, hâllerini ve rü'yâlarını üç gün içinde şeyhine arz eylemese, Kübreviyye tarîkatinin büyükleri ta'zîr buyurur-
lar. 1/122 [Mektûbât Tercemesi: 169.]

● Sâlikde hâsıl olan ahvâl [hâller] pîr ahvâlinin aynıdır ki, mir'ât-i istidâdında [onun istidâd aynasında] zuhûr eylemiş-
dir. 3/16.

● Sâlik, yüksek gayretli olmak gerekdir. [Çok yüksekleri istemelidir.] Ve hiç hâsıl olan hâle baş eğmeyip [dönüp, bak-
mayıp], ötelerin ötesini istemelidir. İşte böyle bir himmetin hâsıl olması, kendisinin bağlı olduğu şeyhinin teveccühüne bağlıdır. Ve onun teveccühü, kendisine uyan müridin ihlâsı ve muhabbeti mikdârıncadır. 1/285 [Mektûbât Tercemesi: 415.]

● Sâlike bir zulmet ve sıkıntı gelince, onun ilâcî cenâb-ı Hakka ilticâ [sığınma] ve tedarru' [yalvarma] ve niyâz ve şik-
kestelikdir [kırıklıktır]. Kendi mürebbisine [yetiştiricisine] teveccühü tâmdır ki, bu devletin husûline [bu ni'metin ele geçmesine] sebep olur. 1/218. [Mektûbât Tercemesi: 264.]

● Sâliklere yolda hâsıl olan hâller, mevâcid ve bilgiler ve ma'rifetler asl maksaddan değildir. [Özenilecek şey değildir-
ler]. Belki evhâm ve hayâldirler ki, tarîkat yolcuları onunla terbiye olunurlar. Cümlesinden geçip, sülûk ve cezbe makâmının nihâyeti olan, rızâ makâmına varmak gerekdir. Tarî-
katin maksadı ve gâyesi, rızâ makâmında hâsıl olan ihlâsı ele geçirmektir. 1/36. [Mektûbât Tercemesi: 63.]

● Sâlikler, bu yolun başında da, sonunda da, hâllerin tel-

vîninden [envândan] kurtulamaz. Telvînler kalbde ise, sâlik [erbâb-ı kulûb]dan olur. Bunlara (ibnül vakt) de denir. Eğer kalb telvînden kurtulmuş, temkîn makâmına yetişmiş ise, hâller, artık nefse gelir. Nefs de temkîne ulaşmış ise, kalıba [bedene] gelir. 1/175. [**Mektûbât Tercemesi: 217.**]

● Sâlikin, aslı, esmâ’i ilâhîden [ilâhî isimlerden] bir ismdir. Ve sâlik onun zıllıdır. 3/118.

● Sâlike feyzlerin gelmesi, Hayrülbeşerin “aleyhissalâti vesselâm” vâsıtası ve onun perdesi [vâsıtası] ile dir. Hakîkî sâlik, tâm tâbî’ olmak sebebi ile ve belki sâdece fadl ile hakîkat-i Muhammedî ile ittihâd etdikde [birleşdikde] vâsıta ortadan kalkar. Çünkü, vâsıta başka olmaktadır. İttihâd [birleşme] olan mahâlde mu’amele şirket üzeredir. 3/122.

● Sâlik seyrinin derecesini hayâlde canlandırdığı şekilde anlar. [Hayâline gelenler ile anlar.] 3/119.

● Sâlik, sülûk menzillerini geçtikden sonra, mebd-e-i te’ayyünü olan isme ulaşır ve o ismde fânî olur. 1/208. [**Mektûbât Tercemesi: 245.**]

● Sâliklerin kemâli başka-başka olup, kalbin selâmeti, rûhun kurtuluşu, sırrın şühûdü, hafînin hayreti ve ahfânın birleşmesinden bir veyâ birkaçı veyâ hepsi ile olur. Ve ismi geçen mertebelerin birisinde kemâl hâsıl olduktan sonra, yâ geri inilir veyâ o makâmda kalınır. Birincileri, tek mil ve irşâd ve da’vet için Hakdan halka rücû’ makâmı ve ikincisi kendini gayb etme ve insanlardan uzlet [uzaklaşma] makâmıdır. 1/158. [**Mektûbât Tercemesi: 193.**]

● Sâlik-i kâmil [kâmil olan tesavvuf yolcusu], Allahü teâlânın zâtına ayna olunca, sıfât ve şü’undan onda hiç görünmez [rü’yet edilmez]. 2/11.

● Sâlik, Allahü sübhânehunun inâyeti ile, hazret-i Hakka urûc etse [yükselse], hâlis yokluk makâmına iniş de çok olur. Lâkin, urûc vaktinde [yükselme vaktinde] o makâm kendini yok [helâk olmuş] bilmek makâmıdır ki cehl lâzımdır. Sahva nüzûlde [inişde] makâm-ı ilm ve ma’rifetdir. Bu iniş ma-

kâmında, zıl makâmının bulaşıklıklarından ayrılmış [uzaklaşmış] ve şu'ûn ve Allahü teâlânın zâtına âid i'tibârâtıdan kurtulmuş, sırf Allahü teâlânın tecellîsi ile müşerref olur. Ve bu tecellîden önce hâsıl olan her tecellîyi, ârif her ne kadar esmâ ve sıfât ve şu'ûnât ve i'tibârât düşünmeksizin olduğunu bilir ve tecellî-i zâtî sayarsa da, zıllerin, isimlerin, sıfât, şu'ûn ve i'tibârâtıdan bir perde arkasındadır. 3/79.

● Sâlik-i meczûb, ya'nî cezbesi sülûke tekaddüm etmemiş [önce sülûk yapmış, sonra cezbelenmiş] olan pîrler de, nâkışları fenâ ve bekâyâ ulaştırırlar. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Sübhânî ve enel-Hak gibi ekâbir kelâmları [büyüklerin sözleri] İşânın [onların] orta hâllerine haml olunmak [yolda iken, ilerleme zemânındaki hâllerine âid olduğunu anlamalıdır ki] ve onların kemâlleri bu sözlerinden sonradır diye ta'bîr lâzımdır. 3/75.

● “Sübhânallahi ve bi hamdihî”, Cenâb-ı Hakkı şirk ve naksdan tenzîh ve ni'metlerine şükr etmektir. Hergün ve gece yüz kerre okumalıdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● “Sabekat rahmetî alâ gadabî” (Rahmetim gadabımı aşmıştır) Hadîs-i kudûsindeki gadabdan murâd, mü'minlerin günâhkârlarına karşı olan gadab sıfatımı aşmıştır, demektir. Müşriklere karşı olan zâtın gadabını aşar demek değildir. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Sultâna secde etmek câiz ise de, terk etmelidir. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Secdeye diz ve el koydukda, önce sağını koyalar. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● “Secde, Hudâdan gayriye câiz olsaydı, zevcine secdeyi, zevceye emr ederdim.” Hadîs-i şerîf. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Sihir, müslimândan vücûda gelmez. [Müslimân sihr yapmaz.] İmân ondan ayrıldığı zemân sihr tehakkuk eder. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Sihir, kat'î harâmıdır. Ve sihir yapan küfrde kuvvetlidir. Sihir yapıcılıktan şedîd küfr yokdur. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Sirâyet-i maraz [hastalığın geçişi] muhakkak değildir. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Se'âdet, ömrü uzun ve ameli de çok olan kimsenindir. 1/89. [**Mektûbât Tercemesi: 138.**]

● Se'âdet-i ma'nevî [ma'nevî se'âdet] kalbin Hakdan gayriden [mahlûka bağılıktan] halâs olmasıdır [kurtulmasıdır]. 1/49. [**Mektûbât Tercemesi: 85.**]

● Se'âdetin sermâyesi, sünnete [ahkâm-ı islâmiyyeye] tâbi' olmakdır. 1/74. [**Mektûbât Tercemesi: 119.**]

● Se'âdet-i insan [insanın se'âdeti] ve felâh ve halâsı temâmen Allahü teâlânın zikrindedir. 1/190. [**Mektûbât Tercemesi: 226.**]

● Sekrden önce olan sahv [uyanıklık] avâmın hâli olup, sekrden sonra olan sahv, seçilmişlerin [büyüklerin] makâmıdır. 3/49.

● Sekr, tesavvuf yolunda olur. Nihâyetin nihâyetine kavuşmak hep uyanıklık hâlinindedir. 1/84. [**Mektûbât Tercemesi: 134.**]

● Son nefesin selâmeti için fâtiha okumayı unutmayalar. 3/103.

● Sülûk, seyr-i ilallah ve seyr-i âfâkî aynı ma'nâyadır. 3/100.

● Sülûk, seyr-i âfâkîden ibâretidir. Cezbe, seyr-i enfüsîdir. 3/100.

● Sülûk, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakdan, ya'nî tevbe, zühd ve gayrı emrleri yapmakdan ibâretidir. 3/122.

● Sülûk, tarîkatın levâzımındandır. [Lüzûmlu şeylerindendir.] 3/107.

● Sülûkda inâbet [teslim olmak] tâlib tarafındandır. Vâsıta elbette lâzımdır. Başka çâre yokdur. 1/117. [**Mektûbât Tercemesi: 166.**]

● Sülûk, toplu bilgiyi yaymak ve delîl ile anlaşılana kalb ile anlamaktır. Şâh-ı Nakşibend. 1/30. [Mektûbât Tercemesi: 49.]

● Sülûkde ba'zı mübtedi'lerin gevşekliği ve ilâcı. 1/145. [Mektûbât Tercemesi: 184.]

● Sülûkun nihâyeti, seyr-i ilallahdır ki, fenâ-ı mutlak ta'bîr olunmuştur. Ondan sonra, makâm-ı cezbeye dönmek-
dir ki, seyr-i fillah ve bekâbillah ta'bîr eylemişlerdir. 1/290. [Mektûbât Tercemesi: 447.]

● Sülûk esnâsında, sekr vakti ve galebe-i hâl vâsıtasıyla, Ehl-i sünnet i'tikâdının hilâfı [uygun olmıyan] zuhûr eder. Lâkin sâliki o makâmdan geçirip, işin sonuna ulaştırırlarsa, o muhâlefet yok olur, gayb olur. Yoksa, o muhâlefet üzere kalır. Ammâ, ümmîddir ki, onu o muhâlefet sebebi ile hesâba çekmezler. Zîrâ onun hükmü, hatâ eden müctehidin hükmü gibidir. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Sülûk bir kaç nev'dir. Ba'zısı için sülûk cezbeden öncedir. Ba'zılarında, cezbe sülûkden öncedir. Bir cemâ'at için dahî, sülûk konaklarını geçerken cezbe hâsıl olur. Bir tâife ise, sülûk konaklarını geçer, fekat cezbeye ulaşamazlar. Cezbenin önce hâsıl olması mahbûblar ve murâdlar içindir. 1/290. [Mektûbât Tercemesi: 447.]

● Sülûksuz cezbe yoktur. [Cezbe için sülûk lâzımdır.] Mümkün değildir. Cezbenin önce olması efdaldır ki, sülûk cezbenin hizmetcisi olmuştur. Cezbenin te'hîr edilmesinde, sülûk cezbenin yardımcısıdır. [Onunla sağlanır.] Ve sülûk devleti ile ona cezbe müyesser olmuştur. 3/118.

● Sülûku temâmlamıyan meczûblar, sülûksuz ve nefsinin tezkiye etmeksizin, kalb makâmından geçip, kalbin sâhibine varamazlar. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Simâ', raks ve sayha [bağırma] ve ızdırâb ve bunların emsâli, bu nev' görünen işler, hâller ve görünen zevkler, görünen hâller, bâtındaki hâllere nisbet ile, bilinenin bilinmiyene nisbeti hükmündedir. 2/43.

● Simâ' ve raks, lehv ve la'ba dâhildir. 1/266. [Mektûbât Ter-

cemesi: 350.]

● Simâ', raks ve zikr-i cehri, tarîkatde sonradan ihdâs edilmiş bid'atdır. 1/286. [**Mektûbât Tercemesi: 420.**]

● Simâ' ve vecd, bir cemâ'at için [ibnül-vakt olanlar için] fâide verebilir. Onlar ibnül-vaktdirler. Tecelliyât-ı sıfâtiye makâmında, bir sıfatdan bir sıfata geçerler. Bir zemân kabzda, bir zemân bastdadırlar. Erbâb-ı kulûbdurlar. Hâlbuki, zâtın tecellîsine kavuşanlar, kalb makâmından kurtulup, kalbin sâhibine ulaşmışlardır. Bunlar simâ' ve vecde muhtâc değildirler. 1/285. [**Mektûbât Tercemesi: 415.**]

● Sem' ve basarın simâ' ve rü'yetde hiç medhali yoktur. [Göz ve kulak mahlûk, görmek ve işitmek de mahlûkdur.] Göz ve kulak, görmekde ve işitmekde rol oynamaz. Allahü teâlâ gözü ve kulağı yarattığı gibi, görmeği ve işitmeği de yaratmıştır. 1/18. [**Mektûbât Tercemesi: 38.**]

● Sünneti ihyâ ederken dikkat lâzımdır ki, fitnenin uyanmasına sebep olmıya. Bir iyilik, birçok kötülüğün çıkmasına sebep olmıya. 3/105. [**Se'âdet-i Ebediyye: 397.**]

● Sünnete uymak sebebi ile, gün ortasında bir mikdâr uyumak, sünnete uymadan gece boyunca ibâdetden efdaldır. 1/114. [**Mektûbât Tercemesi: 164.**]

● Sünnet ile bid'at arasında şübheli olan bir işin terki çok iyidir. Ya'nî bid'atin terki efdaldır. 1/313. [**Mektûbât Tercemesi: 502.**]

● Sünnet ile bid'at birbirinin zıddıdır. Birinin ihyâsı, diğerrinin ölmesini gerektirir. [Ortadan kaldırır.] 2/23. [**Se'âdet-i Ebediyye: 775.**]

● Sofistâiyye mezhebi, mâsivâyı [âlemi] Hak teâlânın yaratması ile bilmezler. Âlemi evhâm ve hayâl bilirler. 3/97, 1/125, 1/287. [**Mektûbât Tercemesi: 170, 426.**]

● Seyr ve sülûkdan maksad, tezkiye-i nefsi emmâredir. 1/35 [**Mektûbât Tercemesi: 62.**]

● Seyr ve sülûkdan maksad, ihlâsı ele geçirmektir ki, is-

lâmiyyetin üçüncü kısmıdır. 1/40. [**Mektûbât Tercemesi: 68.**]

● Seyr-i âfâkî, seyr-i ilallah olup, sülûk ta'bîr ederler. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i âfâkînin hâsılı [aslı, netîcesi] odur ki, sâlik, vasflarının değişmesini ve ahlâkının değişmesini âlem-i misâl aynalarında müşâhede eder [seyr eder]. Sâlik aslında kendi nefsinde seyr eder. Lâkin kendi hâllerini, kendi dışında olan âlem-i misâlde müşâhede edip, güyâ âfâkda seyr eylemiş olur. Seyr-i âfâkî seyr-i ilallahdır. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i ilallah temâm olduktan sonra, sâlik hakîkati olan ismin zılline ve sonra da aslına vâsıl olur ki, isti'dâdının son derecesidir. 3/102.

● Seyr-i ilallah fenâ, seyr-i fillah bekâdır. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]

● Seyr-i ilallahdan sonra seyr-i fillah başlar ki, iş cezb iledir [çekilme iledir]. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i enfüsî fenâ-i etem [tam fenâ] ve bekâ-yı ekmelden [olgun bekâdan] sonradır. 1/30. [**Mektûbât Tercemesi: 49.**]

● Seyr-i enfüsî, seyr-i fillah olup, sülûkdan sonra olan cezbe bu seyrdedir. Bu seyre onun için enfüsî derler ki, enfüs, zıllere ve isimlerin zılllerinin akslerine ayna olmuştur. Yoksa sâlikin seyri nefsinde olduğu için, enfüsî demezler. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i enfüsîde sâlik, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklandığından, seyr-i fillah denir. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i enfüsî, zarûrî olup, seyr-i âfâki onun zımnında [onunla birlikde] müyesser olur. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i âfâkî, rü'yâ gibi isti'dâda alâmetdir. Seyr-i enfüsî lâzımdır. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i âfâkî ile başka şeylere olan bağılıktan, seyr-i enfüsî ile, kendine düşkün olmakdan kurtulunur. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Seyr-i enfüsî ve seyr-i âfâkî, vilâyetin rûknleridir ki, iki-si hâsıl olmadıkça, vilâyet tasavvur edilemez. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî, ilmül-yakîn dâiresinden dışarıya çıkamaz. 2/57.

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsî nihâyete ulaşıldıkda, sülûk ve cezbe işi temâm olur. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Seyr-i ilallahı ve seyr-i fillahı geçdikden sonra, ancak zûlmânî perdeler fark edilmiş [aradan kaldırılmış] olur. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Seyr-i fillahdan sonra, yükselme hâsıl olursa, isimlerin ve sıfatların ve şu'ûnâtın aslı olan bir dâire ve sonra bunun aslı ikinci bir dâire, nihâyet bunun aslı bir kavş açığa çıkar. Bu üç asl zât-i teâlânın zâtında değildir. [Zâtı bunlardan münezzehtir.] Bu üç aslın tam hâsıl olması nefis-i mutmainneye mahsûsdur. 2/91.

● Seyr ve sülûkda her ne ki görülür ve işitilirse, i'tibâr edilmemesi lâzımdır. Eğer, bu, çoklukda birliği görmek olsa da, kıymet vermemeli, yok etmelidir. Çünkü o vahdet hiçbir çoklukda bulunmaz. Görünen vahdetin kendi değil, benzeridir. 1/240. [Mektûbât Tercemesi: 299.]

● Seyr ve sülûkde tam ifâde, bu âyet-i kerîmedir. **“Sizin yanınızdaki tükenir. Allah indindeki bâkîdir.”** Seyr ve sülûk ilimde hareketden ibâretdir ki, nasıl olduğundan bahs etmektir. Bu mahalde hareketin yeri yokdur. Ve seyr-i ilallah ilmin hareketinden ibâretdir ki, aşağı ilmden, yüksek ilme gidip, geçip, o yücelikden başka bir yüceliğe varır. Tâ mümkünler ilminin temâmını geçmek ve cümlesini geçdikden sonra vâcib-i teâlâya âid ilmlere ulaşılır ki, buna da fenâ denir. Seyr-i fillah demek, Allahü teâlânın isimleri, sıfatları, şu'ûn ve i'tibârâtı ve takdîsâtı ve tenzîhâtı mertebelerinde ilmin ilerlemesi demektir. Böylece anlatılamıyan, işâretle bildirilemiyen ve isim verilemiyen ve birşeye benzetilemiyen, kimsenin bilemediği, anıyamadığı mertebeye varılır. Bu seyre, Bekâ denir. Üçüncü seyre, Seyr-i anillahi billah

denir. Bu da ilmin hareketinden ibâretdir ki, yüksek bilgilerden aşağı bilgilere inilir. Böylece mahlûkları bilmeğe kadar inilir. Bütün vücûb mertebelerinin bilgileri unutulur. Bundan sonra, dördüncü seyr başlar ki, buna seyr-i eşyâ denir. Birinci seyrde unutulmuş olan eşyânın bütün bilgileri, şimdi yavaş yavaş ele geçer. Bu dördüncü seyr, birinci seyrin, üçüncü seyr de, ikinci seyrin karşılığıdır. 1/144. [Mektûbât Tercemesi: 183.]

● Seyr-i ilallah ile seyr-i fillah, vilâyeti ele geçirmek içindir ki, fenâ ve bekâdan ibâretdir. Seyr-i anillah-ı billah ve seyr-i der eşyâ [üçüncü ve dördüncü seyrler] da'vet makâmını elde etmek için olup, Enbiyâ ve Mürselîne mahsûsdur. Ve bunların tâbi' olanlarının da nasîbi vardır. 1/144. [Mektûbât Tercemesi: 183.]

● Seyr ve sülûk, [erbâbı sona varanlar indinde] Hak sübhânehunun ihâta ve sereyan, kurb ve ma'yyeti ilmi olup, ehl-i sünnetin rey'lerine uygundur. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Seyr ve sülûkde, nihâyetin nihâyeti olan mertebelerden sonra, bir mertebe zuhûr eder ki, o yerde [mertebede] zerre kadar sülûk yapılsa, imkân dâiresinin kat-kat fazlası gidilmiş olur. 2/41.

– Ş –

● Şâkir [şükr eden] ve mü'min olanlara Allahü teâlâ azâb etmez. 1/70. [Mektûbât Tercemesi: 108.]

● Şân-ül-hayât, cemî' şü'ûnâtın akdemi [en evveli]dir. Ondandır şânül-ilmdir ki, ona tâbi'dir. 3/88.

● Şân-ül-ilm, bütün şü'ûnları topluca ve etrâfıca içinde bulundurur. [Hayât şânından sonra]. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Şân-ül-ilmin, sıfat-i zâideden olan ilm ile hiç münâsebeti yoktur. 3/73.

● Şâh-ı Nakşibend, Ya'kûb-ı Çerhîye ta'lîme izn verdiği hâlde, benden sonra Alâüddîn'in hizmetinde ol demiştir. 1/119. [Mektûbât Tercemesi: 167.]

● Şâh-ı Nakşibend “kuddise sirrûh” buyurmuşlardır ki, Minâ pazarında bir tâcir, elli bin altınlık eşyâ satıyordu. Bir an Hakkı unutmuyordu. 1/33. [Mektûbât Tercemesi: 58.]

● Şâh-ı Nakşibend buyurdular ki, bizim tarîkimiz sohbet-dir. 3/69.

● Şü'ûnât ile sıfat arasında kâbiliyyetler vardır ki, bunlar hem şü'ûnlara, hem sıfatlara benzerler. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Şü'ûnât-i ilâhî zât-i ilâhîye bağlıdır. [Onunla alâkalıdır.] Mâsivâ ile alâkalı olmaktan uzaktır. Sıfât-i ilâhînin te'alluku mâsivâyâ maksûrdur. [İlâhî sıfatlar mâsivâyâ tealluk eder.] 3/73.

● Şü'ûnlar ile sıfatlar arasında fark çok incedir. Bu farkı kimse bildirmemiştir. (Bu farkdan bir kulun konuşması ma'lûm değildir.) 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Şecere-i Mûsâdan mesmû' olan kelâm, kelâmulлахdır. [Mûsâ aleyhisselâmın Tûr dağında ağaç tarafından işitdiği kelâm, kelâmulлахdır]. İnkâr eden kâfirdir. 3/20.

● Şirb-i züyût-i tayyibe [halâl olan nebâtlardan çıkan suları] ya'nî karanfil, tarçın, çay ve sâireden elde edilen, her dürlü şerbeti içmek yasak edilmemiştir. 1/191. [Mektûbât Tercemesi: 227.]

● Şerh-i sadr, zâtın tecellîsi zemânında, nefsin itmînânında hâsıl olur ki, adı geçen bu kemâlât, ism-i zâhire te'alluk eder [bağlıdır]. İsm-i bâtına uygun olan kemâlât, örtülmesi lâzım olan kemâlâtdır. Bu iki ismin kemâlâtı temâmen hâsıl oldukda, kudsî âleme uçmak ve nihâyetsiz yükselmeler olur. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● (Şerh-i lemeât) kitâbı Mevlânâ Câmi'nin olup, burada tecellî-i zâtînin nihâyetsiz olduğu açıkca yazılıdır. 1/277. [Mektûbât Tercemesi: 407.]

● Şirkin ma'nâsı. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Şirk, Allahü teâlâdan başka şeye ibâdet etmeğe tutulmaktır. Eğer, Allahü teâlânın varlığını kabûl etse de. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Şirk öyle bir küfrdür ki, mutlak küfrün aslıdır. İslâmiyyet hükmlerini inkâr küfrdür. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Şirk, ibâdetde ortaklıktır. Eğer bir maksûdun ele geçmesinde, islâmiyyetin bağından boynunu kurtarıp [islâmiyyetin sınırını aşır], onun hâsıl olmasında, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz olunursa, o şey ma'bûd ve ilâh olur. Ve eğer o maksûd böyle olmayıp, onun ele geçmesinde, islâmiyyetin yasakladığı şeyler işlenmezse, o maksûd, dînî bir yasak olmaz. O şeye tabî'î meylden ziyâde maksûd olmamıştır. Ta-bî'î ve yaratılışa uygun bir meyldir ki, insanlık ve beşerî özelliklerdendir, ammâ, hırs, arzû ve acele istek ve taleb gibi rezîl hâller meydâna gelmemiştir. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● İslâmiyyet lâzımdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Dîn-i Muhammediyyeye “sallallahü aleyhi ve sellem” [Muhammed aleyhisselâmın dînine] ihtiyâc yok zan etmek küfrdür. 3/118.

● Hiçbir kimse, hiçbir vaktde ahkâm-ı islâmiyyeye uymakdan kurtulamaz. 1/276. [Mektûbât Tercemesi: 403.]

● İslâmiyyete kıl ucu kadar muhâlefet mevcûd ise, ahvâl ve mevâcid dahî zuhûr eylese [hâller, kerâmetler meydâna gelse] istidrâcdır. 2/87. [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● İslâmiyyetin teklifâtında kemâl-i yûsr ve gâyet-i sühûlet vardır. 3/53.

● İslâmiyyete inanmıyan kimse, şekerin tadına inanmıyan, safrası bozuk hastaya benzer. Kalb hastalığı var iken olan îmân, îmânın sûretidir. Nefs-i emmâre küfrünü bildirmektedir. Şekerin tadlı olmasına inanması için, şeker hastasının tedâvîsi icâb eder. Nefsin tedâvîsinden, ya'nî tezkiye ve itmînânından sonra, hakîkî îmân hâsıl olur. 1/46. [Mektûbât Tercemesi: 79.]

● Muhammed aleyhisselâmın dînini tasdîk, geçmiş bütün dinleri tasdîk demektir. 2/55. [Kıyâmet ve Âhiret: 182.]

- Ahkâm-ı islâmiyyenin aksine sözler ve işler insanı felâkete sürükler. 1/240. [**Mektûbât Tercemesi: 299.**]
- İslâmiyyetin bir mes'elesini [bilgisini] yaymak, Allah yolunda hazîneler harc ederek fakîrleri doyurmakdan dahâ sevâbdır. 1/48. [**Mektûbât Tercemesi: 84.**]
- Muhammed aleyhisselâmın dîni kıyâmete kadar bâkîdir. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]
- İslâmiyyete uymak, nefsin isteklerini bırakmak ve kalbi karartanları [zulmetleri] def' etmek demektir. 1/42. [**Mektûbât Tercemesi: 71.**]
- İslâmiyyete uygun olarak, dünyâ ni'metlerinden fâide lenilebilir [yinebilir], halâldir. Yoksa üzeri şeker kaplanmış zehr hükmündedir ki, aklsızı onun ile aldatırlar. Dünyânın aldatıcı lezzetleri, islâmiyyetin emrlerinin ve nehylerinin acılığı [ilâcı] ile telâfi eylemelidir [giderilmelidir]. 3/54. [**Se'âdet-i Ebediyye: 425.**]
- İslâmiyyet olmasa, herkes kendi istediğini yapsa, ortalık karışır, düzen bozulur, netîcesi fesâd olan hâl zuhûr eder. Güçlü olanlar, başkasının cânına ve malına saldırıp, hem kendini, hem de onları felâkete sürükler. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]
- Ahkâm-ı islâmiyye ile mükellef olan, dil, bütün organlar ve kalbdır. Diğer latîfeler mükellef değildir. 1/172. [**Mektûbât Tercemesi: 213.**]
- İslâmiyyete uygun olan riyâzet ve mücâhede, nefsi emmâreyi tahrîb eder. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]
- İslâmiyyete uygun olmıyan riyâzetler ve mücâhedeler hor ve hakîrdirler [fâidesi yokdur]. Eğer birkaçının fâidesi olur ise de, yalnız dünyâda fâide hâsıl eder [az bir fâidesi vardır]. 1/206. [**Mektûbât Tercemesi: 243.**]
- İslâmiyyetin emriyle olan, bayramın birinci günü yiyip-çemek, islâmiyyete uymaksızın, senelerce oruc tutmaktan dahâ fâidelidir. 1/114. [**Mektûbât Tercemesi: 164.**]

- Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan ameli, Allahü teâlâ sever. Uygun olmayı sevmez. 1/114. [Mektûbât Tercemesi: 164.]
- Ahkâm-ı islâmiyyeye uymanın kemâli, ilm, amel ve ihlâsa bağlıdır. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]
- İslâmiyyetin hakîkati ve sûreti vardır. İslâmiyyetin sûretinde, îmân ve hükmleri yerine getirmek ile berâber, nefis isyân hâlinedir. Nefs itmînân makâmına vâsıl olunca, islâmiyyetin hakîkati müyesser olur. 2/54.
- İslâmiyyete uygun olan her amel, zikr demektir. 2/30.
- İslâmiyyetin, gerek red ve gerek kabûl ile hükm eylemediği bilgiler lüzûmsuzdur. İnsanlara lüzûmsuz şeyleri yapmak emr olunmadı. 1/107. [Mektûbât Tercemesi: 157.]
- İslâmiyyet, zâhir ve hakikat-i islâm [islâmiyyetin hakikatı] olarak iki kısımdır. Ulemâ-ı râsihîn her kısma vâkıfıdır. 1/276. [Mektûbât Tercemesi: 403.]
- İslâmiyyet, tarikat ve hakikatden maksad, nefsin tezkiyesi ve kalbin tasfiyesidir. 1/91. [Mektûbât Tercemesi: 139.]
- İslâmiyyetin iki cüz'i vardır. [İki kısımdır.] İ'tikâdî olan üsûl-i dindir. Amelî olan fûrû-i dindir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- Ahkâm-ı islâmiyye, Allahü teâlânın emrleri ve yasakları demektir. Kötülüklerin yapılmasını yasak eder. 1/41. [Mektûbât Tercemesi: 69.]
- İslâmiyyet, mâsivânın ubûdiyyete hiç hakkı olmadığını bildirir ki, bu tahakkuk etmedikçe [Allahü teâlâdan başkasının ibâdete hakkı olmadığına inanmadıkça], şirkden kurtulunmaz. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]
- İslâmiyyet, bozuk âdetleri [ve çirkin modaları] ve nefs-i emmârenin benlik ve izzet-i nefis çılgınlıklarını önlemek için gönderilmiştir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- İslâmiyyet, nefs-i emmârenin islâh edilmesi için gönderilmiştir. 3/118.

- İslâmiyyetin da'veti tenzîh-i sırf iledir. [Allahü teâlâyı tam tenzîh içindir]. 3/32.
- İslâm dîninin revâc bulması, sultânların alâka göstermelerine bağlıdır. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]
- Şi'r okumak ve hikâye anlatmak, [ve spor maçlarını seyr etmek] boşuna vakt geçirmektir. Kalbin temizliğine çalışmak ve susmak lâzımdır. 1/176. [Mektûbât Tercemesi: 217.]
- Şifâ ve diğer ihtiyâclar için, izn ile okumak lâzımdır. 2/36. [Eshâb-ı Kirâm: 222.]
- Şefâ'at-i Kur'ân [Kur'ân-ı kerîmin şefâ'atı] bütün şefâ'atlerin üstündedir. 3/100.
- Şükr-ü mün'im [ni'metleri gönderene şükr] aklen vâcibdir. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]
- Şükr, ni'metin artmasına sebebedir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- Şemsin [güneşin] batıdan doğması, kıyâmet alâmetidir. Hakdır. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]
- Şevâhik-ı cibâl [Dağda yaşayıp, dîni işitmeyenler] ki putlara taparlar. Cennet ve Cehennemde ebedî kalmayıp, âhıretde diriltilip, hakları alınıp-verildikten sonra, mükellef olmıyan hayvanlar gibi, yok edilirler. 1/259. [Mektûbât Tercemesi: 323.]
- Şühedânın [şehîdlerin] kefenleri kendi elbiseleridir. 2/16. [Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]
- Şühedânın [şehîdlerin] yıkanmağa [gasl edilmeğe] ihtiyâcları yokdur. Ve şehîdlere cenâze nemâzı kılınması emr edilmemiştir. Kur'ân-ı kerîmde buyurulmuşdur ki: **“Şühedâyı siz ölü zan etmeyiniz. Diridirler.”** 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]
- Şehîdlik niyyete bağlıdır. 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]
- Şöhret âfetdir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]
- Şühûd ve müşâhede kelimeleri zât-i ilâhîye kavuşanlar için söylenir. Sıfatların mertebesinde hâsıl olan hâllere mükâsefe, keşf denir. Bunlar erbâb-ı kulûbdur. 1/118. [Mektûbât

Tercemesi: 166.]

● Şühûd ve müşâhede zıllerde olur. 1/118. [**Mektûbât Tercemesi: 166.]**

● Şühûd-ı hak. 1/290. [**Mektûbât Tercemesi: 447.]**

● Şühûd-ı hak, sülûkun nihâyetinde hâsıl olan mutlak fe-nâdan önce olamaz. Buna şühûd denilmesi, kelime bulun-madığı içindir. Ve yoksa, bilinenden bilinmiyene yol yokdur. 1/287. [**Mektûbât Tercemesi: 426.]**

● Şühûd, ma'rifet ve hayret, sâlikin kendisindedir. Dışarı-dan değildir. 1/30. [**Mektûbât Tercemesi: 49.]**

● Şühûd vilâyetde olur. Rü'yet nübüvvetde olur. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.]**

● Şühûd, Allahü teâlâya kavuşmak [görmek] ma'nâsına kullanılmışdır ki, bu devlet [ni'met] dünyâda bâtına [kalbe] mahsûsdur. Kâmil kimsenin kalbi [bâtını] Allahü teâlâya te-veccüh etmiş olup, zâhiri, ehl-ü i'yâlin [çoluk-çocuğun] işle-rinde olur. 2/77.

● Şühûd-i tenzîhî matlûbdur. [Tenzîh edilen şühûd isteni-lir.] Kesretin şühûdü lezzet verirse de, i'tibârı yokdur. [Şühû-dün mahlûklar ile alâkası olmamalıdır.]. 1/174. [**Mektûbât Tercemesi: 216.]**

● Şehvet mâni'aları ve nefsin gadabının istilâsı mevcûd iken, islâmiyyetin emri üzere amel etmek, bu vaktin gayri-sinde yapılan amelden kat-kat üstün ve kıymetlidir. Zîrâ, zahmet sebebi ve mihnet sebebi ile olan mâni'ler, onun şânı-nı göklere çıkarır. 3/35. [**Se'âdet-i Ebediyye: 116.]**

● Şey, zıddıyla anlaşılır. Hayra şer, kemâle naks aynadır. 3/58.

● Şey'in kendisi ile ilmdeki sûreti arasında fark vardır. İlmdeki sûret, şey'in benzeri ve misâlinden gayri değildir. [Televizyondaki şekiller ve ho-parlördeki sesler de, bunların kendileri değildir.] 3/100.

● Şeyhlik ve halkı Hak celle ve a'lâya da'vet makâmı için, hâlleri, makâmları, müşâhedeleri ve tecellîleri ve keşfleri ve ilhâmları ve rü'yâ ta'bîrlerini bilmek lâzımdır. [Sahte tarikatçılar, böyle anlaşılır] 1/224. [**Mektûbât Tercemesi: 276.**]

● Şeyh-ül-islâm lakâbıyla meşhûr olan Abdüllah-il-Ensârîn, “Menâzilis-sâyirîn” kitâbında buyuruyor ki: Ma'rifet ehlinin firâseti, tâliblerin isti'dâdını anlamak, riyâzet ehlinin firâseti ise, mahlûkâta âid gizli şeyleri bilmektir. 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]

● Şeyh İbni Hacer buyuruyor ki: Alî ile Mu'âviye “radıyallahü anhümâ”nın ayrılıkları ictihâd ile idi. 1/251. [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

● Şeyh ibni Sekînenin bir mürîdi gusl için Bağdâdda Dicleye girip, Mısırda Nilden çıkdı. Ve Mısırda evlenip, evlâdları olup, yedi sene sonra Nil'e girip, Diclede çıkdı. Ve elbisesini terk eylediği yerde buldu. Elbisesini giyip, evine geldi. Hanımı, (müsâfirler için hâzırlanmasını tenbîh eylediğin yemek hâzırdır) dedi. Birkaç senelik işin bir ânda hâsıl olması, şeklen mümkün değildir ki, zemân uzaması kabîlindendir. Bu hikâyenin rü'yâ kabîlinden olması muhtemeldir. [Bu hikâyenin güc gelen yeri, yıllarca yapılacak şeylerin bir anda yapılması değildir. Güc olan yeri, Bağdâdda bir an olan kısa zemân, Mısırda yedi sene uzamaktadır. Onun için bir rü'yâ olabilir.] 1/210. [**Mektûbât Tercemesi: 251.**]

● Şeyh Abdülkebîr-i Yemenînin ilm-i ilâhî hakkındaki kelâmının afv olunacak tarafı yokdur. 1/100. [**Mektûbât Tercemesi: 151.**]

● Şeyhaynın [Ebû Bekr ve Ömer “radıyallahü anhümâ”nın] üstünlükleri, sahâbe ve tâbi'înin icmâ'ları ile sâbit olmuştur. 3/24. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 265.**]

● Şeytân, insanı, farzları yapmaktan alakoyup, [sonraya bıraktırıp], nâfileler ile meşgûl eder. 3/17. [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Şeytân, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”

sûretine giremez. Fekat, hakîkî olmıyan bir sûretde Peygam-berim diyebilir. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Şeytân, insanın vücûdunda ve damarlarında kan gibi dolaşır. 2/32. [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Şeytân, kötülükleri, iyilik şeklinde gösterip, insanları aldatır. 1/224. [Mektûbât Tercemesi: 276.]

● Şeytân, “Allahü teâlâ rahîmdir, afv eder” diyerek ve Allahü teâlânın afvını behâne edip, günâha sürükler. Hâlbuki, kıyâmet gününde, düşmanları rahmetden mahrûm ederler. Rahmet, âhîretde, ehl-i islâmın ebrârına [iyilik yapanlarına] mahsûsdur. 1/96. [Mektûbât Tercemesi: 143.]

● Şî'îler, hâricîler ve mu'tezile, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” Eshâbını kötiledikleri için, kurtuluşları mümkün değildir. 1/80. [Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]

– S –

● Sâ'im-i Ramezâna [Ramezânda oruçlu olana] iftâr veren müslimânın günâhları magfiret ve Cehennemden âzâd olur. 1/45. [Mektûbât Tercemesi: 77.]

● Sâhib-i Avârif [Avârif kitâbının sâhibi], sahv ehlinin kâ-millerindendir. Kitâbında o kadar sekr ile ilgili ma'rîfet vardır ki, şerh olunamaz. 3/118.

● Sâhib-i Avârif imâm-ı Sühreverdînin, “Limen kâne le-hü kalbün, âyetini tefsîri. [Bu sûredeki nasîhatler, idrâk sâhibi kalbi olan içindir. Kaf Sûresi 37.A.] 3/119.

● Sâhib-i Avârif. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Sâhib-i Avârifin [Avârif kitâbının sâhibinin], vâsıl olan [nihâyete kavuşan] sofnin, Kur'ân-ı kerîm okumakda, Mûsâ aleyhisselâma ağaç cihetinden gelen kelâm-ı ilâhî gibi olmasının takrîri. 3/120.

● Sâhib-i şühûd olanlar [şühûd sâhibi olanlar], erbâb-ı temkindir. [Temkin ehlidir]. 3/120.

● Sâhib-i mükâşefe olanlar, ehl-i telvindir. [Mükâşefe sâhibi olanlar telvin ehlidir]. 3/120.

● Sâliha hanımlardan birine akâid beyânı 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Sabâh nemâzını cemâ'at ile edâ eylemek ki, bir sünnetin yerine getirilmesidir. Bütün sene nâfile nemâz kılmaktan bir-kaç mertebe üstündür. 1/53. [Mektûbât Tercemesi: 89.]

● Subbet aleyye, mesâibü lev ennehâ.

Subbet alel eyyâmi sırne leyâlehâ.

(Üzerime yağın musîbetler bellidir herkesce,

Eğer gündüzlere yağsaldı, hepsi olurdu gece.)

Âişe-i Sıddîka “radıyallahü anhâ”, Resûlullahın “sallallahü aleyhi vesellem” vefâtlarında buyurmuşlardır. 1/195. [Mektûbât Tercemesi: 233.]

● Sohbetin fazîleti, bütün fazîletlerin ve kemâlâtın üstündedir. 3/69.

● Sohbet-i şeyh [şeyhin sohbeti] mevcûd oldukça, zikre ihtiyâc yoktur. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Sohbet netîcesinde mübtedîye [başlangıçta olana] devâmlı olan bereket, evvelâ, hakîkî maksad olan Allahü teâlâya kalbin teveccühünün devâmlılığıdır. Az bir zemânda bu şekilde teveccühün devâm etmesi, mâsivâyı unutturur. [Mahlûkları unutmağa kavuşturur.] 2/83.

● Sohbeti ganîmet bileler. 3/69.

● Sohbet-i mürîdân [mürîdlerin kendi aralarındaki sohbet], birbirlerinde fânî olmak şartı ile, uzletten dahâ iyidir. 1/122. [Mektûbât Tercemesi: 169.]

● Sohbet-i agniyâda terakkî [zenginler ile sohbetde dünyâ menfeati] çok olsa düşünmek lâzımdır ki, hâsıl olan yüksekliklerden netîce nedir. Ba'zı hizmet zararsız olur. Ammâ, sonra bir hizmet dahî emr ederler ki, tam bir vebâl olur. 3/55.

● Sahv-ı hâlis nasîb-i avâmdır. [Hâlis sahav avâmın nasîbidir.] Her kim ki sahavı tercîh eyleye, murâdı sahvin galebe çalmasıdır. Sahv-ı hâlis [hâlis sahav] değildir ki, o âfetdir. 3/118.

● Sahvda, sekirden bir mikdâr eser kalması tuz gibidir ki, tuz olmaz ise yemeğin tadı olmaz. 3/118.

● Sahv, sekre tercîh edilir. 1/268. [**Mektûbât Tercemesi: 383.**]

● Sırâtın [sırât köprüsünün] Cehennem üzerine konması hakdır. Mü'minler geçip, Cennete giderler. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Sagîre üzere ısrar eylemek kebîredir. [Küçük günâha ısrar, büyük günâhdır.] 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

● Sıfât-i ilâhî. 3/100.

● Sıfât-i sübûtiyye sekizdir: Hayât, ilm, kudret, irâdet, semi', basar, kelâm, tekvîn. Bu sıfatlar hâricde mevcûdlardır. Fekat, Allahü teâlânın zâtından ayrı da değildirler, gayrı da değildirler. 3/17. [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Sıfatın zât-i ilâhîden ayrılması, ârifin düşüncesi i'tibâriyledir. Yoksa işin aslı i'tibâriyle değildir. 2/91.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ne zâtının aynıdır, ne de gayridir. 3/114.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], kemâlât-i münde-rece-i zât-i sübhânehunun tafsîlidir. İcmâl şol mertebedir ki, tafsîl ol mertebede kâin değildir [yokdur]. Belki mertebe-i tafsîl, mertebe-i icmâlden aşağıdır. Ol celle sultânehu da bu ma'nâ yokdur [düşünülemez]. Ve tafsîl, ayn-ı mertebe-i icmâldedir. Bu ma'rifet aklın ötesindedir. 3/114.

● Sıfât-i semâniyye-i hakîkiyye [sekiz hakîkî sıfat], zât-i ilâhî ile mevcûdlardır. Vücûd ile değildirler ki, vücûdun ve belki vücûbun da, o mertebede yeri yokdur ki, vücûbun ve vücûdun ikisi de i'tibârâtındandır. Hub [sevgi] ve vücûd i'tibârları, âlemin yaratılmasının başlangıcıdır. Zîrâ zât-i celle ve şânehu bu i'tibâr-ı hub ve bu i'tibâr-ı vücûd mevcûd

değil iken, âlemden ve yaratılan âlemden müstagni [münez-zeh] idi. 3/122.

● Sıfât-i semâniyye-i kâmile [sekiz kâmil sıfat], kadîmler-dir. Ve kemâlât-i zâtîyyenin zılleriidirler. Ve o kemâlâtın zâ-hir olduğu [göründüğü] ve kemâlâta perde, ya'nî o gizli nûr-ların perdeleridir. 3/26.

● Sıfatın birbiriyle mugâyeretleri tahkîkîdir. [Sıfatlar bir-birinden başkadır.] Bir sıfatda fenâya kavuşmak, her sıfatda fenâ bulmak olmaz. İ'tibârlar böyle değildir. Bir i'tibârda fe-nâ, hepsinde, hattâ zât-i ilâhîde fenâdır. 1/287. [Mektûbât Ter-cemesi: 426.]

● Sıfat ve esmâ'i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları ve ismle-ri], zât-i teâlânın zılleri gibidir. Her zıl, âsâr [eserler] ve âyât-da [âyetler, işaretler] dâhildir. 2/4.

● Sıfât-i ilâhîde [Allahü teâlânın sıfatlarında] iki i'tibâr vardır. İ'tibâr-ı evvel oldur ki, fî hadd-i zâtihâ [hadd-i zâtın-da, aslında] sâbitdirler. Âleme münâsebeti olup, mebâdî-i te'ayyünâtıdır. [Başlangıçların te'ayyünâtıdır]. Zât-i te-âlâ ve tekaddesden münfek [ayrı] görünürler. Ve zât-i teâlâ-ya hicâbdırlar [perdedirler]. İ'tibâr-ı sâni [ikinci i'tibâr] ol-dur ki, zât-i teâlâ ile kâimlerner [vardırlar]. Âleme teveccüh-leri yokdur. Zâta hicâb [perde] değildirler. Câmenin [elbise-nin] beyâzlığı gibidirler. 3/73.

● Sıfatın zâta perde olması, zıllerin zuhûruna mahsûsdur. Zîrâ ki, zıllerin zuhûru, ilm mertebesindedir. Ve asl zuhr, makâm-ı ayndedir. [Makâmın tâ kendisindedir.] Meselâ Zeydin ilmde zuhûru sıfat iledir. [Meydâna çıkması, görün-mesi sıfat iledir.] Bu sıfat düşünülünce Zeydin zâtına hicâb olur. Zeyd görününce mu'âmele asla karar bulur. Zeydin ilmde sûreti, hâricde mevcûd olan Zeyd için zıl idi. Rü'yet makâmında, Zeydin sıfatı, perde değildir. [Zeydin sıfatları mâni' değildir.]. 2/11.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] her ne kadar Zât-i teâlâyâ perdedir. Ammâ, kemâlât-i zâtîyyenin açığa çıkması da, onların vücûduna bağlıdır. Sıfatın perde olmaları, ayn'ın

[aslın] perde olması gibidir ki, görme sebebidir. Bu görünüş ve açığa çıkış, her zemân zıllîdir. Ammâ çâre yoktur ki, bizim vücûdumuzu zille bağli kılmışlardır. Vücûdumuz perde ile örtülmüştür. 3/26.

● Sıfât-i ilâhînin varlıkda durmaları, Allahü teâlânın zâtı ile. Sıfât-i ilâhî, bütün noksan sıfatlardan münezze olma sebebi ile, mümkünâtın sıfatlarına benzemez. Onlarla münâsebeti yoktur. Zîrâ mümkünâtın sıfatları sonradan var olmuştur. Varlıkda durmaları madde ile. Hâlbuki maddelerin varlıkda durmaları sıfât-ı ilâhî ile. Mümkünlerin sıfatı kendi nefsleri ile, hay, alîm ve kâdir olmayıp, o kadar var ki, mümkün onların tavassutlarıyla hayâtda durur ve bilir. Sıfât-i ilâhî dahî, zât-i ilâhî gibi hay, alîm ve kâdirlerdir. 3/113.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] eğerçi mümkünât dâiresinden hâriclerdir, ammâ, zât-i teâlâyâ ihtiyâcları olduğundan ve onlara tekâbül eden yoklukların herbiri için, şân olmakla, imkânın sâbit olmasından dışarı [hâric] değildir. Eğerçi başlangıçları yoktur. Lâkin imkânın deliline ihtiyâcları vardır. Vâcib olmaları, zâtın vücûbundan aşağıdır. Varlıkları da, zâtın vücûdundan aşağıdır. 3/100.

● Sıfât-i ilâhînin tavassutu [vâsita olması] olmasaydı, hiçbir şey'in hâsıl olması tasavvur olmazdı. Zîrâ ki zât-i teâlânın nûrlarının aydınlatmasında, helâk ve fenâ ve inhirak [yanmak] ve yok olmakdan gayri eşyânın nasîbi yoktur. 3/26.

● Sıfat ve ef'âl-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının ve fi'llerinin] zuhûru [açığa çıkması] için, Allahü teâlâ mahlûkâta muhtâc değildir. 3/114.

● Sıfât-i ilâhî şu'ûnât-i ilâhînin zılleri. 3/73.

● Sıfât-i ilâhînin [Allahü teâlânın sıfatlarının] ilmi, ilm-i husûlîye münâsibdir. [Mahlûkların ilmine uygundur.]. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Sıfât-i ilâhî ile ahlâklanmanın ma'nâsı. 1/107. [Mektûbât Tercemesi: 157.]

● Sıfât-i beşerînin ve imkânın [beşerî sıfatların ve mümkünâtın] temâmen yok olması, tasavvur edilemez ki, kalb-i hakâyık-ı müstelzimdir. [Ya'nî hakikatların değişmesi olur.]. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Safâ-yı kalb [kalbin tasfiye bulması], Peygamberlere tâbi' olmağa bağlıdır. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Safâ-yı nefis [nefsin safâsı], açlık ile hâsıl olur. 1/313. **[Mektûbât Tercemesi: 502.]**

● Safâ-yı nefis [nefsin safası] dalâlet yoludur. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Sıfât-ı irâde [irâde sıfâtı], takdîr olunan iki şeyden birisini seçmektir. 3/114.

● Sıfî'n vak'ası, hilâfet için değil, kâtillere kısâs yapılması için idi. "Gazâlî" 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Sınâ'âtın tekmiî, telâhuk-ı efkâr ile dir. [Sanatların temâmlanması, fıkrlerin birbirine ilâve edilmesi ile dir.] 3/89.

● Sanemleri [putları, heykelleri], kâfirler, şefâ'at vesîlesi kabûl ederler. 3/23. **[Fâideli Bilgiler: 454.]**

● Savt-ı hasen [güzel ses] ile Kur'ân-ı kerîm ve kasîdeler, na't ve menkıbeler okumakda sıkıntı yokdur. Yasak olan, Kur'ân-ı kerîmin harflerini bozarak okumak, [müzik makâmlarına uyuyorum diyerek] ve şarkı gibi (elhân ile) okumakdır ki, şi'rde dahî mubâh değildir. Kasîdelerde bu şartlara riâyet lâzım değildir. 3/72.

● Suveri ilmiyyeyi [ilmdeki sûretleri], başkası ile mevcûd olan sıfatlar gibi tasavvur eylemeyeler. Bu ilâhî ilmin sûretleri, maddelerin aslı ve belki mebâdi-i te'ayyünleridir. İlmî sûretler sâbite olup, ilm sıfatı ile kâimlerdir. İlmde sâbit ve hâricî olan hiçbirşey bunlarda yokdur. Belki, ilmî ve hâricî varlık onlara, ârdır ki, mümkünâtın sıfatlarından ve hâdisele rin isimlerinden dir. 3/114.

● Sofiyyenin sekr ve muhabbet istilâsından dolayı sözleri câizdir. 3/100.

● Sofiyye vahdet-i vücûda, ulemâ kesret-i vücûda kâildir [kabûl eder]. Ayrılık sözlerdedir. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Savm [oruc], Cehennem ateşinden siperdir. "Hadîs-i şerîf." 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Suyun yaratılması, göklerin ve yerin yaratılmasından evveldir. 2/76. [Se'âdet-i Ebediyye: 915.]

● Sıkıntılı zemânlarda "Lâ havle" ile ve "Muavvizeteyn" ile def' edeler [bunları okuyalar]. 2/32. [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Zıddeyn [iki zıd] aynı zemân ve aynı mekânda bir arada bulunamaz. Ammâ, iki zıddın, birinin diğerinde bulunması ve birinin diğerisi ile buluşması, imkânsız değildir. 1/296. [Mektûbât Tercemesi: 475.]

● Zarar ihtimâli ile çok menfa'at terk edilir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

– T –

● Bu tâifeyi hor ve zelîl zan eylemeyeler. 1/68. [Mektûbât Tercemesi: 106.]

● Takıyye, mezhebini, inancını saklamakdır ki, şî'îlerin yoludur.

● Tâlibin nefse uymaması lâzımdır ki, bu da vera' ve takvâ ile olur ki, harâmlardan kaçınmaktır. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Tâlib, sâdık olmalıdır. Sâdık olmak için yirmi senede melek yazacak bir günâh bulmamalıdır. 1/222. [Mektûbât Tercemesi: 274.]

● Tâlib sâdık olunca, zıkr ve teveccüh olmasa dahî, yalnız ihlâs ve muhabbeti ile ilerler. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Tâlib uyanık olmalı, mürşidinin yanında rü'yâlara hiç kıymet vermemelidir. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Tâlibin ilerlemesi [yükselmesi], kâmil ve mükemmil

olan [yetişmiş ve yetişdirebilen] şeyhin tasarruf ve teveccühüne bağlıdır. 1/296. [**Mektûbât Tercemesi: 475.**]

● Tâlib, başlangıçta pis ve aşağıdır. Ve Hak teâlâ çok temiz ve çok yüksektir. Yolu bilen bir vâsıta lâzımdır. Her iki tarafı anlıyan bir mürşid-i kâmil, tâlibe aracılık yapar. Pîr vâsıtaadır. Sona varanlar, mürşid olmadan ilerler. 1/169. [**Mektûbât Tercemesi: 211.**]

● Tâlibin pîrine karşı edebini beyân eden mektûb. 1/292. [**Mektûbât Tercemesi: 462.**]

● Tâlibde, dîn-i islâmın sâhibine ittibâ' ve şeyhine muhabbet oldukça, herşey kolaydır. 3/13. [**Se'âdet-i Ebediyye: 401.**]

● Tâlib, i'tikâdını düzelttikden ve zarûrî fikh ahkâmını öğrenip, îcâbı ile amel etdikden sonra, bütün vaktlerini zikre sarf eyleye, o şart ile ki, zikri, kâmil ve mükemmil olan şeyhden almış ola. 3/84. [**İslâm Ahlâkı: 356.**]

● Tâlib, mürşidin huzûrunda zikir ve nâfile ile meşgûl olmamalıdır ki, feyzden mahrûm kalmıya. 1/292. [**Mektûbât Tercemesi: 462.**]

● Tâlibe lâzımdır ki, nefsindeki ve dışardaki bâtıl tanrıları yok ede, hak ma'bûd olarak, akla, vehme, hayâle, fikre gelen herşeyi de kovmalı, yok etmelidir. 1/126. [**Mektûbât Tercemesi: 172.**]

● Tâlibin, evvelâ yalvarması, çok sevmesi, sığınması lâzımdır ki, teveccüh te'sîr eyleye. 1/157. [**Mektûbât Tercemesi: 192.**]

● Tâlibde zevk zâil olup [gidip], nisbetin te'sîri kalmamış zân eder. Cesede te'sîr kalmamıştır, ammâ, rûha te'sîr meydana gelmiştir. 2/43.

● Bir tâlib, kutb-ı irşâda [mürşide] teveccüh edip, ona bağlanırsa, o dahî tâlibe müteveccih olsa, teveccühde tâlibin kalbinde bir pencere açılır. Ve buradan teveccüh ve ihlâsı kadar, o deryâdan kalbine feyz akar. Ve ilâhî zikre müteveccih olur, kavuşur. O mürşidi bilmediği hâlde teveccüh etme-

se, yine fâidelenir ammâ, azdır. Fekat inkâr ederse veya mürşid ondan incinirse, zikr etse de hidâyetden mahrûmdur. Mürşid onun zararını istemese dahî, o inkâr ve üzmek onun feyzine mâni' olur. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Tâlib, niyyeti düzeltirse ve sâdık ve hâlis olursa ve zikre de devâm ederse, tezkiye hâsıl olur. Kötü huyları iyi huylara dönüşür. Tevbe ve bağlanma nasîb olur. Dünyâ sevgisi çıkar. Ve sabr ve tevekkül ve rızâ hâsıl olur. Bunlar kendini âlem-i misâlde müşâhedeye vesîle olup, her latîfe için bir nûr müşâhede eder. Böylece seyr-i âfâkî temâm olur. Bu seyr hakikatde sâlikin kendindedir. [Kendi kalbindedir.] Sâlik, seyrini âlem-i misâlde görür. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Tâlib, fenâ ve bekâya kavuşduktan sonra, mürşide uyması lâzım gelmez. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Tâlib, vilâyet yolu ile yaklaşmaktan, nübüvvet yolu ile yaklaşıma ulaşması câizdir. 3/124.

● Tâlibe lâzım olan edebler. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Tâlib olmıyan kimse, tâlib olmayı istemelidir. Bu istek de büyük ni'metdir. 1/61. [Mektûbât Tercemesi: 98.]

● Tabi'ati ile alâkalı arzûlar, kulluğa mâni' değildir. 3/27. [Se'âdet-i Ebediyye: 428.]

● Tarîkatden maksad, islâmiyyetin üçüncü kısmı olan ihlâsı elde etmektir. İslâmiyyetin dışında birşey değildir. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] vâsıta lâzımdır. Bu vâsıta, oniki imâmıdır ve sonra Abdülkâdir-i Geylânîdir. 3/124.

● Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], fenâ, bekâ, cezbe ve sülûk yokdur. 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Tarîk-ı nübüvvetde [nübüvvet yolunda], mahlûklara gönül bağlamak yasaktır. Mahlûkların unutulması lâzım değildir. 1/302. [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Tarîk iki parçadır. Cezbe ve sülûk. Tasfiye ve tezkiye de denir. Sülûkden önce olan cezbenin kıymeti yoktur. Sülûkun yardımcısıdır. 1/62. [Mektûbât Tercemesi: 99.]

● Tarîkate sülûkden maksad, îmânda yakîn, amelde yüsrdür. 1/226. [Mektûbât Tercemesi: 278, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 321.]

● Tarîkat ve hakikat, islâmiyyetin hâdimleridir. [Hizmetcileri, yardımcılardır.] 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Tarîkat, mahlûkâtı yok etmek yolu, hakikat, vâcib-i telâânın isbâtıdır. 2/59. [Se'âdet-i Ebediyye: 764.]

● Tarîkat, izâfe edilen şeylerin ortadan kaldırılması [mahlûkları unutmak] için çalışmaktır. Hakikatde ise, zorluk çekmeden, kendiliğinden unutulur ki, ikisi birdir. 1/41. [Mektûbât Tercemesi: 69.]

● Tarîkat ve hakikat vilâyete bağlıdır. İslâmiyyet nübüvvetdedir. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Tarîkatde tul-i emel [uzun emelli olmak] küfrdür. 1/136. [Mektûbât Tercemesi: 179.]

● Tarîkatde hâsıl olan telvînler [hâller] ve tecellîler hayâlî ve vehmîdir. 3/109.

● Tarîk-i sülûkda [sülûk yolunda] bağlanma sâlik tarafındandır. Vâsita lâzımdır. Çâre yoktur. 3/124.

● Tarîk-i cezbede [cezbe yolunda], çekilme, matlûb tarafındandır. Başkaların vâsitalığını kabûl etmezler. 3/118.

● Tarîk-i cezbe [cezbe yolunun] temâm olması, sülûka bağlıdır. Sülûksuz cezbe temâm olmaz ve netîcesizdir. 3/118.

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, Eshâb-ı kirâmın yoludur. 2/23. [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye nisbeti, bu zemânda yok gibi olmuşdur. [Ankâ kuşu hükmündedir.] 1/168. [Mektûbât Tercemesi: 208.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikir, Ebû Bekr-i Sıddîkdan "radiyallahü anh" gelmiştir. 1/221. [Mektûbât Tercemesi: 269.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, islâmiyyetin yasak ettiklerinden kaçınmak zarûrîdir. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

- Tarîkat-i Nakşibendiyyede, simâ', raks, vecd ve tevâcüd [kendinden geçme] yasaktır. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyede farzların edâsı, yaklaşımağa sebebdır. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyye, elbette kavuşdurur. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyenin başlangıcı cezbeden, diğer tarikatlerinki sülûkdendir. Bu tarikatde şeyh, teveccüh ve tasarruf ile, başlangıçda olana, nihâyet devletinden aks etdirir. 2/43.
- Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonundan kimse haber vermemişdir. Başlangıcını bildirmişlerdir ki, nihâyeti başlangıca yerleşdirilmişdir. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyede, nefse muhâlefet çok olduğundan, çabuk kavuşdurucudur. [En kısa yoldan kavuşdurur.] 1/286. [**Mektûbât Tercemesi: 420.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyye, Peygamberlik kemâlâtına kavuşdurur. Başka tarikatler kavuşduramaz. 1/286. [**Mektûbât Tercemesi: 420.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medhi. 3/9. [**İslâm Ahlâkı: 355.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyenin temeli [işinin esâsı], sohbet ve muhabbetdir. 3/70.
- Tarîkat-i Nakşibendiyyede ifâde ve istifâde [feyz vermek ve feyz almak] susarak, kendiliğinden olur. [Zorluyarak olmaz]. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyenin medârı [işinin esâsı] ahkâm-ı islâmiyye üzere olmak ve pîre muhabbetdir. 2/30.
- Tarîkat-i Nakşibendiyyede şeyh tâlibe zikir veyâ murâkabeyi veyâ yalnız sohbeti emr eder. 1/286. [**Mektûbât Tercemesi: 420.**]
- Tarîkat-i Nakşibendiyyede zikir edebilmek, başlangıçda nasîb olur. 1/190. [**Mektûbât Tercemesi: 226.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede başlangıçda zıkr, ortada Kur'ân-ı kerîm okumak, sonda nemâz emr olunur. 3/25.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, cehrî zıkrden kaçınmak emr olunmuşdur. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk teveccüh zât-i ehadiyyet ileidir. [Allahü teâlânın zâtınadır.] 2/23. [**Se'âdet-i Ebediyye: 775.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk, tâlibin dilemesi ile değildir. Mürşidin tesarrufu ile olur, ona bağlıdır. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrlik, mürîdlik ta'lîm ileidir. Külâh ve elbise ile değildir. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede nisbetden murâd, Allahü teâlânın hâzır olmasını anlamak demektir. Hiç aralıksız hâzır olmasını anlamak demektir. İsmiler ve sıfatlar karışmadan, zât-i ilâhînin tecellîsidir ki, (Yad-ı daşt) derler. 1/27. [**Mektûbât Tercemesi: 45.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sonu, vasl-ı uryânîdir ki, matlûba kavuşmaktan ümmîdi kesilir. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyüklerine, tecellî-i zâtî devâmlı olup, başkalarına (berkî), şimşek gibi gelip-geçicidir. 2/30.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede seyr-i âfâkıyî seyr-i enfüsî ile birlikde yaparlar. 1/145. [**Mektûbât Tercemesi: 184.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri, gaybetden önce olan huzûra ehemmiyyet vermezler. 1/131. [**Mektûbât Tercemesi: 175.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin nisbeti, hiçbirşeye benze-miyen makâmadır. Mahlûklar ile alâkası yokdur. 1/291. [**Mektûbât Tercemesi: 458.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye yolu, insanın yedi latîfesidir ki,

ikisi âlem-i halkdan, beden ile nefsdır. Beşi âlem-i emrden-
dır. [Kalb, rûh, sır, hafî, ahfâ]. Önce âlem-i emrden başlanır.
1/196. [Mektûbât Tercemesi: 234.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye riyâzeti. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Makâmât-i aşere 1/38 [Mektûbât Tercemesi: 65.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilerlemek, kalbden başlar. Sonra rûh, sır, hafî ve ahfâdan geçilir. Bunların herbiriyle ayrıca hakikatlendikten sonra, âlem-i kebîrdeki asllarını seyr ederek, fenâyâ vâsıl olur. Bundan sonra, vücûb ile imkân arasında olan sıfat ve ismlerin zıllarını kat'ederek, esmâ ve sıfata başlıyarak, ismlerin ve sıfatların tecelliyâtı vukû' bulup, âlem-i emrin beş aslının mu'âmelesi temâm olur. Sonra, nefsin itmînânı ile rızâ makâmı hâsıl olur. Sonra, ism, sıfat ve şu'ûnların aslı olan bir dâire ve bunun aslı olan diğerk bir dâire ve sonra bir kavs hâsıl olur ki, bu üç asl, zât-i teâlâda mücerred i'tibârâtdır ki, onun ele geçmesi, nefsi-i mutmainneye mahsûs olup, şerh-i sadr ve islâm-ı hakîkî hâsıl olur ki, vilâyet-i kübrânın sonudur. Buraya kadar ism-i zâhîrin seyridir. İsm-i zâhir, sıfata, ism-i bâtın sıfat ile zâta tealluk eder. Esmâ-i bâtînîde seyr, vilâyet-i mele-i a'lâdır. Bundan sonra da, kemâlat-ı nübüvvet vardır ki, Enbiyâyâ mahsûsdur. Ve tâbî' olanların büyüklerine hisse vardır ki, toprak unsurunun nasîbidir. Vilâyetin kemâlâtı makâmât-i nübüvvetin zıllarının kemâlâtıdır. Bu seyrden sonra, bir adım ileri atılsa sâlik yok olur. Toprak unsuru hepsinden dahâ yükseğegider. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Ta'âm [yemek]leri, keyf için, lezzet için yimemeli, Allâhü teâlânın emrlerini yerine getirmeğeg kuvvet bulmak niyyeti ile yimelidir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Taleb büyük ni'metdir. Ni'meti elden kaçırmamak için, onun şükürünü yerine getirmek lâzımdır. 1/61. [Mektûbât Tercemesi: 98.]

● Taleb dahî matlûba kavuşmanın müjdecisidir. 1/61. [Mektûbât Tercemesi: 98.]

● Talha ve Zübeyr “radiyallahü anhümâ”, Cemel günü onüçbin âdem ile katl olunmuşlardır. Aşere-i mübeşşere-dendirler. 1/251. [**Mektûbât Tercemesi: 308.**]

● Talha ve Zübeyr, Fârûkun “radiyallahü anhüm” vasiyetinde, hilâfeti rızâları ile terk eylediler. 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

– Z –

● Zâhirin gafleti, doğru niyyet ile olursa, zıkrıdır. 1/295. [**Mektûbât Tercemesi: 473.**]

● Zâhir nisbeti [yakınlığı] bâtına te’sîr eder. Tevbe ve istigfâr etmelidir. 2/32. [**Se’âdet-i Ebediyye: 427.**]

● Zıll-ı şey [bir şeyin zıllı], şey’in ikinci, üçüncü..... sonraki mertebelerde görünmesidir. 3/89.

● Zıl kendini asl olarak gösterip [takdim edip], sâliki kendine bağlar. 3/122.

● Zıl demek, Allahü teâlânın varlığının aşağı mertebelerde görülmesidir. Her mertebede, Allahü teâlâyâ vücûd denilebilir. Fekat mevcûd denilemez. Bununla berâber, Allahü teâlâ vücûd değildir. 1/234. [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● Zıllın aslı, Allahü teâlânın isimlerinden bir ismdir. O ismin aslı, aslın aslıdır ki, i’tibârîdir. 3/118.

● Zıl dâiresinin üstü, cehl ve hayretdir. 2/58. [**Se’âdet-i Ebediyye: 79.**]

● Zıll-ı ilâhî mevcûd değildir. Hiçbir mahlûk Hâlûkın zıllı değildir. 3/122.

● Zıl olmak ve mazhar olmak bakımından varlıklar çoktur. Varlık bir olup, başkaları evhâm ve hayâldir demek yanlışdır. Eski yunan felsefecilerinden sofistâilerin sözüdür. 1/125. [**Mektûbât Tercemesi: 170.**]

● Zulm, şeyi asl yerinden başka yere koymaktır. [Hakkı başka yere vermektir.]. 3/24. [**Hak Sözü’nün Vesîkaları: 265.**]

● Zuhûr-ı şey, birşeyin aksi, bir diğer şeyde olmak ma'nâsınadır. Zeydin ayna içinde olması gibi. 3/121. [Se'âdet-i Ebediyye: 953.]

● Zuhûr-ı şey, o şeyin hakîkatinin karşısında olur, [görünür]. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Zuhûr-ı esmâ ve sıfat [Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının zuhûru] sâlikin aynasında seyr-i enfüsîde zuhûr eder. O zuhûr, esmâ ve sıfatın zıllarından bir zıllın zuhûrudur. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

Elhamdülillâhi alâ ni'metil islâm ve alâ tevfîk-il îmân ve alâ hidâyetil Rahmân!

– A, İ, U, O, Ö –

● Âişe-i Sıddîka âlime ve müctehîde idi. Eshâb-ı kirâm, müşkilâtta ona mürâce'at ederlerdi. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Âişe-i Sıddîka, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" vefât edinceye kadar, makbûleleri ve sevgilileri idi. Onun evinde ve kucağında vefât edip ve orada defn edildi. 2/36. [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Âişe-i Sıddîka, ilm ve ictihâdda Fâtımadan ve Fâtıma zühd ve dünyâdan kesilmekde, ondan dahâ ileridedir. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Âişe-i Sıddîkanın fazîleti. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Âdetler, ahkâm-ı islâmiyye için delîl olamazlar. 1/54. [Mektûbât Tercemesi: 90.]

● Âdetlere ve rüsûma [üsûllere] uymakdan ele birşey geçmez. Kalbin selâmetini istemelidir. 1/133. [Mektûbât Tercemesi: 177.]

● Ârif için rücû'dan sonra istidlâle ihtiyâc gelir. [Bu âleme indikten sonra, delîlleri araştırmaya ihtiyâc gelir.] 3/32.

● Ârif kendini kâfirden aşağı bilir. Zîrâ âlem-i emr latîfeleri ayrılmıştır. 1/222. [**Mektûbât Tercemesi: 274.**]

● Ârif-i tâm-ül-ma'rife, efrâd-i âleme küll menzilesindedir. [Tâm irfân sâhibi olan ârif, âlemin ferdlerine göre (hepsi) menzilesindedir. (Mahlûkat teferruât, o ise bu işin özüdür.).] 2/74.

● Ârif, aslın-aslına kavuşunca, Allahü teâlânın yaratmasından gayri birşey bilmez. [Hâlık yaratıcı, kendisi mahlûktur.] 3/110.

● Âlem, vücûd-i zıllî ile [zılden bir mevcûdiyyet olarak] hâricde vardır. Evhâm ve hayâlât değildir. 1/217. [**Mektûbât Tercemesi: 261.**]

● Âlem, Allahü teâlâdan gayri şeylerin [bütün mahlûkların] ismidir. 3/57. [**Se'âdet-i Ebediyye: 116.**]

● Âlem-i kebîrde her ne varsa, âlem-i sagîr [insan] ve âlem-i asgarda [kalbde] da vardır. 3/45. [**Se'âdet-i Ebediyye: 914.**]

● Âlem-i halk, anâsır-ı erbe'adan [dört esâs maddeden] ibâretedir. 1/264. [**Mektûbât Tercemesi: 348.**]

● Âlem-i halk altı günde halk olunmuştur. Arşın yaratılışı dahâ evveldir. 2/76. [**Se'âdet-i Ebediyye: 915.**]

● Âlem-i halkın ötesi âlem-i emrdir. Âlem-i emrin ötesi, şu'ûnların ve isimlerin dereceleridir, mertebeleridir. 2/76. [**Se'âdet-i Ebediyye: 915.**]

● Âlem-i emre lâ mekânî [mekânsız âlem] derler. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Âlem, Allahü teâlânın varlığına alâmetdir. Âlemde zâhirî kemâlât görünmekdedir. 1/287. [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

● Âlem-i sagîr ve kebîr, Allahü teâlânın isimlerinin ve sıfatlarının tezâhür ettiği [ortaya çıktığı] yer ve şu'ûn ve zâtî

kemâlâtın aynasıdır. Zât ve sıfât-i ilâhiyyeye delîl olmuşlardır. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Âlem her anda yok olup, misli vücûda gelmesi Mektûbâtta îzâh olunmuştur. 1/199. [Mektûbât Tercemesi: 237.]

● Âlemin nizâmı, dînî emrlere bağlıdır. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Âlem-i misâl, bütün âlemlerden dahâ genişdir. Bütün âlemlerdeki varlıkların sûreti onda vardır. 2/58. [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Âlem-i şehâdetdeki güneş ışığının ve ay ışığının âlem-i misâldeki nûrlara üstünlüğü vardır. 1/210. [Mektûbât Tercemesi: 251.]

● Allahü teâlâdan başka hiçbir maksadı kalmayınca, o zemân Allahü teâlâdan gayriye ibâdetden kurtulur. Âhiret maksadları sevâb ise de, mukarrebler indinde günâhdır. 1/110. [Mektûbât Tercemesi: 161.]

● Mâsivâya bağlanmakdan kurtulunca, Allahü teâlâyâ ibâdet kolay olur. 1/77. [Mektûbât Tercemesi: 122.]

● Bir ibâdet ki, korku ve sevinç ile olursa, kendi için olur. 1/77. [Mektûbât Tercemesi: 122.]

● İbâdete lâayık, nasıl olduğu bilinemiyen Allahü teâlâdır ki, bizim akl ve fehminiz, onu idrâk edemez. Ve keşf ve şühûd gözümüz [beden ve kalb gözümüz] Onun azametini ve celâlini görmekten hayrete düşer. Böyle îmân, ancak gayb yolu ile olur. Gaybî olmıyan îmân, kendi düşündükleridir ki, Hak teâlânın mahlûkudur. Ve şerîk eylemişlerdir. Gayba îmân, o vakt müyesser olur ki, vehm oraya gidememelidir. 2/8. [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● İbâdet yapmakdan maksad, kulların menfe'atleri içindir. 1/73. [Mektûbât Tercemesi: 11.]

● İbâdet ile âdet. 1/231. [Mektûbât Tercemesi: 283.]

● İbâdetin ma'nâsı. 1/110. [Mektûbât Tercemesi: 161.]

- İbâdet, insânın kırılması ve alçalmasıdır. 1/64. [**Mektûbât Tercemesi: 101.**]
- İbâdetden maksad, yakîne kavuşmak [ele geçirmek] dir. 1/97. [**Mektûbât Tercemesi: 145.**]
- Abbâs radiyallahü anının fazîleti. 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]
- “Abbâs bendendir, ben Abbâsdanım.” Hadîs-i şerîf. 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]
- Abdülkâdir Geylânî, vilâyet-i Muhammediyyeyi son noktasına ulaştırmıştır. 1/293. [**Mektûbât Tercemesi: 465.**]
- Abdülkâdir Geylânînin yükselmesi, ekserî Evliyâdan yüksek olduğundan, kerâmeti fazladır. 1/216. [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]
- Abdülkâdir Geylânî hutbede, Hızır aleyhisselâma, “Ey isrâil oğlu, gel, Muhammed aleyhisselâmın kelâmını dinle” buyurdu. 2/55. [**Kıyâmet ve Âhret: 182, Se’âdet-i Ebediyye: 22, 48.**]
- Abdülkâdir Geylânînin kendini medh sözü, sekr sözüdür. 3/118.
- Abdülkâdir Geylânî oniki imâmdan sonra, vilâyet yolunun merkezine getirildi. 3/124.
- Abdüllah ibni Mübârek, harâmdan bir altını sâhibine geri vermek, yüz altın sadakadan efdaldır, buyurdu. 2/66. [**Se’âdet-i Ebediyye: 97.**]
- Abdüllah ibni Mubârek buyurdu ki, Mu’âviyenin “radı-yallahü anh” atının burnuna giren toz, Ömer bin Abdül’azîzden efdaldır. 1/207. [**Mektûbât Tercemesi: 244.**]
- Abdürrahmân bin Avf, Cennete sahâbîlerin fakîrlерinden beşyüz sene sonra girecektir. 1/283. [**Mektûbât Tercemesi: 413.**]
- Abd [kul], fi’lini diledikten sonra, Hak teâlâ, onu yaratır. 3/17. [**Se’âdet-i Ebediyye: 102.**]
- Abd-i makbûl [makbûl kul], Allahü teâlânın rızâsına

râzı olandır. Kendi rızâsına tâbî' olan, kendine kuldur. 2/88. [Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]

● Abdin fi'li [kulun işi], Hak teâlânın yaratması ve kulun kesbinden ibâretidir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Abdin [kulun] hareketine, Hakkın kudreti i'tibârıyla halk [yaratmak], kulun kudreti nisbetiyle kesbi denir. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Abdin [kulun] kudreti, ahkâm-ı islâmiyye ile teklîf edilenlerin uhdesinden gelecek kadardır. [Onları yapacak kadardır.] 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Abd [kul], kendi ihtiyârı ile kesb eder. Kulun kasdından sonra, Hak teâlâ, dilerse, yaratır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Abdin [kulun] ihtiyârı za'îfdır dedikleri, Hak sübhânehunun ihtiyârının kuvveti i'tibârı ile. Yoksa, emrlerin yerine getirilmesine kâfi değil ma'nâsına değildir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Abdin [kulun] fi'linde, kulun te'sîri yokdur, fâil, ancak Hak sübhânehudur demek küfrdür. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Abd [kul], bir arzûsunu ele geçirmekde, islâmiyyetden dışarı çıkarsa, islâmiyyetin hudûduna tecâvüz ederse, o maksûd onun mabûdu ve ilâhı olur. Eğer arzû edilenin ele geçirilmesinde, islâmiyyetin yasak ettiği şey irtikâb olunmazsa o kul müşrik olmaz. Ve o şeye meylî, maksûd kabûl edilmişdir. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Abdiyyet makâmı, iyilikleri sâhibinden bilmek ve kendini kötü görmektir. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Abdiyyet makâmı, vilâyet kemâllerinin en üstünüdür. 1/249. [Mektûbât Tercemesi: 307.]

● Osmân "radiyallahü anh"ın hilâfeti sahâbenin icmâ'ı ile sâbitdir. 3/24. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

● Osmân “radıyallahü anh”ın vilâyet ve nübüvvet yolundan münâsebeti, Nûh aleyhisselâmadır. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Osmân “radıyallahü anh”, vilâyet ve nübüvvet yüklerini taşıdığı için (zinnûreyn) denir. Çünkü, Ebû Bekr ve Ömer “radıyallahü anhüm” nübüvvet, Alî “radıyallahü anh” vilâyet yükünü taşımaktadır. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Osmân “radıyallahü anh”ın ve şeyhaynın efdaliyyetlerini inkâr eden, kâfir olmaz. Bid’at sâhibi ve sapık olur. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Ucb, öldürücü zehrdir. Ve öldürücü hastalıktır. Sâlih amelleri yok eder. 2/53. [Se’âdet-i Ebediyye: 429.]

● Aczini anlamak, idrâkdir. 3/123. [Se’âdet-i Ebediyye: 919.]

● Adem-i hâriciye [hâricî yokluğa] zıd olan, hâricî varlıktır. Sübût-i vehmî değildir. 3/60.

● Adem, şer ve naksın başlangıcı ve cümle kötülüklerin en kötüsü olarak görünmekdedir. 1/134, 234. [Mektûbât Tercemesi: 177, 286.]

● Adem, vücûdün aksi ve zıddıdır. 2/98. [Se’âdet-i Ebediyye: 930.]

● Adem, yokluk aynasında vücûdî kemâlât zuhûr eder. Ayna olmak, işte budur. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Adem, hiç yokdur ki, hiçbir mertebede sâbit değildir. (Var değildir.) Varlığı i’tibârîdir. 3/80.

● Adem hâricde yokdur. İlmdede var kabûl edilmiştir. 3/58.

● Adem, her ne kadar yokdur. Ammâ, eşyânın tafsîlinin kaynağıdır. 2/99. [Se’âdet-i Ebediyye: 515.]

● Adem-i mutlak [mutlak yokluk], ilm-i ilâhîde teferu’âtı ile bulunup, bu yokluğun noksanlıklarından herbiri ilm mertebesindeki aks eden kemâlâtın karşılığı olmuştur. Ve her bir kemâl karşılığındaki yoklukda aks ederek görün-

müşdür. 3/58.

● Adem [yokluk] vehmen hissetmek derecesinde ortaya çıkıp, istikrar kazanır. [Anlaşılr]. 3/58.

● Adem mukâbilindeki vücûd [Yokluğa tekâbül eden varlık], Allahü teâlânın vücûd sıfatı olmayıp, zıl ve aksleridir. 3/64.

● Adem-i mukayyedin [kaydlı ademin] mutlak ademe bağlanması, tecellî-i zâtın te'sîri ile dir. 2/94. [Se'âdet-i Ebediyye: 911.]

● Adem, Resûlullahdan (ev ednâ) makâmında kaldırıldı. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Azâb-ı Cehennem [Cehennem azâbı], geçici olsun, devâmlı olsun, küfre ve küfr sıfatlarına mahsûsdur. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Âhiret azâbı, çok şiddetli ve devâmlıdır. Ve dünyânın hayâtı çok kısadır. Dünyânın güzelliğine ve tadına aldanmalıdır. Bir insanın kıymeti, dünyâ ile ölçülse idi, dünyâlığı çok olan kâfirler herkesden azîz olurdu. Dünyânın görünüşüne aldanmak aklısızlıktır. 1/98. [Mektûbât Tercemesi: 146.]

● Arşa olan zuhûr, zıhyyetden yüksektir [uzaktır.]. Kimse de bu kâbiliyyet yokdur. 2/11.

● Arş-ı ilâhî, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 2/76. [Se'âdet-i Ebediyye: 915.]

● Arşa olan zuhûrun onda biri ârifin kalbinde yokdur. 1/220. [Mektûbât Tercemesi: 266.]

● Arş-ı ilâhî o azameti ile berâber, mekânlı olduğundan rûha nisbet ile, hardal dânesi kadar değildir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Urûclar ve zuhûrlar, mahlûkların hakikatlerinin sonuna kadardır. 1/263. [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● Urûcda mertebelerin sonu, nemâzın hakikatıdır. 3/77. [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● Azîmet, harâmla mubâhların fazlasından sakınmak;

ruhsat, harâmlardan sakınmaktır. 1/216. [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]

● Askerin, beytûlmâldan ma'âş alması, cihâda mâni' değildir. [Cihâd sevâbını gidermez.] 2/69. [**Se'âdet-i Ebediyye: 289.**]

● Askerlik ganîmetdir. Bir sâati, diğer makâmlarda bulunmanın çok sâatinden iyidir. 3/83.

● Aşk olmasaydı, aşk gamı olmasaydı, bu kadar güzel söz ortaya çıkmazdı. 3/118.

● Akl-ı me'âş, kısa görüşlüdür. Ma'nevî hastalıkları [âfetleri], hastalık kabûl eylemez. 1/219. [**Mektûbât Tercemesi: 265.**]

● Akl-ı me'âş, zenginliğe rağbet eder ve dünyâ erbâbına rağbet eder. [Bunlara rağbet edenlerin aklı, akl-ı me'âşdır.] 1/219. [**Mektûbât Tercemesi: 265.**]

● Akl-ı me'âd, ileri görüşlüdür. Evliyâ ve Enbiyâda bulunur. [Onların nasîbidir.] 1/219. [**Mektûbât Tercemesi: 265.**]

● Akl-ı me'âd, şerh-ı sadrdan sonra, mutmainne sadra inince, ona bağlanır. [Nefs mutmainne olunca, akl-ı me'âd ona bağlanır.] 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Akl, hissin ötesi olup, his ile idrâk edilmiyeni idrâk ettiği gibi, nübüvvet gücü de, akl gücünün ötesi ve üstüdür. Akl ile anlaşılamıyan, nübüvvet gücü ile idrâk edilir. 3/23. [**Fâideli Bilgiler: 454.**]

● Akl, ancak his edilenleri [beş duyu ile] idrâk edebilir. Görülenlerde misâli olmıyan işleri, akl idrâk edemez. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Akı olan dünyâya bağlanmaz; düşkün olmaz ki, dünyâ sırf yoklukdur. 3/12.

● Akl hüccetdir, ammâ eksikdir. Hüccet-i bâliga [tam hüccet] Peygamberlerin gönderilmesidir. 3/44. [**Se'âdet-i Ebediyye: 756.**]

● Aklın ötesi demek, akl anlıyamaz demektir. Yoksa orada, akl zıddına hükm eder değildir. 3/112.

● Aklın anlıyamadığı işleri, ilâhî nûrdan gayri ile bilmek mümkün değildir. 3/44. **[Se'âdet-i Ebediyye: 756.]**

● İnsanların akları, yaratıcıyı isbâtıdan âcizdir. 3/17. **[Se'âdet-i Ebediyye: 102.]**

● Akl, tasfiye ve tezkiyeden sonra, ilâhî makâm ile münâsebet kurar. Fekat, yanılmak ve unutmak ondan ayrılmaz. Vâhime, mütehayyile, gadab ve şehvetden ayrılmaz. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Aklın tasfiye ve tezkiyesi, sâlih amellerin yapılmasına bağlıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Akl erbâbı, ya'nî felsefeciler, nefsdan ba'zan rûhu, ba'zan kalbi kasd eder. Onlar nefs-i emmâreyi mücerred mefhûmlardan [âlem-i emrden] sayarlar. Kalb ve rûhun ismini bilmezler. 3/91.

● Ukalâ [akla tâbî' olanlar], ma'lûm için, zihnde sûret hâsıl edip, onun meydâna gelmesi zihndedir. İlmde değildir, derler. Son devr sofiiyesine göre, o sûret ilmde hâsıldır. 3/114.

● Allahü teâlânın bir kulundan yüz çevirdiğinin alâmeti [sevmediğinin alâmeti], onun mâlâyâ'nî ile meşgûl olmasıdır. "Hadîs-i şerîf". 2/60. **[Se'âdet-i Ebediyye: 480.]**

● İlm iki kısımdır. İlm-i ahkâmı fıkıh, ilm-i i'tikâdı kelâm [ahkâmı bildiren fıkıh ilmi, i'tikâdı bildiren kelâm ilmi], ilmleri kendinde toplamıştır. 1/268. **[Mektûbât Tercemesi: 383.]**

● İlm, inkişâfdan [tekâmülden] ibârettdir. Bu inkişâf ihâta ile olursa, ilm-i husûlîdir [çalışarak ele geçen ilmdir]. 3/114.

● İlm, ma'lûmun sûretinden ibârettdir ki, bunun ilmde husûlî ve hulûlî [girmesi, hulûl etmesi] ne ma'nâyâ olur, [ne ma'nâsı olur.]. 3/114.

● İlm-i husûlî ve ilm-i hudûrî bir vaktde cem olur. İki ilm-i hudûrî cem' olmaz [birlikde olmaz]. 1/306. **[Mektûbât Tercemesi: 490.]**

● İlm-i husûlînin zât-ı teâlâyâ [Allahü teâlânın zâtına] âid olması muhaldır. Onun ilm-i hudûrîsi, müte'allık olur. [Alâkalı olur.] 3/21.

● İlm-i husûlî âfâka [insanın dışındaki âleme], ilm-i hudûrî enfüse [insanın içindeki âleme] te'alluk eder. 3/60.

● İlm-i husûlî eşyânın sûretini bilmekdir. Şey'in sûreti şey'in gayridir. 2/47.

● İlm-i şey [birşeyin ilmi], o şeyin sûretinin aklda hâsıl olmasıdır ki, o şeyin aynı değildir. 3/110.

● İlm-el-yakîn [ilm ile bilmek], eserden müessire istidlâldir. [Eserden delîl ile eser sâhibini anlamaktır]. Dumanı görüp, ateşe hükmetmek gibi. 3/100.

● Hakk-el-yakîn [bizzat içinde yaşayarak bilmek], müessir ile hakikatlenmekdir ki, bekâ makâmıdır. 1/277. [**Mektûbât Tercemesi: 407.**]

● İlm, ayn ve hakk-ül-yakîn için meşâyıhın ta'rîfleri, imâm-ı Rabbânî indinde, bu ta'rîflerin hepsi, ilm-ül-yakîndir. 3/123. [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.**]

● İlm-el-yakîn ile ayn-el-yakîn birbirine perdedir. İlm esnâsında görmek yokdur. 1/277. [**Mektûbât Tercemesi: 407.**]

● Yakînler, meşâyıh indinde, zât-i ilâhîye nisbet ile, imâm-ı Rabbânî indinde âyetlere (delîllere)dir. 3/123. [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.**]

● Ayn-el-yakîn, imâm-ı Rabbânî indinde, dumanın ateşe olan hâlidir. 3/100.

● Hakk-el-yakîn, dumanı görüp, ateşin varlığına hükmetmekdir. 3/123. [**Se'âdet-i Ebediyye: 919.**]

● Ayn-ül-yakîn ve hakk-ül-yakîn, âfâk ve enfüsün ötesidir. 3/100.

● İslâmiyyet ilminin sûreti, zâhir âlimlerin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin hükmleri ile alâkalıdır. İslâmiyyet ilminin hakîkati, ulemâ-i râsihînin nasîbidir ki, Kitâb ve Sünnetin

müteşâbih kısmı ile alâkalıdır. 2/18.

● İlm-i ledünnî, ifâdasında [feyz almakda], Hızır aleyhis-selâmın rûhâniyyeti vâsıtaadır. “Muhammed Pârisâ” 2/55. [**Kı-yâmet ve Âhret: 182, Se’âdet-i Ebediyye: 22, 48.**]

● İlm-i ilâhî, hayât şânının altındadır. Lâkin, ilm için zât mertebesinde bir şân vardır ki, hayât ve diğer sıfatlar için yoktur. Bu, ilm-i hudûrî de değildir. 3/79.

● İlm-i ilâhînin zâtî güzelliği, diğer sıfatlarda yoktur. 3/100.

● İlm-i ilâhî. /113.

● İlm-i ilâhî değişen cüzlere te’alluk eder ise de [alâkalı ise de], Allahü teâlânın ilm sıfatında değişiklik olmaz. Değişiklik, birini diğerinden sonra bilince olur. Ammâ, cümleyi bir anda bilmekle değişikliğe ve sonradan olmağa tehammülü yoktur [böyle şey olmaz]. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● İlm-i ilâhînin eşyâya bağlantısı ilm-i hudûrîdir. 3/114.

● İlm-i ahvâl [hâllerin ilmleri], herkese verilmemiştir. 3/16.

● “Ümmetimin âlimleri, isrâil oğullarının Peygamberleri gibidir” şerefi ile müşerref olan, râsih ilimli âlimlerdir. 2/13. [**Se’âdet-i Ebediyye: 754.**]

● “Âlimler, Peygamberlerin vârisleridir” hadîs-i şerîfindeki ilm, islâm bilgileridir ki, zâhiri ve hakîkati vardır. 2/18.

● “Ulemânın mürekkebi şehîdlerin kanından dahâ ağırdır.” Hadîs-i şerîf. 3/47. [**Se’âdet-i Ebediyye: 400.**]

● Zâhir âlimlerin nasîbleri, i’tikâdı düzelttikden sonra, ahkâm-ı islâmiyye ve ameldir. Bâtın âlimlerinin nasîbi bununla berâber, hâller ve zevkler ve ma’rifetlerdir. Ulemâ-i râsihînin nasîbi, esrâr-ı dekâyıkdır ki [ince sırlardır ki] müteşâbihâtta işâret vardır. 1/54. [**Mektûbât Tercemesi: 90.**]

● Ulemâ-i râsihîn, vilâyet yollarını kat’iderek, Peygam-

berlerin husûsiyeti olan da'vet makâmına kavuşmuşlardır. 3/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 763.**]

● Ulemâ-ı râsihîn, özü kabuk ile bir araya getirerek ve hakîkati sûrete getirmiş, müteşâbihâtından zevk almışlardır. 2/18.

● Ulemânın ilmleri, nübüvvet kandilinden alınmış, sofiyenin ma'rifetleri ise, keşf ve ilhâmdır. 2/55. [**Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.**]

● Zâhir âlimlerine fenâ ve bekâ nasîb olmamış, vilâyet-i hâssa vâki' olmamıştır. 3/89.

● Dünyâ âlimlerinin ki, gayretleri alçak dünyâ içindir. Ve sohbetleri, öldürücü zehrdir. Ve fesâdları yayılır. 1/73. [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● Dindâr âlimler, makâm ve riyâset sevgisinden geçmiş ve tervîc-i din [islâmiyyeti yaymakdan] ve islâmiyyeti kuvvetlendirmekden gayri birşey istemezler. 1/53. [**Mektûbât Tercemesi: 89.**]

● Ulemâ'î sû' [kötü âlimler] insanları dalâlete sevk etmekde kâff olup, iblis işsiz ve boş kalmaktadır. 1/213. [**Mektûbât Tercemesi: 256, Fâideli Bilgiler: 459, Hak Sözün Vesîkaları: 319.**]

● İlmi, dünyânın mâl ve mevkı'ine vesîle kılanlara, şiddetli azâb vardır. 1/73. [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● Riyâzî ilmler, mantık ve emsâli ile meşgûl olmak için cevâz vardır. Ammâ, onları ele geçirmekden maksad, ahkâm-ı islâmiyyeyi bilmek için olmak şarttır ve yoksa câiz değildir. 1/73. [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● Alî "radiyallahü anh", hilâfeti zemânında ve emri altında, kendi bağlılarından, yardımcılarından büyük bir topluluk arasında buyurmuşdur ki, muhakkak Ebû Bekr ve Ömer, cümle ümmetin en üstünüdür. İmâm-ı Zehebî, bunu seksenden çok kimseden rivâyet eylemiştir. 2/36. [**Eshâb-ı Kırâm: 222.**]

● Alî "radiyallahü anh"ın mücâdelesî, bâgîler, âsîler ile

savaş farz olduğundan idi. 2/96. [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Alî “radiyallahü anh” buyurdu ki, birâderlerimiz bize bâgî oldular. Kâfir ve fâsık değildirler. 2/96. [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● Alîye “radiyallahü anh” Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Sen, Îsâya “aleyhisselâm” benze-mekdesin. Ona yehûdîler o derece düşmanlık etdiler ki, an-nesi Meryeme iftirâ etdiler.” 2/32. [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Alî “radiyallahü anh” vilâyet yolundan kavuşanların önderi ve başkanıdır. Bu yolda feyz herkese Onun aracılığı ile dir. 3/124.

● Alî radiyallahü anh buyurdu ki, bütün ilmler besmele-nin “B” sinde, belki “B” nin noktasında toplanmıştır. 1/201. [Mektûbât Tercemesi: 240.]

● Alîye “radiyallahü anh” kusûr isnâd eylemek, çirkinliğin en kötüsüdür. 1/80. [Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]

● Alî “radiyallahü anh”, Sıddîk “radiyallahü anh”dan ef-daldır diyen, ehl-i sünnetden ayrılır. 1/202. [Mektûbât Terceme-si: 240.]

● Alî “radiyallahü anh”, vilâyet ve nübüvvet tarafların-dan Îsâ aleyhisselam ile münâsebetlidir. 1/251. [Mektûbât Ter-cemesi: 308.]

● Umdet-ül-islâm fârisî fikh kitâbıdır. 1/193. [Mektûbât Tercemesi: 229.]

● Ömer “radiyallahü anh”, “**Rabbinin azâbı elbette var-dır. Onu önliyecek yokdur.**” âyetini işitince, aklı gidip, deve-den düşdü. 1/302. [Vettûrî. 7. Âyet.] [Mektûbât Tercemesi: 482.]

● Ömer “radiyallahü anh”, Ebû Bekr “radiyallahü anh”dan sonra, ümmetin efdalidir. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Ömer “radiyallahü anh”, vilâyet-i Muhammediyyeye vâsıl ve kemâlât-ı Muhammedî onda hâsıl oldu. 1/251. [Mek-

tûbât Tercemesi: 308.]

● Ömer “radıyallahü anh”ın vilâyeti, İbrâhîm aleyhisselâma, nübüvvet tarafından Mûsâ aleyhisselâmadır. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ömer “radıyallahü anh” hakkında Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”: **“Benden sonra Peygamberlik bitmese idi, Ömer Peygamber olurdu,”** buyurdu. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ömer “radıyallahü anh”ın vefâtında, Abdüllah ibni Ömer, ilmin on bölükde dokuz bölüğü öldü, buyurdu. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ömer “radıyallahü anh” ile, Hak sübhânehunun kelâmı, çok zemân aynen vâki’ oldu. 2/51.

● Ömer “radıyallahü anh” hakkında. 2/99. [Se’âdet-i Ebediyye: 515.]

● Ömer “radıyallahü anh” buyurdu ki, geceleri uyumayıp, cemâ’ati [sabâh nemâzını] terk etmekden ise, uyumak iyidir. 1/114. [Mektûbât Tercemesi: 164.]

● Amr ibni Âs’ın “radıyallahü anh” yanılması, Veysel Karânî ve Ömer Mervânînin doğru işinden efdaldır. 1/120. [Mektûbât Tercemesi: 168.]

● Umre ve nâfile hac, bir farzın terkine ve bir memnu’un icrâsına sebep oluyor, mâlâya’nî oluyorlar. 1/123. [Mektûbât Tercemesi: 169.]

● Amelin mükâfâtı işleyene olduğu gibi, vâdî’ına ve binnetice Peygambere “sallallahü aleyhi ve sellem” de olur. 2/57.

● Amel eylemeyip, suçunu dahî kabûl etmeyip, pişmân olmıyan, kullukdan uzaktır. 3/17. [Se’âdet-i Ebediyye: 102.]

● Amellere verilen ecr, ameli işliylene göre değişir. 1/305. [Mektûbât Tercemesi: 489.]

● Amelin sevâbı, niyyetin düzgün olmasına bağlıdır. 3/28.

● Avâm, müntehînin bâtınından nasıl haber alır ki, müntehînin bâtınının zevkinden, kendi zâhiri bile haberdar değildir. 2/43.

● Avâm, Şeyh-i Genc-i şekeri, oğlunun vefâtında üzüldüğü için, üstün bilirler. Hâlbuki, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, İbrâhîmin vefâtında ağladı ve çok üzüldü. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Avâm indinde, cesedi ihyâ [geliştirmek] büyük işdir. Havâs indinde [büyükler yanında] kalbi ihyâ mu'teberdir. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Avâmın seyyiâtı, îşâna hasenât olur. 2/56.

● Avâmın îmâmı ile havâsın îmâmı farklıdır. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Avâm işiterek veyâ delîl ile gayba îmân etmişlerdir. Sondakilerin en üstünleri, gayblar gaybını, celâl ve cemâl perdelerinin arkasında mütâle'a eylemişlerdir. Ortadakiler, zılleri asl zan etmişlerdir. 2/8. [Se'âdet-i Ebediyye: 753.]

● Hasta ziyâreti sünnet, hastanın kimsesi yoksa vâcibdir. 1/265. [Mektûbât Tercemesi: 349.]

● Fıtr bayramında, yimek, içmek, senelerce nâfile oruc tutmaktan dahâ fâidelidir. 1/52. [Mektûbât Tercemesi: 87.]

● Îsâ aleyhisselâm gökden inip, Muhammed aleyhisselâmın dîni ile amel edecektir. 2/67 [Se'âdet-i Ebediyye: 54.], 1/109. [Mektûbât Tercemesi: 161.]

● Îsâ aleyhisselâmın, mele-i a'lâ ile münâsebeti vardır. 3/114.

● Îsâ aleyhisselâm gökden inip, ictihâdı, İmâm-ı a'zâmın ictihâdına uygun olacaktır. 2/55 [Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.], 1/282. [Mektûbât Tercemesi: 413.]

● Îsâ aleyhisselâm vilâyetde, Mûsâ aleyhisselâm nübüvvetde çok yüksek mertebededirler. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Ayn-ı sâbiteye te'ayyün-i vücûbî derler. 3/33.

● Ayn-ı sâbite, Allahü teâlânın isimlerinin zıllı, aksi ve nûrudur. 3/33.

● Ayn ve eserin fenâ esnâsında yok olması, vilâyet-i Mu-

hammediyyeye “sallallahü aleyhi ve sellem” mahsûsdur. Diğer vilâyetlerde yalnız ayn yok olup, eseri yok olmaz. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Ayn ve eserin yok olmasından murâd, görünüşün yok olmasıdır. Mahlûkâtın vücûdu yok oluyor demek, ilhâd ve zındıklıktır. 3/109.

– G –

● Müzik ve şarkı, bir zehrdir ki, şeker [bal] ile kaplanmışlardır. 3/34. [Se’âdet-i Ebediyye: 115.]

● Müziğin yasaklığı konusunda âyet-i kerîme nâzil olmuştur. 3/41. [Se’âdet-i Ebediyye: 778.]

● Gınâ [müzik] harâm olduğundan, bir çalgıcıyı veya herhangi bir şarkıyı güzel bulup, takdîr eden kâfir olur. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 355.]

● Gınâ sâhiblerinin [zenginlerin] tevâzu’ [alçak gönüllü olmaları] güzeldir. Ve fakîrlerin ise, vakâr sâhibi [ağırbaşlı olmaları] güzeldir. Zîrâ ilâc zıddı iledir. 1/68. [Mektûbât Tercemesi: 106.]

● Gunye kitâbı, Abdülkâdir-i Geylânî’nindir. 2/67. [Se’âdet-i Ebediyye: 54.]

● Gavs, Muhyiddîn-i Arabî’inde kutb-ı medârdan başkadır. Ve ona yardımcıdır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Gaybdan maksad, eğer her bakımdan yok demek ise, onu Allahü teâlâ bilir demek ma’nâsızdır. 1/100. [Mektûbât Tercemesi: 151.]

● Gayb, görülenin karşılığıdır. Zılliyyet şâibesi görülende mevcûd olup, gaybda yokdur. Gayb görülenden üstündür. 3/8.

● Allahü teâlâdan başka şeyleri maksad edinmekden kurtulmak, kâmil îmân için zarûrîdir. 3/3. [Se’âdet-i Ebediyye: 906.]

– F –

- Fâsıka hürmet harâmıdır. 3/118.
- Fâtıma'ya betül derler. Zîrâ zühd ve dünyâdan kesilmekde öndedir. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]
- Peygamberlerin gelmediği zemânlardaki müşrikler, Peygamberlerin da'vetini almamıştır. Bunlar, âhıretde he-sâbdan sonra hayvanlar gibi tekrâr yok olacaklardır. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]
- “Fitne uykudadır. Allahü teâlâ, fitneyi uyandırana la'net etsin.” Hadîs-i şerîf. 1/288. [Mektûbât Tercemesi: 440.]
- Fitne zemânıdır. Yakında âlemi fitneler kaplıyacaktır. 2/68. [Se'âdet-i Ebediyye: 398, İslâm Ahlâkı: 100.]
- Fahreddîn-i Râzî. 3/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 756.]
- Firâset. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]
- Farz nemâzlardan sonra, Âyet-el-kürsî ve tesbîhler lâ-zımdır. “Hadîs-i şerîf.” 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- Bir farzı yapmak, bin sene nâfile ibâdet yapmaktan ef-daldır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]
- Dalâlet fırkalarının hepsi, Cehenneme girip, bozuk i'tikâd-ları ile, geçici olarak azâb olunurlar. 3/38. [Se'âdet-i Ebediyye: 68.]
- Fesâdların başı [asıl maddesi] islâmiyyete uymamaktır. 1/114. [Mektûbât Tercemesi: 164.]
- Fısk, büyük günâh işlemekdir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- Füsûl-i sitte, Muhammed Pârisânın kitâbıdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]
- Mutlak fazîlet [üstünlük], hem zâhirî teblîgi, hem bâtî-nî teblîgi berâber bulundurana mahsûsdur. 2/57.
- Fazîlet ve üstünlük, kerâmetin çokluğuna bağlı değildir. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]
- Allahü teâlânın fi'lleri sonradan olma değildir. Herşey

bir fi'l-i ezelf ile yaratılmaktadır. Her şey bu fi'lin eserleridir, Hak teâlânın fi'li değildirler. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Fıkhnın kurucusu Ebû Hanîfedir. Ve fıkhnın dörtde üçünü o icthâd etmiştir. 2/55. [Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.]

● Felsefeciler, tıp ve astronomi ilmini Peygamberlerin kitâblarından çaldılar. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Yunan felsefecileri, dünyâdaki insanların en câhildir. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Felsefecilerin kısa [hatâlı] görüşleri, yalnız madde âlemini görmektedir. Ve nefsi, aklı, ma'nevî âlemden saymışlardır. 1/34. [Mektûbât Tercemesi: 60.]

● Yunan felsefecilerinin önce gelenleri, akl ile hareket edenlerden iken, Allahü teâlânın varlığını anlıyamadılar. Kâinâtın varlığını, kendi kendine var dediler. Felsefecilerin sonra gelenleri, Peygamberlerin nûrlarının bereketi ile Allahü teâlânın varlığına inandılar. Allahü teâlânın birliğini isbât eylediler. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Felsefeciler, göklerin ve yıldızların sonradan yok olmasını kabûl etmezler, ebedîdir, derler. Ba'zı müslimânlar, onları müslimân sanır. Hâlbuki islâm ahkâmından ba'zısını yapsalar dahî, bunlar kâfirdir. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Felsefecilerin ilmini kabûl eylemek, Enbiyâyı inkâr eylemektir. 3/23. [Fâideli Bilgiler: 454.]

● Fenâ, sâlikin yetiştiricisi olan isme kavuşup, orada yok olmasıdır ki, vilâyetin ilk basamağıdır. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâdan tam kesilmesi ve mâsivâyı unutmasıdır ki, zor ile hâtırına soksalar, hâtırlayamaz. Bu fenâ, kalbin zikrinin netîcesidir. 2/83.

● Fenâ, mâ-sivânın [Allahü teâlânın gayrisinin] unutulmasından ibâretdir. Ve mâsivâ iki kısımdır: Biri âfâk ve biri enfüsdür. Âfâkın unutulması, ilm-i husûlünin yok olmasıdır.

Enfûsün unutulması, ilm-i huzûrînin yok olmasıdır. Birincisi, Evliyânın nasîbidir. İkincisi, Evliyânın büyüklerinin nasîbidir. 3/60.

● Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır ki, dâimî bilmemektir. Ba'zan bilmek, ba'zan bilmemek şeklinde değildir. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Fenâ ve bekâ, yaratılmış olanın, yaratılmışlıktan kurtulması değildir. Vücûb hâsıl olmak değil. Bu küfrdür. Belki ma'nâsı, Allahü teâlâ tarafından yok edilmekdir ve var edilmekdir. 3/53.

● Fenâ, zille [mahlûkâta] bağılılıktan kurtulmaktır. Meselâ, ödunc elbiseler giyen bir şahıs, elbiselerin, başkasına âid olduğunu iyice görüp, elbiseyi giyinmiş olduğu hâlde, elbiseyi sâhibine verip, kendini bir derecede çıplak bula ki, hayâsı [utanması] sebebi ile, kendisini bir köşeye çekmek gibidir. 3/109.

● Fenâ-i husûlî, sâlik, hayrete ve cehle kavuşmadıkca nasîb olmaz. 1/240. [Mektûbât Tercemesi: 299.]

● Fenâ ıtlâkı [fenâ ta'bîr olunması], seyr-i ilallahı temâm eyledikde nasîb olur. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Fenâ, mâsivânın unutulmasıdır. Mâsivânın yok edilmesi değildir. Bu unutmak, dünyâ ve âhirete şâmindir. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Fenâ, ecel-i müsemma gelmeden evvel, ölmekden ibâretidir. 1/159. [Mektûbât Tercemesi: 194.]

● Tam fânî olmak, (ene=ben) ta'bîrinin doğuş noktası olan, yokluk hakîkatinin anlaşılmasına bağlıdır. 3/79.

● Nefsin fenâsı, nefsin temâmen nefy edilmesidir. [Fe'âliyyetlerinin te'sîrsiz hâle getirilmesidir.] 3/60.

● Fenânın hakîkati, isimlerin çokluğunu, sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı görüşden gizlemek, Allahü teâlânın zâtının birliğinden başkası düşünülmez. 2/35. [Se'âdet-i Ebediyye: 940.]

● Fenâ hâsıl olmadıkca, Allahü teâlânın zâtı bilinemez. 1/311. [Mektûbât Tercemesi: 497.]

● Fenâ hâsıl olmadıkca, cenâb-ı Kudse kavuşmak müyes-ser değildir. 1/31. [Mektûbât Tercemesi: 52.]

● Fenâ, vilâyet yolunda lâzımdır. Çâre yokdur ve nübüv-vet yolunun yaklaşma derecelerinde, eşyâya bağlılığın orta-dan kalkması için, fenâ hiç lâzım değildir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Zâhirin olgunluğu, bâtının hâllerinden ma'lûmât verir. 3/53.

● Fenâ ve bekâ, sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ism ile dir. Zât-i teâlâ ile değildir. 3/79.

● Kalbin fenâsına kavuşmasına aldanmamalıdır, geri dönmek mümkündür. 1/116. [Mektûbât Tercemesi: 165.]

● Fenânın hâsıl olmasında, varlığın yok olması lâzım de-ğildir. Çünkü, fenâ için, varolmak [vücûdîlik] yokdur ki, yok-luğu tasavvur edilsin. Yokluk ile ilgili birşey idi. Vehm ile kendini var saydı. Görülenin yok olması ile, sırf yokluk olur. 3/62. [Se'âdet-i Ebediyye: 754.]

● Fenânın mukaddemeleri [Fenânın başlangıçları] makâ-mât-i aşere [on makam]dır ki, tevbe, zühed, tevekkül, kanâ'at, uzlet, zikir, teveccüh, sabr, murâkabe ve rızâdır. Bunları ele geçirmek gerekdir. Her ne kadar fenâ, Cenâb-ı Hakkın ihsân-ını ise de, bunlar çalışmakla kazanılır, [kesb edilir]. 1/38. [Mektûbât Tercemesi: 65.]

● Fenâ ve bekâ ta'bîrleri, sonradan ihdâs edilmiş olup, ilk def'a kullanan Ebû Sa'îd-i Harrâzîdir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

– K –

● Kabe kavseyn ev ednâ. 2/91.

● Kâdî İyâd, (Şifâ)ında, imâm-ı Mâlikden naklen buyu-ruyor ki: Eshâb-ı kirâma ve Alî ve Mu'âviye veyâ Amr ibni

Âs'a "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" dalâlet ve küfr üzere dil uzatan öldürülür. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Kabr, dünyâ ile âhîret arasında geçiddir, ya'nî vâsıtır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Kabr azâbı, âhîret azâbları cinsindendir. Rü'yâ elemle-ri, dünyâ azâbları cinsindendir. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Kabr sıkması ve onda Münker-Nekîrin süâli hakdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Kabr azâbı, kâfirlere ve ehl-i îmânın ba'zı âsîlerine ola-cakdır. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Kabrde hâsıl olan hâller, ölüm zemânında hâsıl olan hâllerin üstündedir. 1/263. [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● Kabr azâbından ve sevâbından halâs imkânsızdır. [Kabr-de yâ azâb veyâ sevâb vardır.] 2/58. [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Kabr azâbı, bilhâssa, bevlden sakınmıyanlara [üzerine idrar sıçratanlara] ve söz taşıyanlardır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Kabr üzerine çiçek veyâ ağaç dikmelidir. Bunların tes-bîhlerinin sevâbı meyyite vâsıl olur. (İbni Âbidîn.)

● Kaderin ma'nâsı, ortaya getirmek ve yaratmaktır. Yok-dan yaratıcı ancak Allahü teâlâdır. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Kulun kudreti, fi'llerin meydâna gelmesinde te'sîr eder. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Kudret, işi yapabilecek gücü ve yapmıyacak gücü var-dır, ma'nâsınadır. 3/26.

● Âleme kadîmdir [sonradan yaratılmamış] demek küfr-dür. 3/57. [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Kur'ân-ı kerîme mahlûk diyen kâfir olur. Kur'ân-ı ke-rîmin harfleri ve kelimeleri, kelâm-ı nefsinin delîlleri olup, bir kısmı önce, sonra olması sebebi ile hâdis ve mahlûkdur.

Bu kelimelerin delâlet ettiği ma'nâlar kadîmdir, mahlûk değildir. 3/120.

● Kur'ân-ı kerîm iki kısımdır. Muhkemât ve müteşâbihât-
dır. Muhkemât, islâm ilmlerinin ve ahkâmın kaynağıdır. İkinci kısmı, hakikat ve esrâr [sırlar] ilminin hazînesidir ki [deposudur ki], te'vîlini ancak râsih âlimler açıklar. Muhkemât, Kur'ân-ı kerîmin kökleri ve meyvâlarıdır, ammâ müteşâbihât maksaddır ve kitâbın özüdür. 2/18.

● Kur'ân-ı kerîm tilâveti, ibâdetlerin üstünüdür. [Tilâvet, insan okumasına denir. Teyyden, hoparlörden çıkan sese, okumak değil zırlamak denir. "Elmalı tefsîri"] 3/100.

● Kur'an-ı kerîmde, sâlih amellerden maksad, islâmın beş rûknüdür. 1/304. [**Mektûbât Tercemesi: 487.**]

● Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarmak, evvelâ ibâret-i nas ve işâret-i nas ve delâlet-i nas ve iktizâ-i nas ile anlaşılır. Lügat ehlerinden avâm ve havâs bu anlayışta berâberdirler. İkinci olarak, ictihâd vâsıtası ileler ki, müctehid olan âlimlere mahsûsdur. Üçüncü olarak, insanın idrâkden âciz olduğu ma'nâlardır ki, bunun bildirilmesi cenâb-ı Hakdandır ve ancak Peygambere mahsûsdur ki, açıklanması sünnet ileler. 2/55. [**Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48, Kıyâmet ve Âhret: 182.**]

● Kur'ân-ı kerîmin toplayıcısı Osmân-ı Zinnûreyndir. Belki Sıddîk ve Fârûkdur "radıyallahü anhüm". 2/23. [**Se'âdet-i Ebediyye: 775.**]

● Kur'ân-ı kerîmin adem-i fehminden [anlaşılmamasından] hâsıl olan i'câz ve hidâyet [derin ma'nâ], anlaşılandan hâsıl olmaz. [Anlaşılmıyan kısmın ma'nâsı, dahâ çok olup, anlaşılanın azdır.] 3/29.

● Kur'ân-ı mecîd, islâmiyyetin ahkâmının hepsini kendinde toplamışdır. Geçmiş dinlerin hepsini de kendinde toplamışdır. 2/55. [**Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.**]

● Kur'ân-ı kerîm, inzâl olan bütün kitâbların hepsinin aslı ve en şerefliisidir. Zîrâ merkez, dâirenin çevresine göre en şerefli yeridir. 3/100.

● Kurb [yakınlık] ve vüsûl [kavuşmak] ve emsâli sözler, başka kelime bulunmadığı için söylenmiştir. Yoksa, o makâmda, kurb ve vüsûl, şühud [görmek] ve ma'rifet [bilmek] ve cehl [cehâlet] yoktur. 1/279. [Mektûbât Tercemesi: 410.]

● Kurb [yakınlık] ve bu'd [uzaklık] o makâmda birbirinden başka değildir. 1/262. [Mektûbât Tercemesi: 345.]

● Bedenlerin yakınlığı, kalblerin yakınlığında çok te'sîrli dir. 1/207. [Mektûbât Tercemesi: 244.]

● Bedenlerin yakınlığı istenmelidir. Çünkü, ni'metin temâmı bu yakınlığa bağlıdır. 1/222. [Mektûbât Tercemesi: 274.]

● Karanfil, tarçın ve sâir şerbetlerin içilmesi yasak değildir. [Çay ve kahve de böyledir.] 1/191. [Mektûbât Tercemesi: 227.]

● Kusûr ve noksanı i'tirâf etmek de bir devlettir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Kazâ iki kısımdır: Kazâ-i mu'allak, kazâ-i mübremdir. Kazâ-i mu'allak değişebilir. Kazâ-i mübrem değişmez. 1/217. [Mektûbât Tercemesi: 261.]

● Kazâyâ râzı olmak, isteğe mâni' olsa, düâ ile emr olunmamak lâzım gelirdi. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Kazâ, insanın kudretini ve ihtiyârını yok etmez. Hak teâlânın kazâ eylediğini, kul ihtiyârı ile işler veyâ terk eder. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Kutb-ul-aktâb, kutb-ı medârdır. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Kutba, yardımcıları i'tibâriyle kutb-ul-aktâb dahî derler. 1/256. [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Kutb-ı medâr makâmı, hilâfet makâmına münâsib olan, kemâlât-ı asliyyenin [asl olgunlukların] zilleridir. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Kutb-ı irşâd makâmı, imâmet makâmının kemâlâtı zılliyyesidir. [Zilli kemâlâtıdır]. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Kutb-ı irşâd, yukarı çekilerek son mertebeye kavuş-

dukdan sonra, nefsi kulluk makâmına iner. Rûhu da, Cenâb-ı Hakka müteveccih olan bir müntehîdir ki, ferd-i kemâlâtı kendisinde toplamıştır. 1/285. [Mektûbât Tercemesi: 415.]

● Kutb, Muhammediyy-ül-meşrebdir. Zâtın tecellîsi Muhammedîler içindir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Kutb-ı ebdâl, İsrâfil aleyhisselâmın ayağı altındadır. Muhammed aleyhisselâmın ayağı altında değildir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● İnsanın latife-i kalbi, hakikat-i câmi'adır. Âlem-i halk ile âlem-i emrin kemâlâtını câmi'dir. [İkisinin kemâlâtını kendisinde toplamıştır]. 2/21

● Kalb, vilâyet lisânında, insanlığın hakikatlerini toplayıcıdır ki, âlem-i emrdendir. Nübüvvet lisânında kalbden murâd, et parçasından ibâretedir ki, cesedin sâlih olması onun ıslâhına bağlıdır. 2/21.

● Kâmil mü'minin kalbi mekânsızdır. Diğerlerinin kalbi mekânsızlık zirvesinden inip, maddeye [niçin, ne kadara] bağlanmıştır. Mümkînât dâiresine dâhil olmuştur. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Kalb, rûh ile nefis arasında geçiddir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Kalb, âlem-i halk ile, âlem-i emr arasında geçiddir. 3/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 914.]

● Kalb, hâllerin başlangıcında ve ortasında hislere tâbi'dir. Bunlara sohbetden uzak kalmak câiz değildir. Fekat, sonda, kalbin hisse bağlılığı kalmayıp, hisden uzak olmak, kalbin yakınlığına te'sîr etmez. 1/117. [Mektûbât Tercemesi: 166.]

● Kalbe gelen zulmeti [lekeleri] temizlemek için, tevbe ve istigfâr ve pişmânlık ve ilticâ etmelidir [sığınmalıdır]. En kolay şekilde mümkün olur. 1/171. [Mektûbât Tercemesi: 212.]

● Kalbin itminânı zikr iledir. İsbât ve delîl ile değildir. 3/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 481.]

● Kalbin akla ve nefse bir mikdâr bağıllığı muhakkaktır. 1/41. [Mektûbât Tercemesi: 69.]

● Kalbin, birden fazlaya muhabbeti olmaz. [Kalbin muhabbeti, muhakkak bir şeyedir]. Ve maddelerin çokluğu, mal, evlâd, makâm ve medh olunmak ve insanlar arasında makâm sâhibi olmak gibi muhabbetin çeşidleri ve mikdârları, her ne kadar birden fazla şeye kalbin muhabbetini gösterse de, yine sevgisi birdir ki, o da nefsidir. Ve onlara olan muhabbeti nefesine olan muhabbetin parçalarıdır. Zîrâ, adı geçen eşyâyı kendi nefsi için ister. Nefesine olan muhabbeti yok olsa, onlara muhabbeti dahî yok olur. 1/24. [Mektûbât Tercemesi: 42.]

● Kalb iki hâlden birisindedir. Yâ, îmân edilecek şeylere îmân etmiş, bağlanmışdır. Veyâhud, o îmân edilecek şeyleri inkâr etmektedir. Îmân edip bağlanmanın alâmeti, îmân edilecek şeylere kalbin râzı olmasıdır. Ve onun sebebiyle göğsün açılması ve ferâhlamasıdır. Küfr ve inkârın alâmeti, tasdik edilecek şeyleri kalbin sevmemesi ve o sebepten göğsün daralmasıdır. 3/51.

● Kalbde hâsıl olan ma'nâ ve diğer latîfeler [lutfu uğraması] için, hayâlde sûret vardır. 3/119.

● Kalb göze tâbî'dir. Gözü harâmlara kapamayınca, dilin [gönülün] muhafazası zordur. Ve zîrâ kalb gördüğü harâma bağlı oldukça, fercin muhâfazası zordur. Çünkü, fercin korunması için, gözü harâmdan korumalıdır; kapamalıdır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Kalbin selâmeti, mâsivâyı unutmaya bağlıdır. Öyle ki, bin sene ömrü olsa, eşyâ aslâ hâtırına gelmiye. Bu devlete kalbin fânî olması derler. Ve bu yolda, ilk adımdır. 1/278. [Mektûbât Tercemesi: 409.]

● Kâmil mü'minin kalbi ya'nî ârife olan zuhûr [ârifde görünenler] Arşın nûrlarından alınmıştır. Ve zillidir. 3/11. [Se'âdet-i Ebediyye: 917.]

● Kalbde görünenler, Arşın dalgalarıdır, Arşdan aks

ederler. Arşın hakîkati değildir. 1/95. [Mektûbât Tercemesi: 141.]

● Kalb ve Arş, gerçi âlem-i halkda görülmektedir. Am-mâ âlem-i emirdendirler. 1/34. [Mektûbât Tercemesi: 60.]

● Kalbin tasdîk ve yakîni hâsıl olduktan sonra, zuhûr eden küfr ve inkâra kaynak, nefs-i emmârenin red sıfatıdır ki, makâm sevgisi ve hükm etmek cibilliyetinden ileri gelir. Ve başkasına tâbî' olmak ve taklîd etmeği kabûl etmeme tabî'atında [yaratılışında]dır. İsteği budur ki, herkes kendini tasdîk etsin, bağlansın. Ve kendi başkasına tâbî' ve teslîm ve taklîd ile bağlanmasın. [Nefs böyle ister]. 3/51.

● Kalblerin bu dünyâda Hak teâlâdan nasîbi îkândan gayri değildir. [Yakînî bir îmândan gayrî değildir]. Onu rü'yet ve müşâhede zan ederler. 3/90. [Se'âdet-i Ebediyye: 927.]

● Kalb sâlih ise, beden dahî sâlih olur. Kalb fâsid ise, beden dahî fâsiddir. 2/21.

● Kalb cârullahdır [Kalbde Allahü teâlâ tecellî etmektedir]. Mukaddes cenâbına kalb gibi yakın birşey yoktur. Kalbin incitilmesinden kaçınmak lâzımdır. Mü'min kalbi olsun. Âsî kalbi olsun. Zîrâ komşu eziyyetden korunmalıdır. Allahü sübhânehunun zâten incinmesine sebep olan küfrden sonra, kalbi incitmek gibi bir eziyyet yoktur. Halkın cümlesi [insanların hepsi] Allahü teâlânın köleleridir. Bir şahsın kölesine hâinlik yapmak ve darb etmek, efendisini incitir. Muhakkak şimdi, mutlak mâlik olan Allahü teâlânın büyüklüğü düşünül-dükde, onun mahlûkunda tasarruf eylemek, ancak emr eylediği kadar mümkündür. 3/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 914.]

● Kalb-i hakâyık muhâldir. [Bir şeyin özünü değiştirmek mümkün değildir. Meselâ bakırı altın, cevizi armut yapmak mümkün değildir.] 3/1. [Se'âdet-i Ebediyye: 101.]

● Ay, ışığını güneş ışığından alıyor. 3/118.

● Kamis, ayaklara kadar, dir', göğse kadar açılan gömlektir. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Kul hakkı, ne kadar az olsa da, Cennete girmeğe mâ-

ni'dir. 2/87. [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Kavme ve celsede tumânînet edeler ki, farz veyâ vâcibdir. 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Gadab kuvveti, şehvet kuvveti, hırs, hased, alçaklık ve bil-cümle kalıbın parçaları olan dört unsurun muhtelif tabi'atlarıdır. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Kıyâs ve ictihâd bid'at değildir. Zîrâ, kıyâs ve ictihâd, nasların ma'nâsını açıklar. Bundan başka bir şey ortaya koymaz. 1/186. [Mektûbât Tercemesi: 223.]

● Küçük kıyâmet ölümdür. 1/276. [Mektûbât Tercemesi: 403.]

● Kıyâmet gününde, gökler ve yıldızlar ve yer ve dağlar ve denizler ve hayvan ve bitki ve madenler, hepsi yok olurlar. Bu yok olma birinci nefhada olacaktır. 3/57. [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Kıyâmet günü müyesser olan hâller, kabrdeki hâllerin üstündedir. 1/263. [Mektûbât Tercemesi: 346.]

● Kıyâmet, insanların şerlileri üzerine kopsa gerekdir. 2/23. [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● Kıyâmetde ahkâm-ı islâmiyyeden sûâl olunur. Tesavvufdan olunmaz. 1/48. [Mektûbât Tercemesi: 84.]

● Kıyâmet alâmetlerinin sonuncusu ateşdir ki, Adenden çıksa gerekdir. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Kıyâmetde hesâb, önce nemâzdandır. Nemâz dürüst ise, diğer hesâblar kolay geçer. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Kıyâmet yakındır. Zulmetlerin toplanma zemânıdır. Hayrlı olmak ve nûrlu olmak nerededir. 3/106.

● Kâinâtda görülen Cemâl değil, Celâldir. 2/24. [Se'âdet-i Ebediyye: 947.]

● Kâr budur, bunun gayrisi hiçdir. 1/271. [Mektûbât Tercemesi: 386.]

● Kâfirlerin âdetlerini yapan ve merâsimlerine hurmet

eden bir kimsede, o esnâda zerre kadar dahî î mân var ise, Cehenneme gider. Ammâ o zerre î mân bereketi ile, ebedî azâbdan kurtulur. 2/37. [Se'âdet-i Ebediyye: 910.]

● Kâfirlerin belli günlerinde, küfr ehlinin âdetlerini yapmak ve ehl-i küfrün hediyelerine benzer hediyeleri kızlarının ve oğullarının evlerine göndermek ve kaplarını kâfirler gibi o zemânlarda boyamak şirk ve küfrdür. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Kâfirlerin, kendilerinin değer verdikleri günleri ta'zîm ve o günlerde yehûdîlerin belli âdetlerini yapmak, şirki gerektirir ve küfrü îcâb etdirir. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Kâfirlerin perîşân sözlerinden üzülmeyeler. "Herkes, kendine uygun işi yapar." [Âyet-i kerîme meâlî]. İyi ve kötü sözlerine karşılık vermemelidir. 1/204. [Mektûbât Tercemesi: 243.]

● Kâfirlerle karışmaktan kurtulmağa çâre yoktur. Bu karışma sebebiyle, ehl-i islâmı necs bilmiyeler. 3/22. [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Kâfirlerle karışmak, görüşmek, zarûret mikdârı olmalıdır. 1/265. [Mektûbât Tercemesi: 349.]

● Kâfirlerin yiyecek ve içeceklerinin harâm olmasına hüküm verenler, kendilerini onu işlemekten korumaları imkânsızdır. 3/22. [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Kâfirler, yalnız dâr-ül-harbde sâkin olanlar değildir. 2/36. [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● Kâfirlere Hak teâlânın düşmanlığı, zâtîdir. Nefsin arzûları ve diğer kötü amellerden hâsıl olan kötülüğü ise, sıfatları sevmez. Bunlara düşmanlık sîfata âiddir. Rahmet sıfatı, zâtın düşmanlığını ortadan kaldırmaz. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Kâfirlere, islâmiyyetin ahkâmını tatbîk etmek, kaf dağı kadar ağır gelir. 2/95.

● Mahrûm ve fakîr kâfirin sebebi şudur ki, kâfir, Hüdânın düşmanıdır. Ve dâimî azâba müstehakdır. Ve dünyâda

azâbın kaldırılması ihsân ve ni'met-i ilâhîdir. Kâfirlerin ba'zısına, hem azâbını kaldırarak, hem de lezzet bahş ederek, ba'zısının yalnız azâbını kaldırarak dünyâda fırsat verirler. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Kâfirlerin ba'zısının hakîkatinde sevgi olduğu için, cezbe görülür ise de, islâmiyyete uymadıklarından, ebedî hüsrâna düşeceklerdir. 1/117. [Mektûbât Tercemesi: 166.]

● Tarîkati inkâr eden dahî, Allahü teâlâyı bir bilip, mâsi-vâyı yok ve fânî kılmıştır. Böylece ârifdir, fekat tam ârif değildir. 3/91.

● Kibr, alçak sıfatların en kötüsüdür. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Büyük günâh işlemek küfr değildir, fıskdır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Büyük günâh işleyen îmândan çıkmaz. İmâm-ı a'zamdan süâl olunan kıssa. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Büyük günâhların ısrarı, insanı küfre götürür. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Büyük günâh sâhibi, Allahü teâlânın irâdesine kalmıştır. İsterse, afv eder. Dilerse, azâb eder. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Büyük günâh sâhibinin azâbda ebedî kalması, harâma halâl demesinden dolayıdır [inkâr etmesidir]. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Kitâbullahdan sonra, kitâbların en sağlamı Buhâriyyi şerîfdir. 2/36. [Eshâb-ı Kirâm: 222.]

● “Kitâb-ı fıkârât” Hâce-i ahrârındır. 1/290. [Mektûbât Tercemesi: 447.]

● Yalan ve iftirâ, bütün dinlerde harâmdır. Ve bu harâmları işleyenlere azâblar bildirilmiştir. 3/34. [Se'âdet-i Ebediyye: 115.]

● Kerâmet hakdır. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

- Kerâmet ile istidrâc arasındaki fark. 1/107. [**Mektûbât Tercemesi: 191.**]
- Kerâmetin çokluğu iki şey üzeredir. Yükselirken çok yükselip, inerken az inmekdir. [Urûcun çok olması, nüzûlün az olması.] 1/216. [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]
- Kerâmet, yakîni kuvvetlendirmek içindir. Yakîn verilmiş [ihsân edilmiş] olan için kerâmete hâcet yoktur. 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]
- Kürsî-yi ilâhî, âlem-i emrden değildir. Zîrâ arşdadır. Göklerden de değildir. 2/76. [**Se'âdet-i Ebediyye: 915.**]
- Kerîmlerin keremine behâne [ufak bir sebep] kâfidir. 2/90.
- Kesb olunan amellere, a'zâların şâhidliği hakdır. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]
- Keşfde hatâ vardır. 1/272. [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]
- Keşf ve ilhâm, başkasına hüccet değildir. Ammâ müctehidin kavli, başkasına hüccetdir. 1/31. [**Mektûbât Tercemesi: 52.**]
- Kâ'be, zuhûrların ve Arşa olan tecellîlerin üstüdür. 2/72.
- Kâ'be, duvar, direk ve taşdan ibâret değildir. Bunlar olmasa, yine Kâ'bedir. Ve kendisine doğru secde edilen yerdir. 3/100.
- Kâ'be, sûretâ dünyâdandır. Hakîkatde âhiretdendir. 1/263. [**Mektûbât Tercemesi: 346.**]
- Kâ'be, Ravda-i mütahharadan efdaldır. 2/72.
- Kâ'benin hakîkati, te'ayyün mertebelerinin üstünde olup, sırf nûrdur. 3/100.
- Kâ'benin hakîkati. 1/263. [**Mektûbât Tercemesi: 346.**]
- Kâfirleri azîz tutan, müslimânları tahkîr etmiş olur. 1/193. [**Mektûbât Tercemesi: 229.**]

● Küffârı [kâfirleri] azîz tutmak, meclislerine hurmet ve sohbetlerine devâm etmek ile olur. 1/163. [**Mektûbât Tercemesi: 200.**]

● Kâfirlerden şeyler sül edip, hükmlerinin icâbıyla amel eylemek, o düşmanları son derece yükseltmektir. 1/163. [**Mektûbât Tercemesi: 200.**]

● Kâfirlerin kötülenmesinde yazılmış şi'rleri okumak câizdir. 1/139. [**Mektûbât Tercemesi: 181.**]

● Kâfirlere âhretde asla merhamet yoktur. 2/220.

● Kâfirlerin dünyâda merhamete kavuşmaları, görünüş i'tibârıyledir. Hakikatde hiledir, istidrâcdır. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Kâfirlere dünyâda hâsıl olan ni'metler, onların harâb olmaları için, istidrâc yolu ile, ni'met şeklinde gösterilmişlerdir. Tâ ki, yüz çevirme ve dalâletde gark olmaları içindir. 2/99. [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]

● Kâfirlerin düâları bâtıldır. Kabûl edilmez. Kabûl olma ihtimâli yoktur. 1/163. [**Mektûbât Tercemesi: 200.**]

● Kâfirlerin cezbeden nasîbi olduğu. 3/118.

● Kâfirlere nefslerinin parlaması vaktinde, gaybî işlerin meydâna gelmesi istidrâcdır. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Kâfirlerin te'ayyünlerinin başlangıcı mudıl ismine te'aluk eder [bağlanır]. 3/114.

● Dedi-koduya kıymet verilirse, söz taşıyanlardan kurtulmak mümkün değildir. Ve ihlâsa kavuşmak da, mümkün olmaz. 1/229. [**Mektûbât Tercemesi: 281.**]

● Küfr, nefs-i emmâre arzûlarından kaynaklanır. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Muvakkat [geçici] bir küfr için, ebedî azâbla cezâlandıracağının sebebini [hikmetini] Allahü teâlâ bilir. Yaratılmışların ilmi buna yetişmez. 1/214. [**Mektûbât Tercemesi: 257.**]

● Küfrden başka günâhlar için, ebedî azâb bildiren âyet-i

kerîmeler; o günâhı işlemekde, hiçbir sakınca görmemek ve islâmiyyetin emr ve yasaklarını aşağı görmek gibi küfr şâibesinden [bulaşmasından] dolaydır. 1/266. [**Mektûbât Tercemesi: 350.**]

● Küfr, her tarafı kaplamadıkça ve açıkdan yapılmadıkça Mehdî “aleyhirrahme” gelmez. 2/68. [**Se’âdet-i Ebediyye: 398, İslâm Ahlâkı: 100.**]

● Küfr ve islâmın ahkâmının ikisini de berâber yapan müşriktir. Küfrden uzak durmak, islâmın şartıdır. 3/41. [**Se’âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Küfrün her çeşidine tutulmuş olan muayyen bir şahsa, islâm ihtimâli var ise, Cehennemlik demeyip, la’net etmemelidir. 2/36. [**Eshâb-ı Kirâm: 222.**]

● Küfrü doksan dokuz vechi ile zâhir [açık] ve bir vech ile islâm olan kimseyi, küfr ile hükm eylememeli. [Bir işinden veyâ bir sözünden yüz ma’nâ anlaşılrsa, doksandokuzu küfrünü, biri îmânını gösterse, îmânlı olduğunu anlamalı]. 3/38. [**Se’âdet-i Ebediyye: 68.**]

● Küfr, dinleri inkârdır. Şirk, bir küfrdür ki, mutlak küfrden dahâ ileridir. 3/3. [**Se’âdet-i Ebediyye: 906.**]

● Küfr, zarûrî olan dîn vecibeleri ve meşhûr olan islâm dîninin ahkâmını inkâr ve dinden olduğu zarûrî olarak bilinen nesneyi kabûl etmemekdir. 3/38. [**Se’âdet-i Ebediyye: 68.**]

● Tarîkat küfrü, hakîkî sevgilinin muhabbetinin galebesinden doğduğu için, makbûldür. 2/95.

● Tarîkat küfrü sekr, islâm-ı hakîkî sahvıdır. 3/46.

● Hakîkî küfr, Hâlık ile mahlûkun başkalığını görmektir. 1/245. [**Mektûbât Tercemesi: 303.**]

● Bir kelâm ki, onda sıra ola. Öncelik ve sonralık ola. Bunlar, sonradan olma alâmetlerdir. Hak teâlâdan sâdir olmaz. Mûsâ ve Cebrâîl aleyhimesselâmın işitdikleri kelâm-ı ilâhîdir. Ammâ, o kelâmın Hak sübhânehuya nisbeti, mahlûkun Hâlık nisbeti gibi idi. Kelâmın söyliyene nisbeti gibi değil idi. 1/272. [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● Kelâm-ı ilâhî te'vîl olunur. Kelâm-ı ilâhînin tefsîri nakl ve işitmekle şartlıdır [olur]. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Kelâm-ı lafzî, kelâm-ı nefsî gibi, Hak kelâmıdır. Bunu inkâr eden de kâfir olur. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Kelâm-ı ilâhî, ba'zı büyükler için, tâbî' olmak ve vâris olma yolu ile meydâna gelir ki, bu kelâm ilhâmın rûha bağlantılı olması ve melek ile olan kelâmın gayrıdır. 3/120.

● Kulun kelâmını, Allahü teâlâ, harf ve kelimelerin önceliği ve sonralığı ve vâsıtası olmaksızın işitir. 3/120.

● Gülistân ve Bostan gibi kitâbların öğrenilmesi ve öğretilmesi, kelâm ilmi akîdelerini [îmânı] ve fıkıh ahkâmını öğretmeğe göre lüzûmsuzdur. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● **“İki kelime vardır. Söylemesi çok kolaydır. Terâzîde çok ağır gelirler. Allahü teâlâ, bu iki kelimeyi çok sever. Sübhânallahi ve bi hamdihi, sübhânallahil'azîm.”** Hadîs-i şerîf. 1/308. [Mektûbât Tercemesi: 493.]

● Kelime-i temcîd, “Lâ havle velâ kuvvete illâ billah” ile elem ve kötü şeyleri def' eyliyeler. 2/32. [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Kelime-i temcîd okumak, cin şerrinden muhâfaza eder. 1/174. [Mektûbât Tercemesi: 216.]

● Kelime-i tenzîhi, “Sübhânallahi ve bi hamdihi”yi her gün yüz def'a okumalı. “Hadîs-i şerîf.” 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Kelime-i tevhîd, Allahü teâlânın gadabını söndürür. 2/37. [Se'âdet-i Ebediyye: 910.]

● Kelime-i tevhîdi tasdîk edip, zerre îmân hâsıl eden kimse küfr âdetlerine ve şirk pisliklerine bağlanmış olsa dahî, ümmîddir ki, ebedî Cehennemden kurtulur. 2/37. [Se'âdet-i Ebediyye: 910.]

● Tevhîd kelimesinden murâd, bâtil ilahlara ibâdeti yok etmek ve Hak sübhânehûnun ma'bûdiyyetini isbâtıdır. [İbâ-

det edilecek yalnız O vardır.] 1/63. [Mektûbât Tercemesi: 99.]

● Kelime-i tevhîd, terâzinin bir kefesine, gökler ve yer diğer kefesine konsa, bu kelimenin kefesi, diğer kefedenden ağır olur. “Hadîs-i şerîf.” 2/9 [Se’âdet-i Ebediyye: 372.], 2/37 [Se’âdet-i Ebediyye: 910.]

● Kelime-i tevhîd, tarîkat ve hakîkat ve islâmiyyeti ihtivâ etmektedir. 2/46. [Se’âdet-i Ebediyye: 902.]

● Kelime-i tevhîdde, “Lâ ilâhe”nin ma’nâsı, Hak üzere başka ma’bûd yok demektir. 2/8. [Se’âdet-i Ebediyye: 753.]

● Kelime-i tevhîdin ma’nâsı, tarîkatda, sona kavuşmuş olanlara göre, Allahdan başka ma’bûd yoktur ki, islâmiyyet dahî böyledir. Başka mevcûd yoktur, başka maksûd yoktur demek, başlangıçta ve yolda [ortada] olanlara göredir. 3/77. [Se’âdet-i Ebediyye: 941.]

● Kelime-i şehâdeti, sâdece söylemek kifâyet etmez. Bunu münâfıklar da ağızlarına alırlar [söylerler]. Emrlere uy-
mak lâzımdır. 3/17. [Se’âdet-i Ebediyye: 102.]

● **“Ba’zı oruc tutanlar vardır ki, onun orucdan eline geçen, açlık ve susuzluktur.”** “Hadîs-i şerîf.” 2/53. [Se’âdet-i Ebediyye: 429.]

● Bizim aklımızın ölçüsüne göre, bilinen kemâlât, noksanlığın kendisidir. 2/8. [Se’âdet-i Ebediyye: 753.]

● Zâhirî kemâlât ile bâtınî kemâlâtı bir arada bulunduran kimse kibrit-i ahmerdir. [Bulunmaz bir hazînedir.] Ya’nî azîz ve nâdirdir. 2/57.

● Vilâyet olgunluklarında, nefis mutmainne iken, beden maddeleri, serkeşlik ve isyândan uzak [kurtulmuş] değildir. Nübüvvet kemâlâtında, beden maddeleri de, aşırılıktan kurtulmuşlardır. 2/50. [Se’âdet-i Ebediyye: 948.]

● Vilâyet kemâlâtı, sâlik yükselirken, birbirinden ayır-
edilip, bir asıldan diğer asla, ilerlemektir. Nübüvvet kemâlâtı başlayınca, mu’âmele-i icmâl ve besâtat-i sırfa [işin özüne ve basitliğe] vâsıl olur. 2/99. [Se’âdet-i Ebediyye: 515.]

● Vilâyet kemâlâtını ikmâl edenlerin [temâmlıyanların] ba'zısını, hilâfet makâmı ile şereflendirirler. 1/256. [**Mektûbât Tercemesi: 318.**]

● Kemâlât-ı vilâyet, kemâlât-ı nübüvvetin [vilâyet üstünlükleri, nübüvvet üstünlüklerinin] sûreti olup, farkı bedendir. 2/71.

● Nübüvvet kemâlâtına kavuşduran yollar ikidir: Birisi vilâyetin, geniş bir şekilde kemâlâtını kat'ederek, tecellîlerin ele geçmesinden sonradır. Diğer, vilâyet kemâlâtı arada olmaksızın kavuşulup, Peygamberlere ve tâbi'lerine mahsûsudur. 1/301. [**Mektûbât Tercemesi: 480.**]

● Nübüvvet kemâlâtını temâm eyleyenlerden ba'zısını imâmet makâmı ile şereflendirirler. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Nübüvvet kemâlâtı, âfâk ve enfüsün ötesindedir. 2/42. [**Se'âdet-i Ebediyye: 933.**]

● Nübüvvet kemâlâtında yükselirken, bâtın Hak sübhânehuya karşı olup, zâhir halk tarafınadır. İniş vaktinde halka karşı olur. Ve temâmen, insanları Hak celle ve a'lâya da'vet buyurur. 2/46. [**Se'âdet-i Ebediyye: 902.**]

● Kemâlât-ı zâtiyye, zât-i teâlâ mertebesinde, zâtın kendisidir. Meselâ, ilm sıfatı o derecede zâtın aynıdır. Aynı şekilde, diğer sıfatlar da böyledir. Ve zât-i teâlâ temâmiyle ilmdir. Temâmiyle kudretdir. Ve ilâhir... olup, zât-i teâlânın bir kısmı ilm ve ba'zı diğer kudret ve... ilâhir değildir. Parçalanma [cüz'lere bölünme] mümkün değildir. 3/26.

● Kemâlât-ı zâtiyye, ilm mertebesinde, açıklanmış ve ayırt edilmiştir. Ve ikinci mertebede, zıllî varlık peydâ eyleyip, sıfat diye isimlendirilmiştir. 2/1.

● Çöpçü, attârın kokularından nâhoş olur [hoşuna gitmez]. 3/98. [**Se'âdet-i Ebediyye: 755.**]

● Günâha ikrâr edip, ona kanâ'at eyleyen münâfıktır. [Günâhını anlatır, tevbe etmez]. Îmânın sûreti, ondan azâbı

kaldırmaz. 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Günâhlar eğer, zinâ, alkollü içki içmek, müzik ve eğlen-
ce ve yabancı kadınlara bakmak ve abdestsiz Kur'ân-ı kerîmi
tutmak ve bid'at i'tikâd gibi, Allahü teâlânın hakkı olup,
kulun hakkına, hukûkuna âid olmazsa, onların tevbesi, piş-
mânlık, istigfâr ve özr dilemek iledir. Ammâ, farzların ter-
kinde, kazâsı lâzımdır. Kulların hukûkunun tevbesinde, hu-
kûku sâhibine veyâ vârislerine geri vermeli, halâllaşmalı,
vârisi olmazsa, fukarâya, sâhibinin veyâ mazlûmun niyyetine
vermeli, sevâbını ona bağışlamalıdır. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye:
97.]

● Günâhların başı, dünyâ sevgisidir. 1/110. [Mektûbât Terce-
mesi: 161.]

● Küçük günâhda ısrar, büyük günâha yol açar. Büyük
günâhda ısrar, küfre götürür. 2/53. [Se'âdet-i Ebediyye: 429.]

● Kenz-i fârisî risâlesi, fârisî bir fıkıh kitâbıdır. 1/29. [Mek-
tûbât Tercemesi: 47.]

● Sâbit yıldızların hareketi, doğudan batıya doğrudur.
2/68. [Se'âdet-i Ebediyye: 398, İslâm Ahlâkı: 100.]

● Gecenin yarısını uyku için, ikinci yarısını ibâdet ve tâ'at
için ayırıp, tahsîs edeler. Eğer böyle bir gayrete kudreti yok-
sa, gecenin üçde birinde uyanık bulunalar ki, yarıdan sonra,
altıda birine kadardır. 3/102.

– L –

● Li îlâfi okumak, korkulu yerlerde ve düşman istîlâ etdi-
ği zemânlarda, emniyyet ve refâh için tecrîbe edilmiştir. En
az hergün ve gecede onbir kerre okuyalar. 2/69. [Se'âdet-i Ebe-
diyye: 289.]

● Kıymetli elbise giymekde, ibâdet ve nemâzı edâ etmek
için zînetlenme niyyeti olmalıdır. Âyet-i kerîmede, meâlen;
“Her nemâzı kılariken, süslü, temiz, sevilen elbiselerinizi gi-
yiniz.” [Her mescidde zînetli elbiselerinizi alınız], vârid ol-

muşdur. Güzel elbiseden maksad, insanlara gösteriş için değildir, ki bu yasaktır. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Lezzet ve tatlılık Cezbenin başlangıcıdır.

● Lezîz lokmaları sevmek ve güzel elbiselere düşkün olmak gerekmez [uygun değildir]. Bunların neticesi pişmânlık ve hasretdir. 1/226. [Mektûbât Tercemesi: 278, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 221.]

● Lisânımızdan sâdır olan kelâm-ı Kur'ân [okuduğumuz, ağzımızın hareketi ile çıkan ses] kelâm-ı ilâhî değildir. İnkâr eden kâfir olmaz. 3/120.

● Leşker-i düâ [düâ ordusu], leşker-i gazâdan [gazâ ordusundan] kuvvetlidir. 3/47. [Se'âdet-i Ebediyye: 400.]

● Letâîf-i aşere [on latîfe]. 2/21.

● Beş latîfenin aslları, âlem-i kebîrde olup, bu âlem-i kebîrin bu beş latîfesinin aslı da, Allahü teâlânın isimlerinin zıllıdır. Bu zıl dâiresi, Enbiyâ ve meleklerden başka mahlûkâtın te'ayyünâtının başlangıcıdır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Letâîf-i aşereden [on latîfeden] herbirinin hem sûreti, hem hakîkati vardır. 2/93.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin her biri, bir emre mahsûs ve bir kemâle mensûbdur. 3/11. [Se'âdet-i Ebediyye: 917.]

● Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin bağlantıları, sıfatın üstünde olup, zât dâiresine dâhildir. 1/196. [Mektûbât Tercemesi: 234.]

● Âlem-i emr latîfelerinin sonu ile imkân (mümkinât) dâiresi temâm olur. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Yedi latîfeden her birinin kat' edilmesinde, gerek zûl-mânî, gerek nûrânî, bin perde aşılır. 1/58. [Mektûbât Tercemesi: 93.]

● Âlem-i emr latîfeleri, her ne kadar yukarıya ilerlerse, âlem-i halk ile o kadar alâkası kesilir. Ve o münâsebet-sizlik, âlem-i halkın çok inşine sebebedir. Ve âlem-i halk ne kadar inerse, sâlike zevk, tatlılık çok olup, kendi ayb ve kusûrları-

nı idrâk etmek çok olur. Bu sebebdendir ki, ârif, frenk kâfirini kendinden iyi bilir. 1/222. [Mektûbât Tercemesi: 274.]

● Latîfelerden, fenâ ve bekâ ile hakikatlenen ancak nefis latîfesidir. 3/53.

● On latîfeden toprak unsuru, yükselme derecelerinde cümleden yukarı çıkıp ve iniş derecelerinde cümleden [hepsinden] dahâ aşağı iner. 2/12.

● On latîfeden, âlem-i emr latîfeleri ve nefis; fenâ ile müşerref olurlar [şereflenirler]. Dört unsurun muhâlefetleri devâm eder. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Kalb latîfesinin izâfî sıfatlara, rûh latîfesinin hakikî sıfatlara bağlantısı vardır. 1/34. [Mektûbât Tercemesi: 60.]

● Ahfâ latîfesi, gerçi latîfelerin en latîfidir. Ammâ, mümkünât dâiresine dâhil ve yaratılmışlık damgası ile damgalanmış ve hastalıktır. Sâlik, imkân dâiresinden dışarıya ayak basınca ve vücûb mertebesinde seyr buyurup, vücûbun zıllarından onun aslına ulaşınca, şân ve sıfat bağından kurtulunca, çâresiz mümkün onun nazarında hakîr ve i'tibârsız ve onun en güzel ve en latîfi dahî alçaklık ve cimrilikde berâber müşâhede edip [görüüp] ve nefisle ahfâyı bu makâmda birbirine karışdırır. 1/212. [Mektûbât Tercemesi: 255.]

● La'net etmek, ibâdet değildir. 2/96. [Se'âdet-i Ebediyye: 505.]

● “Kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyen kadına la'net olsun.” Hadîs-i şerîf. 1/313. [Mektûbât Tercemesi: 502.]

● Lokman Hakîm, oğluna, ey oğul! Tevbeyi yarına geciktirme. Zîrâ, ölüm ansızın gelir, buyurdu. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Lokmada ihtiyât lâzımdır. İslâmiyyetin halâl ve harâmına riâyet etmek lâzım. 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Kadına ve zekerine dokununca, şâfi'îde abdesti yeniden almalıdır. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● “Bir kimseye deli denilmedikce, îmânı temâm olmaz.”
1/213. [Mektûbât Tercemesi: 256, Fâideli Bilgiler: 459, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 319.]

● “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, gökleri yaratmazdım” hadîs-i kudsîsi, Hâtem-ür-Rüsûl “sallallahü aleyhi ve sellem”in şânında vâki’ olmuştur ki, hûb [sevgi] olmasaydı, yaratılış açığa çıkmaz ve âlem devâmlı yoklukda kalırdı. 3/122.

● “Allahü teâlâ ile öyle vaktlerim olur ki, o anda hiçbir melek ve hiçbir Peygamber bana yaklaşamaz [aramıza giremez]” hadîs-i şerîfindeki nâdir vakt nemâzdır. 1/293. [Mektûbât Tercemesi: 465.]

● “Onun gibi hiçbir şey yoktur” âyet-i kerîmesinin fârisî tercemesi bîcûn ve bîcugûnedir ki [nasıl olduğu bilinemez ve nasıldır denilemez], ilm, şühûd ve ma’rifet Ona yol bulamaz demektir. 1/38. [Mektûbât Tercemesi: 69.]

● Gecenin yarısı veyâ üçde birini ki, gece yarısından gecenin altıda birine kadardır. İbâdeteye ayırarak. 3/102.

– M –

● Mâ-türîdiyye mezhebizde, Allahü teâlânın mevcûd ve bir olmasını, akl sâhibi olan herkesin bulması lâzımdır. Dağda, çölde yaşayan ve puta tapanlar için, nazarı [düşünmey] terk ettiklerinden dolayı küfr hükm edilir [Cehennem gideceklerdir]. 1/259. [Mektûbât Tercemesi: 323.]

● Allahü teâlânın mâsivâsı ki, âlem diye ismlendirilmiştir. Gerek unsurlar [elemanlar] ve gerek gökler, akıllar ve gerek nefsler ve gerek elemanların basitleri ve gerek bileşik cisimlerin hepsi, Hak sübhânehunun yaratması ile var olmuşlardır. Ve yoklukdan varlığa gelmişlerdir. Allahü teâlânın kadîm olması, herşeyden önce var olması, ancak Hak teâlâ için sâbitdir. 3/57. [Se’âdet-i Ebediyye: 116.]

● Mâsivânın mâhiyyeti hakkında meşâyih-i kirâm üç nev’ söz söylemişlerdir. Birinci tâife; âlem, Hak sübhânehunun yaratması ile hâricde mevcûd ve onda kemâl sıfatlardan

her ne var ise, Hak sübhânehunun yaratması iledir, derler. Ve Hak sübhânehûyu âlemden ayrı olarak, tenzîh ederek, ancak mevlevîyyet ve ubûdiyyet [rab olmak ve kul olmak] ve sâni'îyyet ve masnû'îyyet [yaratıcı ve yaratılan] olarak isbât ederler. Bu tâife, kendi sıfat ve olgunluklarını, ödünç alınmış elbise gibi bilirler. Bu tâife, kitâb ve sünnete muvâfık olarak, mümkünin mertebelerinin hepsini vâcibden ayrı kılıp, kendilerini yaratılmış kul bilirler. Kendilerini Hakkın zıllı bilmezler. İkinci tâife, âlemi Hak teâlânın zıllı bilirler. Ammâ, âlemin hâricde mevcûd olduğunu bilirler. Lâkin, zıllîyyet yolu ile değildir. Asâlet yolu ile değildir. Bunların vücûdları, zıllın asl ile ayakda durması gibi Hak teâlânın varlığı ile varlıkdadır, derler. Bu tâife her ne kadar mümkünin derecelerini başlangıçdan ayrı görüp, yok bilirler. Ammâ, zıllîyyet ve asâlet vâsıtasıyla bunların vücûdlarının artıklarından bir nesne kalmıştır. Üçüncü tâife, vahdet-i vücûda inanırlar. Ya'nî hâricde ancak bir mevcûd olup, o da Hak sübhânehudur, derler. Ve âlem için hâricde, ayrıca âlem yoktur, derler. Bu tâife de, her ne kadar, âlemi, Hak sübhânehûnun zıllıdır derlerse de, eşyânın zıllı mevcûdiyyeti, fekat his mertebesindedir. Hak sübhânehunun zâtını vücûb ve mümkün sıfatları ile vasflanmış bilirler. Ve iniş dereceleri isbât ederler. Ve herbir mertebede, hemen Allahü teâlânın zâtını, o mertebeye lâıyk olan hükümlerle vasflandırırılar. Her ne kadar, bu tâife kavuşmuşlardır ve olgunlardır. Ammâ, sözleri halka ilhâd ve dalâleti gösterir [sevk eder]. Bu tâife, hârici, te'sîrlerin çeşidli olması karşısında, mecbûri olarak, eşyâ ilmen mevcûd derler. Ve görünen şeyler için, varlık ile yokluk arasında geçiddir derler. Vücûbun rengini vâcibde sâbit kılarlar [isbât ederler]. Bu üç tâifenin ilmlerinin ve ma'rifetlerinin farklı olmasına sebep, farklı makâm-ların hâsıl olmasındaki farkdandır. Herbir makâmın başka ilmleri ve ma'rifetleri vardır. 1/160. [Mektûbât Tercemesi: 195.]

● Mâsivâya, akla gelen, vehme gelen ve görülen herşey dâhildir. 2/59. [Se'âdet-i Ebediyye: 764.]

● Mâsivâ, başdan başa noksanlık ve şerlikdir. 2/98. [Se'âdet-i Ebediyye: 930.]

● Mâsivâyâ bağlılığın en şiddetlisi, kendi nefesine bağlılıktır ki, her hayrı kendi nefsi için işler. Eğer çocuğunu severse, kendi için sever. Aynı şekilde mal, makâm muhabbeti de böyledir. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Mâsivâyâ bağlılık, kendi nefesine bağlılıktır. Her belâ ki vardır, kendine bağlılığı olmaktan gelir. Kendinden kurtulunca, mâsivâ bağlılığından kurtulmuş olur. 1/154. [Mektûbât Tercemesi: 190.]

● Mâsivânın maksad, gâye olmaması lâzımdır. Zîrâ Hak sübhânehûnun gayrisinin maksâd olmasına izn verilirse, çok kerre, hevâ ve nefsânî istek ve arzûların yardımı ile, mahlûkun maksad olmasını Hak sübhânehûnun rızâsı üzerine tercîh edip, ebedî felâkete ulaşır. Bunun için, Allahü teâlâdan gayrisinin maksûd olmasını nef' etmek, îmânın kemâli için zarûrîdir. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Mâsivâyâ bağlılıktan kurtulmak için, Hak sübhânehûndan gayri şeyler, gönül üzerinde hâtırlanmıya. 2/77.

● Mü'mine haksız yere [olmadığı hâlde] küfr isnâd eden kendisi kâfir olur [kendine döner]. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Mü'minlerin dünyâda elem çekmesi, âhiret ni'metlerinin kıymetini bilmek içindir. Ve büyükler için, sevgilinin istediği belâları, kıymetlidir. Ve dünyâda mü'minler mihnet çekerse, dost düşmandan mütemeyyiz [ayrılmış] olur. Ve belâlar günâhlara keffâretidir. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Günâhkâr mü'min îmândan çıkmaz. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Mü'mine eziyyet vermek harâmdır. 3/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 914.]

● Dünyâ malından zararın giderilmesine ilâc, zekâtın ondan çıkarılmasıdır [Zekât vermektedir]. 1/165. [Mektûbât Tercemesi: 205.]

● Mâlikîde abdest a'zâsını ovmak farzdır. Elbet ovmalı-

dır. 1/286 [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Bir şeyin hepsi ele geçmezse, hepsini terk etmemelidir. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Mâverâ-ün-nehr âlimleri, bedeninin islâhı ve bâtının [kalbin, rûhun] kurtuluşuna çok hizmet etdiler. 3/99.

● Mubâhın işlenmesi, vâcib işlerin yapılmasına mâni' olursa, mubâh olmakdan çıkar. 1/73. [Mektûbât Tercemesi: 111.]

● Mubâhları zarûret mikdârı kullanmalı, o da kulluk vazîfelerini yerine getirmek için olmalıdır. 1/76. [Mektûbât Tercemesi: 121.]

● Mubâhların işlenmesinde geniş [müsâmahalı] davranmak, şübheli işlere götürür. Şübheli işler de harâma yakındır. 3/27. [Se'âdet-i Ebediyye: 428.]

● Mubâhlar dâiresi geniştir. 2/81. [Se'âdet-i Ebediyye: 96.]

● Mubâhları kullanmakda zarûret mikdârı ile iktifâ edilince [zarûret mikdârı azaltınca], keşf ve kerâmet dahî çok olur. 3/86. [Se'âdet-i Ebediyye: 748.]

● Mebde ve Me'âd risâlesinde, hakikat-i Muhammedî makâmından yükselerek, hakikat-i Kâ'beye ulaşp ve onunla birleşip, hakikat-i Ahmedîyye nâmını alır, cümlesindeki hakikat-i Kâ'beden murâd, hakikat-i Kâ'be zıllarından bir yıldır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Mebde-i te'ayyün. 3/114.

● Mebde-i te'ayyünler, bu dünyâdaki varlıkların hakikatleridir. Âhîretteki varlıkların mebde-i te'ayyünleri başka işlerdendir. 3/114.

● Her bid'at sâhibi ve sapık, kendi inandıklarının kitâba ve sünnete uygun olduğunu zan eder. Ve kendi yanlış idrâk ölçüsü ile, kitâb ve sünnetden yanlış ma'nâlar çıkarır. **“O, bir çoğunu hidâyete kavuşturur. Bir çoğunu da dalâlete sevk eder.”** Âyet-i kerîme meâli. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Mübtedînin [yolun başlangıcında olanın] almış olduğu

zıkr, farzların ve sünnet-i müekkedelerin dışında yapılır. [Bunların dışında bu zıkr yapılır.] 2/57.

● Mübtedî [yolun başlangıcında olan], hâlleri de yok etmelidir. 1/287. [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

● Mübtedî, erbâb-ı kulûbdan [kalbler erbâbından] olmayan kimsedir. 1/285. [**Mektûbât Tercemesi: 415.**]

● Mübtedî [başlangıçta olan] ve yolda olanlarda kendini zorlama ve çalışma vardır. Sona varan, kendini zorlamaz. Gaflet içinde iken huzûrdadır. [Beden gafletde, rûh huzûrdadır]. 1/221. [**Mektûbât Tercemesi: 269.**]

● Mübtedîye, simâ' ve vecd, her ne kadar şartlarına uygun olsa da zararlıdır. 1/285. [**Mektûbât Tercemesi: 415.**]

● Mübtedî ve müntehî [başlangıçta ve sonda olan] cezbemin dış görünüşünde aynıdır. Ve görünüşde aşk ve muhabbetde müsâvîdirler. 2/80.

● Mübtedînin [başlangıçta olanın] cezbi, kalbe çeker. Müntehînin [sona varanın] cezbi rûha çeker. Kalbin cezbinde ve teveccühünde, nefsin ve rûhun teveccühleri de vardır. Ya'nî rûhun teveccühü, kalbin teveccühünde yerleştirilmiştir. Fekat, mübtedîye hâsıl olan bu rûhun teveccühünde, rûh yok olmamıştır. Müntehîdeki teveccüh ise, rûhun fenâsından ve Hakkın varlığı ile bekâsından sonradır. 1/287. [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

● Mübtedî [başlangıçta olan] ve yolda olanların hâtıraları zararlıdır [öldürücü zehrdir]. Sona varanların latîfelerinin bedenle alâkası ne kadar çok kesilirse, beden o kadar karanlığa yaklaşıp, bedende vesveseler ve hâtıralar çok olur. Bu hâtıralar latîfelerden değildir. 1/182. [**Mektûbât Tercemesi: 221.**]

● Kemâle ermiş olan mübtedînin rûhuna, nihâyetden aks yolu ile bir nûr vermişlerdir. Mübtedînin zâhiri bâtınına bağlı ve zâhiri ile bâtını arasında sıkı bir bağlılık olduğu için, rûhundaki nûr, zâhirine sirâyet eder. Ve kavuşma zevki onun zâhirinde hâsıl olur [ortaya çıkar]. 2/43.

● Mübtedî önünde perdeler vardır. Müntehîde perdeler kalkmıştır. 1/99. [Mektûbât Tercemesi: 148.]

● Müteşâbihâtın te'vîlinin açıklanması mürselîne [kendisine kitâb gönderilen Peygamberlere] mahsûsdur. 2/54.

● Kur'ân-ı kerîmin müteşâbihâtında emniyetli yol budur ki, ona îmân edip ve ma'nâsını Hak sübhânehûya bırakalım. Allahü teâlânın öyle sırlarıdır ki, kulları içinde, seçilmişlerin seçilmişlerine açıklamış, rumûz ve işâret ile, diğerlerinden [uygun olmıyanlardan] örtmüş [gizlemiş]dir. Her kime ki, bu mu'ammânın sırrı açıldı ise, açıklanmasına cesâret eylememiştir. 1/310. [Mektûbât Tercemesi: 495.]

● Mutasavvıf câhillere [ham sofular], sapıklar, kendilerini ahkâm-ı islâmiyyenin mükellefiyyâtından kurtulmuş sanırlar. Ahkâm-ı islâmiyye başkaları için [câhillere için]dir derler. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Mütenâffî, ya'nî zıd olan iki şeyin bir arada bulunmaması, aynı zemânda bir arada bulunamazlar demektir. 1/222. [Mektûbât Tercemesi: 274.]

● Mücâhid buyurdu ki, sabâh ve akşam tevbe etmiyen kimse, zâlimlerdendir. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Müctehidi taklîd eden mukallidler, hatâsında dahî sevâba nâil olurlar. Keşf ehlinin hatâsı afv olunur ise de, bunlara uyanlar afv olunmaz. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Büyük müctehidler, Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" yakın zemânda oldukları ve ilimleri ve takvâları ve vera'ları çok olduğu için, hadîs-i şerîfleri biz câhillerden [uzak düşmüşlerden] dahâ iyi bilirler, anlarlar. Ve onların sahîh oluşunu ve gayri sahîh oluşunu, nesh edilip-edilmediğini bizden dahâ iyi bilirler. 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 498.]

● Müctehidin, ictihâd edilecek konularda, diğer müctehidler ve Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" ictihâd ve re'yini taklîd etmesi yasaktır. 2/55. [Kıyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.]

● Müctehidlerin hatâsına dahî sevâb vardır. Onların ha-

tâsını taklîd dahî kurtuluş vesîlesidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Müceddid-i elf-i sâni bu ümmetin sonuna mensûbdur. (Bu ümmetin en iyileri öncekileri ve sonrakileridir, hadîs-dir). Ve örtülü kalmış bulunan, nübüvvet kemâlâtına kavuşmuşlardır. 2/3.

● Müceddid-i elf-i sâni, Abdülkâdir-i Geylânînin vekîlidir. 3/124.

● Müceddid odur ki, zemânında aktâb ve evtâd ve bütün ümmete feyzler, onun vâsıtası ile vâsıl olur. 2/4.

● Meczûb. 3/100.

● “Mecmû'a-i Hânî”, tavsiyeye şâyan fârisî bir fıkıh kitâbıdır. 1/193. **[Mektûbât Tercemesi: 229.]**

● Muhabbet, sevgiliye itâ'at etmeği îcâb eder. Muhabbet en yüksek seviyeye çıkınca, itâ'at da tâm hâsıl olur. 2/78.

● Muhabbet, hüzn ve derdin menşe'idir. Muhabbet bağı ortaya çıkınca, sevgili de seven gibi çâresiz bağlanır. 3/88.

● Muhabbet dostluğun üstündedir. 3/94.

● Muhabbet-i zâtîyyeye alâmet, sevgilinin ni'met ve dert ve belâlarının müsâvî olmasıdır. 2/75. **[Se'âdet-i Ebediyye: 427.]**

● Muhabbetin kemâli, ikiliğin kalkmasıdır. Ve seven ile sevilenin ittihâdıdır. [Muhîb, ma'sûka kavuşur]. 3/88.

● Muhabbete müdâhene [ikiyüzlülük] sığmaz. 1/165. **[Mektûbât Tercemesi: 205.]**

● Sevgiliden gelen elemeler de sevgilidir. 3/59. **[Se'âdet-i Ebediyye: 425.]**

● Sevgilinin elemeleri, imâm-ı Rabbânî indinde, ni'metlerden dahâ çok lezzet verir. Zîrâ, dert ve elemelerden lezzet, kendi nefsinin ve murâdının isteğinden uzaktır. 2/33. **[Se'âdet-i Ebediyye: 716.]**

● Mahbûbları [sevgilileri] bir mahalle kavuşdururlar ki,

dostlar o makâmıdan geri kalmışlardır. Meğer ki, sevgililere tâbî' olurlarsa, onlar da o makâmlara kavuşurlar. 3/88.

● Mahbûbiyyet yolunda, cezbe sülûkten önce olur. 1/9. **[Mektûbât Tercemesi: 17.]**

● Muhık ile mübtılın [hak yolda olan ile bâtıl yolda olanın] arasındaki fark, Peygambere tâbî' olmaktır. 2/95.

● Muhkemât [Açık bildirilmiş olan ahkâm] Kitâbullahın anası ise de, netîcesi müteşâbihâtdır ki, o da maksadlardır. 2/18.

● Muhammed Bâkîbillâhın mezârı Delhîdedir. 1/291. **[Mektûbât Tercemesi: 458.]**

● Muhammed Pârisâ, “Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklarınız,” ma'nâsını açıklarken buyurdu ki, sâlik nefesine hâkim olur [kontrolüne alır]. Hak sözü kabûl edip, kendi ayblarını görüp, başkalarının kemâl hâlini görür ve terk edilmiş sünnetlerin ihyâsına çalışmak ile bid'atleri men' ederse, Hak teâlânın Melik [her şeye hâkim], semî' [işitmek], basîr [görmek], muhyî [diriltmek], mümit [öldürmek] sıfatları ile sıfatlanmış olur. Câhiller hayâl ederler ki, Velî, ölmüş cesedi canlandırır ve gayb olmuş eşyânın keşfi ve bunların emsâli şeyleri bilirler. Bunlar bozuk düşüncelerdir. 1/107. **[Mektûbât Tercemesi: 157.]**

● Muhammed Pârisâ “Füsûl-i sitte” de buyurdular ki, Îsâ aleyhisselâm semâdan inince, Hanefî mezhebi üzere amel edecektir. 2/55. **[Kiyâmet ve Âhret: 182, Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48.]**

● Muhammed Pârisâ buyurdu ki, çok kimse, ölmüş cesedin canlandırılmasına i'tibâr eder. Ehlullah [Allah adamları], ölü kalbleri diriltir. 2/92. **[Se'âdet-i Ebediyye: 749.]**

● Muhammed Sâdık. 1/260, 1/306 **[Mektûbât Tercemesi: 326, 490.], 2/22.**

● Muhammed Sa'îdin menkıbe ve fazîletleri beyânındadır. 1/235. **[Mektûbât Tercemesi: 294.]**

● Muhammed Ma'sûm, yirmibeş yaşında kâyûmiyyet ile rütbelendirilmiştir. [Kâyûmiyyet makâmına getirilmiştir]. 3/104.

- Şeyh Muhammed Sâdık, imâm-ı Rabbânînin mahdûmlarıdır. 1/306. [**Mektûbât Tercemesi: 490.**]
- Şeyh Muhammed Sâdıkın fazîleti. 1/290 [**Mektûbât Tercemesi: 447.**], 2/22.
- Muhammed Abdüllah, imâm-ı Rabbânînin oğludur. 2/23. [**Se'âdet-i Ebediyye: 775.**]
- Muhammed Zâhid, Mevlânâ Derviş Muhammedin pîri ve annesinin kardeşidir [dayısıdır]. 1/180. [**Mektûbât Tercemesi: 219.**]
- Mihnet ve sıkıntıya katlanmak, muhabbetin îcâblarındandır. [Muhabbet sâhiblerine lâzımdır]. 1/140. [**Mektûbât Tercemesi: 181.**]
- Muhyiddîn-i Arabî, son gelen ehl-i tesavvufun uydukları imâmdır. 3/89.
- Muhyiddîn-i Arabî, her gece, işlerini ve hâtırına gelen niyyetlerini hesâb ederek, sevâblarına şükr, günâhlarına tevbe ederdi. 1/309. [**Mektûbât Tercemesi: 494.**]
- Muhyiddîn-i Arabîyi red edenler, tehlikededir. Onu hatâları ile kabûl edenler dahî tehlikededir. Şeyhi kabûl edeler ve hatâlarını [yanlış sözlerini] kabûl etmiyeler. 3/79.
- Muhyiddîn-i Arabî buyuruyor ki, kerâmeti çok olanlar, son nefeslerinde, bu kerâmetlerin açığa çıkmasından pişmân olurlar. 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]
- Muhyiddîn-i Arabî indinde varlıkların mâhiyyeti, Hak teâlânın ilmindeki, ayrı-ayrı tafsîlâtlı kemâlâtdır [olgunluklardır]. 3/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 947.**]
- Muhyiddîn-i Arabînin, büyük dedeleri ki, ölümünden kırkbin seneden çok geçmiştir. Dedelerinin latîfelerinden görülen, âlem-i misâlde bir latîfe idi ki, Şeyh zemânında âlem-i şehâdetde mevcûd olmuşdu. Ve beytullahı [Kâ'beyi] evvelce âlem-i misâlde ziyâret etmişti. 2/58. [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]
- Muhyiddîn-i Arabîye göre şeytân, Medîne-i münevve-

rede medfûn olan o Server-i âlemin “sallallahü aleyhi ve sellem” kendi, hakîkî şekline giremez. Başka sûretlerde de Resûlullah olarak görünemez diyenleri kabûl etmiyor. [Hakîkî sûretini uykuda teşhis zordur]. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Muhyiddîn-i Arabîye göre, dört halîfenin hilâfetleri sırası, ömrleri müddetine göredir. Bu kelâm hilâfetlerinde eşid olmalarına delâlet eylemez. Emr-i hilâfet başka, efdal olmak bahsi başkadır. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Muhyiddîn-i Arabî indinde küfr ve günâhları, Allahü teâlânın “Mudîl” ismi beğenmekdedir. Bu söz hak ehline muhâlifdir [ya’nî yanlışdır]. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Muhyiddîn-i Arabîye göre, islâm ve küfr [kâfir] cümle-nin meâli rahmetdir [gideceği yer rahmetdir] deyip ve Hakkın va’dinin hilâfi câizdir, der. 1/266. [Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Muhyiddîn-i Arabî hiçbir şey’i aslında kötü ve çirkin bilmez. Hattâ küfr ve dalâlet, îmâna göre kötü sayılır, der. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Muhyiddîn-i Arabî, Hak sübhânehûyu mecbûr zân ediyor. [Sözlerinden öyle anlaşılıyor]. Çok âlimlere muhâlifdir. Fekat, hatâları; keşfî ve ictihâdî olduğundan ma’zûrdur. Ba’zı tâife, şeyhi kötüleyip, dil uzatır. İlmlerini hatâlî görür. Ba’zı tâife de onun bütün ilmlerini doğru bilirler. Bunlar if-rât ve tefrîtdir [fazla ve azdır]. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]

● Muhyiddîn-i Arabî indinde, Nebînin vilâyeti, kendi nübüvvetinden efdaldır. 1/95. [Mektûbât Tercemesi: 141.]

● Muhyiddîn-i Arabî indinde, âhıretdeki rü’yet, tecellî-i sûrîden ibâretidir. Bu telakkî [görüş] rü’yeti inkârdır. 3/90. [Se’âdet-i Ebediyye: 927.]

● Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâbi’ olanlar, Hak teâlâyâ zâ-tî ihâta ve yakınlık ve zâtî berâberlik isbât ediyorlar. 3/80.

● Muhyiddîn-i Arabî, vahdet-i vücûda inanıp, mümkünin varlığı, aynı Allahü teâlânın varlığıdır, demiştir. 3/74.

● Muhyiddîn-i Arabî ve tâbi’leri, sıfata ayn-i zatdır, dedi-

ler. 1/310. [Mektûbât Tercemesi: 495.]

● Muhyiddîn-i Arabî, Fütûhât-i Mekkiyye'sinde, "Cem'i Muhammedî [Muhammed aleyhisselâmın kemâlâtı], Cem'i ilâhîden genişdir. Zîrâ, ilâhî hakikatlar ve mahlûkların hakikatları bir aradadır, diyor. Bilmez ki, orada ancak, ülûhiyyet mertebesinin zillerinden, görüntülerinden bir zıl vardır. O mukaddes mertebeye göre, Cem'i Muhammedînin hiç mikdârı yoktur. [Onun yanında hiç kalır.] 2/71.

● Muhyiddîn-i Arabî, hâtemünnübüvve [son Peygamber], ba'zı ilm ve ma'rifetleri, Evliyânın sonuncusundan alır, demiştir. Ve kendini vilâyet-i Muhammedînin sonu bilir. Bu sözün te'vîli, Pâdişâhın hazînedârlarından birşey alması gibidir. 3/77. [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● Muhlislerin kusûrları afv olunur. 1/239. [Mektûbât Tercemesi: 290.]

● Mezheb taklîdi lâzımdır. 3/22. [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Mir'ât-i kâinâtda [kâinât aynasında], görülen cemâl değil, cemâlin zilleridir. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Murâdiyyet [istenilmiş olmak] cezbenin önce olmasıdır. 3/118.

● Murâdiyyet eshâbını [Murâdlar yolunun yolcularını], şeyhin aracılığı olmadan cezb edip, işini bitirirler. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Murâdlar yoluna, ictibâ yolu derler. 3/118.

● Murâkabe-i zât, Nakşibendiyye yolunda kıymeti yoktur. 2/23. [Se'âdet-i Ebediyye: 775.]

● "El-mer'ü me'a men ehabbe" [Kişi sevdiği ile berâber olur] hadîs-i şerîfi, hicrân ateşi ile yananlara tesellî vermekdedir. 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Maraz-ı zâhirî [bedenî hastalık], iş görmeği güçleştirdiği gibi, kalb hastalığı da, ibâdet yapmağı güçleştirir. 1/289. [Mektûbât Tercemesi: 442.]

● Maraz-ı kalbîye [kalb hastalığına] tutulmuş olanın hiçbir ibâdet ve tâ'atı makbûl değildir. Belki zararlıdır. 1/105. **[Mektûbât Tercemesi: 156.]**

● Maraz-ı kalbî [kalb hastalığı], Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına, kalbin tâm inanmamasından ibâretdir. 1/191. **[Mektûbât Tercemesi: 227.]**

● Müstehab, Hak teâlâyı dost eder ve rızâ-yı ilâhîye vesîledir. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Mesh-i serde [başın mesh edilmesinde], kulak ve ensenin mesh edilmesinde ihtiyatlı hareket etmek lâzımdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Müskirâtdan [ve uyuşturucudan] kaçınmak lâzımdır. Ve hepsini dahî hamr [şerâb] gibi harâm ve müstenker kabûl ve i'tikâd edeler. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Meşâyihin rûhlarından istifâde etmeğe ve onların yardımına mağrur olmıyalar [aldanmıyalar] ki, o görünenler, kendi şeyhinin latîfeleridir ki, o sûretlerde görünmüştür. Değişik şeylere bağlanmak, hüsrâna mûcibdir. 1/292. **[Mektûbât Tercemesi: 462.]**

● Meşâyihin ekserîsi rûh ve sırdan haber verdi. Az kimse, hafîden haber vermişdir. 1/294. **[Mektûbât Tercemesi: 468.]**

● Müşrik o kimsedir ki, Hak teâlânın gayrinin ibâdetine tutulmuştur. [Mahlûkâta ibâdet eden müşrikdir]. Eğerçi vücûb-i vücûdda ortağı yok, derse de. 3/3. **[Se'âdet-i Ebediyye: 906.]**

● Müşrikler necs-i ayn değildir. [Müşriklerin bedenleri necs değildir]. Onların necâsetleri, i'tikâdlarının pislîğidir. 3/22. **[Se'âdet-i Ebediyye: 70.]**

● Mudgâ (yürek). 3/65.

● Mudga sol cânibde [sol tarafda] bulunmakdadır ki, âlem-i halkdandır. 2/21.

● Mat'ûmât-i lezîze [lezîz yiyecekler] ve melbûsât-ı nefî-

se [nefs giyecekler] kullanırken, nefsin arzûlarını düşünmek gerekir. 1/70. **[Mektûbât Tercemesi: 108.]**

● Matlûb tarafından bildirilmeden, her ne ki kendi tarafından söylerse, kendinden söylemiş olur. Bu sûretle her ne ki matlûbu medh etse, kendini medh etmiş olur. 3/123. **[Se'âdet-i Ebediyye: 919.]**

● Mezâhîr-i cemîleye [güzel görünenlere] istiyerek ve tekrâr bakmak câiz değildir. 1/234. **[Mektûbât Tercemesi: 286.]**

● Mezâhîr-i cemîleden [güzel görünenlerden] olan haz ve lezzet ve babanın oğlu ile ve kardeşin kardeş ile ülfeti hillet-dendir [dostlukdandır]. Muhabbet başkadır. 3/88.

● Me'âsinin [günâhların] ve ahkâm-ı ilâhiyyeye bağlanmamanın [günâhların] zulmeti, insanın îmân nûrunu selâmete erdirmez [îmân nûrunu söndürür]. 1/96. **[Mektûbât Tercemesi: 143.]**

● “El-mualecetü bil iddâd.” “Ya'nî zıddı ile ilâc eylemek lâzımdır.” 2/53. **[Se'âdet-i Ebediyye: 429.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh”ın vâlidesi Hind “radiyallahü anhâ”nın fazîleti. 3/41. **[Se'âdet-i Ebediyye: 778.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh” ve onun ile berâber olan Eshâb-ı kirâm hatâda idiler. Fekat, hatâ ictihâdî idi. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh”ın atının burnuna giren toz, Ömer ibni Abdül'azîzden efdaldır. 1/66. **[Mektûbât Tercemesi: 138.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh” hakkında Resûlullah “sal-lallahü aleyhi ve sellem” hayrlı düâ etmiştir. 1/251. **[Mektûbât Tercemesi: 308.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh”ın hatâsı, Veysel Karnî ve Ömer Mervânînin sevâbından hayrlıdır. 1/120. **[Mektûbât Tercemesi: 208.]**

● Mu'âviye “radiyallahü anh”ın hilâfeti, Alî “radiyallahü anh” zemânında hakîkî değil idi. Ondan sonra, âdil imâm

oldu. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Ma'bûd, maksûd [gâye, kavuşulmak istenen] ma'nâsı nadır ki, ona kavuşmak için her dürlü zillet ve aşağılanmak icâb etdirir. 3/3. [Se'âdet-i Ebediyye: 906.]

● Mu'cize-i Kur'âniyye [Kur'ân-ı kerîmin mu'cizesi], diğer mu'cizelerden kuvvetli ve devâmlıdır. 1/107. [Mektûbât Tercemesi: 157.]

● Mu'cizeye tâlib olan, kâfirler ve inkâr ehlidir. Hiçbir mü'min mu'cize talep etmemiştir. 1/292. [Mektûbât Tercemesi: 462.]

● Mi'râcdâ, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" imkân dâiresinden çıkarak, ezeli ve ebedî bir ânda gördü. 1/283. [Mektûbât Tercemesi: 413.]

● Ma'rifetin ma'nâsı. 3/91.

● Ma'rifet, ilmin ötesi olup, buna, (idrâk-i basît) de derler. 1/38. [Mektûbât Tercemesi: 65.]

● Ma'rifet-i eşyâ [eşyâyı bilmek] yalnız kalbe has değildir. Kalb fânî olunca, zâhir yine bilmekdedir (âlimdir) 3/94.

● Ma'rifetin sûreti ve bunun îmânda mu'teber olduğu. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak] şu kimseye harâm olsun ki, kendini frenk kâfirinden üstün bile. 1/261. [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı bilmek] celle sultânü-hu, şu kimseye harâmdır ki, onun bâtınında [kalbinde, rûhunda], bir zerre dünyâ muhabbeti ola. 2/38. [Se'âdet-i Ebediyye: 745.]

● Ma'rifet-i Hüdâ [Allahü teâlâyı tanımak]dan âciz olduğunı idrâk etmek, yükselme mertebelerinin sonudur. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Ma'rifet-i Hüdânın [Allahü teâlâyı tanımanın] vâcib olması, zât ve sıfatı tanıma konusunda islâmiyyetde bildiri-

lenlere âiddir. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Ma'rifet-i sôfiyye [sôfiyyenin tanınması] mu'teber ve hakîkî îmnâna kavuşmağa sebebedir. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Mu'avvizeteyn tekrârı, elemin def'i için ganîmetdir. 2/32. [Se'âdet-i Ebediyye: 427.]

● Ma'kûlâtta [akla dâir şeylerde, düşüncelerde], vehmden gelecek ihtilâfdan emîn olunmaz. Rü'yetde [görmekde] ise, kalbin itmînânı mevcûddur. 3/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 756.]

● Mukarrebler, Allahü teâlâdan gayri bir şey istemezler. Cenneti, Onun râzı olduğu yer olduğu için isterler. 1/35. [Mektûbât Tercemesi: 62.]

● Mukallidler, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfden kendi anladıklarına uymayıp, müctehidlerin anladıklarına uyular. [Bunun için, tefsîr kitâblarını okumamalı, dört mezhebden birine uymalıdır. Müctehidlere uymak lâzımdır.] 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 498.]

● Mükâşefe [keşf etmek], sıfat mertebesinde hâsıl olan hâle derler. 3/120.

● Mektûbâtın mütâle'asını lâzım bileler ki, fâidelidir. 1/237. [Mektûbât Tercemesi: 296.]

● Bir mekrûh ki, mubâh mukâbili ola, tahrîmî mekrûhdur. Yatsıyı gece yarısına te'hir etmek gibi. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Mekrûhdan kaçınmak ve bir edebe riâyet; zikr, fikr ve murâkabeden efdaldır; dahâ fâidelidir. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Melekler, aslı görenler, asla teveccüh etmiş olanlar [asla bağlanmış olanlar]dır. Onlar hakkında zıllıyyet şübhesi yoktur. 2/12.

● Melekler, Hak teâlânın kullarıdır. Hatâ ve yanılmaktan korunmuşlardır. Yemek ve içmekten uzak, kadın ve koca [erkek-dişi] olmakdan uzaktırlar. Ba'zıları risâlet ile

seçilmişlerdir. 3/17 [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Melekler, imkân dâiresindedirler. Mahlûkdurlar. [Nasıl oldukları bilinirler.] 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Meleklerin ba'zısı, ateş ile kardan yaratılmışlardır. 1/260 [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Meleklerin hakikatleri, İsrâfil aleyhisselâmın hakikatından meydâna gelmiştir. 3/122.

● Melâike-i illiyyîn ki [yüksek melekler ki], Allahü teâlâya yakın olanlardır. Onların dahî te'ayyünâtının başlangıcı, te'ayyün-i vücûdîdir. 3/114.

● Melâhat, güzellik için güyâ bir merkezdir. Sabâhat, o merkezin dâiresidir. 3/94.

● Melâhat, sabâhatın üstüdür. Melâhate kavuşmak, sabâhat derecelerini kat ettikten sonra ortaya çıkar. 3/94.

● Memlehaya [tuz içine] düşen insan, tuz olup, alış-verişi câiz olur. 3/53.

● Mümkünün [yaratılanın] vâcib-i teâlâdan nasîbi, ayrılıktan harâb ve bîtab düşmek, anıyamamak ve hayretidir. 3/80.

● Mümkînâtın yaratılmasına sebep, sevgidir. 3/88.

● Mümkînât [yaratılanlar] her şer ve fesâdın kaynağıdır. 2/98 [Se'âdet-i Ebediyye: 930.]

● Mümkînâtı üç kısma taksîm eylemişlerdir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâl, âlem-i ecsâd [madde âlemi]dir. Âlem-i misâle berzah [geçid] derler ki, âlem-i ervâhla, âlem-i ecsâd arasındadır. Âlem-i ervâh ve ecsâdın ma'nâları ve hakikatları, âlem-i misâlde, latîfelerin sûretleri ile ortaya çıkar. Âlem-i misâl, hadd-i zâtında sûretleri ve şekilleri ihtivâ etmez. Sûret ve şekli ona, diğer âleminden aks etmiştir. Âlem-i ervâh, âlem-i misâlin üstüdür. Rûh, âlem-i misâle gitmez. Âlem-i misâl, görmek içindir. Olmak için değildir. Var olma yeri âlem-i ervâh ve ecsâddır. [Rûh âlemi ve madde âlemi- dir]. 3/31 [Se'âdet-i Ebediyye: 87.]

● Mümkünin yaratılmış olmasının alâmeti, ihtiyâc sâhibi olmasıdır. 3/64.

● Mümkün, kendi parçaları ile mümkündür. Ve kendi sûreti ve hakîkati ile mümkündür. Te'ayyün-i vücûbî mümkinde niçin olur. Mümkünin hakîkati gerekdir ki, mümkün ola. Mümkün, Vâcib teâlânın mahlûkudur. Ve ol dahî mümkün Hâlıkıdır. 3/122.

● Mümkün, kendine yönelmiş ve Allahü teâlâdan yüz çevirmiş iken, yine kendi aslına muhabbeti ve meyl-i tabî'îsi vardır. Kendini bilsin ve gerek bilmesin. Belki kendine olan muhabbeti, hemen fil-hakîka kendi aslı ile alâkalıdır. Çünkü, muhabbete teâlluk eden güzellik ve kemâl, aslıdan gelmedir. Kendinde adem (yokluk) ve çirkinlikten gayri yoktur ki, muhabbet olsun. [Ya'nî muhabbet yokdur.] 3/80.

● Mümkünin güzellik ve iyiliği, Allahü teâlânın yüksek mertebesinden zıl yolu ile gelmiştir. Mümkünin zâtı [kendisi], onun sâdece şer olan adem-i zâtîsi [yokluğu] vâsıtası ile çirkinlik ve noksanlıktır. Mümkünin güzellik ve iyiliği her ne kadar vücûddan gelmiştir. Ammâ, yokluk aynasında görülmekle, ayna hükmünü almış ve kötülükten hisse almıştır. Ve noksanlık kazanmıştır. Mümkün, aslı [zâtı] çirkin olduğu için, bu güzellikden aldığı lezzet kadar, hâlis güzellikden lezzet alamaz. Çöpçüye kötü kokudan hâsıl olan lezzet, iyi kokudan hâsıl olmaz. 3/98 [Se'âdet-i Ebediyye: 755.]

● Mümkün-i fakîr [muhtâc olan mümkün], Vâcib-i teâlâyâ ayna olması mümkün değildir. Belki Vâcib-i teâlâ, mümkün aynadır. 3/122.

● Mümkünâtın hepsi, gerek asl ve değişen sıfatlar olsun ve gerekse âlemler ve akllar, var olmakda ve varlıkda kalmakda Hak sübhânehuya muhtâcdır. 3/57. [Se'âdet-i Ebediyye: 116.]

● Mümkünler [yaratılanlar] zât sâhibi değildir ki, sıfat o zât ile varlıkda ola. Bütün varlıkları [yaratılanları] varlıkda durduran Allahü teâlânın zâtıdır. 2/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 966.]

● Mümkînâtın [yaratılmışların] yaratılmasından maksad, onlara, ni'met vermek ve ihsânda bulunmaktır. Yoksa, onların vâsıtası ile, isimlerin ve sıfatların kemâlâtı hâsıl olmaz. İsmiler ve sıfatlar kendi kendine kâmindir. Hiçbir zuhûr ve mazhara [görüntüye ve birşeyde bunları göstermeğe] ihtiyâcları yoktur. Bütün kemâlât Hak teâlâda vardır. Kuvveden fi'le çıkacak değildir ki, onun meydana gelmesi bir emre bağılı ola. Görmek ve görünmek kendinden kendine olur. Bilen ve bilinen ve söyleyen ve işiten kendidir. Bütün kemâlât, o makâmda nasıldır denilemez, anlaşılamaz. Ünvânı ile ayırd olunurlar. O makâmda, hem icmâl, hem tafsîl vardır. 3/114.

● Mümkînlerin hakîkatleri İmâm-ı Rabbânî indinde, Allahü teâlânın “celle sülânüha” ilminde mufasssalar [teferruatlı ve geniş olarak] bilinen yokluklar olup, ilm hânesinde açıklanan, Allahü teâlânın ism ve sıfatları bu yoklukların ba'zısında yansımasıdır. 3/50.

● Mümkînât [yaratılanlar], isimlerin ve sıfatların zıllarının görünüşleridir [aynasıdır]. 1/287 [**Mektûbât Tercemesi: 426.**]

● Mümkînlerin zıllar olması, yolculuk esnâsındaki sâlikler içindir. Kavuşanlar için, zıllı ilâhî yoktur. 3/122.

● Mümkînler, Allahü teâlânın ism ve sıfatlarının aynasıdır [yansıtmaktadır]. Allahü teâlânın zâtını göstermezler. 3/89.

● Mümkînler, sıfatın zıllıdır. Şu'ûnların zıllı değildir. 3/26.

● Mümkînler, isimlerin ve sıfatların kemâlâtının, vehm ve his mertebesinde görünmesidir. 2/44. [**Se'âdet-i Ebediyye: 943.**]

● Mümkînler, Allahü teâlânın ilmindeki hakîkatlerine uygun olarak, dışarıda görülmekdedirler. 1/234. [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● Mümkînler, ya'nî mahlûklar, beş latîfenin âlem-i emrdeki asllarının sonuna kadardır. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Bir kimse bir günâh işler, sonra pişmân olursa, bu pişmânlığı, günâhına keffâret olur. Ya'nı afvına sebep olur. Hadîs-i şerîf. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]

● Men arefe nefsehu, fekad arefe rabbehû hadîs-i şerîfinin ma'nâsı [Kendini tanıyan, Rabbini tanır]. Bir kimse kendi ha-kîkatini, şerirlik [kötülük]ler ve zıdlık ile berâber bilip, her hayr ve kemâli, Allahü teâlâdan gelmiş [Ona âid] bilince, çâresiz, Allahü teâlâyı hayr ve kemâli ile bilmiş olur. 3/66.

● Men dakka bâbel kerîmi infeteha [Kerîmlerin kapısı çalınca açılır]. 1/232. [Mektûbât Tercemesi: 284.]

● Men yüti'irrasûle fekad etâ'allahe. [Kim Resûline itâ'at ederse, Allahü teâlâyı itâ'at eder.] Nisâ Sûresi 80. âyet-i kerîmesinin îzâhı 1/152. [Mektûbât Tercemesi: 188.]

● Men arafellahe kelle lisânühü. [Allahü teâlâyı tanıyanın dili söylemez olur.] 2/58 [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Kur'ân-ı kerîmi kendi görüşüne göre tefsîr eden kâfir olur. [Tefsîr ilminden haberi olmıyanlar ve islâm düşmanları, tefsîr kitâbları yazıp, yaldızlı cildlerle satıyorlar. Bunlara aldanmamalı, dört mezhebden birinin ilmi-hâl kitâblarını okumalıdır.] 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Saçını, sakalını müslimân olarak ağartan afv olunur. "Hadîs-i şerîf." 1/88. [Mektûbât Tercemesi: 137.]

● Men senne sünneten haseneten felehu ecrühâ ve ecrümen amilebihâ. [Bir kimse, islâmda sünnet-i hasene meydana çıkarırsa, bunun sevâbına ve bunu yapanların sevâbına kavuşur.] "Hadîs-i şerîf" 2/57.

● Zengine zenginliği için alçaklık gösterenin dîninin üçde ikisi gider. "Hadîs-i şerîf." 1/138. [Mektûbât Tercemesi: 180.]

● Eshâb-ı kirâma dil uzatanlara, onları söğenlere Allahın, meleklerin ve insanların la'neti olsun. "Hadîs-i şerîf" 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● (Ve minennâsi men-yeşterî lehvel hadîsi) âyet-i kerîmesi, tegannînin yasaklığı hakkında nâzil olmuştur. 1/266.

[Mektûbât Tercemesi: 350.]

● Münâfık günâhına kanâ'at edendir. Îmânın sûreti onu azâbdan kurtarmaz. 2/69. **[Se'âdet-i Ebediyye: 289.]**

● Münâfık, inkârını kalbi ile yaparak, nemâzın sûretini yerine getirir. 2/54.

● Münte'hînin mahlûkların sonuna kadar urûcu [yükselmesi], ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine yapışmak ile olur. On-
dan sonra vücûb mertebelerinde seyr [ilerleme] ahkâm-ı islâ-
miyyenin sûretine ve hakîkatine birlikde uymakla olup, bu iş
[mu'âmele] ilm şânına kadar varır ki [yükselir ki], burası, Re-
sûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mebde'i te'ayyünü-
dür. Bundan sonra ilerlenirse, ahkâm-ı islâmiyyenin içi de dı-
şı da yolda kalır. Ârif, şân-ı hayâtta yükselir. Bu şân matlû-
bun mukaddemesidir. [İstenilenin başlangıcıdır]. [Maksadın
kapısı gibidir.] Bu mertebede ârif, kendini ahkâm-ı islâmiy-
yeden dışarıda bulur. Allahü teâlâ koruduğu için, ahkâm-ı is-
lâmiyyenin inceliklerinden bir inceliği kaçırmaz. Bu büyük
ni'mete kavuşmakla şereflenenler, çok az, hem de pek çok
azdır. 1/172. **[Mektûbât Tercemesi: 213.]**

● Münte'hînin rücû'da [geri inişde] zâhiri ve bâtını mah-
lûklara döner. Fekat mahlûklara bağlanmaz. Halka dön-
mekle, kalkmış olan perdeler geri gelmez. Yükselirken zâhi-
ri halkla, bâtını hak iledir. 1/95. **[Mektûbât Tercemesi: 141.]**

● Münte'hînin bâtınında [kalbinde, rûhunda], hem vüsûl,
hem de zevk-i vüsûl vardır. 2/43.

● Ni'met verene şükr, ni'mete kavuşan üzerine aklen ve
dînen vâcibdir. Şükrün derecesi gelen ni'mete göre olur. Al-
lahü teâlânın ni'metlerine şükr, evvelâ: Ehl-i sünnet i'tikâdı-
na göre i'tikâdı düzeltmek, ikinci olarak: Ahkâm-ı islâmiyye-
yi ehl-i sünnet âlimlerinin ilmihâl kitâblarından öğrenip,
bunlara uymak, üçüncü olarak: Ehl-i sünnet olan sofiyyenin
yolunda kalbi ve nefsi temizlemektir. Bu son kısım şart de-
ğildir, fâidesi büyüktür. İslâmın aslı, ilk iki şarta bağlı ve is-
lâmın kemâli üçüncü şarta bağlıdır. 1/71. **[Mektûbât Tercemesi:
109.]**

● Mûnker ve Nekîrin kabrde mü'minlere ve kâfirlere sü-âli hakdır. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Nübüvveti inkâr edenler, î mân ile şerefle nememişlerdir. Ve Enbiyâdan başka bir kimse, bu kelimeyi [tevhîdi] söylememişdir. Nübüvveti inkâr edenler, eğer, Allahü teâlâ vardır, derler ammâ, yâ islâmı taklîd ederler veyâ vücûb-ı vücûdda vâhid bilirler. [Var olan vâcibi bir bilirler.] İbâdete hakkı olmakda vahdâniyyeti inkâr ederler. 3/3. [**Se'âdet-i Ebediyye: 906.**]

● Nikâhlı kadından dört adedi ve câriyeden her ne kadar talep ederse, mubâh kılınmıştır. 1/191. [**Mektûbât Tercemesi: 227.**]

● Ölüm mü'mini sevgiliye kavuşduran bir köprüdür. 2/12.

● Mûsâ aleyhisselâm, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında olsaydı, Ona uymakdan gayri başka şey yapmazdı. 1/249. [**Mektûbât Tercemesi: 307.**]

● Mûsâ bin İmrân, yâ Rabbî, ziyâde azîz kimdir, dedikde, gücü yeter iken, düşmanını afv edendir, buyuruldu. 1/98. [**Mektûbât Tercemesi: 146.**]

● Mûsâ aleyhisselâm, Îsâ aleyhisselâmdan dahâ şanlıdır. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Mûsâ aleyhisselâm, Allahü teâlâyı görmek istedikde, (Sen beni göremezsın) cevâbını alınca, bu isteğinden vazgeçti. 1/272. [**Mektûbât Tercemesi: 387.**]

● Şarkı söylemek, ilâhî, kasîde ve tegannî ile mevlid ve Kur'ân-ı kerîm okumak ve dinlemek, bizim tarîkatımızda yasaktır. 1/266 sonunda, 3/73. [Kur'ân-ı kerîmi ve mevlidi tegannî etmeden okumak lâzımdır. Çok sevâb olur.]

● Mehdî hakkında, şeyh ibni Hacer bir risâle yazmıştır. Alâmeti ikiyüze bâlig olur [ulaşır]. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Mehdî aleyhirrahme nübüvvet yolu ile vâsıl olmuş, kavuşmuştur. 3/124.

● Mehdînin “aleyhirrahme” hakîkati, sıfat-ül-ilmdir [ilm sıfatıdır]. 1/251. [Mektûbât Tercemesi: 308.]

● Mehdî aleyhirrahme gelecek. Ve başı üzerinde bir bulut bulunacaktır. 2/67 [Se’âdet-i Ebediyye: 54.]

● Mehdînin babasının ismi Abdüllahdır ve Eshâb-ı Kehf arkadaşları olacaktır. “Hadîs-i şerîf.” 2/68. [İslâm Ahlâkı: 100, Se’âdet-i Ebediyye: 398.]

● Mehdînin gelişi, yüzyıl başında olacaktır. Dahâ evvel doğuda, kuyruklu yıldız görülecektir. 2/68 [İslâm Ahlâkı: 398, Se’âdet-i Ebediyye: 398.], 1/209. [Mektûbât Tercemesi: 247.]

● Meyyit boğulmak üzere olan kimse gibidir. Babasından, anasından ve kardeşinden ve arkadaşından, kendisine gelecek olan bir düâya muhtâcdır, beklemektedir. 1/278. [Mektûbât Tercemesi: 409.]

● Mîzân Hakdır. Ve bu mîzân dünyâ mîzânına muhâlif olup, kefeşi yükselir ise ağırdır. 3/17 [Se’âdet-i Ebediyye: 102.]

● Meyl-i tabîî [içgüdü] ve taleb [istek] farklıdır. 3/3. [Se’âdet-i Ebediyye: 906.]

● Ma’rifetullahın meydâna gelmesi [hâsıl olması], mâsi-vânın temâmına muhabbetden kalbin kesilmesine, âzâd olmasına [kurtulmasına] bağlıdır. Bir kalbde, iki zıd şeyin sevgisi bir arada olmaz. 3/37.

● Bir farzın terkine veyâ bir harâm ve yasağın yapılmasına sebep olan nâfile ibâdet, mâlâya’nîye dâhildir. 1/123. [Mektûbât Tercemesi: 169.]

– N –

● Nâfile nemâz, Kur’ân-ı kerîmi hatm, tesbîh ve tehlîl edince, sevâbını ölmüşlere hediye etmek, etmemekden iyidir. 2/77.

● Nâkıs ile kâminden [kusûrlu ile mükemmelden] mürekkep olan şey kusûrludur. 3/74.

● Nâmûs ve âr, örf ve âdet, nefis-i emmâre hevâsından do-

layıdır. [Nefs-i emmârenin isteklerinden dolayıdır.] 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Nübüvvet vilâyetden efdaldır. 1/268. [Mektûbât Tercemesi: 383.]

● Nebînin nübüvveti, kendi vilâyetinden üstündür. 1/261. [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Nübüvvet, aklın erdiği makâmın ötesidir. 3/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 481.]

● Nübüvvetde teveccüh halkadır. 2/46. [Se'âdet-i Ebediyye: 902.]

● Nebî [Peygamber], kendinden önceki bir Resûlün, Nas ile vâkı, hâsıl olan ahkâmına tâbî'dir. İctihâd ve sünnetine tâbi' değildir. 2/55. [Se'âdet-i Ebediyye: 22, 48, Kıyâmet ve Âhret: 182.]

● Her Nebînin ayağı altında, bir vilâyet-i hâssa mevcûdudur. 1/294. [Mektûbât Tercemesi: 468.]

● Necâset, her zemân necâsetdir. Bir vakt pis olması, başka vakt temiz olması düşünülemez. [Aynı, kendisi necs her zemân necsdir. Önce ve sonra mubâh olamaz.]. 3/22. [Se'âdet-i Ebediyye: 70.]

● Günlerin uğursuzluğu, Âlemlere rahmet olanın gelmesi ile bitmiştir. 1/256. [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Nisânın [kadınların] intisâbı [bağlanması] câizdir. Mahremeleri değil ise, perde arkasında oturup, tarîkati ahz ederler [ahırlar]. 1/256. [Mektûbât Tercemesi: 318.]

● Nesh-i şerî'at. 3/21.

● Nisvânda [kadınlarda] şirkin gizlisinden kurtulan ve kâfirlik alâmetlerinden birini yapmayan çok azdır. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Nasîhatlerin îcâbı ile amel etmek hâsıl olmaz ise de, kusûr ve noksanını i'tirâf dahî hâsıl olur, o da bir devlettir. 3/17. (Se'âdet-i Ebediyye: 102.)

● Nazar ber kadem [Bu yolda ayaklarına bakmak.] 1/295. [Mektûbât Tercemesi: 473.]

● Nüzûl [iniş], uruc [yükseliş] mikdârı olur. 1/234. [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● Ni'metleri başkalarına göstermek, hamd etmek olur. 1/234. [**Mektûbât Tercemesi: 286.**]

● Nefs-ül-emr mertebesi [kendisini görmek], vehm mertebesinden [hayâlini görmekten] ekvâ ve esbetdir. 3/100.

● Nefs-ül-emr mertebesi vehmlerin zevâliyle [yok olması ile] zâil olmıyan [yok olmıyan] vücûd demektir. 2/44. [**Se'âdet-i Ebediyye: 943.**]

● Nefs-ül-emrde aynadaki sûret mevcûd değildir. Fekat, tevehhüm ve tehayyül [kuruntuya düşme, hayâle getirme] i'tibâriyle, sûretin husûlî nefis-ül-emrî olur. Birincisi, mutlaka nefis-ül-emrîdir. İkincisi tevehhüm ve tehayyülün tavassutuyla nefis-ül-emri olur. 2/44. [**Se'âdet-i Ebediyye: 943.**]

● Nefs-i emmâre. 2/50. (**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**)

● Nefs-i emmâre eşyânın en câhilidir. Himmeti [gayreti] kendini mahv etmeğedir. 3/27. [**Se'âdet-i Ebediyye: 428.**]

● Nefs-i emmârenin gâyesi, kendisi gibi bir kimseye bağlı olmayıp, herkes ona bağlı ola. [Ondan emr ala, ona uya.] 3/60.

● Nefs, bizzât, ahkâm-ı semâviyyeyi inkâr eder. 3/60.

● İnsanın nefsi, Allahü teâlâyâ isyân, can düşmanı olan şeytâna itâ'at dilemekdedir. 3/27. [**Se'âdet-i Ebediyye: 428.**]

● Herkesin ene [ben] diye hitâbından [söylemesinden] kasedilen kişi kendi nefsidir. 3/62. [**Se'âdet-i Ebediyye: 754.**]

● Nefs-i emmâre hayvanlarda yokdur. 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Nefs-i nâtika, nefis-i emmâre demektir. 1/34. [**Mektûbât Tercemesi: 60.**]

● Nefs-i nâtıkanın hakîkati adem [yokluk]dur ki, vücûdün aks etmesi [yansması in'ikâsı] vâsıtası ile, kendini mevcûd tasavvur etmiştir. [Kendini, vücûd vâsıtası ile mevcûd zan etmişlerdir.] 3/62. [**Se'âdet-i Ebediyye: 754.**]

● Nefs, bir merkez, santraldır. Duygular, organlar onun

tafsîlatıdır [âletleridir]. 1/22. [Mektûbât Tercemesi: 38.]

● Nefsin kalb ile bağılılığı vardır. Gönül vâsıtası ile rûha bağlanır. Rûhdan gelen feyzler, tafsîlatlı olarak kalbe ve nefse ve nefsdan his organlarına yayılır. 1/22. [Mektûbât Tercemesi: 38.]

● Nefs-i emmârenin inkârı mevcûd iken, ahkâm-ı islâmiyyeyi delîl ile [akl ve fen ile] anlamak güçtür. Önce nefsi temizlemek zarûrî olup, bundan sonra, îmân-ı hakîkî müyesser olur. 1/46. [Mektûbât Tercemesi: 79.]

● Nefs-i emmârenin azgınlık zemânı olan gençlik zemânında, insan, şeytâna muhâlefetde bulunsa, az bir amel için çok sevâba nâil olur. İhtiyârlık zemânında [ömrün sonunda] güç ve kuvvet kalmaz ve normal şartlar bozulup, [cem'iyetin sebepleri, perişân oldukda] nedâmet ve pişmânlıktan gayri yapılacak iş yokdur. Ve çok olur ki, o zemâna dahî yetişmek nâsib olmaz. Pişmânlık zemânı yakalanamayıp, pişmânlık nasîb olmazsa, ebedî azâb ve büyük cezâyâ yakalanır. 1/96. [Mektûbât Tercemesi: 143.]

● Nefs-i emmâre üzerine, islâmiyyetin emr ve yasaklarına uymaktan ziyâde, zor bir iş [şey] yokdur. 1/221. [Mektûbât Tercemesi: 269.]

● Nefs-i emmârenin fesâdâtı semm-i kâtildir. [Nefs-i emmârenin fesâdları yol kesicidir.] Şeytânın ilkâsı ile olan hâricî fesâdlar, kolaylıkla zevâl pezîrdir. [Kolaylıkla izâle edilir.] 3/27. [Se'âdet-i Ebediyye: 428.]

● Nefs-i emmârenin harâblığı [mahv olması] dînin sâhibine uymakla olur. Gayrı ile mümkün değildir. 1/221. [Mektûbât Tercemesi: 269.]

● Nefs, emmârelikden kurtulup, itmînâna kavuşmadıkça, islâmiyyetin aslının hâsıl olması, müyesser olmaz. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Nefsin safâsı, dalâletdir. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Nefsin tezkiyesi [kötülüklerinin izâlesi] mergûbdur [beğenilir]. 3/60.

● Nefsin tezkiyesi, kalbin safâsına ve onu kalbin siyâset eylemesine bağlıdır. 3/23. [**Fâideli Bilgiler: 454.**]

● Nefs mutmainne olunca, serkeşlik [dikbaşlılığı] ve taşkınlığı kalmaz. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]

● Nefsin itmînânı, Zât-i ilâhînin tecellîsi zemânında olur. 1/253. [**Mektûbât Tercemesi: 316.**]

● Nefs mutmainne olduktan sonra meydâna gelen serkeşliği [dik başlılığı, isyânı], dört unsurda olup, bu serkeşlik, hilâf-ı evlâ olanı terk etmek ve ruhsatı istemek ve azîmeti terk eylemek olup, harâm işlemek ve farzları terk etmek değildir. 3/27. [**Se'âdet-i Ebediyye: 428.**]

● Nefsin itmînânı, anâsırın [unsurların, maddelerin] i'tidâinden [orta derecede olmasından] evvel veyâ sonra olur. Birincisinde, rezîl sıfatlara dönmesi muhtemeldir. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]

● Nefsin itmînânı, ilm-i huzûrînin yok olmasından ibâret olan nefsin fânî olması sebebi ile olur. 3/52. [**Se'âdet-i Ebediyye: 924.**]

● Nefsin safâsiyle keşf-i mugayyebât olur ki, istidrâcdır. 3/23. [**Fâideli Bilgiler: 454.**]

● Nefs-i emmâre inadıcıdır. Bir işi murâd etdikde, netîcesine varmağa acele eder. Hakîkatini ve boşluğunu [bâtıllığını] düşünmez. 1/228. [**Mektûbât Tercemesi: 280.**]

● Naks ve şer ve kötülük demek, bunları anlamak demektir. Fenâlık ve naks ile vasflanmak değildir. 1/9. [**Mektûbât Tercemesi: 17.**]

● Nokta-i cevvelâden [Bir ipin ucuna taş bağlayıp, diğer ucundan tutup, çevirince, taşdan] hâsıl olan dâire-i mevhûmenin [hakîkatde olmayıp, var gibi görünen dâirenin] o noktaya [taşa] hiç ilgisi yoktur. Faraza o dâire temâm görünse, dâire hâsıl olunca, o nokta sınırlanmamıştır. Nokta dâirenin her-

hangi bir cihetindedir, denilemez. 3/68 [Se'âdet-i Ebediyye: 926.]

● Nokta-i cevâlenin dönmesinden fehmdede [hayâlde] meydâna gelen dâire, [var kabûl edilen dâire] gibi, aslı yokluk olan bu âlem, var zan olunmaktadır. 2/98. [Se'âdet-i Ebediyye: 930.]

● Nokta-i cevâle mevcûddur. Hayâlde teşekkül eden dâire hâricde yokdur. Lâkin, his ve vehm mertebesinde var kabûl edilmiştir [var görülmektedir]. 3/58.

● Nokta-i cevâleden dâirenin husûlî [Dâire şeklinde hızla dönen bir noktadan dâirenin meydâna gelmesi] vehm ve hayâl bakımından nefs-ül-emrîdir. [Yalnız, geçici bir görünüş olmayıp, kalıcı bir varlıktır.] Lâkin hakikatde dâire yokdur. Nokta vardır. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye 943.]

● Nakl-i ervâh [rûh nakli] mevcûd değildir. 2/58. [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Nemâz dînin direğidir ve müslimân ile kâfirin arasındaki farkı bildirir. 2/67. [Se'âdet-i Ebediyye: 54.]

● Nemâz, bütün ibâdetlerin ve orucun üstü ve efdalidir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Nemâzda otururken, parmağı ile işâret etmek, mu'teber rivâyetde harâmıdır. Fetvâ böyledir. 1/312. [Mektûbât Tercemesi: 498, Se'âdet-i Ebediyye: 267.]

● Nemâzın âdâbı. 2/87. [Se'âdet-i Ebediyye: 288.]

● Nemâzları evvel vaktinde kılmak lâzımdır. Lâkin, insanlık icâbı (âcizlik) müstesnâdır. Ve kışın yatsının te'hîri müstehabdır.[•] 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Nemâzda her tekbîr, o rûknü yapmağa lâîk olmadığını bildirmektedir. 1/304. [Mektûbât Tercemesi: 487.]

● Nemâzda, erkâna ve şartlara ve sünnetlere ve edeblere riâyet edip, tumânînete ve ta'dîl-i erkâna riâyetde mübâlega oluna. [Aşırı dikkat göster]. Zîrâ ekserî kimseler, nemâzı zâ-yî' edip, elden kaçırıp, ta'dîl-i erkânı yapmamışlardır. Bunlar

[•] demişler ise de, imâm-ı Rabbânî tecvîz etmiyor [izn vermiyor].

hakkında azâblar bildirilmiştir. Nemâz düzgün olarak edâ olursa, kurtuluş ümmîdi çok olur. 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.] [Köyde, yolda nemâz kılmak için kible cihetini bilmek lâzımdır. Güneş gören bir toprağa bir çubuk dikilir. Yâhud bir ip ucuna birşey bağlanıp sarkıtılır. Takvîmde yazılı (**Kible sâati**) vaktinde çubuğun, ipin gölgesi, kible istikâmetini gösterir. Gölgenin, güneşin bulunduğu tarafı, kible ciheti olur.]

● Nemâzda, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” safları düzeltir, ondan sonra nemâza dururlardı ve “safları düzeltmek, nemâz kılmanın bir parçasıdır” buyururlardı. 2/64.

● Nemâzda niyyet, yalnız kalb ile olmak sünnetdir. Dil ile niyyet bid'atdır. 1/186. [Mektûbât Tercemesi: 223.]

● Nemâzın edâsında, bu farzı bizim Peygamberimiz edâ etmiştir. Ben de edâ edeyim diye niyyet edildikde, ümmîddir ki, farzı yapmak sevâbından başka, tâbi' olmak sevâbı da ayrıca hâsıl ola. 3/88.

● Nemâzın hakîkatı. 3/77. [Se'âdet-i Ebediyye: 941.]

● Nemâz vardır ki, kırık kalbleri zevk ile doldurur. Râhat-i bîmârândır. 1/261. [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Nemâz vardır ki, günâhları yok eder. Nemâz vardır ki, kötülüklerden korur. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Nemâzdaki lezzetden, nefsin zevki ve nasîbi yokdur. 1/137. [Mektûbât Tercemesi: 179.]

● Nemâzın mi'râc olması, bu ümmete mahsûsdur. 1/261. [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Nemâz, mü'minin mi'râcı olduğu için, teşehhüdde [otururken], mi'râcdaki kelimeleri okumak emr buyuruldu. 1/304. [Mektûbât Tercemesi: 487.]

● Nemâzın dünyâdaki rütbesi, âhiretdeki rü'yetin rütbesi gibidir. [Allahü teâlâyı görmek gibidir]. 1/137. [Mektûbât Tercemesi: 179.]

● Nemâzın üstünlüğünden birşey anlıyan, simâ' ve nag-

meden [mûsikîden] söz etmez ve vecd ve tevâcüdü ağzına almaz. 1/261. [Mektûbât Tercemesi: 343.]

● Nemâzda öyle an olur ki, ârif dilini, Mûsâ aleyhisselâma söyleyen ağaç gibi bulup, bütün a'zâsını vâsita ve âlet gibi görür. Öyle zemânlar olur ki, nemâzda bâtını zâhirine karıştır. Bilmediğimiz bir bağ ile o âleme bağlanır. 1/305. [Mektûbât Tercemesi: 489.]

● Nâfile nemâz sevâbı hediye edilir. 2/77.

● Nâfile nemâzı cemâ'at ile kılmak tahrîmen mekrûhdur. 1/288. [Mektûbât Tercemesi: 440.]

● Nâfilelerin, farz yanında, hiç i'tibârları yokdur. Belki nâfilenin sünnete [beş vakt nemâzın sünnetlerine] dahî nisbeti böyledir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Nâfilelerin edâsı, zıllere yakınlık hâsıl eder. Farzların edâsı, asla yakınlık hâsıl eder. 1/260. (Mektûbât Tercemesi: 326.)

● Nûr-ı ilâhî, sıfat ve şu'ûnâtın fevkidir [üstüdür]. Ve bu tecellî, tecellî-i zâtîyyenin de fevkidir [üstüdür]. Hakikat-i Kâ'be zan ederim ki, bu nûr-i sırfdır ki, cümlelerin mescûdudur [secde ettiği yerdir]. Bu nûr dahî nûrâniyyet-i sırf hicâb-larından [perdelerinden] bir perdedir. 3/76.

● Nûr-i kamerin [ay ışığının] nûr-ı semsden [güneş ışığından] müstefâd olduğu [alındığı]. 3/118.

● Nevm zemânında [uyku zemânında], yüz kerre tesbîh, tahmîd ve tekbîr getirmek, kendini hesâba çekmek sayılır. 1/309. [Mektûbât Tercemesi: 494.]

● Nevm [uyku] ki, büsbütün gafletdir. Lâkin tâ'at yapmakda hâsıl olan tenbelliği def' niyyeti ile oldukda, aynı ibâdet olur. 1/160. [Mektûbât Tercemesi: 195.]

● Ne devletdir ki, herkes bir kimseyi kötü bileler, o ise hakikatde iyi ola. 1/149. [Mektûbât Tercemesi: 187.]

● Niyyetsiz amel sahîh olmaz. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]

● Niyyetin ehemmiyeti. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Niyyetin lüzûmu muhtemel olan şeylerdedir. Belli olan şeyde niyyet etmeğe hâcet yoktur. 3/110.

● Niyyetini doğru yapamıyan kimse, kendini niyyet etmeğe zorlamalıdır. 1/70. [**Mektûbât Tercemesi: 108.**]

● Niyyete göre amel dürüst olur. Diğer işleri niyyet etmek ile kendilerini bâtil kılmıyalar. 2/69. [**Se'âdet-i Ebediyye: 289.**]

● Niyyet-i pîrân ile [şeyhler için] oruc tutmak ve istek ve maksadını o oruca bağlı kılıp, o vesîle ile istekde bulunmak ve isteğinin onlar sebebi ile, hâsıl olduğuna inanmak, ibâdetde şirkdir. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

– V –

● Vâris, meyyitin malının temâmına hissedârdır. Ba'zısından hisse almak verâset değildir. 1/268. [**Mektûbât Tercemesi: 383.**]

● Vâsitînin (lehü-kalbün) [Kaf sûresi 37.] Âyet-i kerîmesini tefsîri. 3/119.

● Vâkı'ât [rü'yâlar] i'tibâre şâyeste [uygun] değildir. Âlem-i şehâdetde [madde âleminde] müyesser olan [meydâna gelen, ele geçen] mu'teberdir, kıymetlidir. 2/58. [**Se'âdet-i Ebediyye: 79.**]

● Vâkı'ât [rü'yâ] ve ahvâli [hâli] nâkıs olan şeyhlere izhâr eylemeyeler ki [söylememelidir ki], onlar azı çok zan ederler. 1/230. [**Mektûbât Tercemesi: 282.**]

● Vâlidenin oğluna fâidesi olmadığı gün için hâzırlık yapmıyana yazıklar olsun. 1/214. [**Mektûbât Tercemesi: 257.**]

● Vâlideyn hukûku [ana-babanın hakları], Hakîkî matlûbun [Allahü teâlânın] rızâsını kazanmak yanında hiç kalır. Allahü sübhânehûnun hakkı, bütün mahlûkların haklarından öncedir. 1/127. [**Mektûbât Tercemesi: 173.**]

● “Vallahü basîrun bimâ ya'melûne” [Onların yaptıkları herşeyi Allahü teâlâ görücüdür.] buyurmuştur. Allahü te-

âlâ, herşeyi gördüğü hâlde, çirkin işleri yaparlar. Aşağı bir kimsenin bile, bu işleri gördüğünü bilseler, yüz çevirir, yapmazlar. Bunlar, yâ Hak teâlânın görmesine inanmıyorlar. Yâhud, Onun görmesine kıymet vermiyorlar. İmânı olana ikisi de yakışmaz. 1/73, 1/78. [Mektûbât Tercemesi: 111, 124.]

● Vebâ, Hak teâlânın murâdı [isteği] olduğundan, Onun murâdı ile [isteği ile] dil-tenk [sıkıntılı] olmamak gerektir. Çünkü, sevgilinin işidir. Ondan lezzet alalar. 2/88. [Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]

● Vebâ olan yerden kaçmayıp, vefât eden kimse, şehîd olur. 2/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]

● Vebâ hastalığı olan bir yerden kaçmak, büyük günâhdır. 2/16. [Se'âdet-i Ebediyye: 1034.]

● Vitr nemâzını gece yarısının sonuna te'hîr müstehabdır. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Vücûd ile mümkün arasındaki farka sebep ademdir. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Vücûb-i vücûd mertebesinde vücûd sâbit ise de zarfiyyet-i hâricî ve ilmî peydâ [açık, meydânda] olmamıştır. 3/114.

● Vücûd mertebesinin âlem-i misâlde zuhûru noktaya yakındır. 2/71.

● Vücûd için keşf ve şühûd erbâbından bir cem'i gafîr hakikat-i vâcib-ül-vücûd teâlâdır demişlerdir. 3/88.

● Vücûd-i ilâhî ve vücûb, i'tibâratdandır. 3/122.

● Vücûd ve sübût lâfzları, mütekellimîn indinde [yanında] aynı ma'nâyadır. Tâife-i âliyye, mâ-sivâyâ vücûd itlâkını câiz görmezler [mâsivâyı vücûd olarak kabûllenmeyi câiz görmezler.]. 2/98. [Se'âdet-i Ebediyye: 930.]

● Vücûd-i ilâhîden bir ışıık, ilm sıfatındaki hakikat-i mümkünât olan, mâhiyyetler üzerine düşerek, vücûd-i zıllî ile hâricde mevcûd olmuşlardır. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Vücûdun mâsivâdan [mahlûklardan] nefyi vücûd-ı asâleti nefyidir. Zîrâ vücûd, Hak teâlânın esâs sıfatlarındandır. Diğerini, ona şerîk kılmazlar. Eğer mümkün [yaratılanlarda] vücûd var ise, Hak teâlânın vücûdunun ışığındandır. Ondan yansımadır. Bu zıllı vücûd, Hak teâlânın vücûdu yanında yok gibidir. Yakındır ki, mevhûmlardan ad edeler. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Vücûdü mümkün [mümkünün vücûdü] için isbât eylemek ve hayr ve kemâli ona râcî' kılmak, onu hakka şerîk [ortak] kılmaktır. 2/1.

● Vücûd-i vâcib-i teâlâ [Allahü teâlânın vücûdü], mümkünlerin vücûdünün ötesidir. Ve mutlak, mukayyedâtın [mahlûkların] ötesidir. 3/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 102.]

● Vücûd-i mutlakı [mutlak vücûdü], mukayyed vücûda münhasır bilmek küfrdür. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Vücûd-i beşerîyyetden [beşerî vücûddan, maddî vücûddan] ne kadar var ise, yolun perdesi de o kadar bâkîdir [devâmlıdır]. 3/123. [Se'âdet-i Ebediyye: 919.]

● Bir vücûd ki âm ve müşterek ola. Hak teâlânın vücûd-i hâssının zılâlindendir. Ve bu zıl dahî, zât-i Hak teâlâ üzerine ve eşyâ üzere ber sebil-i teşkîk istikâkân mahmûldür. Muvâtat [uygun] değildir. Ve o zılden murâd vücûd-i teâlânın merâtib-i tenezzülâtta zuhûrudur. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Vücûd-i hâricî, bizim efhâmımızın [fehminizin, idrâkimizin] ötesidir. 3/114.

● Vücûd-i hâricîde Zât-i teâlâ ve tekaddesden gayri hiç nesne yoktur. 3/109.

● Vücûd-i zihnî ve mertebe-i ilmî, aynı şey olup, ta'rîfi. 3/109.

● Vücûd-i vehmî mertebesi, vehmin yok olması ile, yok olmadığından, nefs-ül-emrîdir. Fekat, bu nefs-ül emr vücûd-i vâcib-i teâlâda sâbit olan nefs-ül-emre cenbünde [nazaran] lâ-şey [adem] hükmündedir. 3/109.

● Vücûd-i vehmî ki, hâricde görünendir. Vehmin yok olması ile, yok olmaz ve sebât ve istikrârı olmıyan evhâm ve hayâl değildir. Ve bu dünyâ işleri ve âhıret mu'âmelesi ona bağlıdır. 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Vücûd-i vehmî, mücerred vehmin meydâna getirmesi ile olmayıp, Hak teâlânın yaratması ile vehm mertebesinde hâsıl olmuştur. 3/68. [Se'âdet-i Ebediyye: 926.]

● Vücûd-i müteaddiden çokluğun yok olması ile hükmeylemek ilhâd ve zındıkadır [zındıklıktır]. 3/32.

● Vücûda ve tevâbi'i vücûda [vücûda tâbi' olanlara, bağlılara] mazhariyyet [zâhir olma] ve mir'âtiyyet [ayna olma] için ademden gayri kâbil yoktur. Zîrâ şey'in mazharı, ol şeyin mukâbilidir [zıddıdır]. Vücûdun mübâyın ve mukâbili ademdir. 3/58.

● Vücûd-i teâlâ için [Allahü teâlânın vücûdünü için] hiç adem mukâbil değildir. 3/64.

● Vücûd-i zıllî, mahlûkların varlığının başlangıcıdır. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Vücûd-i ferzend [evlâdın varlığı], Allahü teâlânın büyük ihsânıdır. Yaşadıkları müddetçe, insan çok fâidelerini görür. Ölümeleri de, sevâb kazanmağa ve yükselmeğe sebep olur. [Fekat, çocuklarına dîni, îmânî öğretmiyen ana babaya, çok azâb yapılacaktır.] 2/17. [Se'âdet-i Ebediyye: 1035.]

● Vahdet-i vücûd erbâbı, ism ve sıfatları, i'tibârât-i ilmiye zan ederler. [İlmin i'tibârları zan ederler]. 2/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 966.]

● Vahdet-i vücûd, sekrin galebesinden [çokluğundan] ve muhabbetden meydâna gelir. Muhabbet, sevenin nazarından [gözünden] gayriyi siler, giderir. Ve aşırı şevkten dolayı, kesreti, vahdetin aynası gösterir. Mir'at, şühûddan gizlenmiştir. Zâhir olan hemen sûretidir. 3/32.

● Vahdet-i vücûd mutlakâ nefs-ül-emrîdir. Ve te'addüdü vücûd, tevehhüm [kuruntuya düşme] ve tahayyül [hayâle getirme] i'tibâriyle nefs-ül-emrîdir. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

- Vahdet-i vücûda bağlı olanlar [tutulanlar] zıllı asıldan fark edememişlerdir. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]
- Vahdet-i cemâl, hazret ilme tesmiye olunur ki, te'ay-yün-i evvelin ya'nî hakîkat-i Muhammedînin zıllıdır. 3/122.
- Vahşî “radıyallahü anh”, Veysel Karnîden üstündür. 1/210. [Mektûbât Tercemesi: 251.]
- Vera', islâmîyyetin men ettiği şeyleri terk etmekden ibâretidir. 3/41. [Se'âdet-i Ebediyye: 778.]
- “Vera' ile dîniniz kâimdir [ayakdadır].” Hadîs-i şerîf. 2/81. [Se'âdet-i Ebediyye: 96.]
- Vera' ve takvâ, yasaklardan sakınmak demek olup, zarûriyyât-i dindendir. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]
- Vera', ya'nî harâmlardan kaçmadıkça ve mubâhların fazlasından kaçınmadıkça ele geçmez. 1/286. [Mektûbât Tercemesi: 420.]
- Vera'ın temâm olması için, lîsanını gıybetden korumalı, sû'i zandan kaçınmalı, kimse ile alay etmemeli, yabancı kadınlara, kızlara bakmamalı, doğru söylemeli, Allahü te-âlânın ni'metlerinin çokluğunu düşünerek, kendini ucbdan [beğenmekten kurtulmalı], malı boş yerlere harc etmemeli, nefsi için mevki', makâm istememeli, nemâzları vaktinde kılmalı, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri îmân ve iyi iş-leri öğrenip, kendini bunlara uydurmalı. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]
- “Zerre miskâli vera', nâfile sadaka, oruc ve nemâzdan hayırlıdır.” Hadîs-i şerîf. 2/66. [Se'âdet-i Ebediyye: 97.]
- Vasl-ı uryânî, nûrânî perdelerin temâmen kalkmasın- dan [yok olmasından] sonradır. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]
- Vüsûl, nübüvvet mertebesinde, husûl, vilâyet makâ- mında olur. 1/302. [Mektûbât Tercemesi: 482.]
- Vüsûl [ulaşma, yetişme] ile ittisal [kavuşma] meyânın- da fark çokdur. 1/220. [Mektûbât Tercemesi: 266.]

● Vüsûlde pîr [ihtiyâr], civân [genç], nisâ [kadın], sıbyan [çocuk] ve emvât [ölüler] müsâvîdirler. Yalnız edebe riâyet şartdır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vüsûl-i matlûb [matlûba ulaşma], âfâk ve enfüsün ötesine bağıllık ve mâ-sivây-ı sülûk ve cezbeğe bağıldır. 3/100.

● Vüsûl, bekâ-billâh makâmında hâsıldır ki, fenâdan ve nisyân-ı mâ-sivâdan [mâsivânın unutulmasından] sonra hâsıl olur. 3/32.

● Vüsûl-i zât-i teâlâ iki kısımdır: [Zât-i teâlâyâ kavuşmak iki kısımdır.] Biri nazarî kavuşmak olup, asâleten Halîlullahın nasîbidir. Zîrâ, Zât-i teâlâyâ yakın te'ayyün, te'ayyün-i evvel-dir ki, rabb-i Halîldir. İkincisi, vüsûl-i kademî olup, bilhassa Habîbullaha mahsûsdur ki, bu vüsûl [kavuşmak], kurb derecesinde çok kuvvetli olmakla, tecellî-i zâtın Resûlullah'a münâsebeti ziyâdedir. İmdî Enbiyâ meyânında, bütün fazîletler, bu iki büyüğün nasîbi oldu. 3/88.

● Bu kısa vaktde ve az fırsatta, ma'nevî hastalık [illet] olan, kalb hastalığının, çok zikr ederek, giderilmesi, mühim [ehemmiyyetli] ilâcdan ve büyük maksaddan olmalıdır. 1/166. [Mektûbât Tercemesi: 207.]

● Vakt-i şebâbda [gençlikde], istikâmet üzere olmak [ahkâm-ı islâmiyyeye uymak], dünyâ ve âhîret ni'metlerinin en üstünüdür. [Bunun için, evlâdlarını dinsiz muallimlerin, gazetenin, arkadaşların tuzaklarına düşürmemelidir] 1/146. [Mektûbât Tercemesi: 185.]

● Vilâyet-i sâniye [ikinci vilâyet], fenâdan sonra, bekâ ile müşerref olup [şereflenip], vücûd ve tevâbi'-i vücûd i'tâ buyurulmasıdır. 3/89.

● Vilâyâtin tefâvütleri [farklılıkları], derecât-i kurb i'tibâriyledir [yakınlık dereceleri i'tibâriyledir]. 2/92. [Se'âdet-i Ebediyye: 749.]

● Vilâyet, kurb-i zillîdir [zillere yakınlıktır]. Ve onda olan giriftarlık [bağıllık] zille bağıllıktır. 3/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 481.]

- Vilâyeti, tahâret [abdest almak] gibi, islâmiyyeti, nemâz gibi bilmek gerekdir. 2/46. [**Se'âdet-i Ebediyye: 902.**]
- Vilâyet, Allahü teâlâya yakınlıktan ibârettdir ki, bu ise zıllere yakınlıktır. 1/302. [**Mektûbât Tercemesi: 482.**]
- Vilâyetde, insanlık sıfatlarını, nübüvvetde, sıfatların çirkin şeylere bağlanmasını yok etmek lâzımdır. 1/302. [**Mektûbât Tercemesi: 482.**]
- Vilâyetde, dünyâ ve âhiretin unutulması lâzımdır. Nübüvvetde, âhirete bağlılık iyidir. 1/302. [**Mektûbât Tercemesi: 482.**]
- Vilâyet, fenâ ve bekâ devletini [ni'metlerini] tahsilden ibârettdir [kazanmaktan ibârettdir]. 1/216. [**Mektûbât Tercemesi: 259.**]
- Vilâyet, akl ile anlaşılamaz. 1/198 [**Mektûbât Tercemesi: 236.**]
- Vilâyetde kerâmet şart değildir. 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]
- Vilâyet, Allahü teâlâya yakınlıktan ibârettdir ki, mâ-sivâyı unuttukdan sonra, ihsân edilir. 2/92. [**Se'âdet-i Ebediyye: 749.**]
- Vilâyetde, kemâl-i itminân olamayıp, kısmen mevcûddur. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]
- Vilâyetin bütün üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymanın netîcesi, Peygamberlik üstünlükleri, ahkâm-ı islâmiyyenin hakîkatinin meyveleridir. 2/50. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]
- Vilâyet dereceleri temâm olup, nihâyete vardıkdan sonra, keşf veyâ ilhâm ile hâsıl olan bilgiler, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine tam uygundur. [Nakl olunan bilgilerin aynıdır.] 1/286. [**Mektûbât Tercemesi: 420.**]
- Vilâyetin yarısı urûc [yükselmek] ve diğer yarısı nüzüldür [inişdir]. Ba'zıları yükselmek tarafını vilâyetin temâmı zan edip, iniş tarafını nübüvvetin kemâlâtı zân ederler. Hâlbuki bu iniş dahî, yükselmek gibi vilâyetdendir. 1/301. [**Mektûbât Tercemesi: 480.**]

● Vilâyetin nihâyeti [sonu] seyr-i enfûsînin nihâyetine [sonuna] kadardır. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Vilâyet mertebelerinin nihâyeti [sonu] kulluk makâmıdır. Abdiyyetin [kulluk makâmının] fevkinde [üstünde] bir makâm yoktur. 1/285 [Mektûbât Tercemesi: 415.]

● Vilâyetde teveccüh Hakkadır. Nübüvvette teveccüh, hem Hakka, hem halka olup, birbirine mâni' olmaz. 1/273. [Mektûbât Tercemesi: 398.]

● Vilâyetde, nefis itmînâna kavuşmuş iken, bedeni meydâna getiren maddeler, taşkınlık ve serkeşlikden vazgeçmiş değildirler. Meselâ, cüz'i nârî hayriyyet ve tekebbürden vazgeçmiş değildirler. Cüz'i arzî hisset ve alçaklığına pışmân olmamıştır. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Vilâyet beş derece olup, herbiri, beş latîfeden birinin vilâyetidir. Herbir derece, ülûlâzım Peygamberlerden birinin vilâyetinin bir parçasıdır. Vilâyetin birinci derecesi, Âdem aleyhisselâmındır ki, onun mürebbîsi [onu yetiştiren] tekvîn sıfatıdır ki, menşe-i sudûr-i ef'aldır. [Amellerin meydâna çıkışının başlangıcıdır. İnsanların her işini bu sıfat yapar.] İkinci derece, İbrâhîm ve Nûh aleyhimesselemin ayağının altıdır [altındadır]. Onların rableri [yetiştiricileri] ilm sıfatıdır ki, sıfât-i zâtîyyenin en genişidir. Ve üçüncü derece, Mûsâ aleyhisselâmın ayağının altındadır. Ve Onun rabbi, selb sıfatlarındandır ki, mukaddes ve kusûrsuzdur. Dördüncü derece, Îsâ aleyhisselâmın ayağı altındadır. Onun rabbi selb sıfatlarındandır, sübût sıfatlarından değildir. Bu derece, takdîs ve tenzîh makâmıdır. Meleklerin çoğu bu makâmda Îsâ aleyhisselâm ile ortakdılar. Bu makâmda büyük şân vardır. Beşinci derece, Peygamberlerin sonuncusunun ayağı altındadır. Ve onun rabbi, rablerin rabbidir. Ve sıfatları, şu'ûnları, takdîsleri ve tenzîhleri kendinde toplamaktadır. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyeti birinci derecede olan bir Nebînin vilâyeti, en yüksek derecede olan velînin vilâyetinden çok üstündür. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyet, yâ hâssa [husûsî] veyâ âmme [umûmî] dir. Vilâyet-i âmme, mutlakan vilâyetdir. Vilâyet-i hâssa, Vilâyet-i Muhammedîdir ki, tam fenâ ve olgun bekâdır ki, nefis mutmainne olur. 1/135. [Mektûbât Tercemesi: 178.]

● Vilâyetlerin birbirlerinden üstünlüğü, latîfelerin üstünlük sırasına bağlı değildir. Tâ ki, ahfâ sâhibi diğerlerinden ef-dâl ola. Belki, asla yakınlık ve uzaklık bakımındandır. Ve kalb latîfesinde olan bir Velî, asla dahâ yakın olmakla, ahfâ sâhibinden dahâ üstün olabilir. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyet-i Muhammedî geri alınmaz. Diğer vilâyetler, el-den gidebilir, geri alınabilir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Vilâyet-i sugrâda, vehm ve hayâlden kurtuluş yokdur. Vilâyet-i kebîrede [kübrâda] vehm ve hayâlden kurtuluş müyesser olur. 2/3.

● Vilâyet-i sugrâ, âlem-i kebîrdeki latîfeleri geçdikden sonra başlar. Beş latîfenin aslları olan zılleri, seyr-i fillah ile geçmekle biter. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyet-i sugrâ, âfâk ve enfüse te'alluk eder ki [onunla alâkalıdır ki], vilâyet-i zillîdir ve bunun müntehîlerine tecellî-i berkî [şimşek gibi gelip-geçen tecellî] vardır. Vilâyet-i kübrâ, asla te'alluk edip, akrabiyyet [yakınlık] Hak sübhâne-hûda seyrdir. Bu vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

● Vilâyet-i ulyâ ki, vilâyet-i mele'i a'lâdır. Bâtın ismine te'alluk eder [bağlıdır]. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyet-i kübrâ ki, vilâyet-i Enbiyâdır. İsmelerin zılleri-nin ve sıfât-ı vücûbiye dâiresini, seyr-i fillah ile geçdikden sonra başlar. İsmelerde, sıfatlarda ve şü'unlarda seyr ederek biter. Böylece, beş latîfenin seyri temâm olur. 1/260. [Mektûbât Tercemesi: 326.]

● Vilâyetlerin ve kemâlât-i nübüvvetin üstünde, İbrâhîm aleyhisselâmin kemâlâtı [üstünlüğü] ve son resûl olan Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem kemâlâtı mevcûddur. 2/50. [Se'âdet-i Ebediyye: 948.]

● Vilâyet-i hâssadan sonra uruc [çıkış] ve nüzûldür [iniş-dir]. 2/59. [Se'âdet-i Ebediyye: 764.]

● Vilâyet-i Muhammediyye [Muhammed aleyhisselâmın vilâyeti], bütün Peygamberlerin vilâyetlerini hâvîdir [hepsini kaplar]. Onların birinin vilâyetine kavuşmak, bu vilâyet-i hâssanın bir parçasına kavuşmaktır. 1/77. [Mektûbât Tercemesi: 122.]

● Vilâyet-i Muhammedîde, seyrin sonu, şânın zılline kaddır ki, onun ismidir. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Vilâyet-i kübrâ, asla âid yakınlıkda, Hak sübhânehü ve teâlâda seyrdir ki, bu, vilâyet-i Enbiyâ olup, dâimî tecellîdir. 2/3.

● Velînin nüzûlü [aşağı dönmesi] çok olunca, kemâli de çok olur. 1/272. [Mektûbât Tercemesi: 387.]

● Velî, sahâbe mertebesine yetişemez, ulaşamaz. 3/24. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 265.]

● Velî, hiçbir Peygamberin mertebesine varamaz. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Velînin bir bakımdan Nebî üzerine efdal olması mümkündür. Her bakımdan üstünlük Nebî içindir. 2/7.

● Velîlerin mebd-i te'ayyünleri, ayağı altında oldukları Peygamberin mebd-i te'ayyünü olan ismin cüz'ıyyâtının cüz'ıyyâtıdır [parçalarından bir parçadır]. 3/114.

● Vehm ve hayâl, enfüs ve âfâk dâiresinden çıkmak mümkün değildir. Bunların nihâyeti, zıllın nihâyetine dekdir. Ve bir makâmda ki, zıl olmaya, vehm dahî yokdur. 2/58. [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Vehm ve hayâl, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] ahvâlini tasvîr ve âşikâr edip [meydâna çıkarıp], ilm erbâbından eder. 2/58. [Se'âdet-i Ebediyye: 79.]

● Vehm, kul ile Rab arasındaki ellibin senelik yolu, az zemânda kat edip, derecât-i vüsûle îsâl eder [kavuşma dere-

cesine kavuşdurur] ve hayâl, dekâik-ı esrâr-ı gaybî [gayb esrârını] kendi aynasında keşf eder. 3/109.

● Vehm mertebesinde, meydâna gelme, Hak teâlânın yaratması ile olup, vehmin vücûda getirmesi değildir. 3/97.

● Vehm mertebesinin, ilm mertebesinden ziyâde, hâricî mertebeye benzeme ve münâsebeti vardır. 3/109.

● Zeydiyye mezhebi, Zeynel'âbidînin oğlu Zeydin yoludur ki, şîî mezhebidir.

– H –

● Her anda âlem ademe gider. Ve onun bir misli vücûde gelir [âlem, her ân yok olur ve bir benzeri meydâna gelir], her an böyle olur şeklinde Füsûsda beyân olunan teceddüd-i misâle ba'zı sofîyye kâildir [ba'zı sofîyye böyle inanmaktadır]. Bizim indimizde, sâbit değildir. [Bir görünüşdür.] Hakîkat değildir. Bu mu'amele eğer var ise şühûdîdir. Nefs-ül-emrde vâkı' değildir. Eğer bu mu'amele nefis-ül emrde vâkı' olsa, birisi ma'siyyet işleyip mu'azzeb olan [azâb içinde bulunan] diğeri olmak lâzım gelir ki, kadiyye-i [mu'amele] adâletden ba'îd [uzak] değildir. 2/45. [Se'âdet-i Ebediyye: 966.]

● Her kim ki, makbûldür [sevilendir]. Derd-i belâ ile mâsivâyı sevmekden, onu men' edip, sevgili tarafına çekerler. Her kim ki, istenilen [taleb edilen] değildir. Onu kendi hâli üzere terk ederler. [Ya'nî, derd ve belâ, sevilenlere verilir.] 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Herkesin konuşmasında, ene [ben] lafzı [sözü] ile, mak-sûd [istenilen] nefsidir. 3/62. [Se'âdet-i Ebediyye: 754.]

● Her ne ki, âhıret için hâzırlanmışdır, güzeldir. Eğer, güzel görünmese bile. Her ne ki, dünyâ için hâzırlanmış ola, dünyâlıktır, çirkindir. Eğer, güzel görünse bile, çirkindir. 1/234. [Mektûbât Tercemesi: 286.]

● Her ne ki, kalbin huzûruna yardım ede, mübârekdir. Ve her ne ki, yardımcı olmıya, uğursuz ve nâmübârekdir

[mübârek değildir]. 1/176. [Mektûbât Tercemesi: 217.]

● Her hakîkat ki, islâmiyyet onu yasaklıya, zındıklık ve il-hâddır. 2/55. [Kıyâmet ve Âhiret: 182.]

● Her hâtırayı [akla geleni] yapmak lâzım değildir. Hâtı-ra ba'zı şeyler gelir ki, onları yapmamak dahâ iyi olur. Nefs, inâdcıdır. 1/228. [Mektûbât Tercemesi: 280.]

● Herkes, her ne mahâlde [yerde], her ne bulursa, onu yi-mesi doğru değildir. Ahkâm-ı islâmiyyenin dışında hareket etmiş olma. O kimse başlı başına değildir ki, ne bilirse onu yapsın. Hâlbuki, Allahü teâlâ vardır. Ve emr ve yasaklar ile teklîf buyurmuştur. Rızâsını ve rızâsızlığını [beğendiği ve be-ğenmediği şeyleri], âlemlere rahmet olan Peygamberi ile be-yân buyurmuştur. Se'âdetsiz, bedbaht o kimsedir ki, Mevlâ-sının beğenmediği şeyleri ister. Ve her şeyi Mevlâsı izn ver-mededen kullanmak istiyor. Böyle kimseler utansın ki, dünyâda bu şeylerin sâhiblerine bile sormadan kullanmıyor. Bu, hakîkî olmıyan sâhiblerin, haklarını gözetiyorlar da, bunların hakîkî sâhibi, beğenmediği şeyleri, şiddet ile, pek sıkı yasak ettiği ve yapanları ağır cezâlarla korkutduğu hâlde, Onun sözüne ilti-fât etmiyor, aldırıyor. Bu hâl nedir? Müslimânlık mıdır, kâfirlik midir? 2/69. [Se'âdet-i Ebediyye: 289.]

● Her şey, vâcib-ül-vücûdün “celle sultânehu” irâdesi ile [dilemesi ile] var olmaktadır ve Allahü teâlânın fi'li ile var olur. Kendi irâdemizi Hak teâlânın irâdesine tâbi' kılıp, ka-vuşduğumuzu, aradığımız şeyler olarak bilip ve onunla se-vinmek gerektir. Böyle olmamak, kulluğu kabûl etmemek, Mevlâyâ “celle sultânehu” karşı gelmek olur. 3/59. [Se'âdet-i Ebediyye: 425.]

● Herkes, kendi aklının derecesine göre, anladığı nesneyi söyler. Kelâm sâhibi, kelâmından bir ma'nâ murâd eder ve işiten o kelâmdan, diğer ma'nâ fehmi eder, anlar. 2/42. [Se'âdet-i Ebediyye: 933.]

● Her şeye kalbi bağlamakdan kurtulmadıkça, Hak te-âlâyâ bağlanılamaz. Lâkin, mâ lâ yüdreki küllühu Lâ yüt-rek küllühu muktezâsı ile, birkaç günlük ömrü ahkâm-ı islâ-

miyyeye uymakla geçirmek lâzımdır. 1/305. [**Mektûbât Tercemesi: 489.**]

● Her amelde [işde] karşılığın misli, ne mikdâr olduğunu, Allahü teâlâ bilir. İnsan bilgisi bunu anlıyamaz [idrâk etmekden âcizdir]. Meselâ, muhsan olan bir kimseyi kazf edene [evli olan nâmûslu kimseye zinâ isnâd edene] seksen sopa vurulması emr buyurulmuştur. Ve hırsızlık haddi olarak, hırsızın sağ elinin kesilmesine, zinâ haddinde, eğer bekâr ise yüz sopa ile ve bir sene şehrden sürmek takdîr olunmuştur. Ve evli olan kadın ve erkeği [zinâ edince, ölünceye kadar] recm etmek hükm buyrulmuştur. Bu sınır ve takdîrin sırrını insanlar anlıyamaz. 1/214. [**Mektûbât Tercemesi: 257.**]

● Her yüz sene başında, bu ümmetin ulemâsından bir müceddid ta'yîn eylemişlerdir ki, islâmiyyeti ihyâ buyurur. 2/4.

● Her sabâh ve akşam yüz kerre, **Sühbânallahi ve bi hamdihî, sühbânallahil-azîm**, diyeler. 3/17. [**Se'âdet-i Ebediyye: 102.**]

● Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [maksâdın ne ise, tapdığın odur], şahsın gâyesi, şahsın teveccüh eylediği [ele geçirmek istediği] şeydir ki, hayâtta oldukça ondan ayrılmaz. Vazgeçmez. Ve onu ele geçirmekde her türlü aşağılık ve kötülük meydâna gelse de, tehammül eder. Bu ma'nâ ibâdetin esâsıdır ki, zillet ve aşağılığın kemâlinden haber verir. Pes, maksûd [gâye], ma'bûd olur. 3/3. [**Se'âdet-i Ebediyye: 906.**]

● Her ki yekcâ hemecâ, her ki heme câ hiç câ. [Bir kimse ki, bir mürşide bağlanırsa, her veliden yardım görür. Her mürşide tâbî olan, hepsinden mahrûm kalır.]. 3/20.

● “Helekel-müsevvifün” hadîs-i şerîfi, (tevbeyi ve iyi işleri sonraya bırakmak ile fırsatı kaçırانlar helâk oldular.) 1/73. [**Mektûbât Tercemesi: 111.**]

● Heme ûst [herşey Odur] sözünün ma'nâsı, eşyâ ma'dum [adem, yok] ve mefkûd olup, Hak sühbânehû mevcûddur, demektir. 3/89.

● Heme ûst [herşey Odur] doğru değildir. Heme ez ûst [Herşey Ondandır] doğrudur. 3/89.

● Hem âlim [ilm sâhibi], hem sôfî [tesavvuf yolcusu] olan kimse, kibrit-i ahmerdir [ya'nî kıymetli ve az bulunur]. 2/57.

● Himmeti bülend gerekdir ki [yüksek, kıymetli şeyler aramalıdır ki], Allahü teâlâ herşeyi bir sebep ile yarattığı için, gönderdiği için, kendisine kavuşduran sebebi, vesîleyi, ondan istemelidir. 1/75. [**Mektûbât Tercemesi: 120.**]

● Hindistânın şerâfeti. 2/22.

● Hindistanda bu nev' Evliyânın toplanması ve bu kısım, Allah için toplanmalar, eğer bütün âlem devr olunsâ, bu devletin yüzde biri bulunamaz ve buradaki kazançlar ele geçmez. 1/226. [**Mektûbât Tercemesi: 278, Hak Sözü'n Vesîkaları: 321.**]

● Hindistânda, hokkabazlar aynada bağ ve bağçe göstermişler. 2/44. [**Se'âdet-i Ebediyye: 943.**]

● Hindistânda dahî dört Peygamber gelmiş [gönderilmişdir], Allahü teâlâyâ da'vet buyurmuşlardır. Hindde bir Peygambere dört kimsenin îmân ettiği bilinmiyor. Da'vetleri umûmî değildir. Hak sübhânehû, bir kavimde veyâ bir yerde bir şahsı bu devlet ile [ni'metle] şereflendirip, o kavmi da'vet ederdi. Onlar, inkâr ederek, Hak teâlânın helâkına uğrarlardı. Hindistânda böylece, yıkılmış şehir harâbeleri çokdur. 1/259. [**Mektûbât Tercemesi: 323.**]

● Hindistânda bir şahs Mehdîlik da'vâ eylemiş idi. Bir cemâ'at cehâletlerinden, onu va'd edilen Mehdî zân eylediler. Onların anlayışlarına göre, Mehdî gelmiş olup, vefât etmiş ve kabri de Fere şehrinde imiş. 2/67. [**Se'âdet-i Ebediyye: 54.**]

● Hind ki, Ebû Süfyânın zevcesi ve Mu'âviye radiyallahü anh'ın annesidir. Kadınların bî'atına dâhil ve belki onların başlarında idi. Ve onların tarafından konuşmuş idi. Bu bî'atden ve Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" istigfârından, onun hakkında büyük lutuf me'mûl ve ümîddir. 3/41. [**Se'âdet-i Ebediyye: 778.**]

● Hendese, yalnız mâlâ-ya'nîdir. Ve fâidesizdir. 3/23. [**Fâideli Bilgiler: 454.**]

● Hindlilerin ma'bûdları râm ve kerşen, ana ve babadan meydâna gelmiştir. 1/167. [**Mektûbât Tercemesi: 207.**]

● Hevâ-yı nefsânîyye ki [nefsin arzûsu ki], bâtıl ilâhdır. Lâ tahtına idhal edip, temâm müntefî [yok] olmalıdır. 3/2.

● Hevâ [arzû, istek] ve heves [gençlik arzûları], Allahü teâlânın düşmanı olan nefsin ve şeytânın sevdiği şeylerdir. Ahkâm-ı islâmiyyeye uygun şeyler ise, Allahü teâlânın [ahkâm-ı islâmiyyeye uygun ilm ve amel] sevdiği şeylerdir. Akıllı ve zekî insanlar, Allahü teâlânın düşmanlarını sevin-dirip, hakîkî sâhibi gazaba getirmezler. 3/35. [**Se'âdet-i Ebediyye: 116.**]

● Hey'et-i vahdânî, mudgânın [yüreğin, kalbin] ismidir ki, on latîfeden mürekkebirdir. Âlem-i halka âid eczâsı çok, âlem-i emri azdır. 2/21.

● Hiç kimse, kendi kadar, hiç kimseyi dost ittihaz etmez. 3/100.

● Hiçbir kimse, Peygamberimizin sohbetinde bulunanların fazîletine eşid olamaz. 2/99. [**Se'âdet-i Ebediyye: 515.**]

● Hiçbir kimse, şeytânın ilkâsından [aldatmasından] korunmuş değildir. Peygamberlere olan ilkâyı, Onlara bildirirler. [Allahü teâlâ bildirir]. Evliyâda bu bildirme lâzım değildir ki, onlar Peygamberlere uyarlar. Her ne ki, islâmiyyete muhâlif olsa, red edip, onu bâtıl bilirler. Hiçbir Velî, Nebî mertebesine ulaşamaz. Lâkin, ba'zı üstünlük Velîye olmak câizdir. [Fekat her bakımdan üstünlük Nebîdedir]. 2/57.

● Hiçbir Peygamber, kendi dîninde veyâ başka bir Peygamberin dîninde harâm olan bir fi'li işlememiştir. [O işi işleme vaktinde, o iş mubâh olsa da.] İçki [alkol, şerâb] mubâh idi. Sonra harâm oldu. Hiçbir Peygamber içki içmemiştir. O fi'li işlememiştir. 3/22. [**Se'âdet-i Ebediyye: 70.**]

● Heyûlaya ehl-i islâm kâil [inanmış] değildir. 3/53.

– L –

● (Kalb hâzır olmazsa, nemâz da olmaz) hadîs-i şerîfnde huzûrdan murâd, nemâzın farzları ve vâcibleri ve sünnetleri ve müstehablarının yapılmasında kalbin hâzır olması, gevşeklik olmamasıdır. 1/305. [Mektûbât Tercemesi: 489.]

● Lahor şehri, diğer Hindistân şehirlerinin irşâd kutbu gibidir. 1/76. [Mektûbât Tercemesi: 121.]

● Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdîl mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i şerîfnde, yer ve gök, imkân dâiresine dâhildir. Lâ mekânî [mekânsız] olan, mekâna sığmaz. Bîçûn olan, çünde ârâm eylemez. [Allahü teâlâ, yaratılarda yerleşmez]. Mü'minin kalbi mekânsızdır. Niçin ve nasıldan berîdir. Onda sığışma mütehakkıkdır [tahakkuk edendir]. 1/287. [Mektûbât Tercemesi: 426.]

● Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdîl mü'mini [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım]. Bu sığmadan murâd, vücûd mertebesinin kendisi değil, sûreti, örneği sığmaktadır. Kendisinin sığıması düşünülemez. 1/95. [Mektûbât Tercemesi: 141.]

– Y –

● (Ey Peygamberim “sallallahü aleyhi ve sellem”! Sana yardımcı olarak, Allahü teâlâ ve mü'minlerden sana tâbî olanlar yetişir.”) âyet-i kerîmesinin geliş sebebi, Ömer-ül-Fârûkun “radiyallahü anı” islâma gelişidir. (Enfâl sûresi 64. Âyeti) 2/99. [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Ye's, acz [ümîdsizlik ve çâresizlik] ve cehâlet, nihâyetde hâsıl olur. 1/284. [Mektûbât Tercemesi: 414.]

● Yatsı nemâzının edâsı, gece yarısına kadar mubâhdır. Gecenin sonuna kadar geciktirmek tahrîmen mekrûhdur. 1/29. [Mektûbât Tercemesi: 47.]

● Yâd-i daşt [zâtın kesiksiz tecellîsi], ismler, sıfatlar ve şü'ûn ve i'tibârlar arada olmadan zâtın tecellîsidir ki, devâm-lıdır. 1/290. [Mektûbât Tercemesi: 447.]

(MÜHİM NASİHAT)

● Yavrum! Allahü teâlâ, seni ve hepimizi, Muhammed Mustafânın “aleyhissalâtü vesselâm” parlak olan yolunda yürümekle şereflendirsin! Yavrum! Bu dünyâ, imtihan yeridir. Dünyânın görünüşü, yalancı yaldızlarla süslüdür. Kötü kadına benzer. Yüzünü saçlar, kaşlar, ben ile boyamışlardır. Görünüşü tatlıdır. Tâze, güzel, körpe sanılır. Fekat aslında, güzel koku sürülmüş bir ölü gibidir. Sanki bir leşdir ve böcekler, akrebler dolu bir çöplüktür. Su gibi görünen bir serâbdır. Zehr karışdırılmış şeker gibidir. Aslı harâbdır, elde kalmaz. Kendini sevenlere, arkasına takılanlara, hiç acımayıp, en kötü şeyleri yapar. Ona tutulan aklısızdır, büyülenmiştir. Âşıkları delidir, aldatılmışdır. Onun görünüşüne aldanana, sonsuz felâkete düşer. Tadına, güzelliğine bakan nihâyetsiz pişmânlık çeker. Server-i kâinât, Habîb-i Rabbil'âlemîn “aleyhi ve alâ âlihissalevât vettehıyyât” buyurdu ki, **(Dünyâ ile âhiret birbirinin zıddıdır, birbirine uymaz. Birini râzı edersen, öteki gücenir)**. Demek ki, bir kimse, dünyâyı râzı ederse, âhiret ondan gücenir. Ya'nî, âhirette, eline bir şey geçmez. Allahü teâlâ, bizi ve sizi, dünyâyı düşkün olmakdan ve dünyâyı ele geçirmek için insanlık vazîfelerini çiğneyenleri sevmekden muhâfaza eylesin!

Yavrum! Bu, pek kötü olduğunu anladığın dünyâ, nedir biliyor musun? Dünyâ, seni, Allahü teâlâdan uzaklaşdıran şeyler demektir. Kadın, çocuk, mal, rütbe, mevkı' düşünce-si, Allahü teâlâyı unutturacak kadar aşırı olursa, dünyâ olur. Çalgılar, oyunlar, **(Mâlâ-ya'nî)** ile, ya'nî fâidesiz, boş şeylerle vakt geçirmek, [top oynamak, kumarlar, kötü arkadaş, kötü filmler, mecmû'a ve romanlar], hep bunun için dünyâ demektir. Âhirete fâidesi olmıyan ilmler, dersler de, hep dünyâdır. Hesâb, hendese [ya'nî matematik ve geometri], astronomi, mantık, eğer Allahü teâlânın gösterdiği yer-

lerde kullanılmazsa [ya'nî kâfirlerle mücâdele ve onlardan üstün olmak için ve insanlara hizmet etmek için kullanılmazsa] bunlarla uğraşmak, boşuna vakt öldürmek olur ve dünyâ olur. Bu bilgileri bütün derinliği ile, incelikleri ile okumak, yalnız başına işe yarasaydı, eski Yunan felsefecileri [ve son zemânlardaki Avrupanın, Amerikanın fen adamları, mütehasısları] se'âdet yolunu bulur, âhiretdeki ebedî azâbdan kurtulurlardı.

[Liselerde, üniversitelerde okunan ulûm-i akliyye, ya'nî tecribî ilmler, ya'nî fen bilgileri ve yabancı diller, islâmiyyete ve mahlûklara hizmet etmek niyyeti ile öğrenilirse ve bu yolda kullanılırsa, fâideli olur. Bunlara çalışmak lâzım olur ve sevâb olur. Bunun içindir ki, ecdâdımız, Şâm, Bağdâd, Semerkand ve Endülüs müslimânları her dürlü fende ve güzel san'atda pek ileri gitmiş, dünyâ birinciliğini ellerinde tutmuşlardı. Avrupanın ilm ve fen adamları, asrlar boyunca, islâm fakültelerine gelip ihtisâs kazanırlar ve bununla öğrenirlerdi. Müslimânların o parlak medeniyyetlerinin eserleri, bugün meydândadır ve dünyâ münevverlerini hayrân bırakmaktadır.

Bugün liselerde, üniversitelerde okutulan ve insanın bütün gençlik hayâtına mal olan bilgiler, Allahü teâlânın emrlerine uyarak kullanılırsa, fâideli olur ve dünyâ ve âhiretin kazanılmasına sebep olur.

Medeniyyet demek, yalnız ilm ve fen demek değildir. İlm ve fen, medeniyyet için, ancak bir âlet, bir vâsıtaadır. İlmde, fende çok ileri olan milletlere, fen vâsıtalarını ne yolda kullandıklarını incelemeden, medenî demek büyük gafletidir. Pek yanlıştır. Fabrikaların, motorlu vâsıtaların, gemi, tayyâre, atom cihâzlarının çok olması, gözleri kamaşdıran yeni buluşların artması, medeniyyeti göstermez. Bunları medeniyyet sanmak, her silâhlıyî gâzi, mücâhid sanmağa benzer. Evet, mücâhid olmak için en yeni harb vâsıtalarına mâlik olmak lâzımdır. Fekat, bunlara mâlik olan, eşkıyâlık da yapabilir.

Medeniyyet, ta'mîr-i bilâd ve terfîh-i ibâddır. Ya'nî, bel-
deleri, memleketleri i'mâr etmek ve bütün insanları, rûh,
düşünce ve beden bakımlarından râhat yaşatmaktır. Bu iki
gâyeye vâsıl olmak, ancak ve yalnız ahkâm-ı islâmiyyeye,
ya'nî Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına uymakla
olur. İslâmiyyetden ayrıldıkça medeniyyet geriler. İşte lise-
lerde, üniversitelerde öğrenilen bilgiler, bütün fen vâsıtaları,
fabrikalar, ağır sanâyi', memleketleri i'mâr için, insanları
râhat ettirmek için kullanılırsa, fâideli olur, sevâb olur.
Memleketleri tahrîb, insanların hürriyyetini ellerinden al-
mak, köle yapmak için kullanılırsa, fâidesiz olur, günâh olur.
Bunların fâideli olması, medeniyyete hizmet etmesi ancak
ve yalnız islâm dînine uygun kullanmakla olur. Avrupa,
Amerika, asrlardan beri, islâm ahlâkını, islâm hukûkunu in-
celiyor. İslâm dîninin emrlerini, yasaklarını alıp, kendilerine
mal ediyor. Onların bugünkü ilerlemesi, kanûnlarında bile
yer verdikleri, islâmî kıymetler ve esâslar sâyesinde olduğu
açıkça görülmektedir. Demek ki, bir milleti, bir gemiye
benzetirsek, islâm ahkâmı, ya'nî Allahü teâlânın emrleri ve
yasakları, bu geminin güverte ve kaptan teşkilâtıdır. Bütün
ilmler, fen bilgileri, endüstri kolları, ağır sanâyi' de bu gemi-
nin, çarkçı, makinist kısmı demektir. Gemide kaptan da,
makinist de lâzımdır. Biri bulunmazsa, gemi işe yaramaz,
helâk olur.

O hâlde, dedelerimizin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ec-
ma'in” dünyâ çapındaki başarılarını, üstünlüklerini, yine el-
de etmek için, islâm bilgilerinin her iki kısmını, ya'nî hem dî-
nimizi iyi öğrenmemiz ve ona sarılmamız, hem de ulûm-i ak-
liyyeyi, asrımızın bütün teknik buluşlarını öğrenmeğe ve en
iyi şekilde yapmağa çalışıp, bunları islâm ahkâmına uygun
olarak kullanmamız lâzımdır. Bunu başarınca, maddî,
ma'nevî olgunlaşacak, bütün milletlere örnek olacak, bütün
dünyâca sevilerek, hâkim ve hâmi seçileceğiz.

Hadîs-i şerîfde, **(El Cennetü tahte zılâissü'yûf)** buyurul-
du. Ya'nî **(İslâmiyyet, kâfirlerdeki silâhların hepsini yap-
makla ve bunları iyi kullanmak ile sağlam kahr)**. Bunun için,

fen bilgilerine çok çalışmamız, atom bombası, roket, radar, füze yapmamız bunun için askeriyyeye, hükûmete yardım etmemiz, kanûnlara uymamız lâzımdır. Aksi takdîrde din yıkılır. Bindörtyüz bu kadar sene evvel, bugünün kurtuluş yolunu, bu hadîs-i şerîf, bizlere göstermiştir. **(İnsanların (milletlerin) dinleri, kendilerini idâre edenlerin dinleri gibi olur!)** hadîs-i şerîfi de, müslimânların çalışarak, kâfirlerden üstün olmasını emr buyurmaktadır. Bu hadîs-i şerîfleri iyi anlamalı ve dört el ile sarılmalıdır].

Peygamberimiz “aleyhissalâtü vesselâm” buyurdu ki: **(Bir kimsenin mâlâ-ya’nî ile, ya’nî fâidesiz şeylerle uğraşması, boş vakt geçirmesi, Allahü teâlânın onu sevmediğine işâretidir!)** Fârisî beyt tercemesi:

***Ne varsa güzel, Allah sevgisinden başka,
hepsi câna zehrdir, şeker bile olsa.***

Yıldızlarla uğraşmak, ya’nî astronomi ilmi, nemâz vaktlerini anlamağa yarar demişlerdir. Bunun ma’nâsı, nemâz vaktlerinin bilinmesine yarıyan ilmlerden biri de, ilm-i nü-cûmdur demektir. Yoksa kozmoğrafya bilinmezse, nemâz vaktleri anlaşılamaz demek değildir. Astronomiden haberi olmayan çok kimseler vardır ki, nemâz vaktlerini, bu ilmleri bilenlerden dahâ iyi anlar. Mantık, hesâb ve diğer lise dersleri, hep böyle olup, bunların hepsi islâmiyyetin gösterdiği yerlerde kullanılırsa ve ilm-i kelâm da, islâmiyyetin tek se’âdet ve medeniyyet yolu olduğunu isbât etmek için kullanılırsa câiz olur [ve çok sevâb olur].

Mubâh olan şeyleri yapmak, vâciblerin, farzların yapılmasına mâni’ olursa, bunlarla uğraşmak, yine mubâh olur mu olmaz mı? Elbet olmaz! İnsâf etmek lâzımdır. Dîni, îmânı, farzları, harâmları öğrenmeden önce, lise bilgileri ile uğraşmak da bu zarûrî bilgileri öğrenmeğe mâni’ olmaktadır.

[(Kimyâ-i se’âdet) kitâbı ilm kısmında buyuruyor ki: Her mü’minin, en önce, Ehl-i sünnet i’tikâdını, kısaca öğrenmesi farzdır. Bundan sonra, iki şey öğrenmesi lâzım olur. Biri

kalb için olan, ikincisi beden için lâzım olan bilgidir. Beden için olan bilgi de ikidir. Biri yapacağı emrlere, ikincisi sakınacağı yasaklardır. Emrleri öğrenmek şöyle olur: Sabâh vakti, yeni müslimân olan kimsenin, öğle vakti gelince abdestin ve nemâzın farzlarını öğrenmesi, hemen farz olur. Sünnetlerini öğrenmesi de sünnet olur. Akşam olunca, akşam nemâzının üç rek'at olduğunu öğrenmesi farz olur. Ramezân gelince, orucun farzlarını öğrenmesi farz olur. Zengin olunca, bir sene sonra, zekâtı öğrenmesi farz olur. Haccı öğrenmesi, hacca gideceği zemân farz olur. İşte, herşeyi zemânı gelince öğrenmesi farz-ı ayn olur. Meselâ evlenmek istediği zemân, nikâh bilgilerini, kadın, erkek haklarını, kadınların ömr hâllerini öğrenmesi farz olur. Bir san'ata, ticârete başlayınca, bunlardaki emr ve yasakları, fâizi öğrenmesi lâzım olur. Hangi san'ata başlayacaksa zemânın ona âid fen bilgilerini de mektebde öğrenmesi farz olur. (Meselâ dış tabîbî olacaksa, liseyi ve dışçı mektebini bitirmesi, staj ve ihtisâs yapması farz olur. Her san'at, ticâret, zirâ'at da hep böyledir. Herkese kendi san'atını okuması, öğrenmesi farz olur. Başka san'at bilgilerini öğrenmesi farz olmaz. Harb zemânında da askerliği ve yeni silâhları yapmak, kullanmak, korunmak için, fen bilgilerini kısaca öğrenmek, her müslimâna farz-ı ayn, bunlarda ihtisâs kazanmak ise farz-ı kifâyedir).

Harâmları öğrenmek de, herkese başka dürlü farz olur. Meselâ, erkeklerin ipek giydiği bir yerde bulunanların, ipek giymenin harâm olduğunu öğrenmesi ve bilenlerin bilmiyenlere öğretmesi farz olur. (Sun'î ipek giymek erkeklere de harâm değildir). Alkollü içkiler içilen, domuz eti yinilen, başkasının hakkı, fâiz, rüşvet alınan, kumar oynanan yerde bulunanların, bunların harâm olduğunu öğrenmesi farz olur. Kadın erkek birlikde oturanların da mahrem ve nâmahrem olan kadınları ve bakmak câiz olan ve olmıyan kadınları öğrenmesi farz olur. [Kadınların, kızların açık gezdiği, erkeklerin de dizden yukarısını açtığı yerlerde bulunan müslimânların, örtmesi farz olan yerlerini öğrenmeleri lâzımdır. Bu yerlerini açmak ve başkasının açık yerine bakmak günâh ol-

duğu gibi, bunu bilmemek de ayrı günâhdır.]

Kalbe âid bilgileri, ya'nî ilm-i ahlâk öğrenmek, her erkeğe ve kadına farz-ı ayndır. Meselâ **(Hıkd)** “ya'nî kin bağlamak”, **(Hased)** [Başkasında bulunan ni'metin onda olmayıp, kendinde olmasını istemektir. Onda olduğu gibi, kendisinde de olmasını istemek hased değildir. Buna **(Gıpta)** etmek, imrenmek denir ki sevâbdır], **(Kibr)** [Kendini büyük bilmek, üstün görmektir. Kıbrlı olana karşı kendini büyük göstermek, kibr olmaz. Sadaka vermek gibi sevâb olur], **(Sû'î zan)** etmek [İyi insânı fenâ bilmek] gibi şeylerin harâm olduğunu öğrenmek, her mü'mine farz-ı ayndır. Görülüyor ki, îmânı, ya'nî Ehl-i sünnet i'tikâdını kısaca öğrenmek ve iyi ve kötü huyları öğrenmek, farz-ı ayndır. Ya'nî, herkesin öğrenmesi farzdır. Abdesti, guslü, nemâzı ve orucu ve harâmları da, her müslimânın öğrenmesi farz-ı ayndır. Cenâze nemâzını, ölüye hizmeti ve san'at ve ticâret bilgilerini (ve bugünün silâhlarını yapmak ve kullanmak için, fen bilgilerini iyi) öğrenmek farz-ı kifâyedir. Ya'nî lâzım olan kimselerin öğrenmesi farz olup, başkalarına farz olmaz. Fekat, lüzûmu kadar kimse öğrenmezse, bütün müslimânlar, hükûmet ve millet, büyük günâha girer. Meselâ, doktor olacak kimsenin lise ve tıbbiyyede okuması farz olup, mühendis olacak kimsenin tıbbiyyede okuması farz değildir. İbni Âbidîn “rahmetullahi aleyh” **(Dürr-ül-muhtâr)** şerhinde, ön sözde diyor ki: (Ulûm-i nakliyyeden ya'nî din bilgilerinden kendine lâzım olanları öğrenmek farz-ı ayndır. Bundan fazlasını öğrenmek ve ulûm-i akliyyeden fâideli olanları öğrenmek farz-ı kifâyedir). Nemâzda kırâ'eti anlatırken diyor ki: (Bir âyet ezberlemek, herkese farz-ı ayndır. Fâtihayı ve üç âyet veyâ bir kısa sûre ezberlemek vâcibdir. Kur'ân-ı kerîmin hepsini ezberlemek farz-ı kifâyedir. Kendine lâzım olmayan fıkıh bilgilerini öğrenmek, hâfız olmaktan dahâ iyidir). Beşinci cildde buyuruyor ki: (Başkalarına öğretmek için ilm öğrenmek, kendi işlemesi için öğrenmekten dahâ sevâbdır.)]

Yavrum! Hak teâlâ, sana çok lutf ve ihsân ederek, bu

genç yaşda tevbe etmekle ve islâm âlimlerinin yolunda bulunan birinin sohbetine kavuşdurmakla [yâhud Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumakla] şereflendirmiştir. Bilemiyorum ki, nefs ve şeytânın ve din bilgisi olmıyan kötü arkadaşların arasında, o temiz hâlde kalabildin mi? Din düşmanları her yoldan gençleri aldatmağa uğraşırken, değişmeden, akıntıya karşı durmak kolay değildir. Gençlik zemânıdır. Para bol, nefsin her arzûsunu yerine getirmek kolay ve arkadaşların [ve piyasadaki bozuk kitâbların] çoğu da uygunsuz! Fârisî beyt tercemesi:

***Cânım, yavrum! Sana sözüm, yalnız şudur:
körpeçiksin, yolun da çok korkuludur.***

Kıymetli oğlum! Mubâhların fazlasından sakınmalısın. Mubâhları, lüzûmu kadar kullanmalısın. Bunları da, Allahü teâlâyâ kulluk etmek niyyeti ile yapmalısın. Meselâ, birşey yirken, Allahü teâlânın emrlerini yerine getirmek için kuvvetlenmeğe, giyinirken avret yerini örtmeğe ve soğukdan, sıcaktan korunmağa niyyet etmeli ve her mubâh için [ve ders çalışırken böyle] gerekli niyyetler yapmalıdır. Büyükle-
rimiz azîmet ile hareket etmiş, ruhsatdan elden geldiği kadar kaçınmıştır. Mubâhları, zarûret mikdârı kullanmak da azîmetdir. Bu devlet, bu ni'met ele geçmezse, mubâhlardan dışarı çıkmamalı, harâm ve şübhelilere taşmamalıdır. Allahü teâlâ kullarına çok merhamet ve ikrâm ederek, mubâh olan şeylerle zevklenmeğe izin vermiştir. Pekçok şeyleri mubâh etmiştir. Halâl olan bu sayısız zevkleri, lezzetleri bırakıp da, harâm edilen birkaç zevke sapsak, Allahü teâlâyâ karşı, ne kadar edepsizlik olur. Hem de, harâm ettiği lezzetleri, dahâ fazlası ile mubâhlarda da yaratmıştır. Halâl olan çeşid çeşid ni'metlerin zevkleri bir yana, insanın işinden, Rabbinin râzı olmasından dahâ büyük zevk olur mu? Bir kimsenin işini, efendisinin beğenmemesinden dahâ büyük cefâ, sıkıntı olur mu? Cennetde Allahü teâlânın râzı olması, Cennet ni'metlerinin hepsinden dahâ tatlıdır. Cehennemdekilerden Allahü teâlânın râzı olmaması, Cehennem azâblarından dahâ acıdır. Cehennemdeki sonsuz azâb, hiçbir günâha karşılık

değildir. Küfre, inkâra karşılıktır.

Biz kuluz. Sâhibimizin emrindeyiz. Başı boş değiliz. Her istediğimizi yapmağa serbest değiliz. İyi düşünelim! Uzağı gören akl sâhibi olalım! Kıyâmet günü utanmaktan, pişmân olmakdan başka, ele birşey geçmez. Gençlik çağı, kazanc zemânıdır. Merd olan, bu vaktin kıymetini bilip, elden kaçırmaz. İhtiyârlık herkese nasîb olmaz. Nasîb olsa da, râhat, el-verişli vakt ele geçmez. Vakt de bulunsa, kuvvetsizlik, hâlsizlik zemânında, yarar iş yapılamaz. Bugün, her vaz'iyet elverişli iken, ananın babanın varlığı büyük ni'met iken, geçim derdi olmayıp fırsat elde iken, güç kuvvet yerinde iken, hangi ömr ile, hangi sebeble, bugünün işi yarına bırakılabilir? Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Yarın yaparım diyen helâk oldu, ziyân etdi)** buyurdu. Eğer dünyâ işlerini yarına bırakırsan ve bugün hep âhıret işlerini yaparsan güzel olur. Fekat, bunun aksini yaparsan çok çirkin olur.

Gençlik zemânında, insanı üç din düşmanı olan, nefis, şeytân ve kötü insanlar aldatmağa uğraşmaktadır. Bunlar karşısında az bir ibâdet pek kıymetli olur. İhtiyârlıkda yapılan, bundan katkat fazla ibâdetlerin bu kadar kıymeti olmaz. Düşman hücum etdiği zemân, askerın ufak bir hareketi, çok kıymetli olur. Sulh zemânında yapılan büyük ta'lîmlerin, manevraların, bu kadar kıymeti olmaz.

Oğlum, bütün varlıkların hülâsası, özü olan insan, eğlen-ce için, oyun için, yiyip içmek, gezmek, yatmak, keyf sürmek için yaratılmadı. Kulluk vazîfelerini yapmak için, Rab-bine itâ'at, tevâzu', kuvvetsizliğini, ihtiyâcını göstermek, Ona sığınmak ve yalvarmak için yaratıldı. Muhammed aley-hisselâmın bildirdiği ibâdetlerin hepsi, insanlara fâidedli şeylerdir. İnsanlara yaradığı için emr edilmiştir. Yoksa, hiçbir ibâdetin Allahü teâlâyâ fâidesi yoktur. Candan teşekkür ederek, minnet ile ibâdet yapmalı. Tâml teslîm olarak, emr-leri yapmağa ve yasaklardan kaçınmağa çalışmalıdır. Alla-hü teâlâ hiçbirşeye muhtâc olmadığı hâlde, kullarını emr ve yasaklar vermekle şereflendirdi. Herşeye muhtâc olan, biz

kulların, bu büyük ihsâna, bol bol teşekkür etmemiz, bunun için de, emrleri yapmağa, cândan sarılmamız lâzımdır.

Ey Oğlum! İyi biliyorsun ki, dünyâda biri, mevki', rütbe sâhibi olsa, emrinde bulunanlardan birine, mühim bir vazîfe verse, bu vazîfenin yapılmasında, emr verene de fâide olduğu hâlde, bu işçi, bu vazîfeye ne kadar çok ehemmiyyet ve kıymet verir. Bu vazîfeyi, bana büyük bir zât verdi diye öğünür ve seve seve, zevk ile yapmağa çalışır değil mi? Yazıklar olsun! Allahü teâlânın büyüklüğü, yüksekliği, bu kimsenin büyüklüğü kadar değil midir de, islâm dîninin istediklerini yapmağa, böyle çalışılmıyor. [Allahü teâlânın emrleri vazîfe bilinmiyor ve (vazîfe mukaddesdir! Önce vazîfe, sonra nemâz) gibi şeyler deniyor. Hâlbuki, Allahü teâlânın emrleri birinci vazîfe olmak lâzımdır].

Utanmak lâzımdır. Gaflet uykusundan uyanmamız lâzımdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmamak, iki sebebdan ileri gelir:

1- Allahü teâlânın emrlerine, yasaklarına inanılmamıştır. [Bu ibâdetler arablar içindir. Çöldeki insanların sağlam olması içindir. Bugün İsveç hareketleri, spor, fiziko-terapi, masaj, nemâzın işini görmekde, duşlar, banyolar, plâjlar, abdestden dahâ modern temizlemekdedir denilmesidir].

2- Allahü teâlânın emrlerine ehemmiyyet vermemekdir. Bu emrlerin büyüklüğünü, mevki', kumanda sâhibi kimselelerin büyüklüğünden aşağı görmekdir. Her iki sebep ile de, ibâdet etmemenin şenâ'atini, çirkinliğini düşünmemiz lâzımdır.

Ey evlâdım! Yalancılığı çok def'a görülmüş olan birisi, düşman bu gece, filan yerden baskın yapacak dese, idâreciler, akllılar, karşı koyma güçlerini düşünmez mi? O kimsenin yalancı olduğunu bildikleri hâlde, tehlike bulunan işlerde, ihtiyâtlı, tedbîrli, uyanık bulunmak lâzımdır demezler mi?

Muhbir-i sâdık, ya'nî hep doğru söyleyici, doğruluğu ile

şöhret bulmuş “aleyhissalâtü vesselâm”, tekrâr tekrâr, açıkça, âhîretin sonsuz azâblarını bildiriyor. Buna inanmıyorlar. İnanılsa da, tedbîr, kurtulma çâresi düşünmüyorlar. Hâlbuki, Muhbîr-i sâdık, kurtuluş yolunu da, göstermekdedir. O hâlde, Muhbîr-i sâdıkın sözlerine, bir yalancının sözleri kadar kıymet vermemek, nasıl bir îmândır? İmânım var demek, müslimânım demek, insanı kurtarmaz. Kalbin inanması, yakîn hâsıl etmesi lâzımdır. Hâlbuki, yakîn nerede? Zan bile yok. Belki vehm bile değil. Çünkü, tehlikeli zemânlarda vehm edilen şeye karşı da, tedbîr almak, akl îcâbıdır.

Hucürât sûresi, onsekizinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ, yaptıklarınızı hep görmekdedir)** buyurulduğu hâlde, harâmları, yapıyorlar. Hâlbuki, herhangi bayağı bir kimse, bu çirkin işleri görecektir olsa, belki görmek ihtimâlî olsa, yapmakdan vazgeçerler. Bu hâlin iki sebebi olabilir: Yâ, Allahü teâlânın verdiği habere inanmıyorlar. Yâhud da, Allahü teâlânın görmesine ehemmiyyet vermiyorlar. Harâmları, bu iki sebep ile işlemek, îmânı mı gösterir, kâfir olmağı mı gösterir?

Yavrum, yeniden îmânını tâzelemelisin! Peygamberimiz “aleyhissalâtü vesselâm” buyurdu ki, **(Lâ ilâhe illallah, diyerek, îmânınızı yenileyiniz!)** Sonra, Allahü teâlânın râzı olmadığı işlerinden tevbe etmelisin. Yasak ettiği, harâm eylediği şeylerden sakınmalısın. Beş vakt nemâzı cemâ’at ile kılmalısın. Gece nemâz kılabilirsen, teheccüde kalkabilirsen, büyük se’âdet olur.

[Cum’a, Arefe, Bayram, Kadr, Berât, Mi’râc, Aşûre, Mevlid ve Regâib gecelerinde ibâdet etmek çok sevâbdır. Mevlânâ Muhammed Rebhâmî “rahmetullahi aleyh” **(Rıyâd-un-nâsîhîn)** kitâbının, Hind basması, yüzyetmişikinci sahîfesinde buyuruyor ki, büyük islâm âlimi, imâm-ı Nevevî “rahmetullahi aleyh”, **(Ezkâr)** kitâbında buyuruyor ki, gecenin oniki kısmından bir kısmını (ya’nî bir sâat kadar) ihyâ etmek, ya’nî okumak, kılmak, düâ etmek, bütün geceyi ihyâ etmek olur. Yaz ve kış geceleri için hep böyledir. **(İbni Âbi-**

dîn)in dört yüz altmış birinci (461) sahîfesindeki yazıdan da, böyle olduğu anlaşılmaktadır. (**Hakâyık-ı manzûme**)de diyor ki, (fıkh kitâblarında, sâat demek, bir mikdâr zemân demektir. Nevevî, şâfi'î mezhebinde müctehiddir. Hanefîlerin de, geceleri, böyle ihyâ etmeleri uygun olur). Hakâyık-ı manzûme kitâbı, Mahmûd-i Buhârînin olup iki cildir ve (**Manzûme-i Nesefî**)nin şerhidir. Kıymetli fıkh kitâbıdır. Mahmûd-i Buhârî, 671 [m. 1271] senesinde, Buhârâda vefât etmiştir.]

Zekât vermek de, islâmın beş şartından biridir. Zekât vermek elbette lâzımdır. [Birçok kitâblar, meselâ Murâd Molla kütübhanesinde, (1113) numaralı (**Surre-tül-fetâvâ**) kitâbı ondördüncü sahîfesinde, (Zekât vermek lâzım olup da, (o sene vermeyip), özsüz gecikdiren günâha girer ve şehâdeti kabûl olmaz) buyurmaktadır.] Zekâtı kolayca verebilmek için, altından ve gümüşden ve ticâret eşyâsından, fakîrlerin hakkı olan kırkda biri, senede bir kerre [meselâ her Ramezân-ı şerîf ayında] zekât niyyeti ile ayrılıp, saklanır. Bütün sene içinde, istediği zemân, zekât vermesi câiz olanlardan, dilediğine verir. Her verişde, ayrıca zekât için, niyyet etmeğe lüzûm yoktur. Ayırırken, bir kerre niyyet etmek yetişir. Herkes, fakîrlere ve zekâtdan hakkı olanlara, bir senede ne kadar vereceğini bilir. Buna göre zekâtından ayırıp saklar. Ayırırken, niyyet etmezse, fakîrlere verdikleri zekât olmaz. [Nâfile sadaka olur]. İşte böylece, hem zekât verilmiş olur, hem de, her zemân muhtâclara yaptığı yardım, yerini bulur. Bir sene içinde, fakîrlere yaptığı yardım, zekât için ayrılardan az olursa, artan zekâtı, yine kendi malından ayrı saklamalı, gelecek sene ayrılacak olan zekât ile karışdırıp vermelidir. Her sene, böyle ayırıp, yavaş yavaş vermek câizdir. Yavrum! İnsanların nefsi bahîldir, cimridir, tama'kârdır. Allahü teâlânın emrlerini yapmakda inâcdır. Onun için, biraz aşırı yazdım. Yoksa, malı da, cânı da, mülkü de, hep O vermiştir. Onun verdiği el uzatmağa kimin hakkı vardır? O hâlde zekâtı ve uşru seve seve vermek lâzımdır.

Her ibâdeti seve seve yapmalıdır. Kul hakkına dokunma-
mağa, hakkı olanları ödemeğe, titizlikle çalışmalıdır. Üzeri-
mizde kimsenin hakkı kalmamasına çok dikkat etmeliyiz!
Hakkı dünyâda ödemek kolaydır. Nezâket ile, yumuşaklıkla
hakdan kurtulmak mümkün olur. Fekat, âhîretde, iş böyle
değildir. Orada, hak altından kurtulmak çok güçdür, çâresi
bulunmaz.

[Kâfirlerin haklarını da gözetmek lâzımdır. Kâfir memle-
ketlerindeki kâfirlerin de mallarına, canlarına ve nâmûsları-
na saldırmamalıdır. Kâfirlerin kanûnlarına da karşı gelme-
melidir.] İslâmiyyeti, dînini iyi bilen ve âhîreti düşünen doğ-
ru Ehl-i sünnet âlimlerine sorup öğrenmelidir. Böyle mubâ-
rek insanların sözleri ve kitâbları, te'sîrli olur. Bunların ne-
feslerinin bereketi ile, sözlerini yapmak kolay olur. [Para ka-
zanmak için, rey kazanmak, mevki' almak için, din kitâbı ya-
zan, nutk söyleyen, müslimânları aldatmak için yüzlerine gü-
len, din hırsızlarının yanından ve kitâblarından kaçmak lâ-
zımdır]. Doğru âlim, güvenilir kitâb bulunamayan yerlerde,
bu gibilerden ancak, çok lüzûmlu şeyler sorulabilir. Va'zları,
nutkları dinlenmez.

Ey oğlum! Bizim gibi fakîrlerin, yukarıda ta'rîf ettiğimiz,
alçak dünyâ düşkünleri ile, ne işimiz vardır ki, onların gidiş-
lerinin iyiliğine, kötülüğüne karışalım? Allahü teâlânın Pey-
gamberi “sallallahü aleyhi ve sellem” lâzım olan nasîhatları,
açıkça bildirmiş, söylenmedik birşey kalmamıştır. Fekat bu
yavru, bu fakîrlere gelip, nasîhat ve yardım istemiş olduğu
için, bu yavrunun nasıl, ne yolda bulunduğu sık sık kalbe
gelmekdedir. Bu bağlılık bu satırların yazılmasına sebep
olmuştur. Evet, bu yavrunun böyle sözleri çok işitmiş oldu-
ğunu biliyorum. Fekat, yalnız işitmekle, birşey kazanılmaz.
Duyduklarını, öğrendiklerini yapmak lâzımdır. Bir hasta,
ilâcını öğrenebilir. Fekat, ilâcı kullanmadıkça, iyi olamaz.
İlâcı bilmek, onu iyi edemez. Bütün Peygamberlerin “aley-
himüsselâm” ve âlimlerin “rahimehümullah” milyonlarca
sözleri ve binlerle kitâbları, hep işlemek içindir. Bilmek,
kıyâmetde fâideli değil, şefâ'atçı değil, azâb yapılması için

huccet ve şâhid olacaktır. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz buyurdu ki, **(Kıyâmet günü, azâbın en şiddetlisine, en kötüsüne düşecek olan, ilminin fâidesini görmiyen, gidişi ilmine uymıyan âlimdir).**

Yavrum, o zemânki tevbenin, bağlılığın bir netîce vermediğini sen de biliyorsun! Çünkü, Allahü teâlâyı seven ve unutmıyanlardan uzak kalman, o se’âdet tohumunun açılıp büyümesine mâni’ oldu. Fekat, o tohumun çürümemiş olması, bu yavrunun yetişmeğe elverişli, nefis bir cevher olduğunu göstermekdedir. O tevbenin, o bağlılığın bereketi ile, Allahü teâlânın, bu yavruyu, ergeç, sevdiği, seçtiği yola kavuşturacağı ümmîd olunur. Herne behâsına olursa olsun, Allah yolunda bulunanlara olan sevgiyi elden kaçırmayınız! Bunlara sığınmak, bunlarla berâber olmak iştîyâkını kalbinize yerleştiriniz! Bu büyüklere olan sevginiz sebebi ile, Allahü teâlânın, kendi sevgisini içinize yerleştirmesini ve kalbinizi, bu dünyâ çerçöplerine bağlamakdan kurtarıp, büsbütün kendisine çekmesini isteyiniz! Fârisî beytler tercemesi:

***Aşk öyle bir ateşdir ki, yanarsa eğer,
Ma’sûkdan başka herşeyi yakar, kül eder.***

***Hakdan gayrıyı katl için (LÂ) kılıncı çek,
(LÂ) dedikten sonra, birşey kaldımı bir bak.***

***(İLLALLAH)dan başka ne varsa, hepsi gitti;
Sevin ey aşk! Hakka ortak kalmadı bitdi.***

1/73 [Mektûbât Tercemesi: 111.]

● Yetmişiki fırkadan doğru yoldan ayrılanlar, ekserîdir [çoğunlukdadır]. Bunlara sebep olanlar, tarîkatde yolda kalıp, şaşıranlardır. 1/220. [Mektûbât Tercemesi: 266.]

● Yetmişiki fırka, ehl-i kiblede oldukları için, tekfîr edilmezler. [Fekat, küfre sebep olan sözü söyleyenin kâfir [Allahın düşmanı] olduğu anlaşılır] 3/38. [Se’âdet-i Ebediyye: 68.]

● Yetmişiki fırkanın reîsleri, kötü âlimler idi. 1/47. [Mektûbât Tercemesi: 82.]

● Yetmişüç fırkanın herbiri islâmiyyete uymak da'vâsındadır. Herbiri kendi kurtulduğunu zan etmektedir. 1/80. **[Mektûbât Tercemesi: 127, Eshâb-ı Kirâm: 263.]**

● Yetmişüç fırkadan yetmişikisi, bozuk i'tikâdları kadar Cehennemde kalırlar. Ve azâb olunurlar. Fırka-ı nâciyye hâricidir. [Kurtulan, fırka-ı nâciyye, Ehl-i sünnet fırkasıdır.] 2/67. **[Se'âdet-i Ebediyye: 54.]**

● Yetmişbin kimse; beşerin hayrlısının ümmetinden, he-sâbsız Cennete dâhil olacaktır ki, onlar; Ellezîne lâ yeknizûne ve lâ yester-kûne ve lâ yetetayyerûne ve alâ Rabbihim yetevvekkellûne, dırlar, “hadîs-i şerîfi.” Yetmişbin kimse kıyâmetde zıll-i bârîde âsûdedirler ki, onlar parayı hayrlı işde kullananlardır. Bunlar..... dağlama ve efsûn yapmıyan, uğursuzluğa inanmıyan ve Rablerine tevekkül edenlerdir..... 3/21.

● Yezîd bî-devletin [nasıbsız Yezîdin] küfründe, ihtiyâd edildiği için, susulmalıdır. 1/266. **[Mektûbât Tercemesi: 350.]**

● Yezîd bî-devlet [nasıbsız Yezîd] eshâbdan değildir. O bedbahtın eylediği işe, hiç frenk kâfiri cesâret eylememiştir. Ona la'netde, ba'zı Ehl-i sünnet âlimlerinin duraklamaları, râzı olduklarından değil, tevbe ve rücû' ihtimâline riâyet eylemişlerdir. 1/54. **[Mektûbât Tercemesi: 90.]**

● Yezîdi, Ebû Cehli ve diğerlerini kötülemek, sövmek ibâdet değildir. 2/96. **[Se'âdet-i Ebediyye: 505.]**

● Ya'kûb aleyhisselâm. 3/100.

● Ya'kûb-ı Çerhî, evvelâ hâce Alâüddînin müridlerinden olup, ikinci olarak şâh-ı Nakşibende bağlıdır diye, Nefehât-da, Mevlânâ Câmi' açıklamıştır, beyân etmiştir. 1/119. **[Mektûbât Tercemesi: 167.]**

● Yakîn sâhibi ârif için rücû'dan [geri dönüş, inişden] sonra, istidlâle [delîl ile anlamağa] ihtiyâc olur. 2/21.

● Yemîn eyleyip, bir şahs, Vallahî ben Zeydin sûretini ay-nada gördüm dese, hânis olmaz. [Yemîn keffâreti gerekmez.]

Bu şekilde, hem Zeydin sûreti hakikatde aynada değildir. Hem o sûretin aynada meydana gelmesi vehm ve hayâl bakımından hakikîdir. Şaşılacak şeydir ki, hakîkatin zıddı olan hayâl ve vehm, burada varlığı hakikî yapmağa sebep oluyor. Bir diğer misâl, nokta-i cevvalerdir. 2/44. [Se'âdet-i Ebediyye: 943.]

● Yûsûf aleyhisselâmın tâlibleri meyânında, bir yaşlı kadın, [onu satın almak için] ipliğini pazara çıkarmışdı. 1/47. [Mektûbât Tercemesi: 82.]

● Ahî Yûsûf esbahu ve ene emlehu. [Kardeşim Yûsûf benden dahâ sabîh, ben ondan dahâ melîhim.] “Hadîs-i şerîf”. 3/100.

● Yûsûf aleyhisselâmın hilkatı [tabî'ati, yaratılışı] ve hüsn [güzellik] ve cemâli [yüz güzelliği], bu dünyâda meydana gelen hilkat, hüsn ve cemâl cinsinden değildir. Onun cemâli, cemâl-i behiştîyân cinsinden idi. 3/100.

● Yıldızların hayât ve ölümle alâkası yoktur. 2/68. [Se'âdet-i Ebediyye: 398, İslâm Ahlâkı: 100.]

Fırsat ganîmetdir. Ömrün temâmını fâidesiz işlerle telef ve sarf etmemek lâzımdır. Belki temâm ömrü, Hak celle ve alânın rızâsına muvâfık ve mutâbık şeylere sarf etmek lâzım ve lâbüd [lâzım, gerekli] ve vâcib ve lâyıkdır. Beş vakt nemâzlar, ta'dîl-i erkân ile, cem'ıyyet-i bâtın ve cemâ'at ile edâ edilmelidir. Ve teheccüd nemâzlarını elden çıkarmamalı. Seher vaktlerini istigfârsız geçirmemeli. Gaflet uykusuyla hoşlanmamalı, huzûz-ı âcile [dünyâ zevkleri] ile magrûr olmamalı [aldanmamalı]; tezekkür-i mevt [ölümü düşünmeli], ahvâl-i âhireti [âhiret ahvâlini] göz önünde bulundurmalı. Umûr-ı gayr-i meşrû'a-yı dünyeviyyeden i'râz [harâm olan dünyâ işlerinden yüz çevirip], bâkî kalan âhiret işlerine ikbâl etmek lâzımdır. Lâzım ve zarûrî olan, dünyâ ma'îşeti işleri ile meşgûl olup, sâir vaktleri, âhireti i'mâr etmekle meşgûl

olmalı. Hâsıl-ı kelâm [sözün kısısı], mâsivânın [Allahü te-âlâdan gayri şeylerin] muhabbetinden korunmalı ve bedeni ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla süslemeli, onunla meşgûl olmalı. İşin hakîkatî budur. Bundan gayri cümlesi hiçdir. Bâkî [devâmlı kalıcı] ahvâlimiz hayrlı olsun. Vesselâm. (Mürşid-i kâmil seyyid Abdülhakîm-i Arvâsînün Cum’a hutbesine başlarken, minberde söylediği türkçe hutbesidir.)

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa’fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffenî müslimen ve elhiknî bissâlihîn. Allahümmagfirlî ve li-âbâî ve ümmehâtî ve li-âbâ-i ve ümmehât-i zevcetî ve li-ecdâdî ve ceddâtî ve li-ebnâî ve benâtî ve li-ihvetî ve ehavâtî ve li-a’mâmî ve ammâtî ve li-ahvâlî ve hâlâtî ve li-üstâzî Abdülhakîm-i Arvâsî ve lil mü’mînîne vel mü’mînât yevme yekûmülhisâb. “Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in.”

KIYMETSİZ YAZILAR

İkinci Kısım

– A, E, İ, Ü –

● Âdâb-ı Nebeviyyede tehâvün edeni [Peygamberin âdâbında gevşeklik göstereni] ve süneni Mustafâviyyeyi [Peygamberin sünnetini] terk edeni ârif zan etme. “CÜNEYD”. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Âhireti istiyene, Allahü teâlâ, keremi ile, din ve dünyâsına kâfîdir. 4/42.

● “Âhır zemânda bir kavm zuhûr eder ki, râfîzî diye adlandırılır. İslâmı terk ederler. Onları öldürün ki, onlar müşrikdirler.” Hadîs-i şerîf. 4/64

● “Âhır zemânda, ümmetime, sultânlardan mihnetler isâbet eder. Fekat, o mihnetlerden şu kimseler kurtulur ki, ilm ve amelin arasını, üstünlük ve mükemmelliğin arasını birleştirip, üsûl ve fîrûdan tafsîl üzere Hak teâlânın dînini bilip, islâmîyyetin emrinin îcâbı üzere, amel eyleye. Dîn-i hakkı tahsilde [ele geçirmekde] dili, eli ve kalbi ile mücâhede ede [uğraşa]. İşte o kimse, geçmiş olan se’âdetlere ulaşmış olmakla, kurtulandan olur. Ve dahî şu kimseler kurtulur ki, Hak teâlâyâ ârif olup, sükût eyleyip, eğer hayr işliyen kimseyi görürse, ona muhabbet eyleye. Ve eğer bâtılı işleyen kimseyi görürse ona buğz edip, onunla görüşmeye. İşte bu kimse de zemân ehlinin îmânının za’afı sebebiyle, açığa çıkarılamayıp, içinde gizlemek sebebiyle kurtuluşa erer.” Hadîs-i şerîf. 4/29 [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● “Âhır-zemânda bir kavm zuhûr eder ki, Sultân meclislerinde hâzır olup, Allahü teâlânın hükmünün zıddına hüküm ederler ve yasak etmezler. Allahü teâlânın la’neti onların üzerine olsun.” Hadîs-i şerîf. 4/29 [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

- Gökdeki melekler, yeryüzünde, Allah için bir araya gelen bir-iki kişinin bulunduğu yere imrenirler. 4/159
- Âfâk ve enfüsün ötesinde zıl yokdur. Asâlet nisbetine başlamak vâkı' olur. 4/56
- Âfâk ve enfüsde zâhir olan eşyâ, Hak teâlânın varlığına ve kemâl-i kudretine delâlet [işâret] edici âyetlerdir. 6/83.
- Âfâk ve enfüsden geçmek, bir emr-i vicdânîdir ki, kimse ondan geçmedikçe, onun ma'nâsını tâm ma'nâsı ile idrâk edemez. "Tatmıyan bilmez." 4/205
- Âfâk ve enfüsden temâmen geçip, şü'ûn ve i'tibârâtıdan seyr ile zâtın mâhiyyetine resîde olalar [kavuşalar]. 5/131.
- Alın, se'âdet ve şekâvetin açığa çıktığı yerdir. Kalb, ilmlerin ve sırların mahallidir. 6/238
- Âyine-i bâtınınızı mâh gibi mülâhaza ederim ki [bâtın (kalb) aynanızı ay gibi mülâhaza ederim ki], güneşe tekâbü-lünde, dolunay gibi [bedr-i kâmil] olmuştur. 5/7
- İbrâhîm aleyhisselâmı salâtta tahsîs eylemek, [nemâzda teşehhüdde anmak], onun şânına ta'zîm içindir. Ondan sonra gelen her Peygamber, o büyük Peygambere uymakla emr olunmuştur. 5/53
- İbrâhîm Havvâs, Allahü teâlânın zikrini işitirken, kendinden geçmiş olup, bir hafta sonra, rûhunu teslîm eyledi. 4/18
- Ebû Bekr "radıyallahü anh" ile Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" esrâra müte'allik kelâmı konuşurken, Ömer "radıyallahü anh" geldikde, konuşma üslûbunu ve beyân edilen esrârı değiştirdiler. Osmân "radıyallahü anh" geldikde, aynen üslûbu değiştirdiler. Alî "radıyallahü anh" geldikde başka bir üslûl ile tâbir buyurdular. [Ya'nî yine değiştirdiler.] Bu hâl gösteriyor ki isti'dâtların başka başka olması mukarrer (âşikâr) ve fitratın tegâyâyürü (değişmesi) vâkı' ve mu'teberdir. 5/59. [Hak Sözü'n Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhret: 97.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” hakkında, Resûlullah “sal-lallahü aleyhi ve sellem”: **(Allahü teâlânın benim kalbime akıtdığını, Ebû Bekrin kalbine akıtdım)** buyurmuşlardır. 6/120.

● **“Ümmetimin ümmetime en merhâmetlisi Ebû Bekrdir “radıyallahü anh”. 4/22 [Fâidedi Bilgiler: 208, Hak Sözüñ Vesîkaları: 324.]**

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” fenâda ferd-i kâmil idi. 5/61 [Hak Sözüñ Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhuret: 99, Eshâb-ı Kirâm: 218.]

● Ebû Bekr “radıyallahü anh” hutbede buyurdu ki; Resûlullahdan işitdim ki, gerçekten şübhesiz ki, insanlar bir kötülüğü gördükde, onu tagyîr eylemeseler [ortadan kaldırmasalar], onun cezâsını Allahü teâlâ, onlara da ta’mîm eder [Bu cezâyı onlar da dâhildir], buyurdu. 4/29 [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● Ebû Bekr Tamistânî demişdir ki, tesavvuf ızdırabdır. Sükûn gelince, tesavvuf kalmaz. 4/227

● Ebû Alî Dekkak, Ebûl Kâsım Kuşeyrîye, rü’yâda dedi ki; “Dünyâyâ geleyim de... [dünyâlık için değil] nâsı (insanları) uyandırmak için, insanın başlangıç ve sonunu bilmesi lâzım geldiğini duyurmak için..]” 4/102

● “Cebrâîl aleyhisselâm bana geldi, dedi ki: Yâ Muhammed “aleyhisselâm”! İstedüğün gibi yaşa, muhakkak öleceksin. İsteddiğini sev, muhakkak ondan ayrılacaksın. İsteddiğini yap, muhakkak karşılığını göreceksin”. Hadîs-i şerîf. 6/174

● İttibâ’i sünnete say’ edip [Sünnete yapışmağa gayret edip], tâ’at vazîfesi ile zemânı değerlendirmeye tam gayret edeler. 4/117

● Eser, birşeyin mâhiyyetine âid olan, eserlerden ibâretidir. Meselâ ateşin yakması gibi. 5/87

● Uzak düşmüş ahabbı hayr düâ ile yâd edeler. 6/223

● Allahü teâlâdan gelen din ile bütün insanlar mes’ûldür.

Bu din, bütün insanlara gelmiştir, ba'zı şahslara değil. 4/39.

● Ahkâm-ı islâmiyye, ilâhî emrler ve yasaklardır. Hitâb-ı ezelîdir ki, Allahü teâlânın kelâm sıfatına te'alluk eder. 4/123.

● Ahkâm-ı islâmiyye ile tam bezenmek, ibâdetleri yapmakda ve yasaklardan kaçmakda kolaylık, nefsin fânî olmasına bağlıdır. Bu da sofiyyenin hizmetine bağlı ve onların muhabbetine âiddir. 5/158 [**Kıyâmet ve Âhret: 104.**]

● Ahkâm-ı islâmiyyenin ortadan kaldırılması ilhad ve zındıklıktır. 4/29 [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Bâtınî hâller ve ma'nâlar, misâller şeklinde açığa çıkar ki, idrâke yakîn ola. 4/182 [**İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.**]

● Ahvâl ve mevâcîde tâlib olan kimseler mâsivâyâ tutulmuştur. 4/128 [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 334.**]

● İhtiyâc vaktinde, sebeblere yapışmayıp, bu yol ile zarar hâsıl olursa, âsî olurlar. 4/182 [**İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.**]

● İhtilât-ı halk [halk ile görüşme], eğer onların hukûkunu yapmak niyyeti ile olursa, zıkr olur. 4/160

● Ehâss-ı havâs, zulmânî ve nûrânî perdelerden halâs ve şühûd ve müşâhededen kurtulmuşlardır. 6/113

● İhlâs-ı şerîf sûresinin tefsîri. 4/76

● İhlâs, fenâsız ve muhabbet-i zâtiyesiz tasavvur edilemez. 4/51 [**Kıyâmet ve Âhret: 163.**]

● İhlâsın hakîkatine erişmiş olan, tarîkde [tesavvuf yolunda] lâzım olan uğraşmakdan kurtulmuştur. Her ne işde olursa olsunlar, Allahü teâlâ içindir. Niyyet etsinler, gerekse etmesinler. Niyyetin lüzûmu ihtimâl olan şeydedir. Onların nefsleri, Allahü teâlâ için fedâ olmuştur. Ben demeyi şirk bilirler. Evvelce ne etdiler ise, kendi nefsleri için ederlerdi. Ve niyyete muhtâc değiller idi. Şimdi de, niyyete muhtâc değillerdir. Böyle bir ârife eziyyet edip, edepsiz-

lik etmek, Hak sübhânehu ve teâlâyâ edebsizliğe varır. Zîrâ ona nisbet olunanlar, külfetsiz Cenâb-ı Hak teâlâyâ nisbet olurlar. Her-gâh, o ârifin a'mâli bî ihtiyâc [ihtiyâcsızlık] değildir. Lâkin fil-hakîka Hak teâlânındır. Bu kıyâs üzere onun, Mevlâsı celle ve a'lâyâ ta'zîm ve itâ'at olunup, bu i'tibârla, Kelâm-ı Mecîdde vârid olmuşdur ki, meâlen: **“Resûle itâ'at eden, Allahü teâlâyâ itâ'at etmiş olur.”** Ni-sâ sûresi 80.ci âyeti. 4/160.

● Ahlâk-ı reddiye [kötü ahlâk], ademin [yokluğun] kötü-lüğünden ötürüdür. 6/67.

● Bî-edebin [edebsizin] hiçbiri, Allahü teâlâyâ vâsıl ola-mamışdır. 4/182 [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Ezândan sonra, (Veb'ashü mekâmen Mahmûden ille-zî ve' adtehü, inneke lâ tuhlifül mîâd) demek, rivâyet edi-len mühim bir haberdır. Ecr ve sevâba kavuşmak içindir. Yoksa Allahü teâlânın va'di, elbette vuku'a gelecektir. 5/53

● İrâde, rızâyı gerektirmez. Zîrâ, küfr ve isyânlar, Hak celle ve a'lânın murâdıdır. Fekat, mardîsi [beğendiği] de-ğildir. 5/83. [Hak Sözü'n Vesîkaları: 345.]

● İrâdeden hurûc edip [kendi irâdesini terk edip], Hak te-âlânın irâdesine teslîm olalar. 5/115

● İrâdenin ortadan kalkması, vilâyetin şartıdır. Ma'nevî kuvvetlerin cezbesi olmadıkça, sâdece sûrî ameller ile, nasîb olmaz. 5/4

● İrâdenin sarf-ı abdden vâki' olup, [Kul irâdesini sarf edip,] Allahü teâlâ (dilerse) halk eder. 5/83

● İrâde aslında [bizzât] kemâl sıfatdır. Onun çirkin olma-sı, çirkinlik ile alâkasındandır. 5/52

● İrâde olmayıp, insanlar mecbûr olsaydı, dünyâda zâlim-lerin kınanması [kötülenmesi], isyân edenlerin cezâlandırıl-ması olmazdı. 5/83 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 345.]

● Erzâk-ı ibâde [kulların rızklarına] Allahü teâlâ kefîl-

dir. Eğer az bir çalışmakla tahsîli mümkün olursa ne a'lâ, ne güzel. Ve illâ ardına düşmeyeler. 5/22

● Arz-ı ribâtta [muhârebede] edâ olunan nemâz, ikibin kerre bin (iki milyon) nemâza müâdildir (eşdeğerdır). “Hadîs-i şerîf”. 4/64

● Ervâh ve berzah-ı sugrâ [Rûhlar ve rûhun mahşere kadar kaldığı âlemler] bahsleri ziyâde nâzıkdir. Bu bâbda zan ve tahmîn ile konuşmağa cür'et eylemeyeler. Nasslar ile sâbit olanlara kısaca îmnân eylemek lâzımdır. Onun tafsîlini Allahü teâlânın ilmine havâle eyleyeler. 4/182 [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Ervâh-ı mükemmel [olgun ve üstün kimselerin rûhları], Allahü teâlânın dilemesi ile, cesed şeklinde görünmüş, acâib şeyler yapmışlardır. 4/182 [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Ervâhın [rûhların] müşâhedesi kemâl değildir. Kemâl, bâtının mâsivâyı bilmekten ve görmekten kurtulması [unutması]dır. 6/33

● Ez gubâr-ı nâka-i Leylâ ki Mecnûn sâlehâ çeşm ber reh daşt, girdi zin beyâbân ber nehâst. [Mecnûn Leylânın yolunu beklerken, yıllarca çöle bakdı. [Yol gözledi]. Çölden bir toz kalkmadı.] 5/47

● Esbâbın ref'inde [sebeblerin kaldırılmasında], hikmetin yok olması vardır ki, onun zımnında [arkasında] maslahatlar [fâideler] olabilir. 2/62 [Se'âdet-i Ebediyye: 746.]

● Esbâb [sebebler] vardır. Lâkin hakîkî müessir Allahü teâlâdır [Onun fi'lidir]. 4/110 [Kıyâmet ve Âhiret: 125.]

● Esbâba mübâşeret [sebeblere yapışmak] tevekkülü bozmaz. Te'sîri Allahü teâlâdan bilip ve i'timâd Ona olup, sebebleri kat'î olarak ortaya koyalar. Sebeblerden kat'î olarak kurtuluşa çâre yokdur. 4/182 [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Esbâb [sebebler] üçdür: Vehmî, terk edilmesi lâzım olan sebebler. Kat'î olarak bilinenlerin yapılması vâcibdir.

Şübhe ve zanlı olanların yapılması zanlı ve şübhelidir. 4/182 [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Esbâba [sebeblere] yapışdıktan sonra, sebebler dolayısıyla, Hak teâlâ eser halk ediyor. 5/52

● İstihâreler tekrâr tekrâr (yedi def'a) yapıla. İlticâ ve te-zarru' eyleyeler. Eğer, zahmetsiz kalbde arzû ve sînede açılma hâsıl olursa, o emre [işe] müteveccih olalar. 5/42 [Hak Sö-zün Vesîkaları: 339.]

● İstihârede, bir emrin [arzûnun] hâsıl olmamasından ve rü'yâ görmemekden ve kanâat hâsıl olmamasından, dağınık fikrde olmayınız. Zîrâ, vilâyet ve kurb, ona bağlı değildir. Ve herbirinin yokluğu kemâlde sebep-i noksan olmaz. Yüksek himmet sâhibi olup, en yüksek maksada ulaşmağa teşebbüs ediniz. Hasenâtlar fazla bulunsun, gerekse bulunmasın. 5/73

● İstigfâr, belâların ve sıkıntıların [şiddetli] kaldırılması için, fâideli ve mücerrebdir. [Tecrîbe olunmuştur.] 5/80 [Hak Sözün Vesîkaları: 344.]

● İstigfâra sabâh ve akşâm devâm lâzımdır. Bir kimse, yirmibeş kerre dese, beytinde [evinde], ehlinde [âilesinde], dârında [memleketinde ve şehrinde] ve bulunduğu beldede, istenmiyen birşey ile, karşılaşmaz. 5/80 [Hak Sözün Vesîkaları: 344.]

● İstikâmet, kerâmetin fevkıdır [üstüdür]. Cem'ıyyet ve istikâmet üzere olalar. 4/151

● El-istikâmetü fevkal kerâmeti. [İstikâmet, kerâmetin üstündedir.] “Hûd sûresi sakalıma ak düşürdü.” Hadîs-i şerîf. 6/213

● Esrârın [sırların] çoğu kayda ve kitâba gelmez. Sohbet ve konuşmağa bağlıdır. 4/123

● İslâm, îmân üzerine atf olunduğu [bağlandığı] mahallerde, îmân, kalbin tasdîki, islâm, görünürde teslîm olma ma'nâsınadır. 5/53

● İslâmın beş şartından birine hâlel gelirse, islâma hâlel gelir. [Biri yapılmazsa, o şart yapılmadığı için, islâmiyyet eksik olur.] 5/11 [İslâm Ahlâkı: 564.]

● İslâm garîb olmuşdur ve gitdikce de ziyâde garîb olur. Yeryüzünde Allah diyecek kimse kalmasa gerekdir. 4/178 [Eshâb-ı Kirâm: 272.]

● İslâm-ı hakîkî, nefs-i emmârenin inkıyâdına [teslîm olmasına] bağlıdır. Nefsin itminânından evvel kalbin tasdîki ile hâsıl olan islâma, islâm-ı mecâzî derler. 4/64

● İslâm-ı hakîkî, makâmât-ı sülûkun tayyından sonra [sülûk konaklarının geçilmesinden sonra] ve nefsin itminânından sonra hâsıl olur ki, bahs edilen bu kemâller ism-i zâhire teâlluk eder. 6/35

● İslâm-ı hakîkî, ârifin yolunun dönüşsüz olması ve tam olgunluğun asla katılmış olmasıdır. 6/63

● İslâm, uyanıklık yoludur ve netîcesi tenzîhtir. 4/79

● İslâm-ı tarîkat, cem'ül cem' makâmı olup, küfr tarîkati müteâkip hâsıl olur ve halkı Hak sübhânehudan ayrı görüp, zıkr ve nemâza rağbet eder. 6/207

● İsm, ismlendirilenin aynasıdır. Şühûd vaktinde ayna gizlidir. Ve zâhir olan, hemen aynada görünendir. İsmle vukû' bulmayı, zât ve müsemma ile tahakkuk zan ederler. Ve bu benzetmek ve aynanın gizli olması sebebiyle, temâmen gizlenmiş sığata, zâtdır, derler. Zât ile sıfat, birbirinden, ilimde ayrılmışdır derler. Lâkin hak olan budur ki, Allahü teâlânın sıfatları, hâricde ayrıca vardır. 5/102

● İsm ve ma'nâ ve diğer elfâzın [sözlerin] Hak teâlâ hakkında söylenmesi, ifâde edecek söz bulunamadığındandır. Hak sübhânehuyu, lafzın ve ma'nânın, âfâk ve enfüsün ve tecelliyât ve zuhûrâtın ve tevhîd ve ittihâdın ve müşâhedât ve mükâşefâtın ötesinde olmak üzere aramak gerekdir. 6/122

● İsm-i ilâhî celle sülânühu ile bekâ eyleyip, hakikat-i sübûtiyye hakikat-ı ademiyenin cânîşeni oldukda, ârifde müdir ve mütasarrıf hemen o ism olur. Ve o ismin evsâfı ile

muttasıf ve mütehalli [zinetlenen] olur. O ismin hayâtı ile hay ve ilmi ile âlim ve sem'i ile semî" ve basarı ile basîr ve kelâmı ile mütekellim ve irâdeti ile mürîd ve kudreti ile kâdir olur. Zîrâ her ism-i ilâhî celle sülânühu esmâ ve sıfatı mütezammındır. Çünkü her esmâ zıddır, başkadır. Ve o ismin cüz'iyâtından bir cüzdür. Ârif, zıl yolundan asla bağlanıp, ism-i sâbık renginde ism-i lâhıkın evsâfı ile muttasıf ve ol asldan bu asla mülhak olup, asl-ı sânîden asl-ı sâlise ve ilâ mâşâ Allah mütehakkık olur. 4/204

● Her ism-i ilâhî bütün isimleri ve sıfatları kendinde toplar. 5/52

● Esmâ-i ilâhîden [ilâhî isimlerden] her birinin aslı, şu'ûn ve zâtın yüceliğine ulaşır [nihâyet bulur]. 4/24

● Esmâ-i ilâhîden [ilâhî isimlerden] her birinin bütün isimleri ve sıfatları toplaması, onlar ile sıfatlanmış olması demek değildir. Belki ismin sıfatlar ile alâkalı olması ve sıfatlar ile şartlanmış olması, kendisinde hâtırlanmaktır. Meselâ, ilmin isimleri kendinde toplaması, hepsine alâkası olması i'tibâriyledir. Tekvînin câmi'iyyeti ilm, kudret, irâde ve gayri kemâl sıfatlarını içine alması i'tibâriyledir. Sanki ondan alınmıştır. Kudret ve irâdet, hayât ile şartlıdır. Ve ilm için lâzımdırlar. İlmin topladığı şeyler, bu sıfatdan alınmıştır. Ve kelâm onları şâmil olduğu i'tibâriyle içine alır. 5/52

● Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun mahdûmzâdesidir. 4/238

● Eşref sâat, cevfi şebdir [gece yarısıdır.] 4/144.

● Eşyâ ezdâdıyla tebeyyün eder. [Eşyâ zıddıyla tanınır.] 4/17

● Eşyânın mebde-i te'ayyünü, esmâ-i ilâhînin zıllıdır. İsm-i ilâhî mebde-i teayyünün aslı olup, ism-i küllîdir. Mebde-i te'ayyün o küllînin cüz'iyâtındandır. İsm-i küllînin aslı da şân-ı zâtâ olup, zât-ı teâlâda mücerred i'tibârdır. 5/135

● Eşyâya hakîkî mâlik odur. Lâkin, zâhirde kendi kullarından her kimi mâlik eylediyse, hesâba çekilme onunla alâ-

kalıdır. 5/53

● Eshâbın cümlesi, sohbetin şerefi sebebiyle, ölmeden önce ölmek ile müşerref oldular. 6/24

● Eshâb-ı kirâm vilâyetin en yüksek tabakasındadırlar. 6/19

● Eshâb arasındaki muhârebeler, düşmanlıktan dolayı değildi. İctihâd yüzünden idi. İctihâdda hatâyâ da bir derece sevâb verilir. 5/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Eshâb-ı kirâm sohbet bereketiyle kemâle ulaştı. Üm-metin evliyâsından öne geçdiler. 4/88

● Eshâb-ı kirâmda hâller ve kerâmet fazla miktarda zu-hûr etmemiştir. Zîrâ dünyâ amel yapma yeridir. Âhîret mü-kâfât yeridir. Eğer amelin karşılığı olan meyvelerden bir kısım bu dünyâda ihsân olunursa, âhîret derecelerinin nok-san olmasına sebep olur. Bunun için, dünyâda amelin mey-veleri verilen ba'zı kimseler görülmüştür ki, ölümü ânında, bu işlerin olmamasını temennî ederler. 4/189

● Eshâb-ı kirâmdan iki şahsı Müseylemet-ül-kezzâb ya-kalayıp, birisine sorup, Muhammedin “sallallahü aleyhi ve sellem” Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin dedikde, evet şehâdet ederim ki, Muhammed “sallallahü aleyhi ve sellem” Resûlullahdır, cevâbını vermiştir. Müseyleme yine sûâl edip, benim dahî Resûlullah olduğuma şehâdet eder-misin dedikde, evet dedi. Onu bırakıp, ikinci şahsı getirip, Muhammedin Resûlullah olduğuna şehâdet eder misin de-dikde, o kimse evet dedi. Müseyleme, benim dahî Resûlul-lah olduğuma şehâdet edermisin dedikde, o kimse, ben işitmemek illetine mübtelâyım dedi. Müseyleme sûâlini üç kerre tekrâr edip, o kimse dahî çok sağır olduğunu söyle-yip, onun risâletini ikrâr etmedi. Ona gadab edip, şehîd ey-ledi. Bu vak'a Resûlullah'a erişdikde, buyurdular ki, mak-tûl olan şahs yakîn ve sıdk yolunu tutmuştur. Şehîdlik rüt-besine mâlik olmuştur. Diğer ruhsat yolunu ihtiyâr edip, kendisinden zulmü def' eylemiş. 6/55 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.]

● İslâh-ı cesed [bedenin islâhı], kalbin islâhına bağlıdır. Bedenin fesâdı dahî, kalbin fesâdına bağlıdır. 6/178

● Aslın zuhûru ne kadar çok ise, zılda dahî mahv ve telâş o kadar çok olur. 4/121

● Üsûllerden ve üsûllerin aslından mücerred, zâta [Allahü teâlâyâ] kavuşmak mümkün değildir. 4/1

● Üsûl-i dinde [i'tikâd edilecek şeylerde] hâtıra gelen şey ve vesveselerin menşe'i hannâsdır ki, sadrdadır [şeytândır ki, göğüsdedir]. 4/190

● Çocuklara dahî, âhıretde ma'rifet hâsıl olması ve bunlara akl ve şu'ûr i'tâ edilmesi mümkündür. Meselâ, o günde müşrikler tevhd ehli olurlar [ya'nî inanırlar] ve derler ki, (Allahü teâlâ Rabbimizdir, biz müşriklerden olmadık.) 6/173

● İtmînânın [kalbin mutma'inne olmasının] alâmeti, nâzil olunmuş ahkâma tam uymaktır. 4/228. [**Eshâb-ı Kirâm: 273.**]

● İtmînândan evvel nefis, ahkâm-ı islâmiyyenin sûretine uymaktadır. 4/186

● Bir gün i'tikâf eden kimse ile Cehennem arasında üç hendek olur ki, herbiri hâfikayndan [magrib ile meşrik arası mesâfeden] dahâ çokdur. 4/147 [**Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.**]

● İ'tibârât-ı ilâhî, meselâ i'tibârât-ı mescûdiyet ve gayri gibidir. 6/105

● İ'tizâr edenin [özü dileyenin] özüünü kabûl etmelidir. 5/110. [**Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.**]

● Allahü teâlâyı en iyi tanıyanlar, en çok hayrete düşenlerdir. 5/86

● A'mâl-i hasene arasında, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" nakl olunmuş ve onun ameli olup, hasâisinden olmıyanları, âhıretde sevâb almak niyetiyle ifâ etmek, [yapmak] için, izne ihtiyâc yokdur. Peygamberin

ameli ümmete izndir ve sünnetdir. Hâcetlerin hâsıl olması, müşkilâtların halli için, ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukyeler mürşidin iznine bağlıdır. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● A'mâl-i sâliha sevâbını mü'min ve mü'minâtın temâmının rûhlarına hediye eylemek güzeldir. Her birine tam sevâbı ulaşır. Hakkında niyyet olunan meyyitin ecri dahî hiç noksan olmaz. 5/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● A'mâl-i uhrevîde tevekkül, bî ma'nâdır [Âhîret amellerinde tevekkül olmaz]. 4/182. [Kıyâmet ve Âhîret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]

● A'mâlde [amellerde] her ne kadar kusûr hâtıra gelirse [ya'nî amellerini kusûrlu görürse], kıymeti çok olup, kabûl olunmaya lâyık olur. 6/225

● Amellerin ve tâ'atlerin ve zikrlerin kabûlü, ihlâsa bağlıdır. 5/133

● **“Amellerin efdali, mü'minin kalbine sürûr (sevinç) ver-mekdir.** [Mü'mini sevindirmekdir.]” Hadîs-i şerîf. 4/147. [Ce-vâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● Ummâlûküm a'mâlûküm. [Yapdığınız amellere göre idâre edilirsiniz.] 6/34 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.]

● A'mâl-i sûriye [sûrî ameller], mücerred ma'nevî cezbe kuvveti olmadıkca, insanı varlığı sevmekten ve enâniyyet-den kurtaramaz. 4/80 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 334.]

● Amel yap ve istigfâr et. Bu dünyâda amel istenmiştir ve zarûrîdir. Kabûle lâyık bilin, gerekse bilmeyin, ibâdet yapmak ve ondan istigfâr etmek gerektir. Ve yalvararak onun kabûlünü istemek gerektir. 6/68

● A'yân-ı sâbiteye sofîyye-i aliyye izâfî yokluklar derler ve mümkinâtın hakîkatleri olarak tasavvur ederler. 4/130. [Hak Sözü'n Vesîkaları: 335.]

● A'yân-ı sâbite mümkinâtın hakîkatıdır. (Muhyiddîn-i Arabî) 6/207.

● Agniyânın [zenginlerin] sohbetine râğbet etmeyeler. Ve fakîr ve nâ-murâd olmağı azîz bileler. 5/25

● Agniyâ [zenginler] ile sohbetden uzak olalar. Ve zarû-
retsiz onlar ile berâber olmayalar. 6/97

● Ah yazık ki, ömr temâm oldu. Ve hiç amel vücûda gel-
medi. Dünyânın vefâsız olduğu açıktır. Fitne ve musîbetler
peşpeşe gelmektedir. Dostlar ve ciğerpâreler vefât edip, gö-
çüp gitti. Yine hiç uyanmak ve hâtırlamak ve tevbe ve sığın-
ma yoktur. Gaflet artmaktadır. İsyân ile geçen günler art-
maktadır. Bu nasıl îmandır. Ve ne şekli müslimânlıktır. Ne
kitâb ve sünneti kabûl ederler. Ve ne açık işâretlerin görül-
mesinden ibret alırlar. Fikr ve endişe lâzımdır ki, bir yerde
berâber giden eski dostlar, câna yakın, hep berâber olanlar
nice oldu ve nereye gittiler. Cân dostu olan dostlardan hiç-
bir eser ortada yok. Ve hiç onlardan açık nişân meydanda
yok. Yaz harmanı gibi, yokluk rüzgârı, onların nişânını dahî
bırakmadı. Öyleyse bizim gibi geri kalanlara lâzımdır ki, şu
birkaç günlük ömrü gaflet ile telef ve gözü açık uyku ile [tav-
şan uykusu ile] zâyî' eylemiyelim. Bu fânî serâyâ gönül bağ-
lamayıp ve bu insafsız kahbeye aldanmıyalım ve muhabbet
bağlamış olmalıyız. Temâmen cenâb-ı Hakkın rızâsını ka-
zanmak için, bütün gücü harcamalı, nefis ve şeytânın tuzağın-
dan, hevâ ve hevesin girdâbından kenâra (sâhile) çekilmeğe
çok gayret edelim. Ve kabir ve kıyâmet her zemân gözümü-
zün önünde olup, kendimizi ölmüşlerden sayalım. Böyle dü-
şünmemiz emr olundu. Var gibi bilinen hayât ve vücûddan
soyulup, ölümden önce olan ölüm ile vasflanmak yoluna gi-
delim. Ve kendimizi gerçek bir ölü ve aslî bir yokluk gibi sa-
yalım. Yokluk ki, kendini var gibi sayıp, vücûd ünvâniyle or-
taya çıkmış olup, kendinin kıymet sâhibi olduğunu iddiâ edi-
yor. Halk arasında gülünç olması yerindedir. Dünyânın süs-
leri sebebi ile kendilerini değiştirmeyeler ki, dünyâ fânî ve
helâk olucudur. Sâbit değildir. Şekerle kaplanmış bir zehr ve
altın kaplanmış necâset gibidir. Bu zehr ile ebedî ölüme tu-
tulmak ve dâimî hüsrâna yakalanmak açıktır. Varlık ve ona
tâbî' olan şeyler hakîkî vücûd sâhibine yakışır ve ona lâyık-
dır. Ve mümkün üstünlüğü, üstünlük iddiâ etmemesinde-
dir. Noksanlığı da hayrlardan uzaklaşmasıdır. 6/156 [Hak Sö-
zün Vesikaları: 353.]

● Efdal-i tâ'at [tâ'atlerin efdali], dostlara, Evliyâyâ muhabbet ve düşmana düşmanlıktır. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Ef'âl ve harekâtın [işlerin ve hareketlerin] cümlesinde teşebbüs edip, niyyet etmelidir. Ve sâlih niyyet zuhûr etmedikçe, hiçbir amele [mümkün olduğu kadar] başlamamalıdır. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Ef'âl-i abd [Kulun bütün fi'li] hayr ve şerden, cümlesi, Hak teâlânın takdîr ve irâdesiyledir (dilemesiyledir). Takdîr yaratmaktan ibâretdir. 5/83. [Cevâb Veremedi: 346.]

● Eksirû ihvâneküm fiddîn. “Din kardeşlerinizi çoğaltınız.” 4/22 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 324, Fâideli Bilgiler: 208.]

● İnsanlarla haşr-neşr olmak, iflâs alâmetlerindendir. 5/6

● Elbise kestirmek için gün ta'yin eylemek sâbit olmamıştır. 5/51

● Elbise-i fâhire [güzel elbise], latîf içecekler, nefis yiyecekler, Allah için câiz, riyâ ve öğünmek için ma'siyyetdir. 5/106 [Kıyâmet ve Âhiret: 101.]

● Elhâmdülillahi alâ külli hal. Ve e'ûzü billâhi min hâli ehlinnâr. [Her hâl üzere Allahü teâlâyâ hamd olsun. Cehennem ehlinin hâminden Allahü teâlâyâ sığınırım.] 6/151.

● **“Hikmet on kısımdır. O on kısmın dokuzu uzletdedir. Biri de susmaktadır.”** Hadîs-i şerîf. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Esselâmü alâ menittebe'al hüdâ. (Hidâyetde olanlara selâm olsun.) Ve Muhammed aleyhisselâma uymayı seçenlere. “aleyhi ve alâ âlihî minessalevâtî efdalühâ, minetteslimâtü ekmelühâ.” 4/75.

● Ülfet eyle. (İnsanlarla görüş, konuş). Onlara gönlünü kapdırma. [İhtiyâcın kadar görüş.] 4/16

● Allahü teâlâ, mâsivâyâ köle olmakdan kurtarıp, temâmen cenâb-ı Kudsîsine bağlayıp ve ma'mûr eyleye. Yakınlık derecelerinde yükselmeler vere. 4/75

● Allahü teâlâ kendi mevcûdiyyetinde, kendi zât-ı mu-kaddesinden gayra muhtâc değildir. 4/230. [**Se'âdet-i Ebediyye: 959.**]

● Allahü teâlâya olan muhabbetin kadar, halk sana muhabbet eder. Senin Allahü teâlâdan korkun kadar, halk dahî senden korkar. Ve Allahü azze ve celle ile meşgûliyyetin her ne kadar olursa, nas dahî senin emrinde o kadar meşgûl olurlar. Temâmen Hak teâlâya müteveccih ol (dön) ve kimseye teveccüh eyleme. Nefsin seni meşgûl etmesin. Allahü teâlânın fadlından gayra i'timâd eyleme. 5/109.

● Allahümme innî es'elüke fi'lel hayrâtı ve terkel münkerât ve hubbel mesâkîn ve en tegfire-lî ve terhamenî ve izâ eredte fitneten fî kavmî fe-teveffenî gayre meftûn ve es'elüke hubbeke ve hubbe men yühibbüke ve hubbe amelin yükarribünî ilâ hubbike. (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" okurlardı.) [Yâ Rabbî! Hayr işleri yapmağı, kötü işleri terk etmeğı senden isterim ve miskinlerin sevgisini isterim ve beni bağışlamanı ve merhamet etmeni isterim, kavmim arasında bir fitne irâde buyurduğun zemân, beni fitneye düşmeden vefât etdir! ve senin sevgini, senin sevdiklerinin sevgisini, beni senin muhabbetine yaklaştıracak amelin sevgisini isterim.] 5/5

● Âfâkî putlara kul olanlar, Zât-i ilâhî düşmanlarıdır. Enfüsî putlara kul olanlar sıfât-ı ilâhî düşmanlarıdır. 6/55 [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.**]

● Elvân ve envârın [renklerin ve nûrların] görünmesi fenâyâ muhâlif değildir. 4/154

● Elem ve üzüntü, ayrılık ve musîbet, mâdem ki Allahü teâlânın irâde ve takdîriyledir. Ona râzı olmak lâzımdır. 4/72. [**İslâm Ahlâkı: 559.**]

● İlham hatarât cümlesindendir. Yakîn hâsıl olması ve zann-ı gâlib vardır. Bâtının açılması vardır. Hatarâta menşe' [başlangıç] ise nefsdır. 4/133

● İlham zannîdir. Hâsıl olması umulur. 6/87

● “Allahü teâlâ semâvâtın ve erdın nûrudur” âyet-i kerîmesinin ma’nâsı, sonradan yaratılmışlar, yokluklar olup, başdan başa zulmet ve şerlerdir. Ve onlarda olan hayr ve kemâl, hüsn ve cemâl vâcib-i teâlâ ve tekaddesdendir. Lâkin bu nûr zıller vâsıtası ile olup, “Allahü teâlânın mü’minin kalbindeki nûru, fener içindeki mum gibidir” âyet-i kerîmesi bunu irâde buyurur. 4/113

● İlham zannîdir. Kat’i değildir. Kat’iyyet vahye bağlıdır. 5/116

● İmâm ile iftitâh tekbîri almağı, tecellîlerden ve zuhûrât-dan dahâ iyi bileler. 5/87

● İmâm-ı a’zam, ömrünün sonunda, iki sene ictihâdı terk edip, uzlete çekilmiştir. 5/61 [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhret: 99, Eshâb-ı Kirâm: 218.]

● İmâm-ı a’zam dört bin altın kıymetinde elbise giyerdi. Ve güzel elbise tavsiye ederdi. 5/106. [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● İmâm-ı a’zam, imâm-ı Ca’fer-i Sâdıkdan süâl edip, Yâ ibn-i Resûlillah! Allahü teâlâ, insanların istekli işlerini, onların arzûlarına bırakmış mıdır, dedikde, cevâbında, Allahü teâlâ, rubûbiyyetini, [yaratmak ve her istediğini yapmak büyüklüğünü] kullara bırakmaktan münezzehdir buyurdu. Yine süâl edip, onlara cebr eder mi, dedikde, cevâbında; cebr yoktur. Yaratmağı kullara bırakmak da yoktur. İkisi arası olagelmekdedir, buyurdu. 5/83. [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]

● İmâm-ı Ca’fer-i Sâdıkda ayrı ayrı iki nisbet vardı ve birbirinden ayrılmış idi. Nisbetin biri, yüce cedit tarafından Alî “radiyallahü anh”a ulaşır. Diğer annesinin ecdâdından Sıddîk-ı ekberden “radiyallahü anh” alınmıştır. 5/59. [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhret: 97.]

● İmâm-ı Rabbânî kaddesallahü sirrehül’azîz, müceddid-i elf-i sâni idi. 5/2

● İmâm-ı Rabbânî vilâyet-i Muhammediyye ve vilâyeti Mûseviyyenin terbiyet yaftesi olmuştur. [Her ikisi ile yetiş-

dirilmiştir.] 4/180.

● İmâm-ı Rabbânînin seyri [ilerlemesi] bir noktaya vâsıl olmuştur ki, asl noktaya akreb [çok yakın] noktadır. Onun üstünde seyr düşünülemez. 4/63

● İmâm-ı Rabbânînin hakikat-i Muhammediyyeye vusûl bulduğu [kavuşduğu]. 4/180

● İmâm-ı Rabbânînin seyri, seyr-i murâdî [Murâdların seyri, çekilenlerin seyri] olduğu. 5/101

● İmâm-ı Rabbânînin sohbetinde hâsıl olan feyzler ve bereketler. 6/91

● İmâm-ı Rabbânînin, İmâm-ı a'zam ve imâm-ı Şâfi'î ile keşfen bir araya gelmeleri. 4/231.

● İmâm-ı Rabbânî, kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını dahâ başlangıçda kendinde toplamış idi. 4/154

● İmâm-ı Rabbânînin nisbeti, nisbet-i Eshâb-ı kirâmdır. [Ya'nî Eshâb-ı kirâmın nisbetidir.] 6/206.

● İmâm-ı Rabbânî, tecellî-i zâtî ile şereflendi. 4/183

● İmâm-ı Rabbânî, sâbikûndan idiler. 5/34

● İmâm-ı Rabbânîye, (Seni ve kıyâmete kadar sana tevessül edenleri magfîret eyledim) diye ilhâm olundu. 4/225

● İmâm-ı Rabbânî, Ehl-i beyt-i nebevî kemâlâtına gark olmuşlardı. 4/193

● İmâm-ı Rabbânînin sînesinden [göğsünden] vesvese veren şeytânı ve onun avânesini ihrâc eylemişlerdir. 4/190

● İmâm-ı Rabbânînin, Cenâb-ı Hakkın, dâire-i gadab, dâire-i istignâ [ihtiyâcsızlık dâiresi], rahmet dâiresinde seyri. 4/45

● İmâm-ı Rabbânî, Kur'ân-ı kerîmdeki hurûf-ı mukatta'a ile mümtâz oldular. [Onun sırlarına erişdiler.] 6/157

● İmâm-ı Rabbânî, zemânın halîfesi ile yol berâberliği yapıp, Ecmir seferine gitmişlerdir. 4/238

- İmâm-ı Rabbânîye vefâtından altı gün evvel hummâ geldi. 4/193
- İmâm-ı Rabbânînin ölüm hastalığı sıtma idi. 4/183
- İmâm-ı Rabbânînin vefât târîhi 1034, Saferinin 29.cu salı günü idi. 4/86
- İmâm-ı Rabbânînin yaratılışı, Nebî aleyhisselâmın artık toprağındandır. 6/198
- İmâm-ı Rabbânînin mezârından, üstün kemâlâtlarının feyzi alınmaktadır. 4/80. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 334.]**
- İmâm-ı Rabbânî Lahorda Hacı süvâyı sokağında Hâce Kâsımın eski hânesinde bir-iki ay ikâmet buyurdular. O hâne köhne olmakla, telâpür sokağında diğer hâneye intikâl buyurdular. 4/25
- İmâm-ı Gazâlî, Fârâbî ve İbni Sînâyı tekfir eylemiştir. **[Küfre düşüklerini söylemiştir.]** 4/230 **[Se'âdet-i Ebediyye: 959], 1/266 [Mektûbât Tercemesi: 350.]**
- İmâm müezzinden mutlaka efdaldır. Me'amâfih imâm-da ezânın fazîleti yokdur. 6/24
- "Emr-i münkeri gördükde [İslâmiyyete uygun olmıyan bir iş gördükde] değışdirilmesine kâdir olmadığınız vaktde, sabr ediniz. Allahü teâlâ, onu tagyir eder [değışdirir]." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- Emr-i ma'rûf ve nehyi münker bütün müslimânlara vâcib ve küffâr ile cihâd gibidir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- "Yâ emr-i ma'rûf ve nehyi münker edersiniz, veyâhud Allahü teâlâ sizin üzerinize gadab gönderir. O vakt, düânız kabûl olmaz." Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- Emr-i ma'rûf olmıyan memleketde, emrlere itâ'at etdiğı hâlde, ya'nî mutî" olduğı hâlde üzülmiyenler helâka müs-tehaktır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- (Belkıs dedi ki: Pâdişâhlar hasmâne bir şehre dâhil olduklarında, ol şehri harâb ve ehâlisinin azîzlerini zelîl ve esîr

eder ve filhakîka bu işi işler.) Neml sûresi 34.cü âyet-i kerîmesi meâli. 4/66

● “Allahü teâlâ, (şübhesiz ki) ni’metlerin eserini kulu üzerinde görmeği sever.” Hadîs-i şerîf. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhret: 101.]**

● “Allahü teâlâ, bid’at sâhibinin (işleyenin) orucunu, nemâzını, haccını, ömresini, cihâdını, farzlarını ve nâfile ibâdetlerini kabûl etmez. Bunlar, yağdan kıl çıkar gibi islâmdan çıkarlar.” Hadîs-i şerîf. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● **“Şübhesiz ki, Allahü teâlâyâ kullarının en sevgilisi, Allahü teâlâyı kullarına sevdirendir.”** Hadîs-i şerîf. 4/117.

● “Şübhesiz ki ben, dünyâyı îmâr etmek için değil.....” hadîsi. 4/155.

● “Allahü teâlâ sâdık olan tüccârı sever.” Hadîs-i şerîf. 4/202. **[İslâm Ahlâkı: 562, Hak Sözün Vesîkaları: 336.]**

● “İnsanoğlunun cesedinde bir et parçası vardır ki, bu sâlih olursa, bütün beden sâlih olur. Bu bozulursa, bütün beden bozulur. Bu et parçası kalbdır.” Hadîs-i şerîf. 5/109.

● (Eğer Allahü teâlâ, sana bir zarar erişirse, Onu senden keşf ve def’e yine Ondan gayri kimse kâdir olmaz. Eğer sana bir hayr murâd ederse, Onun fadlını red ve men’ eden yoktur. Onun fadlı kullarından dilediğine isâbet eder.) (Yûnüs 107-âyet-i kerîmesi meâli) 5/42. **[Hak Sözün Vesîkaları: 339]**

● “Kulumu, beni zan etdiği gibi karşılarım!” Hadîs-i şerîf. 6/225

● Enbiyâ kabirlerinde zindedir [diridir]. Lâkin dünyâ hayâtı gibi değildir. 5/36. **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Enbiyâ adedinin ta’yînini, ülemâ men’etmişlerdir. Sofiyyeden bu bâbda nakl edilen bir şey yoktur. 5/36 **[Se’âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Enbiyâyâ indirilmiş olan herbir kitâb, Kur’ân-ı kerîmin

eczâsından bir cüz'dür. Onun ba'zı ibârelerinden o kitâblar almışlardır. [Kur'ân-ı kerîm, bütün kitâbları kendinde toplamıştır.] 4/183

● Enbiyâya mütâbe'at olmadıkca [uyulmadıkca] kemâle ulaşılmaz. Eğer birşeyler hâsıl olursa istidrâcdır ki, netîcesi âhîretde hüsrân ve pişmânlıktır. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Enbiyâdan herbirinin kendi Rabbi ile muâmelesi ve sırrı başkadır ki, hiçbir kimsenin o muâmelede aslen şirketi yoktur. O nisbet ve yakınlığın keyfiyeti mechûldür. 4/222.

● Enbiyâ Evliyâdan efdaldır. Fekat ba'zı meziyyetler ve ma'rifetler Velîye mahsûs (üstünlük) olsa, fadl-ı küllîyî mûcib olmaz. Câiz ve belki vâkı'dır. Ve fadl-ı külli Enbiyâya mahsûsdur. Bunun gibi, Nebîler ile Resûller arası da böyledir. Meselâ Mûsâ aleyhisselâm ile Hızır kıssasında bu husûsu yazmışlardır. 5/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Enbiyânın müttelik bildirdikleri ve ülemânın icmâ'ları olan kavilleri, bâtil hayâllerle kaldırmak [kabûl etmemek] mümkün midir? 6/16 [Kıyâmet ve Âhîret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● Enbiyâdan bir Peygambere vahy olunup, zemânında mevcûd bir âbide gidip, senin zühd ve dünyâdan kesilmen, âhîretde nefsin râhat etmesi içindir. Allahü teâlâ için olan ameli yapdın mı dedikde, o amel nedir, diye süâl edince, (Velîlere dostluk, düşmânlara düşmanlık eylemektir) dedi. Hadîs-i şerîf. 6/55 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]

● İntizâr ve tefakkud-i matlûbdan [matlûbu beklemek ve aramaktan] bir an uzak olmaları. 5/6

● İnzivâyı ihtiyâr eylemek evlâdır. [Yalnızlığı seçmek iyidir.] Lâkin riâyet-i hikmet ve adem-i inâre-i fitne [hikmeti gözetmek ve fitneyi uyandırmamak] lâzımdır. 5/151.

● İnsan toprak olup, topraktan nebât hâsıl olur, nebât-dan hayvan yir ve hayvanı insan yir ve bundan nutfe hâsıl olup, yine insan peydâ olur. İşte ba's budur [dirilmek budur]

demek küfrdür. 6/16 [Kıyâmet ve Âhiret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● İnsana i'tâ olunan [verilen] sûrî ve ma'nevî feyz, zâhirî ve bâtinî feyz [ni'metler], eğer bir an kesilse, varlık ve üstünlükler kalmaz. 4/172

● İnsanın olgunluğu, yokluğunu [adem olduğunu] anlayıp, kendinde emânet olan kemâlâtı, ehline havâle ederek, kendinden intifâ-i kemâlde, hayriyeti de, selb-i hayriyyettedir. 4/27.

● İnsanın kıymeti, himmeti kadardır. 4/114

● İnsanın izzeti, îmân ve ma'rifet ile dir. Mâl ve câh (mev-kı') ile değildir. 5/62 [Hak Sözün Vesîkaları: 342, Eshâb-ı Kirâm: 219.]

● İnsanın zâtı ademdir. Hayr ve kemâl onun hakkında emânetdir. Ve güzellik ve cemâl in'ikâsıdır. Eğer bu hayr ve kemâli kendine nisbet edip, [kendinden bilip], aslı ile ortaklık da'vâsı ederse, hâindir. 4/27

● İnsan bir biçâredir ki, onun üstünlüğü ve güzelliği yoklukdur. Kendi Mevlâsına mahsûs olan varlıktan nasıl haberdâr olur. Onun kemâl ve cemâline nasıl muttali' olur? 4/162

● İnsan, on latîfeden mürekkebdir. Beşi âlem-i halkdan [madde âleminde], beşi âlem-i emirdendir [rûh âleminde]. Nefs, âlem-i halkandır. 5/137.

● İnsan, mebde-i te'ayyünü olan ismin zıllıdır. Zilde bulunan, hayr ve kemâl aslının ziyâsıdır. 6/229.

● İnsanın olgunluğu, kemâl iddi'a etmemekde, hayrlılığı da, hayrlılığı kendinden bilmemekdir. Eğer hayr ve kemâli kendi nefsine nisbet ederse, emânete hıyânet ve asl ile da'vây-ı şirket eder. [Asl ile ortaklık da'vâsında bulunur.] Meğer ki yoklukdan sonra, [Yok iken var edilince] kendisine vücûd ihsân edilince, ikinci bir doğuş ile doğmuş ola ki, o vakte onun hakkında, bu söz güzel olur. 5/16

● İnsana her ne ulaşırsa, cümlesi, takdîr ve ezeli irâde ile dir. 6/87.

● “İnsanın hayırlısı, ittika edip [takvâ sâhibi olup,] sıla-i rahm eden ve emr-i ma’rûf ve nehy-i münker edendir.” Hadîs-i şerîf. 4/29. [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● İnsandan bu fânî âlemde istenen, bîçâre bir kul (köle) olup, kulluk vazîfelerini edâ ve temâmlamak ve ibâdetleri ve tâ’atleri yerine getirmekdir. 5/100.

● İnsanın arzû ile kârı nedir? (İnsan bir şeyi niçin arzû eder durur?) Çok vâki’ olur ki, temennî eylediği emr (iş), kendi hakkında mukadder değildir (takdir buyurulmamıştır.) 5/19

● İnsanı Hak sübhânehu ve teâlâ, beyhûde halk eylemedi ki, kendi hâline bırakılsın. Hattâ, her ne bilirse yapıp, hevâ-i nefse ve hoşuna giden şeye uysun. Onu emrleri yapmak ve yasaklardan sakınmakla mükellef kıldı. Ve emrler ile muhâtab eyledi. İnsan için onun emrlerini yapmaktan başka çâre yoktur. Ve onun hilâfî üzere hevâ-i nefis ve tabî’ate tâbî’ ola. Eğer bu vechle amel etmezse, âsî ve inadçı kul olup, Allahü teâlânın gadabına uğrar ve çeşidli cezâlara müstehak olur. 5/11 [İslâm Ahlâkı: 564.]

● İnsan her ne kadar derd ve belâyâ mübtelâ ve mihnetlere düşûr olursa, berâberlikde ve yakınlıkda o kadar ziyâde kâmil olur. 5/111.

● İnsanın kadr ve kıymeti, muhabbet ile belli olur, açığa çıkar. Ve diğer varlıklardan ayrılması bu derd sebebi ile olduğu açıktır. 6/111.

● İnsanın diğer mahlûkât üzerine üstünlüğü, derd talebi ve râhatına düşkün olmamak sebebiyledir. 6/38

● **“İnsanın sevmesi ve buğz etmesi ve vermesi ve vermemesi, Allah için olursa, îmân-ı kâmil olmuştur.”** Hadîs-i şerîf. 6/55 [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 348.]

● İn’âmda [ni’mete kavuşmakda] sevilenin ve sevenin murâdı, nefsin murâdına muvâfıktır. Elemde sevilenin murâdı vardır. 6/121.

● Evcâ ve emrâza [acılara ve hastalıklara] sabr edeler. Ve

Hak sübhânehunun kereminden âfiyeti taleb edeler. Ve mahlûkatdan hiç kimseyi vâsıta görmiyeler. Hepsini (ve vâsıtaları) Hak sübhânehu ve teâlâdan bileler ve onun def'ini dahî ondan taleb edeler ki, onun takdîri olmadıkça kimse kimseye zarar eylemeğe kâdir değildir. Ve onun irâdeti olmadıkça, hiç kimse def'i zarar eylemeğe kâdir olamaz. İşte tarîk-i ubûdiyyet budur. [İşte kulluk budur.] 4/72 [İslâm Ahlâkı: 559.]

● Evkâtı [vaktleri], zıkr ve fikr ile ma'mûr edeler. Ve en mühim işlere sarf edeler. Ve gizli ve açıkda takvâ ve havf üzere olalar. Ve ölümü ve kıyâmet gününü düşüneler ve bu tefekkürden uzak olmayalar. 4/98

● Evkâtı [vaktleri], zıkr ve fikr ile ma'mûr edeler. Mevlây-ı hakîkî celle şânühûnun râzı olduğu şeyleri yapmakda cân-ı gönülden çok çalışmalı, karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlık ve pür-nûr edeler. Âhiret azığını bu kısa zemânda [ömr içinde] hâzırlıyalar. 5/88

● Evlâd-ı işânın (Onların evlâdının) hizmetini kendine se'âdet bileler. 5/39. [Hak Sözün Vesîkaları: 338, Eshâb-ı Kirâm: 217.]

● Evliyâ zellelerden (küçük günâhlardan) korunmuş değildir. Lâkin tez uyanırlar. [Farkına varırlar]. İyilikler ile onun tedârikini görürler [telâfi ederler]. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Ev halkının dînen hakkı olan şeyler edâ oluna. Onlara dahî çokca karışmıyalar. [Devâmlı onlarla uğraşmıyalar]. 4/171.

● Ehl-i hukûku [hak sâhiblerini] râzı etmekde, öyle bir tarz üzere hareket edeler ki, Allahü teâlânın gadabına sebep olmya. Allahü sübhânehunun hakkı, bütün haklardan öncedir. Onun hakkına kemâl üzere ve diğerlerinin hukûkuna dahî riâyet edeler. 4/201.

● Ehl-i islâm, ehl-i tarîkat, ehl-i hakîkat için, farzlar yapılmadan ve harâmlardan sakınmadan kurtuluşa çâre yokdur. 4/39

● Ehlullahâ [Velîlere] hâsıl olan zikr-i kalbî, evvelâ hakikat-i câmi'anın zikridir. [Ya'nî kalb latîfesinin zikridir.] Onun yakınlığı ile mudga [bütün kalb] dahî zikr edici olur. 5/70

● Ehlullahın [Evliyânın] ayrılığının mâtemi yer ve göke yayılır. [Yer ve gök ehli üzülür.] Beden ve kalbe yayılır. El-den çıkışındaki [vefâtından dolayı] (husûsî) feyz ve bereketinden mahrûmiyyet açıktır. Diğerlerinin ayrılığının mâtemi [üzüntüsü], yeryüzünün bir cüz'inde [bir yerde] olur. 6/178.

● “Ehl-i me'âsiye [ma'siyet ehline] buğz eylemekle ve onlardan uzak olmakla Allahü teâlâyâ karîb [yakın] olun.” Hadîs-i şerîf. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Ehl-i gaflet ve ehl-i dünyâ ile mümkün olduğu kadar karışmıyalar. Ve sohbetleriyle kalbin kazancına zarar vermiyeleri. 4/201

● **(Ehlül bida'i kilâbü ehlin nârı.)** [Bid'at ehli Cehennemdekilerin köpekleridir.] Hadîs-i şerîf. 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Ehl-i bid'at ve mülhidler ile sohbet etmeyeler ki, onlar din hırsızdırlar. 5/89 [Eshâb-ı Kirâm: 275.]

● Ehlullahın [Velîlerin] fazîlet sâhibi olması, Allahü teâlâyı tanımaları iledir. Ve Zât ve sıfat-ı teâlânın esrârını keşf iledir. Kerâmet ve mahlûkları keşf ile değildir. 4/50 [Hak Sözü'nün Vesikaları: 328, Kıyâmet ve Âhiret: 161.]

● Ey Mevlâyı taleb eden! Seni yüce derecelere ve hidâyete tâbî' olmağa da'vet eder ve çağırırım. Cümlelerin dönüp, ulaşacağı Hak teâlâdır. Ma'lûm ola ki, âhiret azâbına, (dîni) yalanlıyan ve yüz çevirenler atılır. Nefs ve şeytân ve hevâdan sakınmak lâzımdır. Sizi alevli ateşden (Cehennemden) sakındırırım ki, o ateşe şekâvet sâhibleri en çok lâyıktır. Devâmlı vera' ve takvâ üzere olup, miskînlere ve akrabâyâ yiyecek ver ve giydir ki, kıyâmet gününde, Cehennemden uzak olanlar Ebû Bekr-i Sıddîk “radiyallahü anh” gibi iyice takvâyâ sarılıp, mallarının zekâtını verenlerdir.

Dünyâ zînetini temennî ederek ve beğenerek basîretini elden bırakma. Zulm sâhibi ve azgın olanlara meyl edip, vak-tini hebâ eyleme (boşa harcama). Kabrleri ve onda olup fânî olup gidenleri ve Cennet ehlini ve Cehenneme atılan cin ve insanı hâtırından çıkarma! Karanlık ile örtülmüş geceyi, aydınlık ile nûrlanmış gündüzü tefekkür ederek, Hâlık teâlâyâ hamd ve senâ eylemelidir. Allahü teâlânın emrlerine sarılmalı ve yasaklarından sakınmalıdır. İnsana (erkek ve kadınlara) mal ve evlâdın fâidesiz ve çok az fâideli olduğu kıyâmet gününde, şefâ'at-i kübrâ taleb edilmelidir. Bu sözlerim korku ehline (Allahdan korkana) hâtırlatmak ve teb-lîğdir. Allahü teâlâdan uzak, hevâ ve hevesine düşkün olan, lüzûmlu şeylerden mahrûm kalmış gönlün sığınacağı ancak Hak teâlâdır. Hak teâlâ kullarını görmektedir. Ve herkesin dönüşü onadır. Gizli ve açık herşeyi Allahü teâlâ bilir. Ey Allahü teâlâyı taleb eden kişi! Şu zâta gıpta olunur ki, aşağılıklardan üstünlüklere teveccüh ve yükselip, günâhlarına karanlık gecelerde ağlar. Ve dönüşünün, yüce hükmü arş-ı mecîdden yüksek olan Zât-ı kibriyâyâ olduğunu bilir. Ve herşeyden kudretinin te'sîrini alıp, zengin ve fânî kılan, güldüren ve ağlatan, öldüren ve diriltenin, hakîkatde Allahü teâlâ olduğunu yakînen bilir. İşte bu vasflar ile muttasıf olan, fenâ-i nefis ile fânî ve herşeye gücü yeten ile bâkî olur. Doğru yola meyl ve azgınlıktan ârî ve kıyâmet azâbının hüznünden müberrâ olur. Ve insan işlerini hâtırladığı kıyâmet gününde, tam bir mükâfat ile taltif olunup, arasat meydanaındaki insanlara Cehennemin gösterildiği anda (arz edildiği anda), yakınlıklara ve derecelere mazhar olur. Ey insanlar! Ehl-i takvânın mazhar oldukları bu ikrâmın rağ-bete şâyan olduğunu bilip, gücü ve kuvveti tam sarf ederek fenâdan soyunup, bekâ celb edici olunuz. Vesselâmü alâ menittebe'al hüda! (Hidâyete tâbi' olanlara selâm olsun!) vel tezeme mütâbeat-el Mustafâ "aleyhi ve alâ alihissalevâtil ulâ ilâ yevmil cezâ'i." 4/9

● İşânın hizmetleri ile müşerref olanlar, her ne kadar per-vâsız ve gerekli edeblerden uzak iseler de, azîzdirlir. 4/88

● İşân, âfâk ve enfüsden geçmişlerdir. Nice senelerce mâ-

sivâyı hâtırlamak isteseler, hâtırlarına gelmez. Ene (ben) kelimesinin kendilerine dönmesini şirk bilirler. Bu büyüklerin sohbetini istiyeler ve cân atalar. 6/22

● “İmân-ı kâmil sâhibi o mü'mindir ki, güzel ahlâk sâhibi olup, ehline iyiliği çok ola!” hadîs-i şerîfini Tirmizî ve Hâkim rivâyet ediyor. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● İmân, kelime-i tevhîdin (Muhammedün Resûlullah) kelâmının birlikde tasdîkine bağlıdır. 6/16. [Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● İmân-ı Enbiyâ [Peygamberlerin îmânı] ile avâmın îmân-ı, îmân olması bakımından müşterek ve müsâvîdir. İmân-ı Enbiyânın üstünlüğü, îmânın sıfatına bağlıdır. Sâlih amellere yakın olan îmân, başka bir safâ sâhibidir. Meselâ, insanlar, insan olmakda müsâvî iseler de, sıfatları yönünden muhtelifdir. 6/24

● İmân ve küfr, hayr ve şer, hidâyet ve dalâlet, tâ'at ve günâh, Hak teâlânın yaratması olup, bil-cümle onun takdîr ve irâdesiyledir. Kulların işlerinin Hâlıkı odur, kul değildir. Fekat, insan kendi fi'linde mecbûr değildir. Zîrâ, irâdî hareketler ile gayr-ı irâdî hareketler farklıdır. Ve Hak teâlâ sevâbı ve gadabı kulların ameline bağlı kılmıştır. İnsanı irâdesine bırakmış, azâbı ve sevâbı, irâdenin sarfına bağlı kılmıştır ki, buna kesb denir. Kesb, kuldân, Halk [yaratmak] Allahü teâlâdandır. 5/137.

● İmân ve ilhâm ve vâridâtın mahalli ve envâr [nûrlar] ve esrârın [sırların] mahalli sadrdır [göğüsüdür]. 5/97

● İmânın sûreti, dışdaki ma'bûdların ki, putlar ve diğer kâfirlerin tapdığı şeylerin nefyine [yok edilmesine] bağlıdır. Hakikat-ı îmân da, içindeki ma'bûdların yok edilmesine bağlıdır ki, nefsin hevâsı ve Allahü teâlâdan başka şeylere tutulmaktan ibâretidir. 6/16 [Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● İmân-ı bil-gayb [gayba îmân] avâmın nasîbi veyâ seçilmişlerin seçilmişlerinin nasîbidir ki, nübüvvet kemâlâtından

nasîb almış ve isti'dâd mikdârınca nihâyetin nihâyetinden âgâh olmuşlardır. Ortada olanlar (Evliyâ), şühûd lezzeti ile yetinmişler ve kavuşmak hayâli ile râhat eylemişlerdir. İmân-ı avâm [avâmın îmânı] nûrânî ve zulmânî perdelerin gerisindedir. Havâs [seçilmişler] nûrânî perdelerden kurtulmamışlardır ve onda tutulmuşlardır ve onun şühûdunu isteyen şühûd tasavvur eylemişlerdir. Ehassül-havâsın [seçilmişlerin seçilmişsi olanların] gaybî îmânı ise, nûrânî ve zûlmânî perdelerin ötesindedir. 4/124

● İmân-ı mecâzî, ya'nî sûret-i îmân, avâmın nasîbidir. Zevâlden [yok olmakdan] emîn değildir. İmân-ı hakîkî ki, havâssın [seçilmişlerin] îmânıdır. Zevâlden mahfûzdur. [Yok olmakdan korunmuştur.] 4/64

– B –

● Bazgeşt [urûcdan sonraki nüzûl, geri dönme], nefy ve isbât [Lâ ilâhe illallah] zikrinden sonra, ma'lûm yol üzere, kalb dili ile (Allahım), benim maksûdum sensin ve senin rızândır, demektir. 4/165

● Bâtından murâd, âlem-i emrin beş latîfesidir ki, insanın eczâsındandır [parçalarındandır. Bir kısmıdır, cüz'üdür.]. 5/106 [Kıyâmet ve Âhiret: 101.]

● Bâtın, zâhirden perdelenmiştir [gizlidir.] Ve anlaşılmasından hayâ eder. Her ne kadar zâhirden ona imdâd ulaşır ise de, lâkin hayâ, nâz ve ihtiyâc duymamak ma'sûka lâzımdır. 4/215.

● Bâtının taleb ateşi ile alevlenmesi ve mahlûkât ile âlâkalarının kesilmesi ve ilâhî hakîkatler ile dolması ve temizlenmesi; zikrin devâmı ile ve insanlar ile az görüşmek ve mâlâ-ya'nî olan sözlerin azlığı ile ve büyüklere olan sevginin derinleşmesine bağlıdır. 4/43.

● Bâtının nûrlanmasında kelime-i tayyibeden [Lâ ilâhe illallah'dan] dahâ fâideli birşey yoktur. Bu kelimenin birinci kısmı ile, isti'dâtı bir sâlik, Allahü teâlâdan başka herşeyi bırakıp; ikinci kısmı ile, ibâdete müstehak olan bir ilâ-

hı isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145

● Bâ kerîmân kârehâ düşvâr nist. [Kerîmler ile yapılan işler güc değildir.] 6/220.

● Bâyezîd-i Bistâmînin nemâzda; Allahü teâlânın korkusu ve islâmiyyeti ta'zîminden dolayı, göğüs kemiklerinin hırılırtısı işitilirdi. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Bâyezîd-i Bistâmî düâ ederken, âmîn diyen bir fâsık, vefâtından sonra, necât buldu [kurtuldu]. 4/233.

● Bid'at ehline Resûlullah la'net edip, Allahü teâlânın, meleklerin ve bütün insanların la'netleri, bunların üzerine olsun buyurdu. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● “Bid'ati ortaya çıkaran ve bunu yapan kimseye şeytân çok ibâdet yaptırır. Onu çok ağlatır.” Hadîs-i şerîf. 5/110. [Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]

● Bid'at bulunan mahallerde, hikmete riâyet olunup, vakt ve hâle göre, fetevâ-i kalb ile amel edilmelidir. 5/131.

● Bid'at sâhibine buğz için ondan yüz çeviren kimsenin kalbini Allahü teâlâ emn ve emân ile memlû eder [emîn eder, korkudan korur]. Bid'at sâhibine güleryüz göstererek karşılarsa, islâmiyyetin hükmünü hafîfe almış olur. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Bid'at sâhibini tahvîf eden [hor gören] kimsenin kalbini, Hak teâlâ emn ve emân ile doldurur ve bir kimse bid'at sâhibini teşhir eylese, Allahü teâlâ onu büyük korkudan [Kıyâmet gününün korkusundan] emîn eder. Bir kimse bid'at sâhibine ihânet eylese, Allahü teâlâ, Cennetde derecesini yüksek eyler. Bir kimse bid'at sâhibine karşılaştığında, güleryüz üzere mülâyet ve mülâyemet eylese [yumuşaklık gösterse], islâmiyyeti hafîfe almış olur. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Bid'at yayılmış, sünnet terk edilmiş olan bu zulmetli zemânda, ilmlerin tahsîli ve neşri en ehemmiyetli işdir. Ve Sünnet-i Muhammediyyenin ihyâsı maksadların en büyüğüdür. “Alâ sâhibihessalâtü vesselâmü vettehiyye.” Hâlle-

ri ve vecdleri hiç düşünmiyeler. Bu dâr, dâr-ı ameldir. [Bu dünyâ, amel yeridir]. Tâ'atleri yapmakda merd olalar. Yalnızlığı ve bir yere çekilmeği ganîmet bileler. Bedenin ihtiyâcı olan şeyleri (yiyecek, içecek v.s.) Allahü teâlâyâ havâle ederler. 4/178. [Eshâb-ı Kirâm: 272.]

● Berâhime-i Hindin [Hind Berehmenlerinin] ve felâsife-i yunanın [Yunan felesoflarının] yaptıkları riyâzet ve mücâhedeleri, Peygamberlerin dinlerine uygun olmadığından, âhîretde kurtulamazlar. 4/50 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhîret: 161.]

● Bir kimseye rucû' eylemeğe (tâbi' olmağa) illet (sebeb), ve bir mevcûda i'timâd eylemeğe sebeb, yâ mürebbî (terbiye edici) veyâ saltanat sâhibi veyâhud ma'bûdiyyet ve ülûhiyyetdir ki, bunların cümlesi cenâb-ı mukaddese ve bîcûn-i hakîkiye (akl ermiyene) müsellemdir (teslimdir). [Kul'eûzü tefsîri] 4/79.

● Berzah-ı kübrâda [Âhîret gününde] dağılmış parçaları ve çürümüş kemikleri toplayıp, beden zıl mu'âmelesinden kurtulur. O vaktde yakınlık devleti (ni'meti) aslen beden unsuru için olup, bâtın eski nisbetinde iken, zâhire bir yakınlık bahş ederler ki, bâtın zâhire tâbi' olmağa tâlib olur. 4/109.

● Birinin makbûlü, cümlelerin makbûlûdûr. Birinin merdûdü, cümlelerin merdûdûdûr. 4/87

● Bast ve kabz, erbâb-ı kulûbda hâsıl olur ki, onlar başlangıç ehlidir. Kalb, makâm-ı telvînde olduğu müddetçe, kabz ve bastın gelmesine sebeb olur. Temkîne bağlı oldukda kabz ve bastan kurtulur. Müntehâ [yolun nihâyetine eren] için bu kabz ve bast yoktur. Onda yekrengi ve temkîn [sükûnet ve temkîn] mevcûd iken, ba'zı noksanlıklar sebebi ile, bir tatsızlık ortaya çıkar. 6/137.

● Bast ve kabz, sâliklere zuhûr eden iki hâldir. Kabzda terakkî edemeyip [yükselemeyip], tâ'ate râğbet ederler. 6/79

● Beşerin havâssı [insanların seçilmişleri], meleğin havâssından [seçilmişlerinden] efdaldır. 6/183

● Beşerin yaratılmasından murâd, Allahü teâlâyı tanı-

mak olup, bu da Allahü teâlâda fânî olmağa bağlıdır. 4/99

● Bedenlerin uzaklığı, kalblerin uzaklığına sebep değildir. 4/175.

● Ba'zı âyet-i kerîmelerin te'vîlleri. 4/52

● Bekânın hâsıl olmasında yorulma ki, tâm fenâdan sonra, uğraşmaksızın, fadl ve ihsân ederek, bekâ ile müşerref kırlarlar. 6/38

● Bekâ, ilâhî isimlerin ve cilvelerin sâlikde görünmesidir. 4/50. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhiret: 161.]

● Bekâ ve fenâ dâimîdir. Aynı fenâda bâkî, aynı bekâda fânîdir. 4/154

● Bekâ-yı zâtî ile müşerref olan bir ârif-i kâmil, cemâlini merâyâ-ı âlemde [âlem aynalarında], müşâhede eder. Âlem onun zuhûr yeri ve tafsîlidir. Zâtı, efrâd-ı âlemde sârî olup [âlemde bulunan herşeyde sirâyet edip], külli eczâsını [bütün cüzlerini] ihâta eylediği gibi, bütün âleme de muhît olur. 4/139.

● Bekâ, vilâdet-i sâniyedir ki, vücûd-i mevhûmdan [Bekâ, ikinci bir doğuşdur ki, mevcûd-i mevhûmdan kurtulup] münhalî' olup, vücûd-ı mevhûble [ihsân olunmuş bir vücûd ile] mevcûd olmakdır. 6/161

● Belâ, sevenin matlûbdan başkasına iltifât etmesine mâni' olup, mahbûba götüren [ulaşdıran] kemend-i mahbûbdur. 4/54

● Beldeler, menziller ve köylerin acâibi ve garâibi vardır. Hânenin sâhibinin hâneye özel yakınlığı vardır. Ve komşuluk hakkı vardır. Ve onun berekâtından nasîblenmek gerektir. 6/194

● Belâlar ondan ve def'i dahî ondandır. Ve herbirinin muayyen vakti vardır ki, takdîm ve te'hîri mümkün değildir. Her ecel için yazılmış bir kitâb [vakt] vardır. İzdırâb fâidesizdir. 5/42 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.]

● Bende-i makbûl [makbûl kul] o kimsedir ki, devâm-ı

zıkr ile vasflanmış ola [devâmlı zıkr ile vasflanmışdır.]. Bir an gaflet ve hevâ-i nefis ile berâber olmya. 4/75

● Borçdan kurtulmak için çok vakt (ekseri), (Allahümme ekfini bihalâlîke an harâmîke ve agninî bi fadlike ammen si-vâke.) [Yâ Rabbî! Halâl ile iktifâ edip, harâmdan sakınan ve beni fadlınla senden başkasına (muhtaç olmakdan) müstagni eyle.] 6/84

● Bevâsır halkası takmak hoş değildir. 4/119

● Bu suhte-i firâkın [ayrılık ateşi ile yanan bu kimsenin] ve çok arzûliyanın [kalbi iştiyak içinde olanın] hâli budur ki..... 4/157

● Bugünün kârını [işini] ferdâya [yarına] te'hîrde özr nedir ki, hergünün bir ferdâsı vardır. 4/38

● Beytullahın haccı, bütün şartları mevcûd olduğu takdîrde, edâ oluna. Ve beytden beytin sâhibine yaklaşmağa say' eylemek gerekdir. Ve hacc-ı mebrûrun [kabûl olunan haccın] sevâbı ancak Cennetdir, buyurmuşlardır. 5/11. [İslâm Âh-lâk: 551.]

● Bîçûn mertebesine tealluk eden nisbet dahî bîçûn ve ibâret ve işâretten uzaktır. Ba'zan o nisbet-i bîçûnîyi âlem-i misâldeki sûreti ile ortaya çıkarırlar [gösterirler] ki anlamağa ve anlatmağa yakın ola. 6/164

– P –

● Pîr, mürîdin Hak sübhânehûya kavuşmasına vâsıtaadır. Mürîdin pîr ile münâsebetinin çokluğu nisbetinde, mürîdin feyz alması dahâ çok olur. 5/113. [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Pîri inciten veyâ inkâr eden hidâyetden mahrûmdur. 4/41.

● Pîri incitenden sen de incinmezsen, köpek senden dahâ iyidir. (Nefehât'da). 4/112, 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Pîre bağıllıkda [inanmakda] bozukluk olursa, yükselmek düşünülemez. Bu bozukluğun ilâcı yokdur. 6/222

● Pîrden feyz almakda, teveccühsüz sevmek (muhabbet) ya'nî râbita-i ma'nevî kâfidir. 4/78 [**Hak Sözü'nün Vesikaları: 331.**]

● Pîr-i hakîkînin [hakîkî pîrin], hakîkî olmıyandan farkı, sohbetinde, Cenâb-ı Hakka kalbin meylinin ve teveccühünün hâsıl olmasıdır. 5/110. [**Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.**]

● Pîrin teveccühü bereketiyle, şevk ve taleb [istek ve arzû] ve yükselmek mümkün olur. 6/222

● Pîr, Allahü teâlânın emrlerine hırslandırır, şevklendirir. 2/50, 3/29, 6/18. [**Se'âdet-i Ebediyye: 948.**]

● Pîr ile münâsebeti tahsîl eden [hâsıl eden şeyler], pîre hizmet ve muhabbetdir. Ve zâhiren ve bâtinen [kalb ve beden ile] onun âdâbına [edeblerine] riâyetdir. Ve âdetlerde ve ibâdetlerde ona uymaktır. Ve kendi murâdâtını [arzû ve isteklerini] onun murâdâtına [arzû ve isteklerine] tâbî' kılmaktır. Ve pîrde fânî olmaktır ve râbitadır. 4/165

– T –

● “Teennî [acele etmemek] Allahü teâlâdandır. Ve acele şeytândandır.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [**Cevâb Veremedi: 342, Herkes Lâzım Olan İmân: 141.**]

● “Ve tebettel ileyhi tebtîlâ”. (**Mâsivâdan kesilip, Allahü teâlâyâ dön**) âyet-i kerîmesinin ma'nâsı, nefsinden ve âlem-i emr ve âlem-i halkdaki diğer bütün latîfelerden ve onlara bağlı (dönen) vücûdî kemâlâtdan da tam ma'nâsı ile kesil [kop, ayrıl]. 4/52

● Ticâretde fâsid akdlerden sakınalar ve bu husûsda çok dikkat edeler. 4/202. [**İslâm Ahlâkı: 562, Hak Sözü'nün Vesikaları: 336.**]

● Tecellî-i ef'âl zuhûr edince, kalb fânî olup, kendi fi'lini fi'l-i hak bularak bâkî olur. 6/4

● Tecellî-i sıfat, kendi sıfat ve kemâlâtını, Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmeği müntecdir [netîcelendirir]. 5/109.

● Tecellî-i sıfatın kemâli, adem aynasında aks eden kemâllerin ve sıfatların kendi aslına dâhil olmasıdır. 5/105

● Tecellî-i zât, sıfatlar makâmında olanlar için, berkîdir. Fekat, makâmı sıfatdan kurtulmuş olanlar için (tecellî-i zât) dâimîdir. 5/109.

● Tecellî-i berkîler (şimşek gibi gelip-geçen tecellîler), tecellî-i şüûnîdir. Tecellî-i zât değildir. [Şüûnların tecellîsidir. Zâtın tecellîsi değildir]. Tecellî eden şân, sâlikin mebd-i te'ayyünü olan ismin üsûlünden bir asldır. 4/122.

● Tecellî-i zâtî sırasında ârif, kendini eşyâyı ihâta etmiş bulur. 6/164

● Tecellî-i zâtdandır ki, aslın kemâllerine kavuşmasından sonra ârif, kendini hiç sayar ve tam yok olur. 4/182 [**Kıyâmet ve Âhret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.**]

● Tecellî-i zâtî, (aslında) Peygamberlerin “aleyhimüsse-lâm” sonuncusuna mahsûsdur. Lâkin ona tufeyl ve tâbi’ olmak yolu ile diğer Peygamberlere ve ümmetinden Ona tam tâbi’ olanlara da nasîb olur. Diğer Peygamberler için sıfatların tecellîleri vardır. Lâkin, Enbiyâya sıfatların tecellîsinde hâsıl olan kurb [yakınlık], Muhammed-ıyyül-meşreb olan Evliyâyâ tecellî-i zâtîde hâsıl olmaz. 6/35

● Tahsîl-i me’âşda [Mâişeti tahsilde, elde etmekde], bir kimse sabra kâdir olamazsa, bir gayret ve çalışma ile eğer hâsıl olursa ne iyi. Ve illâ devâmlı çalışmağa kapılmıyalar ki, işlerin peşinde koşarak kıymetli ömrde perîşanlık hâsıl olur. 5/62 [**Hak Sözüün Vesîkaları: 342, Eshâb-ı Kirâm: 219.**]

● Tedbîr, umûr-ı dünyâda [dünyâ işlerinde] iskât-ı tedbîrdir. Âhret işlerinde, gayret göstermek ve günâhları terk etmektir. [Dünyâ işleri üzerinde fazla durmamak, âhret işleri üzerinde ısrarla durmak lâzımdır.] 4/207

● Terakkî [yükselme] ve yakınlık mertebelerinin hâsıl olması, temâmen, sünnete uymağa, bid’atden sakınmağa bağlıdır. 6/17

● Terk-i hükmî; islâmiyyetin emr ettiği üzere, zekâtı

minnet ile emr edilenlere vermek, sıla-ı rahm, komşu ve borç istiyenlere ve gayrinin hakkına riâyet ve malı isrâf etmemek ve onu lehv ve la'ba [oyun ve eğlenceye] ve zînete vesîle etmemekdir. 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Terk-i dünyâ lâzımdır. Bundan kurtuluş yoktur. Hakîkî terk müyesser olmazsa, hükmen terk mutlaka lâzımdır ki, kurtulmak ümmîd oluna. 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Teselsül, sonu gelmeyen işlerin birbirini ta'kib etmesine derler. 5/52.

● Tesavvuf, emrleri ve nehyleri yapmakda ferâhlık ve sü-rûr duymaktır. (Ebû Amr). 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Ve-remedi: 349.]

● Te'ayyünün ma'nâsı sudûrdur [hâsıl olmakdır]. 4/85

● Te'ayyün, gayb-i hüviyyet üzere i'tibâr olunup, bunun verâ'sında [ötesinde] te'ayyün yoktur. Seyr ve sülûk ve ma'rifet de yoktur. 4/110 [Kıyâmet ve Âhret: 125.]

● Te'ayyünât mertebeleri, zıllerin ve zuhûrların mertebeleridir. Bunun üstü, mertebe-i ıtlak-ı zât-ı teâlâdır. 4/183.

● Te'ayyün-i imkânî, şahsın te'ayyün-i vücûbîsinin ki, hakikat-i insandır, zıllıdır. 6/2

● Te'ayyün-i evvel, te'ayyün-i hubbîdir. Mertebe-i ıtlakdan ve genc-i meknûndan [gizli hazîneden] ilk önce arsa-ı zuhûra gelip, müteayyün olan nesne hubdur. 4/113

● Te'ayyünât kâmilin [temâmen] te'ayyün-i evvel-i vücûdînin zımnında [altında] mündericidir [toplanmışdır.]. Te'ayyün-i ilmî-i zımnî ve te'ayyün-i ilmî-i tafsîlî, onun zımnındadır. 4/183.

● Te'ayyün-i evvel, sıfatları toplu ve tafsilli olarak (içinde) toplanan hakikatdır ki, vücûd diye isimlendirilmiştir. Bu mertebe, te'ayyün-i vücûdî ve te'ayyün-i ilmî-i cümelîdir [kendinde toplanmıştır]. 4/85

● Te'ayyün-i sâni, te'ayyün-i vücûdîdir. 4/183.

● Te'ayyün-i ilmî, te'ayyün-i vücûdîden dündür [aşağıdadır]. Ve onun husûsiyyetlerinden bir husûsiyyetdir. 4/113.

● Tefevvuk-ı mekân efdaliyyeti [mekânın üstün olması efdal olmağı] göstermez. 6/2

● Takdîr-i ilâhî, halk ve îcâddan [yaratmakdan] ibâretedir. 5/83 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 345.]

● Takvâ hakkındaki ba'zı âyet-i kerîmelerin tefsîrî. 4/52

● Ta'ziyeye dâir mektûb: Allahü teâlânın dostlarının ve fâtalarının mâtemini diğer insanların mâtemleri gibi bilmeyeler. Diğerlerinin mâtemi, bir yerdedir. Lâkin bunların mâtemi yeryüzünün temâmında ve göklerdedir. Diğerlerinin mâtemi, cismânîyânın ba'zısındadır. Bunların mâtemi, cismânîyâna ve rûhânîyâna şâmilidir. Diğerlerinin mâtemi, sâdece zâhirde ve sûrettedir. Bu büyüklerin vücûdları ma'nevî feyzler ve bâtının (kalbin) feyz almasına vâsıttadır. Bu bakımdan mâtemleri bedenlere ve rûhlara yayılır. Lâkin böyle iken, yine onlar için, mâtem tutarken de, Allahü teâlâyı sevenlerin ve tanıyanların nazarında (güzel iş), güzel görünmek gerektir. İstenen şey odur ki, Allahü teâlânın işine râzı ve mutlu olalar. Ve cadde-i islâmı muhkem ahz edeler. [İslâmiyyete sağlam yapışalar]. Peygamber-i Hudânın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” sünneti ile amel edeler. Vâlidelerin ve sâir ehl-i hukûkun rızâlarını taleb edeler. Allahü teâlânın rızâsını kazanmakda tam gayret göstermeğe riâyet edeler. Gençliği sâhibinin hizmetlerine sarf edeler. Günleri boş yere geçirmeyip, oyun ve eğlenceye [lehv ve lu'ba] sarf eylemeye. Zevk ve safâya bağlı olmıyalar ki, zevk ve safâ Cennettir. Ve sülehâ ve dervîşânı kalb ve gönülden azîz tutalar. Ve onlar ile berâber bulunmayı seçeler. Dünyâ ehline, Âhireti düşünmiyenlere ve dünyânın süslerine göz-ucu ile dahî nazar eylemeyeler. Ve onu hakîr ve değersiz ve öldürücü zehr tasavvur edeler. Ve i'yâl ve evlâda iyi şekilde mu'âmele ve güzel olarak iyi ve hoş davranalar. Ve ammâ, onlar ile tâm münâsebet eylemeyeler. Cenâb-ı mukaddesden, yüz çevirmesine sebep olmayıp, (innehü kâne fî ehlihi mesrûran) “Ve ammâ o kim-

se ki, sağ eli boynuna zincirli olmakla, kitâb-ı a'mâli [amel defteri] arkasından sol eline verilir. O, onu gördükde, vâh, keşki helâk ve hebâ olaydım diye temennî eder. O hâlde alevli ateşe bırakılır. Zîrâ o, dünyâda âhireti inkâr edip, âile ve kabîlesi arasında mâl ve makâm ile mesrûr idi.” (İnşikak Sûresi: 13) va'dine yakalanmıyalar. 4/234.

● Tekebbür harâmıdır. 5/106 [Kıyâmet ve Âhiret: 101.]

● Tilâvet-i Kur'ân, Hak teâlâ ile tekellümdür [konuşmaktır]. 6/93.

● Teklîfât-ı islâmiyyeyi [islâmiyyetdeki teklîfleri] inkâr eden, mülhid ve zındıktır. 5/53.

● Telvîn makâmında, kesret-i vâridât ve televvün-i ahvâl [hâllerin değişimleri] mevcûddur. 5/28.

● Temkin makâmında, mâsivâyı unutmak ve kalbe gelen hâtîrâtı nefy etmek mevcûddur. 5/28.

● Tenâsüh, rûhun bedene teallukundan önce, başka diğer bir cesede te'allukudur ki, böyle inanmak küfrdür. 6/5

● Tevbe, günâhı müte'âkib olursa [hemen günâhdan sonra olursa], üç sâat zarfında ise, deftere yazılmaz. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Tevbe kapısı açıktır. Hak teâlâ ra'ûf ve rahîmdir. Kusûr işlemekten kimse hâlî değildir. Ümmîdvâr olalar. 5/12

● Teveccüh muhabbetsiz müessir değil, lâkin muhabbet teveccühsüz müessirdir. 4/33 [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Teveccühde huzûr ve gaybet [yanında ve uzakda olması] berâberdir. 4/122.

● Teveccüh-i pîr-i kâmil [kâmil pîrin teveccühü], dağ gibi zulmeti ve kederleri, her ne yol ile meydâna gelirler ise gelirler, sâdık mürîdden def' eder. 6/121.

● Teveccüh yapılması için, kalb ile yalvarmak lâzımdır. 1/157. [Mektûbât Tercemesi: 192.]

● Teveccüh bir emr-i zâhirdir ki [açık bir işdir ki] beyâna [açıklamağa] ihtiyâcı yoktur. 6/251.

● Teveccüh-i kalb yolu şudur ki, geçmiş günâhlara [ku-sûrlara] pişmân olup, tevbe-i nasûh edile. Ve üç kerre keli-me-i istigfârı söyliyeler. Sonra, göğsün sol tarafında bulunan ve hakîkî kalbin yeri [makâmı] olan kalbi sanavberîye müte-veccih olup, Allah lafzı mübârekini tekrar-tekrar söyliyeler ve kalbden söyliyeler. 6/177.

● Tevhîd, Allahü teâlâyı [zâtı kadîm olanı], Allahü teâlâ-dan gayriden ayrı kılmaktır ki, dereceleri ve mertebeleri vardır. 4/47.

● Tevhîd iki nev'dir. Tevhîd-i avâm; tevhîd-i havâs. Tev-hîd-i havâsda, mâsivâyâ muhabbet ve nefsin adâveti [düş-manlığı] kalmaz. 4/123.

● Tevhîdin tarîkatde ma'nâsı, mâsivâyâ [mahlûklara] te-veccüh ve iltifât etmekden ve başka şeyi görmek ve bilmek-den kalbi temizlemektir. 4/165

● Tevhîd-i şühûdî, mâsivâyâ şühûd ve şuûru kaldırmaktır ki, tarîkatın şartıdır. 4/150.

● Tevhîd-i vücûdî, nef'i vücûd-i eşyâ olup [eşyânın varlı-ğını kaldırmak olup], tarîkatda şart değildir. 6/73

● Tevhîd, nefs-il-emrde [haddi zâtında] şühûddir. Vücû-dî değildir. 4/230. [**Se'âdet-i Ebediyye: 959.**]

● Tevessüt-i ta'âm ve tevessüt-i menâm ve tevessüt-i ke-lâm lâzımdır. 4/145

● Tevekkül, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâlidir. Kesb, Onun sünnetidir. 5/110. [**Fâideli Bilgiler: 169, Ce-vâb Veremedi: 349.**]

● Teheccüd ve kıyâm-ı leyl [gece kalkmak], tarîka-i ali-yenin zarûriyyâtındandır. 5/36. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 336.**]

– C –

● Câmi'iyet-i ârifin ma'nâsı. 4/203.

● Cebriyye mezhebi, kuldan irâde ve ihtiyârı kaldırıp [yok deyip], kulu; işlerin yapılmasında mecbûr bilirler. Bel-

ki işi kulun [irâde-i cüz'îyyesi ile] yaptığını, kula nisbet eylemezler. Ve bunu Allahü teâlâ yapıyor [kulu mecbûr] bilirler. Bu küfrdür. Ve buna böyle inanan kâfirdir. Hayrlı işe sevâb taleb edip, şer işe azâb yokdur. Ve kâfirler ve âsiler ma'zûr ve onlara süâl ve azâb yokdur. Zîrâ işler bil-cümle Hakdandır. Ve bunlar mecbûrdurlar derler. Böyle i'tikâd küfrdür. Hak teâlâ Saffât sûresi 24.cü âyetinde meâlen buyurur: **(Onlar inanışlarından ve yaptıklarından sorulacaklardır.)** Hicr sûresi 92. ve 93.cü âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Rabbın hakkı için, onların hepsine kıyâmet gününde işledikleri küfr ve ma'siyetlerden süâl edip, cezâlarını veririz.)** buyuruluyor. Yetmiş Peygamber lisânından bunlar mel'ûndur. Ve mezhepleri aklın anlıyacağı şekilde bâtıldır. Zîrâ elin titremesi ile, eli istekle kaldırmak başka olduğu meydândadır. Kulun o kadar ihtiyâr ve kudreti vardır ki, emrlerin ve nehylerin uhdesinden gelmeğe kâdirdir. Hak teâlâ kerîmdir. Kula gücü yetmiyeceği şeyi emr buyurmamışdır. Uhdesinden gelmeğe kâdir olduğu kadar teklîf buyurmuşdur. Bu cemâ'at, kendilerine eziyyet edeni kınayıp, intikâm almağa kalkarlar. Ve çocuklarını döverler ve edeblendirirler. Yabancı bir erkeği kendi zevceleri ile gör-seler, kınayıp, azar da ederler. Ma'zûr ve mecbûrdur deyip, göz yummazlar. Kat'î nas ile sâbit olan âhîret azâbından bu behâne ile kurtulmak ve istedikleri işleri ihtiyâr eylemek isterler. Böylece kazâ ve kaderi inkâr ederler. 5/83, 5/137. **[Fâideli Bilgiler: 231.]**

● Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İbâdet ve iyilik yapanların, kendilerini, günâh işleyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından dahâ fenâdır.) 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Ca'fer bin Sinân buyuruyor ki, (İşlenen günâhın tevbesinden gaflet eylemek, o günâhı işlemekden dahâ kötüdür.) 5/110 **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Celâleddîn-i Rûmî, vahdet-i vücûd mensûblarının reîslerindendir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Celâleddîn-i Rûmî, sofîyye-i muvahhidîn [vahdet-i

vücûd ehlinin] reîslerinden iken, kendine bağı olanların ahvâline riâyat ve helâk edici şeylerden onları selâmete râğbet etdirip himâye ediyor, kendilerini ve bunları tehlikelerden koruyor, fâideli şeyleri çekip, zararlı şeylerden kaçınıyorlar. İhtiyâçlarını elde etmeğe uğraşıyorlar. Çocuklarını terbiye ediyorlar. Mühim işlerde birbirine danışıyor, kızlarını ve âilelerini açık gezdirmeyip, yabancıların bunlara yaklaşmasına müsâade etmiyorlar. Çocuklarını fenâ arkadaşlardan koruyorlar. Zâlimlere ve düşmanlara cezâlarını veriyor ve hastalarını zararlı gıdâlardan perhîz ediyorlar. O hâlde bu alçak dünyâ işlerinde, kesret ahkâmına riâyati terk etmek mübâh iken, bunları gözetip de, âhîret işlerinde bu ahkâma riâyat farz olduğu hâlde, terk etmek ve vahdet-i vücûd hîlesi ile kulluk vazîfelerinden kurtulmak istemek, ahkâm-ı ilâhîyeye inanmamak ve Peygamberlere inanmamaktır. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Celâl ve elem yolu ile olan lezzet, cemâl ve in'am [ni'metler] lezzetinden ziyâdedir [çokdur]. 4/106

● Cem' makâmı, insanları Hak teâlâdan ayrı görmeyip, birinin ahkâmını diğere câri kılmaktır. Cem' makâmı sekrdir. Fark makâmı, ya'nî cem'ül-cem' sahv olup, buraya vüsûlde ârif islâm-ı hakîkî ile müşerref ve da'vet ve irşâda lâyük olur. 5/64

● Cem' makâmında Allahü teâlânın varlığı zuhûr ve istilâ edip, sâlik kendi mevhum varlığını âciz [hiçbir şey] bulur. Bîcâre sâlik mukayyed varlıktan nasıl haberdâr olur. Ve hakîkî varlıktan nasıl haber bulup, cemâl ve kemâlden ne vech ile hissedâr olur. O yüksek makâmından onun nasîbi, nasîb alamamaktır. Bu işde ilm-i matlûbu nice tedârik eder ki, ilm-i münâfiyi ayndır. [Asl ilme tersdir]. Çok ârif, bu makâm-ı cem'den terakkî edip, fark-ı ba'del cem'e vâsıl ve bekâ ve şu'ûr ile şeref hâsıl etdikde, ilm ile aynın ikisi cem' olur. Ve biri diğesine münâfi (zıd) olmaz. O zemânda ilm-i bâkî ile fehm eder, ilm-i fânî ile değil. Ayn-ı fenâda bâkî ve ayn-ı bekâda fânîdir. 5/52.

● Cem' makâmında olan sâlik nemâzı merfû' bulur [kal-

dırılmış bulur]. Ve islâmî teklîfleri, zincîr-i dest [el bağı] ve pâ-yı mecnûn bulur ve hayâl-i sükût tekâlif eder. Ve zikri laklaka [söz kalabalığı] ve günâh fehmi eder. 4/181

● Cem’ul cem’, halkı Hak celle ve a’lâdan ayrı görmek olup, küfr-i tarikatdan sonra hâsıl olur. 6/207

● Cem’ul cem’, ya’nî fark mertebesi, islâm-ı hakîkî, sahv ve ma’rifet makâmıdır. 4/26

● Cem’ul cem’ makâmında olan sâlikin ârâmı [râhatı] ubûdiyyette ve lezzeti de tâ’atdedir. 4/181

● Cem’i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” cem’i ilâhîden dahâ geniş diyen ârif, cem’i Muhammedî vücûb ve imkân mertebelerini câmi’dir [toplamıştır.] Lâkin cem’i ilâhî onları câmi değildir diye buyurur. Hâlbuki bu şühûd şey’in misâllerinin asla benzemesi kabîlindendir. Zîrâ cem’i Muhammedîde olan numûne vücûb mertebesinin numûneleridir. Aslı değildir. O mertebe imkânın ihâtasından dahâ yüksek [berter] ve münezzehdir. 6/164.

● Cin, teklîfde insana tâbî’ ve bizim Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” dînine tâbî’ kılınmıştır. 6/29

● **“Cennetde yüz derece vardır ki, a’lâsı Allah yolunda cihâd edenlere ihsan edilmiştir. İki derecenin arası yer ve gök arası kadardır.”** Hadîs-i şerîf. 4/64.

● Cennete giren insanların çoğunun girmelerine sebep, Allah için takvâ ve güzel ahlâktır. Ve Cehenneme insanların çoğunun girmelerine sebep, gam ve ferecdir (tasa ve şâdü-mânlıktır) hadîs-i şerîfini Tirmizî ve İbni Hibban ve Beyheki rivâyet ederler. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.] Ferec=Gam’ın aksi.

● Cennetin eşcar [ağaçları], enhar [nehirleri] ve bunun gibi hûrî ve gilmânî, Hak sübhânehûnun tenzîh ve tahmîdinin ma’nâlarının görünmesidir ki, dünyâda o ma’nâlar bu harfler kisvesine ve kelimeler sûreti ile peydâ olmuştur [görünmüştür, ortaya çıkmıştır]. Meselâ Sübhânallah gibi ve dahî Elhamdülillah gibi. Ve bu kelimelere dünyâda mübâ-

şeret, mûcib-i terakkîdir [söylemek yükselme sebebidir]. Bunun gibi, Cennetde o latîfelere ve ni'metlere kavuşmak derecelerin yükselmesine ve makâmların yükselmesine sebebidir. 4/189.

● **“Cennete girmek ancak, rahmet-i ilâhî ileidir.”** Hadîs-i şerîf. 4/119.

● Cüneyd-i Bağdâdînin Resûlullah'a “sallallahü aleyhi ve sellem” tâbî' olmağı teşvîk etmesi. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Cüneyd-i Bağdâdî buyurur ki, hâdis [mahlûk] kadîme [hâlîka] makrûn oldukda [yaklaşdıkda], bundan eser kalmaz. Ya'nî arş ve arşda bulunan herşey hâdisdir. Ârifin kalbi yanında nisbeti mahv ve telâşî sâhibidir ki, kalb kadîmin nûrlarının zuhûr etdiği yerdir. O hâlde nasıl his eder. 6/123

● Cüneyd-i Bağdâdî vahdet-i vücûd bânîsi iken [kurucusu iken], serâpa [tepeden turnağa kadar] ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ile bezenmişti. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Cüneyd-i Bağdâdî kutbiyyet ve ferdiyyetin kemâlâtını câmi' idi. 4/154.

● Civânlık eyyâmı [gençlik çağı] ömrün en kıymetli zemânıdır. En kıymetli şey ise ma'rifetullahdır. Gençliğini en kötü şey olan hevâ ve heves peşinde harcıyıp, ma'rifetullahı, ömrün en kötü zemânı olan ve ele geçeceği de kesin olmıyan ihtiyârlık zemânına bırakanlara yazıklar olsun. 4/65. [İslâm Ahlâkı: 558.]

● Civânân-ı müste'idana hayf ve efsus ki, fitrat-i âlîlerini bu fânî-i denîye masrûf edip, [Kıymetli ömrünü bu fânî ve denî (alçak) olan dünyâ için sarf eden kâbiliyyetli gençlere çok yazık!], onlar gençliklerini dünyâ için harcamakla aldatıcı bir kabhaye tutulmuşlar, kıymetli cevherleri, saksı parçaları ile değişmişlerdir. (Mutlak cemâl parlak ve hâzırdır [dönülecek yer bellidir.]). 4/164

● Cehl ve hayret, şühûd-i ma'rûf üzere [bilineni gör-

mek, bilmek] meziyyet sâhibidir ve a'lâ-i makâmâtıdır. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● “Cû’ [açlık] bir kimseye galebe edip, bunu insanlardan gizleyip, Allahü teâlâyâ teveccüh ederse, Allahü teâlâ onun bir senelik rızkını verir [rızkını açar].” Hadîs-i şerîf. 5/37 [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 337.]

● Çehre-i mâşûk [ma’şûkun yüzü] karşı karşıya gelen iki aynalarda, aynanın temizliği ve nûrâniyeti kadar aks ve meydâna çıkar [görünür]. Ayna renge bulanmış ve sûreti kabûl etmiyorsa, noksanlık aynadadır. Yoksa aynanın gösterdiği sûretde değıl. 6/167

● Cihâdın fazîletleri hakkında hadîs-i şerîfler. 4/64

– H –

● Hâcâtın kazâsı [isteklerin yerine gelmesi] ve müşkilâtın küşâyışı [zorlukların açılması] için, (La havle ve lâ kuvvete illâ billah) kelimesini beşyüz kerre okuyalar. Ve evvelinde ve âhırinde en az yüz kerre salât eyleyeler. (Bu, imâm-ı Rabbânî radiyallahü anının hatm-i hâcegânıdır.) 5/33.

● Hâkimlerden ve gayrilerden görülen zulm ve şiddeti, fi’li Hak [Hakkın fi’li] bilmelidir. Zâhirin gâm ve hüznüne bende [kul] mâni’ olamaz. 6/80

● Hâl, telvînden haber verir. Sâhib-i temkin [temkin sâhibi] olan hâlden geçmiştir. 6/56

● Hâl, ilmden eşrefdir [şerefliidir]. Hâl, ehl-i vecd ve kemâlin husûsiyyetidir. 6/217

● Hâl’in doğruluğına alâmet, yakînin hâsıl olmasıdır. Yakîn hâsıl oldukda, hâl; vehm ve hayâlden bîrûndur [uzaktır] demişlerdir. 6/63.

● Hub ve cünûndan hâlî olan [Sevgi, muhabbet ve delilik olmıyan] âdem, hayvânâta mülhaktır [dâhildir]. 4/114.

● “Hac ile ömre arasını birleştirin. Zîrâ onlar fakîrlük ve

günâhların kalkmasına sebep olur.” Hadîs-i şerîf. 5/11. [İslâm Ahlâkı: 564.]

● Hadîs-i şerîfde gelmiştir ki, bu üç şeyden çekinmiyen kimse, gerçekden mü'mindir. Hizmet-i i'yâl [Âilesine hizmet], ve fakîrlere ile berâber oturmak ve hizmetkârı ile ta'âm yimek. [Hizmetkâr temiz olmak lâzımdır.] 5/109.

● Hadîslerin ba'zısı, ba'zısını tefsîr eder. 6/5

● Harem-i Kâ'benin füyûz ve berekâtı başka, harem-i Medînenin kemâlât ve kârı ve semeresi başkadır. 6/232

● Hüzn ve ferâhlığın olmaması, kazâya râzı olmağa ters değildir. 6/170.

● Hesâb-ı mü'minîn [mü'minlerin hesâbı] kısa bir müddet içinde olacaktır. Fasl-ı kazâ [yapılma zemânı] bir sâ'atdır. Birinin hesâbı, diğerini hesâbdan işgal etmez. 4/11

● Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hakkındaki Hadîs-i şerîfler. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● **“Hüsn-i hulk [güzel ahlâk], gücü yetdiği hâlde gadab eylememekdir.”** Hadîs-i şerîf. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● “Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] hatâları eritir. Su kırağıyı eritdiği ve mahv ettiği gibi. Ve kötü ahlâk dahî ameli ifsâd eder. Sirkenin balı bozduğu gibi.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● Hüsn-i hulk [güzel ahlâk] buğz eylediği kimseye fütüvvetdir. Ve ikrâh eylediği [tiksindiği] şahsa mal vermek, kalbin nefret eylediği zât ile, hüsn-i sohbetdir, demişlerdir. 5/109.

● Ebûl-Hasen-i Harkânî, Muhammed Kassabdan efdâldir. Ya'nî müntehîdir [sona varmıştır]. 4/179.

● Huzûr, gafletten kurtulmaktan ibâretedir. 4/160

● Huzûr, öyle ola ki, nefs-i hâzır dahî arada olmağa. Vücûd yolunu yokluk sahrasına çeke. Ve kendi huzûru yine

kendine müteveccih ola [döne]. 4/75

● Huzûr ve teveccüh-i kalbî, zikrin fevkidir [üstüdür]. Ve ondan dahâ latîfdir. 5/145.

● Huzûr-ı dâimî [dâimî huzûr] bâtına nisbetle mümkindir. Ve başlangıçda zuhûr eder. Bu devâm, zâhırde zordur. 4/172.

● Huzûr ve âgâhînin devâmında, uyku ve tilâvet ve nemâz ve bunların gayrisi birdir. [Huzûr ve âgâh olan kalb, nemâz, uyku ve tilâvetde aynıdır.] Huzûr ve âgâhî kalbin melekesi olup ve onun sıfat-ı lâzimesi olur ki, hiçbir zemân ayrılık kabûl etmez. 5/109.

● Huzûrun devâmında, mâsivânın unutulması ve hâtırlanmaması hiç lâzım değildir. Huzûr-ı dâimî huzûr-ı mâsivâ ile birleşir. 5/109.

● Huzûr-ı mübtedî [mübtedînin huzûru] öyle bir huzûrdur ki, gaybet ona der-kafâdır [Sonra gaybet hâsıl olur]. Huzûr-ı mütevassıt [Yolun ortasında olan için huzûr], ki gaybet onun der-kafâsı değildir. [Gaybet onunla hâsıl olmaz]. Ve bu iki huzûrda hâzırın vücûdı der-meyândır [aradadır]. Ve fenâ husûle peyveste değildir. [Fenâ hâsıl olmasına bağlı değildir]. Ve huzûr-ı muntehî [sona varanın huzûru ise] bir huzûrdur ki, nefs-i hâzır der-meyân [arada] değildir. 6/137

● Hataranın [fikir, düşüncenin] menşe'i nefsdır. İlham da hatarât cümlesindendir. Lâkin bunda, husûl-i yakîn galebe-i zan [yakının hâsıl olması kuvvetli zan] ve inşirâh-ı bâtın [bâtının açılması] vardır. 4/133.

● Hak sübhânehü ve teâlâ, ba'zı mahlûkâtından râzıdır. Ve onu hasen [güzel, iyi] kılmışdır. Diğer ba'zılarından râzı değildir. Onu kabîh [çirkin] eylemişdir. 4/26

● Hak teâlâ, âfâk ve enfüsün ve nisbet ve i'tibârâtın ötesidir. Onu derûn ve bîrûnun verâ'sı taleb eylemek gerektir. [Onu âfâk ve enfüsün ötesinde aramak lâzımdır.] 6/74

● Hak teâlâ bizim akllarımızdan ve anlayışımızdan, ilm-

lerimizden ve idrâkımızdan verâ'ül verâ'dır [ötelere ötesi-
dir.] 4/116

● Hak teâlâ verâ'-ı âfâk ve enfüsdür [âfâk ve enfüsün öte-
sidir]. Onun tâlibi âfâk ve enfüsten geçmedikçe, ma'rifet el-
de edemez [kavuşamaz]. 4/205

● Hak teâlâ verâ'ül verâ'dır [ötelere ötesidir]. Sümme
verâ'ül verâ'dır [yine ötelere ötesidir]. Bu ötelere ötesi ol-
mak, kurb yönündendir. Uzaklıkta değildir. Her ne ki tasav-
vur olunur ise, hattâ bir kimsenin zâtından dahî ziyâde ona
yakındır. Aklın ondan haberdâr olması zordur. Cânib-i
bu'dün verâ'ıyyeti cevalangâh-ı vehmîdir. [Uzaklık ciheti ile
ötelere ötesi olması vehmin anlıyacağı şeydir]. Hâlbuki ya-
kınlıkta olan bir verâ'ıyyeti vehm ve hayâl, anlıyamaz ve
kendine, kendinden ziyâde yakınlığı tasavvur eylemeğe kâ-
dir değildir. 4/205.

● Hak teâlânın ihâtası mücmelin müfassal ihâtası gibidir.
Meselâ kelime, aksâmında câri' olduğu gibidir. 6/16 [Kıyâmet
ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● Hak teâlâ hiç-birşeye hulûl etmez. Mahlûkâtın ba'zısı-
nın, vâcib-i teâlânın nûrlarının zuhûruna liyâkati [kâbiliyye-
ti] vardır. Ve sengi (taş) ve külûh (toprak keseği), sâhibi liyâ-
kat değildir. Dünyâda rü'yet vâki' olmaz. 3/12.

● Hak teâlâyâ, mümkinâtın madde ve heyûlâsıdır demek,
çok kötü bir çirkinliktir. 6/16 [Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Ve-
remedi: 358.]

● Hak teâlânın âleme nisbeti [bağlılığı], hâlıkıyyet [hâlık
olması] ve mahlûkların onun mahlûku olması ciheti ileler.
Sûrî ve zillerle ilgili nisbet var ise, ismlere ve sıfatlaradır.
5/132.

● Hak teâlâ ne dâhil-i âlemdir, ne hâric-i âlemdir. Ne
muttasıldır [bitişikdir], ne münfasıldır [ayrıdır]. 5/108.

● Hak teâlâyâ ilm ve fehm vâsıtası ile aşk-i ilâhî [ilâhî
aşk] hâsıl olmaz. Aşk-ı ilâhî, sülûke bağlıdır. [Tesavvuf yo-

lunda sülûk yapmak, ilerlemek lâzımdır]. 5/69

● Hak teâlâ âhîretde kurtulmanın medârını [esâsını], kat'î vahy ile sâbit olan Hakkın dînine bağlı ve yakınlığını sünnete tâbî' olmağa bağlı kılmıştır. 4/57

● Hak teâlânın mukaddes bârigâhına bizim kusûrlu amel-lerimiz yakışır değildir. 6/68

● Hak teâlânın kuldan râzı olması, kulun Hakdan râzı ol-masının üstüdür [fevkidir.] 4/62

● Hak teâlânın ziyâde mahbûbu [en çok sevdiği] şu kim-sedir ki, Allahü teâlânın kullarına muhabbetine sebep olan ve kulların dahî Ma'bûd-i teâlâyâ muhabbet eylemelerine vesîle olandır. O kimse, teblîğ ve da'vet sâhibidir. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Hak teâlânın dostları, onun belâsına râzılardır. Bunun-la berâber, belâların def'i için düâ ederler. 6/206

● Hak teâlânın kendi zâtına ve sıfatına ve ef'âline muhab-beti vardır. Ve bu muhabbetin çokluğundan, her birinde iki i'tibâr vardır ki, muhibbiyyet ve mahbûbiyyetdir. Ve mahbû-biyyet-i zâtîyyenin zuhûru kemâlât-ı Habîbullahdır “sallalla-hü aleyhi ve sellem”. Ve muhibbiyyet-i zâtîyyenin zuhûru kemâlât-ı kelîmullahdandır. Ve mahbûbiyyet-i esmâ ve sıfatın zuhûru, diğer Enbiyâda tahakkuk eder. Esmâ ve sıfatın zülle-ri olan mahbûbiyyet ve muhibbiyyet-i zülhyenin zuhûru, Evliyây-ı Mahbûbîn ve muhibbîninde hâsıl olur. 6/137

● Hak sübhânehu müsebbib-ül-esbâb [sebeplerin îcâd edicisi] ve varlıkların bir araya gelmesini hâsıl edicidir. Bir sebep îcâd etmeğe kâdirdir. 5/17

● Hak teâlâ hikmet-i bâligası ile [yüce hikmeti ile], kendi yüce kudretini, hikmet perdesinde gizli kılmıştır. 4/110. [Kıyâmet ve Âhret: 125.]

● Hak teâlâ cümleyi Cehenneme atsa, zulm değildir. Zî-râ, kendi mülkünde tasarruf etmektedir. 4/11

● Hak teâlâ kullarının rızklarına kefîldir. Günlük erzâ-

kı ele geçirmek için fazla çalışarak, kendilerini perîşân eylemeyeler. Eğer az bir çalışma ile mümkün olursa, ne a'lâ [ne güzel] ve yoksa onun ardına düşmüyeler. 5/22

● Hak teâlânın talebinde tenbellik [alâkasızlık] eylemeyeüp, Onun ma'rifet yolunu arayalar. Ve bu ni'metin kokusu her ne cenâhdan gelirse, o tarafa [ona] alâka göstereler. Ve bu fânî dünyâda istenen şey, bu devletin [ni'metin] ele geçmesidir. İnsanın yaratılmasından maksad, ma'rifete kavuşmasıdır. 6/34 [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.**]

● Hak sübhânehu ve teâlâ, o rahmet ve re'fet ile (merhâmet ile), başaşağı (Cehenneme) düşecek kâfirlere, uzak ve düşman olduğunu izhar buyurup, müslimânlara, onlara düşman olmalarını, şiddetli ve sert olmalarını ve muhârebede onları katl etmelerini emr buyurmuşdur. 4/39

● Hak teâlânın hukûku, bütün hukûklardan öncedir. 6/92

● “Hak teâlâ ile ilgili bir iş yaparken, kötü kimseden korkmamalıdır.” Hadîs-i şerîf. 4/29 [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Hak teâlânın mahall-i nazarı kalbdır. 4/48

● Hak teâlâ cılve buyurursa [dilerse], sonradan yaratılmış bîcâre mahlûk âdeme teveccüh eder. 4/13

● Hak teâlâ Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” râzı olmasını talep etmektedir. 4/10. [**İslâm Ahlâkı: 557.**]

● Hak sübhânehu ve teâlâ, mâsivâyâ [mahlûklara] köle olmakdan kurtarıp ve uzaklaştırap, temâmen kendi mukaddes cenâbına bağlıya. 4/143

● Hakkın iki veyâ üç kısmı Hanefîde, sülûs (1/3), veyâ rub'-ı (1/4) şâfi'îdedir. 4/231.

● Hakâyık-ı selâsenin [üç hakîkatin], (Kur'ân, Kâ'be, salât) muâmelesi, nübüvvet kemâlâtının fevkıdır (üstüdür). 6/140.

● Hakâyıkın inkılâbı [hakîkatin değişmesi] aklen ve dînen muhaldır. [Mümkün değildir.] 6/2

● Hakkanîyyet ünvânîyle [nâmiyle] zâhir olan bütün şühûdları ve hayâlleri kaldıralar. Ma'lûmât ve şühûdların ötesinde seyr edeler (yürüyeler). Nasıl olduğu anlaşılmayan nisbeti talebde bulunalar. Bu adı geçen nisbetin misâlleri olup ve o mu'âmeleyi hâtırlatan şühûdi nefy eylemek lâzım değildir. Tâ'at vazîfeleri ve ibâdât üzere müstekîm olalar. [Doğru yol üzere bulunalar]. 4/175.

● Hakâyık-ı eşyâ [eşyânın hakîkatı], zât-i şeyden [şeyin kendisinden] ve mâbihi şey'i hüve hüveden ibâret değildir. [Ve onunla olan şey, o ve ondan ibâret değildir.] Belki onun mebde-i füyûz-ı vücûdu ve tevâbi'i vücûdîsidir. [Belki onun başlangıcı, varlığının feyzleri ve vücûdına tâbi' olan şeylerdir]. 5/1

● Hakîkat-i vâcib-i teâlâyı [Vâcib-i teâlânın hakîkatini] idrâkten, mümkün nasıl haberdâr olabilir ki, bu mümkünin nasîbi acz ve ye'sdir. [Acz ve ye's olduğu âşikârdır]. 5/57

● Bir hakîkatin diğer bir hakîkatten üstün olması, birinci hakîkat sâhibinin, ikinci hakîkat sâhibinden üstün olmasını gerektirmez. 4/183.

● Hakîkat-i şey [Bir şeyin hakîkatı] o şeyin kendisi demek olmayıp, bundan varlığın başlangıcı ve o varlığa tâbi' olanlar murâd edilmiştir. 5/1

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" te'ayyün-i hubbîdir. 4/183.

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem" berzehîyyât-ı kübrâ [büyük aracı] tesmiye edilmekdedir [ismlendirilmekdedir]. 4/88

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem", ilk yaratılan olup, bütün mümkünâtın hakîkatlerini kendinde toplamıştır. Ve ona (Hakîkatlerin hakîkatı) derler. 6/164.

● Hakîkat-i Muhammedî "sallallahü aleyhi ve sellem"den ilerisi ülûhiyyet olup, buraya yükselmek mümkün değildir. 6/205.

● Hakîkat-i Muhammedîye “sallallahü aleyhi ve sellem” berzâh-ı kübrâ [büyük aracı] derler ki, vahdet makâmıdır. Zîrâ Allahü teâlâ ile mahlûklar arasındadır. 6/207

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, bütün ilâhî şûunları kendinde toplıyandır. 5/1

● Hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, te’ayyün-i evveldir. 4/183.

● Hakîkat-i Kâ’be, hakîkat-i Muhammedînin “sallallahü aleyhi ve sellem” fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem”, te’ayyünâtın mertebelerinden dolaydır. Hakîkat-i Kâ’be te’ayyünâtın mertebelerinin üstündedir. 6/195

● Hakîkat-i Kâ’be, hakîkat-ı Kur’ânın üstündedir. 4/183

● Hakîkat-i Kâ’be, mahlûkların hakîkatleri ile ilâhî hakîkatler arasında geçitdir. 4/24

● Hakîkat-i Kâ’beyi, imâm-ı Rabbânî bir mahalde surâdi-kât-ı azamet-i kibriyâidir [azamet dereceleridir] buyurmuş, bir mahalde nûr-ı sırf deyip, bir mektûblarında dahî hakîkat-i Ahmediyyledir diye karar vermişdir. Bilcümle bu değişiklikler [farklılıklar] nüzûl esnâsındaki söyledikleridir. 6/130.

● Hakîkat-i Kâ’be-i Rabbânî, hakîkat-i Muhammedî sallallahü aleyhi ve sellem’in fevkidir [üstündedir]. Zîrâ hakîkat-ı Kâ’be, Zât-ı teâlânın şânı ile olup, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem’in, kulluk makâmının kemâli ve âbidiyyetidir. 5/1

● Hakîkat-i Kur’ânî ve hakîkat-i Kâ’beden her birinin diğeri üzerine üstünlüğünün beyân olunmasının sebebi, kusûrlu olan hâtıra şöyle gelir ki, Kur’ân-ı Mecîd, Hak sübhânehunun sıfatından veyâ şânından dolaydır. Ve şû’ûn ve sıfatda iki i’tibâr mevcûddur. Birisi i’tibâr-ı te’ayyün ve biri dahî i’tibâr-ı ıtlak ve lâ te’ayyündür [te’ayyün olunmıyandır]. Dolayısıyla bu iki i’tibâra nazarla iki hakîkatden her birinin diğeri üzerine üstünlüğü ile hükm olunmuş bulunması mümkündür. Bir hükm bir i’tibâr ile ve hükm-i diğeri, i’ti-

bâr-ı diğerle oldukça tehâlûf (muhâlif) olmaz. 4/183.

● Hakîkat-i Kur’ânî, sıfat-ı zâidedir. Şân-ı gayr-ı zâide da-hî değildir. 6/130

● Hakîkat-i Kur’ân [Kur’ânın hakîkatı], bütün zâtî kemâlâtı kendinde toplamıştır. 4/183

● Hakîkat-i Kur’ânîde, vüs’atin başlangıcı, nemâzın hakîkatinde, vüs’atın kemâli vardır. 6/140.

● Hakîkat-i Kur’ân, Enbiyânın hakîkatlerinin üstündedir. 6/128

● Hakîkat-i Kur’ân, ma’bûdiyyet-i sırfa şâyân değildir [yakışır değildir]. 6/128

● Hakîkat-i salât [nemâzın hakîkatı], bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224

● Hakîkat-i salât, hakîkat-i Kâ’benin üstündedir. 6/140

● Hakîkat-i salât, ma’bûdiyyet-i sırfa şâyândır [yakışır]. 6/76

● Hükemâ demişlerdir ki [maddîciler diyor ki], (yok olan var olmaz ve var olan da, yok olmaz. Bunu isbât etmeğe bile lüzûm yokdur, bunu herkes bulabilir.) Bu sözleri insanlar için doğrudur. İnsanlar elbette birşeyi yokdan var edemez. Hiçbirşey yaratamaz. Fekat bu sözü, Allahü teâlâ için söylemek yanlışdır. Herkes değil, kimse böyle söylemez ve isbâta gelmez, vehm ve hayâldir. Allahü teâlânın kudretine inanmamakdır. Allahü teâlânın yokdan var etmesi ve bütün âlemleri hiçden yaratması ve hepsini yok etmesi, Onun kudretine göre, şaşılacak birşey değildir. Bunu söylemek âlemin kadîm olduğunu, yokdan, sonradan yaratılmadığını söylemek demektir ki, küfrdür. Çünkü, kâinâtın, bütün zerrelere ile yokdan var edildiğini, bütün dinler sözbirliği ile bildirdiler. **(İnsan düşünmüyor mu ki, biz onu önceden yarattık, hâlbuki o, birşey değildi)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uygun değildir. Kâdî Beydâvî “rahmetullahi aleyh” tefsîrinde (insan adam idi, ya’nî yok idi) diye ma’nâ vermiştir. Bu sözleri, hem de, Allahü teâlânın birşey

yapamayacağını bildirir. Çünkü, yok olanı var etmiyor diyorlar. Var olanın var edilmesi de olmaz. Onların dedikleri gibi, var olan yok olmaz ise, varlıkların varlıkda kalabilmeleri için de, Yaratana ihtiyâcları olmayacaktır. Hattâ Allahü teâlâ eşyâyı yok edemiyecektir. Bunlar cismlerin hâssaları, hareketleri için acabâ ne diyecek. Bunların her zemân yeniden meydâna geldiklerini ve yok olduklarını herkes görüyor. Vel-hâsıl bu sözleri söylemek, Allahü teâlâyı inkâr etmektir. Allahü teâlâ böyle şeylerden çok yüksektir. 4/230 [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● **“Halâl zâhir [açık], harâm âşikârdır [açıktır]. Şübhe eylediğin şeyi terk ve şübhesiz ile amel eyle.”** Hadîs-i şerîf. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● **“Hilm sâhibi kul, oruçlunun ve nemâz kılanın derecesini idrâk eder.”** Hadîs-i şerîf. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● Halvet der encümen, tefrîka yeri olan encümende [toplulukda, kalabalıkda] kalb yolu ile matlûb ile halvet eylemektir. [Halk içinde Hak ile olmaktır.] 4/163.

● **“Hamd etmekden çok, Allahü teâlâyâ sevgili, birşey yokdur.”** Hadîs-i şerîf. 4/147 [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● **“Hamele-i Kur’ânın diğer insanlar üzerine fazîleti, Hâlıkın mahlûk üzerine olan fazîleti gibidir.”** Hadîs-i şerîf. 4/134.

● Havl [hareket] ve kuvvetden kendini tamâmen ihrâc edip, bütün işleri Hak teâlâyâ havâle edeler. 4/145

● **“Hayâ, îmândan bir şu’bedir.”** Hadîs-i şerîf. 5/27

● Hayât-i dünyâ [dünyâ hayâtı], bir kaç gündür. Çok değildir. Bu kısa zemânda [fırsatda], kabrin ve kıyâmetin fikri mutlaka lâzımdır. 4/105.

● Hayât-i kabrde [kabr hayâtında], his [hissiyyat] vardır. Hareket yokdur. 4/34 [İslâm Ahlâkı: 558.]

● Hayâtî çend rûzeyi [birkaç günlük hayâtı] âhiret azığı-
nın tahsiline sarf edip, diğer işleri Hak celle ve a'lâya sipâriş
edeler. Magrib ve meşrûk Rabbi, Ondan başka ilâh yokdur.
Onu vekîl edin. 5/8

● Hayâtda iken kabr ittihâzı, yâ mekrûh veyâ müstehâb-
dır. 5/51

● Hayvânlarda nefis-i emmâre yokdur. 5/50

● Hayât-i dünyevî [dünyâ hayâtı] gâyet azdır. Ebedî ve
dâimî mu'âmele ona bağlıdır. Bahtiyâr şu kimsedir ki, bu az
zemândaki fırsatı ganîmet bilip, âhiret kârını onda görüp,
âhiret rızkını hâzır ede. 4/147 [**Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâ-
zım Olan İmân: 141.**]

– H –

● Hâtimeye [son nefese] kat'i hükm olunmaya ki, vahye
bağlıdır. Zann-ı gâlib ve mutmainne olunmuş bir ilm, din bü-
yüklerinin son nefesinin selâmetine delâlet ederse, mümkin-
dir ve bunun gibi ilhâm ile dahî hâtimenin [son nefesin] gü-
zel ve çirkinliği kat'î bilinmez. Zîrâ ilhâm zannîdir. Lâkin
zandan zanna olan fark, yer ile gök arasında olan fark gibi-
dir. 5/36 [**Se'âdet-i Ebediyye: 512.**]

● Hâtimenin [son nefesin] selâmeti hiçkimse için kat'î de-
ğildir. (Müstesnâlar vahy ileidir). 5/36 [**Se'âdet-i Ebediyye: 512.**]

● Hârîka, açlık ve riyâzet ile cûkiye ve berâhime gibi, küfr
ehlinde de hâsıl olur. 4/50 [**Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve
Âhiret: 161.**]

● Hânümândan [ev, barkdan] geçip, akrabâ ve çoluk ço-
cuğa vedâ gerekdir. Zîrâ Hakın hakkı, bütün haklardan ön-
cedir. 6/92

● Hatm-i tehlîl okunarak sevâbı rûhâniyyet-i meyyite
[meyyitlerin rûhlarına] hediye olunur. 5/13

● Hizmet-i îşâna ikdâm [îşâna hizmetde devâm [çalışma]
olmadıkça], sohbet hevesinde olmamalı. 5/110. [**Fâideli Bilgi-**

ler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Hizmet-i huzûr-ı pîr [Pîrin huzûrunda hizmet] ve sohbet, râbitadan efdaldır. 4/50 [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

● Hizmet-i fukarâ [sâlihlerin hizmeti] ve ehlullaha hizmet, müsmir-i berekâtdır. Dünyâ ve âhret sefâsına [se'âdetine] sebebdır. 6/244

● Hizmet-i fukarây-ı bab-illah [Allahü teâlânın kapısına gelen fukarâyâ hizmet] ve Ehlullahın rızâsını kazanmak, büyük bir se'âdetdir ki, herkese nasîb olmaz [her ni'met sâhibine müyesser olmaz]. 5/151

● Hızır ve İlyâs “aleyhimesselem” vefât etmişlerdir. Rûhları cism sûreti ile [cesed olarak görünüp] cesede âid harekât ve cismânî ibâdetler onlardan vukû' bulur. 4/182 [**İslâm Ahlâk: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]**

● Hızır aleyhisselâm, zikr-i nefy-i isbâtı [Lâ ilâhe illallah ile zikri], Abdülhâlık Goncdüvânîye, havuzda, su içinde tâ'lim eylemiştir. 5/113 [**Kıyâmet ve Âhret: 165.]**

● Hâtıraların [düşüncelerin] çok olmasından kalb muzdarip olmaya. Kendi işlerine bakalar. Ve istigfârı terk etmiyeleler. 6/193

● Hulefâ-i ümeyye [Emevî halîfeleri] minber üzerinde ehl-i beyte nice seneler seb' ve la'net eylediler. Ve Ömer bin Abdülazîz “rahmetullahi aleyh” onları kaldırdı. Lâkin Mu'âviye “radiyallahü anh” onlar arasında değildir. 5/36 [**Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Hâtıratı kavuşma sebeblerinden sayalar. “Elâ innehü bi külli şey'in mühtûn.” [Dikkat ediniz. Haber veriyorum. Şübhesiz ki, Allahü teâlâ herşeyi ihâta eder.] 6/237

● Hallâc-ı Mensûr, hergün bin rek'at nemâz kıları. 4/29 [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Hılkatden [yaratılışdan] maksâd olan şeyi, bu kısa fırsat zemânında kazanmak gerekdir. Yoksa mahrûmlukdan

ve pişmânlıktan gayri hiç netîce olmaz. Birkaç günlük ömr büyük bir ganîmetdir. 5/20

● Halkla ülfet eyle [görüŖ, konuŖ]. Fekat, alâka peyda eyleme [alâka kurma]. 4/16

● Halkla ihtilât [aralarına karışmak], onların hukûkunu edâ niyyeti ile olursa tâ'atdır. 4/172.

● Halka i'tirâz killet üzere [az] olmalıdır. 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Halk ile konuşmalar yumuşak ve tatlı olmalıdır. Hiç kimseye sertlik eylememeli. Meğer ki, Hak için ola. 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Halka hizmet zikrden efdaldır. 4/160

● Hannâs, insanların sadrında [göğsünde] bulunan cin olup, üsûl-i dinde [îmânda] vesvese ve hâtıralar hâsıl eder. 4/190

● Hâb [uyku] esnâsında, bedenine bir nev'i gaflet â'rız olmakla, bâtın nisbeti meydânı boş bulup, tam bir güzellik ile güzel ve perdesiz olan, meydân-ı zuhûra yol bulur. Ve yüzlerce nâz ve niyâz ile gülistanda [gül bağçesinde] görölür. 4/215

● Hâce-i Ahrâr, "rehberin görüntüsü [râbıta], Hakkın zikrinden dahâ fâidelidir." buyurmuŖdur. 4/165

● Hâce-i Ahrâr buyurmuŖdur ki, eğer ben şeyhlik eylesem, hiçbir şeyh, âlemde mürîd bulamazdı. Ammâ bize başka işler emr olunmuŖdur ki, o işler, islâmiyyetin yayılması ve müslimânların kuvvetlendirilmesidir. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Hâce-i Ahrârın vahdet-i vücûda meyli var iken, emri ma'rûf ile meŖhûrdur. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Hârikaların hâsıl olması, açlığa ve riyâzete bağlıdır. Ma'rifet ile işi yokdur. 4/50 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]

● Havâsın hâbı [seçilmişlerin uykusu] gaflet olmayıp, ibâdetden ayrı kalmak memnû' [yasak]dır, [uygun değildir.] **Nevmül ulemâi ibâdetün.** [Âlimlerin uykusu ibâdetdir.] 4/215

● Havâss-ı beşer [insanların seçilmişleri Peygamberler], havâss-ı melekden [meleklerin seçilmişlerinden] efdaldır. 4/219

● Havâsdan [seçilmişlerden] ba'zılarının vefâtlarında, onların rûhlarını Melek-ül-mevt [Azrâil aleyhisselâm] almaz. Bunların vefâtları sırasında, Melek-ül-mevtin hâzır olması, rûhun kabz edilmesini müjdelemek için olmayıp, ta'zîm ve şereflenmek içindir. 4/229

● "Havf-ı dünyâ [dünyâ korkusu ya'nî, islâmîyyete muhâlif olma korkusu] ve âhiret [korkusu], bir kimsede cem olmaz." Hadîs-i şerîf. 4/18

● Havf-ı hâtîme [son nefes korkusu] ve âhiret endişesi [düşüncesi], tâ'atin artmasına sebep olup, nâfile amelin çok yapılmasına sebep olur. 4/18

● Havf-ı hâtîme [son nefes korkusu] öyle büyük bir ni'metdir ki, Allahü teâlânın dostları bu derde tutulmuşlardır. (Son nefes derdine.) 5/152

● El-hayrû fî-mâ sana'a Allahü teâlâ [hayr, Allahü teâlânın yaptığındadır] diyerek sabr edeler. Cümle işleri, Hak teâlâya havâle edeler. 5/152

● Havâssa [seçilmişlere] ba'zı şeyler hâsıl olur ki, havsala-i avâmdan [avâmın idrâk etmesinden] gizlidir. Onları [o hâlleri] avâmdan gizlemelidir ki, fitneye sebep olmaya. 4/24

– D –

● Derd ve muhabbet, insanların bildiği bir hâle münhasır değildir. Her kim ki, âhirete hâzırlanmakla iştigal eyleye, bu derd ve muhabbet ile vasflanmıştır. Zîrâ onun kalbine muhabbetin dolmasından dolayıdır ki, âdet olan şeyleri [insanların oyalandığı işleri] terk etmiştir. Ve nefse muhâlefet ederek, onun tahrîbine, [ona uymamağa], onu

kırmağa cesâret göstermiştir. Her ne kadar buna sebep nedir, bilmese de. 4/227

● Derd-i talebi sermâye-i se'âdet [sermâyeyi tâleb derdini, kurtuluş derdi ile dertlenmeyi] din ve dünyâ ve şevk-i matlûbu [matlûbun arzûsunu] ni'met-i uzmâ bileler [büyük ni'met bileler]. 6/38

● Derd-i dünyâ [dünyâ derdi] yakınlaşmağa ve yükselmeğe sebebedir. 4/227

● Derd ve belâdan halâs için, günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99

● Derd ve belâ vürûduna [gelmesine] sebep, günâhlardır. Zarar verenlere kızmamalı, mukâbele etmemeli, kendi günâhlarına istigfâr etmelidir. 4/119, 5/80, 2/99 [Se'âdet-i Ebediyye: 515.]

● Dervîşâna [Velîlere] muhabbet ve teveccüh ve ihlâs, büyük bir ni'met ve büyük bir devâ [ilâc]dır. 6/111

● Düâ ve teveccüh, tevekkül ve tefvîze [ısmarlamağa] muhâlif değildir. Tefvîze muhâlif olan budur ki, mâsivâyâ ilticâ [sığınmak] ve rûkûn [cânı gönülden meyl] etmektedir. 5/24

● Düâ-i zahril-gayb, icâbete akrebdır. [Gıyâben uzak kimseye yapılan düâ, kabûl olunmaya çok yakındır. Çabuk kabûl olunur.] 4/98

● Da'vete icâbeti (gitmeği) menhî kılan esbâb [mânî' olan sebebler]: Yemeğin şübheli olması, dıvar ve tavanda resimler bulunması, çalgı ve çalgı âleti, ya'nî tegannî âleti ve boş şeyler (şarkılar) dinlemek, oyun ve eğlence bulunması, da'vet edenin zâlim, bid'at ehli, fâsık, şirretli, şöhreti tâlib olmasıdır. 4/22 [Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözü'n Vesîkaları: 324.]

● Dimâğ, havâs-ı bâtınanın mahallidir. [Beyin, beş duyunun, görme, işitme, koku alma, tad alma, dokunma duyularının merkezidir. Hiss-i müsterek, hayâl, vâhime, hâfıza, mütesarrıfa denilen, görülmiyen beş duyunun da merkezi dimâğdır.] 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Dimâgdan, vehm ve hayâlden, hataraların giderilmesi [kaldırılması] zordur. 5/94

● Dimâg, gurûr ve enâniyyet [benlik] yeri ve yükselme, ve tefekkür ve fâsid hayâllerin yeridir. 5/97

● Dünyâ [harâmlar], altınla süslenmiş bir necâset ve şeker ile kaplı bir zehr gibidir. 5/45 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339, Eshâb-ı Kirâm: 218.]**

● Dünyâ [harâmlar], görünüşde hoş ve şirindir. Aslında öldürücü bir zehr ve bâtil [bozuk] mal ve ona mübtelâ olmak fâidesizdir. Ve ona sarılan perişân, hor ve ona tutulan delidir. Akıllı o kimsedir ki, kıymetsiz [geçersiz] mala kapılıp ve böyle bir fâsid metâ'a meftûn olmaz. [Dünyâ hayâtında], bu kısa fırsatda, Mevlâ-yı hakîkî celle şânühunun rızâsını ele geçirmeğe, gönül verir ve âhîret amelinî hâzırlar. Bu keyflenilen fânî dünyâda, istenen şey, kulluk vazîfelerini edâ etmek ve Hakkın ma'rifetini ele geçirmektir. Yazıklar olsun ki, bu dünyâda, o kimse kendinden istenileni edâ edemeyip, diğer işler ile meşgûl olur. 5/45 **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339, Eshâb-ı Kirâm: 218.]**

● Dünyâ [hayâtı] azîz ise [nefse uygun ise], âhîret hor, dünyâ hor ise, âhîret azîzdir. İkisinin cem'i mümkün değildir. 4/42

● Dünyevî hâdise ve tefrika ve musîbetler her ne kadar [nefse] zâhirde acıdır, amma, bâtına nazarla merhem ve râhatdır. Ve uhrevî yükselmeğe sebebdir. Zâhirin düşmesi, bâtının yükselmesine sebebdir. 6/85

● Dünyâyı, âhîret ameli ile talep eyleyen aldanmış ve hüsrâna uğramışdır. 4/31

● Dünyâda [insanı], yimek, uyumak, (istediği gibi) yaşamak ve ni'metlenmek [gibi, nefsin arzûları] için yaratmadılar. Yaşamak ve ni'metlenmek [aslî hayât] âhîret dedir. Bilâkis tâ'at ve kulluk için ve kendini bilmek için halk olundun. 6/45

● Dünyâ [hayâtı], âhîretin tarlasıdır. 5/95

● Dünyâyı, yaşayıp (keyf sürmek), ni'metlenmek [nefse uymak] için gönderilmedik. Esâs yaşama sonradır (âhî-

rettedir). Dünyâya, tâ'at ve ibâdet için gönderildiler (insanlar). İnsandan istenilen şey, Hak celle ve alâyı tanımaktır. Eğer bu istenen işlerde bozukluk (noksanlık) var ise, mâtem edilecek bir hâldir ki, dünyâ ve dünyâda olan şeyler onun yerini tutmaz. Bunların yokluğu (elden kaçırılması) ile bu fânî hayâtta üzümlürse [zorluk çekerlerse] bu zorluk âhîret için kolaylıktır. 6/208

● Dünyâ [hayâtı] şol kimse için zem edilmemiştir ki, 6/38

● Dünyânın dîne (âhîrete) tercîh edildiği zemânda, amel edenin ecridi, diğer zemândaki amel edenin ecrinin elli mislidir. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Dünyânın âhîret hükmünde kılınmasının îzâhı. 6/185

● Dünyâda Allahü teâlânın rızâsının ele geçmesi istenmiştir. Onu tanımak âhîretde va'd edilmiştir. 6/78

● Dünyâda [âhîret âşıklarının] âşğın nasîbi hep şevk ve ızdırabdır. Kavuşmak âhîrettedir. 6/185

● Dünyâ ayrılık yeridir. Kavuşmak yeri âhîretedir. Kavuşmamakdan dolayı, gönülleri kırılmaya. 6/203.

● Dünyâ [hayâtı] amel ve kesb yeridir. Ve âhîret, karşılık ve ecrin verileceği yerdir. Amel işlerken ecr taleb edip, onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemektir. 5/33

● Dünyâ hayâtı geçicidir. Bu birkaç günlük hayâtı ganîmet bilip, Mevlâ-yı hakîkî celle şânühünün rızâsını kazanmağa sarf etmek gerektir. Ve zikr ve fikr ile geçirmelidir. Alçak dünyânın, geçici ve helâk edici olarak sergilenen (fânî) ni'metlerine meyl etmeyip, âhîreti kasedeler. Ve ebedî mülkü ve devâmlı ni'metleri ve Allahü teâlânın rızâsını kazanmak ile meşğûl olalar. 6/119.

● Dünyâ [hayâtı], baştan başa ayrılık yeri ve üzüntü yeridir. Kavuşma yeri âhîretedir. Hak sübhânehu, onun ameli [âhîret amelleri] ile kerem eyleye. [Âhîret amelleri ile şereflendire]. Tâ ki o yerin kavuşması hâsıl ola [âhîretin]. Dünyâ [da nefsin] râhathğı kaldırılmadıkça, Allahü teâlâ-

ya tam kavuşmak hâsıl olmaz. Bunun için, Hak teâlâyı taleb edenler, bu dünyâda, devâmlı ciğerleri yanar ve gözleri yaş dolar. Ve her vaktde kederli, yanıp, erimekte kararsızdırlar [devâmlı, yanıp, erirler]. 4/164.

● Dünyâ işlerine zarûret kadar çalışıp, diğer vaktleri kalbi toparlamağa sarf eylemek gerekdir. 5/128.

● Dünyâdaki müşâhedeler [kalb gözü ile görülen şeyler] ile tesellî olmak, susuz kimsenin serâbı su zan etmesi gibidir. 6/202.

● Dünyâdaki bütün şühûdlar [görünen şeyler], zıllerin şâibesinden uzak değildir. Zîrâ aslın [zılsız] zuhûr etmesine dünyânın yapısı müsâid değildir. Zîrâ aslın zuhûr edeceği yer âhiretdir. 6/130.

● Dünyâdaki zuhûrlara, ister tecellî-i sıfat, ister tecellî-i zât desinler, zıllardır. 6/203

● Dostlardan insanlık îcâbı vâki’ olan ve muhabbete ters düşen bir iş zuhûr ederse, afv edip, onların güzel işlerine bakıla. 5/123

● Dostlardan son nefes selâmeti için düâ umulur. 6/226

● Dil de, baş gibi, devâmlı kötü ahlâka yer ve kaynaktır. 6/67

● Dîn-i mübîninde kat’î ve tevâtür ile sâbit olan bilgilere tam i’tikâd edip, müteşâbihatı zâhirinden sarf eylemek [müteşâbihatı zâhir üzere almamak, te’vil etmek] veyâ onun ilmini Hak sübhânehuya havâle eylemek gerekdir. Üzerinde ittifak [icmâ’] olan i’tikâdda şübhe eylemeyeler. 6/16 [Kıyâmet ve Âhiret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● Dinden nasîbi olmıyan kimse, kurb [yakınlık] ve ma’rifetden [tanımakdan] nasıl hisse alabilir. 6/55 [Hak Sözü’n Vesîkaları: 348.]

● Dinde Ebû Hanîfenin “radiyallahü anh” ve eshâbının kavleri mu’teberdir. Ehl-i târîhin kelâmları mu’teber değil-

dir. 5/36 [Hak Sözün Vesîkaları: 336.]

● Dînül mer'î dînü halîlihi. “Kişinin dîni, arkadaşının dîni gibidir.” 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

– Z –

● Zât-i baht [Zât-i teâlâ] celle ve alâ mertebesinde nisbet-i vücûd yoktur. Ve nisbet-i imtinâ'î adem dahî yoktur. Nisbet-i vücûb-ı vücûd peydâ oldukda, onun mukâbili olan nisbet-i imtinâ-i adem dahî zâhir olur ve nisbet-i vücûb-ı vücûda müteferri' olan istihkak-ı ibâdet dahî zuhûra gelir. 4/68

● Zât-i teâlâ hiçbir vakt sıfat ve şuûnâtıdan münfek olmaz. [Allahü teâlâyı arayan sıfat ve şuûnâtla karşılaşır. Bunlar ondan ayrılmaz.] 4/47

● Zât-i baht-ı ilâhî bî-mülâhaza-i esmâ ve sıfat, teveccüh ve murâkabe ve tasavvur ve te'akkulden [akl erdirmekden] berterdir [pek yüksektir]. Vâsıl-ı zât-ı baht olup, vasl-ı üryânî ile mümtaz olan ârifin muhabbet-i zâtiyye hükmünce zât-i baht ile maiyyeti vardır ki, ol makamda sıfatdan melhuz yoktur. Fekat bu infikâk, muhabbetde ve ibtilâdadır. 5/119

● Zât-i teâlâ var olmasında hiçbirşeye muhtac değildir. Ve Zât-i teâlânın hakîkati ve mâhiyyeti vücûd değildir. Vücûdu, varlığı başkasına muhtac olmadığı gibi, Allahü teâlânın hakîkati, o varlıktan ibâretdir demek ma'nâsızdır. Kendi varlığı ile hâricde mevcûd olan bir zâta, başkalarına olan sıfat, başkaları ile bulunabilen bir kelimeyi ism vermeğe ne lüzûm vardır. Hak teâlâ, nisbetlerin ve i'tibârların ötesindedir. Hak teâlânın zâtına adem mukâbildir demek ma'nâsızdır. Zîrâ yokluğun karşılığında bulunan vücûd başkadır ki, olmak ve meydâna gelmek ma'nâsınadır. 4/230 [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Zât-i baht-i teâlâ mertebesinde ârifin nasîbi, matlûbdan gayri değildir. Pes isbât-i muhabbet dahî yoktur ki, mertebe-i sıfatdadır. Bu sözün tafsili, Mebde' ve Me'âd risâ-

lesinde, kendi sözü ile Râbi'a-i Basriyenin kelâmı meyânı fark ve beyân eylediği ma'rifetde tasrîh buyrulmuştur. Taleb oluna. 5/153

● Zât-i teâlâdan gayri ism ve sifata tâlib olmayınız ve zirveden hadîda tenezzül eylemeyiniz. 5/31

● Zât-i akdes mertebesinden herkes fıkî ve cehl ile mev-sûflardır. Ve erbâb-ı ilm ve cehl ol zirve-i ulyâdan ye's hâlin-dedir. İlm, şühûd ve sözü bil-cümle merâtib-i zilâldedir. Ef-sâf ve ef'âl mertebelerinde ve mertebe-i zât-ı mukaddesde hayret ve cehlden gayri şey yokdur. 5/73

● Bir zerre, Hak teâlânın izni olmadan hareket edemez, dedikleri Halk eylemek [yaratmak] i'tibâriyledir. Cezâ ve azâb, kesb i'tibâriyledir. [Kul kesbi sebebi ile azâb veyâ cezâ görür.] 5/83 [Fâideli Bilgiler: 231, Hak Sözü'n Vesîkaları: 345.]

● Zikr-i cehri [sesli zikir] memnu'dur [yasakdır]. 5/54

● Zikr-i cehri [sesli zikir] bid'atdır. 5/131.

● Zikr-i kalbîyi yapamıyana, zikr-i lisânî dahî telkin olu-na. Ümmîddir ki, iki zikrden netîce meydâna gelir. 6/186

● Zikr-i kalbî te'sîr etmiyen kimseye, vukûf-ı kalbî ile emr etmeli ve teveccüh gerekdir ki, zikr te'sîr eyleye. 4/165

● Zikir, islâmiyyetin emrlerindendir. 5/106 [Kıyâmet ve Âhı-ret: 101.]

● Zikir aslında, sünnet ve güzeldir. Doğruca Resûlullaha "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vâsıl olur. 5/36 [Hak Sözü'n Vesîkaları: 336.]

● Zikir, kaytsız şartsız ve kalbde hiçbirşey bulundurma-dan ola. 4/200

● Zikrde abdest şart değildir. 6/9

● Zikir eden kimse hiç olmazsa dilinden çıkan nedir, onu bile. 5/104

● Zikir ve fikre devâm edeler. Ve kalb vazîfesini azîz bi-leler. Ve Allahü teâlâyâ, kendini hiç bilerek devâmlı ihlâ-

sı en lezzetli ni'met bileler. Ve o yüce dergâha tutulmağı en kıymetli iş bileler. [En önemli işlerden bileler]. 4/48

● Zikir ile vaktleri o kadar ma'mur edeler ki, farzlardan ve sünnet-i müekkedelerden gayri hiçbirşey ile meşgûl olmıya ve tilâvet ve ibâdet-i nâfileyi dahî başlangıçda terk eylese düristdür. 6/190

● Zikir ve fikr ile vaktleri ma'mûr edeler ki, se'âdet-i ebedî istifâde oluna. Onsuz muhaldır. 6/83

● Zikir-i kalbîye öyle devâm etmeli ki, sem'i işitme sıfatı olduğu gibi, kalbin sıfat-ı lâzımesi ola ve bu ma'nâ tarikat-i Nakşibendiyyede az bir çalışma ile hâsıl olur. 6/86

● Zikir-i kalbîye [kalb ile zikre] öyle devâm edeler ki, devâmlı olup, sem'i işitme sıfatı, başarı da görme sıfatı olduğu gibi, zikir dahî kalbin sıfatı ola. İşte bu vakt zâhirin [bedenin] gafleti, bâtının huzûruna sirâyet eylemez. Ve görünen uyku [bedenin uykusu] ma'nevî teveccüh ile birleşir. 5/99

● Zikrin tekrârına o şekilde devâm edeler ki, mâsivâ sahâ-i sîneden (kalbden) temâmen siline [kalka] ve mâsivânın ismi ve resmi gönül aynasından yok ola. 5/93

● Zikir-i nef-yü ve isbâta [Lâ ilâhe illallah zikrine] o kadar devâm edeler ki, sahâ-i sînede [kalbde], Hak sübhânehudan gayri hiçbir murâd ve maksûd ve Hak teâlânın murâdından gayri bir murâd kalmıya. 5/71

● Zikir-i ismillah [Allah isminin zikri] başlangıçda pekçok fâidelidir. 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Zikir-i zât tarîki [Allahü teâlânın zâtının zikrinin yolu] şöyledir ki, dil damağa yapışır ve bitişir ve kalb-i sanavberiyeye [maddî kalbe] müteveccih olasın ki o yürek, kalb-i hakîkiye yuva gibidir. Ve Allah ism-i mübârekini o kalb üzerinde hâtırlama yolu ile, kalbden geçirirsin. Ve o sırada dikkat ederek hiçbir uzvunu hareket etdirmeyesin ve hayâlde kalbin sûretini de düşünmiyesin. Maksad olan kalbi hâtırlamakdır. Kalbin sûretini tasvîr değildir. Ve Allah lafz-ı mübâ-

rekinin ma'nâsını bîcûn ve bîcûnegî [ötelerin ötesi] mülâhaza edip, hiçbir sıfatı ile düşünmiyesin. Hâzır ve nâzır olduğunu dahî düşünmiyesin ve Allahü teâlânın yüce zâtından sıfatlar seviyesine düşmiyesin. Eğer pîrin sûreti kolayca zâhir olursa [görünürse], onu dahî kalbe getirip, kalbde hıfz edip, zikir eylesin. Nefes bağlanmaz. Nefesin müdâhalesi olmamalıdır. 6/9

● Zikir-i nef-yü isbât tarîkı [Lâ ilâhe illallah diyerek zikir yolu] şudur ki, dilini damağa yapışdırıp ve nefesi zîr-i nâf'de, ya'nî göbek altında habs edip, kelime-i lâ'yı göbekten çekip tâ farkı sürreye îsâl ve ilâhe kelimesini fark-ı sürreden sağ omuza getirip, illallah lafzını buradan kalb-i sanavberiye [kalb cihetine] vâsıl eyleye ki; göğsün sol tarafında vâkı'dır. Ve bu mecmuun nakşında [bu şeklin işlenişinde, (yapılışında)] sûret-i Lâ ma'kûs olur [Lâ'nın sûreti aks olur]. Ve bu kelimeleri bir mahalden diğer mahalle ulaştırmak hayâl ile olmak gerekdir. Ve a'zâ [uzvları] ve nefesi hareket etdirmiyе ve nefes göbek altında tutula. Nefesin tahammülü kadar zikri tekrâr ede. Ve ma'nâsını bu kelime ile birlikde Lâ maksûde illallah [Allahü teâlâdan başka maksûd yoktur] olarak hayâl yolu ile tasavvur edeler. 6/47

● Zikir-i nef-yü isbât tarîkı [yolu]. 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Zikir-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] binden beşbine kadar, her ne kadar mümkünse zikir edeler. 6/17

● Zikir-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallah zikrinin] nefesi habs ederek, önce Hızır aleyhisselâm, Abdülhâlık Goncdüvânîye ta'lîm eylemiştir. 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Zikir-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallah zikrinde], nefesin habsi mümkün olmazsa, habs etmiyeler. Nefesin habsi şart değildir. 5/43

● Zikir-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] adedi ve vakti muayyen değildir. Her vakt, nefes müsâ'adesince tek olmalıdır. 5/43

● Zikir-i nef-yü isbâtı [Lâ ilâhe illallahı] tesbîh ile veyâ

tesbîhsiz lisânen huzûru kalb ile çok yapalar. 5/33

● Zikr-i nef-yü isbâtda [Lâ ilâhe illallah zikrinde] Muhammedün Resûlullah ilâvesi lâzımdır. Ve mertebe-i ta'yîni yoktur. [Belli bir sayıda değil. İstenilen yerde]. 6/76

● Zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah zikri] her bir nefesde tek olacaktır ki, buna dikkate vukûfu adedî derler. 6/47

● Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin], bâtının temizlenmesinde, tâm bir te'sîri vardır. 4/14 [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah zikrinin] te'sîri, diğer zikir ve işlerden fazladır. 5/139

● Zikrin kemâli, hâtırlananda [zikr edilende] fânî olmaktır. 4/51 [Kıyâmet ve Âhret: 163.]

● Zikr-i kalbî ile meşgûl olmak, büyük ni'metlerdendir. Onun şükrünü edâ edeler. **“Ni'metlerime şükr ederseniz, onları arttırırım.”** ümmîd olunur ki bu zikir, zikir edilene kavuşmağa vesîle olup ve ma'rifetden bir küçük kapı açılıp, zikir ile zikir edeni aradan kaldırıp ve huzûru kendiliğinden zuhûr eder ve “Kendisini yine ancak kendisi zikir edebilir”, perde dahî açıla. 5/46

● Zikrden maksad, zikir edilende fânî olmaktır. Zikir edilende fenâ hâsıl oldukda, zikir kalmasa bir be's yokdur. 4/37

● Zikir ve murâkabede hâsıl olan tad ve zevk cezbenin te'sîrlerindendir [eserlerindendir]. 5/122

● Zikir netîcesinde bâtını, zikir sultânî istîlâ edip..... 4/23 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 325.]

● Zikir eden kulu, Hak teâlâ dahî zikir eder. “Beni zikir ederseniz, ben de sizi zikir ederim.” Bundan ziyâde se'âdet var mıdır? 6/145

● Zikrden zikir edilene ve delîllerden delîl getirilene kavuşa, sûretten hakîkate çekile ve lafzdan ma'nâyâ ulaşalar. 6/122

● Zikr ve ibâdetde cem'iyet [topluluk] ve halâvete [tadlara, zevklere] bağlı olmayasınız. Gerek halâvetle, gerek bî halâvetle [zevksizlikle] (hâller olsun olmasın) zikr ediniz. İbâdet ne kadar meşakkatli ise, onun dahî sevâbını [çok sevâbını] ümmîd edesiniz. 6/166

● Zikr ve teveccüh ve huzûr, o zemâna dekdir ki, vücûd-i zâkir der meyân olmya. [Zikr edenin vücûdu aradan kalkıncaya kadar zikr etmeli.] 6/242

● Zikr vaktinde, bütün a'zâda, zevk meydâna gelmek, zikrlerin sultânındandır. 6/82

● Zikr bütün bedeni kaplayıp, kalb gibi her uzvu dahî zikr ederse, (SULTÂN-I ZİKR) denir. 5/142

● Zikr esnâsında huzûr ve kendinden geçme [hâli] galebe eyledikde, zikr terk ve onun hıfzı lâzımdır [o hâli muhâfaza lâzımdır]. 5/78

● Zikrden maksad, kalbin hareketi olmayıp, teveccüh ve kalbin huzûrudur. 4/37

● Zikrde dil ile söylemek zor olursa, kendi lisânı ile tâ'lim edeler. 6/128

● Zikr, yalnız olarak mûsıl [kavuşdurucu] değildir. Râbıta ve muhabbet ve fenâ-fişşeyh ile meşrûtdur [şartlıdır]. 4/198

– R –

● Râbıta ile mürşidin teveccühü cem olursa [birleşirse] nûrûn alâ nûrdur. 4/33. [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Râbıta, mürşidin sûretini gönülde tasavvur eylemektir. 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Râbıta, mürîdin, pîrinin sûreti her zemân göz önünde olmasıdır. 4/165

● Râbıta zikrden dahâ fâidelidir. 4/198

● Râbıtadan dahâ yakın kavuşma yolu yokdur. 5/113 [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Râbitanın kuvvetindendir ki, huzûrda ve gaybetde [hâzır ve uzakda] olan vâridâtın [gelen feyzlerin] farkı anlaşılmaz ve ikisi bir tasavvur olunur. Hâzır olmak ve uzak olmak arasındaki fark sâbitdir. Lâkin bu fark râbitanın kuvveti nisbetinde azdır. 4/197 [İslâm Ahlâkı: 562.]

● Râbıta bağıllığı çoğalınca, sâlik [tesavvuf yolcusu] kendini pîrin aynı ve onun sıfatı ve libâsı ile kendini mevsûf [onunla vasflanmış] bulur. Ve her nereye bakarsa, pîrin sûretini görür. 4/165

● Râbitayı ve bâtın ile ilgili meşgaleyi, sabâh nemâzından sonra ve uyku vaktinde yapmak hoşdur. 6/166

● Râfizîlerin zuhûr edeceği ve müşrik oldukları ve katli lâzım olduğu hakkında hadîs-i şerîf. 4/64

● Râh-ı vüsûl [kavuşmak yolu] ahkâm-ı islâmiyyeye tâbî olmağa bağlıdır. 4/29 [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Râh-ı feyz [feyz yolu], muhabbet ve şevk nisbetinde açıktır. Ve bâtından bâtına yol açılmışdır. 6/37

● Râh-ı inâbetde [inâbe yolunda], mâdem ki, kavuşmak kendi gitmesi ile, riyâzet ve meşakkat çokdur. İctibâ yolunda kavuşmak, kavuşturulmak yolu ile hâsıl olduğu için, riyâzet ve meşakkat o kadar lâzım değildir. Onun riyâzeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmak ve sünnete riâyet etmek ve râzı olunmayan bid'atlerden sakınmaktır. 6/220

● Rü'yâlar kâbiliyyeti haber verir. Ve işe yakın olan kuvveti [isti'dâd kuvvetini] haber verir. Şu'ûrlu yapılan iş değildir. Bir gönül gerekdir ki, kâbiliyyeti zuhûra gelip, muâmeleleri kuvveden fi'le ulaşa. 5/135

● Rü'yet-i uhrevî [âhret rü'yeti], ilm-i huzûrî ile alâkalıdır ki, o makâmda hâlis, âşikâr olma vardır. İhâta yokdur. Bir keyfiyyet ma'lûm olmaz. Nasıl ma'lûm olur ki, o hazretde keyfiyyet yokdur. 4/210

● Rü'yet-i basarîyi [göz ile görmeği] inkâr eden mu'tezile, delîl olarak, rü'yet-i basarî, mukâbeleyi iktizâ eder. [Karşılıklı olmak lâzım gelir.] Bu ise, Hak teâlâyâ cihet ve

nihâyet isbâtını mûcib olduğundan, mümkün değildir, derler. Hâlbuki, bu delîlleri Hak teâlânın mahlûkâtını görmesini de inkârı mûcibdir. Mukâbele şart olmaz. Zîrâ Hak teâlâ mekândan münezzehdir. 6/62

● Rü'yet, âhirete mahsûs ve mevcûddur. Ve bilinmiyene âid olan rü'yetin nasıl olduğu da bilinemez. 4/189

● Ricâlün Lâ tülhîhim ticâretün ve lâ bey'un an zikrillah, [Öyle kimseler vardır ki, ticâretleri ve alış-verişleri onları, Allahü teâlânın zikrinden alıkoymaz.] Hiçbir nesne onların maksûdu hâtırlamasına mâni' olmaz. 5/44

● Rücû' eden (inen) kâmil insan; eğer vilâyet kemâlâtından sonra inerse, zâhiri halka, bâtını hakka müteveccihdir. Eğer, nübüvvet kemâlâtı sona ulaşp, rücû' ederse (inerse), zâhiri ve bâtını halka müteveccihdir. 6/217

● Rahmeti gadabını geçmiştir. Hâlbuki kâfirler çokdur. Bunun cevâbı; rahmet ehinden murâd, insan ve cinden tâ'at ehli ve meleklerin temâmı olup, gadab ehinden murâd, insan ve cinnin kâfirleridir. 4/11

● Rahmet; gadab üzerine fazla olmasa idi, bizim gibi günâhkârlara, dünyâ ve âhiretde kurtulma ümmîdi olmazdı. Rahmetin çok fazla olduğundandır ki, bu mikdar günâh ile yeryüzünde seyr ederiz. Helâk olmayıp, envâi ni'metler ve ihsânlar ile berâber, kıyâmet gününde kurtulacağımızı ümîd ederiz. Rahmet-i ilâhî dünyâda mü'mine ve kâfire şâmil-dir. Kıyâmet gününde rahmet, mü'minlere mahsûs olup, kâfirler mahrûm kalacaklardır. 4/11

● Rahmet herşeyde vardır. İllâ aşkda yokdur. 4/151

● Razzâk-ı zül metîn'e ümûr-ı me'âş sipâriş edeler. [Metin olan Allahü teâlâyâ, yaşamak için lüzûmlu olan bütün işlerini ismarlıyalar.] Ve cem'iiyeti [mahlûkâtın düşüncesinden kurtulmağı] onun tedbîrini terk eylemekde bileler. Zîrâ tedbir, muâmeleleri ve sebepleri toplamak, devr eder, uza-yıp gider. Ondan tam bir cem'iiyet [düşüncenin toparlanması, dağılmaması] meydâna gelmesi mümkün değildir. 4/178 [Eshâb-ı Kirâm: 272.]

● Rahîkun mahtûm âyet-i kerîmesi tefsîri. Muhabbet şerâbî, ebrâr ve mukarreblerin kalblerinde bulunur. 6/105

● Rızık mukadderdir. Ziyâde ve noksan ihtimâli yokdur. Rızık tenk [az] veyâ ziyâde [çok] olması Hak teâlânın fi'l-i hâssıdır. Hiç kimsenin onda medhâli [müdâhelesi] yokdur. 6/208

● “Rızık kıletî ve iyâl kesreti ile berâber, musallî olan [Rızık] az ve âilesi çok olup, nemâzlarını iyi kılan] ve ehl-i islâmı gıybet etmiyen benimle berâber haşr olur.” Hadîs-i şerîf. 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem,” bi’setden önce, zıkr-i kalbîye iştigâl üzere idi. [Kalb ile zıkr üzere idi.] 5/106 [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, hutût-ı müte-nevvi’a ile müzeyyen [zînetli], mülevven [renkli] kumaşdan elbiseyi severdi. [Bürd-i yemânî denilen pamuk ve ketenden yapılmış elbiseyi severdi.] 5/106 [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bin dirhem kıymetli ridâ giyerdi. Nemâzda dört bin dirhem kıymetli ridâ bulunduğu evkât olurdu. [Cübbe giydiği olurdu.] 5/106 [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, ta’âmı lüzûmu kadar yirdi. Doyuncaya kadar yimezdi. 5/51

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem”, Ahmed ismi Muhammed isminden efdaldır. 5/1

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Kâ’be-i muaz-zamadan efdaldır. 4/183

● Hak teâlânın ibtidâ halk ettiği nesne [ilk önce yarattığı şey] nûr-i Muhammedî “sallallahü aleyhi ve sellem” idi. 4/113

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ma’rifete [bil-meğe] tâlibdir. Hâlbuki makâm-ı mahbûbiyyetdedir [Mah-bûbiyyet makâmındadır]. 4/11

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” medhi ve senâsı. 4/10 [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” kesret-i hüznle mevsûf olduğunun sebebi [hüznünün çokluğunun sebebi]. 5/120

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, devâm-ı fikr ve tevâsul-i hüzn ile mevsûf iken, sâirlere ne hâsıl olur. 5/10

● Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” vilâdetleri [doğumları] ve vefâtları dahî pazartesi günü vâkı’ oldu. Günün âhırinde [ertesi günü] intikal buyurup, salı günü hıfz olunup, çarşamba gecesi nisf-ül-leyle karîb [gece yarısına yakın], ve bir rivâyetde o gece defn olundu. Sinn-i şerîfleri [ömr-i şerîfler, şemsî] altmışıncı yaşında iken veyâ [kamerî] altmışüçüncü senesi ve bir kavle dahî [yuvarlak hesâb ile] altmışbeş sâlinde [yaş içinde] rihlet [göç] vâkı’ oldu. Bu akvâl-i sâl-i vilâdet ile sâl-i vefâtı dâhil-i hisâb edip etmemekle [bu sözler, doğum senesi ile vefât senesini sayıp-saymamak ile] veyâ yalnız aşerâtı ta’dât ile rivâyet edildiğine göre, tehâlûf [birbirine uymama] göstermekdedir. 5/51

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mukaddes kabrleri, mubârek cesedlerinden boş kalmaz. Muhtelif mahallerde vâkı’ olan mülâkat [konuşma] her ne kadar cesed sûreti ile görünse de, rûhânîdir. Ve rûh mütecessid olur [cesed şeklinde, bedeni ile görünür]. 5/36 [Se’âdet-i Ebediyye: 512.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ile, vefâtından sonra konuşma rûhânîdir. 5/36 [Se’âdet-i Ebediyye: 512.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” uykusu i’tidâl üzere idi. Mubârek kalbleri uyumaz; belki, çeşm-i se’âdetleri [mubârek gözleri] uyur idi. Ve ayın onyedinci veyâ ondokuzuncu veyâ yirmi birinci günü fasd etdirirlerdi [hacamat olurlardı]. 5/51

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mebde-i te’ayyünü, te’ayyün-i hubbîdir. 4/21 [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 322.]

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at [tâbi’ olmak, uymak] yedi derece olup, birincisi, kalbin tasdikinden sonra ve nefsin itmi’nânından evvel olan ityân-ı ahkâm-ı islâmiyye ki [ahkâm-ı islâmiyyeyi yapmaktır ki], avâm ve zâhir âlimler bu derecededir. İkinci derece, ahlâkî düzeltmek ve kalb hastalıklarını düzeltmek olup, sülûk erbâbına mahsûsdur. Üçüncü derece, islâmın hakîkati ve nefsin itminânı olup, erbâb-ı vilâyete mahsûsdur. Dördüncü derece, nefsin itmi’nânından sonra olan islâmiyyetin hakikatının açığa çıkmasıdır ki, ulemâ-i râsihîne mahsûsdur. [Bütün hayrlı işler hakîkî ve kusûrsuz olmaktır]. Beşinci derece, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” kemâlâtının husûlidir ki [Ona mahsûs kemâlâta, yüksekliklere tâbi’ olmakdır ki], ilm ve amelin dahilî yokdur. Lûtf ve ihsândır. Büyük Peygamberlere ve bu ümmetin pek az büyüklerine mahsûsdur. Altıncı derece, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mahbûbiyyet makâmına ittibâ’dır ki [tâbi’ olmakdır ki], mücerred muhabbet ile olup, fadl ve ihsânın fevki’dır [üstüdür]. Birinci dereceden başka bu beş derece, bil cümle makâmât-i urûca te’alluk eder. Yedinci derece, mutâbe’at-i nüzûl ve hubûta te’alluk eder ki, cem’î derecât-ı sâbıkayı câmi’dir. Tâbi’ ile metbû’ farksız olmuştur. 2/54, [Se’âdet-i Ebediyye: 1. kısım 30. madde.] 4/140.

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” mütâbe’at olmadıkça, [tâbi’ olunmadıkça] kurtuluşa ermek mümkün değildir. 5/110 [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” salevât getirmek, kıyâmet gününün korku ve şiddetinden kurtulmağa sebebedir. 5/53

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” muhabbeti herşeyden ve kendi nefsinden ziyâde olmayınca, îmân temâm olmaz. 4/128 [Hak Sözü’nün Vesikaları: 334.]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ameli olup [yapdığı işler olup], hasâisinden olmıyan a’mâlin ityânında [sâdece ona mahsûs olmıyan işlerin yapılmasında] izne ihtiyâc yokdur. Hâcetlerin hâsıl olması ve müşkilâtın kur-

tulmak için ba'zı ameller ve zikrler ve düâlar ve rukye, izne bağlıdır. 5/36 [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” âdet ve ibâdetde az ve çok benzemeyi büyük se'âdet ve bereket ve yüksek derecelere kavuşmak bileler. Mahbûba teşebbüh edenler mahbûb [Sevgiliye benziyenler sevgili] ve iktidâ edenler dahî mergûbdurlar [uyanlar dahî beğenilmişdirler] 5/71

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” uymak isteyen, ahkâm-ı islâmiyyeye sağlam yapışıp, sünnete ittibâ' [uymak] ve bid'atden sakınmak üzerine olmalıdır. Kitâb ve sünnetin ışığı ile aydınlanıp, bid'at zulmetine ve şeytânların yoluna düşmekden uzak olmalıdır. 6/74

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, dünyânın [harâm ve mekrûh şeylerin] tahrîbi için gönderildi. Ta'mîri için gönderilmedi. “Hadîs-i şerîf” 5/66

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” İbrâhîm aleyhisselâmın milletine tâbi' olunmasının emr olunması, bir makâmın husûlî [geçilmesi, çıkılması] içindir ki, ona kavuşmak, makâm-ı İbrâhîmden geçmedikçe müyesser değildir. Ve makâm-ı İbrâhîme vusûl [ulaşma] dahî onun milletine mutâbe'ate bağlı olduğudur. Merkeze varmak, muhîtten [çevreden] geçmedikçe mümkün değildir. 6/24

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” bi'setden mukaddem [Risâleti bildirilmeden evvel] zikr-i kalbî ile meşgûl olduğu mervidir. 5/59 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhıret: 97.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bana ve gayriye [başkalarına] dünyâ ve âhiretde vukû' bulması muhakkak olan ümûrun [işlerin] tafsîlini bilmem buyurmuşdur. 5/116.

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Bir kimse şübheyi ve riyâkârlığı haklı dahî olsa terk eylese, Cennetin bir yerinde bir köşke kefilim. Ve mizâh yoluyla dahî olsa, yalanı terk eden kimse için Cennetin ortasında ve güzel ahlâk sâhibine dahî Cennetin a'lâsında bir bey-

te [köşke] keffilim.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Mu’âz ibni Cebile buyurdu ki, “Yâ Mu’âz! Sana vasiyyet ederim ki, takvâ üzere ol! Hep doğru söyle. Ahdına sâdık ol. Emânete hıyânet etme. Yetimlere merhamet et. Komşunun hakkını gözet. Kimseye kızma. Hep tatlı konuş. Her müslimâna selâm ver. İmâmın lâzım olduğunu bil. Kur’ân-ı kerîmin yolu olan fıkıh bilgilerini öğren ve bu bilgilerden ayrılma. Her işinde âhireti düşün. Hesâb gününe hâzırlan. Dünyâyâ gönül bağlama. Hep güzel, fâideli işler yap. Hiçbir müslimânı kötüleme. Yalancı şâhidlik yapma. Doğru sözü kabûl eyle. İmâm-ı âdile isyân etme. Yeryüzünde fesâd çıkarma. Her zemân, Allahı zikr et. Gizli günâhlara gizli tevbe et. Âşikâr günâhlara âşikâr tevbe et!” 6/6 [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 347.]

● Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem”, rü’yâda görmek, Medîne-i münevverede medfûn olduğu sûretle meşrûut değildir. [O şekilde görmek şart değildir.] Her ne sûretle müşâhede olunursa, ümmiddir ki, şeytân onun sûretine giremez. Lâkin, rü’yâlar isti’dâdı haber verir, hâsıl olacağını göstermez. 6/219.

● Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, “Cimri olarak yaşamak ve hevâyâ tâbi’ olmakla dünyâyı dîne ihtiyâr etmek, insanlar arasında yayıldığı zamanda, onlardan uzlet ve onların işlerini terk ile sabr eden kimseye ve o zemânda âmil olan kimseye, diğer zemânda o işi işleyen elli kimsenin eciri [sevâbı] vardır.” 4/29. [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● Rızâ-yı ilâhî, rızâ-yı abdden akdemdir. [Allahü teâlânın rızâsı kulun rızâsından öncedir.] Öncelik o taraftadır. 6/238.

● Rızâ makâmı, sülûk makâmının sonudur ki, onun meydana gelmesi, kesb ve riyâzete bağlıdır. Mutlaka makâmât-ı urûcun sonu demek değildir. 6/59.

● Rızâ makâmı, makâmın sonu olmadığı, bilâhère belli oldu. 4/196.

● Rükû' ve sücûd [secde] tesbîhlerinin nihâyeti yedidir. Ba'zı rivâyetde dokuz ve onbir dahî vârid olmuştur. 5/109.

● Renklerin ahseni [güzeli] yeşildir. Nur-i ahfâ yeşildir. 6/5.

● Rûha otuz yılda vüsûl eden sâlik [kavuşan, erişen sâlik], Hudâya vâsıl oldum [kavuşdum] demiştir. [Öyle zan etmiştir.] 4/50. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]

● Rûhun üsûlü sıfât-ı zâidedir. 4/213.

● Rûh ile cesed bir araya geldiği zemânda, lezzet alır ve elem duyar. 6/217.

● Rûhun, bedenın sağ cânibine te'alluku vardır. 5/126.

● Rûh, ne dâhil-i bedendir; ne hâricdir. [Ne bedenın dâhilinde, ne hâricindedir]. Bedene te'alluku tedbir ve tesarruf cihetiyledir. 5/43.

● Rûh bedenden müfâratından [ayrılmasından] sonra, fenâ bulmaz. Sâir [diğer] âlem-i emr latîfeleri de böyledir. Ve filânın rûhâniyyeti zâhir oldu ve şöyle ifâde ve istifâde edildi derler. Ondan murâd, rûh latîfesidir. 6/140.

● Rûh, âlem-i ervâhdandır. Ve âlem-i bîcûnîden [ötelere] ötesinden] hissedârdır. Fânî bedene âşık olup, bedene bağlanıp ve onun ahkâmı [işleri] ile insibâğ [boyanma, temizleme] ya'nî onun işlerinin şekline girip ve araşıdırıp, beden aracılığı ile işitip ve görüp ve konuşup ve bedenın lezzeti ile dahî lezzetlenip ve elemi ile dahî elemelenip ve onun hareket ve sükûnu ile hareketli ve sâkin olmuştur. 5/135.

● Rûhun rengine olan renge, sürh [kırmızı] humret [kırmızılık] üzere karar vermişlerdir. 5/43.

— Z —

● Zekât vermiyenler arasâtında, nar gibi kızgın levhalar ile dağlanacak, hadîs-i şerîfi. 5/11. [İslâm Ahlâkı: 564.]

● Zekâtı, emvâl-i nâmiyeden [ticâret malından] ve

en'âm-i sâimededen [kırdâ, çayırdâ otlayan kasab hayvanlarından] ve toprak mahsûllerinden minnet ve râğbet ile edâ ederler. [Zekâtı acele ve çabuk vereler]. Mal sadaka ile noksan olmaz. Hadîsde vârid olmuştur ki: “Zeheb (altın) ve fidda (gümüş) her şekilde ticâret malıdır. Bunların sâhibi, zekât hakkını yerine getirmese, kıyâmet gününde, nardan safha ve levhalar yapıp, ateşe atılıp, temâm nar gibi oldukda, sâhibinin alnını ve sırtını onunla dağlarlar. Soğudukda, tekrâr îade olunur. Mikdârı ellibin sene olan günde, tâ ki kulların arasında hesâblaşma temâm olup, ehl-i Cennet Cennete ve ehl-i Cehennem Cehenneme vâsıl oluncaya dek, bu şekilde azâb olunur” diye buyurmuşlardır. Kemâli kereminden, havâlân-ı havlden sonra [Nisâb mikdârı mal oldukdan ve üzerinden bir sene geçdikden sonra] ve muhtâc oldukları mahalle sarf olundukdan sonra, geri kalan malın, kırk hissede bir hissesi Allahü teâlâyâ sadaka eylemek üzere farz eylemiştir. Ne insâfsızlıktır ki, onun edâsında ihmâl (tenbellik) göstere ve hîle ile zekât vermiye. Cân ve mâl, bil-cümle Hak teâlânındır. Eğer malın temâmını fukarâyâ vermeyi emr buyurup ve cânı dahî taleb eylese [cânı vermeyi dahî emr buyursa], Allahü teâlânın vâlühleri [onun aşkı ile yananlar] ve hayranları, hiç bırakmadan ve kaşlarını çatmadan ve şevk ve arzû ile [cân ve mâlın] temâmını îsâr ederler [cömertce verirler] ve se'âdetlerini onda bilirler. 5/11. [İslâm Ahlâkı: 564.]

● Zelle ve me'âsinin [Günâhların ve hatâların] ilâcı, tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühü ile. 6/222.

● Bu zemân, nübüvvet zemânından uzak ve sünnetlerin nûrlarının azaldığı zemândır. Ve bid'at zulmetinin arttığı zemândır. 4/74.

● Zemân-ı belâ ve evkât-ı ibtilâda [belâ ve zorluk zemânında], nef-yü isbât sühûlet ile [kolaylıkla] müyesser olur. 4/42. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.]

● Zemâne ehlinin kalbinde, müdâhene o kadar mütemekkin olmuştur ki [yerleşmiştir ki], Allahü teâlânın emr ve nehyine riâyet ziyâde düşvardır [güçdür, zordur]. 4/212.

● Zemânın ve zemâne ehlinin değişmesinden kalb daral-
masından ve onun devâm etmesinden ve kalkmasından
infiâle düşmiyeler [üzülmüyeler]. Belki ibret alıp, korkmalı
ve titremelidir. Cümleyi Hak sübhânehudan bileler. Ve her
nesneyi ona havâle edeler. 6/43.

● Zemin her ne kadar zulmet ve karanlık içinde oldu. Lâ-
kin çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Âb-ı hayât karanlıkda bu-
lunur.]. 6/65.

● Zındıklar ve mülhidler mezhebine göre, günâha ısrâr
eden ve devâm eden ârif azâb olunmaz. 5/53.

● Zındığın maksadı, islâmiyyeti yıkmaktır. Her neş'enin
[dünyâ ve âhiret hayâtının] hükmleri başkadır. Birini diğeri-
ne kimse karışdıramaz. Meğer câhil veyâ zındık ola. Bu neş'e
[dünyâ] sûret ve hakikatden mürekkebdır. Bu neş'ede hiç
hakikat sûretten ayrı değildir. Âhiret neş'esi [hayâtı] ki,
hakikatin zuhûrudur. Sûretlerin hakikatlerden ayrılması o
vaktde hâsıl olur. Bir hüküm ki, islâmiyyetde, yolun başında
olana lâzım gelir, sonunda olana dahî lâzım gelir. Bütün
mü'minler ve ârifler, avâm ve havâs, bu ma'nâda, aynı dere-
cede müsâvîdir. Zındık, yaptığı işleri Allahü teâlâdan bilip,
kendi nefsini bundan uzak tutup ve böylece dinden ve îmân-
dan çıkar. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Zî-hicr-i dositân hûn şüd derûn-i sîne cân-ı men,
Fırâk-ı hem-nişînân suht mağz-ı istehân-ı men.

[Sevdiklerimden ayrı kaldığım için, göğsümde rûhum
kan ağlıyor.

Birlikde oturduklarımın ayrılığı, kemiklerimin iliğini
yakıyor.] 4/157.

● Zühd, tevbe ve tevekkül, Resûlullah'a "sallallahü aleyhi
ve sellem" mütâbe'at ile olmadıkca, makbûl değildir. 5/110.
[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● "Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûruna kavuşanlar,
vera' ve zühd sâhibleridir." Hadîs-i şerîf. 5/110. [Fâideli Bilgiler:
169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Zeytine, yetmiş Peygamber, bereket ile düâ etmiştir. 4/113.

● Zeytinin en çok fâidelisi [fâidesi çok olanı], Şâmda yetişir. Mübârek bir ağaçtır. 4/113.

– S –

● Sâlike iki şey lâzımdır. Muhabbet-i şeyh ve devâm-ı zikr. [Hocasını sevmek ve devâmlı zikr etmek.] 4/198.

● Sâlikin, murâdını taleb eylemesi [kendi murâdını istemesi] Hakkın murâdını red etmesi demektir. 6/67.

● Sâlik, istek ve arzûlarından kurtulup, Hakkın irâdesiyle hareket edince [teslim olunca], meşîhat makâmına yakışır. Bu hâl ise, vilâyetin birinci (ilk) kemâlidir. 4/?

● Sâlik [tesavvuf yolcusu] evvelâ kendi kulluğunu izhâr edip ve nefsine kulluk etmekden ve hevâsına tapmaktan ve hayâlindeki putları Mevlâya ortak koşmaktan [kendi başına hareket etmekden] halâs bulmak zarûrî olarak lâzımdır. 5/26.

● Sâlik kendi isteklerinden kurtulmadıkça ve kalbinde Hak sübhânehüden gayri hiçbir maksûdu kalmayıp, eşyâya te'alluk eden [bağlanan] ilmi ve sevgisi kopmadıkça, yükseklere [Allahü teâlâyâ, o yüce makâma] yol bulamaz. 6/67.

● Sâlik-i müsteide [istidâd sâhibi bir sâlike] dahâ tarîkati ilk öğrendiği günde, kalbin fenâsından nişân ayân oldu. [Fenâ makâmından işâret görünür.] 4/235.

● Sâlik-i reşîd [doğru yolu tutan sâlik] zikr ve fikre devâm edip, ikbâl ve teveccühün devâmına [mesûd, se'âdetli olmanın ve doğru yolda bulunmanın devâmlı olmasına], zıd olanlardan yüz çevirip ve ezeli inâyet tâlibin hâline şâmil oldukda, tederîcen onun kalbini sultân-ı zikr istilâ eder. Bir hâl üzere ki kalbin zikri devâmlı olur. [Devâm eder]. Zâhirin gafleti kalbe sirâyet eylemez. Zâhir [dış, beden] ne ile meşgûl olursa, gerek gâib olsun, gerek hâzır olsun ve gerek

uyanık olsun ve uykuda olsun, bâtin dâimâ zikr ve huzûrda olur. 4/23. [Hak Sözüñ Vesîkaları: 325.]

● Sâlik-i bî çâre [bîçâre tesavvuf yolcusu], çünkü süflî âleme tutulmuştur. Ulvî âlem ile münâsebeti yokdur. İki taraflı bir tavassut ediciye [aracıya] muhtâcdır ki, sâlikin o aracı olan şeyh ile münâsebeti ne kadar çok olursa, onun kalbin-den o kadar çok feyz alır. 4/78. [Hak Sözüñ Vesîkaları: 331.]

● Sâlike her nereden bir nisbet [feyz, hâl] erişirse [gelirse], kendi pîrinden bile. Kible-i teveccüh perâkende ve perîşân olmaya. 6/42.

● Sâlik, beşerî kirlerden bâtin aynasını temizleyip ve mâ-sivâdan yüz çevirdikde fenâ hâsıl olur. Ve ilâhî ismler kendisinde tecellî etmekle, her bir ism ile bekâya ve hakî-kata kavuşur. 4/50. [Hak Sözüñ Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]

● Sâlik, her ne kadar yükselirse de ve yakınlık elde etse ve fenâ ve bekâ ile müşerref olsa, zât ve sıfât-ı ilâhîde ortaklık hâsıl olmaz. Çünkü, kulluk gücünün dışına çıkamaz. 4/76.

● Sâlik kendini yok bilir. Ve kavuşulanları asıldan bilme-yip, asla sipâriş eylemezse, adem denir ki, fenâ-yı cezbedir. Ve ondan rücû mümkündür. Lâkin fenâ-yı hakîkî ona muhâ-lifdir ki, dönüşden emîndir. 4/122.

● Sâlikin işi, taş gibi katı ve gücsüz olmak, kabz [darlık] vâsıtasıyla yâhud zelle, [hatâ] işlemekle ve beşerî sıfatların galebesi cihetiyle bâtına zulmet hâsıl olmasıyledir. Böyle vaktde tevbe ve istigfâr lâzımdır. 6/121.

● Sâlikin yükselmekden mahrûm kalması, yâ sudûr-ı zelle [zellenin hâsıl olması] veyâ irtikâb-ı me'âsîdır ki [günâh işlemesi sebebi iledir ki], ilâcî tevbe ve inâbet ve pîrin teveccühü ile olur. Veyâhud şevk ve talebin azalmasıdır. Onun ilâcî dahî, pîrin teveccühüdür ki, Onun bereketiyle hem şevk ve talep ve hem yükselme meydâna gelir. Veyâ yüksek isti'dâdının olmayışıdır. Onun dahî ilâcî, yüksek isti'dâtdan hissedâr olan pîr ile sohbet ve Ona tam mu-

habbet ve pîrin teveccühü ve muhabbeti iledir. Onun bereketi ile kendi isti'dâdından yüksekliğe terakkî edip ve muhabbet cezbesiyle pîrin gizli hâllerini [üstünlüklerini] cezb eder ki, bu seyr geçicidir. Tabîî değildir. Veyâhud i'tikâdda bozukluk vardır ki, ilâcı yokdur [ilâc kabûl etmez]. İ'tikâddaki gevşeklik, öyle bir geçid vermez engeldir ki, onun yolunu kesmiştir. İ'tikâd tâm ve şeyhde fânî olmadıkca terakkî mümkün değildir. Ve dâimâ sıkıntıda kalmaya mahkûmdur. 6/222.

● Sâliklerin isti'dâdları çeşidli olup, tasarruf sâhibi pîr, bir sâliki, isti'dâdından yukarı mertebelere ulaştırmağa kâdirdir. Ammâ, sâlikin isti'dâdına münâsib olan yüksek mertebelere ulaştırmağa kâdirdir. Yoksa isti'dâdına zıd olan mertebelere yükseltmeğe kâdir değildir. 5/120.

● Sâlik, Muhammed-ül-meşreb olmadığı takdîrde, Muhammed-ül-meşreb olan şeyhinin, sohbetinin câzibesi ve teveccühü sebebi ile, vilâyet-i Muhammediyyenin kemâlâtına ulaşır. O vilâyetin ona mahsûs olan hâlleri ile şereflenir. Lâkin, ona Muhammed-ül-meşreb demek veyâhud vilâyet-i Muhammedî sâhibi demek mümkün değildir. Zîrâ bu kemâl onda yokdur ve uzaktır. Zâtî ve tabîî değildir. Onun vilâyeti, ayağı altında bulunduğu Nebînin vilâyetidir. 6/140.

● Sâlikin aslıl üsûlü (asıl aslı), i'tibârât-ı ilâhîdir. [Allahü teâlânın ihsânı iledir.] 4/1.

● Sâlik yolun başında iken zevkler ve değişik hâller ve çeşidli sırlar ve ma'rifetlerin beyânı kâindir. [Bunlar hâsıl olur. Bunların merkezidir.] Yolun temâmlanmasından sonra, yüksek derecelere ulaştıkda, cehl ve acz ve dilin tutulması hâsıl olur. 4/88.

● Sâlikin mebde-i te'ayyünü olan ism, sâlikin idrâkini istilâ edip, sâlik kendi varlığını onun yanında örtülü olarak ve kendini yok bulur. O ismde fânî olup, vücûdu ve kemâlât-ı vücûdu ondan bilip ve ona tâbî' oldukda, mutlak fenâyaya ulaşır. 5/120.

● Sâlik, esmâ [isimler] ve sıfat ve kendi mebde-i te'ayyü-

nünde seyr eyledikde, aslda ve aslın aslında seyr sâhibidir. Ve mu'âmesi ondan yüseklerle terakkî eyledikde, bu ismle tesmiye olunmaz. [Bu isme bağı değildir.] Aslları dahî zıller [gölgeler] gibi yolda [yolculukda] geçer. Bil cümle esmâ ve i'tibârât [esmâ ve i'tibârâtın temâmı] bu makâmıdan hâricdir. Ve kelâm-ı mecîd [Allahü teâlânın kelâmı] bu yüksek makâmıda dâhil olduğı için, câresiz bu hâl tilâvet ile kuvvetlenir. [Kur'ân-ı kerîm okumakla kuvvetlenir.] 4/224.

● Sâlik, kendi sıfat ve kemâlâtını Hak teâlânın sıfat ve kemâlâtı görmek, tecellî-i sıfatıdır. Kemâl-i tecellî oldur ki, bu zıllerin kendi aslına ve ademin dahî adem-i mutlaka [yokluğun dahî mutlak yokluğa] döndüğünü anlayıp, kendini sıfatıdan ayrı [uzak] bula ve kendini yokluk sahrâsına atmış ola. 5/58.

● Sâlikin mebd-i te'ayyünü olan isme erişmesi ve onda fenânın ele geçmesi, insanın kemâl mertebesi değildir. Nitekim, vilâyet bu fenâyâ bağıdır. Lâkin bu kavuşmada çok mertebeler vardır. Ve bu ismin o kadar zılleri vardır ki, sâlik her bir zılle vâsıl olduğı zemânda, o zıl sâlike asl unvânı [ismi] ile görünüp, sâliki o noktaya kavuşdurur. Hangi sâhib-i devlettir ki, asla vâsıl ola. [Asla vâsıl olan, devlet sâhibidir.] Bu makâm, sâliklerin muradlarına nâil olamadıkları ve ayaklarının kaydığı makâmıdır. 5/60.

● Sâlikin mebd-i te'ayyünü şu'ûn mertebesinden ise, ayn-ı sâbiteye kavuşma ve onda fenâdan sonra, ayn ve eser zevâl bulur. Zîrâ şu'ûnun âlem ile hiç münâsebeti yoktur. Zîrâ, âlem zıll-ı sıfatıdır. Zıll-ı şu'ûn değildir. [Sıfatın zıllıdır, şu'ûnun zıllı değildir.] Şimdi bir şânda fenâ, onun mutlak fenâsını müstelzim [lâzım gelen] ve ayn ve eserini izâle eder. [Ortadan kaldırır.] Eğer ayn-ı sâbite-i sâlik, makâm-ı sıfatıdan ise, ona fenânın erişmesi, vücûd-i sâliki umumî olarak mahv edici olmaz. Ve eserini ortadan kaldırmaz. 5/84.

● Sâlikde kemâl husûlü [kemâlin hâsıl olması] dört derece üzeredir. Birinci derece, imkân derecelerini kat' edip, kendi mebd-i te'ayyünü olan isme kavuşmakdır ki, fenâ-

nın hâsıl olması buna bağlıdır. İkinci derece, o ismde seyr edip, kemâlâtı ile mütehakkîk olmakdır ki [kemâlâtı ile tahakkuk etmektedir ki], bekâyı tahsil eder. Üçüncü derece, ismin sonuna ulaşp, ism ile bekâ bulmakdır. Bu üç derece, seyr-i ilallah ve fillaha bağlıdır ki, kemâlât-ı urûcdur. [Yükselişin kemâlidir.]. Dördüncü derece, inişe bağlıdır ki, seyr-i anillahi billahdır. Ve seyr-i-fil-eşyâdır. 5/130.

● Sâlik, mahviyyet ve istihlâk zemânında [gark olma, kendini gayb etme zemânında] kendi te'ayyün-i imkânîsini vücûd-i hakkânî ile açığa çıkarıp ve ahlâkı, Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanma olur. 6/8.

● Sâlikin terakkî ve urûcu asâlet ve zılliyet alâkası olan makâmlardadır. Bu alâka temâm oldukda [kesildikde], terakkî düşünülemez. Mebde-i zâtıdan sâlikin nasîbi olmaz. Mümkinde zâtıdan bakîye yokdur ki, zâtıdan hissedâr ola. 6/58.

● Sâlik, terakkî zemânında mebde-i te'ayyün olan ismin zılllerinden bir zıl ile, hakîkatlenir. [Mütehakkık olur.] Dahâ yukarıya başlayınca, dahâ üst zıl ile ki, evvelkinin aslıdır. Mütehakkık olur. [Hakîkatlenir.] Ve kezâ, ikinci aslıdan üçüncü asla ve üçüncü aslıdan dördüncüye, Allahü teâlânın dilediği kadar bekâ bulur. Hangi devlet sâhibidir ki, zıller mertebesinin temâmından geçip, ismin aslına kavuşur. 4/47.

● Sâlikin mu'âmelesi [fe'âliyeti], zıller mertebesinden ve asl mertebesinden dahâ yukarı ilerleyince, aslı dahî zıl gibi geçip, yüksek dereceleri ve ayırd edememe sebebi ile o işin netîcesi acze ve cehâlete ulaşp, kelime-i tayyibeye bağlı olan fe'âliyet sonuna gelmiş olur. Ve bu kelime-i mubârekenin tekrârı, o makâmda netîce vermez. Ve o makâmda terakkî [yükselme] derece-derece, Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz ile olur. 5/119.

● Sâlik ma'rifetini temâmlayıp, urûc ve nüzûl [yükselme ve iniş] makâmlarını mufassal bir şekilde kat'etdikden sonra, sırf yokluk makâmına inerek, orada Allahü teâlânın zâtının aynası olur. İsmilerin kemâlâtının hepsi, onda zu-

hûr bulur. İlm mertebesinde her ne kadar anlatılanlar zu-
hûr bulmuş ise de, hâric mertebesinde, âyine ol ârifdir ki,
hâricde bütün kemâlât müşâhede olunur. 4/148.

● Sâlik, emâneti ehline sipârîş eder [ısmarlar]. Ya'nî, âri-
yeti [emâneti] olan kemâlâtı, sâhib-i kemâlâta [kemâlât sâ-
hibine] havâle edip, o kemâlâtın aynası olan [göründüğü
olan] adem-i mukayyedi, adem-i mutlaka [hiçbir bağıllığı
olmayan yokluğu mutlak yokluğa] sipârîş ederse, onu ce-
nâb-ı akdes [Allahü teâlâyâ] yol bulmağa lâıyk hâle geti-
rip, bekâ-billâh ile ve ikinci derecede olan tecellî-i zât ile
müşerref ederler. Mâdem ki, yokluk lekesi ile lekeli. O
hazretin yakınlığına lâıyk değildir. Bu aks yolu ile müşâhe-
de ve emânet dahî vehmdeki bir i'tibârdır ve ilmdeki deği-
şiklikdir ki, hakîkatden hiçbir vakt kemâl o hazretten ayrıl-
mamış ve yokluk dahî hakîkatde, mutlak yokluktan ayrıl-
mamıştır. 4/232.

● Sâlikin mu'âmelesi [işi] üsûlden bâlâyâ [asllardan yuka-
rıya] revâne olup [ilerleyip] ve anlama kalmayınca, terakkî
[yükselme] o makâmda Kur'ân-ı kerîm okumak ve nemâz
iledir. (Ehl-ül-Kur'ân Ehlullah) hadîsinden murâd, bu ce-
mâ'at olmak mümkündür ki, bunlar, hakîkat-i fenâ ve bekâyâ
mazhar olmuştur [kavuşmuştur]. Bu dereceden evvel vâki'
olan tilâvet, ebrârın amelidir. Ve o makâmda kelime-i tayyi-
benin tekrârı fâidelidir ve terakkî sağlar. Çünkü, bu kelime-i
mubârekenin bereketi ile bâtının temizlenmesi hâsıl olmuş-
dur ve Kur'ân-ı kerîm okumakta mahâret kazandıkda,
[Kur'ân-ı kerîmi temizler tutar] bu ma'nâyâ işâret. 5/67
[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]

● Sâlikin cezbese, sülûkundan önce ise, sülûk onun cezbe-
si esnâsında hâsıl olur. Seyr-i enfüsünün esnâsında [zımnında]
seyr-i âfâkî hâsıl olur. Zîrâ, cezbe seyr-i enfüsiden, sülûk
seyr-i âfâkîden ibâret. 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâ-
met ve Âhret: 161.]**

● Sâlikin kâbiliyyeti mikdârınca, hangi Nebîye münâsib
olursa, Onun vilâyetini bulur [alır]. 5/120.

● Sâlikde olan muhabbet, onun muhabbetinden bir kıvılcım ve eğer şevk ise, onun şevkından bir kıvılcımdır. Teferu'âtta olan zuhûrat, asıldan alınmıştır. Hiç birşey kendi müstekıl değildir. 6/60.

● Sü'âl [dilenmek] harâm ve kötüdür. Lâkin zarûret ve acz zemânında mubâh olur. Eğer iş ölümle alâkalı ise, dilenmek halâl, belki azîmet, belki vâcib olur. Ölü eti ve hınzır eti gibidir. 5/37. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.]

● Sü'âl [dilenmek] ölüme düşen için veyâ avret mahallini örtecek gücü olmıyana ve çalışma gücü olmıyana mubâhdır. Ölü eti şartları gibidir. 5/37. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.]

● Sü'âl [dilenmek] **bir ejderin [yılanın] ağzına elini sokup, bir şey almak ve çıkarmaktır**, "hadîsi". 5/37. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.]

● Seherlerde ağlamağı ve istigfârı ganîmet bilip, en mühim iş kabûl edeler. [İşlerin büyüklerinden kabûl edeler.] 6/13.

● Seherde uyanıklığı mümkün olduğu kadar elden bırakmayınız. Ve o vaktde nemâzı, istigfârı ve hüngür-hüngür ağlamağı ganîmet biliniz. 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Ser çeşme birdir. [Kaynak birdir.] 6/215.

● Se'âdet-i ebedîye [ebedî se'âdet] ve sonsuz kurtuluş, Enbiyâyâ uymağa bağlıdır. 4/10. [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Sefer der vatan, seyr-i enfüsîdir ki, ona cezbe de derler. Bu büyüklerin başlangıcda mu'âmeleleri, bu seyrdedir. [Bu yolculukdan başlarlar.] 4/165.

● Sekrin çokluğu ve muhabbetin aşırılığı, sâlikin basîreti gözünden temyîzi ref' edip [hakîkati ayırıp] mümkün vâcibi teâlâ gibi gösterir. Fekat bu iş sâlikin şühûdundadır. Ve hakikatde böyle değildir. 4/50. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]

● Sekrden sahva [serhoşlukdan ayıklığa] ve cem'den

fark-ı ba'del-cem'a [bir görmekten, ayrı görmeğe] ve küfr-den î mânâ geleler ki, kemâl budur. 4/39.

● Sekr, fenâ hâli ve şu'ûrsuzluk hâlidir. Hub ve sencidedir. [Güzel ve ölçülüdür]. Lâkin o hâlde kalmak, beğenilmiş değildir. 4/26.

● Sekr ve sâlikin kendinden geçmesi, her ne kadar muhabbet yolu ise de, nemâzı bozulur. 5/120.

● Sekr sâhibi ma'zûrdur. Fekat, sekr bilgilerini [hâllerini] taklîd etmek iyi değildir. 4/39.

● Sekr ehli, olgunluğu [kemâli] şühûd ve müşâhedeye bağlı bilip, tecellîler ile kanâ'at etmiş ve lezzet bulmuş, tev-hîd ve ittihâda kapılmışlardır. Bu cemâ'at her ne kadar im-kân perdesinden ve zulmânî perdelerden uzaklaşmışlarsa da, lâkin nûrânî perdelerde ve vücûbî perdelerde kalmışlardır. Ve ondan kurtulamamışlardır. Ve onun görünmesini Hak teâlânın görünmesi ve tecellîsi bilmişlerdir. Ve tecellî-i zât berkî'dir. [Bir an tecellîdir]. Ya'nî berk-ı hâtıf gibidir. [Şimşek gibi göz kamaşıdır.] Ve tekrâr mestûr olur [örtülür] derler. Hâlbuki, bundan ötedeki mertebelere ulaşan büyükler, tev-hîd [birlik] ve ittihâd, pesmânde-i râh kılıp [birleşmeyi geride bırakmış olup], tecellîlerden ve zuhûrlardan çok yükseklerle ulaşmışlar, şühûd ve müşâhedeye iltifât etmeyip, perdelerden temâmen kurtulmuşlar ve yakînen bilmişlerdir ki, bu şühûd, Hak sübhânehunun şühûdu değil ve bu tecellî, Hak teâlânın zâtının tecellîsi değildir. Belki sıfatlarından bir sıfatın ve kemâlâtından bir kemâlin zuhûrudur ki, bunlar zât-i teâlâyâ hicâbdır [perdedir] ve Allahü teâlânın zâtını taleb eden, sıfat ve kemâlâtın şühûdi ile kanâ'at etmez ve kâfi bulmaz, râhatlamaz. 6/122.

● Selâmet-i kalb ki [kalbin selâmeti ki] bu yolun ilk şartıdır. O vaktde mâsivânın sevgisi ve unutulması [kalbden atılması] gerçekleşir. 4/105.

● Selâmı, insanlara güleryüz ile vermek, sadakadan adde-dilmişdir, hadîsi. 4/147. [Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Ve-remedi: 342.]

● Silsile-i îcâd [yaratılış zenciri] Resûlullaha bağlı ve Rûbûbiyyetin açığa çıkması, Ona bağlıdır. 4/10. [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Silsiletüz-zeheb kitâbında Mevlânâ Abdürrahmân Câ-mî, vahdet-i vücûdu zem ediyor. Kendisi ise, vahdet-i vücûd muhakkıklarındendir [ehlindendir]. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Sultân-ı vakte [vaktin sultânına] nasîhatlar ve ni'metin şükrünü edâ etmek hakkında mektûb. 6/6 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 347.]

● Sultân rûh gibidir. Diğer insanlar, cesed gibidir. Sultân-ın ıslâhına çalışmak lâzımdır ki, zemânın durumuna göre, islâmiyyeti yaymalı, anlatmalıdır. Mübâlega ve zorlama da hoşdur. Ammâ, ziyâde mübâlega olunmıya [haddi aşmaya]. 4/74.

● Sultân-ı vakte [vaktin sultânına], fenâ-yı kalb ve fenâ-yı nefsi ve ba'zı fâideler ve ma'rifetler beyân eden mektûblar. 6/237.

● Sultân-ı vaktin [vaktin sultânının] dindâr oldukları beyân olunmuş, bu hâle şükr edilmiştir. Sultânlar arasında bu nev'ini bulmak anka kuşu hükmündedir. Ümmiddir ki, yakında [kısa zemânda] kalbin fenâsı ile şerefleneler ki, vilâyet derecelerinin ilkidir. Bu ma'nâyı onların hakkında karîb-ül husûl (onların bu dereceye ulaşacağını yakın) buluyorum. 6/242.

● Sülûk, cânib-i tâlibdendir. [Sülûku tâlib yapar]. Ya'nî yola gitmekdir. Lâkin, cezbe, cânib-i matlûbdandır. [Çekilmek, Allahü teâlâdandır]. Ya'nî yola götürmek olur. Gitmek ile götürülmek arasında büyük fark vardır. 1/117 [Mektûbât Tercemesi: 166.] 6/121.

● Sofiyyenin yolunda sülûk lâzımdır ki, Allahü teâlâyı tanımak müyesser hâsıl ola. [Ele geç.] Ve nefsin hevâsından kurtulmak hâsıl ola. Her kime bu ma'rifet hâsıl ise, "Ona müjdeler olsun, onun için ne mutlu" kendi yaratılışından maksad ne ise onu yerine getirmiş, insânî kemâlâta ulaşmış-

dır. 5/11. [İslâm Ahlâkı: 564.]

● Sofiyyenin yolunda sülûk ve muhabbet-i zâtîyyeye kavuşmak, Habîb-i Rabbil âlemîne tâbî' olmadan, hâsıl olmaz. 4/22. [Hak Sözün Vesîkaları: 324, Fâidedi Bilgiler: 208.]

● Sülûk ve diğer bir ta'bîrle seyr-i ilallah, son noktaya ulaşp, mâsivâdan kurtulunca, fenâ hâsıl olup, seyr-i fillaha başlamak olur ki, buna cezbe derler. 5/140. [Kıyâmet ve Âhret: 164, Se'âdet-i Ebediyye: 113.]

● Sülûk, isimlerin ve sıfatların tafsîlinde terakkî [yükselmek] ise, merâtib-i vüsûl nihâyet pezîr değildir. [Vüsûl mertebelerinin nihâyeti yoktur.] Eğer kat'-ı merâtib-i esmâ ve sıfat icmâlen vâkî' ise, menâzil-i vüsûl inkitâ' pezirdir. [Eğer isimler ve sıfatlar mertebelerini geçmek, kısaca vâkî' ise, vüsûl menzillerinin nihâyeti vardır.]. 6/217.

● Sülûk ve riyâzetden, tâ'at ve ibâdetden maksad, sâlik, kendinin, aslının adem olduğunu bilmektir. 5/91.

● Bir sünneti ihyâ, yüz şehîd sevâbıdır, hadîs-i şerîfi. 4/228. [Eshâb-ı Kirâm: 273.]

● Sünnete uymak elbette kurtulmağa sebebdır. Ve netîceye ulaşıdır. Ve dereceleri yükseltir. Sünnetin dışında kalanlar ise tehlikedir. 6/51.

● Sûre-i ihlâsın tefsîri. 4/76.

● Seyr ve sülûkdan maksâd, ma'rifetullahdır. Ma'rifeti elde etmek zarûrîdir ki, vilâyet-i hâssasız ele geçmez. 6/2.

● Seyr ve sülûkdan maksad, perdeleri kaldırmaktır. Yoksa (kayd altına alınamıyan) ankayı ele geçirmek değildir. 6/122.

● Seyr ve sülûkdan maksad, sûretleri ve gaybî nûrları temâşâ [müşâhede] etmek değil, nefsin başı-boşluğunu gidermek ve kulluğu tahsîldir [ele geçirmektir]. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Seyr ve sülûkdan maksad, fenâ ve kendini yok bilmektir. Ve hakîkî matlûbdan başkasına tutulmaktan kur-

tulmaktır. 4/104.

● Seyr ve sülûkun hülâsası [özü], matlûbun huzûru mü-yesser olup, ârifin nefsinin aradan çıkmasıdır. 4/216.

● Seyr-i âfâkî, matlûbu kendi dışında aramaktır. 4/165.

● Seyr-i ilallah derecesini geçmek, ellibin senelik yoldur. 4/122.

● Seyr-i ilallah, beş latîfenin asllarına yükselmekle imkân dâiresinin seyridir ki, sülûkden ibâretidir. 5/60.

● Seyr-i ilallah, Allahü teâlânın isimlerinden sâlikin mebde’i te’ayyünü olan isme kadardır ki, ismin zıllıdır. Bunda imkân dâiresini geçmek vardır ki, vücûb mertebelerinden olan isme ulaşır. 6/207.

● Seyr-i fillah-ı sâlik, mebde’i te’ayyünü olan ve zıl dâiresinde bulunan ismden i’tibâren olan seyrdir ki, Allahü teâlânın ism ve sıfatları dâiresinde seyr ma’nâsınadır. 6/207.

● Seyr-i enfüsî, kendine gelip, kendi kalbinin etrâfını devr etmektir. 4/165.

● Seyr-i âfâkî, uzakda uzaklaşmadır. Seyr-i enfüsî yakında yaklaşmadır. Lâkin bu kurb da zıllıdır. 4/88.

● Seyr-i âfâkî ve seyr-i enfüsîde meydâna gelen her tecellîyi, eğer tecellî-i zâtî bilirlerse de, cümlesi fi’llerin ve sıfatların zılleri ile alâkalıdır. Fi’llerin ve sıfatların kendileri ile alâkalı değildir. 5/58.

● Muhammed Seyfeddîn “kaddesallahü teâlâ esrârehü-mül’azîz”, Muhammed Ma’sûmun “kuddise sirrûh” mahdûm zâdeleridir [oğludur]. 4/235.

● Sermâye-i vakti [vakt sermâyesini], fânî lezzetlerden istifâde için telef etmiyelim. Ve harâb edilmesi ile me’mur olduğumuz şeyin ta’mîrinde olmalıyım. Allahü teâlâyâ yakınlık lezzeti ve kavuşma lezzeti, na’îm-i Cennetin lezzetinden ziyâde [çok] olduğu gibi, uzaklık ve mahrûmluk azâbı da Cehennem azâbından dahâ kötüdür. Ah, yazık, Allahü teâlâdan yüz çevirene. Ve hasretler [üzülmeler] olsun ki, Al-

lahü teâlânın indinde haddi aşana. Tekrâr dünyâyâ gelmek yokdur. Ve bu acımasız kahbeye zâhiren tutulup ve nefis çevherleri bırakarak saksı parçası kadar az bir şeye tenezzül ederler. Cemâl-i mutlak tâbân [parlak] ve seyr ve sülûk yolu da açık ve seçikdir. [Gizli değildir.] Bizim gibi yaratılışı aşağı olanlar, o cemâlden perdelenmiş ve uzak ve o yüce makâm-dan kovulmuşlardır. Kemâl-i hicâlet ve infi'âldir ki, hazret-i kerîm-i zünnevâl, ol izzü celâl ile, bu zerre misâle bir nazar-ı bî misâl eylemekle sır-u alâniyyesinden agâh eyleyip, o ise nihâyetsiz cehâletinden dolayı, kalbi ile başkasına bakar. Ve başkasına naz ederek gider. 4/175.

● “Sultân-ı sâhib-i cevri [zâlim sultân] yanında, adâletden bahs etmek ve tavsiye etmek, cihâdın efdalidir.” Hadîs-i şerîf. 4/29. [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

– Ş –

● Şâh-ı Nakşibend, iftâr vaktinde yedi yerde hâzır olmuştur. 5/36. [Se’âdet-i Ebediyye: 512.]

● Şâh-ı Nimetullah kâdiriyye gönderilmiştir: Bizim gibi bir köşeye çekilmiş olanlar ve bilinmeyen bir köşede olanlar, binlerce riyâzet çekseler ve bütün gücü ile çalışsalar ve gayret etseler, sultânların gönlünde eseri görülen [iz bırakan] bir hak kelime ile, belki ona yakın olamaz. 4/74.

● Şü’ûnât-ı ilâhî [ilâhî şü’ûnât] sıfatların aslı olup, zât-i ilâhîde kâinlerdir. [Vardır]. O yüce mertebede ayrılık görülmediğinden, bu şü’ûnât, zât-i akdesden ayrı değildir. Ve zâtın gayrı değildirler. Ve birbirlerinden ayrılmaları da yoktur. Ve birbirlerinin aynı da değildirler. Zât-i teâlâ, temâmiyle bu şü’ûndan herbirinin renginde zuhûr eder. 5/35.

● Şü’ûnâtın i’tibârât üzerine üstünlüğü vardır. 4/183.

● Şü’ûnât-i ilâhî, hakîkî sıfatların aslarıdır. 5/119.

● Şü’ûnât-i ilâhî, kemâlât-ı zâtîyyeyi mündemiçdir [içine alır]. 5/105.

● Şü’ûnât-i ilâhî, zât üzere zâid değildir. [Zât ile berâberdir.] 5/85.

● Şü'ûnât-i zâtîyyeden terakkî [yükselme] câiz ve vâkı'dır [olur, vukû' bulur]. 5/119.

● Şü'ûnât-i ilâhî azze şânühüde mücerret i'tibârâtır. 4/183.

● Attâr-ı Şiblî “rahimehullahü sübhânehu” kırk sene ağladı. Ve semâ yönüne [gökyüzüne] bakmadı. Ağlama sebebi sorulunca, kabrin korkusundan ve kıyâmetin heybetinden ağlarım, dedi. Gökyüzüne neden bakmadığı sorulunca, çok günâh işledim, meclislerde çok kahkaha ile güldüm. Ondan utanıp, yukarıya bakamam, dedi. 4/18.

● “Şedîd olan kimse [kuvvetli, şiddetli kahramân olan kimse], çarpışmada şedîd olması mu'teber değildir. Belki gadabı vaktinde [kızgınlığı ânında] nefsine mâlik olan kimseye şedîd demek [kahramân demek] lâyıktır.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [Cevâb Veremedi: 342, Herkese Lâzım Olan İmân: 141.]

● Şerâb-ı köhne-i mâ lezzeti diger dâred. Herçi li külli cedîdin lezze. [Bizim köhne şerâbımızın başka bir tadı vardır. Her ne kadar, her yeni şeyin bir yeni tadı olursa da!] 6/14.

● Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], nefsin itmînânına ve nûrun sînedede [kalbde] zuhûruna bağlıdır ki, alâmeti, bu yalancı dünyâdan kaçıp ve âhirete hâzır olmakdır. 4/143.

● Şerh-i sadr [Göğsün açılması, ya'nî kalbin nûrlanması], vilâyet-i kübrâda lâzım olan şeylerdendir. 5/91.

● Şerh-i sadrın kemâli, şeytân göğüsden kovulmadıkça mümkün değildir. 4/190.

● İnsanın şerefi, üstünlüğü, imân ve ma'rîfet iledir. Mal ve makâm ile değildir. 5/63. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]

● Şirkin inceliklerinden kurtulup, tevhîdin esâsına kavuşan, anka-i magrib [anka kuşunu ele geçirmek] hükmündedir. 6/230.

● Ahkâm-ı islâmiyyesiz kurtulmak mümkün değil ve hayâl etmek bâtıldır. 4/73.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye tâbî' olunmadıkça, uyulmadıkça, hiçbir vaktde ma'rifet-i ilâhî ele geçmez. 4/77.

● İslâmiyyete ve sünnete tâbî' olunursa ve bid'atden kaçınılırsa [ne kadar çok bu iş yapılsa] bâtındaki nûr çok olur. 6/51.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye muhâlif ve gevşek yapışıp, islâmiyyete uyuyorum diyenler, bâdemin kabuğu ile vakt geçirirler [boşa vakt geçirirler]. 4/101.

● Ahkâm-ı islâmiyye ile süslü [donanmış] ve sünnet-i seniyye ile donanmış olmıyanların meclislerine girmemelidir. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● İslâmiyyet, nâkıs-ı akl olanlar [aklsızlar] içindir demek küfrdür. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Şerefül-insan bil-îmân vel-ma'rife lâ bil-mâl vel-menzile. 5/67 **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 343.]**

● Ahkâm-ı islâmiyyeye ittibâ' [uymak] ve şeyhi muktedâya muhabbetde [bağlı olduğu şeyhine muhabbetde] doğruluk ve sağlamlık var ise, ahvâl ve mevâcidin olmaması, gam değildir. 5/83. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 345.]**

● İslâmiyyet üç kısımdır. İlm ve amel ve ihlâs. İlm ve ameli ülemâ-i zâhir bildirir, öğretir. İhlâsın hakîkati, bâtın âlimlerine hizmete bağlıdır. 5/23.

● Ahkâm-ı islâmiyyeye riâyet etmek [uymak] zikrdır. Ancak nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] ve ismi zâtın [Allah isminin] tekrâriyle olan zikr, serî' olarak te'sîr edip, şerî'atin hudûduna riâyet ile olan zikre vesîledirler. 6/46.

● Ahkâm-ı islâmiyye, hanefî ve şâfi'î mezheplerinden hâric değildir. Eğer hanefîden bir mes'ele bildirilmedi ise, şâfi'î mezhebinde bildirilmiştir. Ve şâfi'îden dışarı çıkmamıştır. Hakkın üçde iki veyâ dörtde üç hissesi İmâm-ı a'zama âiddir. Ve üçde veyâ dörtde biri Şâfi'î ile dir.^[1] Ah-

[1] Hindistânda yalnız hanefî ve şâfi'î mezhepleri olduğu için, bu iki mezheb birbiri ile mukâyese edilmiştir.

kâm-ı islâmiyyeye ve sünnete tâbî' olmağa ve bid'atden kaçmağa ne kadar gayret gösterilirse, bâtının nûru da, o kadar çok olur. 6/51.

● Şi'r ve emsâli şeyler her ne kadar, yüksek derecelere ulaşsa da, sûretdeki fazîletlere dâhildir ki, ma'nâ ehli indinde, hayrlı iş kabûl edilmekten uzaktır. 4/51. **[Kıyâmet ve Âhîret: 163.]**

● [Kıyâmet günü] Şefâ'at, evvelâ Enbiyâdan, ikinci olarak sâlihlerden, mü'minlerin günâhkârları için, Hakkın izni ile olacaktır. 4/148.

● Şükr, ahkâm-ı islâmiyyeyi kabûl edip ve îcâbiyle de amel etmekden ibâretidir. 4/40.

● Şükr şudur ki, kula ni'met olarak verilen bütün a'zâlar ve zâhirî ve bâtinî kuvvetler, ne için halk olundu ise, onu yerinde kullanmaktır. 6/100.

● Şükr, Allahü teâlâyâ yapılp ve rahmetinin artmasını ümmîd edeler ve kendi iş ve amelinden ümmîdsiz olup, sâdece Allahü teâlânın rahmetinden ümmîdli olalar. Onun kabûlü, bizim ihlâsımıza bağlıdır. 6/131.

● Şevk, halâvet [zevkler, hâller], nisbet, nîstî [kendini yok bilmek] bunların hepsi, yolun ortasında vardır. Nihâyetde şevk yokdur. 4/84.

● Şevk, muhabbet ve arzû sebebiyle, senelerce yapılan işler, senelerin kazancı, az bir sâatde [kısa bir zemânda] ele geçer. 6/173.

● Şevk ve muhabbet büyük bir ni'metdir. İşin aslı, şevk ve muhabbet üzeredir. Ve ilerlemek ve yaklaşmak ona bağlıdır. 6/119.

● Şühedânın ervâhı [şehîdlerin rûhları] yeşil kuşların içindedir, hadîs-i şerîfinin tefsîri. 6/5.

● Şühedânın [şehîdlerin] Enbiyâ üzerine birkaç husûsda üstünlükleri var ise de, her bakımdan üstünlük, Enbiyâyâ mahsûsdur. 6/24.

● Şühûd-ı âlem [âlemi görmek] mübtedî ve muntelhîlerin nasîbidir. [Yolun başında ve sonunda olanların nasîbidir.] Yolun ortasında olanlar, sekr hâlinindedir ve kendinden geçme erbâbıdır. 5/52.

● Şühûd, ilm ve söz etmek, bunların hepsi zıl mertebelerindedir. Evsâf ve ef'âl [vasf ve işler] mertebelerinde ve zât mertebesinde hayret ve cehlden gayri nesne yoktur. 5/87.

● Şühûd ve vüsûlün [görmek ve kavuşmanın] hakîkati âhiretde va'd edilmiştir. Dünyâda sizden ve bizden kulluk yapmamız istenmektedir. 5/10.

● Şühûd, sâliklere, yâ âfâk aynasında veyâ enfüs aynasında zuhûr eder. Âfâkî şühûda, Ehlullah indinde mekân i'tibâr edilmez. Ve onun seyrine bu'd der bu'd [çok uzak] demişlerdir ki, vehmin dolaşdığı yerdir. İstenilen şeye kavuşmak, enfüse âiddir ki bu seyre kurb der kurb [yakının yakını] demişlerdir. Matlûbu bulmak âfâk ve enfüsün ötesidir. Ve bu ötelik [uzaklık], son derece yakınlık, i'tibârîyle olup, akl onu tasavvurdan âciz ve hayrândır. Ve hayâlin ve vehmin ulaştığı yerden dahâ yüksektir. 6/74.

● Şey'iyet, sübûtî veyâ vücûdî olur. Vücûdî, şey'in merâtibinden bir mertebede avâlimden bir âlemde zuhûrîdir. Sübûtî, şey'in ilmde sübûtudur. Hâricde değildir. [Şey olmak iki dürlüdür. Sâbit olan şey, mevcûd olan şey. Mevcûd olan şey, hâricde bulunan şeydir. Sâbit olan şey ise, ilmde bulunan, hâricde bulunmayan şeydir.] 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Şey'in, diğer bir şey ile ittihâdı [Birşeyin başka bir şey ile birleşmesi,] birinci şeyin, ikinci şeyin hakîkati olmasını gerektirmez. 4/88.

● Şey'in bir sıfatını bilmek, ilm, ol sıfat, vechedir, ol şeye değildir. [Şey'in bir sıfatını bilmek, şey'in kendisini bilmek değildir.] 5/1.

● Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûm "kuddise sirruh"un mahdûmzâdeleridir [oğludur]. 5/140. [Se'âdet-i Ebediyye: 113, Kıyâmet ve Âhret: 164.]

● Şeyh Ebûl-Kâsım, Muhammed Ma'sûm “kuddise sir-ruh” un mahdûmzâdeleridir. 5/129.

● Şeyh ile münâsebet hâsıl eden şeyler, şeyhe muhabbet ve hizmet, zâhiren ve bâtınan onun âdâbına riâyetdir. 4/78. **[Hak Söziün Vesîkaları: 331.]**

● Şeyh Abdülkuddûs, Hind [Çeştiyye] meşâyihinin büyük-lerinden idi. Ve Hâce Ahrâr zemânına yakın idi. [İmâm-ı Rabbânînin babası Abdül-ehad hazretlerinin üstâdıdır.] 6/231. **[Se'âdet-i Ebediyye: 1064.]**

● Şeyh Ebû Sa'îd-i Ebül hayr buyurmuşdur ki, su üzerinde yürümek kolaydır. Kurbağa ve sığırık da, suda yürürler. Çaylak ve sinek de havada uçarlar. Şeytân da, bir nefesde, doğudan batıya ulaşır. Bunun gibi şeylerin kıymeti yoktur. Murâd odur ki, insanlar arasında bulunup ve halk arasında haşr-neşr olup, Allahü teâlâdan bir ân gâfil olmamalıdır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Şeytân kuvvetli düşmandır. Yolun sonuna varmış olanlar dahî, kendilerinden emîn değildir. Yolun başında ve ortasında olanlar, buna kıyâs oluna. 4/87.

● Şeytân, insanın dışındaki bir düşmandır. İnsanın içinde taşıdığı şeytân olan nefs, iç düşmandır. İçdeki düşman [nefs] yardım etmedikçe, dışdaki düşman hükmünü icrâ edemez. 6/171.

● Şeytân ve hevâya uymak sebebi ile Rahmâna kavuş- mağı unutmıya ve sıhhat elde iken ve emniyyetde iken, Al- lahü teâlâyı çok zikir edip, Kur'ân-ı kerîm tilâveti için dahî zemân ta'yîn oluna. Ma'lûm ola ki, nefs-i emmâre ve alçak dünyâ, aldaticıdır ve aldaticı bir sevgili ve ragbet edilendir ve âhireti ve Cennet ni'metlerini unutturur. Ve şeytân, dünyâyâ teşvik etmektedir. Fakîrlik ve yoksulluk ile kor- kutur. Ma'lûm değildir ki, dünyâ ve onun metâ'ı geçer gider [elde kalmaz]. Ve fânî ve acele gider. Âhîret metâ'ı elden gitmez. Ve bâkî ve ele geçecektir. Senin için arkadaş ve dost, yâ la'în şeytân, yâhud hûr-i ayn [hûriler]dir. Meşgûl olduğun işe yazıklar olsun. Üç fâideli şeyi, üç şeye tercîh ey- ledin. Ya'nî nefsin yorgunluğunu, kalbin meşgûliyyetini ve

ağır hesâbı nefsin râhatlığına, kalbin sâkin olmasına ve hesâbın hafîf olması üzerine tercih eyledin. Bedenin şeklini süsleyip ve cânî nefsi doyurarak himâyeye eyledin. Allahü teâlâyı unuttun. Ve kalbini fânî lezzetleri düşünmekle doldurdun. Âhiretin ehemmiyyeti [maksadı] sana hâsıl olmadı. Akıllı olan kimse, dünyâdaki âcıl olarak ele geçenlere, nasıl olur da ihtimâm ve ehemmiyyet üzere olup, âhiret işlerini geriye bırakır. Bilmez mi ki, dünyâ işlerinde tedbîr, tedbîri terkdir. Âhiret işlerinde tedbir, çalışmak ve kusûru terkdir. Duymadın mı ki, istenilen şey, dünyevî ihtiyâcları istemeği temâmen terk ile, yaratılış maksadı olan işe çok gayret etmektir. Şu hâlde, yazıklar ve esefler olsun şol kimselere ki, dünyâ ile mutmain olup, onda sevinç ile gururlanırlar. Ve kıyâmet gününün şiddetini ve kabrin yalnızlığını unutarak, gücünü bâtıla sarf edip, Allahın kitâbından yüz çevirerek uzak olup, boş şeylere, oyun ve eğlenceye çok gayret gösterir ve beyt-i ma'mûra rağbet göstermezler.” İnsan bilmez mi, şol vakti ki, kabirlerdeki mevâtâ dirile. Ve sudurda [göğüsde] olan hayr ve şer temyiz ve ibrâz ola. [Ortaya çıka]. Rabbi teâlâ onların gizli ve âşikâr hâllerine âlimdir [bilir]. Yevm-i kıyâmetde ona göre her kimseye cezâsını verir. Âdiyât sûresi (son âyetler). 4/207.

● “Şeytâna seb’ eylemeyin [söğmeyiniz]. Şerrinden isti’âze edin [şerrinden Allahü teâlâyâ sığınınız].” Hadîs-i şerîf. 5/36. [Se’âdet-i Ebediyye: 512.]

● Şî’îler, üç halîfeye ve Mu’âviyeye “radiyallahü teâlâ an-hüm” ve diğer sahâbîlere sögerler. Ve birkaç kimseden gayri, bütün sahâbî sonradan mürted oldular, dediler. Ehl-i sünnet vel cemâ’at ise, hiçbir sahâbîye kötü söylemez, kötü bilmez. 5/36. [Se’âdet-i Ebediyye: 512.]

— S —

● “Sâ’imin [oruclunun] ağzında, açlık sebebi ile hâsıl olan koku, Allahü teâlâ indinde, miskden dahâ güzel kokudur.” Hadîs-i şerîf. 5/11. [İslâm Ahlâkı: 564.]

● Sâhib-i hakîkînin [hakîkî sâhibin] fermânına itâ’at ve

boyun eğmek lezzetini, harâmlardaki lezzetden ziyâde bilmek gerekdir. Ni'metleri ihsân eden Allahü teâlânın bir kimseden ve onun işinden râzı olması ni'meti, diğer lezzetlerin tadı ile bir olmaz. 4/211.

● Sâlih-i vefâ [vefâ sâhibi sâlih], hayr ameli işler. Lâkin ma'siyyetden [kötülüklerden] kaçınmak sıddıkların işidir. 5/112.

● Sâlih kimsenin gördüğü rü'yâlar, müjdedir ve istidâdı haber verir. Çok vâki' olur ki, o istidâdı gösteren rü'yâ zuhûra gelir. Ve ekseriyâ dahî zuhûra gelmez. Cân fedâ eylemek gerekdir ki, iş, sözden işe ve işitmekden ele-avuca gele. [Adını duymakla kalmıya, ele geçce.] 4/200.

● Sabâhat, hüsn-i tafsilidir ki, [yüz güzelliğinin açıklanmasıdır ki], onunla boy güzelliği, yüz güzelliği ve göz güzelliği ve kaş güzelliği diye ta'bîr olunur. Hâlbuki, melâhat, bir hüsnüdür ki [görülmiyen güzellik, bir güzellikdir ki], ma'nevî ve zevkîdir. Ve ta'bîr ölçüsünün dışında ve ötesindedir. [Ta'bîri mümkün değildir.] 4/113.

● “Sabâh ve akşam rızkı olup, dilenen, Cehennem ateşini çoğaltır.” Hadîs-i şerîf. 5/37. **[Hak Sözün Vesîkaları: 337.]**

● Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûm “kuddise sirruh”un mahdûmzâdeleridir. 4/231.

● Sohbet, dünyâ için olup, âhiret düşünülmez ise, dünyâ için ve âhiret için hüsrândır. 4/31.

● Sâlihlerin sohbetini arayınız. 4/14. **[Se'âdet-i Ebediyye: 118.]**

● Sohbet-i fukarâ ve sulehâ [dervişlerin ve sâlihlerin sohbetine] ve ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olan şeylere rağbet edip, ahkâm-ı islâmiyyenin hilâfına [muhâlif] iş gördükleri mahalden kaçalar. 5/99.

● Sohbet-i pîr [pîrin sohbeti] müyesser olmazsa, kayıtsız [tam bir] muhabbet ile de [uzakdan] feyz alınır. Yalnız bu ikisinin arasında büyük fark vardır. 6/47.

● Sohbet-i ehlullah [ehlullahın sohbeti], kemâlin ele

geçmesi ve sülûk konaklarının geçilmesi için mutlaka lâzımdır. 6/9.

● Sohbet-i ehlullahın fâideleri. [Evliyânın sohbetinin fâideleri.] 4/158.

● Sohbet-i îşânın [Onların sohbetinin] bir sâati, kırk günlük mücâhedelerden dahâ üstündür. 4/47.

● Sohbet lâzımdır. Çâre yoktur. Sûret ve râbıta ile iktifâ olunmak [kifâyet etmek] hatâdır. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhiret: 161.]**

● Sohbetin ve Onlara hizmetin mükâfâtı, Hak teâlâyâ kavuşmaktır. Diğer amellerin karşılığı, ona yakınlığa ulaştırılmaz. Bu işin hakîkatidir ki, nefs-i emmâreyi itmînâna getirir. Diğer amelleri de sûretten hakîkate getirir. 4/233.

● Sohbet edeceğin kimse ile Allahü teâlânın maiyyeti basar-i basîretine dûçâr olmalıdır. 4/125.

● Sohbet-i agniyâdan [Dünyâlık tophyanın sohbetinden] kaçınmak lâzımdır. 4/125.

● Sohbet-i nâ cins [yabancılar ile sohbet]den, tefrîka ehli ile, bid'at ehlinin sohbetinden kaçınalar. 4/145.

● Sohbet-i ehli dünyâ [dünyâ ehlinin sohbeti] mevcûd iken, hakîkî matlûbun sevdâsının kalbde hâsıl olması, ne büyük ni'metdir. Dervişlerin muhabbeti onun eseri ve Onların niyâzı onun beyyine-i vâdîhıdır. [Onun açık delîlidir.] 4/143.

● Sadr [göğüs], ilm mahallidir, yeridir. Gayb âleminden gelen [ulaşan] her feyz, evvelâ sadra gelir. 5/97.

● Sadaka-i tetavvu'u [nâfile sadakayı] istemek, kazanmağa kudreti olmıyan muhtâc içindir. Muhtâc, nefsine mevt veyâ maraz isâbetinden havf eden câyı' [ölmekden veyâ hasta olmakdan korkan aç] veyâ bedeni örtecek şeye kudreti olmıyan açık kimsedir. Böyle kimse, âciz olmayıp da, kesbine başka birşey mâni' olursa, bir günlük yiyeceği istemesi câiz olur. [İstediği bir günlük ola]. Eğer kesbi terk etme-

ğe sebep, nâfile nemâz ve oruc ile meşgûliyyet ise, zekât istemek câiz değil ve nâfile sadaka istemek mekrûhdur. 5/37. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 337.]**

● Sadakanın sevâbı, evvelâ Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ve sonra meyyitin rûhuna hediye edilmelidir. 5/36. **[Se'âdet-i Ebediyye: 512.]**

● Sırât-ı müstekîme hidâyet demek [doğru yola kavuşmak demek], kulun rızâsını kazâ ve kadere tâbî' etmek demektir. 4/44.

● Sırât-ı müstekîm [doğru yol] ahkâm-ı islâmiyyedir. Bir düz çizgi gibidir. Bu hattı müstekîmden az bir ayrılık, şeytânların yoludur. 6/16. **[Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]**

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları], ehl-i sünnet içinde, zât-i ilâhî üzerine, nasıl olduğu bilinemez tarzda, hâricde mevcûdlardır. 5/105.

● Sıfat ve ef'âlî [Allahü teâlânın sıfatları ve fi'li] zâtından ayrı değildir. Eğer ayrılık var ise zilleredir. 4/183.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] hâricde mevcûddur. Bununla berâber, sıfata her ne âid olur ise, zâta da âididir. Ve sıfatlar zâtta i'tibâr edilmektedir. Bu i'tibârât-ı zâtiyye, şü'ûn-i zâtiyye ıtlak olunur. 5/105.

● Sıfât-i ilâhî [Allahü teâlânın sıfatları] ve şü'ûnâtı [şü'ûnları], zât-i teâlâdan hiç ayrı olmayıp, ayrılması yokdur. Fakat, zâtın âşıkları için, muhabbet-i zâtiyye cihetinden zât-i teâlâ ile berâberlik hâsıl olur ki, o makâmda şân ve i'tibârdan hiç hâtıra gelmez. Bu muhabbet hâllerinin husûsiyyetlerinden ve şaşılabacak şeylerindendir. 5/119.

● Sıfat, ef'âl ve zât-i ilâhînin hakikatinden, mahlûkların, cehl ve hayretten gayri nasîbi yokdur. Gayba î mân eylemek lâzımdır. Her ne keşf ve şühûd hâsıl olursa, “Lâ” derken yok etmelidir. 6/66.

● Sıfât-i vâcibî [Allahü teâlânın sıfatları], yokluğun şâibesinden uzaklardır. Zât-i teâlâyâ muhtâc olduklarından,

imkân-ı zâtîden müberrâ [Allahü teâlânın zâtının imkânlarından uzak] değildir. [Zât ile vardır]. 4/221.

● Sıfât-i ilâhînin i'tibârâtı üzerine tefevvuku [Allahü teâlânın sıfatlarının, i'tibârâtı üzerine üstünlüğü] vardır. 4/183.

● Sıfat, hakîkatde zâtın gayridir. [Sıfat başka, zât başkadır.]. 4/85.

● Sıfât-ı ilm [ilm sıfatı], hayât sıfâtından başka, bütün isimlerin ve sıfatların üstüdür. Ve bütün sıfatların hepsini kendinde toplamıştır. 4/113.

● Samed [bir olmak, benzersizlik], birliğe işâretidir ki, sıfât-i ef'al ve sâir sıfât-i sübûtiyyeden ve şu'ûn ve i'tibârât-i zâtiyyeden, bütün bunların vasfların mâlik olma mertebesidir. 4/76.

● Sûretten hakîkate ve sözden ma'nâyâ geçeler. 6/170.

● Sûret-i pîr [pîrin sûreti] hakîkatde pîrin aynı değildir. Ve pîre olan ihtiyâcı gidermez. Pîrde öyle şeyler vardır ki, anın sûretinde yoktur. 4/50. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.**]

● Suver-i misâliye keşfi [Keşf edilen misâlî sûretler] ve bunlarla konuşma hoşdur ve ilmî müjdelerdir ammâ, hakîkî matlûb ile işleri yoktur. Ve çünkü, bâtınî nisbeti bozmaz. Havf yoktur. 4/182. [**İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.**]

● Sûrî âlâm [ortaya çıkan elemeler] ma'nevî terakkîlere vesîledir. 6/68.

● Sofiyye-i kirâm, matlûbu insan kendisinde idrâk eder demişlerdir. Enfüsün dışında [nefslerin dışında] söz konuşmamışlardır. İdrâkın hakîkati ise, enfüsün dışındadır ki, enfüs o mu'âmeleye nisbetle âfâk hükmündedir. Âfâk ve enfüs vehmin cvelan ettiği yerdir. [Onun sahâsı içindedir.]. 5/103.

● Sôfî, sûretde halk ile berâber olup, hakîkatde halktan uzak, ayırdır. 6/119.

● **Savm [oruc] benim içindir ve onun karşılığını ben veririm diye, Hak teâlâ buyurur.** "Hadîs-i şerîf." 5/11. [**İslâm Ahlâkı: 564.**]

● Sayd-ı hestî, bî dâm-ı nistî mutasavver ve sûret pezîr de-ğildir. [Varlık avı, yokluk tuzağı olmadan tasavvur edilemez ve zuhûr etmez.] [İnsan kendini yok bilmedikçe, Allahü te-âlâya kavuşamaz]. 6/120.

● Zarûretler, mahzûrları [harâmlığı] ortadan kaldırır, mubâh kılar. 5/37. [**Hak Sözün Vesîkaları: 337.**]

● Da yedeke alâ füâdike fe innel kalbe yeskünü lil halâli. [Elini kalbinin üzerine koy! Halâl için muhakkak kalb sâkin olur.] 5/110. [**Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.**]

● Dalâlet erdında [kâfir ülkesinde] bir kimseyi irşâd eylemek sadakadır. 4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Vere-
medi: 342.**]

- T -

● Tâife-i aliyyenin sevenleri, onlar ile berâberdir ve husû-sî hâllerine mahrem ve ortaklardır. 4/198.

● Bir tâifenin gördüğü dünyâ [bakdığı dünyâ çöplükleri-dir] ve bir gürûhun tama' ettiği [arzû ettiği] âhîret ni'metle-ridir ve bir fırkanın dahî himmeti, Allahü teâlâyâ teveccüh-dür. 4/8.

● Tâ'âtı, Hak teâlânın rahmetinin eseri ve Onun yardımı ile olduğu için bileler. 4/92.

● Tâ'âtı güzel yapmak, fenâ hâsıl olmadan müyesser ol-maz. 5/100.

● Tâ'ât ve zikr vazîfeleri ile meşgûl olalar. Ve muhâlifle-rin sohbetinden de uzak durup, kaçalar ve islâmîyyetin ya-sak etdiklerinden perhîz [kaçarak] ve Allahü teâlânın mek-rinden korkup ve titreyip, kendi amelinden üzüntülü olalar ve ameli de terk eylemiyeler. Amel et, istigfâr et. Ve Hak te-âlânın fadlına i'timâd ve Peygamberin sünneti üzere istikâ-meti alışkanlık hâle getireler. 5/4.

● Tâlîbe gerekdir ki, herşeyden geçip, bu büyüklerin soh-betini tercîh eyleye. Ve taleb vâsıtalarında cânını harcıya [can fedâ ede]. Kendine istirahat vermiye. Ve üzüntülü ve arzûlu ola. 5/46.

● Tâlibi [maksadı] Hak teâlâ olana, kâfirlerden uzaklaşmak ve onları düşman bilmek zarûrî lâzımdır. 6/55. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.**]

● Tâlibân, zâhiren ve bâtınan [Allahü teâlâyı taleb edenler, zâhiren ve bâtınan] Peygamberimize tâbi' olmağa gayret edip ve bu devlete mâni' olan herşeyden baş gözünü ve kalb gözünü yumalar, bileler ki, bir şahıs kerâmetler ve fazîletler sâhibi olsa, Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” tâbi' olmakda gevşek olsa, onun muhabbeti öldürücü zehrdir. Kerâmetleri olmasa, fekat tâbi' olmakda sağlam olanın sohbeti şifâ veren ilâcdır. 4/10. [**İslâm Ahlâkı: 557.**]

● Tâlib-i ilâhîye [Allahü teâlâyâ tâlib olana] hicran içerisinde olmakdan ve devâmlı üzüntülü olmakdan başka çâre yoktur. 4/13.

● Tâlibe başlangıçda zikir lâzımdır. Çâre yoktur. [Mecbûrdur]. O şartla ki, kâmil ve mükemmil olan mürşidden bu zikir dersini almış ola. Eğer bu şart olmazsa, ebrârın zikri kâbilindendir ki, netîcesi sevâbdır. Yaklaşdırıcı değildir. 4/84.

● Tâlib-i sâdık [sâdık tâlib], şeyhine muhabbet ile bâtından feyz alarak onun rengine girer. [Onun makâm ve derecelerinde ilerler]. 4/165.

● Tâlib-i sâdık [sâdık tâlib], mürşidin sohbetini ganîmet bilip, kendini onun rızâsına tâbi' kılmalıdır. 6/121.

● Tâlib, ârifin sûretine nazar ederse [zâhirine, görünüşüne bakarsa], bereketinden mahrûm kalır. 4/203.

● Tâlibe, muhabbet, hizmet, âdâb ve şeyhe ittibâ' lâzımdır. 4/165.

● Tâlibe lâzımdır ki, isteğini ve istek vâsıtalarını [talebin icâblarını] şeyhe açıklıya. 5/89. [**Eshâb-ı Kirâm: 275.**]

● Tâlib-i Hak olana [Hakka tâlib olana], Hak teâlâdan başka şeylerden yüz çevirmesi lâzımdır. 4/78. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 331.**]

● Tâlibin zikri ihlâs ile ola. Kendisinde nefsânî arzûlar ve kendine güvenme şübhesi olmya. 4/170.

- Tâlib-i sâdık [sâdık olan tâlib], zıkr ehli ile sohbet eder, gayriler ile zarûret olduğu kadar görüşür. 6/223.
- Tâlibe lâzımdır ki, kâbiliyyetinin artmasını niyâz eyleye [isteye]. 5/143.
- Tâlib-i âhirete, terk-i dünyâ lâzımdır. [Âhireti talep edene, dünyâyı terk lâzımdır.] 4/83.
- Tâlib olan, vâsıl olan [kavuşan] ve idrâk sâhibi olan da-hî kalbdır. 5/52.
- Tâlib ile matlûb arasında en büyük perde, kendi nefsi-dir. 6/184.
- Tâlib, bağlandığı şeylerden boşalmadıkca [ayrılmadık-ca] ve var olmak ve diğer üstün sıfatları, asla [Allahü teâlâ-ya] âid olduğunu bilmedikce [kabûl etmedikce], bekâ bula-maz. 6/215.
- Tâlibin maksadı, nisbetin husûlî olmalıdır. [Allahü te-âlâyâ yaklaşmanın ele geçmesi olmalıdır.] Onu bilmesi şart değildir. Kolaylıkla ve çabuk ele geçen nisbet, o kadar kıy-metli değildir. Zorlukla ve yavaş yavaş olan makbûldür. Eğer tâlib acele ederse, hevesine kapılmışdır. Büyükler bu talebde ömrler harcamışlardır. 4/122.
- Tâlib, kulluğu kadar ve kendini yok ve muhtâc bilmesi kadar kemâlâta kavuşur. 4/204.
- Tâlib-i izdiyâd olmak [artmasını istemek] mevcûda râzı olmamak değildir. [Mevcûda râzı olacak, dahâ da isteyecek.] 6/206.
- Turuk-ı vusûl, mahlûkatın nefesleri adedince-dir. [Alla-hü teâlânın rızâsına, ma'rifetine götüren yollar, mahlûkların nefesleri adedince-dir.] Çünkü, her hayâli, aslına kavuşduran bir yol vardır. Her mahlûkun ayn-ı sâbitesi başkadır. Lâkin cümle yollar, islâmiyyet dâiresinde toplanmıştır. İslâmi-yetden ayrılan, yolda kalır. İslâmiyyet bir ağacın gövdesi, ta-rîkatler, bu gövdeden ayrılan dallardır. 4/29. [Se'âdet-i Ebediy-ye: 89.]

● Turuk-ı diğer [diğer tarîkatler], bid'ate âid şeylerden hâlî değildir. [Ya'nî bid'at karışmıştır.] 5/15.

● Turuk-ı aliyenin menşe'i [Bütün tarîkatlerin başlangıcı] Resûlullah aleyhisselâmdır. Ayrı tarîkatler olması, insanların isti'dâtlarından, kâbiliyyetlerindendir. 5/106. **[Kıyâmet ve Âhiret: 101.]**

● Tarîkler [tesavvuf yolları], ancak Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" izinde bulunmakla ulaştırır. [İnsanı se'âdet-i ebediyyeye ulaştıran tek bir yol vardır. O da Resûlullahın izinde bulunmaktır.] "Cüneyd." 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Tarîk-ı mûsıl [kavuşduran yol] ikidir. Biri nübüvvet yolu olup, tavassut, vâsıta yoktur. Aslın aslına kavuşdurur. Diğerî vilâyetdir ki, sülûk yoludur. Vâsıta lâzımdır. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Tarîk-ı vilâyetde [vilâyet yolunda] eşyânın ilminin unutulması şarttır. [Eşyâya olan bilgisinin unutulması lâzımdır.]. 4/35.

● Tarîk-ı vilâyeti [vilâyet yolunu] temâmliyerek, nübüvvet yakınlığına ve nübüvvet kemâlâtına kavuşmak çok nâdirâtandır. 4/35.

● Tarîkate sülûkden maksad perdelerden kurtulmak ve kalb gözündeki perdelerin kalkması ile vasl-ı üryânînin hâsıl olmasıdır. Yoksa, ankâ denilen kuşun avlanması gibi, idrâk olunamıyan şeyin ihâtası değildir [anlaması değildir]. 6/185.

● Tarîkate girmekden maksad, ihlâs elde etmek ve ibâdetleri kolay yapmaktır. 6/203.

● Tarîkat tâliminde icâzet iki nev'dir. Biri, bir kâmilin seyhlik makâmına oturtulmasıdır. İkincisi, bir nâkısı icâzetle, irşâd etdikleri ile berâber fâidelendirmekdir. [Ya'nî yetişmemiş birine izin vererek, talebeleri ile berâber onun da yetişmesini sağlamaktır.]. "Mebde ve Me'âd risâlesi". 4/61.

● Tarîkat tâlimine icâzet için, bid'at ihdâs etmemek,

ahkâm-ı islâmiyyeye uymak ve şeyhlerini sevmek, şart koşulmuştur. 5/55.

● Tarîkat icâzeti, rü'yâda rûhların verdim demesi ile olmaz. Uyanık iken mu'teberdir. 4/200.

● Tarîkat beyânında arabî ibâre ile mektûb. 5/114.

● Tarîkatde bid'at, yolun kapanmasına sebebedir. 6/34.
[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]

● Tarîkatde feyz ve bereketin ele geçmesinin şartı, edeblere riâyetdir. 5/13.

● Turuk-ı îsâl [kavuşdurma yolları], zikr-i nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah], zikr-i zât [Allah], teveccüh ve murâkabe'dir. Göğsün açılması ve yükselme hangisi ile olursa, onunla meşgûl olalar. Lâkin nef-yü isbât [Lâ ilâhe illallah] terk olunmaz. Onun fâideleri mutlakdır. Onsuz temâm olmaz. 5/52.

● Tarîkat uzlet değildir. Emr-i ma'rûf, nehy-i münker, ci-hâd ve sünnete uymakdır. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Tarîk-i Ahmedîde [Ahmedî yolunda], isimler ve sıfatlar kısaca geçilir, zâta kavuşulur, mertebeler biter. Seyr sâhibi, tafsîlatlı giderse, zâta kavuşamaz. 6/138.

● Tarîkat-i Nakşibendiyye, sünnete uymak ve bid'atlerden kaçınmaktan ibâretidir. 6/121.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede birbirinden fânî olmak şartı ile sohbet, uzletten dahâ iyidir. Birkaç kimsenin, bir yerde meşgûl olması, yalnız meşgûl olmakdan efedaldır. Zîrâ ictimâ'da feyzler in'ikâs eder [birbirine eklenir.]. 6/241.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyeye silsile-i zeheb derler. 5/19.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart, mâsivânın unutulması ve başka şeylerin ilminin yok edilmesidir. 4/168.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede ilk şart tevbedir. Tevbede derler ki, ilâhî, benden vâki' olan, bildiğim ve bilmediğim her bir günâh ve suçdan tevbe eyledim, rücû eyledim. 6/9.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede yükselmek, yalnız şeyhin sohbeti ve muhabbeti ve edeblerine riâyet ve islâmiyyete uymak iledir. Ve tâlib, şeyhin sohbeti ile yavaş yavaş isti'dâdını tekmîl ve belki şeyhin kemâlâtına vâsıl olur. İsti'dâdına uygun yolu, şeyh onu irşâd eylemeğe muhtâc değildir. Zikr eylemek lâzım ise de, ta'lîmi tesellî etmek içindir. Kavuşmağa sebep değildir. Kavuşmağa sebep sohbetdir ki, sohbet sâhibinde fenâ şartıyla ki, başlangıçta böyle idi. Sahâbe ve tâbi'în, yalnız sohbet ile sonsuz kemâlâta vâsıl oldular. 5/78.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede tâlib, râbıta ve muhabbet ile sâat sâat şeyhin rengine girer. [Şeyhine benzer.] 5/82.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, alınmış olan zikrden, farzlardan ve sünnetden gayri ile meşgûl olunmaz. 5/101.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede, evvelâ zâtın zikri [Allah ismi ile zikr] ve sonra zikr-i nef-yü isbât [lâ ilâhe illallah zikri] ta'lîm olunur. 5/78.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede pîrin ta'lîmi en mühimdir. Onsuz mümkün değildir. 4/50. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede sülûk ve nisbet te'sîsi [nisbetin te'sîs edilmesi] şeyhe ittibâ' iledir. 4/165.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede mürşidin, mürîdlerin hâllerini bilmesi şart değildir. 6/132.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyede tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. [Bir görmek vardır, bir bilmek yoktur.] 4/50. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.**]

● Bu tarîkde her zuhûr eden şey ile kana'at eylemiyeler. 5/65.

● Tarîkat-i Nakşibendiyyenin sülûki vehm ve hayâl iledir. Ahvâl [hâller] ve vehm ile idrâk eder. 5/68. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 344.**]

● Tarîkat-i Nakşibendiyyeye kayyûmiyyet cezbesi Abdülhâlık Goncdüvânî vâsıtası ile Ebû Bekr-i Sıddîkdan gelmiştir. Ma'îyyet cezbесinin başlangıcı ise, Şâh-ı Nakşibenden başlamıştır. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Tarîkat-i Nakşibendiyye büyükleri azîmet ile hareket ederler [amel ederler], ruhsatdan kaçınmışlardır. Ve azîmetleri de, zarûret mikdârı yaparlar, buyurulmuştur. 6/121.

● Ta'âm [yemek] ve menâm [uyku] az olmak beğenilir ise de, ibâdetde azlığa, tehlîre sebep olmamalıdır. Ve dimâğı hasta ve hayâlâtı ifsâd [aklı ve hayâli ifsâd] eylemeye. 5/51.

● Ta'âm [yemek], menâm [uyku] ve kelâmda [söylemekde] orta yola riâyet lâzımdır. 4/145.

● Ta'âma [yemeğe] başlamakda besmele, sünnet-i müekkededir. 5/51.

● Taleb ve şevkin sönmemesinin ilâcı, pîrin teveccühü ile dir. 6/222.

● Taleb mevcûd olmasa dahî, nisbet verilir. Lâkin taleb mevcûd oldukda, nisbet-i mefkûdenin arzûsunu dahî, nisbet makâmında kabûl ederler. [Bu arzûyu dahî nisbet makâmında kabûl ederler.] 5/89. [Eshâb-ı Kirâm: 275.]

● Ta'âmdan sonra, Elhamdülillâhillezî et a'menî hâzât-ta'âm ve razekanî min gayr-i havlin minnî velâ kuvvetin [Allahü teâlâyâ hamd olsun. Beni doyurdu. Beni rızklandırdı. Kuvvetsiz iken doyurdu] diyenin günâhları magfîret olunur; hadîsi. 5/51.

● Ta'âmda sedd-i ramak [ölmiyecek kadar yimek içmek] ve imsak-i [perhîz] kudret kadar birkaç lokma tenâvül eylemek [yimek] insanoğluna kâfîdir. Sabr mümkün olmazsa, mi'denin üçde birini yemek için, üçde birini sıvılar için ve üçde birini dahî, hava için ta'yîn etmelidir; Hadîs-i şerîfi. 5/51.

● Tulû'u cemâl-i ehadiyyet [Allahü teâlânın cemâlinin görünmesi] beşerî sıfatları yok eder. 5/136.

● Toprağa secde eylemek, Hak sübhânehuya çok mahbûbdur [sevgilidir]. 5/154.

● Tavr-ı aklın verâsı [aklın ötesi, akl sâhasının ötesi] öyle bir sâhadır ki, orada kalb yolu ile keşf ve müşâhede olunan ba'zı şeyler anlaşılır ki, akl onun idrâkinden âcizdir. Hislerin, aklın idrâk ettiği şeylerden âciz olması gibidir. “Mevlânâ Câmi”. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Tûfândan sonra gelen ulül'azm Peygamberlerin evveli İbrâhîm aleyhisselâmdır. 4/113.

● Tûfândan sonra, ilk biten ağaç zeytindir. 4/111.

– Z –

● Zâlim zulmünü mazlûmdan kaldırmadıkça, özrü kabûl olmaz. “Hadîs-i şerîf” 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Zâlimin zulmünü kaldırmaya gücü yetmiyen, oradan hicret etmelidir. “Hadîs-i şerîf.” 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Zâlim sultân yanında adâleti söylemek, cihâdların en efdalidir. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Zâhir ve bâtın, iki nev'dirler. İnsanların bildiği zâhir, âlem-i halk, bâtın âlem-i emrdir. İkinci taksimdeki, bâtına nisbet ile on latîfe, zâhir hükmünde kalır. 4/154.

● Zâhirin bâtına nisbeti, âşıkın ma'şûka nisbeti gibidir. 4/215.

● Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uymasına ve bâtının ma'rifet nûrları ile zînetlenmesine gayret edeler. 6/75.

● Zâhirde [dış görünüş olarak] mübtedî ve müntehî müsâvîdir [eşittir]. 4/179.

● Zâhirin ahkâm-ı islâmiyyeye uygun yaşaması, bâtındaki yakınlığın te'sîridir. Bu te'sîr şart değildir. 4/109.

● Zâhirin [dışın, kalıbın] ta'mîri, bâtının tahrîbine sebebedir. Aksi de böyledir. 4/155.

● Zâhirin huzûru, bütün işlerde sâlih niyyet olması ve işlerinde Mevlânın rızâsı olmasındadır. Hattâ zâhiren gafletde görülen işlerde, bâtının huzûrunun devâmı lâzımdır. 4/160.

● Zâhir aslında, zulmet ve kötülüktür. Bâtın onunla karışarak münevver olur. 5/134.

● Zâhir isminde Allahü teâlânın zâtı düşünülemez. Bâtın isminde zât, ism perdesi arkasında düşünülebilir [idrâk edilir]. Meselâ ilmde seyr zâhir isminde seyrdir. Alîmde seyr bâtın ismindedir. 4/47.

● Zıl, asl ile aynı olamaz. [Bunun için, hoparlörde ve televizyonda işitilen sesler, insan sesi değildir.] 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Zilli bilmek, aslı bilmeği îcâb etdirir. 6/237.

● Zıl, asl ile kâimdir. [Asl olmazsa zıl olmaz.] Zıllıyyetin sâbit olması, vehm ve hayâl mertebesindedir. 4/74.

● Zille tutulmak, mahlûkâta [mâsivâyâ] tutulmaktır. Asla bağlananlar için zıl, büyük bir dağdır [mâni'dir]. 4/7.

● Zillin hayr ve kemâli asldan alınmışdır, [gelmekdedir]. Kendinden bilirse hâindir. 4/121.

● Zillin kemâli aslına bağlıdır. [Asldan alınmışdır.] 5/116.

● Zillin asla bağlanması, zillin yok olmasını îcâb etdirmez. 6/2.

● Zıl dâiresi, imkân âlemine asl ve başlangıcdır. 6/105.

● Zıl dâiresi, enfüsün [nefsler âleminin] nihâyetine kadardır. 4/56.

● Zıl gibi aslı dahî geride bırakalar. Üstünlük, zıllerin ve aslların ötesindedir. 6/105.

● Zılden asla geleler. Aslı dahî terk ile görünenden görünmiyene teveccüh edeler. Asldan geçmek, kendi ademinde çalışmak olup, mümkün değildir. Lâkin muhabbeti, keyfiyetsiz berâberlik hâsıl eder. 4/166.

● Zulm, başkasının mülkünde izni olmadan tasarruf etmektir. 4/11.

● Zulm-i hükkâm, şe'âmet-i a'mâlimizdendir. [İdârecilerin zulmü, amellerimizin kötülüğündendir.] 6/34. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**

– A, İ, U, O, Ö –

● Ârifde, ilmi nisbetinde, yokluk ve kendinden geçmek artar. Yakınlığı nisbetinde dûr olur. [Uzakda görür]. 4/111.

● Ârifin kendini kusûrlu görmesi büyük ni'mettir. 6/214.

● Âriflerin kalbleri, Hak teâlânın büyüklüğünün tecellîsinde kendinden geçmişdir. 4/125.

● Ârif, kendi yokluğuna âlim [kendi yokluğunu bilir] ve kemâl sıfatlarına âlim olunca [bilince], matlûbun kapısı açılır. 5/82.

● Ârif, aslına kavuşduktan sonra, rücû' ederse [geri dönerse] irşâd ile şereflenir. 4/219.

● Ârifin bâtını [kalbi, rûhu] zâhirinden ve bütün mahlûklardan uzaktır. Zâhirin gafleti, bâtına sirâyet eylemez. 5/5.

● Âşık-ı sâdık [sâdık olan âşık], Peygambere uymakda sağlam [azîmli] olandır. 5/99.

● Âşıkdaki kemâlât, Allahü teâlânın kemâlâtından bir nûrdur, şu'âdır. 6/71.

● Akllı odur ki, bu dünyâdaki sayılı nefesleri ile ebedî hayâtı ele geçire. 6/211.

● Âlem-i asgar [en küçük âlem] insanın kalbidir ki, zât ile münâsebeti diğerlerinden fazladır. 6/139.

● Âlem-i sagîr insandır ki, âlem-i halk ile âlem-i emrden meydâna gelmiştir. 6/139.

● Âlem-i kebîr, Arşın altında ve Arşın üstünde olanlara denir. 6/139.

● Âlem-i halkın yakınlığı asıldır. Âlem-i emrin yakınlığı zıllıdır. 5/1.

● Âlem-i emrin âlem-i halkdan çok bakımdan üstünlüğü var ise de, umûmî üstünlük âlem-i halkdadır. 6/2.

● Âlem-i misâl, âlem-i şehâdet gibi mevcûdâtındandır. Vehm ve hayâlin dışında vardır. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Âlem-i misâlde, akıldan geçenlerin ve ma'nâların dahî bir sûreti vardır. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● “Fesâd zemânında ibâdet etmek, bana hicret etmek gibidir.” Hadîs-i şerîf. 6/68, 1/85. [Mektûbât Tercemesi: 135.]

● İbâdetin en iyisi zikrdır. Ve zikrin üstünlüğü, Allahü teâlâda fânî olmakdır. 4/51. [Kıyâmet ve Âhret: 163.]

● İbâdetde lezzete bağlanmıyalar. İbâdet ederken lezzet hâsıl olur ise, ni'metdir. 4/92.

● İbâdetin kabûl olması, üstünlüğü, ma'rifete bağlıdır. 5/61. [Kıyâmet ve Âhret: 99, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 341, Eshâb-ı Kirâm: 218.]

● İbâdetin kabûle yakın olanı, kulun varlığı arada olmıyanıdır. 4/187.

● İbâdetden maksad, zahmet ve güçlük çekmekdir ki, nefis ile düşmanlıktır. 4/92.

● İbâdın kulûbü, [kulların kalbleri], Hak teâlânın tasarrufundadır. Murâdına [istegine] göre çevirir. 5/121.

● İbâreler ve işâretler, zıllere ve sıfatlara bağlıdır. Aslın zuhûrunda kalmazlar. [Asl zuhr edince, ibâre ve işâretler kalmaz.] 4/144.

● Abdülhâlık Goncdüvânî, silsile-i hâcegânın başıdır. Hırzı aleyhisselâmdan ilm almışdır. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Abdülkâdir Geylânînin, “ayaklarım, Evliyânın hepsinin ensesi üzerindedir” [sözü], kendi zemânındaki evliyâyâ mahsûsdur. 6/24.

● Abdülkâdir Geylânî, emr-i ma'rûf ve nehyi anil münker eylemiş ve korku olunca da câiz buyurmuştur. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Abdüllah ibni Mubârek, müstehabları yapmakda gevşek davranan, sünnetleri yapamaz. Sünnetleri yapmakda gevşeklik de, farzların yapılmasını zorlaştırır. Farzlarda gevşek davranan da, ma'rifete kavuşamaz, buyurdu. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Abd [kul], irâdesini sarf etmekde muhtârdır. Allahü teâlâ, yaratmakda muhtârdır. 5/137.

● Abd-i makbûl [makbûl kul], birkaç günlük hayâtı tâ'at ile geçirip, gaflet ile geçirmez. Geçim ve ni'met ile meşgûl olmaz. [Dünyâ ni'metlerini keyfine göre kullanmaz.] Bunların netîcesi pişmânlıktır. 4/209.

● Abdin [kulun] Rabbi ile arasındaki perde, nefsidir. Âlem değildir. Kulun murâdı nefsidir. 6/110.

● Ubûdiyyet [Allahü teâlânın emrinden râzı olmak], zâhirî ve bâtînî olup, bâtînîsi de muhtelifdir. En çabuk ulaştırmanı Nakşibendiyyedir. 5/10.

● Ubûdiyyet, Hak teâlâyâ muhabbet ve bunun alâmeti, ahkâm-ı islâmiyyeyi yerine getirmekdir. 4/230. **[Se'âdet-i Ebediyye: 959.]**

● Ubûdiyyet, kendi irâdesinden kurtulup, Hak teâlânın murâdı ile olmaktır. 4/80. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 334.]**

● Ubûdiyyetin hakîkatî, nefsin arzûları için olan tedbîrlerden geçip, Cenâb-ı Hakka tevekkül etmektir. 4/79.

● Ubûdiyyetin bir kısmı beden ile tahsîl olunur. [Zâhirî a'zâ ile, maddî kuvvetler ile], diğer kısmı kalb ve rûha bağlıdır. 5/10.

● Ubûdiyyet, zillet [kendini hakîr bilmek] ve yokluk ve teslim ve onun emrlerine bağlanmaktır. 5/4.

● Osmân "radiyallahü anh", Enes "radiyallahü anh"ın yolda, bir bakışını [bir kadına bakışını] keşf etdi. 6/19. **[Kıyâmet ve Âhret: 158.]**

● Adem, diğer ta'bîrle yoklukdur. Kadîm değildir. Ve kâinâtın aslıdır. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Ademât-i mukayyede [kaydlı yokluklar], ilm-i ilâhîde mevcûddur. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Ademin aslı ve menşe'i ilâhî kemâlâtıdır ki, ilmde ortaya çıkmıştır. [Ma'rifet ile anlaşılabilir.] 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Adem-i mukayyedin [kaydlı (şartlı) ademin] mutlak ademe bağlanması, nefsin fenâsından sonradır. 4/152.

● Adem-i mutlak ki [mutlak adem ki] sırf şeridir. Allahü teâlânın varlığına karşılık olmağa mecâlî yoktur. [Karşılık olamaz.] 4/148.

● Adem sûretinde sâlikin örtünmesi, fenâ sûretinde sönmesi vardır. Örtünmüş [gizlenmiş olan] ortaya çıkıp, geri döner. 4/12.

● Adem, ism-i ilâhînin varlığının gelişinden ibâretdir ki, ârifin mebd-i te'ayyünü [te'ayyününün başlangıcı]dır. 4/12.

● Ademin [yokluğun] tarîkatdaki ma'nâsı, kendini ve kendi vasflarını anlamamaktır [idrâk etmemektir]. 4/165.

● Ademden hakîkî fenâyâ geçeler ki, zilden asla kavuşalar. 6/82.

● Adem [yokluk] ki, cezbe cihetinde fânî olmaktır. Sâhibinin geri dönüşü câizdir. Zîrâ henüz tarîkatdedir. Ve cezbesi, sülûke zam olmamıştır [bağlanmamıştır]. 5/109.

● Adem, cezbe ile peydâ olmuş bir fenâdır. Fenâ, maksad olan varlığın istîlâsıdır. Yoklukda ârifin vasflarının örtünmesi, fenâda bu vasfların yok edilmesi vardır. 4/182. [İslâm Ahlâk: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Ademi [yokluğu] veyâ mecnûn olmağı istemek, münâsip değildir. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Azâb-ı kabr [kabir azâbını, kabirde azâb] çekenlerin

na'ra ve çığlıklarını, insandan ve cinden başka bütün mahlûkât işitir. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhiret: 376.]

● Arşın üstü rûhlar âlemidir. Bu âlemde âlem-i emr latîfeleri vardır ki beşdir. 5/135.

● Arşa işâret eylemek, onun kayyumuna [varlıkta tutana] işâretin aynıdır. 4/5.

● Areftü Rabbî bi-cem'il izdâd. [Bütün zıdları cem' etmesi ile Rabbimi bildim.] 6/181.

● Urûc [yükselmek], Hakka dönmeğe derler. Nüzûl [iniş], halka teveccühe [dönmeğe] derler. Seyr-i ilallah ve seyr-i fillah, urûc ederken olur. Seyr-i anillahi billah ve seyri eşyâ billah, nüzûl yaparken olur. 6/137.

● Urûcda teveccüh Hak teâlâyâ olup, halk ile münâsebeti yoktur ki, uzlet ehli böyledir. 6/220.

● Uzlete ülfetden ziyâde râgıb olalar. [Uzlete, yalnızlığa, insanlara karışmaktan dahâ çok râğbet etmelidir.] Zâhir ilmlerden de uzak olmamalıdır. 6/50.

● Uzlet, yümünlü ve bereketlidir. Halkın hukûku ve Allah rızâsı için sohbet, uzlete mâni' değildir. 5/29.

● Aşk-ı ilâhî, bâtının [rûhun] nasîbidir ki, bedende te'sîrleri gözükmeyiz. 5/69.

● Aşkda merhamet yoktur. Katl eder ve diyet isterler [öldürürler, karşılığını isterler]. Ya'nî ibâdeti kaldırmazlar. 4/151.

● Aşk-ı ma'şûk [ma'şûkun aşkı, sevgisi] gizlidir. Âşığın aşkı [sevgisi] ise, açık olup, coşar ve gürlür [gürültülüdür]. 4/54.

● Aşk ve derd, insana diğer mahlûkat içinde üstünlük sağlamıştır. 4/114.

● İkâb [cezâlandırma] ve âhiret azâbı, kulun kesbi karşılığındadır. 5/137.

● Akl-ı fe'âl ki, filozoflar dokuzuncu seyyare derler. Ve

günlük hâdiseleri ona isnâd ederler. Böyle birşey yokdur. 6/87.

● Akllarının esîri olanlar [akllarına uyanlar], bu muhabbetin kıymetini bilmezler. 6/173.

● Aklî delîller, kanâat hâsıl etmekden başka, birşey bil-dirmez. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Alâüddîn-i Attâr, zemânının kutb-ı irşâdı olmuştur. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● İllet-i ma'nevî [ma'nevî hastalık], mâsivâyâ bağlanmak-dan ibaretdir. 4/105.

● İllet-i ma'nevîye [ma'nevî hastalığa], çok zikr ederek, ilâc taleb edeler. 6/153. [Cevâb Veremedi: 362, Hak Sözü'n Vesîkaları: 352.]

● İlm için, rü'yet-i basar ve kalb [kalb gözü açık olması] şart değildir. 5/102.

● İlm, âlim ile berâberdir. 4/88.

● İlm ve bilmek mahalli sadrdır [göğüsdür]. 6/225.

● İlm-i husûlî sâhibi, zevk ve şevkedir. Ve sohbeti zevk verir. 4/88.

● İlm-i zarûrînin mahalli kalbdır ki, te'alluk edeninin gayr-i cismânî olmasına mâni' değildir. 6/62.

● İlm, hâl'in başlangıcıdır. İlm, havâs ve avâm içindir. Hâl, vecd ve kemâl ehlinin husûsiyetidir. 6/217.

● Ayn-el-yakîn [görerek bilmek], eser perdesi olmadan müessiri görmektir. Ve görülende yok olmaktır. Ateşi mü-şâhede [görmek] gibi. 6/137.

● İlm ve amel ihlâssız makbûl değildir ki, rûhsuz beden gibidir. 6/189.

● İlm ve amel, islâm kitâblarında beyân edilmiştir. İhlâs, sofiyyeye hizmete bağlıdır. 6/189.

● Gaybdan haber vermek, kalbden geçenleri bilmek gibi hârik-ul'âde şeyler, ehl-i istidrâcda da bulunur. 4/182. [Ki-

yâmet ve Âhret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]

● Bir vâsıta ile birşeyi bilmek konusunda ukalâ [akl erbâbı] demişlerdir ki, ma'lûm olan vâsıtaadır, şey'in kendi değildir. 4/183.

● İlm-i ilâhî mücerred bir inkişâfdır. Ma'lûmun [bilinenin] görülmeden anlaşılmasıdır. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● İlm sıfatı, ayrıca sıfatdır. Te'alluk ettiği mâsivâdır. [Mâsivâ ile alâkalıdır]. Zât mertebesine ulaşamaz. Ve ilm ki zâtın kemâlidir. Mâsivâyâ te'alluk etmekden üstün ve yüksektir. 5/105.

● İlm-i ezeli, eşyâya varlıklarından önce te'alluk eden ilmdir. 6/17.

● İlm-i mümkün, ma'lûm olan şeylerin sûretinin, âlimin nefsinde hâsıl olması iledir ki, âlimin değişmesine sebebedir. 4/156.

● “Gâfil âlimlerden, yaltakçı hâfızlardan, câhil tesavvufculardan kaçınmak lâzımdır.” 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Eşyâ ilmi ki, aslında kâmil bir sıfatdır. Bağlanma olursa kötüdür. 4/156.

● Gayreti yüksek olan, devâmlı matlûbu arzû eder. Yok olacak olan şeye rağbet etmeğe değmez. 6/106.

● Tabî'at ve riyâzî ilmlerin incelikleri ile meşgûl olmak, en şerefli vakti zâyi' ve mâlâyâ'nî ile meşgûl olmak ve belki akâidde gevşeklik meydâna getirir. Bu ilmlere bağlılık bir üstünlük olsa, onu, dîn-i islâmın sâhibi ihmâl eylemez ve selef-i sâlihîn yüz çevirmezlerdi. Onlar rağbet etmeyince, bunlarda kemâl dahî yokdur. 4/85.

● Ulviyyet ve süfliyyet [yüksek varlıklar ve aşağı varlıklar] ve cümle mahlûkât, nûr-i Muhammedîden “sallallahü aleyhi ve sellem” halk oldu. 4/113.

● Birkaç günlük ömr ki, ebedî mülk onun ile alınır. Çok kıymetlidir. Onu boşuna sarf eylemiyeler. 4/38.

- Birkaç günlük ömrü, en mühim işlere sarf edeler. Geceleri ihyâ etmeği, seherleri ağlamağı ganîmet bileler. 4/30.
- Ömr, her ân geçmekde, ecel-i müsemmâ yaklaşmaktadır. Bu kısa fırsatta, çok zikir ile meşgûl olmalıdır. 6/87.
- Ömer “radiyallahü anh”, hıristiyân kâtib kabûl etmedi. Câiz değildir, dedi. 6/55. **[Hak Sözün Vesîkaları: 348.]**
- Ömerin gadabından korkunuz. Çünkü, Allahü teâlâ gadab eder. 5/152.
- İhlâssız amel, rûhsuz kalıb gibidir ki, kabûl olması mümkün değildir. 4/31.
- Amel vaktinde ecr taleb etmek, kendini ecrden mahrûm eylemektir. 4/61.
- Her amel ki, Allah rızâsı için ise, zikre dâhildir. 4/160.
- Kötü işler hâtırıma geliyor korkusu ile hayr ameli terk etmek câiz değildir. Amel et, tevbe et. 5/29.
- Ameli terk eylemeyeler ve ondan istigfârı dahî terk eylemeyeler. 6/186.
- Umûma azâb vâki’ oldukda, sâlihler magfiret ve rıdvana mazhar olur, hadîsi. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**
- Anâsır-ı selâsenin [üç unsurun] nasîbi, vilâyet-i mele-i a’lâya kadardır. Unsur-ı hâk’ın [toprak unsurunun] nasîbi, nübüvvet mertebesinin kemâlâtındandır. 4/205.
- Avâm, hakîkat ehlerinden yüz çevirirler. Ve mahlûkâtın ahvâlini bilmiyen, dahâ yüksek olan işleri bilmez derler. 4/50. **[Hak Sözün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhiret: 161.]**
- Avâmın bâtını zâhiri ile karışıkdr. Ve zâhirin gafleti bâtına sirâyet eder. 5/5.
- Avâmın ma’rifeti ile havâsın ma’rifeti bir değildir. 4/88.
- Avâmın ve ehassül-havâsın îmânı [başdakilerin ve sondakilerin îmânı] gaybî olup, ortadakiler şühûd lezzeti ile

doymuşlardır. 4/124.

● Îsâ aleyhisselâmın mebd-i te'ayyünü kudret sıfatıdır. 4/88, 1/260. [**Mektûbât Tercemesi: 326.**]

● Îsâ aleyhisselâm, bu ümmetin imâmına uyup, arkasında nemâz kılsa gerektir. 4/182. [**İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.**]

● Ayn [birşeyin esâsı], şey'in hakikat ve mâhiyyetinden ibâretir. 5/116.

● Ayn-ı sâbite ile tahakkuk, Evliyâlık kemâlâtındandır. 5/9.

● Ayn-ı sâbite, sâlikin mebd-i te'ayyünidir. Ve vilâyet ona kavuşmağa bağlıdır. 5/130.

● Ayn ve eserin yok olmasına başlamak, vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. Ve yok olmanın kemâli, onun sonundadır. Zîrâ zıllardan ve enfüsün bağlarından çıkmak, ayn ve eserin yok olmasını icâb etdirir. Vilâyet-i kübrânın başlangıcındadır. 6/137.

– G –

● Bir gâziye veyâ mücâhide veyâ mükâtibe yardım edeni, Cenâb-ı Hak mahşerde gölgelendirir. 4/64.

● Garîb olan ehl-i islâmın, dalâlete düşmemekden ümîdleri [kurtuluş ümidleri], Hayr-ul-beşerin ehl-i beytinin gemisidir. 5/11 [**İslâm Ahlâkı: 564**], 1/51. [**Mektûbât Tercemesi: 86.**]

● Gargara zemânı [ölüm ânı] gelmedikce, tevbe kapıları açıktır. Îmânı berbat eylemiyeler. 6/16. [**Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.**]

● Gazâ ve hâc sevâbına nâil olanlar, gizli Allah adamlarıdır ki, çocuk sâhibi ve nâmûslu ve dünyâ cihetinden az birşey ile kanâ'at ede. Ve âilesine güler yüzlü ola. “Hadîs-i şerîf.” 5/110. [**Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.**]

● Gadab sonunda yumuşaklık eden kimseye, Allahü teâlânın muhabbeti [sevgisi] vâcib oldu. “Hadîs-i şerîf”. 4/147. [Herkes'e Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

● Düşman galebe [istilâ] ettiği zemân, az bir çalışmanın büyük değeri vardır. Düşman kuvvetleri az olduğu zemân çalışmanın o kadar i'tibârı yoktur. 6/77.

● Gınâ-yı zâtî mevcûd iken [kendinin hiçbir ihtiyâcı yok iken], insanları kendi tarafına da'vet buyurmuştur. Ve ihsânı sonsuz olduğu için, o yolu açmıştır. Da'vet ve yol gösterme var iken, Allahü teâlânın ebedî cemâlinden mahrûm kalmıyalım. [Böyle birşeyden mahrûm kalana yazıklar olsun.] 6/191.

● Zengin ve bolluk içinde olanların sohbeti, öldürücü zehrdir. 6/97.

● Gaybet ve huzûr ve cem'iyet [Kazancı gayb etmek ve huzûra kavuşmak] hepsi yakınlıktandır [müntesebâtdandır]. Yakınlıktan boşalmıyan sâlike [bunları geçmiyen sâlike] zâtî yokluğun zuhûru mümkün değildir. 6/149.

● Mübtedînin gaybeti [kendinden geçmesi] onun rûhundan, zıkr ve huzûrun örtünmesidir. 6/137.

● Müntehînin gaybeti [kendinden geçmesi], onun zâhiri, rûhun işlerinden örtünmesidir. Zîrâ onun rûhu için gaybet yoktur. Her ne ki hâsıl olmuş ise, aynı şekilde devâm eder. 6/137.

– F –

● Fâsık, mübtedî' ve âsînin [günâhkâr, bid'at sâhibi ve isyânkârın] evine, yemeğine, ancak zarûret veyâ bir müslimânın işini görmek için gidilir. 5/106. [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Fâil, ancak azîz ve celîl olan zât-i vâcibdir. Vücûd ancak vâsıta ve şarttır. 4/85.

● “Muhakkak ki, ben dünyâyı harâb etmek için [harâmları ve mekrûhları harâb etmek için] gönderildim. Dün-

yâyı ma'mûr etmek için gönderilmedim.” Hadîs-i şerîf. 4/155.

● Firâset, sâlih kimseleri ayırabilmek ve tanıyabilmektir. 4/50. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.**]

● Farzların yerine getirilmesinde havâs ve avâm ve Enbi-yâ ve Evliyâ müsâvîdir. 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Farzları temâmliyan edebler ve nâfileler de, farzlardan sayılmışlardır. 4/24.

● Farzlar, yakınlık bahşeden [yaklaşdıran] amellerin en sevgilisidir. “Hadîs-i kudsî”. 5/140. [**Kıyâmet ve Âhret: 164, Se'âdet-i Ebediyye: 113.**]

● Farz nemâzlardan sonra Muhammed Ma'sûm yetmiş kerre estagfirullah, derdi. 5/80. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 344.**]

● Farzların yapılmasına mâni' olan nâfileler ile meşgûl olmak, mâlâyâ'nîye dâhildir. 6/228.

● Fazîletleri ve kerâmetleri olmıyan, fekat Peygambere tâbî' olmakda ileri derecede olanın kıymeti, fâideli bir ilâc [iksir]dir. 4/10. [**İslâm Ahlâkı: 557.**]

● Fazîlet ve kerâmet sâhibi olan, fekat Resûle uymakda gevşek olanın sohbeti öldürücü zehrdir. 5/110. [**Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.**]

● Fadl-ı külli sâhibinin [tâm üstünlük sâhibinin], fazîletlerin çeşidlerinin hepsi ile üstün olması îcâb etmez. 6/24.

● Fudayl bin İyad, ulemâ-i sofiiyyedendir. [Tesavvuf büyüklerindendir]. Bid'at ehlini kötölemiştir. 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Fakîrler, zenginlerden, yarımgün [âhret günü] evvel Cennete gireceklerdir. 4/11.

● Çok sabr eden fakîrler [derdliler], yarın kıyâmet gününde Allahü teâlânın dostlarıdır. “Hadîs-i şerîf.” 5/152.

● Fakîrlik belâsına düşen, insanlara ihtiyâcını arz etmekle fakîrlikden kurtulamaz. Cenâb-ı Hakka yalvararak zenginliği yaklaşıdırır. “Hadîs-i şerîf.” 5/37. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.**]

● Belli bir fakîrlik ve darlık, Allahü teâlânın hâs kullarına, tarafından inâyetdir. 6/208.

● Fakîrlikden kalbleri üzülmesin ve geçim sıkıntısından da muzdarip olmyalar. “Allahü teâlâ, kim için isterse, onun rızkını genişletir ve takdîr eder.” Hak celle ve a'lânın tâlibleri, Onun işlerinden şâd olup ve lezzet duymaları gerekdir. 4/42.

● Göklerin ve âlemlerin, kazâ ve kaderde alâkaları yoktur. Hayr ve şerrin vâsıtasız hâlıkı Hak teâlâdır. Ehl-i islâm [müslimânlar] akl-ı fe'âle inanmamışlardır. 6/87.

● Fenâ, varlığın, Allahü teâlânın rızâsında yok olmasından ibâretedir. 6/73.

● Fenâ, kötü ahlâktan kurtulmak, bekâ, güzel ahlâk ile vasflanmaktır. 6/137.

● Kalbin fenâsı, kalbin mâsivâyâ olan ilm ve muhabbet bağlantısının kesilmesidir, kopmasıdır. 4/177. **[Kıyâmet ve Âhıret: 284, Eshâb-ı Kirâm: 271.]**

● Kalbin fenâsının ta'rîfi. 6/169.

● Kalbin fenâsı, mâsivâ ile ilgili olan ilm-i husûlünin unutulması olup, tecellî-i ef'âle bağlıdır. 4/165.

● Nefsin fenâsı, sâlik, emânet olarak alınmış olan kemâlâtı asla [sâhibine] verilmiş görmek ve bu kemâlâta ayna olan kendini yok bulmak ve hareketsiz ve hissiz bir cansız madde görmektir. 4/47.

● Fenâ, muhabbetin netîcesidir. 5/153.

● Hakîkî fenâ, kemâlâtın, Hak teâlâdan olduğunu bilip, kemâlâtı sâhibine teslim edip, kendi yokluğu ile hakîkatlenmekdir ki, (Ben) ta'bîrine kâdir olamaz. [Ben diyemez.] 4/127. **[İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Fenâ demek, varlıklar kalmaz. Vâcib, nasıl söylenmiş ise, öylece kalır. 4/104.

● Fenâ, kendini Mevlâ-yı teâlânın aynı olarak tasavvur

değil, belki kendini ortadan kaldırmaktır. 4/232.

● Fenâ ve bekâ, sâhibinin vicdânına [rûhuna, kalbine] bağlıdır. Anlatmak ile olmaz [Doğru ifâde edilemez]. 5/11. **[İslâm Ahlâkı: 564.]**

● Fenâ, ayn-el-yakîndir. [Görerek yakîndir, inanmaktır]. Bekâ, hakk-el-yakîndir [yaşayarak yakîndir]. 5/52.

● Nefsin fenâsı, sıfatlarının tecellîsinin netîcesidir. 4/165.

● Nefsin fenâsında sâlik, vücûdü ve onun kemâl sıfatdan olan tâbî'lerini, vâcibî üstünlüklerin zılları bulur. Ve bu kemâlâtı asla teslim edip, kendini ölü varlık görür. Sâlik kendini yok görüp, bağlı olan şeyleri de asıldan bilmezse adem denir. 4/123.

● Nefsin fenâsı, on latîfenin fenâsını da ihtivâ etmektedir. 4/133.

● Nefsin fenâsının kemâli, aslın sıfatına bağlandığı gibi [katıldığı gibi], yokluk dahî, mutlak yokluğa bağlanır [katılır]. 6/152.

● Latîfelerin fenâsı, o latîfenin kendi aslına kavuşmasına bağlıdır. 5/84.

● Rûhun fenâsı, sıfatların tecellîsinin ortaya çıkmasının netîcesidir. 6/4.

● Sırrın fenâsı, sıfat, şu'ûnât ve i'tibârâtın tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

● Hafînin fenâsı, tenzîhî olan selbî sıfatların tecellîsi netîcesinde hâsıl olur. 6/4.

● Nefsin fenâsı, eserin ve aynın zevâline bağlıdır. 5/91.

● Fenâ hâsıl olmadıkca, bekâ bulunmaz. 6/244.

● Şeyhde fânî olmak, üveysîden gayriye [vefât eden velîden istifâde edenden başkasına] zarûrîdir ki, irâdeyi pîrin irâdesine tâbî' kılmaktır. 4/50. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

- Şeyhde fânî olmak, hakîkî fenânın başlangıcıdır. 5/153.
- Fenâ ve bekâda mu'teber olan, devâmlı olmaktır. 5/94.
- Fenâdan maksad, îmânın parlaması ve ahkâm-ı islâmiyyeye tam bağlanmadır. 4/177. [**Kıyâmet ve Âhret: 284, Eshâb-ı Kirâm: 271.**]

● Kalbin fenâsı, hem cezbe, hem sülûke terettüb eder. [Hem sülûk, hem cezbeyle âiddir]. Kalbin fenâsına kavuşan, seyr-i ilallahı temâm edip, kendi aslına kavuşup ve değişik hareketden istikrarlı harekete [telvinden temkine] kavuşmak hâsıl olduysa, ümîddir ki, dönüşünden emîn ola. 5/109.

● Fenâ ve bekâ, cezbe yönünden olup, sülûk yapılmamış ise, tekrâr beşerî varlığa dönebilir. 4/165.

● Fenâ ve bekâ, bâtın [rûh] hâllerindendir. Beşerî ihtiyâcların görülmesine muhtâcdır. Ondan kurtuluş mümkün değildir. 4/182. [**İslâm Ahlâk: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.**]

● Fenâ ve bekâ, rûh vasflarındandır. Fekat, sûrî eşyânın ortadan kalkması, rûhun mu'âmelelerine yardımcı olurlar. 4/83.

● Hakîkî fenâ sâhibi, şu'ûr sâhibidir, ayırd eder. Eşyânın hakikatini bilmiştir. Zîrâ bu makâmda fenâ ve bekâ birbirlerinden ayrılırlar. Ve ayn-i fenâda bâkî ve ayn-i bekâda fânîdir. Zâtının yokluk ve kemâl sıfatların emânet olduğunu bilip, kendini sırf yokluğa ilhâk eder [katar]. 6/181.

● Nefsin fenâsına vâsıl olmıyan sâlike, gadab zemânında şeytân yol bulur. “Goncdüvânî” 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Fenâ makâmında kalmak iyi değildir. Bekâyaya yükselmek lâzımdır. 4/38.

● Fenâ, kendi başına olgunluk ise de, istenen maksaddan değildir. Asl maksada kavuşmak için vâsıtaadır. 4/156.

● Kalbin fânî olması, vilâyetde bir basamaktır. 6/169.

● Fenâ her uzva ulaşmadıkça kemâle ulaşılmaz. [Kemâl bulmaz.] 6/67.

● Her mertebenin fenâ ve bekâsı, onun dahâ üstüne çıkmağa basamak olur. 4/182. [Kıyâmet ve Âhret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]

● Nefsin fenâsına başlamak, küçük vilâyetdedir. Nefsin hakîkî fenâsı, büyük vilâyetdedir. 5/97.

● Fenâ ve bekâ, her ne kadar vilâyet-i suagrâda [küçük vilâyetde] da teşekkül ederlerse de, fenânın hakîkatı, vilâyet-i kübrâdadır [büyük vilâyetdedir]. 5/97.

● Adem-i hâs'ın adem-i mutlaka [hususî yokluğun mutlak yokluğa] katılması, bu vilâyetin husûsiyetlerindendir. 6/152.

● Nefsin fenâsının kemâlinden sonra bekâdır. Ve vilâyet-i kübrânın mu'âmeleleri ileridedir. 4/88.

● Kalbin fenâsından sonra, nefsin fenâsı, sonra nefsin itminânı, sonra, islâm-ı hakîkî. 5/5.

● Fenâ ve bekâ ilâhî sırlardandır. Ve zevk ve vicdan ile anlaşılır. İnsanlık [nefs] kayası [dağı] yerinde durdukca, hakîkî fenâ görünmez. Ortaya çıkmaz. Kulluk vazîfesi, kuldan hiçbir vakt sâkıt olmaz. 6/143.

● Fenâ ve bekâdan sonra, iş asla ve aslın aslına bağlanır. Ve cehl ve hayrete düşer. Bu cehl ve hayret, bilinen cehl ve hayret olmayıp, ilm ve ma'rifet üzerine binlerce meziyyeti vardır. [İlm ve ma'rifetden binlerce def'a üstün bir hâldir.] 4/122.

● Fenâ ve bekâ şühûdîdir [görünüştendir]. Vücûdî [varlıkta] değildir. 4/152.

● Fânî olanın, fenâ hâlinde kendini mahv ve yok olmuş bulmasının sebebi budur ki, kötü sıfatların nefis latîfesinde tam yerleşmesi vardır. Meselâ, benlik ve emr dinlememek ve emr edilenlere itâ'at etmemek ve câhil olduğunu bilmemek gibi ki, emânet olan üstünlüğü kendinden bilip, kendini kâmil ve hayr olmak üzere bilir. Bu sıfatın yokluğu ile, nefsin yokluğu tasavvur edilebilir. 6/137.

● Sâlik fânî olduğunu biliyorsa, ona fenâ derler. Bu ilm dahî yok olup, yokluğu ortaya çıkarsa, fenânın fenâsı derler. 6/73.

● Fenâ ve Bekâ; Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” muktebes olunmuş [alınmış olup], fekat, bu ta’bîrleri Ebû Sa’îd-i Harrâz va’d etmiştir [koymuştur]. 5/59. **[Hak Sözü’nün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhiret: 97.]**

● Bir fenâ ki, yokluk dahî, varlık gibi ondan ayrılıp, asla katıla. Zâtın tecellîsindendir. 6/30.

● Cihâd için, “Allah yolunda bir sâ’at beklemek, Hacer-i esved yanında Kadr Gecesi nemâz kılarak ihyâ etmekden hayrlıdır.” Hadîs-i şerîf. 4/64.

– K –

● Kabrin ni’metlerine ve azâblarına îmân eyledik. Ve nasıl olduğunu düşünmeyiz ki, onu bilmekle vazîfeli değiliz. 4/182. **[Kıyâmet ve Âhiret: 376, İslâm Ahlâkı: 559.]**

● Kabr, âhiret hayâtının evvelidir. Âhirete âid işlerin başlangıcı kabrdendir. 4/24.

● Kabrde, Cum’a gecelerinde ve günlerinde ve Ramedân ayında, kâfirlerden azâb kaldırılır. 6/207.

● “Kabrden maymûn ve hınzır [domuz] sûretinde kalkacaklar, günâhlara müdâhene edip, mâni’ olmağa güçleri yeter iken, mâni’ olmıyanlardır.” Hadîs-i şerîf. 4/29. **[Se’âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Kabrde rûhun alâkası ve bağlanması vardır. Beden his eder. Lâkin bu bağlanması hareket olacak kadar değildir. 6/217.

● Kabr, Cennet bağçelerinden bir bağçedir, hadîsinin izâhı. 4/70.

● Kabz [sıkıntı] zuhûr ederse, üzülmüyeler ki, sâiklere sülûk esnâsında zuhûr eder ve terakkîlerine sebep olur. Kabz [sıkıntı] ve bastın [açılma] ikisi de ahvâle, hâllere

dâhildir. Güyâ bu yolun esâslarından. Kâbiz ve bâsıt [sıkıştırıcı ve açıcı, neş'e verici] Allahü teâlânın isimlerindendir. Sâlike ba'zan bir ism tecellî eder [bir isme kavuşur], ba'zan da diğer bir ism tezâhür eder. Lâkin kabz ve bast [sıkıntı ve açılma] işi, telvîn [hâllerin değişmesi] zemânındadır. Mu'âmele [iş] temkîne ulaşınca, latîfeler dahî, telvînden, [hâllerin değişmesinden] kurtulup, kabz ve bastan uzaklaşır, hâlin devâmlılığı ile sıfatlanır. 6/121.

● Değişik cihetlere dönmek, kendini dağınıklığa atmakdır. 4/154.

● Kader, Hak teâlânın, kendi ihtiyârıyla değişik zemânlarda şöyle-böyle yapsam gerekdir demesi olup, cebr yokdur ve Hak teâlâyâ zemân cârî değildir. Takdîr ve halk bir anda cârîdir [cereyân etmiştir]. 4/11.

● Kader, Hak teâlânın ezelde, kul, kendi ihtiyârı ile şu fi'li işlese gerekdir diye ilm-i ilâhînin bağlanmasıdır, alâkasıdır. 5/137.

● Kur'ân-ı kerîm, Allahü teâlâdan gayri bütün eşyâdan efdaldır. 5/134.

● “Nemâzdaki Kur'ân, nemâz dışında okunandan hayrlıdır.” Hadîs-i şerîf. 6/93.

● Kur'ân-ı kerîm tilâveti ile yükselmek, kökten yukarı doğru çıkmak olup, yükselmesi bilinmiyen sâlik içindir. “Kur'an ehli, Allahın dostlarıdır” hadîs-i şerîfinde, Kur'an ehlinen murad, bu cemâ'at olmak mümkündür ki, islâmiyetin ahkâmını tatbîk edip, fenâ ve bekânın hakîkatine mazhar olmuşlardır. Bu hâle kavuşmadan evvel vâki' olan okumak, ebrârın ibâdetine dâhildir. Ve o makâmda iken olan kelime-i tayyibenin tekrârı, fâideli ve yükselme sağlar. Çünkü, bu mübârek kelimenin bereketi ile bâtın [kalbin ve rûhun] temizlenmesi ele geçer. Ve okumaya kâbiliyyet kazanmış oldukda, “Yalnız temiz olanlar el sürsün” meâl-i şerîfi bu ma'nâyâ işâretidir. 5/67. [Hak Sözü'nün Vesikaları: 343.]

● Kur'ân-ı kerîmi okuyan [bedenen ve rûhen] Evliyâulâhıdır. Onlara düşmanlık eden, Allahü teâlânın düşmanıdır.

“Hadîs-i şerîf”. 5/130.

● Kur’ân-ı kerîmî hıfz ve takrîr [okuyup, ezberlemek] ve hadîs [hadîs kitâbları] tahrîri kaydında olmıyan kimse, ma’nen uyulmaya lâîk değildir. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Kıyâmetin yaklaşması ve zulmetin birikmesi [çoğalmas] sebebi ile, günden güne bu büyüklerin yolu [bu yüksek yol] örtülmekdedir. Ve onun nûrları gizlenmekdedir. Ve temâmen bir köşede inzivâyâ çekilmekden başka ilâcı yokdur. Lâkin o dahî, kendi irâdemde değildir. 4/157.

● Nübüvvet yakınlığı, âlem-i halk ile alâkalıdır. Ve vilâyet yakınlığı âlem-i emr ile alâkalıdır. 4/109.

● Kurb [yakınlık] ve visâl [kavuşma] lezzeti, Na’îm-i Cennet lezzetlerinden dahâ fazla olduğu gibi, bu’d [uzaklık] ve hırmân [mahrûmluk] azâbı, Cehennem azâbından dahâ çokdur. 4/102.

● Kurb, bu’dun [yakınlık uzaklığın] karşılığıdır. Uzaklık yok olunca, yakınlık ele geçer. Lâkin, yakınlık ve uzaklık kıyâs edilen şeylerdendir. Birşey bir şeye kıyâsla yakın, diğer şeye kıyâsla uzaktır. Yaklaşmanın kemâli kavuşmadadır. En yakınlık mertebesi, kavuşmaktan da dahâ yakındır. 6/137.

● Nâfilelerden meydâna gelen yakınlık oldur ki, kul fâ’il ola. Ve Hak celle ve a’lânın fi’line âlet ola. Farzlardan meydâna gelen yakınlık, sırf Allahü teâlânın emrine uymak olduğu için, kulun varlığı arada değildir. Hak teâlâ fâ’il olup, kul ona âlet olur. 6/137.

● Kazâyâ rızâ lâzımdır. 4/48.

● Kazâ ve kader mes’elesi ilâhî sırlardandır. Bu bâbda, men’ eden hadîs-i şerîfler çokdur. Ondan bahs etmek yasaktır. Bu bâbda, Ehl-i sünnete uygun dürüst i’tikâd etmelidir. 5/137.

● Kazâ-i ezeli, irâdeyi ortadan kaldırmış olsa, Hak teâlâ günlük hâdiselerin yaratılmasında muhtar olmaması lâzım gelir. 5/83. [Hak Sözü’nün Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.]

● Kazâ-i mu'allak iki kısımdır. Birinin bağılı olduğu sebebler levh-i mahfûzda gösterilmiştir. İkincisinin sebeblerini ancak Allahü teâlâ bilir. [Allahü teâlâ indindedir]. 6/206.

● Kazâ makâmının uhdesinden gelmek, ziyâde müşkildir. [Kazâyı anlamak çok zordur.] 4/135.

● Kazâ nemâzları hakkında. 5/63. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]

● Kutb-ı irşâd ve medâr ve bunların emsâli olan lafzlar, islâmiyyetin zâhirini okuyanlarda vârid olmadı. [Onlar böyle şeyler söylemediler]. Sofiyye-i kirâmın istilâhlarından ve keşflerindendir. 5/76.

● Kutb-ı irşâd ve gavs ve kutb-ı medâr ki, her vaktde mevcûddurlar. Kutbluk ve ba'zı makâmlar kendi zemânlarına mahsûsdur. 6/24.

● Kutb-ı medâra inzivâ [gizlenmek] lâzımdır. Resûlullah zemânında kutb-ı medâr var idi. 6/105.

● Kutb-ı irşâd, kayyûm-i âlem olan zâtdır. Herkese rüşd ve îmân onun vâsitası ile gelir. 6/140.

● Kûl e'ûzü birabbinnâs sûre-i şerîfesinin tefsîri. 4/79.

● **“Ya Muhammed “sallallahü aleyhi ve sellem”! Ol hicreti terk edenlere de ki, eğer sizin babalarınız ve oğullarınız ve kardeşleriniz ve zevceleriniz ve aşiretiniz ve kesb olunmuş mallarınız ve kesâdından korkduğunuz ticâretiniz ve hoşnud olduğunuz meskenleriniz, Allahü teâlâdan ve Resûlünden ve Onun yoluna cihâddan sizlere muhabbetli ise, imdi Allahü teâlânın acele [hemen] ve sonra gelecek ukûbât [büyük azâb] emrine hâzır ve muntazır olun. Allahü teâlâ itâ'atden hurûc eden kavme tevfik ve hidâyet vermez.”** [Tevbe Sûresi 25.ci Âyet-i kerîme meâli] 6/92.

● Kalbin tasdîki ile hâsıl olan îmâna [islâma] mecâzî müs-limânlık denir. Nefsin îmân etmesine [bağlanmasına] hakîkî müs-limânlık derler. 4/64.

● Kalb evvelâ, nefsin saltanatında ve onun idâresindedir. Hak teâlânın inâyeti ile, nefsin hâkimiyetinden kurtula.

Asl hâline dönüp, insanın kemâli [olgunluğu] olan yakınlık ve ma'rifete kavuşur. 6/175.

● Kalbin aydınlanması, nûrlanması, zikrin devâmına ve murâkabeye ve kulluk vazîfelerinin edâsına ve farz, vâcib ve sünneti edâ ile, harâm ve mekrûhlardan kaçınmağa bağlıdır. 6/51.

● Kalbin parlaması, ahkâm-ı islâmiyyeye uyması [hâllenmesi] ve Peygamberimizin sünneti ile zînetlenmesi ve Allahü teâlânın râzı olmadığı bid'atlerden ve nefsin şehvet ve zevklerine dalmaktan kaçınmağa bağlıdır. Ve zikrin ve şeyhe muhabbetin kalbe devâmlı yerleşmesine bağlıdır. 6/13.

● Kalbden hataralar def' olunca [atılınca] beyne ulaşır. 4/55.

● Kalbin, işsiz ve mu'attal olması yokdur. [Kalb devâmlı çalışır.] Mâsivâ veyâ zât-i ilâhî ile meşgûl olacaktır. 5/113. [Kıyâmet ve Âhiret: 165.]

● Kalbin mâsivâdan tam kesilmesinin hâsıl olmasını ve bağlantılardan kurtulmasını [insan] idrâk eder ve bilir. 6/96.

● Kalbin mâsivâdan kesilmesi, her ne kadar fazla ise ni'metdir. Lâkin şu şart ile ki, farzlara ve vâciblere bir hâlel gelmiye ve yoksa tehlikedir, tehlikedir. 6/129.

● Kalbin gaflet ve hâtırası [dünyâya bağlılığı], zâtı ile ilgili derin bir hastalıdır. Gaflet ve hayâldeki hâtıralar, kalbin huzûru mevcûd iken, geçici ve dış hastalıdır. [Kalb huzûra kavuşduktan sonra, hayâlde meydâna gelen hâtıralar ve gaflet, geçici ve dış hastalıdır.] Zîrâ kalbden hâtıra çıkdıktan sonra, hâtıranın geleceği yer hayâldir. 5/9.

● Kalb, isteklerini ele geçirememekden ne kadar kırılırsa, o kadar Allahü teâlânın [kibriyânın] nûrlarının görünmesine kâbiliyyet kazanır. 4/32.

● Kalb, düşmandan kurtulunca, dostu taleb eylemeğe ihtiyâc yokdur. [Dostun muhabbeti, kendiliğinden kalbe gelir.] 6/217.

● Bir kalbde, Hak celle ve a'lânın muhabbeti, hakkın

gayri ile bir arada olmaz. [Hakdan gayrilerin sevgisi ile bir arada bulunmaz.] 4/47.

● Kalb, Mevlânın nazargâhıdır. Kalbin nûrlanmasına çok çalışalar. 6/51.

● Kalb, hakîkatlerin mahallidir. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Killet-i ta'âm makbûl değildir. 4/145, 5/51

● Gençlik kuvvetini tâ'ata sarf etmeli ve geceleri ihyâ etmeği ganîmet sayalar. Ve karanlık geceleri, zikir, fikr ve ağlama, sızlama ve kabir ve kıyâmetin düşüncesi ile nûrlandırarak. 4/98.

● Kul hakkı bulunan mevtânın rûhu, göklerin üstüne yükselemez. 4/19.

● Gül bağçemi gör de, behârımı anla. 5/5.

● Kıyâmet günü, kâfirlere ellibin senelik zemân, mü'minlere kolay olup, emr edilen nemâz mikdârı zemândır. 6/15.

● Kayyûm-i âlem olan ârif, bir asrda çok olmaz. [Birden fazla olmaz.] Belki uzun asrlardan sonra zuhûr buyurur. 6/140.

● Kayyûmiyyet ta'bîrini, imâm-ı Rabbânîden evvel hiçbir insan söylemedi. 5/76.

● Kayyûm, Hak teâlânın bu âlemde halîfe ve vekîlidir. Aktâb ve ebdâl onun gölgesindedir. Ve ayakda durmaları [varlıkta durmaları] onunladır. 6/29.

● Kâfirlerden uzaklaşmak en büyük ibâdetdir. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Kâfirlerle tanışıklık ve ahablık eylemek, islâm dâiresinden çıkmaktır. 6/55. [Hak Sözün Vesîkaları: 348.]

● Kâfirlerle ahablık ve yakınlık üç dürlüdür. Birincisi, kâfirlerin küfrüne râzı ve onun için yaklaşmaktır ki küfrdür. İkincisi, zâhir i'tibâriyle [görünüşde] iyi geçinmektir, yasak değildir. Üçüncüsü, dinlerini bâtil bilip, akrabâlık

veyâ sevgi netîcesi meyl ve yardımdır ki, küfr değildir, fekat yasaktır. 6/55. [**Hak Sözüñ Vesîkaları: 348.**]

● Kâfirlerle, isterse az olsun, cihâd eylemeyen mü'min değildir. 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Kâfirler ile cihâd ve onlara sert davranmak dînin zarûrî emrlerindendir. 4/73.

● “Kâfirler ile muâşeret [berâber yaşayan, seven] ve mübâşeret edenlere [dostluk kuranlara], Allahü teâlâ la'net eder.” Hadîs-i şerîf. 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Kâfirler ve müşrikler delîl getirdiler ki, bizim küfrümüz ve şirkimiz Hak teâlânın isteği ve irâdesi ile dir ki; böylece buyurur: “Müşrikler diyecekler ki, eğer Allahü teâlâ dilese idi, biz ve babalarımız müşrik olmazdık, kendimizden birşeyi harâm etmezdik.” [Enâm Sûresi: 148. Âyet-i kerîmesi me-âli.] Hak teâlâ bunların bu özrlerini kabûl eylemez ve buyurur: “Bu kâfirler sana inanmadıkları gibi, dahâ önce gelmiş olanlar da, Peygamberlerine inanmadılar. Bunun için azâbımızı tatdılar. Onlara söyle ki, yanınızda kitâb ve sened gibi sağlam bilginiz var ise, onu bize gösteriniz. Fekat, siz uydu-ruyor, yalan söylüyorsunuz.” 5/83. [**Hak Sözüñ Vesîkaları: 345, Cevâb Veremedi: 346.**]

● “Tergîb ve terhîb” kitâbı, hadîs ilminde mu'teber kitâb-dır. 4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● Dînî kitâbları mütâle'a etmek [okunması, öğrenilmesi] ve [okutulması, öğretilmesi] tarîkate mâni' değildir. 5/36. [**Se'âdet-i Ebediyye: 512.**]

● Fıkıh kitâblarını okuyalar. Öğrenmeğe ve öğretmeğe ragbet edeler. Öğretmek ve öğrenmek tarîkate mâni' değildir. Belki, sâlih niyyetler ile okumak, [rûhî] ma'nevî yakınlığı kuvvetlendirir. 5/36. [**Se'âdet-i Ebediyye: 512.**]

● Çok uyuyup, çok gülmeği terk etmek lâzımdır ki, kalbi öldürürler. 5/110. [**Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.**]

● Kesretten vahdete [çoklukdan birliğe] ve farkdan cem'e [ayrılıktan topluluğa] ve cem'den [toplulukdan]

cem'ul cem'e [dahâ büyük topluluğa] teveccüh edip ve zılden asla koşalar. Ve sıfatdan da sıfatlanana ilerleyeler. 6/88.

● Kerâmet, hakîkatde, şirkin inceliklerinden kurtulmak ve ma'rifete vâsıl olmak ve fenâ ve yokluk hâsıl olmasıdır. 6/2.

● Kerâmete ve keşfe tâlib olan, mâsivâyâ tâlibdir. Hak teâlâyâ yakınlığı ve ma'rifeti [tanıması] yokdur. 4/128. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 334.]**

● Kerâmet ve hârikalar, kalbin zıkr ile cevherleşmesi [süslenmesi] ve zâtın [Allahü teâlânın zâtının] zikrinin varlığına göre aşağıdır. "sâhib-i Avârif." 4/50. **[Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]**

● Kirâmen kâtibîn, günâhın yazılmasında üç sâat beklerler. Tevbe edilirse yazmazlar. 5/110. **[Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]**

● Eğer ben akllı isem, kendi hâlimi gizlemeliyim. Söz kapımın kilidini muhkem vurmaliyim. Bir mâtem-zedeyi kurtarmaliyim. Söylediğim söze, mâtem tutmalım. 4/17.

● Eğer aşk ve aşkın gammı olmasaydı, bu kadar güzel sözleri kim söyler, kim işitirdi. 4/24.

● Kötü kimseler, o gürûhdur ki, emr-i ma'rûf ve nehyi münker eylemezler. Kötü kavm o tâifedir ki, şübheleri sebebiyle harâmları halâl kabûl ederler. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Ağlamak ve âhret korkusu, ilâhî ni'metlerdendir. Ve ilerleme sağlar. 4/18.

● Kesb, irâdeyi sarf eylemeğe derler. İşin yaratılması Hak teâlâdandır. 5/137.

● Halâl rızık kazanmak, sâlih niyyet ile olunca, zikre dâhildir. 6/88.

● Halâl rızık kazanmak mubâh ve belki sevâbdır ki, büyükler bu işi yapmışlardır. 5/110. **[Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]**

● Çalışıp da Allahü teâlâyâ tevekkül, çalışmadan Alla-

hü teâlâyâ tevekkülden hayırlıdır. 5/110. [Cevâb Veremedi: 349, Fâideli Bilgiler: 169.]

● Sahîh keşfler kalbe gelir. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Sahîh keşf, hayâl ahkâmından değildir. Belki ilhâmî ahkâmındandır ki, geldiği yer kalbdır. Ba'zı keşfler vardır ki, onların kaynağı hayâldir. Böyle olan keşf i'timâda lâıyk değildir. Zîrâ kalbin tasdîkı ona eklenmemiştir. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Keşf, islâmiyyete uygun olursa, i'timâda şayândır. Böyle değil ise i'timâd edilmez. 6/99.

● Keşf ve kerâmetin görülmesi, derecenin yüksekliğine alâmet değildir. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Keşfler ve kerâmetler, yoldaki sâlikleredir. Sona kavuşmuş olanlar, cehl ve hayranlıkdadırlar. 5/87.

● Keşfler ve rü'yâlar, i'tibâra ve i'timâda lâıyk değildir. 6/229.

● Kâ'be-i mu'azzama vâsıtaadır. Secde edilen hakîkatde Zât-i teâlâdır. 4/183.

● Kâ'be, Evliyâyı ziyârete gelir. Ve dıvarları yerinden ayrılması lâzım gelmez. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Kâfirlere düşmanlık yapmak ve dostluk yapmamak ve onlara sert davranmak ve cihâd, kat'î olarak âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf ile sâbit olmuştur ki, aslâ şübhe mümkün değildir. Kâfirlerin aslı ne olursa olsun, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfe uymak bize farzdır. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Kâfirler içinde olup, nefs ve malından korkunca, lisan ile muvalât [yakınlık] câiz ise de, terk etmek iyidir. 6/55. [Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.]

● Kâfirlerin gâlib olması esnâsında takiyye [mudârâ, idâre etmek] halâldir. 6/55. [Hak Sözü'n Vesîkaları: 348.]

● Kâfirlerin âhiretde azâbları, uygun cezâdır. Müste-

hak oldukları derecede azâb edilmekden noksan edilmez. [Tam karşılığını görürler.] Kâfirler rahmete müstehak değildir. Azâblandırma derecesinde noksan vâkı' olmaz [İndirme yapılmaz]. 4/220.

● Dedi-kodu ile biryere ulaşılmaz. İş yapmak lâzımdır. 4/99.

● Küfrün yaratılması çirkin değildir. Kulun küfrü kesb eylemesi çirkindir. 6/62.

● Küfr ve günâhlar, Hak teâlânın murâdıdır [İrâde eder]. Lâkin râzî değildir. 5/83. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 345, Cevâb Vere-medî: 346.**]

● Tarîkat küfrü, Hâlık ile mahlûku bir varlık görmekten ibârettdir ki, islâmın güzelliği ile küfrün kötülüğünü ayırd etmek, sâlikin nazarından kalkıp, ne zemân ki sekrden sahva gelirse, islâm-ı hakîkî ile müşerref olup, küfrden kurtulur. 6/207.

● “Herşey aslına rücû' eder.” 6/225.

● Allahü teâlânın kelâm sıfatı geniş bir kelâmdır ki, Allahü teâlâ, ezelden-ebede o bir kelâm ile söyleyicidir. Bütün semâvî kitâblar ve inen suhuflar, o bir kelâm-ı basîtden bir sahâfedir. 4/67.

● Kelâmın ilm gibi söyleyici ile ittihâdı [birleşmesi] vardır ki, sâir sıfatda yoktur. 6/225.

● Kelâm-ı ilâhîde [ilâhî kelâmda] topluluk ve cüz'lere bölünmeme mevcûd iken, açıklanma dahî sâbit ve genişlik ve ayırt edilme dahî olmakdadır. Ve emr, nehyden ayırd edilmektedir. Bununla berâber, basîtdir, deriz. Zîrâ genişlik ve mufassal olma dahî, kemâl sıfatlardandır. Bu topluluk ve genişlik idrâk ettiğimiz gibi değildir. 4/67.

● Her ne zemân evhâm hâtıra geldi, hayâline bir hayâl geldi, Allahü teâlâ, o değildir. 6/109.

● Kelime-i tevhit, “Lâ ilâhe illallah” cümlesidir ve tevhit, şerikleri nef' etmeğe bağlıdır. Hak teâlânın vahdâniy-

yet ile anlaşılması için, şerîklerin nef' edilmesi lâzımdır. İmân, kelime-i tevhîd ile "Muhammedünresûlullah"ın birlikde tasdîkine bağlıdır. 6/16. [**Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhret: 104.**]

● Kelime-i tevhîdin azâbı kaldırması için, günâhları kötü görmesi lâzımdır; hadîsi. 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Kelime-i tevhîd, Zâtı, hâdisden [sonradan olandan, yaratılandan] ayırmak olup, altı derece ve mertebesinin beyânı. 4/47.

● Kelime-i tevhîdi herbir tekrârda çok hasenât, amel defterine yazılır. 6/7.

● Kelime-i tevhîdin ma'nâsında, âlimlerin maksadları, sofiyyenin dahî maksadlarıdır. Onlar dahî, maksadı ve ma'bûdu yok bilirler. Lâkin, mahalleri ve makâmları değişikdir. 5/77.

● Kelime-i Lâ ilâhe illallah ile, maksadları ve murâdları yok ederler ki, sadra [göğüs sahâsına] Hak sübhânehûdan başka murâd ve istek kalmıya. 4/40.

● "İnsanlarla akları mikdârı konuşunuz." Hadîs-i şerîf. 5/59. [**Kıyâmet ve Âhret: 97, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339.**]

● Sûrî ve ma'nevî kemâlât [olgunluk], islâmiyyet dâiresinde yerleşdirilmiştir. Ve Hâtem-ül Enbiyâyâ tâbî' olmağa bağlıdır. 4/130. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 335.**]

● Sûrî ve ma'nevî kemâlâtın hepsi, Peygamberimizden, fâidelenerek alınmıştır. Bizlere ahkâm ve beden ile alâkalı amellerin gelmesi, ulemâ-i kirâmın rivâyeti ile, esrâr ve bâtinî mu'âmelâtın gelmesi, Evliyâ-i kirâmın rivâyeti ile vâkî' olmuştur. 5/59. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 339, Kıyâmet ve Âhret: 97.**]

● Parça için bulunan olgunluk, kül için [temâmı için] dahî sâbitdir. Lâkin bil aks değildir. 4/24.

● Peygamberlerin kemâlâtına başlayan ârif, islâmiyyetin sûretinden, islâmiyyetin hakîkatine yükselir. Bu makâmda yükselmek, amellerin hakîkatine bağlıdır. Bu makâmdan

yükseldikten sonra, bir iş zuhûr eder ki, a'zâlar ve kalb ile olan amellerin, onda te'sîri yoktur. Ve sûret ve hakikat geride kalır. Burada yükselmek, sırf, Allahü teâlânın fadlına ve ihsânına bağlıdır. 4/205.

● Nübüvvet kemâlâtının ele geçtiğine alâmet, ahkâm-ı islâmiyyenin, nefsin arzûlarına uygun olmasıdır. 5/3.

● Vilâyet kemâlâtı, islâmiyyetin sûretinin netîcesi, nübüvvet kemâlâtı, islâmiyyetin hakikatının netîcesidir, meyvesidir. 4/60.

● Vilâyet kemâlâtının, nübüvvet kemâlâtına göre, hiç mikdârı yoktur. Keşki okyânûsa nisbet ile, damla hükmünde olsaydı. 4/180.

● Nübüvvet kemâlâtı, ba'zı çok büyük Evliyâyâ hâsıl olur. Kemâlâtın ele geçmesi, nübüvvet makâmı değildir. 4/192.

● Nübüvvet kemâlâtından, toprak unsurunun asâlet ile çok haz ve lezzeti vardır. Hakikatde on latîfenin üstüdür. 6/153. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 352, Cevâb Veremedi: 362.]**

● Kemâlât-ı nübüvvete kavuşmak, üç vilâyetin ele geçmesinden sonra ve ism ve sıfat ve şü'ûn ve i'tibârât ve tenzîhiyyât [noksan sıfatlardan uzak tutmak] ve takdîsâtı [kemâl sıfatları ile muttasıflık] geçtikten sonra ve ism-i zâhir ve ism-i bâtından yükseldikten sonradır. Nübüvvet kemâlâtının dahî, zâta te'alluku yoktur. Zâtın mertebesi bu kemâlâtın üstüdür. 6/130.

● Nübüvvet kemâlâtının, i'tibârâtdan üstünlüğü vardır ki, vilâyet-i kübrâ da dâhildir. Ve sıfatın aslıdır. Fekat, mutlak i'tibârât değildir. 5/154.

● Kemâlâtın asla dönüşü, fenâda kâmil derecedir. Ve nefsin itmînânı ve islâm-ı hakîkî buna dayanır, [bunun üzerine binâ edilir]. 6/44.

● Kemâlâtın asla bağlanması, fenâ hâsıl olursa da, kemâlâtın, yokluk aynasına alâkası kalır. Sonra, zemân geç-

dikçe, o alâka dahî yok olur. Aynaya alâka oldukça, yokluğun mutlak yokluğa katılmasına mâni'dir. 6/213.

● Kemâlâtın sonu, Zâtın sevilmesidir ki, asâlet ile Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” nasıbidir. 6/108.

● Gizli günâhın tevbesi gizli yapılıır. Âşikâre günâhın tevbesi âşikâre olmalıdır. 6/6. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 347.]

● Günâh işlendikde hâzır olup, lâkin onu inkâr eden hâzır olmamış gibidir. [Günâhı gören gizlemelidir]. Orada bulunmayıp, ona râzı olsa, hâzır olup, inkâr eylememiş gibidir. [Görmediği günâha râzı olsa, gördüğü günâha râzı olması gibidir]. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Bir günâh işlendikde, insanlar, kudreti var iken mâni' olmaz, red etmezlerse, bütün şehre azâb olur. Yoksa olmaz. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● “Günâha râzı olmak, günâhı işlemiş gibidir.” Hadîs-i şerîf. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Günâha i'tirâza kudreti yoksa, sükût halâldir. [Sükût etmelidir.] “Hadîs-i şerîf.” 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Zâhirin günâhı, harâmları ve mekrûhları işlemekdir. Bâtın [rûh, kalb] günâhı, mâsivâyâ bağlanmakdır. 4/36.

● Günâhı işleyenler, bunun ilâclarını bilirlerse, hastalıktan kurtulurlar. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Gecelerde uyanık olmak, ganîmet sayılmalıdır. 5/138.

● Gece ve gündüzde bir-iki vakt yalnız kalmak için ayırıp ve çok zıkr ve günâhlarını hâtırlamalı ve hatâlarını hâtırlamalı ve teveccüh ve inâbet o zemânda ganîmet sayıla. 6/199.

● Bir günâh ortaya çıkıp ve açıklanınca, zararı sâhibine âiddir. Ve açığa çıkıp, değışdirilmediği vaktde, umûma zarar verir. [Günâh kaldırılmaz ise, herkese zarar verir.]. “Hadîs-i şerîfi”. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

– L –

● Öğünülecek [kıymetli] elbisenin kullanılması, tâm fenâ ile müşerref olmuş sâlikde, bâtının ameline mâni’ değildir. Fekat, devâmlı huzûra kavuşmamış olan sâlikde, mâni’ olabilir. Fekat, mutlaka mâni’ olur demek mümkün değildir. 5/106. [**Kıyâmet ve Âhuret: 101.**]

● Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” elbisesi, çok çeşidli idi. Güzel (süslü) elbise dahî giyer idi. Ve yünden elbise dahî kullanır idi. Giyimde zorlama, âdet-i şerîfleri değil idi. Hâzır olanı kabûl buyururdu. 5/51.

● Âl-i İmrân sûresinin 186.ci âyeti (Le tüble vünne fî.....) ile başlıyor. (Burada, siz imtihân edilirsiniz. Emvâliniz [mallar] noksan olur ve nefsleriniz [canlarınız] gider. Ve kendilerine sizlerden evvel kitâb gelenlerden ve müşriklerden, çok eziyyet verici sözler işitirsiniz. Sabr ederseniz ve kendinizi harâmından korursanız, muhakkak biliniz ki bu ikisi, îmânın âlâmetidir) buyuruyor. 5/42. [**Hak Sözüün Vesîkaları: 339.**]

● Dünyevî ni’metlerin ve lezzetlerin ilâcı, ahkâm-ı islâmiyenin yerine getirilmesine ve ilâhî emr ve yasaklara tâbî’ olmağa bağlıdır. 4/49. [**Hak Sözüün Vesîkaları: 327, Eshâb-ı Kirâm: 216.**]

● Kavuşma lezzeti [Allahü teâlâyâ], Cennet ni’metlerinin lezzetlerinden dahâ çokdur. Ve kavuşmamanın elemeleri, Cehennem azâbından dahâ şiddetlidir. 4/211.

● Dilin sâlih olması, din ve dünyânın islâhını ihtivâ etmekdedir. [Dili islâh olmuş ise, din ve dünyâsı islâh olur.] 6/67.

● Âlem-i emr latîfelerinin başlangıcı kalbdendir. Ve kalbin üstü rûh, rûhun üstü sır, sırrın üstü hafî, hafînin üstü ahfâdır. Kalb, âlem-i halk ile âlem-i emr arasında geçiddir. 6/5.

● Beş latîfenin her biri âlemdir ki, âlem-i halkdan kat kat fazladır. Sâlik bu beş latîfeyi geçip, fenâ ile hakîkatlenir [fenâyâ kavuşur]. Sonra ilâhî kemâlâta başlar ki, bekâ makâmıdır. 5/134.

● Âlem-i emr latîfelerinin zuhûr mahalli, Arşın üstüdür

ki, mekânsızlık ile sıfatlanmışdır. Âlem-i emrin mekânsız olması, âlem-i halka nisbetledir. Bîcûn-i hakîkî cellet azemetü-hûya [Allahü teâlâyâ] nisbet ile nasıl olduğu bilinir. [Çün'dür.] 5/126.

● Âlem-i halk latîfeleri, âlem-i emrin latîfelerinin asllarıdır. 6/4.

● Âlem-i emrin beş latîfesi yükselerek, asllarına ki, Arşın üstündedir, katılır [kavuşur]lar. Ve o makâmdan Allahü teâlânın sıfat ve isimlerinin zılleri ki, onların aslıdır, yükselirler ki, vilâyet-i sugrâ ile ta'bîr ederler. Evliyânın vilâyetidir. Ve oradan ism ve sıfatların asllarının dâiresi ki, vilâyet-i kübrâyâ bağlanır. Ve vilâyet-i Enbiyâdır. Oraya kavuşur ki, yükselmenin nihâyetidir. Bunun dahâ yukarısına âlem-i emr için yükselmek yoktur. Nefs-i mutmainne ve toprak unsuru için vardır. 6/128.

● Sır, hafî ve ahfâ latîfesinin makâmı, göğsün ortasıdır. 5/113. [Kıyâmet ve Âhret: 165.]

● Âlem-i emr latîfelerinin yakınlığı, aslından ve yaratılışındandır. [Hilkât ve cibilliyetinden.] Âlem-i halkın latîfelerinin yakınlığı ise, olgunluk kazandıktan sonradır. 6/225.

● Âlem-i emr latîfeleri, kalb, rûh, sır, hafî ve ahfâdır ki, bunlar insan denilen küçük âlemin parçalarıdır. Onların aslı âlem-i kebîredir. O beşlinin hâllerinin açığa çıkması, arşın üzerindedir ki, mekânsızlık ile vasflanmışdır. 6/73.

● Letâif-i sitte dahî anâsır-ı erbe'a gibi [Altı latîfe dahî, dört unsur gibi] başka başka hakîkatin sâhibidir. 4/224.

● Latîfelerin her birinden Allahü teâlâyâ kavuşduran yol vardır. 6/5.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin fenâları, herbirinin aslına kavuşarak, onda yok olmasına bağlıdır. 5/84.

● On latîfenin herbiri ile muâmele [iş] başkadır. Her birinin vilâyeti, seyr ve sülûkü başkadır. Rûh ile nefis birdir [aynı şeydir diyenler], işin hakîkatini anlıyamamışlardır [bilmiyorlar]. 5/137.

● Âlem-i emrin beş latîfesi, küçük âlem olan insanın parçalarıdır. Onların aslları, âlem-i kebîrdedir ki, insandan gayri olan yüksek ve alçak şeylerdir. Ve o aslların açığa çıkması, Arşın üstündedir ki, mekânsızlıktan hisse almışdır. O latîfeler, bu mülevves [çirkin] bedene aşk ve bağlanma vermişlerdir. [Latîfeler bedene bağlanmış]. Bu sebebden o nûrânî latîfeleri, bu zulmânî şekl ve sûret ile husûsî bir alâka ile bağlamışlardır [bir yapmışlar, toplamışlardır]. Aynı şekilde o latîfelerden herbirinin insanın cesedinde mu'ayyen bir mekânı ve başka bir yuvası vardır. Ve en yüksek makâmıdan en aşağı makâma [yere] inmiştir. Latîfelerin yükselmesi, bedenden uçmaları ve bedeni boşaltmaları hâllerin en şereflielerindendir. Ve cesedin fenâsı ile ta'bîr olunmuştur. [Buna cesedin fenâsı denir.] 5/60.

● Latîfelerin kendi asllarından yükselmeleri [ayrılmaları] vilâyetin şartıdır. 6/128.

● Âlem-i emrin beş latîfesi komşu gibidir. Onların ba'zıları ba'zılarından dahâ latîfdir. Hangisi dahâ latîf ise, âlem-i gayba dahâ yakın, dahâ önce feyz almaktadır. Bu latîfelerden birine bir ihsân geldikde, ona yakın olan gıpta edip, şevk ile ağlamağa başlar. Kalbin ağlaması, rûhun bulmasına [kavuşmasına] delildir. 6/221.

● Âlem-i emrin beş latîfesinin herbirinin vilâyeti başkadır. 4/224.

● Âlem-i emr latîfelerinin, vilâyet kemâlâtı ile ve âlem-i halkın latîfelerinin ise nübüvvet kemâlâtı ile münâsebeti vardır. 4/213.

● Unsurların latîfelerinin hakîkî tasfiyesi, yüksek vilâyetdedir. [Vilâyet-i ulyâdadır]. Evvelki vilâyetlerdeki tasfiyeler, tasfiyenin sûretidir. 6/128.

● Âlem-i halk latîfeleri ve onların asllarında seyr, âlem-i emrin seyrinden sonradır. 6/4.

● Âlem-i halk latîfeleri de, âlem-i emr latîfeleri gibi yükselir ki, yüzü hakka karşıdır ve bir tezellüldür ki, yüzü halka karşıdır. Tam iniş on latîfenin inmesine bağlıdır. 6/150.

● Kalb latîfesinin aslı, fi'ller makâmıdır. Rûh latîfesinin aslı, sıfatın zıllıridir. 5/84.

● Kalb latîfesinin nasîbi, fi'ller mertebesidir. Rûh latîfesinin nasîbi, sıfatlar mertebesidir. Sır latîfesinin nasîbi, şü'ûnât mertebesi, hafî latîfesinin nasîbi, tenzîh ve takdîs mertebesidir. Cehl ve hayret mertebesi, ahfânın nasîbidir. 6/73.

● Sır, hafî ve ahfâ latîfelerinin şirkine, islâmda i'tibâr edilmemiştir. 6/4.

● Sır latîfesinin aslı, zâtın şü'ûnâtıdır. 4/213.

● Ahfâ latîfesinin vilâyeti, diğer vilâyetlerin üstüdür. Ve bu latîfenin, kâinâtın serveri ve mevcûdâtın mefhari aleyhi ve alâ âlihissalevât vet-teslîmât vel berekât ile husûsî bir durumu [ayrı bir husûsiyyeti] vardır. 6/232.

● Ahfâ latîfesinin, toprak latîfesi ile; hafî latîfesinin nâr [enerji] ile; sır latîfesinin, hava ile; rûh latîfesinin su ile; ve kalbin nefis ile münâsebetleri vardır. 4/213.

● Nefs latîfesi, âlem-i emr latîfesi gibi, vilâyet-i kübrâda, fenâ ve bekâ ile şerefleñip ve itmînânın kemâline ulaşır. Âlem-i halkın latîfelerinin yükselmesi, vilâyet-i ulyâya uygundur. Toprak latîfesinin kemâli, nübüvvet kemâlâtına bağılıdır. 5/97.

● Allah lafza-i celîlesi, müsamma olan [delâlet etdiğı] Al-lahü teâlâyâ kavuşulamıyacağına işâret ediyor. Lam-ı ta'rîf ilâhe kelimesinin lamında idgâm edilerek [gizleyerek] gizlenmiş, yalnız lâmi ilâhe bâkî kalmışdır ki, ma'rifeti o hazrete ulaşıkdı, fânî ve yok olur, demektir. Derin âlimler, lafza-i Celâlden hayrete düşmüşler, aslına vâsıl olamamışlardır. 4/13.

● İcmâl ve vahdet [öz ve birlik] lâfzının bîcûn mertebesinde tafsîl lâfzından dahâ münâsebeti çokdur. Zîrâ tafsîlâtlanma sözünden kısımlara ayrılma, parçalanma anlaşılabilir. Ona binâ'en, o yüksek harîme [makâma] söylemek için, icmâl ve vahdet ta'bîrini seçdiler. Yoksa, Hak teâlâ bizim an-

layışımızın kavradığı icmâl ve tafsilden münezzehdir [uzak-
dır]. 4/67.

● Allahü teâlânın dostlarına kavuşmak, Allahü teâlâyâ kavuşmanın başlangıcıdır, parçasıdır. 6/79.

● Levh-i mahfûz, bütün [sayısız] mümkünleri ihtivâ etmek-
dedir. Ve kalem-i a'lâ [yüksek kalem] ki, mukaddes rûhdur
ve umûmî aklıdır. Onun ba'zısının özetidir. 4/230. [Se'âdet-i
Ebediyye: 959.]

● Lehv ve la'be [oyun ve eğlenceye] kıymetli vakti sarf ey-
lemiyeler ki, pişmânlıktan başka hiç netîcesi yoktur. 6/187.

● Karanlık geceleri ağlamak ve istigfâr ile aydınlatalar.
5/71.

● “Kalbim üzerinde perde hâsıl oluyor. Onun için günde
yetmiş kerre tevbe ediyorum.” [Estagfirullah diyorum.]
Hadîs-i şerîfi. 6/121.

● Kadr gecesinin Mekke'de ibâdet ile geçirilmesi, başka
bir yerde yüzbin kerre bin aylık ibâdete eşittir. 4/64.

● Gece ve gündüzde bir-iki vakti uzlete tahsîs ve o vaktde
zıkr ve fıkır ve kusûrlarını ve hatâlarını hâtırlamak ve tevbe,
istigfâr ve varlığı ve sâir kemâlâtı ve kendinden istekleri
uzaklaştırmak ganîmet sayıla. 6/126.

● Yumuşak ve kolaylaştırıcı olan şahsa Cehennem ateşi
harâmıdır, hadîs-i şerîfi. 4/147. [Herkes Lâzım Olan İmân: 141, Ce-
vâb Veremedi: 342.]

– M –

● “Sana gelen her iyilik, Allahü teâlâ'dandır. Sana gelen
her çirkinlik de, kendindendir [nefsindendir]” âyetinde mu-
râd, seyyiâtın menşe'idir. 6/227.

● Allahü teâlânın indirdiği her âyet-i kerîmenin bir zâhiri
ve bir bâtını vardır ve herbir harfin bir hudûdu vardır. Ve
herbir hudûdun da bir ma'nâsı vardır. 5/67. [Hak Sözü'nün Vesîka-
ları: 343.]

● Mâsivâ mevcûd değildir. Yokdur. Lâkin mevcûd görünmekdedir. 6/7.

● Allahü teâlâdan gayrisi, yok olucudur ve bir şey değildir. Hak olarak görünen bâtil ve var görünen yokdur. Onun zâtı, yoklukdur ki, her dürlü kötülük ve noksanlığın kaynağıdır. 6/227.

● Mâsivâyâ bağlı olunca, kurtuluş mümkün değildir. 4/16.

● Mâsivâyâ bağlılık, kalb hastalıklarının en şiddetlilerindendir. Ve onun tedâvîsi, mühim şeylerin en mühimmidir. 6/94.

● Mâsivâyı yok etmek için, tevhîd-i vücûdî kullanılmaz. [Yürürlükde değildir.] Tevhîd-i şühûdî lâzımdır. 4/150.

● Mâsivânın yok edilmesinden murâd, mâsivâyâ bağlan-tının ve onun maksad oluşunun yok edilişidir. Belki, mâsivâyı görmek ve devâmlı onunla meşgûl olmağı yok etmektir. Tevhîd-i şühûdînin hâsılı budur ki, bu yolun şartıdır. Mâsivâ hakîkatde mevcûd olsun, gerek olmasın. 4/152.

● “Mü’min kardeşinin ihtiyâcını gidermek, on sene i’tikâf eylemekden hayrlıdır”. Hadîs-i şerîf. 4/147. [**Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● “Bir mü’minin ihtiyâcını îfâ için bir kimse yürürse, Hak celle ve a’lâ yetmişbeşbin meleği ona koruyucu kılıp, eğer sabâh vakti ise, akşama kadar ve eğer akşam vakti ise, sabâha kadar ona rahmet ile düâ ederler. Ve herbir adımını kaldırdıkca, bir günâhını mahv ve bir derece yükseltirler.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [**Herkese Lâzım Olan Îmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● “Bir mü’min kardeşinin ihtiyâcına bir kimse çalışsa, tâ ayrılincaya kadar, Allahü teâlâ herbir adımına yetmiş hasene ihsân edip ve yetmiş günâhını mahv eder. Eğer o iş onun çalışması ile tahakkuk ederse, bütün günâhlarına magfiret olunup, doğduğu günki gibi olur. Eğer o esnâda âhirete gitse, hesâbsız Cennete dâhil olur.” Hadîs-i şerîf.

4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● “Bir kimse bir mü’mine bir iyilik yapınca [kalbine neş’e verince], Allahü teâlâ, bu iyilikden bir melek halk edip, bu melek Allahü teâlâyâ hep ibâdet eder. Ve tevhîd okur. O kimse kabre dâhil oldukda, bu melek nûrlu ve sevimli olarak, bunun kabrine gelir. O kimseye, sen beni bilirmisin dedikde, sen kimsin diye sülal edip, o dahî ben senin falan kimseye verdiğin neş’e ve sürûrum ki, Allahü teâlâ, beni bugün seni sevindirmek ve kıyâmet günü sana şefâ’at etmek ve Cennetdeki yerini sana göstermek için gönderdi, dese, gerektir.” Hadîs-i şerîf. 4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● Mü’mîn kardeşinin yüzüne tebessüm etmek sadakadır. “Hadîs-i şerîf.” 4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● “Mü’mîn olan kimse, büyük günâhın meydâna gelmesine sebep olmak korkusundan, küçük günâhı terk eder.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

● Mü’mîn mü’mînin aynasıdır. 6/203.

● Mü’mînin şerefi, geceyi ihyâ eylemek ile ve insanlardan birşey istememek [beklememek] iledir. 6/174.

● Mü’mînin üzerine kıyâmet günü çabuk geçer. Ya’nî ikindi ile akşam arasında olan zemân mikdârı olur. Ve onlar insanların hesâbından kurtuluşuna kadar Cennet bağçelerinde kalırlar. 4/11.

● Malı insanlardan çoğaltan ve depo eden kimse, ateşi ister. 5/37. [**Hak Sözü’nün Vesîkaları: 337.**]

● Mal ve evlâd ve zevcelerden her neye ki, muhabbet edilse, kendi nefsi için eder. 4/128. [**Hak Sözü’nün Vesîkaları: 334.**]

● İnsanoğlu malın azlığını sevmez. Hâlbuki az mal, hesâbın kısa ve kolay olmasına sebebedir. 4/42.

● Mal sadaka ile noksan olmaz [eksilmez]. Hadîs-i şerîf. 5/11. [**İslâm Ahlâkı: 564.**]

● “Mâlâ-ya’nî ile [fâidesiz şey ile] meşgûl olmak, Hak teâlânın o kuldân yüz çevirdiğinin işâretidir.” Hadîs-i şerîf. 4/85.

● “Kulun, Allahü teâlâyâ en sevgili olduğu hâl, kulunun secde de olduğu hâldir. Yüzü toprakda olunca [secdeye kapanınca] afv olunur.” Hadîs-i şerîf. 6/122.

● Me’yûs olmak ve hiçbirşey olmadığını anlamak arttıkça, kemâlâtın zuhûru da artar. 6/230.

● Mubâhın işlenmesi, Hak teâlânın emri ile olursa, farz ve vâciblere dâhildir. 6/232.

● Mebde ve Me’âd risâlesi, imâm-ı Rabbânînin tasnîflerindendir. 4/183.

● Mebde ve Me’âd risâlesinde îcâzet bahsi. 4/61.

● Mebde-i te’ayyünler, Allahü teâlânın ilminde, ilâhî kemâlâtın anlaşılması ve ayırt edilmesinden ibâretdir. Ve her kemâl bir şahsın mebde-i te’ayyünüdür. Sekiz sıfatın ilmi varlığından başka, hâricde dahî sübûtu vardır. 4/66.

● Mebde-i te’ayyünler, Muhammed-ül-meşreb olanlarda, şü’ûn makâmında, olmıyanlarda ise, sıfat makamındadır. 5/116.

● Mebde-i te’ayyünler, isimlerin zılleri. 6/213.

● Mebde-i te’ayyün, âşık ile ma’şûk arasında geçiddir ve kavuşma yolu ona münhasırdır. [O yoldan kavuşulur]. 4/66.

● Feyzin kaynağında kesiklik olmaz. Eğer feyzde kesiklik var ise, onun sebebi, feyzi alandadır. Feyzi verende değildir. 6/168. [Hak Sözü’nün Vesikaları: 354.]

● Bir bid’at sâhibine yolda rast gelen, yolunu değiştirmelidir. 4/29. [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● Bid’at sâhibinin cenâzesine giden kimse, dönünceye kadar, Allahü teâlânın gadabına uğrar. 4/29. [Se’âdet-i Ebediyye: 89.]

● Mübtedî [başlangıçta olan]nin ve ortada ve sonda

olanların vazîfeleri aynı değildir. Hâlin ve vaktin gereği gibi meşgûl olmalıdır. 5/112.

● Mübtedî, kalb erbâbıdır. Ve hâlden hâle değişmek kalbdendir. 6/79.

● Mübtedî sûrî tecellînin sâhibidir. Müntehe, ma'nevî tecellînin sâhibidir. Müntehe, sûretten ve ma'nâdan geçmiştir. 6/110.

● Dindâr âlimlerin fetvâları ile ef'âl [iş], akvâl [söz] ve ahlâkda amel edesiniz ve sâlihlerin ahlâkını kendinize örnek alıp ve Ehlullah muhabbet ediniz. 4/14. **[Se'âdet-i Ebediyye: 118.]**

● Müteşâbihâtın esrârını, imâm-ı Rabbânî, ilm ve ma'rifet ile kimseye açıklamadı. Ve tam bir gizlilikle onu örtmeğe çalışırdı. 6/112.

● Müceddid-i elfin idrâkinde [ikinci binin müceddidini anlamakda], Evliyâ da, ülemâ gibi âcizlerdir. 5/3.

● Mecnûna Leylâ gelip, sohbet eyledikde, benden uzaklaş ki, muhabbetin beni senden meşgûl eyledi, dedi. 4/218.

● Muhib [seven] sevgiliyi görmeğe tâlib ve kavuşmağı arzû etdiğinden, câizdir ki, arzusunun çokluğundan [heyecânından] matlûbun görüntüsü ile dahî, râhat olur. 4/156.

● Muhib [seven] için, sevgiliye kavuşmadıkca, durmak yoktur; [duramaz]. 4/145.

● Muhabbet ve buğd-ı fillah olması [Allah rızâsı için buğz olması] demek, kendisi için sevdiğini, diğer insanlar için de sevmek, kendisi için sevmediğini diğer insanlar için de sevmemek, demektir. "Hadîs-i şerîf". 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**

● Muhabbet ve Allah için düşmanlık olmadıkca, hakîkî îmân ortaya çıkmaz. "H". 6/55. **[Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]**

● Muhabbetin da'vâsı, düşmandan teberrî eylemedikce [mahbûbun düşmanından uzaklaşmadıkca] makbûl değildir. 4/73.

● Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], se'âdetin sermâyesidir. 4/21. [Hak Sözün Vesîkaları: 322.]

● Muhabbet-i îşân [büyüklerle sevgi] kuvvetli oldukça, feyz alma yolu açıktır. Her nerede olurlarsa olsunlar, feyzlerinden ve bereketlerinden ümîd olunur. Teveccüh de ilâve olursa, nûr üstüne nûr olur. 5/103.

● Muhabbet-i îşân [büyükleri sevmek], hakîkî matlûbun sevgisinin netîcesidir. 4/143.

● Muhabbetsiz ve râbıtasız, yalnız teveccühün te'sîri azdır. 4/33. [İslâm Ahlâkı: 557.]

● Muhabbet olmasa, tâlibe, matlûbun yolunu gösterici bulunmaz idi. Feyz almak ve bereketlenmek, muhabbet mikdârınca olur. Ve gizli ma'nâları çeker. Ve seven de, sevgilinin hâlini kazanır [Ona benzer]. Fenâ ve bekâ muhabbetin netîcesidir. 4/21. [Hak Sözün Vesîkaları: 322.]

● Muhabbet dostluğun kısımlarındandır. Hullet, üns [yaklaşma] ve ülfet [dostluk]dir. Muhabbet bağlanma yolu ile, dostluğun diğer kısımlarından ayrılmış ve hayret verici bir şey ve başka bir netîceler sâhibi olmuştur. 5/134.

● Ebrârın muhabbeti i'tibârât ileidir. Mukarreblerin muhabbeti, i'tibâr edilenlerden yüksektir. 6/105.

● Mâsivâ sevgisi, zâhir ve bâtında [bedende ve rûhda] olursa, avâm muhabbetidir. Yalnız zâhirde olursa, meyl-i tabî'î denir ki, zararsızdır. 5/106. [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Muhabbetdir ki, var olma ve yaratma zincirini harekete geçirip, gizli hazîneyi açığa çıkarmış, gayb sırları açıkca görünür hâle gelmiştir. Muhabbetdir ki, sâdık olan âşığı yakın derecelerine ulaştırıp, arzû etdiklerini kendilerinden kurtarıp, [bâtıl tanrılardan kurtarıp], sevgiliye kavuşturmuştur. Muhabbet sebebi ile, sâdık mürîd, mürşidin kemâlâtını ve onun hâllerini kazanır. 6/111.

● Muhabbet ve adem-i muhabbet [sevmek ve sevmemek] i'tibârâtındandır. Muâmele [iş], sıfat ve i'tibârâtdan dahâ yukarıya terakkî etdikde, sevmek ve sevmemek diye birşey

kalmaz. 6/235.

● Sevgiliye itâ'at, sevenin hâlinin îcâbıdır. 5/10.

● Mahbûbiyyet [sevilmiş olmak] bütün fazîletlerden ve yakınlık makâmlarından dahâ üstündür. Hepsinden ilerdedir. 6/108.

● Mahbûbun [sevgilinin] latîfeleri yazmaktan üstün [yazıya sığmaz] ve mahbûbun [sevgilinin] nefsleri de anlatmaktan dahâ ötededir [anlatmanın ötesindedir]. Mahbûb tecellî etmedikce, bîçâre tâlib onu devâmlı arar. Ve onun rûhu besliyen ni'metlerini ve rûhu yükselten hikâyeleri ile ülfet etmekte ve meşgûl olmaktadır. Sevgili görününce derdli olan sâlik, yokluk sahrâsına düşüp, dili tutulur. Dahâ sonra, söyleyen kim, dinleyen kim olur ve kim idrâk eder ve kimi bulur? 6/107.

● Mahbûbları [sevilenleri], muhabbet ipi ile, seçilmişler yoluna yavaş-yavaş götürürler. Ve mürîdler inâbet yolundan kendi ayakları ile kavuşurlar. 6/220.

● Muhammed Sa'îd, Muhammed Ma'sûmun büyük kardeşidir. 6/3

● Muhammed Sa'îd, onyediyâşında, zâhirî ilmlerin aklî ve naklîsini kemâl derecede öğrendi; erişdi. 6/3.

● Muhammed Ma'sûmun fazîletleri. 4/86.

● Muhammed Ma'sûmun fakîrliğini ve zelîlliğini arz etmesi. 4/27.

● Muhammed Ma'sûmun mahbûb [sevilmiş olduğu] mec-hûl iken, bilâhere ma'lûm olduğu [sonradan ortaya çıktığı]. 4/17.

● Muhammed Ma'sûm, farz nemâzlardan sonra, yetmiş kerre istigfâr ederdi. 5/80. [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 344.**]

● Muhammed Ma'sûm, vaktli ve vaksiz zikrleri ve düâ-ları ve devâmlı düâları toplayarak, fârisî bir risâle yazmıştır. 5/104.

● Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu miskin âşık, bir zemân Hak teâlânın inâyet ve lutflarına bakarak, düâ eder [yalvarır] ve öğünür. Ve başka bir zemânda kendi yapıdıklarına bakıp, düâ eder [yalvarır] ve fakîrliğini ortaya koyar. Bir vaktde dahî, kendinin o mukaddes cenâba, hiçbir münâsebeti olmadığını düşünüp, üzülür. 4/8.

● Muhammed Ma'sûm buyuruyor ki, bu ayrılık ateşi ile yanmış olan ve size gönlünü kapdırmış olan âşığın hâli budur ki; o hazretin şem'i vücûdüne pervâne, onun tîr-i teveccüh-i yegânesine hedefvâr-i nişâne olmayıp ve onun şikâr-ı reftâr-ı mahbûbesi ve beste-i fitrâk kadd-ı ra'nâ-yı nâzikânesi bulunmayıp ve çeşmân-ı meyîgûn ma'sûkânesinin küştesi ve tebessüm-i dilberânesinin âşık-ı sergeştesi olmayıp ve kendinin cebîn-i nâzanîni onun âsitâne-i ulyâsında kemâl-i şevk ve arzû ile sürülmüş ve dergâhının sâkinlerinin hâk-i pâyini gözlerine sürme yapmıyan ve alnında onun köleliği damgası bulunmıyan ve ol dergâhın gulâmlarının silsilesi kendi kerden-i cân ve teninde hüveydâ olmayan, kimse ile hemnişin ve âşinâ ve tekellüm nümâ olmıyayım ne çâre edelim, beni böyle halk eylemişler, kendi ihtiyârımda değilim. 4/157.

● Muhammed Ma'sûmun arabî olarak yazdığı nasîhatıdır. 4/9.

● Muhammed Ma'sûmda mafsâl ağrısı var idi. 5/147.

● Muhammed Ma'sûmun vefât târihî (1079 h.) Zilhicce 27. idi. Ve hâşiyesi. 5/74.

● Muhammed Seyfeddîn, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/243.

● Muhammed Eşref, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/238.

● Muhammed Nakşibend, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/245.

● Şeyh Halîlullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 5/140.
[Kıyâmet ve Âhret: 164, Se'âdet-i Ebediyye: 113.]

- Şeyh Abdül-ehad, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/205.
- Muhammed Sıddîk, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/70.
- Muhammed Ubeydullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 6/118.
- Muhammed Sıbgatullah, Muhammed Ma'sûmun oğludur. 4/189.
- Kalb, Allahü teâlânın nazar etdiği mahâldir. Kalbi temiz tutmak gerekdir. Ve Hak teâlânın nazar etdiği yeri, halkın nazargâhından çok kötü yapmak, güzellikte ve süslemekte dahâ aşağı yapmak lâıyk değildir. O temizlik zikre bağlıdır. 4/48.
- Muhyiddîn-i Arabî, hadîs ilminde üstâd [sözü vesîka] ve fıkhdâ ictihâd makâmında idi. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- Muhyiddîn-i Arabî, raks ve simâ'ı çok şiddet ile yasak etmiştir. 4/29. **[Se'âdet-i Ebediyye: 89.]**
- Muhyiddîn-i Arabînin sözü, imâm-ı Rabbânînin sözünden, birkaç derece uzaktır. 4/180.
- Muhyiddîn-i Arabî, âlem, toplanmış a'râzdır [gelip-gecici şeylerdir] demiştir ki, hoşdur [iyidir]. 5/91.
- Muhyiddîn-i Arabî iki te'ayyüne, te'ayyün-i ilmî ve diğer üç te'ayyüne te'ayyün-i hâricî demiştir. Ve te'ayyün-i ilmî, sûret-i şân-ül-ilmdir, demiştir. 4/85.
- Muhyiddîn-i Arabî, âlem, her ânda ademe gider [yok olur]. Ve onun misli var olur demiştir ki, şühûdîdir. Ve bizim indimizde sâbit değildir. 6/217.
- Muhyiddîn-i Arabî, “Hiçbirşey yokdur ki, Onu hamd ve tesbîh etmesin” deki zamirin şey'e â'idiyyetini tahmin ediyor. 4/47.
- Muhyiddîn-i Arabî ve tâbi'lerinin, “herşey odur”

ta'birleri, herşey onun zuhûrâtıdır, ma'nâsındır. 6/16. [**Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.**]

● Muhyiddîn-i Arabînin, cem'i Muhammedî, cem'i ilâhîden genişdir, sözünün te'vîli. 4/173.

● Muhlis, niyyeti yenileyen, zorla ihlâs elde eden kimse-
dir. 5/23.

● Muhlas, niyyeti yenilemeyi ve zorla ihlâs elde etmeği geçip, hakîkate kavuşmuştur. 4/172.

● Mir'ât-i ademde [yokluk aynasında] mün'akıs olan [aks eden, görülen], kemâlâtın ve sıfatın kendi aslına katılması, sıfatların tecellîlerinin üstünleridir. 5/109.

● Murâdlar ve istekler, matlûbun yolunu örten perdeler-
dir. 5/115.

● Murâkabe, kul, Allahü teâlânın devâm üzere kendini bil-
diğini, ilmi olduğunu, huzûrunda olduğunu bilmektir. 5/81.

● Murâkabe, bâtinî ve zâhirî hisleri, matlûbu bekleme yo-
lunda toplamaktır. 5/113. [**Kıyâmet ve Âhret: 165.**]

● Mürebbî-i hakîkî [hakîkî yetiştirici] ve mürşid-i alel ıt-
lak [hakîkî terbiye edici], Hak teâlâdır. 6/222.

● Mürebbî-i hakîkî [hakîkî yetiştirici], Hak sübhânehu ve
teâlâdır. 4/235.

● Mürşid olan âbâ ve ecdâdını [baba ve dedelerini] taklîd
eden ve amelleri ile amel eden, kâmil olmıyan çocuk için
mürîd ahz eylemek [kabûl etmek] câiz değildir. 5/77.

● Mürşidin tâlibe teveccühü, lafza-i celâl [Allah] zikr
ederken de, nefy-ü isbât zikrinde de [Lâ ilâhe illallah] müsâ-
vîdir. Ve teveccüh edene zikr etmek lâzım değildir. 5/131.

● Maraz-ı kalbînin [kalb hastalığının] başı, mâsivâyâ bağ-
lanmaktadır. 4/71.

● Mürîd [Allahü teâlâ], hayr ve şer irâde edicidir. Ve lâ-
kin, şerlerden râzî değildir. 6/62.

● Mürîdler, inâbet yolu ile vâsıl olur. [Mürşide bağlana-
rak ve çalışarak] hayâtdaki bir mürşidin sohbetine muhtâc-

dırlar. 5/101.

● Mürîd, bu âyet-i kerîmede zikr olunan sıfatla sıfatlanmış olması lâzımdır. [Tebük gazâsına katılmıyan üç sahâbî pişman oldular. Yer yüzü kendilerine daraldı. Mâtem tutdular. Tevbeden başka çâre olmadığını anladılar. Tevbeleri kabûl edildi. Allahü teâlâ geçmiş günâhları afv eder.] Tevbe sûresi. Â. 118.] 6/25.

● Alçak dünyânın çöplüklerine bağlanıp [âşık olup] ve süsüne aldanmıyalar ve onun çok câzip [renkli]liği ile renklenmiyeler. Geçici ve yok olucudur. Sâbit değildir. Bir şeker bulanmış zehrdur. Ve altın kaplanmış necâsetdir ki, ebedî ölüme ve sonsuz hüsrâna götürür. 6/135.

● Mescid-i Nebevîde edâ olunan nemâz, onbin nemâza mu'âdildir (eşiddir). “H.” 4/64.

● Mescid-i Harâm'da kılınan nemâz, yüzbin salâta mu'âdildir. 4/64.

● Her müslimân kendi kudreti kadar verir ve lutf eder. Kudreti olmadığı hâllerde, mâzeret sâhibidir. 4/31.

● Müslimânın malının hurmeti, kanının hurmeti gibidir. “H”. 6/55. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 348.]

● “Müslimâna bir zahmetin gelmesi, onun günâhı sebebiyledir.” “H”. 4/119.

● Bir mü'mini mesrûr eden kimseyi, Allahü teâlâ mesrûr eder. 4/47.

● Dünyâda görülen şeylerin hepsi, zıllere bağlıdır ve hayâlden kurtulmuş değildir. 6/203.

● Müşâhede-i kalbî [kalbî müşâhede], ba'zı büyüklerden rivâyet olunmuştur. Lâkin onlara ol makâm'dan yükselme vâki' olmamıştır. Son nefese kadar bu müşâhedeye bağlanmışlardır. 5/68. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 344.]

● Müsâfaha her görüşmekde sünnetdir. Muayyen vakt ta'yîn etmek bid'atdır. 4/197. [İslâm Ahlâkı: 562.]

● Mudga-i kalbiye [kalbin eti=yürek] âlem-i halkdandır. Ve yeri sînedir [göğüsüdür]. 6/225.

● Mudga, on parçadan birleşmiş olup [meydâna gelmiş olup], her birinin tasfiyesinden sonra, aslın zuhûruna kâbiliyyeti olur. 4/20.

● Mutlakı mukayyed nasıl bulur. [Hakîkî varlığı, varlığı başkasına bağlı olan nasıl bulur.] Ve sonsuzu, sonu olan nasıl kavrayabilir. 5/120.

● Matlûba kavuşmak, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla mümkündür. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Matlûb-ı hakîkîden [hakîkî matlûbdan] her ne hâsıl olursa, kavuşanın anlayışının tehammülü kadardır. Ve onun kâbiliyyet ve anlayışına bağlıdır [anlayışı kadardır]. Matlûb ise, bu bağlardan uzak ve berîdir. [Onda yoktur ve Ondan ayrıdır]. Ve bu bağlardan çözülmüş ve ârîdir [arındırılmışdır]. Şimdi îcâb eder ki, himmetin fazlalığı bir mertebeye ola ki, idrâk kaydlarından [bağlarından] ve isti'dâd bağlarından dahâ üstün ola. Zîrâ mümkün, mâdem ki, imkân bağları ile bağlanmışdır, hakîkî matlûbdan nasıl hisse alabilsin. Mahlûk olmakdan temâmen uzak olmak mümkün değildir. 4/167.

● Matlûba sevgiden dolayı, onu beklemek, matlûbda kendinden geçmekden dahâ üstündür. 6/77.

● Matlûbu bu kısa dünyâ hayâtında, ona da'vet olunmuşken, [kucağına çekemiyen, kavuşamıyan], yarın huzûr-ı ilâhîye ne yüzle gider ve ne hîle ile behâne ve özr diler. 4/102.

● Matlûbu kendinde aramak lâzımdır. Kendinden hâricde bulunmaz. 6/49.

● Matlûb, âfâk ve enfüsün dışındadır. 6/183.

● Matlûb görünmeğe başlayınca [müşâhede olununca], bîcâre tâlib, yokluk sahrâsında kaybolup, ondan nâm ve nişân kalmaz. 6/181.

● Matlûb, fenâ ve bekânın, tecellîlerin ve zuhûrların, görme ve görülmenin, söz ve ma'nânın, ilm ve cehlin, ism ve sıfatın, zannedilenin ve hayâlde düşünülenin ötesindedir. 4/116.

● Karanlık geceleri zikr vazîfeleri ile aydınlatmağı ve seherlerde ağlamağı ve istigfârı ganîmet bileler. 4/40.

● Mazlûma yardımın fazîleti hakkında hadîs-i şerîf. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Mu'âz ibni Cebel hadîs-i şerîfinde, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” gördüğü rü'yâda hitâb-ı ilâhi... 5/5.

● Ma'rifet, zât-ı ilâhînin sırlarını keşf etmektir. Kerâmet, mahlûkların hâllerini keşf etmektir. Birincisi mabkûldür. 4/50. [Kıyâmet ve Âhret: 161, Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328.]

● “Günâhlar küfre götürür” hadîs-i şerîfi. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Me'âsî [günâhlar] yayıldığı vaktde, Hak teâlâdan gelen azâb, bütün ümmete gelir. İnsanlara isâbet eden azâb, sâlih-lere dahî isâbet edip, sonra Hak teâlânın mağfiretine ve rıd-vânına mazhar olurlar. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk], ne vücûd ve ne sâbit olması i'tibârıyla şey değildir. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Ma'dûm-ı mümkün için [mümkünün yokluğu için], vücûd-ı aynîden mukaddem [şu görülen varlığından önce], meşîyyetin sübûtu vardır. [Önceden yok idi denilebilir]. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Ma'dûm-ı mutlak [mutlak yokluk] ne sübût i'tibârıyla ve ne vücûd i'tibârıyla şey değildir. Ammâ, mümkün olan yokluk için, şu görülen varlığından önce, Allahü teâlânın irâdesiyle (Kün=ol) emrine muhâtab olup ve te'sîri kabûl eder ve vücûd-ü hâricde mevcûd olur. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Ma'rifet iki nev'dir. Âlimlerin ma'rifeti, bakmağa ve delîl getirmeğe bağılı olup, nefis yine serkeşdir. Sôfîlerin ma'rifetinde, sâlikin nefsi fânî olmuştur. 5/61. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 341, Kıyâmet ve Âhret: 99, Eshâb-ı Kirâm: 218.]

● Ma'rifet, ma'rûfda fenâ olmakdan ibâretidir ki, hakîkî ölümdür. Ve bu ölüm, derd ve muhabbetin netîcesidir. 4/227.

● Ma'rifet-i ilâhî [Allahü teâlâyı tanımak], hârikul'âde şeylerden ve mahlûkâtâ âid gizli şeyleri keşf etmektir. Dahâ üstündür ki, ma'rifet, Allahü teâlânın zâtının sırlarını keşf et-

mekdir. Pes; ma'rifet ile hârikul'âde şeyler arasındaki fark, Hâlık ile mahlûkun farkı gibidir. 4/50. [**Hak Sözü'n Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.**]

● Ma'rifetullah ki [Allahü teâlâyı bilmek ki], idrâk-i basît [geniş idrâk] ma'nâ olmak üzere, Velîler indinde karar verilmiştir. Ve insânî kemâlleri ona bağlı kılmışlardır. Onun dahî temâm olup ve kemâl bulması, nefsin kemâl ve itmînânına bağlıdır. 4/64.

● Ma'rifet-i Hak sübhânehu [Allahü teâlâyı tanımak] fe-nâ ve bekâya bağlıdır. 6/153. [**Cevâb Veremedi: 362, Hak Sözü'n Vesîkaları: 352.**]

● Ma'rifetin husûlü ve derece-i vilâyetin vüsûlü muhab-bete menûtdur [bağlıdır]. 6/153. [**Cevâb Veremedi: 362, Hak Sözü'n Vesîkaları: 352.**]

● Ma'rûf ve münkerin ta'rîf ve taksîmi. 4/29. [**Se'âdet-i Ebe-diyye: 89.**]

● Ma'lûmun olmıyan [tanımadığın] kimseye yumuşak davranırsan ve sendin kesilmiş olan kimseyi ziyâret edersen, sana zulm eden şahsı afv edip ve seni mahrûm eden kimseye ihsânda bulunursan, Allahü teâlâ derecenı yükseltir, terfî' buyurur. "Hadîs-i şerîf." 4/147. [**Herkese Lâzım Olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.**]

● Müflisânım âmede der kûyi tû,
şey'en lillahi ez-cemâl-i rûyi tû.

[Biz müflisleriz. Senin köyüne gelmişiz.

Allah rızâsı için, cemâlinden bize birşeyler ver]. 4/163.

● Muktediyât-i bedenıyyeden [bedenî ihtiyâclardan], ve ihtilât-ı halkdan [insanlar ile haşr-neşr olmakdan] kurtulma-ğa imkân yokdur. 4/160.

● Mükâtebe [büyüklerle mektûblaşmak], ma'nevî bağ-lantıyı kuvvetlendirir. Ve gıyâbında ona teveccüh edilmesine sebep olur. 4/42.

● Mekk-i Hüdâvendî celle şânühûdan [Allahü teâlânın al-datmasından] emîn olmayalar. Ve dâimâ sığınalar ve yalva-ralar ki, büyük işde karışıklık olmaya. 6/209.

● Mekşûfât ve meşhûdât, zılâl-i matlûbdur. [Keşf olunanlar, görülenler, matlûbun zilleridir.] Ayn-i matlûb değildir. [Matlûbun kendisi değildir]. 4/156.

● Meleklerin adedi, cin ve insanların toplam adedinden kat-kat fazladır. 4/11.

● Melekler, kendi hakîkatlerinin üstüne çıkamaz. İnsanların üstünleri, meleklerin hakîkatlerinin üstüne çıkarlar. 4/183.

● Melâmiye yolu, sôfiyye elbisesini giymiş ve tarîkatın mubâhlarına yapışıp, islâmiyyete yapışmağı avâma âid bilir ki, bu zân ve i'tikâd, ilhâd ve zındıklıktır. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Mümkün [yaratılan] vâcibin [yaratanın] aslını, hakîkatini nasıl idrâk edebilir. Sonradan olanın, devâmlı var olanı kavraması hayâldir. Ebedî mahrûm kalmak, hüsrâna uğramak ve eleme düşmek elbette olur. 5/52.

● Mümkünün [yaratılanın] olgunluğu, kullukda tam olmak ve Allahü teâlânın ilahlığını kabûl etmektir. 4/173.

● Mümkün için zât yoktur. Cümle görünenler, i'tibârât-i zâtiyyedir. Ademdir [yokluktur] ki, birşey değildir. Mümkünün zâtı durumunda olan sıfat ve fi'ller de emânetdir. 5/50.

● Mümkünün kendisi ademdir ki, o aynada, kemâl sıfatın aks etmesi ile, vücûdu gösterir olmuştur. Ve bu aks etme vâsıtası ile, ademiyyet-i zâtiyyesini [zâtı yokluğunu] ve noksanlık ve yaratılışındaki şerri unutup, emânet olan kemâlât sebebi ile kendini hayr ve kâmil hayâl eylemiştir. Ve bu fâsid hayâlden ve cehl-i mürekkebdan dolayı, benlik ve kendini beğenmenin kaynağı olmuştur. 5/133.

● Mümkünde hayr ve kemâl kısmından ve vücûd ve vücûdün tâbî'lerinden [bağlılarından] her ne mevcûd ise, vücûb mertebesinden istifâde edilmiş, emânet olarak alınmıştır. O mertebenin sıfatının yansıması ve parlamasıdır. 4/88.

● Mümkün [yaratılan], her ne kadar, Allahü teâlâyâ “celle sultânühü” yaklaşıp, kemâl dereceleri tahsîl eylese, rûh

ve beden olarak yine mahlûkdur. Ve sonradan olmadır ki, bütün mâsivâ, Allahü teâlâdan gayri ne varsa hepsinin hâdis olmasında, din sâhiblerinin icmâ'i hâsıl olmuştur. İnkâr eden kâfirdir. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Mümkînât [yaratılanlar], âhret hayâtında, sıfatın varlığında mevcûd olan hüsn ve cemâlin mazharıdır ki [mümkînan Allahü teâlânın hüsnü cemâlini görüyor], lâkin, bu fânî dünyâda mümkünin yokluğu ciheti terbiye edilip, sıfatın muhtemel yokluğunda görünen güzellik ve iyiliğe mazhar kılmışlardır. Zîrâ, vâcib olan sıfatların mevcûd olan yönlerinde güzellik ve iyilik var olduğu gibi, yokluk ihtimâlleri yönünde dahî güzellik ve iyilik sâbitdir. Lâkin yoklukta görülen güzellik onunla örtülmüş gibidir. Onun için âhret ni'metleri makbûl ve râzı olunan şeylerdir. Dünyâ ni'metleri ise, râzı olunmayan şeylerdir. 4/123.

● Mümkînâtın cümlesi, ba'zan var, ba'zan yokdur. [Kaydılı yoklukdur.] Bunlar mutlak yokluk değildir. 5/50

● Mümkînât, vehm mertebesinde yaratılmışdır. Ayrıca hâricde değildir. Allahü teâlânın yaratması ile görünmektedir. 4/5.

● Mümkînler, a'razların topluluğudur. Zâtîyyet ve cevherlik onda bulunmaz. 4/5.

● Mümkînler, ism ve sıfatları gösterdiği için, sıfatlardan fâidelenemezler. Yokluğun sıfatı olması, sâlikin zâtının yok olmasıdır. Zîrâ onun zâtı, sıfatın ötesinde, başka birşey değildir. 6/167.

● Mümkînât, vücûddan uzaktır. [Hakîkî varlık değildir. Mevcûddur. Yaratılmışdır.]. Bir adem [yokluk] olup, kemâlâtın yansması sebebi ile görünüş peydâ eylemiştir. [Görünüş kazanmıştır.]. 4/217.

● Mümkînlerde herbir ism için çok zıllar vardır. 4/47.

● Mümkînler, vücûd sıfatının kemâlâtının zıllarının yansması ile [mevcûd olmadığı hâlde] görünmekdedirler. Aslın kemâlâtı parlayınca, zılların kemâlâtı yok olup, asla ka-

vuşup, ârif dahî yokluk sahrâsına teveccüh ile [yönelmek ile] hakîkî fenâ hâsıl olur. 6/213.

● Mümkînât ne ayn-ı zât, ne de gayr-i zâtdır. Meselâ, ay-nadaki Zeydin sûreti, ne Zeydin aynı, ne de gayrı olduğu gi-bidir. 6/16 [Cevâb Veremedi: 358, Kıyâmet ve Âhret: 104.]

● Mümkînât kendilerinde zuhûr ve kendilerini halk eyle-mek i'tibâriyle kâmilten mardî'i ilâhîdirler. Kabîh ve gayr-i mardî olan onu, kesb eylemekdir. 6/62.

● Men istevâ yevmânî fehüve magbûnün “hadîsi”. [İki günü aynı olan aldanmışdır. Ya'nî, her gün ilerlemeyen al-danmışdır.] 6/64

● Men arefe nefsehû fekad arefe rabbehû [Kendini tanı-yan, Rabbinî tanır] hadîs-i şerîfinden murâd, insandır ki, on latîfeden meydâna gelmişdir. Nefs latîfesi bu latîfelerden bi-ridir. Lâkin, latîfelerin reîsidir. Bu hadîs-i şerîfdeki nefis latî-fesinden murâd, mümkündür ki, insanda mevcûddur. [İnsanın dayanak yeridir. İnsan onunla vardır.] 5/137.

● Men seetehü seyyietün ve serretehü hasenetün fehüve mü'minün. “Hadîs-i şerîf”. [Yapdığı kötülüğe üzülen, iyiliği-ne sevinen kimse mü'mindir.] 6/164.

● Men hâme havlelhumâ yûşekü en yeka'a fihî. [Harâm-lar Allahü teâlânın koruluğudur [bağçesidir]. Her kim sürü-sünü korunmuş erâzî etrâfında otlatırsa, o koruluğa düşmesi yakın olur. Ya'nî, şübheli şeyleri yapan kimse, harâm da işle-yebilir.] 6/157.

● Men lem yezuk lem yedri [Tatmıyan bilmez.]. 6/245.

● Men lezimel istıgfâre ce'alellâhü lehü min külli dîkın mahracen ve min külli hemin ferecen ve razekahü min hay-sü lâ yahtesib. [İstıgfâre devâm edeni, çok okuyanı Allahü teâlâ derdlerden, sıkıntılardan kurtarır. Onu hiç ummadığı yerden rızklandırır.] “Hadîs-i şerîf.” 5/80 [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 344]

● Men iştâka ilâllahi fel-yestemi' kelâmellah.[Kim Alla-hü teâlâya müştak ise [çok istiyorsa], Onun kelâmına kulak

versin.] 5/139.

● Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir. 4/17.

● **Men kâle lâilâhe illallahü hüdimet erbeatü âlâfin minel kebâir. [Bir kimse Lâ ilâhe illallah derse, dörtbin büyük günâhı afv olur.] “Hadîs-i şerîf” 6/7**

● Münâfık, muhabbet iddiâsında bulunup, düşmanından teberrî etmiyendir [kaçınmıyandır]. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Minber ile Kabr-i şerîfleri arası, Cennet bağçelerindedir. 4/70.

● Müntehî o kimsedir ki, sevgilinin başlangıcına yetişmiş olup ve seyr-i ilallâhî kat'edip [gecip], seyr-i fillah ehli ola. Ma'sûkun kemâlâtına nihâyet yokdur. Her bir anda bir kemâl ile tecellîye kavuşmaktadır. 6/138.

● Müntehînin yükselmesi, nemâz ibâdetine bağlıdır. 4/194.

● Müntehî, ilm sâhibi değildir demekden murâd, ahvâlin tafsîline âid ilmi yokdur. Mutlaka ilmin yokluğu değildir. 4/88.

● Müntehî'î mercû'înin ünsleri, mahbûbun tâ'at ve ibâdetindedir. Ve onun mahlûkâtının edâ-yı hukûkındadır. Alel-husûs, mi'râc-ı mü'min olan nemâzda üns-i hâsları vardır. Bir mertebede ki, onun hâricinde güyâ muattal ve bîkârlardır. Husûsan ki, mahbûbiyyet-i zâtiyye ile müşerref olan ve vilâyet-i Muhammediyyeye peyveste olan cemâ'atin ünsleri tâ'atdadır. Ve himmetleri, tekmil-i nemâza masrûfdur. Uluvv-i himmetlerinden nâşî, şühûd ve müşâhedeye kanâat etmezler. Zîrâ yakîn üzere bilirler ki, bu neş'enin mekşûfât ve meşhûdâtı zılâl-i matlûbdur. Ayn-i matlûb değildir. Ve matlûb-ı mutlak, bu mukayyedât ve müşâhedâtdan müber-râdır. 4/156.

● Mansab sâhibi, elbette ilm sâhibidir. 4/24.

● Yasaklardan men' etmek husûsunda, korku olmadıkça, emr-i ma'rûf ve nehy-i anil münker eylemek, sizlere vâcibdir. Eğer korku mevcûd ise, susmak sizlere halâl olur, "hadîs-i şerîfi". 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Ölüm ve kıyâmeti tezekkür ve tefekkürden hiç geri kalmıyalar. (Câetirrâcîfetü tetbeuher râdifetü.) [Birinci nefhâyı (sûrun üfürülüşünü), ikinci nefhâ ta'kîb eder.] 6/226.

● Ölüm, âhîret ahvâlinin [hâllerinin] başlangıcındandır. O makâmda şühûd [görmek] dahâ kusûrsuz ve eksiksizdir. 6/203.

● Mevt [ölüm]den herkes korkar. Fekat, ölüm insana fitneden hayrlıdır. "Hadîs-i şerîf". 4/32.

● Mevcûd, nefs-ül-emrde ma'dûm [yok] olmaz. Ve ma'dûm mevcûd olmaz diye i'tikâd [inanmak], hukemânın yoludur ki, âlemin kadîm olmasına müncer olur [bağlı kalır]. Ve inanan kâfirdir. 4/230 [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Hakîkî mevcûdün, mevhûma hiç münâsebeti yokdur. 4/141.

● Mevcûda râzı olup, çoğalmasına tâlib olalar. 6/206.

● Mûsâ aleyhisselâmın mebde-i te'ayyünü kelâm sıfatıdır. 4/88.

● Mûsâ aleyhisselâma cevâben, nemâz sana burhân, oruc Cehennemden siper ve sadaka sıcakdan gölge ve zikr nûrdu, buyurulduğu. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Mûsâ aleyhisselâm, sevenler halkasının başı ve Resûllerin sonuncusu, muhabbet olunmuşların başıdır. 4/74

● Mûsâ aleyhisselâmın fe-ehâfû en yaktülûni. [Şuârâ sûresi 14.cü âyet-i kerîmesinde, (beni öldüreceklerinden korkuyorum)] buyurması, teblîg-i risâletden özr ve ibâ değildi. Beyân-ı hâl [hâlini beyân] idi. 5/53.

● Mehdî aleyhirrahmenin [meşhûr olan Mehdinin] asâletden nasîbi, Îsâ aleyhisselâm yolu iledir. 4/192.

● Meyyit için düâ, Fâtihâ, sadaka ve istigfâr ile imdâd ve i'ânet (yardım) lâzımdır. 4/178. [**Eshâb-ı Kirâm: 272.**]

● Meyyit için sadaka vermeğe niyyet ederken, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”i teşrîk (ortak) etmemelidir. Zîrâ meyyit Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”e ihdâ (hediye) etmekle bereketlenir. 5/36 [**Hak Sözü'nün Vesîkaları: 336.**]

● Meyyit için sevâb niyyeti ile, Allah rızâsı için fakîrlere yiyecek vermek ibâdetdir. Lâkin vakt ta'yîni yoktur. 4/11.

● Meyyite zevcesinden gayrisinin üçgünden ziyâde kederlenmesi meşrû' değildir. 4/11.

● Mirzâ Emânullah Burhânî'nin fazîleti hakkındadır. 6/70.

● Mü'mine, âsî olan kimseyi görüp, men' etmemek lâıyk değildir. [Bunun için, bid'at sâhiblerinin ve harâm işliyenlerin kitâblarını okumamalıdır.] 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

— N —

● Nârdan [ateşden, Cehennemden] kurtuluş, hayr sâhiblerinin seyyidine bağılılık, Cennete girmekde, arkasına takılanların, peşinde gidilenlerin en fazîletlisine uymağa bağılıdır. 4/10. [**İslâm Ahlâkı: 544.**]

● Nâs'ın [insanların] hayırlısı, Allahü teâlâ için [harâmlardan] sakınan, sıla-i rahm eden [akrabâyı ziyâret eden] ve emr-i ma'rûf ve nehy-i münker eden kimsedir. “Hadîs-i şerîf” 4/29. [**Se'âdet-i Ebediyye: 89.**]

● Nâkıs şeyhden, kâmil gelmez [kusûrludan mükemmel gelmez] ve sâlikin [tesavvuf yolcusunun] kâ'biliyyeti yok olur. 4/145.

● Nübüvvet sona ermiş [bitmiş] ve vahy kesilmiş [nihâyet bulmuş] ve din kemâl bulmuş ve ni'met temâm olmuştur. Hangi hüccet ve senet ile böyle bir dîn-i metini, bir kimse değiştirebilir?, [ya'nî kimse ortadan kaldıramaz], Peygamberlerin vahy ve ilâhî sözü ile tesbît edilen ve kat'î

olarak berâberce söylemiş oldukları kelimelerini [hepsinde müşterek olan kelimeyi] kendi hayâl ve görüşü ile değiştire ve ortadan kaldıra. [Değiştiremez ve ortadan kaldıramaz.]. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Necâtın [kurtuluşun] sünnete uymakta ve bid'atden sakınmakta olduğunu yakînen bileler. [Bunun için bid'at sâhibleri ile ve harâm işleyenler ile arkadaşlık yapmamalıdır.] 5/89. [Eshâb-ı kirâm: 275.]

● Necât-i uhrevî [âhıretde kurtulmak] ulemânın fetvâsına bağlıdır. Sâlih, sağlam olan ulemânın hilâfına olan keşfler i'tibârdan sâkıttır. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhıret: 376.]

● Necâtı [kurtuluşu], Hak teâlânın sonsuz rahmetinden ümmîd edeler. Ve tâ'ati, onun rahmetinin eseri olarak kabûl edeler. 4/92.

● Nisbet-i bâtın [bâtının bağlılığı] ne kadar yüksek olursa, o kadar cehâlete yakîn olup, zâhiri bî halavet eder. [Zâhir tad alamaz.]. Zîrâ bâtıdan çok uzak olur. 4/138.

● Nisbet-i bâtın [bâtının nisbeti] ne kadar derk-i zâhire gelmeyip, ondan [bedenden, zâhirin anlamasından] uzak olursa, o kadar çok parlak [nurlu] olur. 4/138.

● Nisbete adem-i ilmden [ilmin yokluğundan] dolayı nisbet-i bâtını [bâtının nisbeti] mutlakâ nefy eylemek mümkün değildir. Zîrâ ekseriyâ vâki'dir ki, bâtın için bu neş'eye [dün-yâya] münâsib bir nisbet hâsıl olur. Ve zâhirin aslâ ona ıttılâ'ı, haberi olmaz [zâhir aslâ onu bilmez] ve nefy eder. 4/61.

● Kadınlar ile sohbet [konuşmak], dünyâyâ bağlanmağa meyle sebebdır. Ve Hak sübhânehudan gâfil eder. [Bunun için, kadınların bulunduğu yerlerde çalışmamalıdır.] 4/171.

● Nasîhat zâhiren acıdır. Se'âdet mend [bahtiyâr] o kimsedir ki, onu şeker gibi tenâvül edip, ma'nevî tad almaktan hissedâr ola. 4/112.

● Nazar ber kadem, hiyn-i mürûrda [yürürken] nazarı kadem üzere rast olmaktır [ayaklarına bakmaktır] ki... 4/165.

● Ni'metler ve hasenât fadl-ı ilâhîdir. Hayrlı işler, vücûd ni'metine bile mükâfat olamaz. 4/119.

● Nefsin makâmı dimâgdadır. 6/67.

● İnsanın nefsi ve vesvese veren şeytân, kendisine düşmandırlar. Maksudları, terbiye eden ve ma'bûd olan [tapınılan] ve hakîkî ma'bûd olandan insanı uzaklaştırıp, [ona itâ'at ettirmeyip], onun mâ-sivâsına bağlarlar. [Mahlûklara bağlarlar.] Ve gizli ve açık şirke delîl olurlar. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Nefs-i emmâre ademdendir. Kötülükleri ademden kesb etmiştir. [Almışdır.] Üstâdı iblîsdir. Lâkin kötülük yapmakda, isyânda, iblîsi geçmiştir. 5/91.

● Nefsin kendisi kötülük ve isyândır. Kendini hayr ve kâmil bilerek, cehâletin merkezi [tedâvî edilmeyen şekli] olmuştur. 6/229.

● Nefse muhâlefet etmek [vera' üzere] hareket, cihâd-ı ekberdir. [Büyük cihâddır.] 4/64.

● Nefse, hayrlı amelleri ityân [yapmak], kötülüklerden kaçmaktan kolaydır. Emrlere uymakda nefsin rızâsının yokluğu, kendisinin bir kayde bağlı olmak istemediğindendir. Emrleri yapmak, yolu ile değildir. Nefse çok zor gelen, ona muhâlif olan, men edilenlerden kaçmasıdır ki, bunun ecri mudâ'afdır. 5/112.

● Nefsin itmînânından evvel meydâna gelen islâmın erkânı, nemâz, zekât ve oruc ve hac ve cihâd ve diğer güzel ameller, amellerin sûretidir. Zîrâ, nefs-i emmâre henüz isyândadır. 4/64.

● Nefs-i mutmainne, kat'î nas ile Cennet ile müjdelenmiştir. Lâkin, mutmainne olmanın, muayyen [belli] şahsda meydâna geldiğini bilmek kat'î değildir. 5/116.

● Nefs mutmainne olunca, dimâgdan göğüs tahtına istikrâr peydâ eder [yerleşir]. 6/79.

● Nefs-i emmârenin tahrîb ve mu'âdâtı [karşılıklı düş-

manlığı] cihâd-ı ekberdir. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Nefsin, itmînândan sonra, terakkiyâtında [yükselmesinde], zikir, tevbe ve huzûrun zevâli [unutulması, gitmesi] lâzımdır. 4/145.

● Nefs, on latîfeden birisi ve diğerlerinin reîsidir. Bizzât, semâvî ahkâmı inkâr edip, kendini üstün görmek ve kibrli olmak onda vedî'adır [emânetdir]. Ve emmâre-i bissû vel-fahşâdır. [Kötülüğü emr edendir.] Sofiyye-i aliyyenin sülûk yolları, onun islâhı ve islâmı ve tathîr ve itmînânı içindir. Nefs-i emmâre, rezîl sıfatlarından kurtulup, islâmı kabûl eyledikde, evvelâ levvâme olur, sonra mülheme ve sonra tedricen fenâ-yı etemm ve bekâ-yı ekmel tavassut ederek, mutmainne olup, cehl-i mürekkebden kurtulup, ve ilâhî ma'rifete yakınlığa kavuşur. Bunların cümlesi, sıfât-i nefsdır. 5/137.

● En-nefsü kettıflı. [Nefs, çocuk gibidir.] 5/47.

● Nefs-i merdûdın [inkâr eden nefsin], tereddüd ettiği zemân, kalbine gelen husûs ile amel et. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Nefse sükûnet [rahâtlık] getiren ve kalbi mutmain kılan şey, iyi ve hayırlıdır. Bunun aksi, müftîler fetvâ verseler de, iyi değildir. "Hadîs-i şerîf." 5/131.

● Yakınların nafakası vâcibdir. Onu kazanmak şarttır. Ve halâl olmak lâzımdır. Geri kalan zemânı zikre ve fikre harcamalıdır. 6/88.

● Nef-yi isbât [Lâ ilâhe illallah, ya'nî, Allahü teâlâdan başka ilâh yokdur. İbâdet olunacak sâdece o vardır]ın, cüz'i evveli ile [birinci kısım ile] isti'dâtlı bir sâlik [tesavvuf yolcusu], hakîkî matlûbun mâsivâsını nefy edip [yok edip], ikinci cüz'i [kısım] ile hakîkî ma'bûdün varlığını isbât eder ki, sülûkun hülâsasıdır. 4/145.

● Nefis elbise ile imtiyâz [zâhir olmak] ve sevb-i hasîsden [hasîs elbiseden] sakınmak lâzımdır. 5/106. [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Nemâzda hudû' [Allah korkusu], nazarı [bakmağı]

secde edilen yere bakmağa mahsûs kılmak ve ta'yîn eylemekdir. 5/119.

● Nemâzdan sonra, hâcetlere kavuşmak için Fâtîha okumak bid'atdır. 4/197 [İslâm Ahlâkı: 562.]

● Nemâz bu sûrete maksûr değildir. [Ya'nî bu dış görünüşünde değildir]. Gayb âleminde bir hakîkati vardır ki, diğer hakîkatlerin üstüdür. Tâ o hakîkate yükselmedikçe [kavuşmadıkça], onun kemâli nasıl anlaşılır. O hakîkat, bu sûret ile kâimdir. Nemâz, bir gönül alan sevgilidir ki, güyâ onun dış görünüşü, bu mecâz âleminde, bu erkân-ı mahsûsa ile [nemâzın erkânı ile] meydâna çıkmış ve güzel edâları, bu kıyâm, ku'ûd ve âdâb ve huşû' ile açığa çıkmıştır. O sûret ile alâkası olmayan, o sûreti yapmıyan kimse, bu erkânın hakîkatini nasıl fehm eder. 4/181.

● Nemâzın hakîkati, bütün hakîkatlerden üstün ve müşâhedelerden ve tecellîlerden yüksektir. 5/87.

● Nemâzda erkân ve âdâb ile meşgûl olalar. Zikr için evkât-ı kesîre vardır. 5/119.

● Nemâz maksaddır. Diğer ibâdetler nemâzın vesîleleridir [yardımcılarıdır]. 4/224.

● Nemâzdan sonra secde câiz değildir. 4/142.

● Nemâzları müstehab vaktlerinde ve cemâ'at ile edâ edeler [kılalar]. Belki, ilk tekbîri imâm ile almağı terk etmîyeler. 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Nemâzları cemâ'at ile edâ eden kimse, sıratı şimşek gibi geçer. "Hadîs-i şerîf." 5/67. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 343.]

● Nemâzda meşgûl eden, renk, nakş ve resm ve [yazı] ve benzerleri mekrûhdur. 5/106. [Kıyâmet ve Âhret: 101.]

● Nemâz hakkında, (izâ kâme-l-abdü fis salâti fütihat lehü ebvâbül-cinâni ve küşifet-il hucübü beynehü ve beyne Rabbihi vestakbelet-il hû-rül in....) ilâ âhîril Hadîs-i şerîf. [Bir kul nemâza kalktığında, Cennet kapıları ona açılır. Rabbi ile arasındaki perdeler kalkar. Hûr-iîn onu karşılar.] 4/14.

● Nemâzın hakîkati, bütün hakîkatlerin üstündedir. 6/224.

- Nemâzı, tûl-i kunût ile ve âdâbı ve şartları ile edâ ederler. 5/146.
- Nemâzın makbûlü, tûl-i kunût ile olanıdır. “Hadîs-i şerîf”. 5/79.
- Nemâzda meydâna gelen keyfiyyetin [hâl’in] gayr üzere bir kaç mertebe üstünlüğü vardır. Ve bu huzûr, asâleti muhbirdir [asâletin haber vericisidir]. 5/58.
- Evde kılınan nemâza bir sevâb, câmi’de kılınırsa yirmi-beş sevâb, Cum’a mescidinde beşyüz sevâb, mescid-i Aksâda beşbin, mescid-i Se’âdetde ellibin, mescid-i Harâmıda yüzbin sevâb vardır. 5/67. **[Hak Sözü’n Vesîkaları: 343.]**
- Farz nemâzda lezzet, müntehîden başkasına müyesser değildir [nasîb olmaz]. 4/225.
- Farz nemâzda hâsıl olan keyfiyyetin, diğer vaktlerdekilere üstünlüğü vardır. 5/146.
- Nemâzda, kul ile Allahü teâlâ arasındaki perdeler kalır. “Hadîs-i şerîf.” 4/230. **[Se’âdet-i Ebediyye: 959.]**
- Nemâzda perdelerin kalkması, müntehîlere mahsûsdur. 6/127.
- Nemâz, mü’minin mi’râcıdır. “Hadîs-i şerîf.” 6/203.
- Nemîmeye ruhsat vermek [söz taşıyana izin vermek], nemîmeden eşedir [söz taşımaktan kötüdür]. 5/123.
- Nemîme istimâ’ edeni [nemîmeyi dinleyeni] tasdîk etmemelidir, dinlememelidir. Zîrâ nemmâm [söz taşıyıcı] müslimânlar indinde [yanında] kötü kişidir. İkinci olarak: Söz taşıyanı [nemmâmı] söz taşımaktan men’ etmelidir. Zîrâ kötü’nün men’i vâcibdir. Üçüncü olarak: Tanımadığı şahsa söz taşıyıcılık sebebi ile sû’î zan etmemelidir. Zîrâ müslimânlara sû’î zan harâmıdır. Dördüncü olarak: Nemmâmın [söz taşıyıcının] verdiği haberi tecessüs etmemelidir [araştırmamalıdır]. Zîrâ tecessüs harâmıdır. Beşinci olarak: Nemmâmın haber verdiğini, nemmâm gibi, başka kimseye söylememelidir. 5/123.

● Nâfilelerin, secde, rükû ve kavmesinde, hadîs-i şerîflerde geçen düâları okurlar ise güzeldir. Fakîr de bu düâları bir risâlede topladım. Eğer ondan ezber ederler ise, münâsibdir. 5/154.

● Nûh aleyhisselâm dokuzyüzelli sene da'vet etdi. Kavmi eziyyet etdi. 4/24.

● Nûh aleyhisselâmın mebd-i te'ayyünü ilm sıfatıdır. 6/118.

● Nûr evvelâ sadra dâhil olur. 6/225.

● Nûr sadra dâhil olmanın alâmeti [kalbe nûr gelmesinin işâreti], dâr-ı gurûrdan ictinâb [geçici olan dünyâ arzûlarından kaçınmak], dâr-ı karara [kalıcı olan âhirete] meydirdir. "Hadîs-i şerîf." 4/227.

● "Nûrüs semâvâtî...." âyet-i kerîmesinin tefsîri. 4/113.

● Nûr-ı kalb, asfer [sarı], nûr-ı rûh, ahmer [kırmızı], nûr-ı sır, beyâz, nûr-ı hafî, esved [gizli siyâh], nûr-ı ahfâ, ahdar [yemyeşil]dir. 5/52.

● Nûrdur ki, sebeb-i izhâr ve zuhûrdur. 6/216.

● Nûr-ı sırf-ı şühûdü âsâr-ı bekâdandır. 6/63.

● "Nevm-ül-ulemâ-i ibâdetün" [Âlimin uykusu ibâdetdir] hadîs-i şerîfi ile medh olunan âlimler, mal ve mevki' düşünmiyen, dünyâyâ rağbet etmiyen âhîret âlimleridir. 6/232.

● Nevmdede [uykuda], eklde [yemekde], söylemekde, i'ti-dâl üzere olmağa riâyet gerekdir. 4/14. [Se'âdet-i Ebediyye: 118.]

● Nevmin mevt ile [uykunun ölüm ile] münâsebeti olduğundan, ba'zı devletmendlere [devletlilere] hıyn-i nevmde [uyku anında] bir hâlet rûnümâ olur ki [bir hâl meydâna gelir ki], ölüme benziyen bir hâl ve hâlet-i yekazaya tefevvuk sâhibi olur. 4/109.

● Niyyet-i sâlihaya makrûn olan [Sâlih niyyete yakın olan] mubâh dahî, müstehabba dâhil olur. 6/132.

● (Vebtegû ileyhil-vesîlete...) [Mâide sûresinde, Ona kavuşmak için vesîle arayınız!] buyurulmuştur. Bu râh-i gaybül-gaybda, mürşid-i kâmilin yardımı olmadıkça, yol almak ve sülûk eylemek çok zordur. Mecâzî sultânın [dünyâ sultânlarının] huzûruna vesîlesiz kavuşmak mümkün değil iken, hakîkî sultânın dergâhına [kavuşmak için], vesîle zarûrî lâzımdır. 6/17.

● Vâridât, beşârât [müjde] ve yüksek işâretler ve ma'rifetlerin, esrârın zuhûru, kâmil olmağı gösterir. Lâkin, kemâl sâhibi olmanın şartı değildirler. 4/122.

● Vâkı'ât [rü'yâlar] sahîh olduğu takdîrde, kuvvetin müjdesi ve isti'dâtdır. Husûle delâleti [işâreti] yokdur. 4/24.

● Vâkı'aları [rü'yâları] müjdeci bileler. Uyanık iken ne meydâna gelirse, ona i'tibâr edeler. 4/205.

● Vâlîde, peder, dede ve hocaya, islâm dînine uygun olan, rüçû' ve tevâzu' hakîkaten Hak teâlâyadır. 4/79.

● Bir vâlînin himâyesinde ibâdet edenlerin amelleri gibi, o vâlîye de Hak teâlâ ihsân eder. 6/64.

● Ve 'mür ehleke bis-salâti vastabir aleyhâ lâ nes' elûke rizkan nahnü nerzûkûke-vel-âkıbetü lit-takvâ. [Ya Muhammed "sallallahü aleyhi vesellem"! Ehl-i beytine ve ümmetine, nemâzı emr et! Geçim darlığına sabr edin! Senin ve onların rızkını vermek için çalışmanı istemiyoruz! Muhakkak sana ve onlara rızkı biz veririz. Sen kalbinle âhîret işine ihtimâm eyle. Güzel son, müttekîler içindir. (Tâhâ sûresi 132. Âyet-i kerîmesi meâli)] 6/127.

● Her vârid ki [hâsıl olan, meydâna gelen ki] zâhir ola [meydâna çıka], şükrünü yapıp, onda temkin [temekkün] husûlinden sonra, ondan yükselmek talebinde olalar. 4/104.

● Vitrden sonra secde yapmanın haberlerde ve eserlerde aslı yokdur. Hind memleketinde amel olunur. Ehl-i arabda onunla amel yokdur. Ve hakkında fıkıh-ı muhtârdan

dahî rivâyet yoktur. Şâfi'îye, tahrîmine kâiller, Hanefîye, onu bilmezler. "Sünen-i hüda". 4/142.

● Vücûb mertebesi, esmâ [isimler], sıfat, şu'ûn ve i'tibârâtı [i'tibârları] toplamıdır. Ve fenâ ve bekâ bu mertebededir. Zât mertebesinde, i'tibârlardan bir i'tibârı mülâhazasız, fenâ ve bekâ mütasavver değildir. 6/8.

● Vücûd için, Hak sübhânehûnun hakîkatidir demek, Ehl-i sünnet i'tikâdına uygun değildir. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Vücûdün, zât-i teâlâya bağıllığı, bir şeyin meydâna geldiği yerden çıkmasına nisbeti gibidir. 4/85.

● Vücûd, kevn [olma] ve husûl [açığa çıkma] ma'nâsındır. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Vücûd, şey'in mertebelerden bir mertebede ve âlemlerden bir âlemde, ya'nî hâricde zuhûrudur. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Vücûd ve onun tevâbi'i, sıfât-ı hâssa-i ma'bûddur. Mümkinde vücûd-ı zıllî sâbitdir ve müste'ârdır. 6/126.

● Vücûd-i mümkün [mümkünlerin vücûdu], Hak teâlânın vücûdunun zıllıdır. Ve mümkünlerin sıfatı, vâcib-i teâlânın kemâlâtının zilleridir. 4/63.

● Vücûd-i mâsivâ [mahlûkların vücûdü, varlığı] mecâzî vücûddur. Mecâzî vücûd zihnlerde, hakîkî vücûd olduğu için, Sâlik [tesavvuf yolcusu] onun hakîkî ünvânını nefy eder ki, mecâz, hakîkatin varlığı ile bilinmiye, olmiya ve Hak celle ve âlânın hakîkî vücûdü ile ortak olmaya. 4/152.

● Vücûd-i beşerînin nefyine bir sa'at sa'y eylemek [gayret etmek, uğraşmak], ibâdet ehlinin nice yıl ibâdetlerinden dahâ iyidir. 4/58.

● Vücûd-i âbid der-meyân olan ibâdet [ibâdet edenin (âbidin) vücûdünü düşünerek yapılan ibâdet], Allahü teâlâya lâıyk değildir. O makâmda hâlis din isterler ki, ortağa râzı değildir. [Allahü teâlâ, kendine şerîk, ortak yapılmasına

râzı olmaz.] 4/31.

● Vücûd için üç mertebe vardır: Biri, vehm mertebesidir. Enbiyâ ve melekler ve kümmel-i Evliyâ bu mertebeden hâricdir. İkincisi, nefs-ül-emr mertebesidir ki, sıfat ve ef'al-i ilâhî, Enbiyâ ve melâike ve neş'e-i âhuret bu mertebededir. Üçüncüsü, mertebe-i hâricdir ki, zât ve sıfât-i semâniyye-i vâcib-il-vücûd o makâmda mevcûddur. 4/85.

● Vücûd-i zihnî ve hâricî, mertebe-i imkânda taksîmdir. Mertebe-i teâlâda ne hâricin ve ne ilmin güncâyışı [sığması] yoktur. 4/85.

● Vücûd-i vehmî, aynada eşyânın sûretinin vehmi gibidir. O sûret, cevher [madde] olmayıp, kendileri ile kâim olmadıkları gibi, araz gibi, mahalsiz [yersiz] değildirler. Ve aynaya hulûl ve sereyânları da yoktur. 6/46.

● Vücûd-i vehmî, ilm-i ilâhîde mevcûddur. Hak sübhâne-hû, âlemi bu mertebede halk buyurmuştur [yaratmıştır]. Hâricde mevcûd değildir. 4/152.

● Vücûd, ademin [yokluğun] zıddı değildir ki, ademin [yokluğun] yok olmasında vücûd lâzım gele. 4/230. [Se'âdet-i Ebediyye: 959.]

● Vücûd, her hayr ve kemâle mebde' [başlangıç], adem [yokluk], her şer ve nâkisa menşe'dir. 6/162.

● Vücûd, her hayr ve kemâle mebde'dir [başlangıçtır] demek, her hayr ve kemâl Hak sübhânehûdan fâizdir [ya'nî ondan gelir] ve vücûd, o feyzin vüsûline vâsıtaadır. 4/85.

● Vücûd-i adem ta'bîrinin tarîkatde ma'nâsı, fenâ üzerine terettüb eden [âid olan] bekâdır. 4/165.

● Vücûd-i ademin sâhibi, vücûd-i beşeriyyete avdetden emîn değildir. Lâkin, vücûd-i fenânın sâhibi onun hilâfıdır. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhuret: 376.]

● Vücûd-i beşeriyyetden kıl kadar dermeyân olunca, nef-yü isbât kelimesiyle kendi ulûhiyyetini isbât eder. Ol cenâba lâyük olmaz. Bu marazdan [hastalıktan], şifâyâb olma-

ğa [şifâ bulmağa] imkân yoktur. Bu gizli [ince] şirkden kurtulan, avlanılamıyan anka kuşu hükmündedir. 6/116.

● Vücûd ve îcâdın varlığı hûbdur [sevgidir]. 4/113.

● Vahdet ve kesret birbirinin zıddıdır. Vahdete tâlib olana kesreti terk etmek zarûrîdir. Sâlik, her ne kadar kesret [çokluk] tarafı ile ülfet ederse, dûr ve mehcûr-ı vahdetdir [vahdetden uzak olur]. Hem taleb ve muhabbet tarîkiyle [yolu ile] ve hem dîd ve dâniş [görmek ve bilgi] cihetinden vicdânî olmak gerekdir. 6/51.

● Vahdet-i vücûd erbâbı [ehli], heme-üst [herşey Odur] deyip, mukayyedâtı ayn-ı mutlak hayâl ederler [sonradan var olanları, mutlakın aynı zan ederler]. 6/73.

● Vahdet-i vücûd ehli, halk [yaratılanlar], hakkın bu kisve ile meydâna çıkışı ve hakkın bu âsâr [eserler] ve ahkâm ile tahakkukudur deyip, hiçbir şeyde kötülük ve kötülüğün aslı yoktur. Eğer var ise, nisbî ve izâfidir derler [var kabûl edilebilir, derler]. 6/62.

● Vahdet-i vücûda kâil olanlar [vahdet-i vücûd ehli], Hak celle ve âlâya mutlak [kayıtsız, şartsız] derler. Ve mah-lûkât, o mutlakın bir şarta bağlılarıdır, derler. Eğer mutlakı, mukayyemat [bağlılar] mertebesine hâs [mahsûs] bilirlerse ve ona diğer vücûd isbât eylemezlerse [ayrıca bir vücûd var bilmezlerse] ki, ekser mülhidler, bu i'tikâd üzere-dir. Lâzım gelir ki, Hak sübhânehu, vücûdda ve sâir kemâl sıfatda mümkinine muhtâc ola. Meselâ küllî-yi, tabîî gibi ki, efrâdına münhasır olmakla, vücûdunda efrâda muhtâcdır. Bu i'tikâd hakîkaten Allahü teâlâyı nefy [inkâr]dir ki, açık küfrdür. Ve eğer mertebe-i itlâkı, merâtib-i tekayyüdâtın verâsı olmak üzere isbât ederlerse ve mutlaka vücûd-i müteassıla derlerse, meyânlarında, nisbet-i isneyniyet sâbit olarak, vahdet-i vücûd bâtıl olur. Zîrâ El-isnân müte-gâyirân, bu takdir üzere vahdet-i vücûd ile hükm eylemek zuhûrât-i vücûdün tenevvu'î i'tibâriyledir. Meselâ, bir şahs, Zeydin aynada yansıyan sûretini görüp, ben Zeydi aynada gördüm der, şey'in mazharına şey'in aynıdır demek, tegâ-

yür mevcûd iken, âyinedârı olmak alâkasıyla mümkündür. Pes heme ûst [herşey Odur] ma'nâsı peydâ olur. Şey'in me-zâhiri, min vechin ayn-i şey ve min vechin dahî gayr-i şeydir. Galebât-i sekr ile veche-i gayriyyet mestûr olur. [Sekrin gâlib olması ile diğer cihet örtülür.] 5/108.

● Vahdet-i vücûd, imâm-ı Rabbânî indinde, vücûd ve kemâlât-i tâbî'a-i vücûd hâssa-i Rabbi ma'bûddur ma'nâsındır. 6/73.

● Vahy-i kat'î [kat'î vahy] ile sâbit olan dîni, saçma sapan [doğru dürüst olmıyan] ve evhâm ve hayâller ile, ref' eylemek [ortadan kaldırmak] mümkün değildir. 6/51.

● Ve zerû zâhîrel-ism-i ve bâtnahü mûcibince, ismin zâhirîsi ve bâtnîsi terk olunmalıdır ki, her birinin şükrü edâ oluna. 6/95.

● “Vera' sâhibi imâm arkasında kılınan nemâz kabûl olur. Vera' sâhibine verilen hediye kabûl olur. Vera' sâhibi ile oturmak ibâdet olur. Onunla konuşmak, sadaka olur.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

● “Vera' ehlinin iki rek'at nemâzı, günâhkârın bin rek'atinden efdaldır.” Hadîs-i şerîf. 5/112.

● Vüsûlde umde [esâs] zıkr, muhabbet-i muktedâ mürşide muhabbet olup, [uyulana muhabbet olup], başa asâ vesâire ile vurmak değildir. 5/36. [Se'âdet-i Ebediyye: 512.]

● Vüsûl merâtibi münkati' olmaz dedikleri, tecelliyât-i zâtîyye [zâtın tecellîleri] içindir. Yoksa tecelliyât-i sıfatîyye [sıfatların tecellîsi] i'tibârîyle değildir. 4/52.

● Vüsûl için olan [kavuşmak için olan] bütün yollar, ahkâm-ı islâmiyyenin tatbîk edilmesi şartına bağlıdır. Her kim ki, bu büyük islâmiyyet dâiresinden hurûc edip [çıkıp] ve bu yolların birinden kavuşmak isterse, yolda kalır. Matlûba kavuşamaz. Ve belki doğru yoldan ayrılmış olur. Bütün tarikatların [yolların] menşe'i [kökü] islâmiyyetdir. 4/29. [Se'âdet-i Ebediyye: 89.]

● Vüsûl-i hakîkî [hakîkî kavuşmak] ve hakîkî ihâta-i

ma'rûf, tavk-ı beşerden [belli beşerin gücünden] hâricdir. Herkes, bu adem-i idrâk derdine mübtelâdır. 5/86.

● Vüsûl, isneyniyyeti muhbir ve bekâ-yı vâsılı muş'irdir. Pes [öyle ise] vusldan güzer edip [geçip], nef-yi sırfa ve hayrete gelmek gerekdir. 5/149.

● Vefât eden bir şahsın üzerinde bir şahsın hukûku [hakkı] var ise, meselâ deyn [borç] ve gayri gibi, onun rûhunu yükseltilere götürmezler. Ve yükselmekten men' ederler. Tâ ki, o meyyitin tarafından [yakınlarından] biri hakkı edâ ede. Hak edâ olundukda, bu habsden kurtulur. Hadîs-i şerîfdeki hükm, o şahsa mahsûsdur ki, onun rûhuna bu dünyâ hayâtında yükselmek vâki' olmamıştır. Ammâ, Allahü teâlânın celle sultânühü keremi ile, dünyâ hayâtında bu te'allukât mevcûd iken, onun rûhu yükselmiş ise, ölümden sonra dahî, yükselmek vâki' olur. Eğer rûhu dünyâda habs edilmiş ve kafesde ise, vefâtdan sonra yükselmesi, hukûkun edâsına bağlıdır. 4/19.

● Vefât-ı ehıbbâ [dostların vefâtı] haber-i vahşet eserinin istimâ'ında o kadar gam ve keder zâhir olur ki [meydâna gelir ki] yazmak mümkün değildir. Lâkin Allahü teâlânın takdîri ile ve irâdesi ile olduğundan, sabr ve şekîb ve tehammül ve teslîm ve rızâ ile tehammülden gayri çâre yoktur. Geçmişleri düâ ve Fâtiha ile yâd etmeli ve sevindirmelidir. Ferdâ [yarın] bizler de, o cemâ'ate dâhil olup, ev, bark ve evlâdlardan ayrılıp ve onlara vedâ' edeceğimiz muhakkaktır. Âhiret sermâyesini âmâde kılıp [âhirete hâzırlanıp] ve kabr ve kıyâmeti gözleyip, âhiret fikri ile olmak lâzımdır. 5/75.

● Vakt-i amelde [amel vaktinde] ecr taleb edip ve onunla kalmak, kendini ecrden mahrûm eylemektir. 4/61.

● Vakt çok azîzdir [kıymetlidir]. En azîz ve kıymetli şeyler için kullanmak gerekdir ki, bu da, sâhibine hizmet etmektir. 6/190.

● Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], on kerre Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah, diyeler. 5/33.

● Vakt-i hâbde [uyku vaktinde], Âyet-el-kürsî okumalıdır. 5/33.

● Vukûf-i adedî [onbir ta’birden biri], zikr-i nef-yü isbâtın [Lâ ilâhe illallah söylemenin] adedine bu yolda, bilindiği üzere, vâkıf olmakdan ibâretedir ki, her bir nefesde tek ola. 6/47.

● Vukûf-i kalbî [kalbin Allahü teâlâdan âgâh olması], bilâ zikr kalbe [zikrsiz kalbe], müteveccih, vâkıf ve nâzır olmakdır ki, kalbe mâsivâ hutûr etmeye. 4/65. [İslâm Ahlâkı: 558.]

● Vilâyet-i sûrî sebebi ile, verâset-i ma’nevîyeye müdâhale eylemek hatâdır [tehlükedir]. 5/77.

● Vilâyet, nübüvvetin zıllıdır. 4/71.

● Vilâyet, sâlikin [tesavvuf yolcusunun] mebd-i te’ayyünü olan isme vâsıl olmağa ve o ismde fenâyâ bağlıdır. 6/229.

● Vilâyetde ilm şart değildir. Velîlik vâkı’ olup, ilm vermezler ise, hiç noksanı yokdur. 5/73.

● Vilâyet ve nübüvvet kemâlâtının [olgunluğunun] on laţfeye ihtisâsı vardır. 6/118.

● Vilâyet, fenâ ve bekâdır. Vilâyetin sıfatı, dünyâdan yüz çevirmek ve kaçınmak ve âhirete meyl ve bağlanmaktır. 6/217.

● Vilâyetde ilm şart değildir. Velînin, kendi vilâyetinden ve yakınlığından haberdâr olmaması mümkündür. Fe minnâ men alime ve minnâ men cehile. [Ba’zımız bilir, ba’zımız bilmez.] 6/19.

● Vilâyetde, mâ-sivâyı unutmakdan ibâret olan fenâ şartdır. 4/180.

● Vilâyetde, fenâ şartdır. Sâlikin örtünmesi [istitârı] demek olan adem [yokluk] şart değildir. 4/12.

● Vilâyetin kemâli [olgunluğu, üstünlüğü] cezbe ve sülûke bağlıdır. Bunlar vilâyetin iki rüknüdür. Nübüvvet kemâli bunlara bağlı değildir. 5/78.

- Vilâyet-i Îsevîye [Îsâ aleyhisselâmın vilâyeti], hafîye te'alluk eder. [Hafî latîfesi ile alâkalıdır.]. 5/134.
- Vilâyet-i Mûsevîye [Mûsâ aleyhisselâmın vilâyeti], vilâyet-i sırra hâsıdır. 5/134.
- Vilâyet-i Muhammediyye, ahfâya te'alluk eder. 6/57.
- Vilâyet-i hâssa, nefsin fânî olmasına bağlıdır ki, "MÛ-TÛ KABLE EN TEMÛTÛ" [Ölmeden önce ölünüz], bu fenâya işâretidir. 6/171.
- Vilâyet, yalnız kalb ve rûhun fenâsı ile husûl bulmak mümkündür. Lâkin onun fenâsı, diğer latîfelerin fenâsına bağlıdır. 6/4.
- Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i Evliyâdır. Vilâyet-i kebîre [kübrâ], vilâyet-i Enbiyâdır. 4/205.
- Vilâyet-i sugrânın nihâyeti [sonu], seyr-i enfûsî ve seyr-i âfâkînin nihâyetine erişmiş olmaklardır. 6/39.
- Vilâyet-i sugrâ, cezbe ve sülûkun mecmû'una merbûtdur [temâmına bağlıdır]. 4/12.
- Vilâyet-i sugrâ, mebd'e'i te'ayyün olan ismin zılâline vüsûl [zıllarına kavuşmak] ve orada seyrin husûlî, vilâyet-i kübrâ ismin üsûlüne vüsûldir. 6/207.
- Vilâyet-i sugrâ ve vilâyet-i kübrâ, Ezzâhir ismine te'aluk ederler. Bu ismden güzâr eyledikde [geçtikde], El-bâtın ismidir ki, vilâyet-i mele'i a'lâdır. 4/47.
- Vilâyet-i ulyâ, vilâyet-i mele'i a'lâ olup, vilâyet-i Enbiyâ üzerine dahî tefevvuku [üstünlüğü] vardır. 5/141.
- Vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ ve vilâyet-i ulyâ, imâm-ı Rabbânîye hâsıl olan mustalahâtıdır. Sâirlerin kelâmında mevcûd değildir [Diğer Velîler böyle sözler söylememişlerdir]. 6/207.
- Vilâyet-i selâse [üç vilâyet], vilâyet-i sugrâ, vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i ulyâdır. 4/130. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 335.]
- Vilâyet-i selâsede [üç vilâyetde], terk-i zikr-i kalbî

[kalb ile zikri terk] ve murâkabe ile olup, nübüvvet kemâlâtı ki, âlem-i halkın temâmen temizliği [tahâreti] ve i'tidâli [orta hâli] bu kemâle [olgunluğa] bağlıdır. Kur'ân-ı Mecîdi okumak ve nemâz kılmak, bu makâmda, terakkî bahş ve sûd-menddir [yükselmek için ihsân ve fâidelidir]. Çün bu yüksek makâmda yükselmek oldukda, ifâde-i kemâlât o mevtime hâlis fadl ve ihsân ile olur. O makâmda, amelin ve i'tikâdın eseri yokdur. Ve ârif, bu makâmda kendini ahkâm-ı islâmiyye dâiresinden dışarı görür. Lâkin çün [mâdem ki] islâmiyyet asl ve esâsdir. İslâmiyyetden çekinme düşünülmüş değildir ki, eğer bu asl halâlpezîr [halâl kabûl edilen] olursa, sûtûnlara ve binâyâ dahî hâlel te'sîr eder. Çün [çünkü] bu makâmda dahî bâlâyâ giden oldukda, mu'âmele tefaddülden [ihsândan] muhabbete tebeddül [değişiklik] eder. Ve ifâde-i kemâlât, muhabbet sebebi ile olur. Tefaddül [iyilik, fazîlet] ve ihsân başka, aşk ve muhabbet başkadır. 5/97.

● Vilâyet-i sugrânın kemâlâtının hâsıl olmasında umde [prensib, esâs] murâkabe ve kalb ile zikrdır. 6/64.

● Vilâyet-i kübrâdan sonra terakkî [yükselmek] zikr ile olmayıp, nemâz ve Kur'ân-ı kerîm okumak ile olur. 5/119.

● Vilâyet-i ulyâda terakkî [yükselmek] bil-asâle, âlem-i halk latîfelerinden, su, hava ve ateşin nasîbidir. 5/92.

● Vilâyet-i ulyâdan sonra, kemâlât-ı nübüvvet [nübüvvet kemâlâtı] vardır ki, bil-asâle Enbiyâyâ mahsûsdur. Ve vâris olmak ile her kime nevâziş [iltifât] ederlerse, ona dahî hâsıl olur. 4/47.

● Vilâyet-i Enbiyâ dahî olsa, kemâlât-ı nübüvvete nisbetle, hiç i'tibârı yokdur. 5/97.

● Kemâlât-i nübüvvet ve sonrası olan yükselme amel mukâbili olmayıp, fadl ve ihsâna bağlıdır. Bu makâm mürselîne [Resûllere] mahsûsdur. Bu makâmdan sonra mu'âmele, sırf muhabbete bağlı olur. Burada dahî muhibbiyyet ve mahbûbiyyet dereceleri vardır. 4/137.

● Vilâyet-i kübrâ, vilâyet-i Enbiyâdır. Bunu geçdikden sonra, vilâyet-i mele-i a'lâdır. 4/205.

● Velî, vilâyet-i mele-i a'lâ ile şereflenince, ismetden hissedâr [harâmlardan el çekmekden hissedâr] ve günâhdan mahfûz olur [korunur]. 6/59.

● Velînin bâtını [kalbi, rûhu] zâhirinden [bedeninden] ayırır. Bedenin [zâhirin] gafleti, rûhuna yol bulamaz [rûhunun haberi olmaz]. 5/134.

● Velîden küçük günâh meydâna gelmesi câizdir. Onun işlenmesi ile vilâyetden azl edilmez [çıkarılmaz]. 5/120.

● Vehm ve hayâl, başlıbaşına i'timâda şâyân değildir [i'timâd edilmez]. Fekat, bunlardan tesavvuf yolunda çok istifâde olunur. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Vehmin kaydından ve hayâlin sâhasından kurtulmak, bu fânî âlemde zordur. 6/146.

● Vehm ve hayâl, kendinden dahâ ilâhî yakınlığı anlamağa kâdir değildir. Ve onu muhal bilmeğe yakındır. 6/74.

● Vehm mertebesi, numûd-ü bî bûddan ibâretdir [varlık görünüşünden ibâretdir]. Nokta-ı cevâleden meydâna gelen dâire gibi ve sûretin aynada görünmesi gibidir. Aynada aslâ sûret mevcûd değildir. Ve aslın hayâlini göstermekden ziyâde sâbit olan yokdur. 5/108.

● Veysel Karânîde, kalb ile yakınlık mevcûd iken, beden ile yakınlık ile şereflenemediğinden, beden ile yakın olan cemâ'atin en ednâsının [en aşağı mertebede olanın] mertebesine vâsıl olamadı. 4/52.

● Veysel Karânî, sahâbeden hiç birinin mertebesine yetiemedi. 6/53.

● Veysel Karânî, tâbi'înin hayrlısından iken, Eshâb-ı kirâmın en aşağı mertebede olanının mertebesine yetiemedi, vâsıl olamadı. 4/50. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 328, Kıyâmet ve Âhret: 161.]

● “VE LESEVFE YÜ'TÎKE RABBÜKE FETERDÂ” [Sana, râzı oluncaya kadar [yeter deyinceye kadar] her dilediğini vereceğim. (Duhâ sûresi 5. Âyet-i kerîmesinin meâli)], bu ümmete nisbet ile ercâ'dır. [bu ümmet için dahâ çok umulur.] 6/170.

– H –

● Hidâyetin ma'nâsı, cenâb-ı Hakkın sadr-ı beşerden [insan göğsünden] her darlığı uzak edip, sînesine hiç sıkıntı getirmeyip, emrlere yapışmakta ve yasaklardan kaçınmakta, kolaylık temâm hâsıl edip ve kulun rızâsını Hak sübhânehu, kendi kazâ ve kaderine tâbi' eylemektir. 4/44.

● Hidâyet, matlûba kavuşduran yola, yol gösterendir [klavuzdur]. 6/109.

● Hediyye, Allahü teâlânın sevk eylediği [gönderdiği] rızıktır. "Hadîs-i şerîf". 5/37. [Hak Sözü'nün Vesîkaları: 337.]

● Her hayr ve kemâl, Hak sübhânehûdan fâizdir [gelmekdedir]. Vücûd-i teâlâ o feyzin meydâna gelmesine vâsî-tadır. 4/85.

● Hasenât [iyilikler] Allahü teâlâdandır. Seyyiât [kötülükler] nefsdendir, âyetinde murâd, menşe'i seyyiâtdır [kötülüklerin menşe'idir]. 4/17.

● Herşey Allahdandır, âyet-i kerîmesi, her şeyin yaratıcısı [hâlıkı], Allahü teâlâdır demektir. 4/119.

● Her beldenin bir başka hâssıyyeti, her zemînin fuyûz-ı muhtelifesi vardır. 4/25.

● Her şahsın Cenneti o şahsın mebde-i te'ayyünü olan ism-i ilâhînin zuhûrundan ibâretidir ki, eşcâr [ağaçlar] ve en-hâr [ırmaklar] şeklinde ve güneş ve köşk sûretinde ve vildân ve gilmân kisvetinde [sûretinde] zuhûr buyurur. [Kisve, li-bâs, örtü demektir.] 4/24.

● Her hangi bir makâmdan hakîkî matlûbun kokusu gelirse, o yere gidelim. Her çend, bu defîne, elimize geçmez ise de, bâri talebinden ve yokluk derdinden vazgeçmiş olmaya-lım ve dikbaşlıların dâiresinden dışarı olalım. 4/102.

● Her kim ki, ma'rifetden ona birşey hâsıl değilse, gerekdir ki, onun talebinden vazgeçmiş olmaya ve bu devletden meşâm-ı câne [koku alınacak] bir mahalden bir râyiha [koku] gelirse, oraya gide. 6/94.

● Her ne ki, o cenâb-ı kudse mensûb ola, hayr ve kemâldir [olgunlukdur] ve kemâle [olgunluğa] ayna gerekdir ki, onun hayrı onda zuhûr ede. Ve ayna ancak şey'in tekâbülinde olur. Hayr ve kemâlin karşılığı, şer ve noksanlıktır ki, (biziddihâ tetemeyyezüleşyâ) [Eşyânın ortaya çıkması zıddı ile-dir] demişlerdir. Ve zâhir budur ki, ayna her ne kadar, kendi aynalığında çok ise, yansıyanın meydâna gelmesi de, onda çok olur. Pes müşâhede-i şerriyyet-i ârif ziyâde oldukda, zuhûr-ı hayriyyet dahî, ziyâde olur. Zîrâ ki, her şer ve noksanlığın menşe'i mümkündür. Zîrâ mümkünin zâtı, ademdir [yoklukdur] ve hayr olması [hayriyyetin] zuhûruna [meydâna gelmesine] kendi şerrini müşâhade kâfidir. Men tevâda'a lillahi refeahüllahü. **[Allahü teâlâ için tevâzu' edeni, Allahü teâlâ yükseltir.]** 4/17.

● Her ne ki gafleti giderir ise, zikre dâhildir. Dünyâ işleri ve her ne iş ise, sâlih niyyet ile ola. Meselâ, bey' ve şîrâ [alış-veriş] ve onun emsâli zikr olur. 5/125.

● Her ne kadar aynada hayr ve kemâl ziyâde zâhir olursa [çok olursa], aynada noksanlık ve kötülük şühûdu o kadar ziyâdedir [çokdur]. 6/118

● Her devlet ki, zuhûr eylemiştir. Enbiyâ için gelmiştir. Se'âdet o ümmet içindir ki, Enbiyâyâ uymuş olmakla o devletden [ni'metden] hissedâr olalar. 5/54.

● Her ne kârda [kazançda] olurlarsa, hikmeti [fâideli şeyi] terk etmiyeler. Bir nev' üzere olalar ki, fitne çıkmasına sebep olmyalar. 6/173.

● Her ne hâl ki [her ne varsa] Hak sübhânehûdan zuhûr ede, ona râzî olalar. Bir men'ediş ki [yasaklayış ki] mahbûbun murâdî ola, vasldan hezâr-bar bihterdir [çok iyidir]. 6/175.

● Her nîk [iyi] ve bed [fenâ] ile beşâset üzere [güler yüz-lülük üzere] ülfet edeler. Bâtın [kalb ve rûh] gerek münbasıt [geniş, açık], gerek mütekabbız [kabz hâlinde daralmış] olsun. 5/109.

● Her kemâl ve cemâl, o bâri-gâhın yoluyladır. Her ma-

kâmdaki bir kemâl meydânda ola, Onun eseri bulunup ve her ne tarafta ki, hüsn ve cemâl var ise, O hüsn ve cemâlin enmûzici [nümûne] müşâhede edip, yakînen bildim ki, mahbûb olmağa şâyân odur. Ve matlûb olmağa sezâvâr odur [münâsib, yaraşır odur]. 4/17.

● Her feyz ve nûr ki, gayb âleminden insana erişir [gelir], evvelâ sadra [göğse, kalbe] nâzil olur ki, mahall-i ilm ve dânişdir [bilgidir]. 6/225.

● Her makâmda ki seyr ve sülûk ve terakkî ve uruc vardır. Cümlesi te'ayyünât mertebesidir. Te'ayyünât mertebesinin üstünde, hiç, adım atacak yer yoktur. Her ne kadar urûc vaktinde [yükselmeye] lâ-te'ayyün olarak zâhir olur [açığa çıkar]. Lâkin fil-hakîka bî-perde-i te'ayyün değildir. Lâ te'ayyün-i mahza [ancak] kadem nihâde [ayak basmış, gelmiş] olmak, vücûb ile mütehakkık [tahakkuk eden] olmaktır ki, muhâldir [mümkün değildir.] 4/24.

● Her-çi maksûd-ı tüst, ma'bûd-i tüst [Maksadın ne ise, tapdığın odur]. 4/142.

● Her-çi dîde şüüd ve şünîde şüüd ve dânişte şüüd ân heme gayr-ı üst hakîkat-i kelime-i lâ nef-yi ân bâyed-kerd [Görülen, işitilen ve bilinen herşey Ondandır. Lâ kelimesinin hakîkatında bunların hepsini nef' et!] (şâh-ı Nakşibend buyurmuştur.) 5/122.

● Bu hestî-yi [varlık] mevhûm ki, hicâb-ı nîstî-yi [yokluk perdesi] hakîkîdir. Mürtefi' [yok] ve nâ peydâ [görünmez] ola ve fenâ-yı hakîkî ve hestî-i [yokluk] tahkîkî, meydâna çıka. Ve bu yokluk tuzağı ile sayd [avlama]-ı hestî [varlık] edeler. 5/72.

● Hestî-i mevhûmdan halâs bulup, [Varlık mevhûmundan kurtulup], yokluk tuzağı ile mevsûf olmalı ki, varlık muhakkak cilvenümâ ola. 4/150.

● Hestîlik kaydından [var olmak kaydından] bir sâat dahî kurtulmak ganîmetdir. 6/74.

● Hestî [varlık] ve nistî [yokluk], ikisi dahî i'tibârâtndan-

dır. Pes, o hazretten mün'azil olurlar. 4/182. [İslâm Ahlâkı: 559, Kıyâmet ve Âhret: 376.]

● Heme üst [herşey Odur] veyâ heme ezüst [herşey On-dandır], bekâda söylenen sözlerdir. Fütûhât sâhibinin bu sözleri söyleme kudreti yokdur. 5/52.

● Heme üst [herşey Odur] ta'bîrinden murâd, heme nistend mevcûd üst teâlâ [hiç birşey yokdur, O vardır], ya'nî cümle âlem görünüştür ve Hak teâlâ vardır, demektir. Fe-kat, burada mecâz vardır. Hakîkî değildir. Aynadaki Zeydin sûretine Zeyd denilirse, hakikatde, nefs-ül-emrde Zeyd değildir. Zeydin zuhûrudur. İşte, Muhyiddîn-i Arabî ve ona tâ-bî' olanların, kitâb ve risâlelerinde îzâh ettikleri ve açıkladıkları bu ma'nâ ile herşey Odur dediler. Eğer bu ta'bîrden Hak teâlâ mümkinâtda [yaratdıklarında] münhasırdır ve mutlak var olan, yaratdıklarından gayride vücûdu yokdur anlaşılırsa, bu açık küfrdür. Ve zımnında Allahü teâlânın inkârı vardır. 6/16. [Kıyâmet ve Âhret: 104, Cevâb Veremedi: 358.]

● Hem tâ'at [ibâdet] edeler ve hem o ibâdetden istigfâr [tevbe] edeler. Ve o ibâdeti Allahü teâlânın şânına lâayık görmiyeler. [Estagfirullah deyince, bu ma'nâyı düşüneler.] 4/92.

● Himmeti bülend edip [yüksek gayretli olup] ve zemân-ları ma'mûr edeler, değerlendireler. Bugün ba'zı şeylerden gizlenmiş ise de, ümmîddir ki, yarın açılmış olur. 4/12.

● Hind beldesi, sûretâ Hinddir. Lâkin ravdâ-i Cennetdir. Anın tahmîr-i tyneti [toprağı] hâk-i Medînedendir. 6/239.

● Hindistânda el'ân [şu anda] müyesser olan hâlât [hâl-ler] ekser zemânda müyesser değildir. Kesret-i füyuz ve vâri-dât sebebi ile başka yerlerin imrendiği yerdir. Ve sabâhat ve melâhatin imtizâcından [birleşmesinden] dolayı Medîne ve Mekke toprağına hüsn ve letâfetde şebâhet-i tammı vardır. 6/48.

● Hind zemîni [Hindistân memleketi] her ne kadar câ-yı zulumât ve kedûrât [zulmetler zemîni ve kedûretler ye-ri] ise de, lâkin, menba'ı çeşme-i hayât zulümâtdadır. [Ha-

yât çeşmesinin menba'ı zulümâtdadır.] 6/142.

● Hens, bir canavardır ki, süt ile su karışdırılıp, verildikde, sütü içer, suyu bırakır. 5/118.

● Hengâm-ı kurb-ı kıyâmetdir [kîyâmet yaklaştı] ve küfr, bid'at, günâh zulmetleri her tarafı kapladı. Herkes, bu zulmetlerin fırtınalarına yakalanıyor. Böyle bir zemânda, bir sünneti ortaya çıkaracak ve bid'atleri yok edecek bir kahraman arıyoruz. 4/22. [Fâideli Bilgiler: 208, Hak Sözü'n Vesîkaları: 324.]

● Hüve (o) kelimesi, güyâ gayb-ı hüviyyete [gizli hakîkate] işâret ve zât-i teâlâyâ şu'ûn ve i'tibârâtıdan hattâ kayd-ı ıtlâkdan dahî ıtlâkdır. Ve Allah lafza-i celâli kâbiliyyet-i ülâdan ve vahdet-i zâtiyyeden ibâretidir. Ve zât-i teâlânın tecerrüde ve cemî'i evsâf-ı kemâl ile ittisâfa kâbiliyyetidir. 4/76.

● Hevâ [arzû, istek] ve nefsin istediği akla gelen kötü şeylerden ve anlaşılması güç gizli şirkden kaçınalar. Şeytânın aldatmasından emîn olmıyalar ve Allahü teâlânın mekrinden korkup, titreyeler. Ve büyük kimseye olan ma'nevî râbı-talarını sağlam edeler. Ve sağlam yol olan sünnet-i nebevîyeyi terk eylemeyeler. Ve bâkî olan [zevâl bulmaz] Allahü teâlâyâ devâmlı ilticâ edip, yalvarıp ve sığınıp, ağlayıp, sızlama lüzûmunda olalar. Böylece, kurtuluş ümmîdi üzere olalar. 4/159.

● (Huş der dem) kendi nefesine vâkıf olmakdan ibâretidir ki, gaflet ile hurûc eylemeye [çıkış yapmaya]. 4/165.

● Hiçbir müslimân üzerine, kendini efdal bilmeye ve cümleyi kendinden efdal ad eyleye [kabûl eyleye]. 5/109.

● Hiçbir bî edeb [edebsiz], Allahü teâlâyâ kavuşamamıştır. 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Hiç kimse, vâcib olan şeyleri terk etmekde ve yasak edilenleri yapmada, hiçbir vechle ma'zûr değildir. 4/39.

● Hiç kimse, kendi ameli sebebi ile kurtulamaz. Meğer ki, Allahü teâlâ rahmeti ile hıfz eyleye [koruya]. 6/44.

- L -

● Lâ ilâhe illallah kelime-i tayyibesinin [mubârek kelimesinin] tekrârının kalbin [rûhun] nûrlanmasında büyük te'sîri vardır. Bu mubârek kelimenin tekrârı ile, onun esrâr denizinden siyrâb ve şâdâb [letâfetli ve suya kanmış] olan kimseye derîce-i matlûb küşâde [açılmış] ve rûy-i maksûd bedîdâr [açık] olmakla, âzâde olur [râhat olur.] 6/76.

● Lâ yectemi'u havfânî havf-üd-dünyâ ve havf-ül-âhireti "hadîs-i şerîfi". [İki korku bir arada bulunmaz: Dünyâ korkusu ve âhîret korkusu.] 6/227.

● Lâ tahtına cemî' meşhûdâtı ve mütecellîyâtı [bütün görünen ve tecellî eden] idhâl edeler [dâhil edeler]. 5/72.

● Lâ tüşed-dür-rıhâlû-illâ-ilâ-selâseti mesâcidi el-mescidîl-harâm ve mescidî hâzâ vel-mescid-il-aksâ. Hadîs-i şerîf. [Üç mescidden başka mescidlere ziyâret için gidilmez. Mescid-i Harâm ve benim mescidim [Mescid-i Nebvî] ve Mescid-i Aksâ.] 6/72.

● Lâ te'ayyün makâmı yokdur. Lâ te'ayyün-i mahzâ [Hâlis Lâ te'ayyün makâmına ayak basmak] vücûb ile [vâcib-ül-vücûd ile] mütehakkık olmaktır ki, muhaldır [mümkün değildir]. 4/24.

● "Lâ teknetü min rahmetillah" âyet-i kerîmesi, âmme-i hakâyika nisbetle ercâdır. 6/170.

● Lâ yû'minü ehâdüküm hattâ yükâlü innehu mecnûnün "hadîs-i şerîfidir." [Bir kimseye deli denilmedikçe, îmânı temâm olmaz.] 6/173.

● Lâ yese'unî erdî ve lâ semâî ve lâkin yese'unî kalbü abdîl mü'minî [Yere ve göke sığmam. Fekat, mü'min kulumun kalbine sığarım] hadîs-i kudsîsinden, hulûl ve ittihâd [birleşmek] ma'nâsı fehm olunmaya ki [anlaşılmaya ki], Hak teâlâ ondan münezzeh ve müberrâdır. Bir emr-i bî-keyfidir ki, erbâbına vâdîh ve hüveydâdır [açık, bellidir]. Men lem yezûk, lem yedri [tadmıyan bilmez], andan her ne ki bizim tehayyülümüzde vâki' ola [hâtıra gele]. Hak sübhânehû ondan pak ve berterdir [yüksekdir]. 6/123.

● Ye's ve aczden [ümîdsizlik ve âcizlikden] gayri ol zirve-i ulyâda hâsıl [olan birşey] mefkud [dur, yokdur] ve sûz [yanma, ateş] ve güdâzdan [mahv olmakdan] gayri birşey mevcûd değildir. 6/78

● (Yâ eyyühellezîne âmenû-t-tekûllâhe hakka tükâtihî), [Âli-İmrân 102. âyet-i kerîmesi.] kavli kerîminin mefhûmu, ey sûreten î mân edenler, mâsivâdan münkâtı' [Allahü teâlâdan gayri şeylerden kesilin ki] ve Hak sübhânehûya teveccüh ve tehallî edip ve Ona müteveccih olduğunuz hâlde, alâık ve avâık ve tekayyüdâtıdan [alâka, engeller ve dikkatlerden] Hakkı inkıtâ' ve inhilâ ile [kesilme ile] bir haysiyyet ile münhali' olun ki, zevâtınızdan ve size râci' olan [münâsebeti olan] kemâlâtınızdan eser bâkî kalmıya. 4/52.

● Yâd-i daşt, zıkr ve huzûrun kalbin sıfât-ı lâzimesi olmasına derler. 6/169.

● Yâd-i gird tarîkatde, yâd-i daşt hakîkatdedir. 4/165.

● Yâd-i gird, bütün zemânlarda devâm üzere, mukaddes zâta teveccüh etmeğe kendini zorlayarak olur. 6/169.

● Yavrum! Dünyâda ve âhiretde bütün se'âdetlere kavuşmak, ancak, dünyâ ve âhiretin en üstün insanına uymak ile olur. Cehennem ateşinden, ancak Ona uyanlar kurtulur. Cennet ni'metlerine kavuşmak, seçilmişlerin, sevilenlerin en üstünü olan, O Peygambere uyanlara mahsûsdur. Allahü teâlânın sevgisine kavuşmak, Ona uyanlar içindir. Ona uymayanların tevbeleri, istigfârları, zühdleri ve tevekkülleri kıymetsizdir. Onun ismini söylemeden yapılan zıkrler, fikrler, zevkler, makbûl olmaz. Düâlar kabûl olmaz. Peygamberler, Onun hayât çeşmesinden bir damla içmekle, o makâmlara yükselmişler. Evliyâ, Onun sonsuz deryâsından bir yudum içmekle kemâl bulmuşlardır. Melekler Ona uymakla şereflenmiş, gökler Onun emrlerini yapmakla vazîfelendirilmiştir. Herşey Onun için yaratılmış, bütün varlıkların reîsi olmuştur. Allahü teâlânın varlığı, Onun ile belli olmuş, herşeyin yaratanı, Onun rızâsını istemiştir. Akli olan, se'âde-

te kavuşmak istiyen herkes, bedeni ile, rûhu ile, Ona uymağa çalışmalı, bu ni'mete mâni' olan şeylere inanmamalı, aldanmamalıdır. Bir kimse, binlerle kerâmet gösterse, fâideli, başarılı olsa, fekat Onun yüksekliğini anlamayıp, Ona uymakdan mahrûm kalsa, bunu sevmek, buna uymak, sonsuz zararlara, felâketlere sebep olur. Fâidesi, üstünlüğü görülmiyen, fekat her işinde Ona uyan kimseye tâbi' olmak, insanı bütün se'âdetlere kavuşdurur. 4/10 [Müntehabât: 42, İslâm Ahlâkı: 557.]

● Yerâhül-mü'minûne bi-gayr-i keyfin ve idrâkin ve darbin min misâl. [Mü'minler, Allah'ı teâlâyı Cennetde, nasıl olduğu bilinmiyen şekilde görecektir.] 4/100.

● Yüftüke nefsüke dı' yedeke alâ sadrıke fe innehu teskünü lil halâli ve yadribü lil harâmi. [Elini göğsüne koy! Halâl şeyde kalb sâkin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur.] 5/110. [Fâideli Bilgiler: 169, Cevâb Veremedi: 349.]

● Yolda mevcûd, [insanların geçmesine mâni' olan] taş, ağaç ve kemikleri kaldırmak sadakadır. "Hadîs-i şerîf" 4/147. [Herkes Lâzım olan İmân: 141, Cevâb Veremedi: 342.]

● Yevm-i âhıret [âhıret günü] bin senedir. 4/11, 3/38. [Se'âdet-i Ebediyye: 68.]

● "Yûnus bin Metâ' aleyhisselam üzerine beni tafdîl eylemeyiniz" hadîs-i şerîfinin îzâhı. 6/24.

İKİNCİ KISM (Ek)

(Kıymetsiz Yazılar) kitâbının bu kısmında da, Muhammed Ma'sûm Fârûkî Serhendînin fârisî üç cild Mektûbâtından seçtiğimiz mektûbların özetleri yazılıdır. Bu mektûblar, **(Müntehabât ez Mektûbât-i Ma'sûmiyye)** kitâbındadır. Bu mektûbların türkçe tercemelerinden çıkardığım özetler, aşağıdadır:

Birinci cild, 29.cu mektûbda diyor ki, (Nakşibendiyye meşâyihü sünnete tâbi', bid'atlardan ictinâb etmişlerdir. Zikr-i cehre bid'at de demişlerdir. Muhyiddîn-i Arabî simâ' ve rakası men' etmişdir. Emr-i ma'rûf yaparlardı. Kitâba ve sünnete ve akla uygun olan şeylere **(Ma'rûf)** denir. Bid'at sâhiblerini sevenlerin ibâdetleri kabûl olmaz. Bid'at sâhiblerini sevmiyenleri Allahü teâlâ afv eder. Muhabbetin alâmeti, sevilenin dostlarını sevmek, düşmânlarını sevmemektir. Bu, insanın elinde olmıyan birşeydir. Üstâdını inciteni seven kimse, köpekden aşağıdır. Hâce-i ahrâr buyurdu ki, bütün hâlleri, kerâmetleri bana verseler, Ehl-i sünnet îmânını vermeseler, harâblık bilirim. Necât yolu, Peygamberlerin yoludur. Aklı olan bu yoldan ayrılmaz. Şeytânların yollarına uymaz. İslâmiyyete uyan se'âdete kavuşur. Bu mektûbda, cihâd hakkınca çok hadîs-i şerîf var).

31.ci mektûbda diyor ki, (Evliyâ ile dünyâ menfe'ati için sohbet eden, bereketlerine kavuşamaz. Sohbet, insanı nefs ve şeytân şerrinden korur. Kurb ve ma'rifete kavuşdurur).

33.cü mektûbda diyor ki, (Sohbetden istifâde için, inanmak ve muhabbet ve teslîm olmak lâzımdır.)

50.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda, tevhîd-i şühûdî lâzımdır. Tevhîd-i vücûdî lâzım değildir. Meârif-i ilâhiyye, hârika-dan ve keşflerden efdaldır. Meârif, zât ve sıfât-ı ilâhiyyeyi bilmektir. Hârika, mahlûkları bilmek olup, açlık ve riyâzet ile hâsıl olur. Şeytândan da hâsıl olur. Sohbet şarttır. Râbıtaya bağlı kalmamalıdır. [Müezzinin sesi, ho-parlörün sesi değildir.])

64.cü mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki,

(Âhır zemânda (Râfîzî) denilen kimseler zuhûr eder. İslâmiyeti terk ederler. Müşrikdirler. Bunları öldürünüz! Selef-i sâlihîne düşmandırlar.) Hadîs-i kudsîde buyuruldu ki, (Nefsini düşman bil. Çünkü o, benim düşmanımdır.) (Kalb tasdik ettiği ve dil söylediği hâlde, nefis küfr üzeredir.) Onunla cihâda (Cihâd-ı ekber) denir. Az kimsenin nefsi îmân eder. İmân-ı hakîkî hâsıl olur. Nefs itmi'nâna gelince ibâdetler hakîkî olur.)

67.ci mektûb, oğlu Muhammed Nakşibende yazılmışdır. (Kelâm-ı ilâhî, ezelden ebede kadar bir kelâm-ı basît ile mütekellimdir.)

70.ci mektûbda diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Mü'minin kabri, Cennet bağçelerinden bir bağcedir)** buyuruldu. Bu hâl Evliyâyâ mahsûsdur. İmâm-ı Rabbânînin kabri, toprağı böyledir).

78.ci mektûbda diyor ki, (Mürşide muhabbet, feyz getirir. Râbitasız zikr, feyz vermez. Muhabbet ile olan râbita, zikrsiz vasl eder. Diriler ve ölüler feyz almakda müsâvîdir. Bu yolun riyâzeti, sünnete uymaktır. Bu da mürşid-i kâmile râbita yapmakla ele geçer. Mürşide hizmet, edeb, Ona tâbî' olmak lâzımdır).

80.ci mektûbda diyor ki, (Kabirden de feyz alınır).

91.ci mektûbda diyor ki, (Ma'nevî berâberlik, muhabbet ile olur).

92.ci mektûbda diyor ki, (Kulluk, nefse muhâlefetdir. Bu da, mihnet, meşakkat ile olur. Tâ'at, ibâdet yapmak, Allahın rahmetidir. Kulun kuvveti ile değildir).

102.ci mektûbda diyor ki, (İnsanın yaratılması, ma'rifet hâsıl etmesi içindir. Günâh işliyenin, mâtem tutması lâzımdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Allahü teâlânın celâl ve îlâmından hâsıl olan lezzet, cemâl ve in'âmından hâsıl olan lezzetden çok olmak muhabbet alâmetidir).

119.cu mektûbda diyor ki, (Mümkinâtın aslı ademdir. Kemâlât-i vücûdiyye, kendilerine aks etmiştir. Mümkinlerde-

ki kemâlât, bu akslerdendir. Ârif kemâle gelince, kemâlâtın aslıdan olduğunu, kendisinin adem olduğunu anlıyarak, fenâyı hakîkî hâsıl olur. Vücûd, mebd-i her hayr ve kemâldir. Adem menşe-i her şer ve nakîsetdir. Râbita, zikrden dahâ fâidelidir).

147.ci mektûbda diyor ki, (İnsanlara güler yüz, tatlı dil gösterenleri ve iyilik yapanları Allahü teâlâ sever. Hadîs-i şerîfde, **(Müslimân, müslimânın kardeşidir. Müslimânı sevindireni, Allahü teâlâ, kıyâmet günü sıkıntıdan kurtarır)** ve **(Din kardeşine iyilik için gitmek, on sene i'tikâf yapmaktan hayırlıdır. Bir gün i'tikâf yapan ile Cehennem ateşi arasında üç hendek vardır. Her hendek, şark ile garb arası kadardır)** ve **(Teennî Allahdandır. Acele şeytândandır)** ve **(Günâhı çok olanı terk etmeyiniz!)** ve **(Dünyâda hüzn lâzımdır)** buyuruldu. Resûlullah, hep hüznlü idi.

150.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolun ilk basamağı, fenâ fillahdır).

177.ci mektûbda diyor ki, (Zikr, islâmiyyetin emrlerindendir. Devâm etmelidir. Ma'rîfet, ma'rûfda fânî olmaktır. Fenâ, mâsivâyı unutmaktır).

178.ci mektûbda diyor ki, (İlm öğreniniz. Ahvâl ve mevâcîdi düşünmeyiniz!).

179.cu mektûbda diyor ki, (İstikâmet, kerâmetden dahâ üstündür. İstikâmet, islâmiyyete uymaktır).

182.ci mektûbda diyor ki, (Esbâba yapışmak, tevekküle münâfî değildir. Sebeb-i müteyakkine yapışmak, tevekküldür. Esbâb-ı mevhûme böyle değildir. Birincisini terk câiz değildir. İbâdetde tevekkül olmaz. Emrlere ve nehylere sarılamamak tevekküldür. Zarûrî işlerde tevekkül olmaz. Keşfler ve düâların kabûl olması, istidrâc sâhiblerinde de olur. Riyâzet ile hâsıl olurlar. Vilâyet kerâmete ve riyâzete bağlı değildir. Evliyâ hatâdan mahfûz değildir. Keşfler, hayâl değildir, ilhâmdır, kalbde hâsıl olur. Hayâlde olan keşfler makbûl değildir. Hızır aleyhisselâmın rûhu, cesed hâlinde görünmekdedir. Herşeyin âlem-i misâlde sûreti vardır. Evliyânın bu sûretleri görünmekdedir. Âlem-i misâl,

âlem-i şehâdet gibi vardır. Ma'nâlar ve hâller, âlem-i mi-sâldeki şekilleri ile görölmektedir).

228.ci mektûbda diyor ki, (İbâdet yapmalı ve kabrdeki için istigfâr edip, yalvarmalıdır).

230.cu mektûbda diyor ki, (Tevhîd, şühûdîdir, vücûdî değildir. İbni Sînânın sözleri, Hak ehline uygun değildir, çoğu küfrdür. Ma'dûm, mevcûd olmaz. Mevcûd da, ma'dûm olmaz sözü doğru değildir. Âlemin her zerresi hâdisdir. Nemâzda, insan ile Hâlık arasındaki perdeler kalkar. Bunun için nemâza Mi'râc-ı mü'min denilmiştir.)

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMÎYYE

İkinci cild, 11.ci mektûbda diyor ki, (Hak teâlâ, insanla-rı başıboş bırakmadı. Emrlere ve yasaklara verdi. Nefsine uyarak, emrlere uymazsa gazab-ı ilâhiyyeye sebep olur. Azâblara düçar olur. Aklı olan, fânî lezzetlere dalarak, ebedî lezzetleri kaçırmaz. Evvelâ, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği gibi îmân eder. Sonra farzlara ve harâmlara uyar. Farzların en mühimmi, nemâzdır ki, dînin direğidir ve mü'mini kâfirden ayırır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Her gün beş vakt nemâz kılana Cennet kapıları açılır, Allahü te-âlâ ile arasındaki perdeler kalkar)** ve **(Beş vakt nemâza de-vâm eden, sırât köprüsünden şimşek çakar gibi geçecek ve sâbık denilen Evliyâ ile haşr olacaktır)** buyuruldu. Zekâtı, emr olunan kimselere vermelidir ve Ramezân orucunu seve seve tutmalı ve şartları bulununca Kâ'beye giderek hac yapmalıdır. Hadîs-i şerîfde, **(Hac ve umre fakîrlîği ve günâhları yok eder)** buyuruldu. İslâmın binâsının beş direğinden birincisi, kelime-i tevhîdi söylemek, ya'nî, **LÂ İLÂHE İL-LALLAH MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH** demektir. İmânı düzelttikden ve emrlere, yasaklara uyduktan sonra, (Tarîka-i sôfiyye)ye bağlanmak lâzımdır. Ma'rîfet-i ilâhiyyeye bununla kavuşulur ve nefsin şerrinden bununla korunulur. Ma'rîfet-i ilâhiyye, **(fenâ fillah)** ile hâsıl olur. Ya'nî, kul, kendini yok bilmelidir).

12.ci mektûbda diyor ki, (Tevbe ediniz. Afv ve magfiret isteyiniz!).

26.cı mektûbda diyor ki, (Aslının adem ve şer olduğunu düşünmelidir. İnsanın kemâli, asldan emânetdir. Bunun için, kelime-i tevhîdi çok okumalıdır. Dünyâ yokluk âleimidir. Varlık âhiret dedir. Nefse tapınmağa son vermelidir).

29.cu mektûbda diyor ki, (İstihâre yapıp, kalbde hâsıl olana tâbî' olunuz! Fenâ düşünceler sebebi ile hayırlı işleri terk etmeyiniz. İ'mel vestagfir!).

33.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâ istirâhat yeri değildir. Tâ'at ve ibâdet için çalışmalıdır. Dünyâda sıkıntı çekmek, âhiretde râhat etmeğe sebep olur. Vaktleri fikr ve zikr ile ma'mûr etmelidir. Kalbin huzûru için, çok kelime-i tevhîd söyleyiniz! Bin ile beş bin arası olmalıdır. Her nemâzdan sonra ve yatarken Âyet-el kürsî, istigfâr ve İhlâs ve Kul e'ûzüleri ve her sabâh ve akşam yüz kerre (Sübhânallah ve bi-hamdihi) ve on def'a Lâ havle okuyunuz! Her sabâh, **(Al-lahümme mâ esbeha bî min ni'metin ev bi-ehadin min halkı-ke fe minke vahdeke lâ şerîke leke fe-lekel hamdü ve lekeş-şükr)** okumalı, akşamları mâ esbeha yerine mâ emsâ demelidir ve her gün, **(Estagfirullah el'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüver-râhmânürrahûm el hayyül kayyûm ellezî lâ yemûtü ve etübü ileyh Rabbigfir lî)** okumalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bu istigfârı, hergün yirmibeş kerre okuyanın evine, şehrine hiç zarar gelmez)** ve hâcetlere kavuşmak için, beşyüz kerre **(Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah)** okumalıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Resûlullahın yaptığı ibâdetleri yapmak için, kimseden izn almak lâzım değildir. Hâcetlere kavuşmak, tehlikelerden kurtulmak için izn almak iyi olur. Peygamberin ve Evliyânın rûhları, her yerde, cesed şeklinde görünür. Kabrleri hiç boş kalmaz. Kabirlerinde diridirler. Fekat bu, dünyâ hayâtı değildir. Hatm düâsına Peygamberi katmak şart değildir. Fekat fâidesi vardır. İmâm-ı Alî, kimseye la'net etmedi. La'net etmek ibâdet değildir. Şeytâna la'net edilmez. Şerrinden korunmak için, istigfâr olunur. Kimsenin îmân ile öldüğüne hükm olunmaz. Hüsn-i zan olunur. Kâ'benin aslı Evliyâyı ziyârete gider. Bî-nâsı gitmez. Hiçbir velî Peygamberin derecesine yükselmez. Hızır aleyhisselâmın Peygamber olması haberi dahâ kuvvet-

lidir. Peygamberlerin adedi kat'î ma'lûm değildir).

37.ci mektûbda diyor ki, (Akşam yemeği bulunmayan fakîrin dilenmesi halâldir. Leş ve domuz eti yimek de böyledir. Zarûret olunca harâmîlar, halâl olur).

38.ci mektûbda diyor ki, (Allah ile kul arasında en büyük perde, kulun nefsidir. Mürşid-i kâmile muhabbet, feyz gelmesine sebebedir).

51.ci mektûbda diyor ki, (Diri kimsenin kabrini hâzırlaması mekrûhdur. Peygamberimiz doyuncaya kadar yimezdi. Yemeğe besmele ile başlamak sünnetdir. Resûlullahın gözleri uyur, kalbi uyumazdı. Nefîs elbise de giyerdi. Resûlullah, Pazartesi günü öğleden sonra vefât etdi. Salıyı çarşambaya bağliyan gece defn olundu).

59.cu mektûbda diyor ki, (Fenâ ve bekâ kelimelerini evvelâ Ebû Sa'îd-i Harrâz söylemiştir. Bir sâat düşünmek, bin sene ibâdetden hayrlıdır. Tarîkatlar, imâm-ı Ca'fer Sâdîka bağlidir. İmâma, babalarından hazret-i Alînin nisbeti, analarından hazret-i Ebû Bekrin nisbeti gelmiştir).

61.ci mektûbda diyor ki, (Ulemânın ma'rifeti, nazar ve istidlâl ileidir. Evliyânın ma'rifeti, keşf ve şühûd ileidir. Fenâ derecesi yüksek olanın îmânı kâmil olur).

63.cü mektûbda diyor ki, (Sünnetler yerine kazâ kılmak lâzımdır. Kazâ nemâzı olmıyan, sünnet yerine kazâ kılsa, sünneti kılmış olur. Sünnet olarak niyyet etmesi lâzım değildir. Sünnet sevâbına kavuşmak için, sünnet olarak da niyyet edilir).

71.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri ağlamak ile ve istigfâr ile aydınlatınız. Dünyâ arzûlarından kurtulmak için, kelime-i tevhdî çok okuyunuz!).

72.ci mektûbda diyor ki, (Keşflerden, tecellîlerden kurtulup, cehâlet ve hayrete varmalıdır. Bunun için kelime-i tevhdî çok okumalıdır).

75.ci mektûbda diyor ki, (Vefât edenlere düâ ve Fâtîha okumalıdır).

77.ci mektûbda diyor ki, (Mevtâlara yetmiş bin keli-

me-i tevhîd okumak fâidelidir).

80.ci mektûbda diyor ki, (Belâlardan kurtulmak için, istigfâr okuyunuz. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Çok istigfâr okumak, insanı sıkıntıdan kurtarır. Nemâzlardan sonra yetmiş kerre okumalıdır.)** İmâm-ı Rabbânî, 174.cü mektûbda diyor ki, (Kelime-i Temcîd, ya'nî Lâ havle okumak, insanı cinden ve sihrden korur.).)

83.cü mektûbda diyor ki, (Dînin sâhibine uymak ve üstâdî sevmek, insanı feyz almağa kavuşturur. Bu ikisinden biri olmazsa, hâller ve kerâmetler bir şeye yaramaz. İstidrâc olurlar. Kazâ ve kader üzerinde konuşmamalıdır. İnsanın her işi Allahın takdîri ve irâdesi ile olmaktadır. Takdîr, halk ve îcâd demektir. Mu'tezile ve Kaderiyye, câhil ve alçak olduklarından kazâ ve kaderi inkâr etdi. İnsan kendi kuvveti ve ihtiyârı ile, işlerini yaratıyor dedi. Bunlar, ateşe tapanlardan dahâ fenâdır. Önce insan birşey yapmak ister. Sonra Allahü teâlâ bunu halk eder. İnsanın irâdesine, istemesine **(kesb)** denir. Cebriyye mezhebinde olanlar, irâde ve ihtiyârı inkâr etdi. İnsanları mecbûr sandı. Bu sözleri küfrdür. Mürciyye bunlardandır. Mel'ûndurlar. İnsanda ihtiyâr olmasaydı, Allahü teâlâ zâlim demezdi. Allahü teâlâ kerîmdir. İnsana yapamıyacağı şeyi emr etmemiştir. Kaderiyye fırkası kazâ ve kaderi inkâr ediyor. Cebriyye fırkası irâde ve ihtiyârı inkâr ediyor. Her ikisi de ehl-i bid'atdır. İrâde başkadır, râzı olmak başkadır. Allahü teâlâ küfrü ve günâhları irâde ediyor, fekat râzı değildir. Ezeldeki takdîr, insanın kendi ihtiyârı ile yapacağını gösteriyor. Ezeldeki takdîr, ihtiyârı göstermeseydi, Hak teâlâ muhtar olmaz, mecbûr olurdu).

88.ci mektûbda diyor ki, (Karanlık geceleri zıkr ve fikr ile ve ağlıyarak ve istigfâr ederek nûrlandırınız!).

89.cu mektûbda diyor ki, (Şevk ve taleb, müjdedir. Talebi mürşide bildirmelidir. Sohbet, feyz almağa sebebedir. Sohbet nasîb olmazsa, yalnız muhabbet de feyze kavuşturur. Bid'at sâhibleri ile sohbet etmeyiniz! Hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri, Cehennemın köpekleridir)** buyuruldu).

91.ci mektûbda diyor ki, (Nefsin zararı, şeytânın zararın-

dan çokdur. Nefs, itminândan sonra hepsinden üstün olur. Tesavvufdan maksad, insanın aslının adem olduğunu anlamasıdır).

106.cı mektûbda diyor ki, (Sohbete kavuşuncaya kadar, (Lâ ilâhe illallah) okuyunuz. Bunun yarısı mâsivâyı nefy eder. Yarısı da ma'bûdu isbât eder ki, tesavvufdan maksad budur. İyi kötü herkes, hayrlı iş yapar. Sıddîklar, günâhdan sakınır. Güzel elbise, müntehîlere zarar vermez. Büyükler, zînetli elbise giymişlerdir).

108.ci mektûbda diyor ki, (Var olan yalnız Allahü teâlâdır. Âlem, hakîkatde yokdur. Bir görünüşdür. Vücûd hayrlara kaynaktır. Adem şerlerin menşe'idir. Noktanın dâire şeklinde görünmesi gibidir).

110.cu mektûbda diyor ki, (Şeytân, bid'at sâhiblerine ağlamak ve korku verir ve ibâdet yapdırır. Bunun için, bid'at sâhiblerinin ibâdetleri kabûl olmaz. Günâhlar, üç sâat yazılmaz. Tevbe edilirse hiç yazılmaz. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Elini göğsüne koy. Kalb, halâl ile sâkin olur. Harâm ile çarpıntı yapar.)** Evliyâ, tatlı dili ve güzel ahlâkı ile ma'lûm olur. Dosta, düşmâna tatlı dil, güler yüz göstermelidir).

113.cü mektûbda diyor ki, (Yürek dediğimiz bu kalb, gönül dediğimiz kalbin yuvasıdır. Gönüle (Hakîkat-i câmi'a) da denir ki, âlem-i emrdendir. Zikr ederken, zâtı düşünmeli, hiçbir sıfatını düşünmemelidir. Rûh, göğsün sağ tarafına tealluk eder. Murâkaba, intizâr demektir. Râbita zikrden dahâ fâidelidir. Zikr nasıl yapılır?).

123.cü mektûbda diyor ki, (Dedi-koduyu, ya'nî nemîmeyi dinlemek, nemîme yapmaktan dahâ fenâdır. Doğruluğunu araştırmamalıdır).

124.cü mektûbda diyor ki, (İnsan, ibâdet yapmak için yaratıldı. Az bir ibâdet ile ebedî se'âdet ele geçer. Çok zikr yapmalıdır).

125.ci mektûbda diyor ki, (Sâlih niyyet ile yapılan her iş zikr olur).

137.ci mektûbda diyor ki, (İnsanda on latîfe vardır. Beşi âlem-i halkdan, beşi âlem-i emrden. Nefs, âlem-i halkdandır. Bunların reîsi, nefsdır. Tesavvuf, nefsi islâh içindir. Evvelâ levvâme, sonra mülheme, nihâyet mutme'inne olur).

140.cı mektûbda diyor ki, (Farzların kurbu, nâfilelerin kurbundan dahâ kâmindir. Fekat, bunun şartları vardır. Farzların kurb hâsıl etmeleri için, nâfileleri yapmak şartdır).

MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMÎYYE

Üçüncü cild, 16.cı mektûbda diyor ki, (Kulun Rabbine en yakın olduğu hâli nemâzdadır. Hadîs-i şerîfde diyor ki, **(Kulun Rabbine en yakın olduğu hâl, nemâzdaki hâldir.)** ve **(Nemâzda, kul ile Rabbi arasındaki perdeler kalkar.)** İslâmiyyetin dışındaki bütün yollar, şeytânların yoludur).

17.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolda müşşid olmadan ilerlemek çok zordur. Bu yolun esâsı, sohbet ve muhabbetdir. Sohbet kavuşuncaya kadar, sünnete uymalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Unutulmuş bir sünneti meydâna çıkarana, yüz şehîd sevâbı vardır.)** (Lâ ilâhe illallah)ı bin ile beşbin arasında çok okuyunuz! Kalbi temizlemekte çok fâidedir).

19.cu mektûbda diyor ki, (Eshâb-ı kirâmın hepsi, vilâyetin en yüksek derecesinde idiler).

24.cü mektûbda diyor ki, (Şehîdler yıkanmaz. İtminân-ı nefis, îmân-ı hakîkîdir. Zevâlden mahfûzdur).

29.cu mektûbda diyor ki, (Bu büyükleri seven, bunlarla berâber olur. **(Cinni ve insanları, beni tanımaları için yarattım)** buyuruldu).

33.cü mektûbda diyor ki, (Rûhları görmek, kemâl değildir. Kemâl, mâsivâyı (mahlûkları) bilmemektir).

34.cü mektûbda diyor ki, (Hükûmet adamlarının zulmle-ri, amellerimizin cezâsıdır).

36.cı mektûbda diyor ki, (Uzaktan muhabbet de feyz getirir. Zarûret olmadan, insanlarla görüşmek zararlıdır).

37.ci mektûbda diyor ki, (Feyzler, muhabbet mikdârı

ile gelir).

42.ci mektûbda diyor ki, (Her yerden gelen feyzler, insanın mürşidinden gelir).

44.cü mektûbda diyor ki, (Evliyâ ölmez. Bir evden, başkasına nakl eder. Allahın rahmetine güvenmeli, kendi ameline değil).

45.ci mektûbda diyor ki, (Mektûblaşmak, uzakdan teveccühe sebep olur).

47.ci mektûbda diyor ki, (Bu yolumuz, tarîkatların en kıyasıdır ve elbette kavuşturur. Yolumuzun aslı sohbetdir. Muhabbet yolu ile, uzakdan da feyz alınır. Kelime-i tevhîd ile zikri soruyorsunuz. Bunu bildiriyorum).

48.ci mektûbda diyor ki, (Hindistândaki feyz, başka yerlerde yoktur. Geceleri, ağlamakla ve istigfâr ile aydınlatınız).

55.ci mektûbda diyor ki, (Kâfirlerle görüşmek, **(Tefsîr-i kebîr)**de uzun yazılıdır. Kâfirle görüşmek, üç dürlü olur. Birincisi, onun küfrünü beğenir. Bunun için sever. Bu muhabbet yasaktır. Çünkü, onun dîninden râzı olmuştur. Küfrü beğenen kâfir olur. Böyle muhabbet, îmânı giderir. İkincisi, herkesle iyi geçinmek için, kâfire dost görünmektedir. Bu muhabbet memnû' değildir. Üçüncüsü, ikisi ortasıdır. Onlara meyl eder, yardım eder. Dîninin bâtıl olduğunu bilecek, akrabâlık, iş arkadaşlığı sebebi ile dostluk yapar. Bu muhabbet küfre sebep olmaz ise de, câiz değildir. Çünkü bu muhabbet, zemânla dînini beğenmeğe sebep olur.)

86.cı mektûbda diyor ki, (Her şeyi unutup, hep zikr yapmak, başlangıçta zordur. Bu zikre **(Yâd-ı gird)** derler. Sonra, zikr, kalbin sıfatı olur. Bu hâle **(Yâd-ı daşt)** denir).

87.ci mektûbda diyor ki, (Herşey ezeldeki takdîr ile olmakdadır. Râzı ve teslîm olmak lâzımdır. Müslimân, (Akl-ı fe'âl)e inanmaz).

88.ci mektûbda diyor ki, (Nafaka-ı ıyâl vâcibdir. Bu niyet ile nafaka kazanmak, zikr olur).

89.cu mektûbda diyor ki, (Mahlûkları unutuncaya kadar

zikr yapınız. Kendinizi unutuncaya kadar kelime-i tayyibe-yi tekrâr ediniz).

139.cu mektûbda diyor ki, (İnsana (Âlem-i sagîr) denir ki, âlem-i halk ve âlem-i emrden hâsıl olmuştur. Âlem-i sagîrde olan, âlem-i asgârda da vardır. Âlem-i asgâr, insanın kalbidir. Kalb, ahkâm-ı islâmiyyeye uymakla temizlenir).

141.ci mektûbda diyor ki, (Mümkinde bulunan her hayr ve kemâl vücûb mertebesinden gelmiştir).

142.ci mektûbda diyor ki, (Tâlibân-ı Hak, bu nezâr-ı fâizül envârda füyûz ve envâra kavuşur).

153.cü mektûbda diyor ki, (Bu yolda ilerlemek, sohbet ile olur).

156.cı mektûbda diyor ki, (Mü'minin kemâli, kâmil olmadığı anlamaktır).

203.cü mektûbda diyor ki, (Dünyâdaki müşâhedeler, serâb gibidir. Hepsi zıllardır. Nemâz mü'minin mi'râcıdır).

206.cı mektûbda diyor ki, (Düâ, rızâyâ münâfî değildir).

217.ci mektûbda diyor ki, (Kabırde, rûh beden ile birleşerek, his hâsıl olur. Hâl, ilmden şerefli ve kemâle erenlerde bulunur. Vilâyet, fenâ ve bekâdır).

218.ci mektûbda diyor ki, (Muhabbet esâsıdır).

219.cu mektûbda diyor ki, (Şeytân her şekle girer. Yalnız, Peygamberimizin şekline giremez).

221.ci mektûbda diyor ki, (İnsan, âhîretde, dünyâda iken sevdiğinin yanında olacaktır).

MUHAMMED MA'SÛM-İ FÂRÛKÎ hazretlerinin üç cild fârisi (**MEKTÛBÂT**) kitâbından seçtiğimiz mektûbların özetleri, yukarıda yazıldı. Bunlardan biri üzerinde geniş bilgi edinmek isteyenin özet başındaki mektûb numarasını, (**MÜNTEHABÂT EZ MEKTÛBÂT-I MA'SÛMÎYYE**) kitâbında bularak, bu sıra numaralı mektûbu okumalıdır. Bu kitâbı, (**HAKÎKAT KİTÂBEVÎ**) basdırmıştır.

Velhamdü lillâhi Rabbil'âlemîn.

İnternet vâsıtası ile haberleşme:

Fezâya, ya'nî her yere yayılmış olan elektro-manyetik dalgalarla haberleşme yapılmaktadır. Bilgisayarda okunan kitâblardan hâsıl olan resmlerin ve seslerin havadaki dalgaları, bilgisayarda bulunan modem cihazı vâsıtası ile miknâtis dalgaları hâline çevirilip, ara merkeze ve oradan yayılan kendine mahsûs uzunlukdaki elektro-manyetik dalgalarla birlikde fezâya gönderiliyor. Seslerden hâsıl olan miknâtis dalgaları, elektro-manyetik dalgalarına yüklenmiş oluyor. İnternet adında bir merkez ve âlet yoktur. Ara merkezlerde bulunan bilgisayar, ya'nî (computer)lerin bir uydu vâsıtası ile, semâya gönderdikleri elektro-manyetik dalgaların fezâdaki topluluğuna (**İnternet**) denir. Her merkez, başka merkezlerin fezâya gönderdikleri yüklü dalgalardan dilediğini fezâdan alarak, bilgisayarına veriyor. Yüklenmiş olan elektro-manyetik dalgalar, burada ses dalgalarına çevrilerek, ekranda okunuyor. Küçük bilgisayarlar muhtelif ebâdlarda plâstik bir kutudur. Piyasada satılmaktadır. Kapağın iç yüzünde bir ekran vardır. Burada, ara merkezden gelen yüklü dalgalardan, modem cihazında elde edilen yazılar ve kitâbdan okunan, ara merkeze gönderilecek yazılar ve bilgisayarın daktilo gibi kısmında yazılanlar okunur ve hâsıl olan sesler dinlenir. Bunların bir sûreti, bilgisayardaki mahâlline yerleştirilmiş olan bir hâfıza [disket] üzerine mikro harflerle yazılır. Bir diskette binlerce kitâb vardır. Disket, 10 cm. kutunda plâstik levhâ olup, her memlekette satılmaktadır. Bu alınıp, bilgisayardaki yerine konulunca, bilgisayardaki ekranda okunur. İnternete bağlanmak için, telefon ile bir ara merkezden adres alınır. Türkiyede beş ara merkez vardır. Her ara merkezin bir uyduya irtibâtı vardır. Meselâ (**İhlâs Net**) ara merkezinin Hakîkat kitâbevine verdiği adres (**www.hakikatkitabevi.com**)dır. Herhangi bir bilgisayar, bu adrese bağlanırsa, kitâbevinin bütün kitâblarından dilediğini, bilgisayarın ekranında seçerek okur. İhlâs Net, Türkiye gazetesinin Yeşilköyde, Yenibosnadaki binâsının üst katında bir odadadır.

**HAKİKAT KİTÂBEVİNİN
YAYINLADIĞI TÜRKÇE KİTÂBLAR**

KİTÂBIN ADI

FİATİ

- SE'ÂDET-İ EBEDİYYE (TAM İLMİHÂL):**
(Hüseyin Hilmi Işık), 1248 sahîfe, üç kısım bir arada.
Yüzellibirinci Baskı (2023) 175 ₺
- MEKTÛBÂT TERCEMESİ:** (Hüseyin Hilmi Işık)
(512) sahîfe. Otuzikinci Baskı (2023) 125 ₺
- 1— **FÂİDELİ BİLGİLER:** Fâideli Bilgiler
(Hüseyin Hilmi Işık) ve Din Adamı Bölücü Olmaz ve
Doğru Söze İnan, Bölücüye Aldanma, kısımları ile
(480) sahîfe. Yüzonbeşinci Baskı (2023) 25 ₺
- 2— **HAK SÖZÜN VESİKALARI:** Hucec-i Kat'iyye
(Hüseyin Hilmi Işık), Redd-i Revâfîd, Tezkiye-i Ehl-i Beyt,
Birleşelim-Sevişelim, İmân ile ölmek için kardeşim Ehl-i Beyt
ile Eshâbı sevmelisin, Peygamberlik nedir?, Eyyühel-veled
tercemesi (İmâm-ı Gazâlî), Bir din câhiline cevâb,
kısımları ile (400) sahîfe. Yetmişaltıncı Baskı (2023) 20 ₺
- 3— **HERKESE LÂZİM OLAN İMÂN:** Herkese Lâzım Olan
İmân (Hüseyin Hilmi Işık), Müslimânlık ve Hristiyanlık,
Kur'ân-ı Kerîm ve İnciller, İslâm dîni ve diğer dinler,
kısımları ile (480) sahîfe. Yüzkırkbeşinci Baskı (2023) 25 ₺
- 4— **İSLÂM AHLÂKİ:** İslâm Ahlâkı (Hüseyin Hilmi Işık),
Cennet Yolu İlmihâli, Ey oğul İlmihâli,
kısımları ile (592) sahîfe. Yüzaltmışdördüncü Baskı (2023) 30 ₺
- 5— **ESHÂB-I KİRÂM:** Eshâb-ı Kirâm (Hüseyin Hilmi Işık)
Müslimânların İki Göz Bebeği, İslâm'da İlk Fitne,
kısımları ile (448) sahîfe. Yüzyedinci Baskı (2023) 25 ₺
- 6— **KİYÂMET VE ÂHİRET:** Kıyâmet ve Âhîret
(Hüseyin Hilmi Işık), Müslimâna Nasîhat, kısımları ile
(384) sahîfe. Yüzotuzüçüncü Baskı (2023) 25 ₺
- 7— **CEVÂB VEREMEDİ:** (Hüseyin Hilmi Işık).
(368) sahîfe. Altmışaltıncı Baskı (2023) 15 ₺
- 8— **İNGİLİZ CÂSÛSUNUN İ'TİRÂFLARI:** (M.Sıddık Gümüş)
(128) sahîfe. Yüzotuzdokuzuncu Baskı (2023) 12,5 ₺
- 9— **KİYETSİZ YAZILAR:** (Hüseyin Hilmi Işık)
(416) sahîfe. Altmışüçüncü Baskı (2023) 20 ₺
- 10— **NAMÂZ KİTÂBİ:** (Hüseyin Hilmi Işık)
(192) sahîfe. İkiyüzdördüncü Baskı (2023) 15 ₺
- 11— **ŞEVÂHİD-ÜN NÜBÛVVE:** (Hüseyin Hilmi Işık)
(448) sahîfe. Seksensekizinci Baskı (2023) 25 ₺
- 12— **MENÂKİB-I CİHÂR YÂR-İ GÜZİN:** (Hüseyin Hilmi Işık)
(592) sahîfe. Altmışıncı Baskı (2023) 30 ₺

BOOKS PUBLISHED BY HAKİKAT KİTABEVİ

ENGLISH:

- 1- Endless Bliss I, 304 pp.
- 2- Endless Bliss II, 400 pp.
- 3- Endless Bliss III, 336 pp.
- 4- Endless Bliss IV, 432 pp.
- 5- Endless Bliss V, 512 pp.
- 6- Endless Bliss VI, 352 pp.
- 7- The Sunni Path, 128 pp.
- 8- Belief and Islam, 128 pp.
- 9- The Proof of Prophethood, 144 pp.
- 10- Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
- 11- Advice for the Muslim, 352 pp.
- 12- Islam and Christianity, 336 pp.
- 13- Could Not Answer, 432 pp.
- 14- Confessions of a British Spy, 128 pp.
- 15- Documents of the Right Word, 496 pp.
- 16- Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
- 17- Ethics of Islam, 240 pp.
- 18- Sahaba 'The Blessed', 560 pp.
- 19- Islam's Reformers, 320 pp.
- 20- The Rising and the Hereafter, 112 pp.
- 21- Miftah-ul-janna, 288 pp.
- 22- Muslim Ritual Prayers (Kitab as-salat), 256 pp.
- 23- O Son, 352 pp.

DEUTSCH:

- 1- Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten
- 2- Glaube und Islam, 128 Seiten
- 3- Islam und Christentum, 352 Seiten
- 4- Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
- 5- Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
- 6- Islamische Sitte, 288 Seiten

EN FRANÇAIS:

- 1- L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
- 2- Foi et Islam, 160 pp.
- 3- Islam et Christianisme, 304 pp.
- 4- L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
- 5- Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
- 6- Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

SHQIP:

- 1- Besimi dhe Islami, 96 fq.
- 2- Libri Namazit, 208 fq.
- 3- Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ESPAÑOL:

- 1- Creencia e Islam, 112.
- 2- Libro Del Namâz, 224.

ПО РУССКИ:

- 1- Всем Нужная Вера, (128) стр.
- 2- Признания Английского Шпиона, (128) стр.
- 3- Kitab-уs-Салат (Молитвенник) Книга о намазе, (224) стр.
- 4- О Сын Мой, (256) стр.
- 5- Религия Ислам, (320) стр.

BOSHNAKISHT:

- 1- Iman i Islam, (128) str.
- 2- Odgovor Neprijatelju Islama, (144) str.
- 3- Knjiga o Namazu, (192) str.
- 4- Nije Mogao Odgovoriti, (432) str.
- 5- Put Ehl-i Sunneta, (128) str.
- 6- Ispovijesti Jednog Engleskog Spijuna, (144) str.

**HAKÎKAT KİTÂBEVİNİN
YAYINLADIĞI ARABÎ KİTÂBLAR**

KİTÂBIN ADI

SAHİFE

1- Âmmе cüz'i	32
2- Kâdî Beydâvî tefsîri (Şeyhzâde hâşiyesi)[4 cild]	2314
3- İmân ve İslâm ve selefîler	160
4- Nuhbetül leâli (Emâli şerhi)	192
5- Hadîkat-ün nediyye (Tarîkat-ı Muhammediyye şerhi)[1.cild]	608
6- Ulemâ-i müslimîn vel-vehhâbiyyûn	224
7- Fetevâ-i Haremeyn	128
8- Hediyyet-il mehdiyyîn	192
9- El-münkız-i anid dalâl	256
10- El-müntehabât	448
11- Muhtasar-ı Tuhfe-i isnâ aşeriyye	352
12- An-nâhiye an ta'n-ı emîr-il mü'minîn Mu'âviye, Hucec-i kat'iyye, Redd-i Revâfid	288
13- Hulâsatüt-tahkîk fî beyân-ı hükmit-taklîd vel-telfîk, Hadîkat-ün nediyye	512
14- Minhâtül-vehbiyye fî reddil vehhâbiyye	192
15- El-besâir li münkir-i tevessül-i bî ehlil mekâbir	416
16- Fitnet-ül vehhâbiyye, Savâik-il-ilâhiyye, Seyfül cebbâr, Reddi alâ seyyid Kutb	256
17- Tathîrül-füad, Şifâüssikâm	256
18- El fecr-ü sâdık	128
19- El hablül metîn	136
20- Hulâsat-ül kelâm fî beyân-ı umârâ-il beledil harâm (2.cüz), İrşâd-ül hiyâra	272
21- Et-tevessül-i bin nebî	336
22- Ed-dürer-üs seniyye, Nûr-ül yakîn	224
23- Sebîl-ün necât	288
24- El-insâf	224
25- El-müstened	160
26- El-üstâd-il mevdûdî, Cemâ'at-ı teblîgiyye	144
27- Kitâb-ül-eymân	656
28- El-fıkh-u alel mezâhib-il erbe'a [3 cild]	1072

29- Fetevâ-i ülemâ-i Hind	120
30- Berîka (Şerhî tarîka) (1.cüz), Menhel-ül vâridîn	480
31- Berîka (Şerhî tarîka) (2.cüz)	228
32- Behcet-üs seniyye, Âdâb-ı tarîkat, İrgâm-ül-merîd	256
33- Se'âdet-i Ebediyye	176
34- Miftâhül felâh	192
35- Şir'at-ül islâm şerhi	688
36- Envâr-ı Muhammediyye	448
37- Huccetullâhi alel âlemîn	208
38- İsbât-ün nübüvve, Devlet-ül Mekkiyye	224
39- Ni'met-ül Kübrâ	320
40- Teshîlül menâfi	304
41- Devlet-il Osmâniyye	256
42- Kitâbüs-salât	160
43- Sarf ve nahv ve avâmil	176
44- Savâik-ul muhrîka	380
45- El-hakâikül islâmiyye	112
46- Nûr-ül islâm	192
47- El-sırât-ül müstakîm	128
48- El-reddül cemîl	224
49- Tarîk-ün-necât	176
50- El-kavl-ül fasl şerh-i fıkıh-ı ekber İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe	448
51- Câlîyet-ül ekdâr	96
52- İ'tirâfât-il Câsûs el ingiliz	192
53- Gâyet-ül tahkîk ve nihâyet-ül tedkîk li şeyh-ül Sindî	124
54- Ma'lûmât-i Nâfi'a, Er-reddü alel-harekât-it-tashîhiyye fil-İslâm	528
55- Misbâh-ul-enâm	224
56- İbtigâ-ül vüsûl	224
57- El-islâm ve sâir-ül edyân	336
58- Muhtasar-ı Tezkire-i Kurtubî	480